

географическое общество СССР. Этнографико-статистическая
экспедиция в Западно-Русский край.

ТРУДЫ
X
ЭТНОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ

STANFORD
LIBRARIES

въ
ЗАПАДНО-РУССКИЙ КРАЙ,
СНАРЯЖЕННОЙ
ИМПЕРАТОРСКИМЪ РУССКИМЪ ГЕОГРАФИЧЕСКИМЪ ОБЩЕСТВОМЪ.

ЮГО-ЗАПАДНЫЙ ОТДѢЛЪ.
МАТЕРИАЛЫ и ИЗСЛѢДОВАНІЯ,
СОБРАННЫЕ
д. чл. П. П. ЧУВИНСКИМЪ.

—
ТОМЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.
ОБРЯДЫ:
РОДИНЫ, КРЕСТИНЫ, СВАДЬБА, ПОХОРОНЫ.
изданъ подъ наблюдениемъ
д. чл. Н. И. Костомарова.

С. ПЕТЕРБУРГЪ.

№ 3. Типографія В. Киршбайма, въ д. Министер. Фин., на Дворц. площ.

1877.

ДК 508.12

Г 46

в. 4

Напечатано по распоряжению Императорского Русского Географического Общества.

STANFORD
LIBRARIES

ОГЛАВЛЕНИЕ.

РОДИНЫ И КРЕСТИНЫ.

ЖЕ ПОСЕНЬ.	СТРАН.	ЖЕ ПОСЕНЬ.	СТРАН.
Примѣты, относящіяся до беременности	1	Примѣты и повѣрья, относя- щіяся къ дѣтямъ.	18
Беременность и акушер- сіе пріемы	2	Уроды	—
Рожденіе ребенка.	4	Колыбельныя пѣсни	—
Отрѣзываніе и завязываніе пупа	5	12. Ой ну люлі, люлі (съ вар.)	19
1. Кому нічъ мала, кому нічъ мала	7	13. А-а-а-а, люлі!..	—
2. Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала	—	14. Люлі, люлечки	—
Молитва.	8	15. Ходить сонъ по долинѣ (съ вар.)	20
Крестины, приготовленіе къ крестинамъ	—	16. Ходить сонъ по улоныці (съ вар.)	—
Крестины	10	17. Бити кицю, бити (съ вар.)	21
3. Ой ми вчора на родинахъ були	11	18. Коте сірий	22
4. А ми прийшли зъ Божого дому (съ вар.)	—	19. Ой ти, коте сірий,	—
Зливки	13	20. А-а, а-а! котівъ два	—
Похрестини	—	21. А, а, котино!	—
5. Запрягайте, запрягайте . .	14	22. Ходить котикъ	—
6. Ой дождавши до неділі. . .	—	23. Ой ну, коте волохатий	23
7. Ой що вишенька, що чере- шенька	—	24. Ой ну люлі (съ вар.)	—
8. Ой у первую неделю.	—	25. А, а! котку (съ вар.)	—
9. Бовдуру, бовдурочку	—	26. Ой пойди жъ ти, кицю, (съ вар.)	24
10. Та внадився журавель . .	15	27. Ой котъ-воркотъ	—
11. И на небі й на землі . . .	—	28. Пушла кішка по воду	25
Средства, которыми народъ лечить дѣтей	16	29. А-а, а-а, котино	—
		30. Пішовъ котъ на торжокъ	—
		31. Люлі, люлі, люлю.	—
		32. Коточокъ, коточокъ	—
		33. Котино, котино	26
		34. А, а, коточокъ	—
		35. Ой ти, коте, коточокъ (съ вар.)	—

36. Но надъ моремъ-дунаемъ	27	
37. Ой ходила журавочка	—	
38. Ой бувъ собі коточокъ	—	
39. Ой у полі лобода	28	
40. А у степу надъ річкою	—	
41. Мати сина колихала	29	
42. Ой порвалася вурвеченка новая (съ вар.).	—	
43. Керезъ тебе, моя ненько.	30	
44. Ой ну, люлю, люлю, люлю	—	
45. А, а, гойда.	—	
46. А куликъ намие.	—	
47. Траситесь, рубц!	31	
48. Чуки, чуки, до матухи	—	
49. Гой да-да, гой да-да	—	
50. Гой да, гойдана	—	
51. Ходила квочки	—	
Дѣтскія игры и пѣсни.		
Ладки	32	
52. Ладки, ладки (съ вар.)	—	
Ласочка	—	
53. Диби, диби.	—	
54. Ласочка, ласочка, де ти була. Сорона	—	
55. Сорока, ворона (съ вар.)	33	
Печу, печу хлібчинъ	—	
56. Печу, печу хлібчикъ	34	
Зайчину, зайчину	—	
57. Зайчику, зайчику (съ вар.)	—	
58. Не йди, не йди, дощичку (съ вар.)	35	
59. Сонечко, сонечко!	—	
60. Комашки, комашки	—	
61. Дѣти дразнятъ другъ друга.	36	
62. Азъ, буки, глаголя	—	
63. Кума, кума.	37	
64. А де твій кумъ?—на Дону		37
65. Гайку, гайку	—	
66. Чижикъ-бріжикъ, де ти бувъ?	—	
67. Одинъ, два быть вола	—	
Коні	38	
Пижъ	39	
Блоха	40	
Боберъ	—	
Журавель	—	
Деръ-деръ	—	
Шапошникъ или шапошки.	41	
Въ неба.	—	
Спускалка	42	
Ковзalка.	—	
Крутілка.	—	
Битокъ	—	
Ботючки.	—	
Навбитки	43	
Игры въ мячъ:		—
Каша	—	
Свinya	44	
Високий дубъ.	—	
Гилка	—	
Игры дѣвочень:		—
Буки	45	
Містъ	—	
Ластівка	—	
Манівочка	46	
Игры обоихъ половъ:		—
Разъ, два, три (въ горѣлки).	47	
Сірий кітъ	—	
Гуси	—	
Брукъ	49	
Піці ба, или куці баба	—	
Івачъ	—	
Чітъ, чи лишика?	51	

СВАДЪВА.

Совѣщаніе жениха съ роди- телями	52
1. Ой гаю мій, гаю, густий— не прогляну.	—
2. Не уважай, пане-брате	53
Переговоры, предшествующіе сватанью	—
Выборъ сватовъ	56
Первое посѣщеніе сватовъ .	58
Съываніе сосѣдей	64
Заручини	65
3. Иде Марьюхна па посагъ	67
4. Одчиний, Боже, ворота.	—
5. Чому въ цѣму двору	—
6. Посажено квiti	—
7. Ой, ви, бояре	—
8. Ой ви, дружечки, сивні голу- бочки.	—
9. Ой прислаяся до дівки Ма- роски	—
10. Завітай, Господи, іхъ та ї до нась	—
11. Сватало Марусю за трое сва- товъ	—
12. Красна, ясна калина у лузі.	—
13. Не я вишеньку садивъ	—

14. Тихая въ річенці вода	69	58. Не хочемъ ми того	82
15. Марисю, наша дівонько	—	59. Говорило пиво, говорило пиво	—
16. Бугъ тобі давъ, Иванку	70	60. Зятю муй любий	—
17. Налинувъ соколь изъ чужихъ сторонъ.	—	61. Встаньте, гостоньки, встаньте	—
18. Чи ти, Марусенько, у садъ не ходишъ.	—	62. Да чого, сватове, сидете	83
19. Ой ходила Маруся по но- вимъ двору.	—	63. Да, чесала дівонька білий лёнъ.	—
20. Колибъ я знала (съ вар.).	71	64. Веселій батько, мати	—
21. Ой піду я потихеньку	72	65. У садочку дві квіточки (съ вар.).	—
22. Чомъ ти, Марусю, не одва- зала	—	66. Дай же, Боже, въ добрий часъ	84
23. Сивая зозуленько	—	67. Вчора зъ вечора да порошень- ка впала (съ вар.).	—
24. А въ садочку дві квіточки	—	68. Ой у полі садочкъ не кри- тий.	85
25. Кучерявий Иванко, кучерявий	—	69. Не була жъ бо я вдома (съ вар.).	—
26. Благослови, Боже	73	70. Да чи я тобі, нейко моя, й надокучила	86
27. Приїхали заручнікі (съ вар.).	—	71. Да колибъ я знала (съ вар.).	—
28. Приїхали запівалочки	—	72. Ой казала мати:—моя доню мила.	87
29. Ой думай, Марусю, та не думай.	—	73. Ідь, мій синочку, не стій (съ вар.).	—
30. Та спасибі tobі, моя матінко.	74	74. Ой ти, душенько, наша Ма- русенько	88
31. На городі підъ рожею	—	75. Ой літає чорна галка по полю	—
32. Ладі, ладі	—	76. Суботонька на недільеньку пі- шла (съ вар.).	—
33. Не була жъ бо я дома	—	77. Зеленая рутонька, жовтий цвітъ	89
34. Ой на морі та на камені (съ вар.).	75	78. Далекая дороженька, жовтий цвітъ (съ вар.).	—
35. Зеленая дібровонька (съ вар.)	—	79. Ой чого, чого въ темнимъ дворі такъ рано засвічено (съ вар.).	93
36. Не дощовая хмара йде	76	80. Приснилася мені, мати, по- тороча въ ночи	—
37. Ой гороше, гороше	—	81. Ой рісъ орішокъ черезъ стіну.	91
38. Гей зъ сінечокъ двое двери- чокъ (съ вар.).	—	82. Скочу я на витилокъ	—
39. Заручаешьъ, мій батеньку, мо- лодую (съ вар.).	77	83. Зъ лісکі горішки летіли	—
40. Коло нової світлоньки	78	84. Ріжъ, мати, витайки	—
41. Молоденька Марьюхна	79	85. А въ городі дубъ да береза (съ вар.).	—
42. Ходила свекровка по полю	—	Розглядими	95
43. А въ Марусі на зарученахъ.	—	Торочини	—
44. Котилася яблочко	—	86. Благослови, Боже, и отець, и мати	96
45. Приступи, татоньку, близенько	—	87. Не була жъ бо я вдома	—
46. У бору, бору на клёну	80	88. Зеленая рутонька, жовтий цвітъ.	97
47. Стукає, стукає	—	89. Зеленая рутонька, жовтий цвітъ.	—
48. Ой Марынчинъ батейко	—	90. Зъ лісکі горішки летіли	—
49. Десь въ тебе, матюхно	—	a*	—
50. Сидила повночи	—		
51. Ой матюхно моя руйдана.	81		
52. Заручена Марусенька	—		
53. Молодий Ивасю	—		
54. Котилася орішки съ підъ лісکи.	—		
55. Бодай того морозъ марца.	—		
56. Зъ-за мора гуска летіла (съ вар.).	—		
57. Кухарочко наша.	82		

91. Дай же, Боже, въ добрий часъ	98
92. Наївшися, напившися	—
Вильце, вінки и дівичъ вечеръ	—
93. А вчора зъ ве ора папорощенъка впала	99
94. Благослови, Боже (съ вар.)	—
95. Ой въ лузі калина	101
96. До бору, старости, до бору (съ вар.)	—
97. Дайся, Іваню, чути	—
98. Вийся, віночку, гладко	102
99. Летівъ горностай по надль ставъ (съ вар.)	—
100. Въ долину, дружечки; въ долину (съ вар.)	—
101. Всю мій долину сходили (съ вар.)	103
102. Коло світлоньки, коло нової	104
103. Гильце деревце зъ ялини	—
104. Яль гильце вили (съ вар.)	105
105. Чи багать Марусинъ батько?	—
106. Шийся, віночку, гладко	—
107. Зъ зіми на весну походить	—
108. Шила Маруся барвіновий віночокъ	106
109. Ой у полю та овесъ рясний	—
110. Пусти мене, мій батеньку, на гору туу	—
111. Ой на горі полуцвітки пропцвітаютъ	—
112. Похилое та дерево ялина	—
113. Похилое дерево та ялина	107
114. Половину гільца вили	—
115. Ишовъ Ивашко на посадъ	—
116. Ой чия то дружина	—
117. Колибъ я знала, колибъ я відала	—
118. Яль мі гільце вили (съ вар.)	108
119. Соколонько, да не вилети	—
120. Уже лужечки, бережечки вода понала	—
121. Ой куди жъ ти, Марусю, походила	109
122. А въ віру, въ вірочку	—
123. Да не сами ми елечко вили	—
124. А ми тута влечко звили	—
125. Попались ми въ діло	110
126. Усе діло поробили	—
127. Знати, Марусю, знати	—
128. Дружба ножа іе має	—
129. Ой чи есть ясний місяцъ на зорі	—
130. Хто жъ сёму велечку господаръ	—
131. Ой старосто, серце (съ вар.).	110
132. Ой по-підъ лісокъ, лісокъ	111
133. Запвіли, фіялочки, запвіли	112
134. Де ти, барвінку, рісъ, рісъ	—
135. Стала зоря до місяця (съ вар.)	—
136. Ой ходила Марисенька по саду	113
137. Коталося яблучко съ Шалгородома (съ вар.)	—
138. Ой ти, душенько, наша Марусю (съ вар.)	—
139. Ходила дівочка по полю	117
140. Пливе утонька безъ утеняти	—
141. Стоїть верба	118
142. Туда вдуть дружечки пишні	—
143. Да не вій, віtru, въ розі (съ вар.)	—
144. Марусенька серіточка, а Ивашко пань	119
145. Зеленана та добрівонька (съ вар.)	—
146. Застилайте столи	120
147. На горі хвялочка зелененъка	—
148. Ой поле, поле, полечкомъ	121
149. Ой городъ, городъ, городокъ	—
150. Ой ходила Марусенька по новимъ двору	—
151. Да ходила Марусенька по городу	—
152. Суботонька, неділенька — якъ одинъ день (съ вар.)	122
153. Просила Марисенька дівочокъ	123
154. Да просимъ вілець вити (съ вар.)	—
155. Було що істи, піти	—
156. Прихавъ Ивашко до Марусі въ гости	—
157. Ой у саду, у садочку да на зеленій руті	124
158. Казавъ —есь, батеньку — не дась мя	—
159. Ой іхали бояре горою	—
160. Ой ти, душенько, наша Марисенько	—
161. Ой ходила Маруся на крутай горі (съ вар.)	125
162. Ой підлітає, крильцами має	126
163. Передъ нашими воротами	—
164. Ой увійди, Марисенько, увійди	—
165. Ой ходила Марисенька по полю	—

166. Черезъ сини садочокъ 127
 167. Да ми въ свой Марусеньки
 168. Літала сорока—чигече
 169. Ой по горі полониченьки
 170. Ой изъ сінечокъ двоє дверечокъ
 171. Ой ти, душенько, наша Марусю (съ вар.) 128
 172. Первая квітка... Ой попе, попе Гордію (съ вар.) 129
 173. До ковала зозуленька у садочку (съ вар.) 130
 174. Продай, продай, панотченяжку, свій садъ-виноградъ (съ вар.)
 175. Одна була тополенъка въ тімъ саду 132
 176. Єдна була тополенъка въ тімъ саду 133
 177. Ми, дружки, пущходили
 178. Старша дружка іде
 179. Благослови, Боже
 180. Марусю мати родила (съ вар.)
 181. Кропи нась, мати (съ вар.) 134
 182. Щасливая та година настала
 183. Ой чи то дружечки
 184. Я дружечокъ люблю
 185. Шли дружечки рядочкомъ 135
 186. То не уточка пливе (съ вар.)
 187. Утинька іде
 188. А въ субботу противъ неділеньки
 189. Паноченьку голубоньку, ой що жъ мені да за сонь снися
 190. Одсунь, Марьечко, віконце (съ вар.) 136
 191. Ой ти, душенько, наша Марусю, Сухая рибонька не третъся
 192. Ой ти, душенько, наша Маруся, Вілкі скоки—сороки
 193. Коло вишневого саду
 194. Ой ти, душенько, наша Марусю, Не вій, віltre, въ лузі 137
 195. Світи, світи, звіздечко, ясно
 196. Ой ти, душенько, наша Марусю, Ой не гуди рано надъ головою
 197. Вже низенько
 198. Въ субботу противъ неділеньки 137
 199. Ой городъ, городъ Лебединъ 138
 200. По малу, дружки, йдите (съ вар.)
 201. Та въ неділеньку рано (съ вар.)
 202. Ой ишли ми низомъ 139
 203. Ой шли дружки горою
 204. Ой летіла зозуленъка, дай кус (съ вар.)
 205. Косо моя русая 140
 206. Ой ходили жъ ми, ходили
 207. О чому, чому
 208. Ой такъ ми звинули
 209. Молода Маруся всі двори обходила
 210. Ой, Боже, Боже, погоди 141
 211. Ой розступили чистокіль
 212. Я у матері була
 213. Спасибі вамъ за дружку
 214. Ми прійшли, паненочки
 215. Ой, матінко—нене
 216. Прибрайся, матінко, прибрайся
 217. Ой ти, душенька, наша Маруся, Обметайте двори (съ вар.) 142
 218. Вийди, вийди, матінко, противу него (съ вар.)
 219. Ой ти, душенько наша Маруся, Не познала мати (съ вар.)
 220. Вітредъ повіває 143
 221. Черезъ Дунай глибокій
 222. Прийшла Маруся зъ села 144
 223. Були жъ ми за горою
 224. Було цолемъ не блукати
 225. Ой нась коні не возили
 226. Недалекая дорога
 227. Добрий вечіръ, мати (съ вар.)
 228. Ой гараздъ ви зробили 145
 229. Ой гараздъ, детинко, гараздъ
 230. Ой куди ти, моя доню, ходила
 231. Ой матенько, утко (съ вар.)
 232. Ми прейшли, паненочки 146
 233. Добрий вечіръ тому (съ вар.)
 234. Бодай, здорови були (съ вар.) 147
 235. Чи метяна хата?
 236. Ой метяна хата
 237. Благослови, Боже 148
 238. Дайте намъ сокиронки

239. Славний городъ да дівичъ-		279. Де ся ти поділи.	161
вечоръ (съ вар.)	148	280. Стань, батеньку, проти мене	
240. Колисомъ соничко на гору		(съ вар.).	—
йде	150	281. Я повненько випиваю	162
241. До насъ, дівонькі, до насъ .	—	282. Пийте, молодці, пийте.	—
242. Ой давно Львівъ збудовани .	—	283. Знати Марисейку.	—
243. А въ садочку дві квіточки,		284. Ой знати, знати.	—
Пусти свату въ хату	—	285. Ступлю я на ломину	163
244. Красна Марисенъка шалвір		286. Ой ти, душенько, наша Ма-	
ламала	—	русь, ой ходила Марисень-	
245. Грайте, музики, різко	—	ка по коморі.	—
246. Схилилася вишня	151	287. Дружейка осухъ крае.	—
247. Покорися, Марисенъко, поко-		288. Красная Марисенъка	—
рися	—	289. Не била въ дому на своихъ	
248. Въ лісі на яворі	—	заручинахъ	164
249. Стояла калина въ лузі.	—	290. Ходить Марися по новимъ дворі	—
250. Видкій соненъко всходить. .	—	291. За воротами трава-мурава .	—
251. Ой кому жъ ти ся, молода		292. До дунаю стежечка	165
Марисю, кланяешся	—	293. Въ вечеръ, въ суботоньку. .	
252. Сусідки, голубойки	152	294. Летить зозуленъка	—
253. Грайте, музики, різко	—	295. Чорна галочка на рокиті сиділа	
254. Покірне дитятойко Ивасейко.	—	296. Ой розточено ленний обрусь	
255. Ой прилетіло два голубойки.	—	на столі	—
256. Шла Марися на посадъ (съ		297. Сіла Маруся долю	166
вар.).	—	298. Підъ добровою.	—
257. Кому жъ ти ся кланяешъ? .	153	299. Тамъ за вороти	—
258. Ой летіла галочка черезъ		300. Розточено, розволочено въ ко-	
садъ (съ вар.).	—	морі	—
259. Братъ сестричку за стіль веде		301. Половиною місячайко на небі. 167	
(съ вар.).	154	302. Ой въ суботу, передъ вечеромъ.	—
260. Сіла Мариня на посаженьку.	—	303. Ой славний, славний князель-	
261. Ой братъ сестру за стіль веде.	155	скій посахъ	—
262. Горою сонечко колуе.	—	304. Ой попе, попе, Гордю (съ вар.)	—
263. Ой хтожъ тобі, Марусю, (съ		305. Во городейку, въ батейка . .	168
вар.).	—	306. Ой тамъ на горі.	—
264. Ой славень, славень Марис-		307. А въ неділійку рано	—
ненъ посагъ (съ вар.).	156	308. По-підъ дубраву, по-підъ зелену	
265. Слала зоря до місяця (съ вар.).	—	309. Ходить Марисейка	169
266. Стала зорейка до місячайка зъ		310. Дивуєся, чудує ся батейко .	
вечора	157	311. Молоденъкі Ивасі.	—
267. Складайтесь, бояри	—	312. Глянь, матенько, на мій посагъ	
268. По за ластейко огні горяте. —		313. Ходила Марисейка сімь літь	
269. Марусинъ батенько да передъ		по лісі	—
Богомъ стоіть (съ вар.)	158	314. Червона калина.	170
270. Походюща зіровъко (съ вар.).	159	315. А въ суботоньку по нешпоронькахъ година.	—
271. Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ		316. У новій коморі.	—
(съ вар.).	160	317. Ой матінко, голубонько.	—
272. Що то мі за дорога.	—	318. Добре було, моя матухно . .	171
273. Місаченько ясний	—	319. У суботоньку надъ вечура. .	
274. Даруй мене, родинонько	—	320. Було тобі, зятю, не пяти . .	
275. Захотіла Марися.	—	321. Літать зозулейка.	—
276. Скочила Марися на терень .	161	322. Ходить павойка	172
277. Даровано Марисенъку.	—	323. Калинная городко.	—
278. Ой ви, хлопчики маленьки . .	—		

324. Ой дивно жъ намъ, дивно	172
325. Похилес та деревце та ялина (съ вар.).	—
326. Подъ ганкомъ музиченки граютъ	173
327. Ой отдаешъ мене, моя матінко. —	—
328. Отдай мене, мати, де хороше въ хаті.	174
329. За городомъ да овесъ рисень. —	—
330. Ой не наступайте, бояре.	—
331. По-шідъ лісочокъ битая доро- жечка,	—
332. Изъ-за гіръ, изъ-за гіръ.	—
333. Ой пішла дівчинонка по воду. 175	
334. Въ чистомъ поле да овесъ рисень.	—
335. Въ лози, бояре, въ лози.	—
336. Стенулися сіни, якъ бояресіли. —	—
337. Наїхали заручнички.	—
338. Приїхали комисарчики	176
339. Ой хміль же лугами.	—
340. Топи, мати, хату раненько. —	—
341. Скрипціть, рицьтвіть воротечка тисові.	—
342. Дежъ бувъ, селезень, дежъ була, утка?	—
343. Летишъ, летишъ, соколонько, черезъ садъ.	177
344. Зажурилася перепілочка.	—
345. Ой въ городі шевілечка зеле- ненька.	—
346. Чи я тобі, мій батечку, дову- чила.	178
347. Ой вийду я да на ганочки. —	—
348. Кое мое коханie	—
349. Ой ходила Марьєчка да й по городу	—
350. Охъ и говорила	179
351. Да казали: Марусенько не праха	—
352. Колибъ я знала, колибъ я відала,	—
353. А въ нашого пана свата.	180
354. Да сорока, да ворона.	—
355. Ой на хаті зіле (съ вар.).	—
356. А вже минають вишні та че- решні	181
357. Ой крикнувъ орель.	—
358. Пливє утіна коло берега . . .	—
359. Да захуритьсья, да захлюпо- четься	—
360. Да ваказувала куночка	182
361. Запорожці зъ запорога	—
362. Пийте, запорожці, пийте	—
363. Ой матінко-нене.	183
364. Ший, Марусенько, Иvasеві сό- рочечку.	183
365. Шила Маруся кошулейку	—
366. Гримнула щука-риба на морі. 184	
367. Марисинихъ три брата.	—
368. Марисю, Марисейко	—
369. Посланці, коханці.	—
370. Посланці, посланчики.	—
371. Съ гілевъ ідемо, съ гілевъ. 185	
372. Братъ кошулейку несе (съ вар.).	—
373. Не страхайся, швагре	—
374. Принесли ми ся гільо	—
375. Королю, короленьку.	—
376. Повинни, вітройку	186
377. Покажіть намъ того.	—
378. Радуйся, королейку	—
379. Посланці, коханці.	—
380. Приїхали наливайки.	187
381. Щоби наась ту не просили. —	—
382. Да не жалуй мене.	189
383. Ой дай, мати, голку (съ вар.)	—
384. Я швачка зъ Вельбова (съ вар.).	191
385. Другая квітка—тожъ Тетана	193
386. Ой заржали сиви коні, зар- жали.	—
387. Ніакий, дружбонько, ніакий. —	—
388. Посланці наші коханці. . . .	—
389. Зять на мене не дивиться (съ вар.).	194
390. Любо-мило дивитися.	—
391. Допче, дружечка, допче.	—
392. А вже а літомъ не гуляю . . .	—
393. Вілізъ дружба на липу	—
394. Я на сватові лавці	195
395. Скаче, свісточка, скаче	—
396. Ой глянь, затеньку, на мене (съ вар.).	—
397. Я въ тебе, затеньку, первая свість	196
398. Не шапочка скаче, ковпачокъ	—
399. Чи тобі, затеньку, не соромъ (съ вар.).	—
400. Чи не стидно жъ тобі, ста- рый сватъ	197
401. Дружбонько чорнобривий (съ вар.).	—
402. Не клюся, сванечко, не клюся . .	—
403. На червоному не знаємся . . .	—
404. Ой казали — свати богаті (съ вар.).	198
405. Ой казали люде, зять богатий	—
406. Не хочу я червоного	—

407.	Нашъ підружба хороший	198
408.	Моя мати не кітларочка	—
409.	Не кідай мі траока	—
410.	Убогі бояре, убогі	—
411.	На що ся въ дружби бравъ	199
412.	Лініві, бояре, лініві	—
413.	Гадали посли ночувати	—
414.	Ой луговая вузуленко	—
415.	Маршалкі, не стійте	—
416.	Ой на що жъ ти, да Марь- чко, уповала	200
417.	Дають намъ зъ замку знати —	—
418.	Старший свагъ хоче істи	—
419.	Давай, свахо, вечеряти	—
420.	На печі медвід лежить	—
421.	Брязнули да ложечками	—
422.	Бийтиси, кутки, лавки	201
423.	Качуре касатарю	—
424.	Крамару, крамаройку	—
425.	Благослови, Боже	—
426.	Стань, батинко, проти мене —	—
427.	Мицій, Боже, ходить голубъ по столі	—
428.	Пийте, панянки, пийте	—
429.	Положени ложкі й тарілочки	202
430.	Поставлено, та поставлено	—
431.	Скочу я та крізъ стіночку	—
432.	Калпунъ істи варить (съ вар.)	—
433.	Первая квітка—то жъ Иван- ко., іжте, бояре, капусту	—
434.	Зеленая дібривонко	203
435.	Іли бояре юшку	—
436.	Другая квітка—то жъ Марь- чка, іжте, бояре, юшку	—
437.	Приймите соби тее	—
438.	Ой цу, коні, цу!	—
439.	Ой гороше, гороше	—
440.	Ми не маленькі діти	204
441.	Плаче киця на кухні	—
442.	Дружба ножа не має	—
443.	Нашъ кокгутъ блокрилій	—
444.	Крае, дружбонько, крае	—
445.	Крае, дружбонько, крае	205
446.	Світилочка-пані	—
447.	Ой, якъ би я пані	—
448.	Світилочка ласа	—
449.	Два голубойки гніздо въуть	—
450.	Старший бояринъ, якъ бол- ванъ	—
451.	Іли, бояре, іли	206
452.	Не боялісьтесь Бога	—
453.	А въ садочку дві квіточки іли дружечки іли	—
454.	Наша дружка підъ сволокъ	—
455.	Не стійте коло груби	206
456.	Стерлася маківочка	—
457.	Пішла мати	—
458.	У батенька все хорошенко	207
459.	Ой ходила дівчиночка по городу	—
460.	Где то ті куховоронки	—
461.	Не стій, вербино, роскидайся	—
462.	Добрая господиня	208
463.	Повідала намъ сорова	—
464.	Було що істи, шити	—
465.	А де той подчаший	—
466.	Ти, батьків синочку	—
467.	Чого, сватовье, сидите	—
468.	Старості шелагъ дати (съ вар.)	209
469.	Ти, кокгуте блокрилій (съ вар.)	—
470.	Квітъ калинікку ломить	210
471.	Веди насъ, старосто, спати	—
472.	Старосто старонъкий	—
473.	Любонъ староста въ постиль- цяхъ	—
474.	Встань, старосто, на ноги	—
475.	Староста дівочий	—
476.	Десь у сёго свата	211
477.	Встаньте, дружечки, встаньте	—
478.	Где соколи гніздечко вили	—
479.	Та що намъ били столове	—
480.	Зъза столу, панянки, зъза столу	—
481.	Гости, дружечко,	212
482.	Дівчиночка-паняночка	—
483.	Добри - вечоръ, дівчино, чи чуешь?	—
	Коровай	214
484.	Марусина мати (съ вар.)	215
485.	Заслуживі жони	216
486.	Рухай, рухай, коровою	—
487.	Ой годі, годі, пшенице (съ вар.)	—
488.	Мовила, говорила	217
489.	Ярая пшеничейко	218
490.	Стелися хмелику на ліску	—
491.	Поможи, Боже, (съ вар.)	—
492.	Пречиста Діво-Мати	219
493.	Шіду и до Дунаю (съ вар.)	—
494.	Поставивъ староста на столі свіченъку	220
495.	Збрайся, роде, до роду	—
496.	А въ суботонъку по нечино- роинъку годину	—
497.	Де ся діла, де ся поділа	—
498.	Пічъ наша регоче (съ вар.)	—

499. Депошка да Марьюхина мати	221	543. Да питавсе коровай у препичі	235
500. Три сестри свічку сухало	—	544. Питається коровай у перепичі	—
501. Трійця по церкві ходила (съ вар.)	222	545. Короваєва пара (съ вар.)	—
502. Жоночки, коровайнички	224	546. Кучерявий пічъ вимітає (съ вар.)	237
503. У стозі пшениця	—	547. Череватая місила	238
504. Ой не війте, вітри	—	548. Губатая вчинала	—
505. Ой короваю, короваю	—	549. Товстая въ пічъ сажала	—
506. А у саду гільта вісить (съ вар.)	—	550. Чия жона гожа	—
507. Гусонки по пшениці ходили	225	551. Котора місилла	—
508. По-підъ боромъ, по-підъ лі-сомъ	—	552. Наша хата и намъ цепъ	—
509. Місіть, місіть, коровайнички	226	553. Ой носати, коровайниці, но-сати	239
510. Вода луги позаливала	—	554. Ой вите, хлопці, смокичи	—
511. Да говорило пиво зъ своїми пивоварами	—	555. Пічъ стоить на сохахъ (съ вар.)	—
512. Ой на горі городъ зряженъ (съ вар.)	—	556. Ой були жъ ми въ ділі	240
513. Старшая коровайничко (съ вар.)	227	557. Чого намъ снідіє	—
514. Короваю, мій раю (съ вар.)	—	558. Де ся господаръ подівъ	—
515. Ой захотівъ Иванко (съ вар.)	228	559. А въ нашого господара	—
516. Я на коровай ишла (съ вар.)	—	560. Старостонка домовий	—
517. Ой дайте намъ свічки (съ вар.)	229	561. Свахи коровай місили	241
518. А де тая господина (съ вар.)	—	562. Ой батеньку да голубоньку	—
519. Світи, місиченьку, ясною зо-рою	230	563. Почни, свате, бочку	—
520. Світи, місяць, зъ раю	—	564. Почни, свате бочку	—
521. Ідьте, свати до Крюкова	—	565. Якъ я-мъ била коровайничковъ	—
522. Дорогні купці іхали (съ вар.)	—	566. Ми пшеницю пололи	—
523. Вітай же, вітай же	231	567. Даваймо, молодиці	—
524. Коровайочки-жоночки.	—	568. Да странулися сіни	242
525. Ми жъ були коровайнички	—	569. Да за короваю куса	—
526. Рано ми, рано	—	570. Ой казали люди	—
527. Ой пойду жъ бо я до ковалі	—	571. На городі мерва	—
528. Де тиі ковалі живуть	232	572. За колодою, за дубовою	—
529. Ой повій, віtronьку	—	573. Ой де жъ тая пішла (съ вар.)	—
530. Ой де пішовъ, де подівся	—	574. Коровайниці п'яні (съ вар.)	243
531. Ой де пошовъ Марусинъ ба-тенько	—	575. Пече наша, пече	—
532. Да богать, Иvasю, батько твій	—	576. Короваєво тісто	—
533. До бору, свати, до бору (съ вар.)	—	577. Давай, дружба, сукіри	244
534. А въ Ивашка весілле	233	578. Чесь тобі, коровамо	—
535. Прелетіла да теречка	—	579. Ой знаю жъ я, знаю	—
536. Въ Льзови гримъ гримить	284	580. Ніхто не вгадає	—
537. Якъ коровай місить	—	581. Повини, вітройку	—
538. Проси Бога, Марисенько	—	582. То намъ ся красний вдавъ	245
539. Поїдемо по-підъ гори	—	583. Славни господині	—
540. Задзвіла калина	—	584. Де жъ ти бувавъ	—
541. Летівъ горностай черезъ садъ	—	585. Обіцялася мати	—
542. Соломъяни стини	235	586. Ой догадайся, Марисю, на-що то, про що коровай есть	—
		587. На припечку луй	246
		588. Ви п'єте, галнусте	—
		589. Заслужила ти дару	—
		590. Ой виплела, виплела	—
		591. Залрягаймо воли, корови	—
		592. Ми пили и гайнували	—

593. Ви-те, сидухи, сиділи . . .	246
594. Славяно да приславяно . . .	247
595. Ой у полі овесъ-роса . . .	—
596. Ой у лузі два столі високихъ	—
597. А теперъ же въ нась да зрадости	—
598. Тамъ туди лежить здавна стежойка	—
599. Вийся, короваю	—
600. Въ городеньку чистоколенъку	248
601. А вже вечера на столі	—
 Воскресенье.	
602. Поймас Ивасенько	249
603. Соненько сходить, та й грає	—
604. Кропи нась, мати (съ вар.)	—
605. Тамъ туди лежить здавна стежойка (съ вар.)	250
606. Ой крикнула гусенка на морі	—
607. Ясно въ світлонці, ясно . .	—
608. Бідна жъ моя головонька на свеце	251
609. Идути сестриці на вечерниці	—
610. Хиляються ворота	—
611. Щаслива Марися у Бога . .	—
612. Благослови, Боже	252
613. Чомъ ви, соловті, не щебетали	—
614. Въ долину, паненки, въ долину	—
615. Городить Иванко, городить	—
616. Подай, матінко, гребенца (съ вар.)	—
617. Ой нема, нема батенька въ дома	253
618. Ой батичку, та голубичку . . .	254
619. Кидай, Марисю, біндочки . .	—
620. Прийди, матінко, прийди . .	—
621. Прийди, матінко,	—
622. Матінко, голубонько	—
623. Склуни на стіль головку . .	—
624. Не дай, Марисю, коси рвати	—
625. Перше було літечко	255
626. Вибивайте кілочки	—
627. Ото тобі Марисю за тее . .	—
628. На дворі дерева тешуть . .	—
629. Ой матінко, та голубочко . .	—
630. До Дунаю стежечка (съ вар.)	—
631. Ой чи вогонь, чи полумень палає	256
632. Де твій, Марисю, старший братъ (съ вар.)	—
633. Погано, Марьюхно, погано .	257
634. Ой теперъ же я королицею	—
635. Ой братъ сестрицю да роспітає (съ вар.)	—
636. Росплетала мене дядина . .	258
637. Ой гаю мій, гаю	—
638. А въ нашій світлиці та Марися сиділа	—
639. Ой чи я тобі, дівко Марушко, въ весни не казала	—
640. Ой на горі жито (съ вар.)	259
641. Косо, мое коханне	—
642. Приїхали, пані-мати, три паниче	260
643. Ой заржали ворони коні на стані	—
644. Передъ воротами виноградъ росте	—
645. До дому, дружечки, до дому	—
646. Покорися, Марисю, покорися	—
647. Благослови, Боже	—
648. Кланяйся, Марисю, кланяйся	—
649. Кому ся кланяєшъ	261
650. Золотое зернятко въ стіну б'є	—
651. Грайте, музикі, ризько	—
652. Перша квітка—то Ивашко . .	—
653. Куди ми вибираємся	262
654. Якъ будешъ, Марусенько, къ вінцю	—
655. Благослови нась, Боже, . . .	263
656. Кланяйся, Иваню	—
657. Похилиса, явороньку, похилиса	—
658. Нутре, наші, та не гайтесь . .	—
659. Ой вже, ненько	—
660. Иде Марина зъ ложа	—
661. Въ круї сонейко иде	—
662. Стукнули ангели на небі . .	264
663. Ідемо до шлюбу	—
664. Отступітесь, вороги (съ вар.)	—
665. Съ Богомъ, бояре, съ Богомъ	—
666. Зустрічай нась, Боже	—
667. Ой зъ-за гурья, вороние коні, зъ-за гурья	—
668. Ой заграли, сиві коні, заграли	265
669. Ступайте, коники	—
670. Чи чутєтесь, коники, на силу (съ вар.)	—
671. Брать сестрицю випроважавъ	267
672. Січіте калиноньку съ конця.	—
673. До цлюбу ми идемо (съ вар.)	—
674. Кругомъ, кругомъ сонце вгору йде	—
675. Не стій, вербо, розвиваїся .	268
676. Ой по-під лісомъ битая дороженька (съ вар.)	—
677. Сплела Марися віночокъ . .	—

678. Десь та Маруся боярського роду	268	718. Ой рано, рано въ неділю (съ вар.)	284
679. Шовій, віtre, дорогою (съ вар.)	269	719. Паламаръ ключі ховае	285
680. Даю тобі, матенько	—	720. Січана, калинонька, січана (съ вар.)	—
681. Тамъ на горойці	—	721. Ой шлюбъ дано	—
682. На болонейку білле	270	722. Лети, лети, соколоньку по передъ нась (съ вар.)	—
683. Ой попе, попе, отче нашъ (съ вар.)	—	723. Тамъ туди лежить стежойка	286
684. Відчини, Боже, ворота	271	724. Лети, лети, соколойку до батька мого!	—
Въичаніє.			
685. На горі церковця стояла	273	725. Радуйся, муй баценьку	—
686. Присягай, Ивасенъко	—	726. Іде Марися удъ винцю	—
687. Присягала Марисенъка	—	727. Ой мій батеньку рідний	287
688. Ми въ церкви були	—	728. За воріточка жъ, та мій батеньку	—
689. Да були жъ ми у церкви	—	729. Схилилась калинонька	—
690. Да були жъ бо ми въ шлюбі	274	730. Ой кому ти, молода Марисю, кланаєssя	—
691. Да були жъ бо ми въ Богому дому	—	731. Ой ходила Марусенъка по въ городу	—
692. Ой де жъ ви бували? (съ вар.)	—	732. Ой ходила дівчинонька по городу	288
693. Сонечко горою йдетъ	—	733. Ой, вийди, матінко, проти нась (съ вар.)	—
694. Сіала зіронька, сіяла (съ вар.)	275	734. Ой радъ, хлопчино, радъ (съ вар.)	290
695. Да спасібі жъ тобі, попоньку	—	735. Радуйся, матінко (съ вар.)	—
696. Даютимо попонькові (съ вар.)	276	736. Моя матюнко рідна	—
697. Задуряли съ мо попа (съ вар.)	278	737. День добрий, мати	—
698. Ясній місяцю надъ намп	—	738. Ой мати, мати старая	—
699. Ми попа обманули	279	739. Сива, мала пташенько	—
700. Помалесенъку йдите	—	740. Вийди, матінко, зъ свічами (съ вар.)	292
701. По-падъ вишневими садочкомъ	—	741. Не жаль мне не завзялю	—
702. Да метяна улонька	—	742. Вийди, мати, вийди, мати, зъ калачемъ	—
703. Рано, рано... Сивий, білій та голубоньку	—	743. Полети, соколоньку, попередъ нась	293
704. Стелися, хмелю, по тину	280	744. Ой, матінко моя (съ вар.)	—
705. Ікэла дівочка съ-подъ вінця	—	745. Вийшла Маруся за ворітечка	295
706. Не стуйте, бояре (съ вар.)	—	746. Чого криниця та холодная	—
707. Ой на горі Маруся жито жне	—	747. Даешъ мене, моя матінко	—
708. Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю	281	748. Вийди, мати, зъ хати	296
709. Заковала зозуленька	—	749. Не познала мати (съ вар.)	—
710. Не гуди, рою	—	750. Да чи в у сей хатці	—
711. Не хміль въеться киля ти-чинки	—	751. Рано, рано да зозуленька	297
712. Ой ходила та Марусенъка, ходила по садочку	—	752. Либонь же ми та потомилися	—
713. Схилилась верба зъ верху до кореня (съ вар.)	282	753. Пусти, свату, въ хату	—
714. Ой зъ гори всі дзвони задзвонили	283	754. Другая квітка — тожъ Маруся... Роскотітесь колісця	—
715. Ой въ городі вишенька	—	755. Котився кристаль съ-пудъ города	298
716. Ой черезъ цей садъ, черезъ виноградъ	—		
717. Коло зеленого кубочки	—		

756. Старший братіку, одчини во-	796. Миръ-миромъ	306
рітца	797. До дому, дружки, до дому .	307
757. Подсуньте оконце	798. Вже то буде по обіду	—
758. На добрий день тому	799. Іли маршалки, іли (сь вар.)	—
759. Передъ дверми, дверми . .	800. Устаньте, братте (сь вар.)	308
760. Ой приїхала молода Маруся	801. Первая квітка—тожъ Иванко..	
изъ венцю	Вже-жъ бо ми да пониціли	
761. Теща зятя привитає	802. Да чого, бояре, сидите	—
762. Бодай здорови, люде!	803. Старосто старесенькій (сь	
763. Застилайте тисові столи . .	вар.)	—
Встрѣча и пріемъ молодыхъ, когда	804. Старосто старесенькій (сь	
они возвращаются изъ церкви.	вар.)	310
764. Не пий, Иванко	805. Зъза гіръя, матінко, зъза	
765. Слава Богу й Дусі (сь вар.)	гіръя.	—
766. Янголиченьки невеличенъки	806. Звінчана, Марися, звінчана.	—
767. А въ садочку дві квіточки...	807. Де жъ ми ся подіємо	—
Стинулися сіни (сь вар.) . —	808. Ой великий двірь (сь вар.)	311
768. Ой красень, ясень Мару-	809. Задумавъ Иванъ женитеся .	
сенъ посадъ	810. Ой батеньку, та голубоньку	312
769. Ишла Маруся на посадъ . .	811. У неділю рано	—
770. Заходить до насъ вісти . .	812. Летять голочки у три рядочкі	—
771. Брязнули да ложечками . .	813. Коло двора тестевого	—
772. Брязнули ложки й тарілки	814. Устаньте, князата	313
(сь вар.)	815. Ой на горі хвиялочки зацві-	
773. По святому „отче наші“ . .	тають	—
774. Частуй, маточка, дружину .	Обѣдъ у молодого и поѣздъ за	
775. Ми були въ ділі	невѣстой.	
776. Іжте, бояре, капусту	816. Ой сій, мати, овесъ	314
777. Ілеа капуста, ілка	817. Роди, Боже, жито.	315
778. Іжте, бояре, іжте	818. Коло нашої діжки	—
779. Изъ-за гори гуска летіла . .	819. Короваю-раю	—
780. Же-бъ мені ложечка новая .	820. Іхала варяночка	316
781. Де тая господиня	821. Первая квітка—тожъ Иванко	
782. Скочила куїшка съ печі .	Мати Иванка родила (сь вар.)	
783. Кучу я, кучу	822. Ой де жъ пішовъ ти заба-	
784. А въ садочку дві квіточки...	рився	317
Ли свахи юшку	823. У сінечкахъ голубецъ гуде	
785. Первая квітка—тожъ Иваншко..	(сь вар.)	—
Ми жъ роду не зладійского 305	824. Нашъ Ивансько (сь вар.)	—
786. Ой гороше, гороше	825. Ой ідь, синоньку	318
787. Ріжъ, дружку, да курячу	826. Не купуйте, бояри	—
ніжку	827. Не день ту ся курить	—
788. Знати сванечку, знати . . .	828. Не куй, Иванку, золотого но-	
789. Чому, Марусю, не іси . . .	жника.	
790. А въ садочку дві квіточки...	829. Вотець сина виражас	319
А якъ би жъ то я пані . . .	830. Ой по дівку, Иване, по дівку	
791. Другая квітка—тожъ Иваншко..	831. Иvasю, королейку	
Світилочка пані	832. Не зайди жъ, місяченьку, за	
792. Світилка, якъ шпилька . .	хмару	
793. Сороки по кіллямъ	833. А въ кого коні, сідалище	
794. Старший бояринъ, якъ бол-	834. Розступітесь, ви, гори камъ-	
ванъ.	яни	
795. Миръ-миромъ	835. Стелиса, барвінку	320

836. Не місяць світить, не зора . 320
 837. Ой ти, Иване, відважний ко-
 заче —
 838. На Ивасёвимъ дворі —
 839. Ой заграно, забубнено ранейко —
 840. Соколонько, ти на виляті . 321
 841. Черезъ село Радохоньське . —
 842. Горіхъ підъ стріхою —
 843. Та поіхавъ Иванко жениться —
 844. Въ неділеньку рано —
 845. Ой лугомъ, лугомъ вода йде 322
 846. До молодої ідемо —
 847. Межи двома береги —
 848. Ой въ суботу въ самъ вечерь —
 849. Освітимо звія въ полі . . 323
 850. Дари йдуть, дари йдуть . . —
 851. Одсунь, Марисю, віконце (съ
 вар.) —
 852. На дворі кільце впalo . . . —
 853. На соколовімъ полі —
 854. Тамъ на воді, на шумі . . 324
 855. Сипте пшеницио въ нові корити —
 856. Тамъ туди лежить здавна
 стежойка —
 857. Ой лісомъ ідуть, на кунейки
 стріляють —
 858. На лужельському помірку (съ
 вар.) 325
 859. Повіє вітеръ по горі —
 860. Комора підхилена —
 861. Та черезъ поле полтавське. —
 862. Просила Марисенка . . . 326
 863. У славного тестенька стоіть
 затенько —
 864. Зтиха, бояре, ідьте. —
 865. Уже гості, уже на помості. —
 866. Ой за ворітми глибокий дунай 327
 867. Хтось до насъ наступае (съ
 вар.) —
 868. Добрий вечоръ сусідоньку,
 ми до васъ —
 869. Ой припади, Марисю, до столу —
 870. Стоять ворота 328
 871. Выйди, мати, вийди —
 872. Выйди, мати, зъ хати —
 873. За ворітними дверми —
 874. Ой помагай Вігъ, теще . . . —
 875. Ой десь теща та зята не
 любитъ —
 876. Іхали ми три милі (съ вар.) —
 877. Пусти, свату, въ хату (съ вар.) 329
 878. Шо ми вамъ провинили . . 330
 879. Ой у нашого свата —
 880. Либонь ми та не влучили . . —
- 18 Встрѣча молодого у невѣсты 330
 881. Миръ зъ миромъ мировалися
 (съ вар.) 332
 882. Перші посли пришли 333
 883. А въ городі гілля (съ вар.) —
 884. Вилятайте, сороки —
 885. Впustітъ насъ, впustітъ (съ
 вар.) —
 886. Пусти, свате, въ хату (съ вар.) 334
 887. Впustітъ насъ, впustітъ —
 888. Відсуньте віконечко —
 889. Ой задудніли ковані вози
 на дворі —
 890. Не вступайте, сильні бояре. —
 891. Приіхали боярове зъ далека 335
 892. Ой гребля, гребля велика . —
 893. Наіхали свати —
 894. Приіхали заручники —
 895. Не гнівайся, тестю —
 896. У нашого свата —
 897. Ой зять намъ ся стелить . 336
 898. Чи чуешъ, Марисю —
 899. Вийди, Марися, до наасъ . . —
 900. Приіхали гости —
 901. Шо то за гости наіхали . . —
 902. Ой на зята та метиль мете. —
 903. Летіла зозуленька 337
 904. Въ тузі, місачайко, въ тузі. —
 905. Ой хмарно жъ намъ, хмарно —
 906. Шо у гордого тестя —
 907. А въ гордого тестенъка . . —
 908. Ой летівъ соколонько черезъ
 три ліси. —
 909. Не стріляйте зъ востри . . 338
 910. Ой где жъ ви тамъ два пі-
 слаюшки бивали —
 911. Чи ти ми бояре —
 912. Марисю, паненоюко —
 913. Вийди, теще, на двіръ . . —
 914. Ой то жъ тобі, молодий Ива-
 сю, пихота —
 915. Щось те намъ за даръ дали? 339
 916. Не лякайся теще —
 917. Гдесъ те ся сваги забавляли —
 918. Не пий, Ивасю, первого пре-
 вітку (съ вар.) —
 919. Вубралась теща увъ овчинки —
 920. Изъ якої причини 340
 921. Тещенька зята витає —
 922. Добрий вечіръ тому —
 923. Бодай здорові були —
 924. Посуньтеся та дівчаточка . . —
 925. Росточи, свату, хату 341
 926. Будь, шурину, ласкавъ. —

927. Ми застави не беремо . . .	341	965. Дружечки, душечки, наші голубочки	345
928. Ти душенько, наша Марійко —		966. Первая квітка — тожъ Ивашко...	
929. Ой ви, сватове, білі лебедове (съ вар.)	—	Шелестъ, шелестъ по дубині (съ вар.)	—
Вынупъ невѣсты	342	967. Ой вийся рій, вийся	—
930. Іхала Хима	343	968. Ой ходила та Маруся по полю	353
931. Сванечки, наши голубочки (съ вар.)	345	969. Теперь же мені, сусідочки мої	—
932. Дружечки, наши голубочки (съ вар.)	—	970. Ой возьми, зятю, швидкий пруть	—
933. Ой ишла, ишла (съ вар.)	—	971. Котиться хміль изъ-мижъ голова	—
934. А въ садочку дві квіточки...
Не наступай літва	346	972. Що то за ворона	—
935. Шурину, не лякайся (съ вар.)	—	973. Ой блукаль же напль Ивашё, не блукаль	—
936. Братічку та голубчику (съ вар.)	347	974. Відсунься, брате, відъ сестри	356
937. Не дайся, брате звести	—	975. Казали, свати богати	—
938. Ой братіку та зрадниченьку	—	976. На дунаю зімпа вода	—
939. Батькова хата	—	977. Згоди, братейку, згоди	—
940. Не стій, зятю, за плечима (съ вар.)	348	978. Ой у саду соловейко защебетавъ	—
941. Стенулися сини	—	979. Сіда Ивашё на посагъ	—
942. Не жаль же мені ни на кого	—	980. Въ запічъ, шурине, въ запічъ	—
943. Пливе уточка безъ утияни	349	981. Ой я не паньска дитина	—
944. Чого жъ, світлонька та но-
весенька	—	982. Скупі, бояре, скupi	357
945. Чи не жаль тобі, непъко,
мене буде	—	983. Не у правді братко кохався	—
946. Не жалуй мене, мій батеньку	350	984. Світилка — шпилька (съ вар.)	—
947. Ой хвалилася, вихвалилася	—	985. Викотили, викотили	—
948. Іздигъ Иванко та на вло-
воньки	—	Теща подносить зятю „обронъ“.	
949. Ой хміль по дереві в'ється	—	986. Вийди, теще, на двіръ	358
950. Ой чого, чого въ цімъ но-
вімъ домі	351	987. Не лякайся, теще	—
951. Гнися, калино, гнися	—	988. Пішовъ дідъ по гриби	—
952. Ой гомінь, гомінь, дівко Ма-
рушко	—	989. Добрі-вечіръ тому	359
953. Охоча була молода Маруся	—	990. Бодай здорові були	—
654. Ой де ви бували, де ранку-
вали	352	Роздача подарковъ молодого.	
955. Да летять галочки	—	991. Отце жъ ти чобота (съ вар.)	360
956. Ходъ гнися, калино, не гнися	—	992. Що ваши подарки (съ вар.)	361
957. Засвіти, дружбо, свічку	—	993. Ой на хаті зілля (съ вар.)	—
958. Бережисе, молодая, бережисе	—	994. Первая квітка — тожъ Иванко...
Несите дари за дари	362
959. Идете, дружечки, идете	353	995. У насъ роду много	—
960. Ой дайте намъ віри	—	996. Нашъ Ивашко (Маруся) якъ
малеванie	—
961. Догадайсе, догадайсе, Марь-
чко	—	Подарки со стороны невѣсты.	
962. Ой чи будешь, Марусенько,
жалкувати	—	997. Ой на дворі призьба (съ вар.)	361
963. Не куй, старосто, не золота,
не сребра	—	998. Ой роде, роде, богатий	361
964. Та пливе утена, та пливе
сире	354	999. Хутенъко ся, маршалку, уви-
вай	—
		1000. Обдарили дари	—
		1001. На тихому дунаечку білила	—
		1002. Дзенькуемъ молодусі	—
		1003. Решето тороточе (съ вар.)	36

Расплетаніє коси и покрятіє головы.

1004. Кому іхати по завивайло 365
 1005. Догадайся, Маруся (съ вар.) —
 1006. Чи бачишъ ти, Марисю 366
 1007. Иди, Марисенько, до комори —
 1008. Ой видай, батеньку, коровай —
 1009. Ой ти, душечко, наша Мару-
 сенько... —
 Ой глянь на порігъ-діво . —
 1010. Зъза дубової колодочки —
 1011. Поглянь, Марусю, на порігъ —
 1012. Бережися, сестрице, бере-
 жися —
 1013. Ой де пішла, де поділася 367
 1014. Ей, догадайся, Марисю —
 1015. Покривайница плаче (съ вар.) —
 1016. Ой що жъ бо то унесено 368
 1017. Летіла, летіла сива зозу-
 ленка —
 1018. Куди ти, дівочко, гляділа . —
 1019. Ой вуйсононьку рясень 369
 1020. Ой гоже, гоже, мій мили
 Боже (съ вар.) —
 1021. Ой гуляй, гуляй, білая риба . —
 1022. Где ся косойка діла? —
 1023. Да неділько наша, неділько 370
 1024. Ой на горі жито (съ вар.) . —
 1025. Марисю, Марисейко —
 1026. Тамъ за городомъ просо —
 1027. Ой вінку жъ мій, вінку —
 1028. Приїхали паничі 371
 1029. Ми жъ тебе, сестрице, скри-
 ваємъ (съ вар.) —
 1030. То нашого полку козакъ —
 1031. Повідали намъ люде —
 1032. Захімлили хімлушечку —
 1033. Подивися на себе, діво 372
 1034. Завивала мене дядина (съ
 вар.) —
 1035. Росплітала дядина —
 1036. Ой погано, Марусю, погано —
 1037. Марисю, догадайся —
 1038. Марисю дівко (съ вар.) —
 1039. Скинь чепець, кинь шуль-
 столець 373
 1040. Таки буде не по вашому (съ
 вар.) —
 1041. Казавъ же ти, та берестонь-
 ку (съ вар.) —
 1042. Хвалилася внаягина 374
 1043. Подивися, дружбонько, на
 мене —
 1044. Повибивай, мати, клинці

1045. Зробили жъ ми діло (съ вар.). 374
 1046. Наша Марися, якъ малѣ-
 ванне 375
Выносъ и дѣленье коровая.
 1047. Мие дружко ручки 375
 1048. Дружко коровай несе 376
 1049. Точися, короваю —
 1050. Несуть твое діло (съ вар.) . —
 1051. Ми пшуньку пололи 377
 1052. Зрівна, старосто, зрівна . —
 1053. Ой край ти, дружко, коровай —
 1054. Горали ми новицю —
 1055. Привезено зілля 378
 1056. Витай, витай, святий коро-
 ваю —
 1057. Да рано, рано, здумайте
 бояре —
 1058. Просили мене до короваю 379
 1059. Разбірайся, короваю —
 1060. Дружко хоче коровай кра-
 яти —
 1061. Благовлови, Боже —
 1062. Нашъ старостонько, якъ
 панъ —
 1063. Дружко коровай крае —
 1064. Нашъ когутъ чернокрилій . —
 1065. Крайте коровай, крайте —
 1066. Дружбонько коровай крае 380
 1067. Дружбоньку нашъ голубоньку —
 1068. Подивися, дружко (съ вар.) —
 1069. Чи бачишъ ти, дружку
 (съ вар.) 381
 1070. Ой ми роду не злодійского
 (съ вар.) —
 1071. Вібачай, родоньку, лас-
 ково —
 1072. Попеки свахи гуски 382
 1073. Тобі, дружко, не дружко-
 вати (къ вар.) —
 1074. Засвітіте свічку —
 1075. Раздались мо дари 383
 Ужинъ у невѣсты и прощанье
 съ дружинами 384
 1076. Давай, мати, вечеряти (съ
 вар.) 385
 1077. Давай, мати, вечеряти —
 1078. Изъ за гори сонечко зй-
 шло —
 1079. Ви нась не просіте 386
 1080. Тобі, мамко, да навийчики —
 1081. Ой ізхте та годуйтесь —
 1082. Чомъ ти, Івасю, не іси
 (съ вар.) —

1083. Другая квітка тожъ Маруся Чомъ не вечераешь? (съ вар.)	386	1121. Не гнівайся, моя мати	395
1084. Въ округлечку лілія	387	1122. Старшая дружечко,	396
1085. Ой гаю мій, гаю	—	1123. Даруйте, дружечки, даруйте	—
1086. Зажурилася перепелочка	—	1124. Брала Маруся лёнъ	—
1087. Ой на горі, та на камъя- ници	388	1125. Ой на дворі колодазъ и клюка	397
1088. Да черезъ сінечки	—	1126. Передъ порогомъ могила	—
1089. Ой кувала возуленъка въ саду непогоду	—	1127. Ще не часъ, не пора	—
1090. Гули, гули голубоньки	389	1128. Раскотилися кислицы (съ вар.)	—
1091. Да чи ми жъ тобі, да Мару- сенько	—	1129. Спасибі тобі, Марусенько	398
1092. Да чого жъ ти, Маруся, безъ кубла	—	1130. Прощай, прощай, уже ми йдемо	—
1093. Росхильяйтесь, дуби, берези	—	1131. Не сіди, Марусю, зъ ба- бами	—
1094. Ой боромъ, баромъ, боро- вицею	—	1132. Чie у тебе, паніматко, ди- тятко	—
1095. Де жъ бувъ селезень	390	1133. Вступила Маруся на порігъ	399
1096. А въ нашої Гостомлі шар- варокъ	—	1134. Не метена уличка, не ме- тена	—
1097. Годій, родоньку, годій	—	1135. Старша дружка маленъка	—
1098. Вийду я на долину	—	1136. Стенулися сіни (съ вар.)	—
1099. Мати всю нічку не спала	—		
1100. Жаль мені, мій батеньку, за тебе	—	Новобрачные танцуютъ послѣ ужина вокругъ „діжки“	399
1101. Та вже-жъ, ненько, вже-жъ нераненько	391	1137. Дайте намъ простіръ на дворъ	400
1102. Виглядає Маруся	—	1138. Підемо танцювати	—
1103. Сінечки мої яворови	—	1139. Ой чи жъ то родина	—
1104. Полудній вітеръ віє.	—		
1105. Ти, душечко наша, Марусе, Забарині гости забарилися въ хаті	—	Выйздъ молодыхъ изъ дома роди- телей невѣсты.	
1106. Чого, сватовъє, сидите	—	1140. На добра ничъ, на добра ничъ	—
1107. Лii бояре, іли	392	1141. Добра ночь, матенько, добра ночь	401
1108. Де ці буряки росли	—	1142. Да чи я жъ въ тебе, моя мати	—
1109. Сватайко въряду взыжаете	—	1143. Ой садись, дівочко, на возі	—
1110. Ой дали намъ дівку	—	1144. Ой братъ сестришо прова- жавъ	—
1111. Ой чого сидишъ, Марусю (съ вар.)	—	1145. Загрібай, мамо, жаръ, жаръ (съ вар.)	—
		1146. Ой коню, коню, нашъ сивий	404
Ужинъ у старшої дружки.		1147. Продай, продай, мій пано- ченъку	—
1112. До дружки, бояре, до дружки	394	1148. Ой на горі полуцвіткі	405
1113. До дружки, бояре, до дружки	—	1149. Иvasё вихвалився	—
1114. До мене, бояре, до мене	—	1150. Скриня моя молёвана	—
1115. Оттакъ иду собi	—	1151. Бодня моя нова	—
1116. Берегомъ качки пливуть	395	1152. А вже світъ світає	—
1117. Де метена улиця, метена	—	1153. Місяць доріженьку освітивъ (съ вар.)	406
1118. Застілайте столи (съ вар.)	—	1154. Годі, мати, та журутися	—
1119. Ой вийди, вийди, дружчина мати, зъ хати	—	1155. Южъ сонце надъ горами	—
1120. Ой у горі гуска летіла	—		

1156.	Вийдзі, матко, зъ-за угла	407	1198.	На горі Иванко ходить	416
1157.	Ой дали намъ дівку	—	1199.	Нуте, нуте, бояре, до ко- ней	—
1158.	Ты не сиди, Марусю, зъ ба- бами	—	1200.	Ой запрягайте батькови коні	—
1159.	Мати Марусеньку родила.	—	1201.	Ой ти, Марусю, вбрайся	—
1160.	Наixa і гостонькі	—	1202.	Ой сідай, сідай, коханне мое	417
1161.	До бору, зозулька, до бору.	408	1203.	Ой коні наші, сиваші (сь вар.).	—
1162.	До нась, Марусю, до нась	—	1204.	Пересердіться, вороги (сь вар.)	418
1163.	Питайся, Марусю, мами	—	1205.	Піди, мати у комору (сь вар.)	419
1164.	Ой у садочку, на василечку.	—	1206.	Огляділася мати	420
1165.	Наша Маруся отъ батенька одъїждає	—	1207.	Проведи, матюнко, проведи.	421
1166.	Старий діду, стара бабо	409	1208.	Ой були ми въ ліску (сь вар.).	—
1167.	Казали намъ люде	—	1209.	Викотили, викотили	422
1168.	Южъ місачейко на болонейку	—	1210.	Світіте, зороньти, надъ нами	—
1169.	Ой дівчино, та Марусечко.	—	1211.	Изъ подъ тину, тину	—
1170.	Да увійди, увійди, да чужий батенько	—	1212.	Радуйся, земля	428
1171.	Мати донечку шукала	410	1213.	Соловей зозульку собі на- мовляє	—
1172.	Стань, моя матінко, въ порозі	—	1214.	Риссю, коники, риссю (сь вар.).	—
1173.	Та калиновий листоньку	—	1215.	Кучеравий візничий (сь вар.).	424
1174.	Старша дружечко.	—	1216.	Муї мили возяченьки	—
1175.	Да Марусена сестра	—	1217.	Полетіте, галочки (сь вар.).	425
1176.	Журилася мати	411	1218.	Тупу, коники, тупу	—
1177.	Взійди, місацио, вийди яс- ненki.	—	1219.	Щось у насъ да на двори- чку	—
1178.	Я жъ думала, що дзвони дзвонять	—	1220.	Веди, мати, приляжъ и къ дорозі	—
1179.	Ходять кізочки по крутий горі	—	1221.	Іхала дівка черезъ біръ	—
1180.	Чи ми тобі не казали	—	1222.	Мати ся радувала	—
1181.	Ой колибъ я знала, колибъ відала	412	1223.	Ой чи то бояре	426
1182.	Черезъ поле пілтавське	—	1224.	А лебеді, лебеді	—
1183.	Якъ тобі да тетірко	—	1225.	Осталося дніще	—
1184.	А въ полі да овесъ рясень	413	1226.	Вітеръ вербу клонить	—
1185.	Казала ись, моя матінко, не могу тебе збудити	—	1227.	Зъ виннаго да колодязя	—
1186.	Ой матінко моя	—	1228.	За ворітми вишня	427
1187.	Пролила мати дочку (сь вар.).	—	1229.	Сейце Михалковци, пшеницю	—
1188.	Будо пити, не впиватися	—	1230.	Постіль твоя біла	—
1189.	Добре будо, моя матінко	114	1231.	Одчени, батейку, оконце	—
1190.	Чого світлонька та нове- сенька	—	1232.	Да давали конямъ гречку	—
1191.	Ой не сиди, Маруся, не сиди.	—	1233.	Радуйся, муй биценько	—
1192.	Ззвісся роёчокъ	—	1234.	Одчиняй, батьку, двіръ	—
1193.	Ой Иванко у тестенька медъ вино п'є	—	1235.	Ясная скала на стріху впала	428
1194.	Віжи, братіку, доганий	415	Встрѣча и приемъ молодыхъ въ домѣ родителей жениха.		
1195.	Тамъ на горахъ, на камені	—	1236.	Перевезено гілле	—
1196.	А въ сінечкахъ голубець гуде	—	1237.	Ой брязнули кола	429
1197.	Чего ви, свиначки, сидите (сь вар.).	—	1238.	Отвори, мати, новий двіръ	—
			1239.	Ой на дворі колодязь и ведро	—

1240.	Ой вийди, вийди, матенько, погляди	429
1241.	За воротами вишня	—
1242.	Ой лийди, мати, погляди (съ вар.)	—
1243.	Вийди, матінко, зъ хати	430
1244.	Вийди, мати, зъ хати	—
1245.	Вийди до нась, матіночка	—
1246.	Привезена тетеречка (съ вар.)	—
1247.	Що жъ ми тобі привезли	431
1248.	Ой зацвіла коліночка зъ ожиною (съ вар.)	—
1249.	Куди тіхавъ, молодий Іванко	—
1250.	Отвори, мати, хату	432
1251.	Я невістці не рада	—
1252.	Чи рада жъ ти, моя матінько	—
1253.	Чи рада жъ ти, моя матіночка	—
1254.	Пусти, сваху, въ хату	—
1255.	Оточъ тебе Господь наго- дивъ	—
1256.	На калиновыці	433
1257.	Сідить котъ на полиці	—
1258.	Івасюнова мати двері від- хиляла	—
1259.	Шогнулися лавки	—
1260.	Нащі святкове—ливці	—
1261.	Стрійся, Марусю, стрійся	—
1262.	Ясна скала на стріху впала	—
1263.	Снігомъ, конику, снігомъ	434
1264.	Прилетіла сорока: че, че, че!	—
 Комора.		
1265.	Цвітъ калиночку ломить	—
1266.	Ой хто буде спати (съ вар.)	435
1267.	Где же тая весельная маці	—
1268.	Не сами жъ ми прийшли	—
1269.	Ой пійдемо, да поїдемо	—
1270.	Ой привезли да сою зъ села	—
1271.	Ой бреди, Марусю, бреди (съ вар.)	—
1272.	По двору, по двору	436
1273.	Ой квітами да цвітіль шита	—
1274.	Ми же були у постілонки	—
1275.	Не хочу я істоночки да ли- тоночки	—
1276.	Же бъ я була знала	437
1277.	Дрімле, невістка, дрімле	—
1278.	Не плачъ, не плачъ, дівко Марисю	—
1279.	Ой мамцю, мамцю	—
1280.	Горохъ, мати, по дорозі, якъ чєреда	—
1281.	Нашъ куръ кокоче	—
1282.	Иду, иду до комори по...	—
1283.	Ти, річенъко, бережистая	438
1284.	Да не куръ, куръ сокоче	—
1285.	Дівчино моя	—
1286.	Ми гости не самі	—
1287.	Не сами жи ми прийшли	439
1288.	А въ нашого пана свата	—
1289.	Ой затю, затю гордуєшъ нами	—
1290.	А ви нась не просіте	—
1291.	Ой вийди я за ворота—млінъ мелє	—
1292.	Дала мене, моя мати, за- мужъ	—
1293.	Кислине бурачки	440
1294.	Тупу, тупу коло діжечки	—
1295.	Ой, маці, кохай мене	—
1296.	Годі, свату, да сваритися	—
1297.	Ой наша Марьюхно	—
1298.	Пришли ко мне хлопці	—
1299.	На дворе гай, гай (съ вар.).	—
1300.	Гуска гусака кличе (съ вар.).	441
1301.	Наїхали да купці зъ Ромна.	—
1302.	Стрепену я грушку	—
1303.	Ой не сідай, свахо, на лавці.	—
1304.	Оддай, свату, наше	—
1305.	Котилося колесце съ кліткі.	442
1306.	Гуска рака носиць	—
1307.	Горобей да по бочецці скаче	—
1308.	Заспівайце, молодзічки	—
1309.	Гойна да гойна	—
1310.	И батько велівъ	—
1311.	Михелью, Михелью	—
1312.	Захотила калача	443
1313.	Темного лугу калича (съ вар.).	—
1314.	Чи сміла ти, мати.	444
1315.	Прокрутися павукъ стелю	—
1316.	Годувала мати бобра	—
1317.	Ой казали, говорили люде (съ вар.).	—
1318.	Не кайцеся придани	445
1319.	Калиночка наша, Маруся	—
1320.	Якъ маці родзіла	—
1321.	Ой піду я у лугъ по калину	—
1322.	Ой у полі да овесь рясень (съ вар.).	—
1323.	У нась овесь рясень	446
1324.	Да виведьте наше	—
1325.	Ведемо тура въ хату	—
1326.	Йде Маруся зъ ложа	—
1327.	По двору, по двору	—
1328.	Що жъ бо то за зілля	—
3129.	Ой наша Марьюхна	—
1330.	Въ огородзе ячмінь	447

1331. Ради, Боже, жито 447
 1332. Розливайтесь, береги —
 1333. Да шішовъ дожчикъ крап-
 листий. —
 1334. Батько по донечці тужить. —
 1335. Ой іхали, моя мати, щось за
 пани. —
 1336. Ходила Марися надь ровомъ —
 1337. Не співайте сороміцької 448
 1338. Хто въ мене по сінечкахъ по-
 ходивъ —
 1339. Що схтили, то зробили. —
 1340. Ой добрая та годинонка
 (съ вар.) —
 1341. Ой стояла Маруся на ганку. 449
 1342. На дворі два колодязі и
 ведро. —
 1343. Любіт та милні гості —
 1344. Ой приданче-коханче. —
 1345. Такъ наша Маруся робила —
 Посольство къ матери невѣсты.
 1346. Не бійся, матінко, не бійся
 (съ вар.) 450
 1347. Спасибі тобі, таточку 451
 1348. Знати Марусю, знати 452
 1349. Та добри-день, матінко, доб-
 ри-день. —
 1350. Й а зъ калиночки дві кві-
 точки
 Дякуємъ тобі, сваточку, —
 1351. Були ми у свата на часті 453
 1352. А зъ калиночки дві квіточки
 Вчора було свято и въ нась
 (съ вар.) —
 1353. Суботонька—то збірний день 454
 1354. Іхала перезва до дому (съ
 вар.). —
 1355. Сватенъка та голубчику —
 1356. Уже жъ вамъ, приданки, частъ
 и пора —
 1357. Та идутъ дружички пишні. —
 1358. Та горілки, свату, горілки —
 1359. Ой рано ще, рано 455
 Перезва.
 Якъ молода не чесна —
 1360. Говорили Оленковські люде
 (съ вар.) 457
 1361. Хотъ ідь, матінко, хотъ не
 ідь. —
 1362. Въ огородзѣ грушка —
 1363. Шідъ сосною спала (съ вар.) —
 1364. За клубочокъ валку 458
1365. Да насю мащку на точку. 458
 1366. Спала Марися въ хлопемъ. —
 1367. Тихо, тихо дунай воду хитає. —
 1368. Вівсоньку рисний —
 1369. Ой були жъ у Бога. —
 1370. Ой віль у пшениці 459
 1371. На барану вовна —
 1372. Ой знати, знати —
 „Дружки“ приносять въ по-
 недѣльникъ „молодій сми-
 датъ“ 460
- Печеніе пироговъ, „намітка све-
 крусі, поднесеніе хлѣба съ ме-
 домъ „молодимъ“.
1373. Шекла Маруся пирожки 461
 1374. Зять тещі злякався 462
 1375. Ой зять тещу просить —
 1376. Ой теще, теще, мати моя. —
 1377. Пишна теща, пишна —
 1378. Ой зять тещу веде —
 Молодые идутъ къ священни-
 ку за благословеніемъ 463
- Дарятъ молодихъ въ дому же-
 ниха.
1379. Уведіте наше —
 1380. Ой роде, роде багатий (съ
 вар.) 464
1381. Приїхала матюнка. —
 „Перезвянкі пісні“.
1382. Чия то перезва 465
 1383. Гарілки, свату, гарілки. —
 1384. Перепивай, муй батеньку 466
 1385. Батенько стає, перепиває —
 1386. Чого свати да наїхали. —
 1387. Горілки, свату, горілки —
 1388. Чий же то перезовъ. —
 1389. Да варохи, свахи, варохи. —
 1390. Перезвянки, панінки —
 1391. Чия то родзіна 467
 1392. Хороша перезовъ наша —
 1393. Ой затю, затю, гарздешъ
 нами —
 1394. Я вареної не хочу. —
 1395. Чи ти, свахо, глуха —
 1396. Пропила мати дочку —
 1397. Єсть у лузі калина, калина. —
 1398. Ой що жъ то за ворона 468
 1399. Несила съмо пили. —
 1400. Ой попе, павечку —
 1401. Ой були ми у пана —
 1402. Не страхайся, срату —

1403. Ми жъ, свати, не відали . . .	468	1448. Ой приплела калинонька люб- леная.	476
1404. У нашого свата.	469	1449. Ой виїхавъ казаченько мимо лізки.	—
1405. Да нема свата дома	—	1450. Ой добре тому, хто кози ріже.	—
1406. Росточи, свату, хату	—	1451. Стоала вербонька на дворі.	—
1407. Разсунуть свату хату	—	1452. Ой мовила зора місяцю—ра- но, рано	—
1408. У нашого свата.	—	1453. Глянь, затю, на мене	—
1409. Теща зятя	—	1454. Де ти, Марусю, ходила.	477
1410. Шохала сваха до торгу.	470	1455. Вітрець повіває	—
1411. Да старощі наши, старощі . . .	—	1456. Вийди, Марусю, съ комори.	—
1412. Маруся молода	—	1457. Вийди, Марусю, вийди	—
1413. Шідъ калиною лежала	—	1458. Ой люлю, люлю.	—
1414. Бодай тебе, да морозоньку . . .	—	1459. Де жъ, ти, Марье, родилася	—
1415. Ой качанъ, качаночку	—	1460. Танцювала риба зъ ракомъ	—
1416. Ой піду я у лугъ по ка- лину.	—	1461. Ой гукъ, да гуда!	478
1417. А въ неделенъку до сходъ сонця	471	1462. Якъ я була у батенька	—
1418. А у мене ии сорочечки	—	1463. Тожъ то мене поре, ріже	—
1419. Що въ липині да въ осичині. . .	—	1464. Ой дівчино, чия ти?	—
1420. Біжіть, біжіть, вороні коні, до води.	—	1465. Ой чи такъ, чи не такъ	—
1421. Ой була ми въ попа	472	1466. Ой гуляла належито.	—
1422. Стиха, бояре, йдите	—	1467. Ой казала мені мати.	—
1423. Зять тещу веде за ручку	—	1468. Ой не коси, буську, сіна	479
1424. Святай понеділку	—	1469. Гопа, гопа, гопасеньки	—
1425. Годі тих молодиці.	—	1470. Ой хочу я горілочки, хочу	—
1426. Молоденька Марисю	—	1471. Цілувавъ, цілувавъ.	—
1427. Ти, Марисю, калина, малина. . .	—	1472. Цапу-лапу по драбині	—
1428. Ой що то за новинонька настала.	—	1473. Ой тушнула, підскочила.	—
1429. Вже ми Марисю пойдомъ.	473	1474. Горбомъ ішла	—
1430. Ой стояла Маруся на ганку . . .	—	1475. Гопъ, гопъ, гопона	—
1431. Помогай, Бігъ, сосідоньки, ми до васъ	—	1476. Ой у полю интилиця.	480
1432. Слідомъ, батейку, слідомъ. . .	—	1477. Ой казала Ганнуся	—
1433. Не плачъ, матіноко, мила. . .	—	1478. Ой поіказъ мій милиненський до млина	—
1434. Заказавъ староста своімъ пішнимъ боярамъ	—	1479. О півночи, таки въ ночі	—
1435. Дали сте намъ соколку	474	1480. Ой чия то парубчинка (съ вар.)	—
1436. Ой знати Марисю, знати	—	1481. Поздоровъ, Боже, моего ми- лого	481
1437. Ой шурину, да боярину	—	1482. Ти до мене не ходи, вучеря- вий враже (съ вар.)	—
1438. Та добри-день, матінко, добри день	—	1483. По підпеньки ходила.	—
1439. Ой вишли, вихилили.	—	1484. А въ середу родилася—го- ре жъ мені, горе!	—
1440. Чий то намъ соколонко	—	1485. Ой вийду я на улицю — на улиці хлопці	482
1441. Скидай, Марисю, скидай	—	1486. Пишла Гандза на бураки.	—
1442. Ой хто у насть	475	1487. Дала ми ся біда въ знаки	—
1443. Ой гляньмо ип да на сва- нечку.	—	1488. Ой піду я до млина та до парового	—
1444. Горобчикъ на бочці літає. . . .	—	1489. Коби мъ була біду знала	—
1445. Ой піду я да до торгу до неваго	—	1490. То за маму, то за тата	—
1446. Заграно, забубнаво	—		
1447. Дівчинонька та у батенька. . .	—		

1491.	Ночувала жъ я въ лѣху . . .	483
1492.	Завіть мене въ околотя . . .	—
1493.	Ой попаде, попаде, понова невістко,	—
1494.	Приснися ми сонъ давнень- кій.	—
1495.	И по хаті тинни	—
1496.	Ой піду я до попа	—
1497.	Якъ я була сімъ літъ вдовою	—
1498.	Була собі колись Гандзя . .	484
1499.	Не стій, дівко, підъ кориш- мою	—
1500.	Піду я до млина	—
1501.	Ой красная коломийка . . .	—
1502.	Ой піду я лісомъ, лугомъ .	—
1503.	Що ти въ мепе, мілый, хо- чешъ	—
1504.	Біду собі купила	485
1505.	Черезъ гречку катилася . .	—
1506.	Шелестъ, шелестъ по дубині.	—
1507.	Гиля, гиля, біли гуси . . .	—
1508.	Не сама я іду—ведуть мене	—
1509.	Тато спить, мама спить . .	—
1510.	Кобъ ти тамъ бувъ, де я була	—
1511.	Шіпла баба въ танець (сь вар.).	486
1512.	Який іхавъ, таку здібавъ .	—
1513.	Коло пеца настоички . . .	—
1514.	Охъ, ніжечки—кортёжички .	—
1515.	Отакечки, отакечки . . .	—
1516.	Якъ би тобі така біда, акъ мені	487
1517.	Втора сіла за хатоу. . . .	—
1518.	Де жъ твоя хатинка, Грицю?	—
1519.	Коло млина кремена . . .	—
1520.	Ой підъ мостомъ	—
1521.	И силю и дивлюся. . . .	—
1522.	Віуть вітри, віуть буйні .	—
1523.	Ой знавъ на що бравъ, я не твоя рівна	—
1524.	Комарі гудуть.	488
1525.	Умеръ батько - байдуже .	—
1526.	Гой, гой, шулкъ	—
1527.	Журилася Катерина	—
1528.	Посадила вражка баба на трёхъ айцяхъ гусака . . .	—
1529.	Шіпла Гандзя по петрушку. .	489
1530.	У сусіда колпитанъ ночувавъ (сь вар.).	—
1531.	Було літо, теперъ зіма . . .	—
1532.	Ой але орешъ, мій милень- кій, але орешъ.	—
1533.	Мама въ хаті мене вигнала	—
1534.	Сімъ день молотила (сь вар.)	490
1535.	Ой, мамо, люблю Гриця . .	—
1536.	Сама мама ми послала . . .	—
1537.	Закувала зозуленыша на висо- кімъ ганку	—
1538.	А й вінъ бідний	491
1539.	Чи же-мъ тобі не казала. .	—
1540.	А бабуна юпки тне . . .	—
1541.	Чи я взіла, чи я спила. . .	—
1542.	Варвара и Демьянъ	—
1543.	Тутъ моя родиночка	—
1544.	Ой, мамуню, охвицеръ на порігъ	—
1545.	Ой казала Марця	—
1546.	Крутилася, вертілася. . . .	492
1547.	Печеричин горою	—
1548.	Ишовъ баранъ по-надъ гори	—
1549.	Нехай загородятъ	—
1550.	Ой ідіть, хлопці, въ танець	—
1551.	Було не копати	—
1552.	Ой славная коломийка . . .	—
1553.	Ой ти, мій миленький, ти ми- лій соколю	—
1554.	Вдарила нога въ ногу . . .	493
1555.	Іду я по-підъ млинъ . . .	—
1556.	Я за своїмъ дідомъ . . .	—
1557.	Сухе літо було, коноплі не було	—
1558.	Чоловіче, чоловіче, дай же мені раду.	—
1559.	Дідъ свою бабку хвалить .	—
1560.	Нігди би мъ ся не здрімала, хощь би день біленький .	494
1561.	Ой горіла, горіла стирта сіна.	—
1562.	Черезъ садъ-виноградъ по воду ходила.	—
1563.	Ой ідь, миленький, не бався	—
1564.	Ти бъешь, ти п'єшь, може бъ я робила	—
1565.	Якъ я була молода, не лі- нівала.	—
1566.	Біда, мамцю, не лашокъ	—
1567.	Праду, праду—нитки рвутися (сь вар.).	495
1568.	Не замай мене, Грицю . . .	—
1569.	Прииди, мій миленький . .	—
1570.	Пішовъ кітъ топитися . . .	—
1571.	Ой, грайте, музики . . .	—
1572.	Нічого я не робила . . .	—
1573.	Сварилася, сварилася кума съ кумою	—
1574.	Ой казала дівчина музинці.	496
1575.	Наїлася бараболі	—

1576.	Черезъ греблю веда йде . . .	496	1625.	Журилася дівчиночка . . .	503
1577.	Нуте, хлопці, нуте, гожі . . .	—	1626.	Котилися вози зъ гори, а все зъ борилками.	—
1578.	Чи я тобі не казала.	—	1627.	Пігнала дівчина коровицю на росу.	—
1579.	Ой вмеръ мій Давидко	—	1628.	Гопа, гопа, гопашечки	—
1580.	Погутъкало зъ перби впало . .	—	1629.	За городомъ відці пасда . .	504
1581.	Іжъ, коли хочъ	497	1630.	Прийди, серце Миколю	—
1582.	Ой зъ дуба та на пень	—	1631.	До мене, хлопці, до мене . .	—
1583.	Ой на горі журавель	—	1632.	Гопа, гопа	—
1584.	Пошла, смерть, пошла прочь . .	—	1633.	По городі ходила	—
1585.	Ой іхала, іхала	—	1634.	Ой Петрусь, Петрусь	—
1586.	Ой шли дівки зъ Бодичинкі . .	—	1635.	Черезъ греблю иду.	—
1587.	Ой рипу, рипу.	—	1636.	Ходь стій, хось дивися. . .	—
1588.	А хто жъ тутъ тікає	—	1637.	Коло дядя лежала.	505
1589.	Шішли дівки за вівцями. . . .	498	1638.	Чи я тобі не казала.	—
1590.	Ой тупину я ногою	—	1639.	А ти, козакъ, що тамъ буде. .	—
1591.	Тато білий, мама чорна	—	1640.	А въ нашой Тетяні.	—
1592.	А въ похвіку за двірочками. . .	—	1641.	Ой на ставу, на ставочку. .	—
1593.	Кучеряний мельникъ.	—	1642.	Пішли дівки оманцями	—
1594.	Добри вечіръ, кумцю моя. . .	—	1643.	Ой на ставу, на ставочку . .	—
1595.	Легілі зозуленки, куючи . . .	—	1644.	Стоїть Пилпіль надъ водою. .	—
1596.	Добри вечіръ, кумцю моя. . .	499	1645.	Будивъ мене Вакула.	506
1597.	Бодай тебе грімъ убивъ . . .	—	1646.	Гопъ-чукъ, підскочила (съ вар.).	—
1598.	Піду я до гаю	—	1647.	Мамцю, мамцю, тамъ-то Хведь	—
1599.	Наварила, напалила	—	1648.	Якъ я була дівкою	—
1600.	Дуду, рудуду	—	1649.	Очеретомъ качки гнала. . .	—
1601.	Прийди, червонастий.	—	1650.	Ой сердюса.	—
1602.	Любивъ мене молодецъ.	500	1651.	Якъ я була сімъ літъ вдовою .	—
1603.	Зъ-за кордону вандровала. . .	—	1652.	Черезъ плітъ лізла	507
1604.	Нікому такъ не гораздъ . . .	—	1653.	Любивъ мене поцінь Яківъ .	—
1605.	Було не рубати зеленого дуба. .	—	1654.	Сіла собі на порозі	—
1606.	Ой чия то дівчиночка въ синій запашні	—	1655.	На пріпічку сиділа	—
1607.	Пігнала Настя Костя до води	—	1656.	На тімъ боці, на толоці . .	—
1608.	А мій чоловікъ	501	1657.	А хто п'є?—скрипка та дудка .	—
1609.	И ти така, и я така	—	1658.	На городі бараболя	—
1610.	Колотила добредзійка ле- мішку.	—	1659.	Дала мені мати корову . . .	508
1611.	Ой на ставу, на ставочку. . .	—	1660.	На городі кукурудза	—
1612.	Мазуръ, мазурочекъ	—	1661.	Не теперъ, не теперъ по гриби ходити	—
1613.	Заграйте мні, стари баби . .	—	1662.	Я не тихъ богачокъ	—
1614.	Засідають хлопці въ садку. .	—	1663.	Пасу, пасу вівці.	—
1615.	А въ городі пиломъ	502	1664.	Якъ би я знала, що ти мій. .	—
1616.	Била мене мати, била	—	1665.	Ой ходила дівчина беріж- комъ	—
1617.	Била мене мати зъ ранку. .	—	1666.	Сиділа киціня на кухні . .	—
1618.	Відъ куделі плечи болять. .	—	1667.	На будаю родилася	—
1619.	А до мене..., а до мене решта	—	1668.	Шішли наші казаченьки, тіль- ки шапки видно	—
1620.	Недалеко перешла до Лу- чинки	—	1669.	Якъ на ставу, такъ на річці. .	—
1621.	Помаленьку, Іване	—	1670.	Порхлився дубъ на дуба, ярівъ на калину	510
1622.	Чорна гречка, білі крупи . .	503			
1623.	Якъ помашуся солониною . .	—			
1624.	Ой ти, гарний Семене . . .	—			

1671.	Здається, не дивиться мій миленький на мене	510
1672.	Добре тій лашки роблять, що са покумаютъ	—
1673.	За нашою слободою	—
1674.	Поїхавъ мій миленький на ярмарокъ	—
1675.	Ой виїрала панна Ганна	—
1676.	Світъ мені морочиться	511
1677.	Жену курочку черезъ ву- лочку.	—
1678.	Іде дощъ на білу березу	—
1679.	Щобъ ся когутъ знудицъ	—
1680.	Ой варила орлиця лободу	—
1681.	Ой піду жъ бо я греблею коло ставу.	—
1682.	Ой зродили опенечки	512
1683.	Чи ти, дівко одуріла, чи ти ошаліла.	—
1684.	Казавъ мені Гарасимъ	—
1685.	Підъ вишнею, черешнєю ля- ла спати собі	—
1686.	И вміръ — не тужила	—
1687.	Напила-мъ ся, ледве стою	—
1688.	Напила-мъ ся гардеману	513
1689.	Ой тамъ на горі	—
1690.	Покінь тую негідницю	—
1691.	А зъ середи на четверть	—
1692.	Ой піду я на майданъ	—
1693.	Мене мати годувала, въ па- пірь заївала	—
1694.	Вже минають синиці, полуниці	—
1695.	Гарбузъ, мамцю, качається	514
1696.	На що мені чужий міль	—
1697.	Я шарнула по підъ стіль	—
1698.	Медвідъ, медведоньку	—
1699.	Сама греблю викопала	—
1700.	Мамка спить, татко спить	—
1701.	Ой лихо не кума (съ вар.)	515
1702.	Ой мамцю моя	—
1703.	Ой не ори, Грицю, поля	—
1704.	Нещасливий парубокъ	—
1705.	Гей я тую багатую	—
1706.	Ой чи чула, чи не чула	516
1707.	Ой ти іхавъ, а я спала	—
1708.	Чи бачите, брате Климе	—
1709.	Ой приїхавъ кумъ до куми.	—
1710.	Іхавъ, іхавъ, чомъ до мене не вступивъ	—
1711.	Ой де були тій луги, то те- перь кренци	—
1712.	Дівчина-горлиця	—
1713.	Гатаєсь кріниченьку ці- лый день	517
1714.	Колибъ въ мене така спла	517
1715.	Ой не ходи по-надъ воду	—
1716.	То жъ то мене зо світу гу- бити	—
1717.	Молодице моя.	—
1718.	Пішли ткачи по деркачи	—
1719.	Ой вийду я на улицю та стану	—
1720.	Ой хлопці вуховати	518
1721.	Ой жаль же мені	—
1722.	Ой дуду, дуду.	—
1723.	Ой не ходи до чужої жінки	—
1724.	Іде черчикъ дорогою	—
1725.	Ой ішовъ я въ веторниць та й впавъ въ яму.	519
1726.	Бодай же тя, дівчинонько.	—
1727.	Отъ я козакъ Царенко.	—
1728.	Ой на горі дівки (івки) гнутися.	—
1729.	Ой впаду я на коня, впаду.	—
1730.	Ой згину, мати, згину	—
1731.	За тобою, моя мила, за тобою дуже	520
1732.	Ой надъ ставомъ яворнича.	—
1733.	А кумъ куму полюбивъ.	—
1734.	Підъ гаємъ козакъ грає	—
1735.	Ой ішовъ медвідъ, здібавъ бабу	—
1736.	Якъ були бугайченки	—
1737.	Ой дана, дана, дівчино ко- хана	521
1738.	Недавно я оженився	—
1739.	Кукуріку, чоловіку	—
1740.	Гуляли парубочки	—
1741.	На ставочку, на ставочку.	—
1742.	Ой я тебе, ткачу, за річкою бачу	—
1743.	Ой казали хлопці дівці	522
1744.	Ой ходивъ Максимъ до Па- раски.	—
1745.	До дому, до дому, неробо моя	—
1746.	Шендри-тендри, тендри-тана	—
1747.	Ой дівчино, го-го-го!.	—
1748.	Відна жъ моя головонька, що молода дуже	—
1749.	Чобіть мені распоровся.	523
1750.	Ти, руда, иди сюда	—
1751.	Не журися, дівчино	—
1752.	Ішли кури на сідало	—
1753.	Ой тряслася трясовина	—
1754.	Ой попова сіножать	—
1755.	Ой зъ вечора, о півночи, якъ місяць мінівся.	—
1756.	Нашъ козакъ нашій дівці.	524

1757. Чернець бабу поваливъ на лёду	524	1802. Сидить Грицко на припічку	531
1758. А староста просивъ свахи.	—	1803. Ой у полю дубокъ зеленень- кій.	—
1759. Ой дівчино, дай же, дай же —	—	1804. Сижу собі на конику	532
1760. Завіяло	—	1805. Седить козакъ на стерні	—
1761. Коли бъ мені до дівчини допитатися	—	1806. По долині гуси и на горі гуси	—
1762. А я хлопець жвавий, жва- вий.	—	1807. Ой въ полю криниченька.	—
1763. Ой піду я до крениці	525	1808. Ой дівчино, відчии	—
1764. Ішла баба на ямарокъ	—	1809. Тутъ моя родиночка.	—
1765. Дівчина хороша	—	1810. Ой, дівчата, молодиці	—
1766. Изъ гори на долину	—	1811. Ой, дівчино, трясца твої мамі	—
1767. Не вилка поляночка-густі копиці	—	1812. Видно гору, видно гору, вид- но підгорочку	533
1768. Ой, тату, не бей мамі.	—	1813. Не стій, коню, на препоні.	—
1769. Штани мої дубові	—	1814. Ой бувъ же я въ Міхалівці.	—
1770. Ой піду я до дунаю	526	1815. Любивъ козакъ Олену	—
1771. Ожинився Гарасимъ	—	1816. Чижикъ, чижикъ, де ти бувъ	—
1772. Яка була московочка,	—	1817. Катирено, Марино.	—
1773. Терномъ, терномъ, терниною	—	1818. Прийшовъ, прийшовъ, пока- латаувъ	—
1774. Ой, тату, я ся женю	—	1819. Седівъ дідъ на печі, баба на припічку	—
1775. Журилася дівчина, журилася	—	1820. Гандзя, Гандзя кучерява	534
1776. Таки ходивъ, таки просивъ	—	1821. Гопъ-чукъ, Тетана.	—
1777. Ой піду я на той бікъ	527	1822. Ой дина, дина	—
1778. По тімъ боці на толоці	—	1823. На тамтій стороні річка	—
1779. А де ти ся заталапавъ?	—	1824. Пішли качки лёдомъ, лёдомъ	—
1780. Закурився димъ изъ солома- ної бочки.	—	1825. Чи ти мене, серце, любишъ?	—
1781. Біда, біда козакові.	—	1826. Ой казала Марци	535
1782. Потімъ боці на толоці	—	1827. Гопъ-чукъ, баранчукъ	—
1783. Іденъ чобіть на обласі, а другий на корку	—	1828. Крутилася, вертілася	—
1784. Бігла коза одъ вовченъка	528	1829. А хто любить гарбузъ, гар- бузъ	—
1785. Качата, гусята гречку поили.	—	1830. Гей, гей, іде зіма.	—
1786. А я Гандзі воли пасъ	—	1831. Дівчино, забавчино, забавила сь мене.	—
1787. Ой я чумакъ несщасливий	—	1832. А що жъ то за парубокъ	—
1788. Котра дівка чорнявая	—	1833. Не самъ я зайшовъ, вода мене занесла	536
1789. Мету хату, мету сіни—мені ляхъ на умі.	—	1834. За що люблю, за то люблю	—
1790. Ой ви, люде, ви сусіди,	—	1835. А дідъ баби купивъ лапці.	—
1791. Де я буду, то буду (съ вар.)	529	1836. Коби не Маруся.	—
1792. Ой зъза гори вітеръ віє	—	1837. Ой втративъ я літо, втративъ я весну.	—
1793. Бісь би тебе, Грицо, вбивъ.	—	1838. Ой годі, годі по ринку ходити	—
1794. А хто ходить по-шідъ городъ	—	1839. Біда мені нужному,	—
1795. Ой сидить Адамъ въ краю раю	530	1840. Любивъ дівку безъ Петрівку	537
1796. Качки гречку полопали.	—	1841. Великою махай, махай	—
1797. Не злапаешь, дурню, риби	—	1842. На тій стороні купалася вроня.	—
1798. Кинешъ камень до крениці	531	1843. Ой на горі два яворі, тре- тій похилився	—
1799. Хоць дівчина небагата.	—	1844. Говорили старі люди.	—
1800. Ой я Грицъ, а ти Ольна	—		
1801. Стара баба Семениха гаманъ загубила	—		

1845.	Тонкая, та високая тополя	537
1846.	Шинкарка каже: „Черестань, чумаче, пitti.	—
1847.	Не я виненъ, но ти винна.	538
1848.	А вчора изъ вечора	—
1849.	Ой на горі підпеп'чки, на долині гречка	—
1850.	Ой дівчино, куди ідешъ?	—
1851.	Ой зродила верба груші, ка- лина ожини	—
1852.	Пришовъ кумъ до куми	—
1853.	Чи я жъ тобі не казала: не бери жъ ти мене.	—
1854.	Задри, задри, бабо, ногу	—
1855.	Ой казала дівчина.	539
1856.	Ой на горі монастиръ	—
1857.	Ой скажи, дівчино, скажи.	—
1858.	Хвала Богу, що ладна	—
1859.	Ой вже чумакъ зачумако- вався.	—
1860.	Ишовъ Журнло ледомъ.	—
1861.	Не дивися, дівчино, що я волочуся	540
1862.	Приходивъ Тодіръ до Па- раски.	—
1863.	Молоденький Иванъ на ка- пусту орахъ	—
1864.	И ти гусаръ, и я гусаръ. Гу- сареви дочки.	—
1865.	Я казавъ, що гола молодиця	—
1866.	Завела ми въ околоти	—
1867.	Ой дівчино, дівчино	541
1868.	Трошки гречки, трошки жита	—
1869.	Шішовъ дідъ по гриби	—
1870.	Не рубай лісчини, най го- рішки родить	—
1871.	Сю гречку на горбочку, віт- рець повиває	—
1872.	Коли бъ мені сивий кінь	—
1873.	Ой седіла чайка въ житі	542
1874.	Пришовъ рудий до рудої.	—
1875.	Ой жаль не помалу	—
1876.	Ишовъ я до Каменця люльку куповать	—
1877.	Ой Парасю, Парасеньку, руч- ки не до того	—
1878.	Ой дівчано люба	—
1879.	Самъ собі думаю	—
1880.	Сонце гріє, вітеръ віє	543
1881.	Калиноку ломлю	—
1882.	Де-жъ була, де-жъ була	—
1883.	Ой лісъ осичина	—
1884.	„Катерино серде	—
1885.	Ой трасеться волосся	—
1886.	Відти гора, відти скала	543
1887.	Катерина гречку въязала.	544
1888.	Молодий молоду...	—
1889.	Питалася Катерина Василія.	—
1890.	Седить дідъ надъ водою	—
1891.	Нене, нене, дідъ ходить	—
1892.	Хоць трясися, не трясися.	—
1893.	Ой дівчино Тетяна.	—
1894.	Ой на ставу, на ставочку	—
1895.	А звідки ти? Зъ Попелюхъ	545
1896.	Ой сівъ, захурився	—
1897.	А звідки ти? зъ Могилёва	—
1898.	Ой матусю, де я була	—
1899.	Старий діду, старий діду	—
1900.	Охевився бісноватий	—
1901.	Ой на горі гарбузъ, на до- ліні дині	—
1902.	Нашъ Іавъ нічимъ ся не журить.	546
1903.	Старий дідъ въ корчии на- пився.	—
1904.	Ой дівчино, дівчино, якъ я мізерню	—
1905.	Ой тамъ на оборі.	—
1906.	На городі буракъ, висока травиця.	—
1907.	Катерина полюбила	—
1908.	Ти Гриць, я Маринка	—
1909.	Ой тамъ дідъ на долині	—
1910.	Гаю, гаю, гаю	547
1911.	Стань, братуню, передъ мене	—
1912.	На заленімъ мачку	—
1913.	Ти жъ мене підманула.	—
1914.	Отакъ разъ, отакъ два.	—
1915.	Сю редьку, поливаю	—
1916.	Рачки, рачки	548
1917.	Де жъ ти була, моя напіжена	—
1918.	И ти козакъ, и я козакъ	—
1919.	На горі товаръ, на долині вівці	—
1920.	Забірай, бабко, все своє білля	—
1921.	Наївшися, напившися	549
1922.	Головочко моя бідна.	—
1923.	Ой дівчино Ганно	—
1924.	Біжить заець дорогою, та й скаче.	—
1925.	Й а варила горлиця лободу.	—
1926.	Звідки ти, пане брате, чи не зъ Городенськи?	—
1927.	Ой дідъ-дідушокъ	550
1928.	Пасе чабанъ вівці.	—
1929.	Ой на горі вільковецькій зро- дили ожини	—
1930.	Клопітъ—не курчата, сиплю просо—не клюють	—

1931. Ой на дубі на вершечку	550	Dіляниця короваю.	579
1932. Ой чукъ гочаки	551	Циганщина	580
1933. Ой біда—не ляшокъ	—	Перезуйки	—
1934. Та думала, дівчинонько	—	Одклунини	—
1935. Ой, дівчино, будь весела	—	Sвадьба, записанная въ мѣстѣ новѣ, Полтавскаго уѣзда	581
1936. Ой зъ-за гори, зъ-за гори	—	Rозглядини	—
1937. Ой дівчино, куди ідешъ?	—	Сватаннѣ	—
1938. Ой піду я въ лісъ по дрова	—	Сговори о подарнахъ	583
1939. Ой на горі Тимко косить	552	Коровай у „молодої“	584
1940. Гей, мамцю, умру я	—	Зеленая та дібровонько	—
1941. Ой ремезе, ремезочки	—	Кучерявий пічъ вимітає	585
1942. Ой вже рікъ и неділь ві- сімъ	—	Dівичъ-вечоръ	—
1943. Я волівъ не пожену	—	Вѣнчанье	586
 		Рано, рано де зозуденька	587
Свадьба, записанная въ м. Борисполѣ, Переяславок- го уѣзда, Полтавской губ.	553	Ти, братіку, не лакайся	588
Домовини	560	Татаринъ, братикъ, татаринъ	—
Бганисъ верчівъ и короваю	—	Решето тараточе	589
Ой пічъ наша на соахъ	—	За катою липа	—
Субота	—	Брала Маруся лёнъ, лёнъ	590
Ой летіла зозуденька	561	Pонедѣльникъ	591
Косо моя, русая	562	Ой брехали—говорили люде	592
Шли дружечки радочкомъ	—	Ой у нашего пана	—
Не йдите да молодиці	—	Вторникъ	—
Ишла Маруся на посадъ	563	 Свадьба, записанная въ Гос- томлѣ, Кіевскаго уѣзда	593
Ой, ви, бояре	—	Я швачка зе Львова	—
Ой, ви, дружечки, савиі голубочки	—	Поглинъ, затеньку на мене	—
Неділя.	566	Влагослови, Боже	594
Изъ-за гори гуска летіла	—	Ой дай, мати, шубу	—
Пусти, свату, въ хату,	568	Івана мати родила	—
Ишла Маруся на посагъ	—	Не вій, вітре, у розі	—
Ой летять галочки	569	Ой коню напѣть сиви	—
Даруйте, дружечки, даруйте	572	Самъ Богъ денце місить	593
Ой коню, коню нашъ сивий	—	А теперь же въ насъ да зрадости	—
Отдай, свату, наше	573	Пічъ на соахъ	—
Годі, свату, да сваритися	—	Ой боромъ, боромъ, боровиной	594
Осталося днище	574	Не куй, старосто, золотого ножа	—
Ой, хто буде спати?	—	Крийся, зятю, крийся	—
За клубочокъ валку	575	Летівъ чорний воронъ	—
Да насю мачку на точку	—	Кремень, кремень, ой дай же памъ огню	—
Ой, не сідай, свахо, на лавці	—	До мене, сванечко, до мене	59
Перезва	576	Івану свиней пасти	—
Викотили, викотили	577	Розпілата мене дядина нежалос- ливая	—
Дають же ій завизвало	—	Розступітесь, вороги	—
Пекла Маруся перожки	—		
Якъ дарують у понеділокъ	579		
Уведіте наше	—		

Тупу, тупу коло діжечки	598	Свадьба, записанная въ с. Колюсикахъ, Ушпіцкаго уѣзда, Подольской губер- ніи	613
Бреди, Марьечко, бреди.	—		
Ой зять тенцу просить.	—		
Свадьба, записанная въ с. Лугинахъ, Овручскаго у- ѣзда, Волынской губерніи	599		
Ишла, ишла	601	Зеленая рутонька — жовтій цвітъ .	616
Даль-Бугъ, устану	—	Зеленая рутонька — жовтій цвітъ .	—
Дружко коровай крае	—	Наївшися, налившися	617
Бодня моя новата	602	Ой чи вогонь, чи полумень палає .	618
		Чи гораздъ ми зробили	619
Свадьба, записанная въ с. Млыновѣ, Дубенскаго у- ѣзда	603	Ишла Маруся на посагъ	620
Не хочемъ ми тога	603	Летили галочки	—
Помалесенку	604	Я на тое та не дивлюся	622
Въ саду віття віситъ	—	Благослови, Боже	—
Помела, дружбоњку, помела . . .	605	Січена, калина, січена	623
Ломіте, свати, роженьку	606	По-підъ гасмъ битая дороженька .	624
Уже-жъ бо намъ не сидиться . . .	—	Ой тещенько — мати	—
Ломіте, свати, роженьку	—	Ой дівчино! го-го-го!	—
Теща зята витала	—	Коли бъ мені до дівчини допита- тися	—
Заходять насъ вісти	607	Ой зять ся намъ стелить	625
Було пити, не вливатися	—	Припадъ, Марусю, до стола	626
Ой радъ, Иванко, радъ	—	Засвіти, дружбо, свичу	627
Ідь, дружбоњку, до колку	608	А въ нась дарівъ много	—
Дружбоњку старесенький	—	Ой ми ще не цалили	628
Ми сваху підманули	—	Поіхала баба до Хотиня	—
Ми бояръ підманули	—	Було, дружбо, та не дружить	—
Богъ тому давъ	—	Я гусята пасла	629
За воротечка — бистра річечка .	—	Ой зяту, зяту! бійся Бога	—
Летили галочки въ три рядочки .	—	Відчиняй, мати, вістку	630
Зеленая рутонько	609	Наїхали паничи	—
Де ви, свати, забарілися	—	Стала Маруся зъ ложа	—
Ишла, ишла дорога къ селу при- лягла	—	А зъ калиночки дві квіточки	—
Дружкові свині пасти	—	Вчора була неділя свята	—
Чи се тиі чоботи	610	А зъ калиночки дві квіточки	—
Хвалилася княгиня	—	Вчора була неділя — свято и въ нась	681
Татаринъ, братічокъ, татаринъ .	—	А ні скіопочки, ні огарочки	—
Дружко кор вай крае	—	Знати Марусю, знати	—
А въ понеділокъ раненько	611	Світи, місяцю, зъ раю	—
Чи туръ, чи турица	—	Свадьба, записанная въ м. Полонномъ, Новградъ-Во- лынскаго уѣзда, Волын- ской губерніи, г. Ящинскимъ	632
Та горілки, зяту, горілки	612	Благослови, Боже	634
Ви, музики, ріжте	—	Ой пічь наша на стовпахъ	635
Ви, музики, ріжте	—	Благослови, Боже	—
Въ печі палає	—	Казавъ староста вильде витъ	—
У нашого сва туся на дворі	—	Ой не жалуй, мой доню, молодихъ виновихъ квитъ	636
Росточи, сва ту, хау	613	Гребинци, матінко, гребинця	637
Стенулися сіни	—	А я свою та й роспустила	—

XXVIII

Братъ сестрицу росиліавъ	637	Корогодъ—самъ Бугъ напередъ	654
Чомъ, ви, соловы, не щебетали.	—		
Давай, мати, шубу,	—	Свадьба, записанная въ с.	
Розступітесь, вороги	—	Мокранахъ, Кобринскаго	
Ой свату нашъ, свату!.	638	уѣзда, Гродненской гу-	
Татаринъ, братічокъ, татаринъ	639	бернік!	655
Молодому свині пасті	—		
Та поглянь, затеньку, на мене	640	Ломіте калину	657
Не клюся, дружоньку, не клюся	—	На новейкому дворі.	—
Вже-жъ минулися	—	Не чіль гуде	658
Що хтіли—злішили	641		
Хвалилася білая береза	—		
 Свадьба, записанная въ с.		 Свадьба, записанная въ Ко-	
Плотницѣ, Пинскаго уѣз-		ринскомъ уѣздѣ, Гроднен-	
да, Минской губерніи.	644	ской губерніи.	—
Подай, матінко, гребенця	645	 У зелёnumь саду зіллечко зацвіта	659
Да чесала дівонька	—	Ой знати, знати, що Марьюхна	
Приступи татонько, близенько	—	сирота	—
Зъ дороги, вороги	—	Ой приїхали запивалочки, Марь-	
Да метана улонька съ конца	646	юхну запивати	660
Вийди, матенко, съ калачемъ	—	Приїхавъ Иванъ до дівки	—
Суньтесь, подоляночки	—	Не вітеръ калину ломить	—
Господару та коханочку	—	Летіли гуси черезъ садъ	661
Зъ-за гори гуска летіла	647	Збурная сяя субота	—
У нашихъ сватей довгіє приси	—	Ломіте роженьку	662
Де наша Мелаша.	—	До шлюбу, дівоньки, до шлюбу	—
Ми жъ були у постілоньки.	—	Завидливи вороженьки	—
Положили чотири ноги	—	Біжите, конікі, сиви невиличкі	—
Бйтє, дружки, кручки	648	Звонкое дерево тупулле	—
Знати дівоньку, знати	—	На горі церковка—Святій Спасъ	—
Полетіте, соловейки, по плоту	—	Нема попа дома	—
Де жъ мое годованое	—	Дякуймо попонькови.	66
Озивайся, роде богатий	—	Приїхала дівонька зъ шлюбу	—
Іде матенка до дому	649	Знати Ивана, що звичаний	—
Чиа жъ то родинка	—	Вийди, батеньку, зъ свічами	66
Крае сватъ, крае.	—	Дайте зъ кола	—
 Свадьба, записанная въ с.		Нашъ сватоньку, коханчику	—
Михалковѣ, Мозырскаго		Где наши коровайници	—
уѣзда, Минской губерніи.	—	Іванъ звичаний везе батькови	
Изъ недзелі на понедзелокъ годзіна	651	подарокъ	—
Скотилося соллеко.	—	Не кунь копитомъ позвонивъ.	6
Хотіла теща зятя испужати	—	Ой ти, муй синку, козачку,	
Осіла мене чужина	652	У нашого Ивана чорни очі.	
Дружко коровай крае	—	Ми у дружкі були	
Да слухайте, бояре	—	Не літай, зузулько, зъ кутка сино-	
Браце, браце, розбою	653	жаткі	
На клеце голубчикъ.	654	Мощоні мости зъ комори до хати.	
Котилося колесо съ клепі	—	Якъ зъ раю, зъ раю сонечко встає.	
Коли каша зъ медомъ.	—	Нехай тобі, доньку, Бугъ спомогає.	

Криниченка вгору бъє	667	A въ городі вишня	685
Рична рібонько, чи не жаль тобі буде	—	Ой ти, душенько, наша Марусю.	—
Не куй, зузулько, въ темному лісі .	668	Шуміла дуброва, шуміла	—
До бору, тетюрко, до бору	—	Ой ти, душенько наша Маруся,	—
Неправда, соколю, неправда	—	Ой городъ, городъ Лебединъ	—
До свири, Марьюхно, до свири	—	Ми въ церковці були	686
Неправда, старосто, неправда	—	Ой ти, душенько Марусю!	—
Накрій мене, сванечко, полами	—	Чесала кісоньку гребінцемъ	—
Убирайся-жъ, Марьюхно, убирайся	—	Ми въ свекорка були	687
Дакую тобі, муй батеньку	—	Вайди ти, матінко, проти насть	—
Грай, грай, щуко-рибо, по бист- румъ дунаі	—	Не до свата та заіхали	—
Зуренъка свитовая свитае	669	Ой десь ти, Ивасенько	688
Радуйся, батеньку	—	Крайся, зятеньку, крайся	—
Не лакайся батеньку	—	Ой Маруся попереду йде	—
Прихала пані	—	Не стій, Марусенько, передъ ба- тенькомъ	—
Радуйся, мати	—	Кому тебе, Марусю, поклоняти	689
Дай же, Боже, добрий часъ	—	Кому тебе, Марусю поклоняти	—
Ми до пана идемо	—	Ой передъ столомъ батенько (або матінка) частуе	—
Склонилось сонечко до долу	670	Ой у гаю, гаю, въ полі лягла	—
Бери, чорте, гости	—	А въ саду соловейко не щебетавъ	690
 Свадьба, записанная въ д.		А въ саду соловейко защебетавъ	—
Кульчинѣ, Вѣльскаго уѣз-		Стинулись пристінки	—
да, Адамомъ Марковскимъ	—	Одъ стола до порога	—
Пшеничнее тісто	672	Одъ стола до припека	—
А въ гуроді зілле	—	Перва дружка цицата	691
Десь ся мні дівъ, десь ся мні пу- дівъ	—	Сванечки—голубочки	—
Батенько пу сусідонькахъ ходить . .	—	Дружечки—голубочки	—
Пивень въ пічъ заглядае	673	Світилочко пані	—
До дунаю стежечка	675	Світилка—шишлька при стіні	—
Ой зъ загурья, воронії коні зъ за- гурья	—	Брешете, дружечки, якъ свині	—
Дайте намъ колокола	676	Має кісонька, має	—
Червона рожа, молода Маруся	—	Изъ Києва швачка	692
Ой видай, батеньку, коровай	—	Та казали люде—зять богатий	—
Де ти бувъ, що ти видавъ, нашъ сатий короваю	—	Свашка не ліпашка	693
Марисю догадайся	—	Іли бояре юшку	—
 Свадьба, записанная въ		Відъ стола до порога	—
Харьковской губерніи	679	Перша дружка цицата	—
Збрайся, родоньку	683	Ой край, дружбонько, коровай	—
Та Марусенько батенько	—	Дружко головатий	694
Ой ти, сива зозуленъко	—	Брала Маруся лёнъ, лёнъ	—
Ой чого куешъ, чого жалуешъ	684	Ой душенько наша Марусю	—
Ой ти душенько, наша Марусю	—	Прощай, прощай, та Марусю, сестро наша	—
		Вайди ти, матінко, оглядись	695
		Благослови, Боже	—
		Загоняйте квочку въ бочку	696
		Гарно було баранину істи	—
		Іду, іду, чи не плачешъ ти?	—

ПОХОРОНЫ.

Примѣты, предвѣщающія смерть	697	Приготовленіе къ погребенію жена-	
Агонія	698	таго	704
Приготовленіе къ погребенію	699	Время, когда покойникъ въ домѣ .	705
Приготовленіе къ погребенію дѣтей .	700	Приготовленіе гроба и погребеніе .	706
Приготовленіе къ погребенію дѣвушкъ —		Возвращеніе изъ кладбища	710
Приготовленіе къ погребенію жен-		Поминаніе	
щины	702	Самоубийца	712
Приготовленіе къ погребенію старухи —		Потерчата	713
Приготовленіе къ погребенію порубка	703	Замираніе	

Приложение.

Родины и крестины.

Примѣты, относящіяся къ беременности.

Беременная женщина, по мнѣнію народа, должна остерегаться всего того, что можетъ повліять нехорошо на ребенка. При этомъ у народа есть много примѣтъ, предвѣщающихъ, какъ физическія, такъ и нравственныя качества ребенка.

Если ребенокъ вздрогнетъ первый разъ въ то время, когда беременная женщина смотритъ на красиваго человѣка, онъ будетъ красивъ; если же на некрасиваго, то не красивъ.

Если она встрѣтить некрасиваго человѣка за двадцать недѣль до рожденія, то эта встрѣча не будетъ имѣть никакихъ послѣдствій.

Если беременная ударить свинью, собаку или кота, то ребенокъ будетъ „вилучаться“ (держаться криво, лукко).

Если она будетъ кого дразнить и не вспомнить въ это время о своей беременности, то это пройдетъ безъ послѣдствій; но если вспомнить — ребенокъ будетъ калѣкой.

Если вихрь (чертово весіллє) пролетить по улицѣ въ то время, когда ребенокъ родится, то онъ непремѣнно будетъ калѣкой.

Если беременная шить или рубить что нибудь въ праздникъ и вспомнить, что она беременна, то у ребенка будетъ какой нибудь членъ или пришить, или отрубленъ.

Если беременная, проходя около падали, закроется себѣ носъ или ротъ, то у ребенка будетъ дурной запахъ изо рта.

Не нужно сажи трусить и лазить въ печь, такъ какъ отъ этого ребенокъ будетъ имѣть слабую грудь.

Если беременная испугается пожара и въ это время закроетъ себѣ лицо, то на лицѣ ребенка будетъ красное пятно. •

Если беременная встрѣтить кого съ тремя ведрами, то у ребенка будетъ „жовна“ (разлитіе желчи).

Если беременной хочется меду или соленої рыбы—ребенокъ умреть; если же свѣжей рыбы или яблокъ—будетъ живъ.

Если ребенокъ трепещеть въ первый разъ въ утробѣ матери ночью, то будетъ тихаго нрава.

Если трепещеть въ правомъ боку—будетъ мальчикъ, если въ лѣвомъ—дѣвочка.

• Если въ глазахъ беременной дѣлаются круги, то ребенокъ будетъ мальчикъ.

Если мать страстная, то ребенокъ будетъ на нее похожъ, если мужъ—на мужа.

Если первый разъ затрепещеть во время новолунія—моложавый будетъ, если же при полнолуніи—скоро состарѣется.

Если беременная смотрѣть на казнь или анатомированіе и кто нибудь скажеть: „не девись, тебѣ не годиться“, ребенокъ пойдетъ тѣмъ же путемъ, какъ и покойникъ („наслѣдуетъ того самого“).

Если зародится во время мѣсячныхъ очищеній, „підъ краскою“—будетъ очень красивъ.

Если родится сонливымъ—умреть.

Если во время рожденія ребенка у того же хозяина окотится овца или другое животное, то ребенокъ будетъ счастливъ.

Беременность и акушерскіе пріемы.

Беременная женщина пользуется въ народѣ всеобщимъ уваженіемъ; ее слушаютъ и угождаютъ всѣми ея прихотямъ. Впрочемъ, это уваженіе проинходитъ больше отъ страха, такъ какъ, по народнымъ суевѣріямъ, неисполненіе желанія беременной подвергаетъ неисполнившаго худымъ послѣдствіямъ. Утверждаютъ, напримѣръ, что если кто-нибудь се не послушаетъ, то все его платье будетъ испорчено и даже съѣдено мышами. Такжѣ если женщина перейдетъ этому человѣку дорогу, то онъ неминуемо заболѣтъ чирьями ¹⁾).

Когда женщина почувствуетъ приближеніе родовъ, то посыаетъ за бабою

¹⁾ Под. губ. Данильченко.

того, кто есть въ хатѣ или мужа съ хлѣбомъ; баба приходитъ тоже съ хлѣбомъ.

Баба не должна быть родственницею; это основано на томъ, что „баби сужені, а куми люблені“.

Баба ни подъ какимъ видомъ не можетъ отказаться идти къ родильницѣ¹). При входѣ баба читаетъ: Отче нашъ, Вѣрную и Богородице²). Или также бывать тридцать поклоновъ и говорить: „Ишовъ Христосъ на золотий мѣстъ, срѣбною трісткою пошѣрастся. Иде молодица до роду.— „Куди ти, молодище, йдешъ?“ — Иду, Господи, до роду. — Крути гори роскотітесь, Господня голоса розийдитеся. Якъ младенець— садись на коня, а младеница— берись до гребеня“³).

При трудныхъ родахъ предпринимаютъ слѣдующія мѣры:

Баба снимаетъ икону, обмываетъ ее и этой воды даетъ пить больной.

Ставятъ столъ посреди хаты и обводятъ беременную кругомъ три раза. На столѣ на каждомъ углу насыпаютъ по ложкѣ мелкой соли и большая, обходя вокругъ стола, должна бѣсть соль съ каждой кучки. При совершенніи этого бабка приговариваетъ: „Отъ червоної крові, отъ жовтої кости, отъ тонкого волоса, отъ хорошаго голоса нехай отходять всі злії мислі и напасті, щобъ не вредили ні голові, ні череву, ні животу; щобъ св. Петро зъ Павломъ, якъ по світі ходили и все лихо бачили, то щобъ одвернули всі болі, всі колькі, всі недуги на тую пору, въ которую я прийшла и хочу принести політъ на удивленіе всѣму миру и на потіху родителямъ“.

Баба велить родильницѣ ударить три раза пятами о порогъ хаты⁴).

Мужъ, набравши въ ротъ воды, поить больную изъ своего рта.

Отворяютъ всѣ замки, а лѣтомъ и всѣ двери, и вся семья, стоя на колѣнахъ, молится Богу.

Переводятъ больную три раза черезъ дорогу.

Входить въ гумно (въ конюшню не входятъ, чтобы ребенокъ не былъ вѣнчанъ).

Привѣшиваютъ къ потолку „рушиникъ“, въ которомъ носили пасху, и для уменьшенія болей женщина держится за рушникъ.

¹⁾ Перейма, Балт. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Горностайлполь, Радомысл. у.

⁴⁾ Славута, Засл. у.

Разстилаютъ красный поясъ, и родильница прореступаетъ черезъ него.

Кладутъ посреди хаты кочергу и лопату и переводятъ родильницу черезъ нихъ три раза, спрыскивая каждый разъ лицо и грудь водой, качаютъ животъ съ бокъ на бокъ.

Родильница прыгаетъ черезъ скамью.

Ей даютъ пить „оливу“.

Вместо рвотнаго даютъ въ хлѣбъ съѣсть вишн.

Запихиваютъ въ ротъ волоса также для произведенія рвоты.

Наливаютъ въ миску водки, зажигаютъ ее и ставятъ между ногъ больной.

Дають пить мыло съ водкой.

Переворачиваютъ вверхъ ногами и встряхиваютъ.

Народъ убѣжденъ, что трудно родившая женщина непремѣнно околдована вѣдьмой, и самымъ дѣйствительнымъ средствомъ считаетъ обращеніе къ Богу и употребленіе священныхъ предметовъ. Поэтому идуть къ священнику и просятъ, чтобы онъ отслужилъ молебенъ. Иногда берутъ ту шапку, „что піть носить“, и кладутъ родильницѣ подъ голову ¹⁾). Или же просятъ церковные ключи и поясъ, которымъ священникъ опоясывается во время богослуженія и кладутъ эти вещи ей на животъ ²⁾). Въ особенности эти средства хорошо дѣйствуютъ, если священникъ согласится отпереть на время царскія врата.

Рожденіе ребенка.

При рожденіи баба креститъ ребенка и говоритъ: „Во имя Отца и Сына, аминь; и Св. Духа, аминь; нині, и пріено, и во віki віковъ, аминь“. Тоже бьеть его рукой для того, чтобы онъ плакалъ; если же отъ этого онъ не плачетъ, то баба укальваетъ ему иголкой мизинецъ и кровью мажетъ ребенка ³⁾). Сейчасъ же послѣ рожденія ребенка, баба отрѣзываетъ ему три пучка волосъ въ той уверенности, что новорожденный, состарѣвшись, будетъ обеспеченъ отъ лысины ⁴⁾.

По положенію ребенка баба предугадываетъ его судьбу.

Если онъ родится лицемъ внизъ — скоро умретъ, если вверхъ — будетъ долговѣченъ.

¹⁾ Шендеревка, Кан. у.

²⁾ Под. губ., Данильченко.

³⁾ Шендеревка, Кан. у.

⁴⁾ Холмская Русь.

Если родится въ сорочкѣ или чепчикѣ — будетъ счастливъ; эту сорочку сохраняютъ.

Если сорочка висить съ боку, то ребенка возьмутъ въ солдаты.

Если глаза закрыты — будетъ сонливый.

Если родится безъ волосъ, то заключаютъ, что мать во время беременности лизала что нибудь.

Если родится съ большими волосами — значить мать имела много гороху.

Если родится во время мясачныхъ очищений — будетъ „просвѣщене“, всѣ будутъ знать о немъ.

Если сейчасъ же послѣ рожденія, ребенокъ задыхается, то мальчику придать на ухо имя отца, а девочкѣ — имя матери.

Если у него родимчикъ, то оттираютъ гущею изъ „сыровцу“.

Послѣ рожденія родильницу заслоняютъ, чтобы ее никто не видѣлъ. Кладутъ возлѣ нее роговой ножъ, освященный во время пасхи, разное зелье: василекъ, цибрикъ, и еще трійчию (три свѣчи, слѣпленные вмѣстѣ) ¹).

Отрѣзываніе и завязываніе пупса.

Пуповину отрѣзываютъ мальчику на топорѣ, чтобы быть „майстромъ“, а девочкѣ на гребнѣ, чтобы была пряхой, и завязываютъ пуповину краснымъ шелкомъ, для предохраненія ребенка отъ падучей болѣзни.

Иногда рѣжутъ просто на рукѣ ²).

Послѣ этого ребенка заворачиваютъ въ кожухъ и кладутъ *на покуті*, чтобы быть богатымъ; если же у него родимчикъ, то заворачиваютъ въ *замкало* (куча тряпокъ, которыми закрываютъ трубу) и кладутъ подъ печь. Баба послѣ береть *місце*, закапываетъ въ хатѣ подъ *поломъ* (на которомъ сидѣть) и посыпаетъ житомъ. Кладеть также кусокъ хлѣба или мелкую монету ³). Бываетъ и такъ, что при закапываніи *місця* баба береть за животъ родильницы, приговаривая: „Вразе, вразище, Панасе, Панасище! я тебе підаймаю и на помічъ благаю; становись собі на креслі, на золотимъ кіспі, де тебе Господь породивъ, Мати Божа благословила, підъ поясомъ, підъ переносомъ“. Повторяетъ эти слова три раза ⁴).

¹) Брацлавъ.

²) Мокрини, Кобр. у.

³) Подольской губ. Данильченко.

⁴) Шандеревка, Каневск. уѣзда.

Постель родильницы выбрасываютъ въ свинятникъ; постель ребенка мальчика — закапываютъ подъ покутя, „щобъ бувъ хазайнъ въ хаті“, дѣвочка — „щобъ була хазайка коло печі“ ¹⁾). Купаютъ ребенка въ корытѣ и связываютъ его матками (коноплями съ семенемъ) на томъ основаніи, что, если повяжутъ полосунами (коноплями безъ семени), то онъ будетъ бесплоденъ. Купая ребенка, баба вяжетъ ему пуповину, при этомъ три раза крестить и повторяетъ слѣдующія слова: „Баба тобі пупъ въяже, а Господь нехай дає щастя, и здоровъя, и вікъ довгий и розумъ добрий, изъ отцової молитви, изъ материної и бабиної“ ²⁾).

Воду, въ которой купали ребенка, выливаютъ подъ полъ, или въ свинятникъ, чтобы свиньи плодились.

Затѣмъ кладутъ ребенка въ черной запасці, чтобы дьяволъ не присталъ; можно также и въ красной. При этомъ кладутъ ему подъ голову ножъ и „свяченой води“, чтобы вѣдьма не испортила новорожденнаго ²⁾.

Некрещенаго младенца никогда не кладутъ за плечами матери по тому повѣрю, что дьяволъ старается украсть этого ребенка и положить на его мѣсто своего, котораго называютъ „відміною“. Для этой же цѣли отъ рожденія до крещенія горить всегда свѣчка.

Ребенокъ дьявола узнается довольно легко. Онъ съ большой головой, съ огромными волосами, держится всегда сутуловато. Не говорить онъ до семи лѣтъ или больше. Ходить только тогда, когда нѣтъ никого въ хатѣ. Но лишь только онъ остается одинъ, лѣзетъ въ печь, съѣдаетъ что только тамъ есть: вареники, кашу, затѣмъ перебѣгаетъ горшки и опять лазить по хатѣ какъ ни въ чемъ не бывало.

Пока не окрещенъ младенецъ, нельзя ругаться, драться или вспоминать дьявола.

Также не кладутъ ребенка въ ноги матери, потому что онъ отъ этого заболѣть желтухой ³⁾.

Родильницу купаютъ въ щебрѣ или діжци. Кладутъ туда овесъ, чебрецъ и васильки. Выкупавши, кладутъ ее на полу и перевязываютъ матками животъ, говоря при этомъ: „Якъ сволоку не розвиватся, такъ матці не очуваться“.

¹⁾ Лабишовъ, Пинскаго у.

²⁾ Подольской губ. Данильченко.

³⁾ Под. губ. Данильченко.

1.

Кому нічъ мала, кому нічъ мала,
Нашій Марусі да за годъ стала.
Ой, якъ шле, да шле части листоньки,
Части листоньки до бабусеньки;
А наша бабусенька готовусенька:
Да скоресенько вшеметалася (одаг-
лася);
Въ однимъ чоботі (безъ поветі)
Вона йде, простиру несе,

Да просить Господа Бога
За унученьку:
„Ой, опростай, Боже,
Мою унученьку,
Ії душечку
Та роженую,
Другу душечку
Та суженую“.

(М. Савино, Ост. у.).

2.

Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто въ мене бабусею буде,
Посадила бъ ії та въ садочку у себе
Пахую та мъятонкою.
По садочку похожу, на мъяточку гляну,—
Я жъ єю напахуюся;
У світлоньку увійду,
На діточки гляну,—
Я жъ іми навтішаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене куманёчкомъ буде,
Посадила бъ я ёго у садочку у себе
Пахучими та васильками.
По садочку похожу, на васильки гляну,—
Я жъ іми напахуюся,
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ іми навтішаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене кумасею буде,—
Посадила бъ еї та въ садочку у себе
Чірвоною та рожінькою.
По садочку похожу, на роженьку гляну,—
Я жъ єю накрашаюся;
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ іми навтішаюся.

(М. Савино, Ост. у.).

Молитва.

Баба одѣвается непремѣнно въ *намѣтку* и идеть съ ребенкомъ къ священнику за молитвою; несетъ ему хлѣбъ, двѣ *гризны* (б. коп.) и не много водки. Прійдя туда, она становится на колѣни и говоритъ: „Клаялюсь и хлѣбомъ, и виномъ, и синомъ новорожденцемъ“. Священникъ, прочитавши молитву, отвѣчаетъ: „поздравляю тебе, бабо, зъ внукомъ Иваномъ“. Этотъ обрядъ совершается еще такимъ образомъ: Прежде нежели баба идеть къ священнику, мужъ потчуєтъ ее и родильницу. Тогда баба несетъ ребенка до попа, „щобъ благословивъ зъ воды“.

Батюшка дастъ *мня* (чма), покропить водою и говоритъ: „Слава Богу, поздравляю тебе зъ новимъ семѣяниномъ, зъ сыномъ Иваномъ“. По возвращеніи, бабу снова потчујутъ водкой ¹).

Тогда приходятъ *молодици*, приносять подарки: бублики, печеное мясо, лѣтомъ—вареные яблоки, яйца. При входѣ говорятъ: „Магай Богъ вамъ! якъ васъ тутъ Богъ милуетъ чи живи, здорови“? Родильница отвѣчаетъ: „Тилько осталася живи, жиру вже нема“.

„Нехай вже на синахъ да на дочкахъ виростае жиръ. На тобі гостиныца да закладай бочки, де були сини и дочки“.

Ихъ приглашаютъ сѣсть, потчујутъ водкой и закуской,—послѣ чего они расходятся ²).

Крестины.

Приготовленіе къ крестинамъ.

Новорожденное дитя, если еще не окрещено, находится, по мнѣнію народа, въ большой опасности отъ черта и вѣдьмы и потому его стараются крестить въ день рожденія. Кормить ребенка мать не можетъ до тѣхъ поръ, пока его „не орхестать“, и потому въ случаѣ если нѣть священника и необходимо отложить обрядъ крещенія на 2—3 дня, то ребенка кормить какая нибудь посторонняя женщина.

Крестины начинаются приглашеніемъ воспріемниковъ. Беруть ихъ по большей части одну пару; только богатый приглашаетъ иногда двѣ. Если

¹) Мокрини, Кобр. у.

²) Борис., Пер. у.

матъ уже имѣла дѣтей и они умерли, въ такомъ случаѣ воспріемниками берутъ первого встрѣчнаго, если позволять ему лѣта; но если женщина родить первый разъ, то выбираютъ кого либо изъ родственниковъ: „Ваби сужениі, куми люблениі“. Изъ женщинъ не берутъ беременныхъ изъ опасенія, что ребенокъ умретъ. Приглашать воспріемниковъ идетъ мужъ, или, за его отсутствіемъ, тотъ, кто есть въ хатѣ. Онъ идетъ съ хлѣбомъ и солью. Придя къ избранному въ кумовья, кладеть на столъ хлѣбъ и говорить: „Давъ Богъ сина, теперь не одкажи менi, куме“. Кумъ не отказывается: беретъ принесенный хлѣбъ себѣ, а свой кладеть на столъ. Мужъ приносить его домой и затѣмъ иссетъ хлѣбъ кумъ. У ней повторяется тоже.

Кумовья приходить, одѣвшись въ праздничныя платья, и приносятъ кусокъ хлѣба, бубликовъ и крижмо (полотна арш. 4). При входѣ говорятъ: „Магай, Бігъ, кланяємось вамъ хлѣбомъ“. Садятся. Ихъ потчуютъ водкой, при чёмъ пьющи говорить: „Дай, Боже, щобъ синъ да великий руїсь, людямъ на славу, вамъ на помочь и утіху“. Оставшуюся въ рюмкѣ водку выбрызгиваютъ въ потолокъ для того, чтобы „породилля дрикгала“ и при этомъ говорятъ бабѣ: „щобъ ёго (т. е. новорожденнаго) одреклась, а до другого поволоклась“.

Послѣ баба купаетъ ребенка въ водѣ, которой еще никто не пилъ.

Выкупавши мальчика, сповиваетъ въ рубашку отца, разрѣзавши ее прежде въ трехъ мѣстахъ, дѣвочку—въ рубашку матери; завязываетъ въ рукавъ кусочекъ печины (глины изъ печки); уголь и мелкую монету и оглядывается куму, говоря: „Нате вамъ, нарожене, намъ принесіть хрещне“. Кумъ передаетъ кумѣ. Если ребенокъ мальчикъ, то его передаетъ на порогъ, если дѣвочка—черезъ гребень. Баба даетъ куму печину и уголь, завязанный въ особый узелокъ, и говоритъ: „Якъ дайдешъ до роспутта, да й кинь керезъ плече и скажи: на тобi, чортѣ, плату“. Или баба беретъ ребенка и подноситъ къ отцу; тотъ благословляетъ его и говоритъ: „Нехай тебе Богъ благословить и поможетъ тебi вйтi въ християнську віру, дай, Боже, щобъ ти росло велике та щасливe було“. Это же говорить и мать. Тогда баба отдаетъ кумѣ: „Занеси, Боже, до хреста святого, позволь, Боже, во християнську віру ввести. Приведи, Боже, и породиллю до первого здоровья; дай, Боже, щобъ вона его охрестила и до разуму довела и на весіллі погуляла ¹⁾“).

¹⁾ Пин. у.

Крестины.

Потомъ всѣ собираются и идутъ въ церковь. При выходѣ кумъ наступаетъ правой ногой на топоръ или гребень. При крестинахъ наблюдается, чтобы мальчика держала прежде кума, а девочку кумъ. При этомъ замечаютъ состояніе ребенка; если онъ скрочится, то значитъ умреть; если чихаетъ, то это предвѣщаетъ ему долгую жизнь и здоровье ¹⁾.

Если родители имѣли уже дѣтей и они умерли, то окрещенаго ребенка вносятъ не черезъ двери, а чрезъ окно и передаютъ куму, въ противномъ случаѣ отдаютъ бабѣ и говорятъ, что у нее брали „нарожденного“, а принесли „окрещенаго“ ²⁾. Или же отдаютъ матери, говоря при этомъ: „Поздравляемъ васъ зъ четвергомъ и зъ синомъ Иваномъ. На жъ, кумо, ваше рожене, а мос хрещене, нехай великий росте и щасливий буде“. Та благодарить: „Спасибі, дай Богъ, щобъ виросло“ ³⁾.

Говорятъ также при входѣ: „А вгадайте, кумо, якъ нашъ Иванъ звется?“ „Нехай великий росте, та щасливий буде, щобъ ми дождали его оженити“ ⁴⁾.

Кумъ и кума даютъ подарки родильницѣ: бублики, пряники, и садятся за столъ. Баба „сповиває“ ребенка и кладетъ въ „колиску“, говоря: „Дай, Боже, сонъ зо всіхъ сторонъ“. Кумовьевъ подчути водкой отецъ ребенка, а баба идетъ съывать сосѣдей и родственниковъ на крестины.

„Прошивъ (фамилії родителей) за синомъ горілки пiti“.

— Спасибу (фамилії) и вамъ, бабко.

Сходятся гости и приносятъ съ собою: женщины — колбасы, вареники, сало, яйца; мужчины — хлѣбъ. Все это отдаютъ родильницѣ и говорятъ: „На тобі паланіцию да затули бочки, де були сини и дочки“. Приглашаютъ ихъ есть и отецъ подчути всехъ водкой, даетъ также немного и родильницѣ. Баба тѣмъ временемъ даетъ ужинать, что есть: борщъ, юшку, изъ юшки вынимаютъ мясо или рыбу, кладутъ это на паланіцию, наливаютъ бутылку водки и все это береть кумъ и говорить: „Кланялюся вамъ, кумо, хлѣбомъ і виномъ и добрымъ здоровьемъ“. Послѣ ставятъ на полу и пьютъ водку. Кумъ опять говоритъ: „Іжте хлѣбъ-сіль да годуйте сина“. При этомъ пот-

¹⁾ Под. губ. Давильченко.

²⁾ Холмская Русь.

³⁾ Горностайполь, Радомысл. у.

⁴⁾ Кривинъ, Острожен. у.

чуєть водкою всіхъ и родильницу. Всякъ, когда выпьетъ, приговариваетъ: „Дай-же, Боже, щобъ вашъ синъ да многолітній бувъ“. Поужинавши, поють:

3.

„Ой ми вчора на родинкахъ були,
А сёдня на хрестини прїшли;
Тамъ намъ було озвару до одвалу.
Ишовъ Иванъ да по бабусеньку,
А бабусенька да радюсенька
До породіллечки на родиночки—
Въ однимъ чоботі дай безъ пояса.
Просить породиллечка да бабусеньки:
„Ой на тобі, бабусенько, коробочку гречки,
Бери мене легесенько да за поперечки.
Ой на тобі, бабусенько, половину бочки,
Бери мене легесенку за білні бочки.
Ой на тобі, бабусенько, да грецької муки,
Возьми-жъ мене легесенько за білні руки.
Бабусю жъ моя милая, да матюнко моя руїдная;
Ой на тобі, бабусенько, да опей кубочокъ,
Берп мене легесенько да за животочокъ.
Бабусю-жъ моя милая,
Матюнко моя руїдна!
Да бабуся моя горда,
Породила моя легка—
Куплю бабусі сиву свинку“.

(Борисополь, Пер. у.).

4.

A.

1 А ми прїшли зъ Божого дому,	10 Та що Богъ давъ спожити—
2 Принесли дитину до дому;	11 Въ около весело
3 Дитина хрещена,	12 Істи й пти по столу“.
4 Черезъ куми принесена.	13 А тимъ часомъ прїхали брики,
5 Бабусенька гості садовитъ,	14 Привезли бабусеньки квіти.
6 Горілку зъ пляшкою ставить.	15 Видберає и складає,
7 Частус, прїймає,	16 Все на тарілочку виймає;
8 А хрещеного сина вихвалиє:	17 Починає відъ духовного,
9 — „Прошу, гостоньки, ся напити	18 Не минає а ні жодного.

- 19 И готує, и пріймає,
20 Квіточками дарує:
21 „Панове гості, та собі погадайте,—
22 За квитки ходь по грошу дайте!
23 Смирненко, хорошенко,
- 24 Щоби було бабусеньці веселенсько!“
25 Бабусенька стала собі гадати,
26 Де-би той скарбъ сковати:
27 Гадає, думає,
28 Що-бы де сковала—не знає.

(Ушицькій у. и Проскуров. у.).

В.

1 Б=1 А,

2 Привелисьмо ігречную куму

3 Б=3 А, 4 Б=4 А Зъ кумами милими...

5 Кума кумі даетъ дитину,

6 Кума каже: «ходи, мій сину,

7 Маленький, красненький,

8 Білого личка повненький!“

9 Кума куму поздравляетъ.

10 Баба за стиль запрошаєть

11 Б=A, 12 Б=12 А... несено.

13 Баба тамъ же при кумахъ стоіть

14 Хорошиі квіточки строіть

15 Б=19 А, 16 Б=20 А, 17 Б=17 А Починаєшъ..., 18 Б=18 А.

Не минаєшъ... 19 Б=19 А, 20 Б=20 А И калачами...

21 Ви, кумове, весели бувайте,

22 Бесідовъ ся не забавляйте,

23 Гуляйте, співайте,

24 Пречистую Діву вихвалийте,

25 Щоби своєго молила сина,—

26 Яко ёго мати едина,—

27 За нами слугами,

28 А мати Божая будь зъ нами!

(Zeg. Р. стр. 60—61).

Послѣ ужина баба даетъ виноградъ (яблоки или груши варенія). При этомъ раздастъ квіткі (букеты), зимою изъ колосковъ ржи или пшеницы, а лѣтомъ изъ барвника, васильковъ и калины, для того чтобы ребенокъ былъ здоровъ и ни въ чемъ не нуждался, какъ не нуждается тотъ, кто имѣть хлѣбъ ¹⁾.

Эту квітку каждый долженъ нести домой, иначе его можетъ встрѣтить

¹⁾ Под. губ. Данильченко.

не счастье. Рассказывают, что однажды человекъ, бывшій на крестинахъ, возвращался домой безъ квітки. На дорогѣ подходитъ къ нему бѣль и спрашивается: „Дѣ твоя квітка?“ — Нема. — Чортъ завелъ его въ болото, гдѣ онъ долженъ былъ просидѣть цѣлую ночь ¹⁾.

Поднося квітку, баба потчуеть всѣхъ „варенухомъ“. Всѣ пьютъ, желаютъ родильницѣ счастья и здоровья и даютъ бабѣ немного денегъ, говоря: „На тобї, бабо, на мило, да винивай онучка; да спасибі тебї, що по оленечки ходила, да слашкої вареної наварила. Дай, Боже, щобъ ти одѣ цѣго одрілась, да до другого поволоклась“.

Родильница также пьеть, а если не выпить, то выливаеть въ бутылку и прачетъ. Баба даетъ кумовьямъ пирогъ, послѣ чего всѣ расходятся.

Зливки.

Обрядъ зливокъ совершаются или на второй день хрестинъ, виѣстѣ съ похрестинами, или же похрестины на 2-й, а зливки на 3-й день. Оба эти празднества, соединенные виѣстѣ, совершаются такимъ образомъ: Утромъ баба приносить „непочатої води“ (такой, которой еще никто не пилъ и не бралъ). Кладеть въ корыто „навкресть“ (т. е. крестообразно) калины, гвоздики, овса, любистку, руты, барвинку и вообще всякаго „зілля“, ставить посреди хаты и родильница сливаеть бабѣ воду на руки надъ почвами говоря: „Ти менi, бабусю, очищала душу, а я тебi очищаю руки“. Баба отвѣчаетъ: „нехай тебе, онучко, Богъ проститъ гріхамъ“. Зливаніе повторяется три раза. Послѣ родильница бѣть три поклона: „Прости мене, Господи, и ви, старi люде“.—Нехай тебе Богъ прощае. Тогда родильница даетъ бабѣ семь пироговъ и намітку (этотъ подарокъ называется *пупецъ*). Изъ корыта воду сливаютъ въ горшокъ и, если ребенокъ боленъ жестянницею (желтухой), то изъ этой воды дѣлаютъ для него кушель.

Похрестини.

Если обрядъ похрестинъ совершаются отдельно отъ зливокъ, то ихъ совершаютъ на второй день послѣ хрестинъ.

На похрестинѣ сходятся всѣ родственники родильницы, дѣлаютъ складчину и на эти деньги покупаютъ водки. Сажаютъ кумовей и бабу на

¹⁾ С. Становъ, Под. губ.

борону или бідку (двуколесная тележка) и возутъ въ корчму; при этомъ поютъ:

5.

Запрягайте, запрягайте
Да шеснадцать паръ воливъ,
Да повеземъ бабусенку у пиво;
Запрягайте, запрягайте
Да чотирнадцать паръ воливъ,
Да повеземъ пана кума у пиво;
Запрягайте да дванадцать паръ воливъ,

Да повеземъ паню куму у пиво.
Добрый, добрый коваличокъ бувъ,
Тай імъ дитинку дай раздобувъ;
И въ рученьки не хувавъ,
И въ ніжененьки не тупавъ,
Да й раздобувъ.

6.

Ой дождавши до неділі,
Да придибавъ журавель до породілки.
— Ось иди, журавель, иди до діговъ,
Ще не загоївся мій животокъ,
Да вже шостої да недільки

Да придибавъ журавель до породілки.
— Геді-жъ тобі, журавель, нти до діговъ,
Уже жъ загоївся мій животокъ.

7.

Ой що вишенька, що черешенька
Білимъ цвітомъ цвіла;
Наша Марусенька изъ бабусею
Хорошенько жила.
Ой и захладвите, ой и запрягайте
Та дванадцать воливъ,

Та й одvezіте нашу бабусеньку
У саменькій двіръ:
Наша бабусенька, наша голубонька,
Та не лишна була,—
Узяла пирожокъ, ще й наміточку,
Сама й цішки пішла.
(Сообщилъ Новицкій).

8.

Ой у первую недѣлю
Дибле журавель по родиллю.
Иди геть, журавель,
Не загоївся въ породиллі
Животочокъ.

Ой на шосту ю неділю
Дибле журавель по родиллю.
Прийди, прийди, журавель,
Бо загоївся въ породиллі
Животочокъ.
(Новицкій).

9.

Бовдуру, бовдурочки,
Хто намъ давъ дитиночку?

Кумъ—по лісі, кумъ—по дрова,
А ти, бовдуръ, сидівъ дома;
Ти дома сидівъ,
Чому ти не доглядівъ?

(Ушицкій и Проскур. у.).

10.

Та внадився журавель
До бабаныхъ конопель;
А я тому журавлю
Коломъ ноги поломлю.
Ой, кумпю, моя душа,
На около хороша.

Взялъ кумъ куму за ребро:
„Ой тутъ мое все добро!“
Взялъ кумъ куму за тіло,
Ажъ ся ій істи скотіло;
Завівъ куму въ вишеньки:
„Відпочиньмо трошеньки“.

(Уш. у.).

11.

И на небі, й на землі
Та гарная вість,
Що въ нашої Марусечки
Та синочокъ есть.
Ой спасибі тому ковалю,
Що сковавъ дитину

Підъ сию годину;
И ковавъ, и хотивъ,
И куючи не впотівъ,
И ніжками не тупавъ,
И въ рученьки не хукавъ,
И добро, и тепло
Добувати було.

(Новицкій).

Прійда въ корчму, п'ютъ за складочныя деньги. Тутъ родильница даетъ шинкаркъ хлѣбъ и курицу, а та за это—водки. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ послѣ похрестинъ наступаютъ зливки и также баба приносить воды *непочатої*. Кладеть въ корыто любистку, чернобылю и вербы, льеть туда воду, говоря: „Свята вода оліяно, очищає луги и береги, коріння о каління; очисти, Господи, душу и тіло породіллі, а руки бабі“. Береть эту же воду льеть и надъ корытомъ на руки родильницѣ: „Ти, вода орданная, ты одъ Бога милосердного созданная, прибуваешь изъ гіръ изъ джерель. Прибудь, Господи, до нарожденої, хрещеної, молитвливої раби Божої Марусі“. Тогда родильница прощается съ бабой, цѣлуєтъ ее въ руку „Спасибі вамъ, бабусю, що послухали — потрудились, нехай вамъ Господь ваши труди верне“. Нехай тобі, доню, Господь помошъ дас; нехай тобі дас выгоди на три годи.

Дають бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку водки, иногда дарятъ очіпокъ ¹⁾.

Есть мѣстности, въ которыхъ *похрестинъ* и *зливонъ* нѣтъ ²⁾, или же обходить только змики. На третій день баба варить въ горшкѣ вербу, хиѣль, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *наміткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намітку*.

Послѣ матері, взявши ребенка, должна посидѣть немного *на покуті* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденного нужно загонять у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку родильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведеть во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоять въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ты, бабусю, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и нась“. — Идіть.

Разстилаютъ полуушубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾.

Въ сороковый день по рожденію ребенка, надѣваютъ на него поясъ, снятый съ первого посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей талией ⁵⁾.

Чрезъ шесть недѣль матері съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечить дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ кореня лопуху, калины и купаютъ три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покутъ*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнѣтъ, то умретъ.

Чахотку еще лечуть такъ: налить воды въ *діжсу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куданибудь. На другой день замѣсить тѣсто, сдѣлать посреди его кулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

¹⁾ Шендеревка, Кан. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Ксивинъ, Остр. у.

⁴⁾ Липецкая слобода, Хар. г.

⁵⁾ Холмская Русь.

и вѣсъ три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *припічку* и, обливши его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечутъ и такъ: купаютъ ребенка въ купель изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопають, кладутъ кусокъ хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служитъ хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье ростеть семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отростаютъ сучки такие, какъ руки и онъ дѣлается похожимъ на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ разной муки, купаютъ въ „юшкѣ“ до восхода солнца, а галушки отдаютъ собакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пеплѣ розы девять разъ; затѣмъ процѣниваютъ и пробуютъ разсыпается ли пепель, если нѣть, то купаютъ еще два раза по девять.

Если въ животѣ рѣзь, то толкнуть „стоноги“ (сороконожку) и прикладываютъ къ пунцовинѣ.

Вкалываютъ въ шапку иголку, чтобы никто „не наврочивъ“. Также умываютъ въ помойномъ ушатѣ и вытираютъ подоломъ.

Если имѣть „болачку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ болѣнное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „плиньяки“ вытираютъ во рту волосами, или же мажутъ медомъ, пережареннымъ съ перцемъ.

Для излеченія родимчика, кладутъ подъ голову ребенка кусокъ желѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „киловата дитина“, (одно яичко меныше другаго), то, для излеченія, воруютъ клиники „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый клинокъ на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Принесутъ воды непоганой, нагреваютъ кушель, разбиваютъ яйце, скорлупою берутъ между ногами воду и поливаютъ ребенка.

Отъ безсонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ мякъ въ молокѣ и даютъ пить.

Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтамъ.

Когда первый разъ ребенка кладутъ въ колыбель, то прежде кладутъ туда кота, чтобы ребенокъ спалъ.

Если ребенокъ во время сна крикнетъ, это его дразнить ангелы. Говорить ему: „мати твоя вмерла.“ Тогда мать подбѣгаетъ и успокаиваетъ: „Богъ зъ тобою, дитятко мое, я ось де!“

Если во снѣ смѣется, то это его ангелы „забавляютъ“.

Если дитя „гливтиковате“ и при этомъ жирное, то умреть; если худое—будетъ живо.

Если мясо въ глазахъ, или переносъ синее и вѣки длинны и густы—умреть.

Подвязывая ребенка, узелъ завязываютъ спереди, чтобы говорило.

До шести недѣль не застегиваютъ ребенка, но неизвѣстно по какой причинѣ.

Пеленки качаютъ и вѣшаютъ на дворъ только черезъ годъ, чтобы не заболѣло.

Послѣ захода солнца не выливаютъ на дворъ кунеми.

Стригутъ дѣтей не прежде, какъ чрезъ годъ, при этомъ волосы дѣвочки кладутъ подъ вербу, а мальчика запираютъ въ комору.

На седьмомъ году поютъ водкой, если заснетъ—будетъ тихаго ирава и долговѣчень; и если не спить спокойно, то будетъ буаномъ.

Уроды.

Уроды рождаются оттого, что мужъ съ женой согрѣшили въ торжественные праздники. Такъ, если беременная женщина мажетъ передъ праздникомъ избу, то она замажетъ глаза своему ребенку и онъ родится слѣпцомъ; если мужъ рубить что нибудь въ праздникъ, то ребенокъ будетъ калѣкой. (Стебловъ, Каневскаго уѣзда).

Планетниками называются тѣ, которые родились, подъ какой-нибудь планетой. Кто изъ нихъ рождается подъ хорошей планетой, тотъ будетъ хороший, т. е. будетъ заботиться о своей душѣ и людямъ будетъ дѣлать добро. Кто рождается подъ худой планетой, будетъ сноситься съ дьяволомъ и вредить людямъ. Всѣ планетники безъ исключенія могутъ, съ помощью дьявола, предугадывать будущее.

Колыбельные пѣсни.

12.

A.

1 Ой ну люлі, люлі...	5 Чимъ дітокъ годувати:
2 Налинули гулі,	6 Чи кашою зъ молочкомъ,
3 Посили на люлі,	7 Чи бубличкомъ да медкомъ,
4 Стали думать и гадать,	8 Чи солодкими яблучкомъ.

(Борисполь, Переяслав. у.).

B.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Та сіли...

- 4 Ой ви, гулі, не гудіте,
5 Спить дитинка, не збудіте.

(Дудари, Каневск. у.).

13.

А-а-а-а, люлі..
Чужімъ дітямъ духі,
А нашому калачі,
Щобъ спало въ день и въ ночі.

(Дудари, Кан. у., Галоби, Ковел. у., Радомисл. у., Ушиц. у., Сборники пѣсень
Метлинского и Максимовича).

14.

A.

1 Люлі, люлечки...	6 Да все въ радости;
2 Шовковій вервички,	7 А якъ будешъ великий,
3 Колисочка новенька,	8 Будешъ въ золоті ходити,
4 Дитиночка маленька!	9 И нянечокъ, и мамочокъ
5 Спи да рости,	10 Будешъ жалувати.

(Борисполь, Переяслав. у.).

B.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А,
3 Малёвани бильци,
4 Колихала мати чорнобривця.
5 Ой щобъ спало, не плакало,
- 6 А щобъ росло, не боліло,
7 На головку не марніло,
8 На головку, на все тіло.

(Дудари, Каневск. у., Борисполь, Пер. у., Тальянка, Ум. у.).

B.

1 В=1 Б, 2 В=2 А,

- 3 Золоті вервички,
- 4 Срібні колокольця,
- 5 Малювана колисочка,
- 6 Засни, мала дитиночка.

(Сбор. Укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 105).

15.

A.

1 Ходить сонь по долині	6 Бодай спало—не плакало,
2 Въ червоненъкій жупанині.	7 Бодай росло—не боліло,
3 Кличе мати до дитини:	8 Головонька и все тіло—
4 —Ходи, соньку, въ колисоньку,	9 Отцю и матці на потіху,
5 Приспи мою дитинонъку.	10 Добримъ людямъ на услугу.

(Голобы, Ковельск. у., Борисополь, Пере. у., Гайсин. и Ушиц. у.).

B.

1 Спи, дитя, въ колисочці,	3 Б=6 А Щоби съ..., 4 Б=7 А Щоби съ..., 5 Б=8 А Ні головка, ні...,
2 Яєць угорокъ въ долинонъці.	6 Щоби личко не марніло
7 Б=9 А Щоби съ росло..., 8 Б=10 А... послугу.	

(Ушицк. у.).

16.

A.

1 Ой ходить сонь по улоньці,	8 И дитини колихати!*
2 Въ блесенькій кошулоньці;	9 — А въ насъ хата тепленськая,
3 Слоняется, тиняется,	10 И дитина маленькая;
4 Господоньки питается:	11 Ходи до насъ ночовати
5 „А де хата теплесенька,	12 И дитини колихати!
6 И дитина малесенька?	13 Ходи, сонку, въ колисочку,
7 Туда піду ночовати	14 Приспи нашу дитиночку.

(Сбор. укр. п'єс. Максим. ч. 1, стр. 101—102).

B.

- 1 Ходить соньколо віконъ,
- 2 А дрімотаколо плота.

3 Питаетесь сонъ дрімоти,
4 А де будемъ ночевати?

5 Б=5 А, 6 Б=6 А Та..., 7 Б=7 А Тамъ будемо..., 8 Б=8 А
Будемъ ії...

(Изъ рукопис. сб. Іулиша, Народ. южнор. пѣсни Метлинского, Галобы, Ковельск. у.).

17.

A.

1 Бити кицю, бити,—	11 Бити кицю, бити,
2 Не йде молотити,	12 Щобъ вчилась робити,
3 Лапками згортати,	13 Черевички шити
4 Хвостикомъ зметати.	14 Та не дороги:
5 Бити кицю по лапкахъ,	15 По три золоти...
6 Най не скаче по лавкахъ.	16 А ні панъ купувавъ,
7 — Коте, коте, котку!	17 А ні ціпъ торгувавъ,—
8 Зробивъ ти намъ шкодку.	18 Тілько та пані,
9 „Дале-бігъ, то не я,	19 Що ходить въ жупані.
10 То-то киця моя“.	

(Изъ рук. сб. Диминского Уш. у., Краснополка, Гайс. у.).

B.

1 Б=1 А... кота,	2 Не хоче робити;
3 Б=5 А... кота..., 4 Б=6 А,	5 А мій кітъ,
	6 Та взявъ ціпъ,
7 Б=2 А. Пішовъ...	
8 Намолотивъ гречки,	12 А вусами віє,
9 Коробочку й нецки,	13 А пискомъ зберає,
10 Лапками згортас,	14 А вухами вчиняє.
11 Хвостикомъ зметас,	

(Изъ рук. сбор. Диминского; Темногай, Кременец. у.).

B.

1 А-а, коточокъ!	5 Стала Галя кота бить,
2 Укравъ у баби клубочокъ,	6 Не вчись, коте, красти,
3 Да понісь до Галі,	7 Да учися робити,
4 Положивъ на лаві,	
8 В=13 А, 9 В=14 А Да..., 10 В=15 А,	

11 Да не ціхъ шевцівъ
12 Переяславцівъ,
13 Да не сёго ременю,
14 Привезено съ Кременю,

15 Не сії роботи,
16 Привезени чоботи;
17 Да не наській,
18 Да черкаській.

(Сбор. укр. пѣс. Максимовича, стр. 104).

18.

Коте сірий,
Коте білій,
Коте волохатий,
Да ходи до хати
Дитинойки колихати;
Дамо тобі папи
Да у твоі лапи;

Дамо тобі сала,
Щобъ дитина спала.
Будемъ бити по лапкахъ,
Щобъ не ходивъ по лавкахъ,
Щобъ не скидавъ кружечківъ,
Щобъ не звідавъ вершечківъ.

(Дудари, Ковельск. уѣз., сбор. Максимовича, Нар. южнор. пѣсни Метлинского, Ушиц. у.).

19.

— Ой ти, коте сірий,
Вимети хату й сіни!
„Ой вимету, да не я.

„Хиба мое кошена
Лапкою загребе,
А хвостикомъ замете.

(Глуховск. у. изъ рук. сбор. Кулиша).

20.

А-а, а-а! котівъ два
Сірі-білі обидва...
А ти, котку сірий,

Вимети сіни;
А ти котку волохатий,
Та обіжи кругомъ хати.

(Тальянка, Ум. у.).

21.

А, а, котино!
Засни, мала дитино!
Ой на кота воркота;
На дитину дрімота.

Ой на кота все лихо—
Ти, дитино, спи тихо!
Ой кітъ буде воркотати,
Дитиночка буде спати.

(Сбор. укр. пѣс. Максим. ч. 1, стр. 103, Краснополка, Гайс. у.).

22.

Ходить котикъ
По дворку,

Избирає солуймку,
Все дитині въ головки...
Ой ну люлі, люлі...

(Борисполь, Переяславск. у.).

23.

Ой ну, коте волохатий,
Да не ходи коло хати,
Да не збуди ти дитяти—
Дитиночка маленька,
Вона спати раденька.

Ой хочъ хоче, да не спить,
Треба ії дубцемъ бить,
А не дубцемъ—руїзкою,
Ремінною пужкою.
Ой ну люлі, люлі, люлі!

(Борисполь, Пер. у., Борзенс. у.; Сбор. Максимовича).

24.

A.

- 1 Ой ну люлі,
2 Коте нашъ!
3 Чи ти вмієшъ
4 „Отче—нашъ?“
5 Отче нашъ,
6 Батько нашъ,

- 7 Курі кравъ,
8 У міхъ клавъ;
9 А курі сокочуть,
10 У міхъ не хочуть...
11 А батька поймали,
12 За курі звязали.

(Борисполь, Пер. у.).

B.

- 1 Ой ти, коте,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

- 5 Ой я вмію
6 Лучче дъ васъ:
7 Ой я въ школі

- 8 Родився,
9 Й Отче нашу
10 Навчився.

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Глух. у.).

25.

A.

- 1 А, а! котку,
2 Не лізвь на колодку,
3 Бо забъєшъ головку,—
4 То буде боліти
5 Нічимъ завертіти.

- 6 Була въ мене наміточка,
7 И ту дітки вкрали,
8 На ляльки побрали.
9 Купи, мати, шовку
10 Завернуть головку.

- 11 Шовковій вервички,
12 Колисочка швабська.—
13 Дитиночка панська;
14 Золоті бильця —
15 Колишу я чорнобривця.
(Радомисл. у., Нар. юнж.-р. п'єсни Метлинского).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Да..., 5 Б=5 А,
6 Одна була хустина.
7 Б=7 А Да...,
8 На кукли подрали,
9 Куколь наробили,
10 Кутокъ засадили.
(Сбор. укр. Максим. Ч. I, стр. 103—104).

26.

A.

- Ой пойди-жъ ти, кицю,
2 Пойди-жъ ти по водицю,
3 Не впади въ криницю,
4 Пошла киця по водицю,
5 Да й упала у криницю.
6 Пішовъ котикъ рятовати,
7 Уже-жъ киці не видати;
- 8 Витягъ кицю за ухо,
9 Да положивъ на сухо;
10 „Лежи-жъ, кицю, тута,
11 А я знайду прута!“
12 Ище прута не знайшовъ,
13 А вже киці не найдовъ.
14 Ой ну, люлі, люлі.

(Борисполь, Пер. у.).

B.

- 1 Б=4 А, 2 Б=5 А, 3 Б=6 А,
4 За ушиці витягати.
5 Витягъ кицю:
6 Сядь, кицю, прочутись.

(Изъ рук. сб. Кулиша; Борзенск. у.).

27.

Ой котъ— воркотъ,
Да на віконечко скочъ,
А зъ віконця въ хижку,
Поймавъ котикъ мишку,
Кинувъ у колиску;

Мишка буде грати,
Котикъ воркотати;
Дитя буде спати
И щастячко мати!

(Сбор. укр. п'єсн. Максим. Ч. I, стр. 103).

28.

Пушла кішка по воду,
Втопилася у броду;
А кітъ пушовъ ратовати,
Кішку за хвістъ витягати;
Витягъ ії за хвостець
Та ударивъ объ стовпець.
„Будь ти, кішко, весела:

Поідемо до села;
Будь ти, кішко, здоровая:
Поідемо по дрова.
Сідай, кішко, на барана,
Поідемо ажъ до пана.
А въ барана крути роги,
А въ Ивася біли ноги.

(Галоби, Ковел. у.).

29.

А-а, а-а, котино,
Зъ сіренъкими очима...
Колисочка данська,
Дитиночка панська;

Насипочка шовкова,
Подушечка пухова,
Колисочка новая,
Дитиночка малая.

(Темногайцы, Кременец. у.; Тальянка, Ум. у.).

30.

Пішовъ котъ на торжокъ,
Куцавъ собі кожушокъ.
Треба съ кота зняти
Да дитинці дати,
Щобъ тепленько спати!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 103).

31.

Люлі, люлі, люляю...
Побѣю котка и полаю,
Щобъ по хатахъ не ходивъ,
Малихъ дітокъ не будивъ,

Бо їдіточки маленьки,
Вони спатки раденьки.
А-а, а-а, а-а а!..

(Дудори, Кан. у., Нар. юж.-р. пѣсни Метлинского).

32.

Коточокъ, коточокъ
Злизавъ бабинъ медочокъ...
— Сама баба злизала
И на кота сказала!

(Радомис. у.).

33.

Котино, котино!
Поїдемо по сіно.
Ти будеш сіно класти,
А я буду воли пасти.

(Радомис. у.).

34.

А, а, коточокъ!
Заховався въ куточокъ,
Поймай собі мишку
Да зывъ у затишку.

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 105).

35.

A.

1 Ой ти, коте, коточекъ!	13 А третью счастливую—
2 Не ходи рано въ садочокъ,	14 Ой щобъ спало—щастя мало,
3 Не полохай дівочокъ,	15 Ой щобъ росло—не боліло,
4 Нехай зовъють віночокъ	16 На серденько не кволіло.
5 Изъ рутононьки, изъ жътононьки,	17 Соньки-дрімки въ колисоньки,
6 Зъ хрещатого барвіночку,	18 Добрый розумъ въ головоньки,
7 Зъ запашного василечку.	19 А росточки у кісточки,
8 Ой спи, дитя, до обіда,	20 Здоровычко у сердечко,
9 Покіль мати зъ міста прийде	21 А въ роточокъ говорушки,
10 Да принесе три квіточки:	22 А въ ниженки ходусеньки,
11 Ой первую зросливую,	23 А въ рученьки—ладусеньки.
12 А другую сонливую,	

(Народ. южнор. пѣс. Метлиц., стр. 1—2).

B.

- 1 Ой спи, дитя, безъ сповиття,
- 2 Б=9 А... съ поля..., 3 Б=10 А.
- 4 Одна буде дремливая,
- 5 Друга буде сонливая,
- 6 А третья щасливая,
- 7 Б=14 А, 8 Б=15 А Да..., 9 Б=16 А... серденько не скорбіло!

10 Б=19 А Ой..., 11 Б=20 А... на..., 12 Б=18 А Разумъ добрий...,
13 Б=17 А... у воченьки!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 95).

36.

По-надъ моремъ— дунаемъ
Вітеръ аворъ хитає;
Мати сина питас:
„Ой сину мій, Иване,
Дитя мое кохане!
А чи тебе оженить,
Чи у військо урядить?...
Якъ я тебе колихала —
Усю ніченьку не спала;
Якъ я тебе зrostила —
Сама себе звесалила;
Якъ я тебе ожено —
Всю родину звеселью;
Якъ я тебе въ військо ддамъ —
Собі жалю я завдамъ!“
— Мати-жъ моя рідная,
Порадонъко віршай!
Исправъ мені три труби,
Дай усі три мідяни,
А четвертую трубу
Исправъ мені золоту!

У одну трубу заграю,
Яє коника сідаю;
А въ другую заграю —
На коника сідаю;
А въ третью заграю —
Съ твого двора зъїзджай;
А въ четверту затрублю,
Середъ війська стоячи
И шабельку держачи,
Щобъ зачула матуся,
До утрені вдучи,
Якъ голубка гудучи!“
„Ой сину жъ мій Иване,
Дитя мое кохане!
Ой колибъ-же я зозуля,
Я-бъ до тебе полинула!“
— Якъ би, мати, я сокіль,
Я бъ до тебе прилетівъ!
„Рости жъ, синку, въ забаву,
Козачеству на славу,
Вороженъкамъ въ росправу!“

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 96—97).

37.

Ой ходила журавочка
Да по комишу,
А я свою дитиночку
Да заколишу.
Ой ну, люлі, люлі!...

Ой ходила журавочка
Да на той пожаръ,
Да поцекла біли нүижки,
Стало мені жаль.
Ой ну люлі, люлі!...

(Борисполь, Пер. у.).

38.

Ой бувъ собі коточокъ,
Укравъ собі клубочокъ,

Та сковався въ куточокъ,
Щобъ люде не знали,
Кота не лаяли.

(Народ. южнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 2).

39.

Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взяль татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до батенька въ двіръ,
Батько викупить мене!
Да повівъ еі до батенька;
Батько каже: „не моя!“
— Ой лихая година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,

Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до свекра у двіръ,
Свекоръ викупить мене!
Повівъ еі до свекорка;
Свекоръ каже: „не моя!“
— Ой лихая-жъ година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова,
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, бридкий, поганий;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, бридкий, поганий!
Поведи мене до милого въ двіръ,
Милий викупить мене!
Повівъ еі до милого;
Милий сказавъ: „се-жъ моя!“
— Ой добрая-жъ годинонька,
Не цуралась родинонька!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 97—99).

40.

А у стечу надъ річкою
Стрічається синъ зъ матірью,
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Стрічається синъ зъ матерью.
— Не йди, не йди ти до мене,
Бо у мене гості будуть,
Ой ну, люлю, люлю, люлю!
Бо у мене гості будуть.

Будуть гості богаті!
И сусіди пріятні,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Ще й сусіди пріятні;
А ти, ненъко, у свитинці—
Стидно буде моїй жуїнці,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Стидно буде моїй жуїнці.

(Борисполь, Пер. у.).

41.

Мати сина колихала,
Дня и ночі не доспала,
Да думала: „добрий буде,
Що вінъ мене не забуде“.
А-жъ вінъ самий п'яниченька
Й великая ледащиченька:
Де медъ чує, тамъ ночує;
Де горілку, то тамъ днює;
Въ корчму йде—вигукує;
До дому йде—бенкетъ веде;
Свою неньку зневажає,
Зъ двора єї виганяє.
„Да йди, нене, пропь одъ мене:
Будуть, нене, гості у мене,
То й не треба тебе у мене!
Будуть куми, побратими,
И близькії сусідоньки;
Будуть куми у жупанахъ,
Побратими у луданахъ,
Сусідоньки въ кармазині,
А ти, мати, въ сірачині!“
Шішла мати, тишаючись,
По-підь тиню валиючись.
Шішла мати, да плачуши,

Свого сина проклинаючи:
— Щѣбъ ти, сину, щастя не мавъ,
Що ти мене зъ двора прогнавъ!
Де хаточка тепленькая
И дитина маленькая,
Піду туда ночувати
И дитини колихати!
Ой пішовъ синъ блукаючи,
Матусеньки шукаючи:
„Ой, лихая годинонька!
Одцуралась родинонька!
Одцурались мене куми,
Мої куми, побратими
И близькії сусідоньки!
Да йди, нене, зновъ до мене!
Буду тебе повожати,
Буду тобі постіль слати,
Буду тебе укривати!
Чи мъякая постіль моя,
Чи мъяко я пославъ тобі?“
— Ой мъякая постіль твоя,
И мъяко-жъ ти пославъ мені,
И легенько одівъ мене.

(Обр. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 99—101).

42.

A.

- 1 Ой порвалася вурвеченка новая,
- 2 Забилася дитинойка малая.
- 3 Не жаль мені вурвечайки нової,
- 4 А жаль мені дитинойки малої.
- 5 Я вурвечку въ місті за грішъ, за два куплю,
- 6 А дитини за рікъ, за два не згодую;
- 7 Якъ вурвечка порветься, то другая буде,
- 8 Якъ дитина забъеться—жаль матері буде.

(Галоби, Ковельск. у.).

В.

1 Б=1 А Урвалась вервичка..., 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А,
 5 А вервичку въ краму купували,
 6 А дитину відъ сердца відривали.

(Краснополка, Гайс. у.).

43.

Керезъ тебе, моя ненько,
 Скаравъ мене Буйгъ за тебе.
 Ой ну люлю, люлю, люлю,
 Люлю, люлю, люлю!..
 Да вдаривъ груимъ,
 Да на м'уй дуймъ.
 Ой ну люлю, люлю, люлю,
 Люлю, люлю, люлю!..

Да вбивъ жүйнку,
 Щей дитинку.
 Ой ну люлю, люлю, люлю,
 Люлю, люлю, люлю!..
 Да вбивъ кума богатого
 И сусіда ірлітного.
 Ой ну люлю, люлю, люлю,
 Люлю, люлю, люлю!..

(Борисполь, Пер. у.).

44.

Ой ну люлю, люлю, люлю!...
 Шо нүижками дита качать,
 А ручками кужиль прасти,

А очима гуси пасти.
 Ой ну люлю, люлю, люлю!..
 Баю, баю, мое милес...

(Борисполь, Пер. у.).

45.

А, а, гойда!
 Чужа мати пойда,
 А нашая пані,
 Ходить у жупані!

(Сбор. укр. п'с. Максим. Ч. I, стр. 105).

46.

А куликъ намие,
 А чаечка намиче,
 А сорока напряде,
 А кочубей витче,

А білі лебеді
 Та й убліютъ на воді,
 А білі щукашечки
 Да й помилють рубашечки.

(Народ. южнор. п'с. Метлинск. стр. 4).

47 *).

Траситесь, рубци!
Дивітесь хлопці:
Якъ сука робить,
Такъ вона й ходить!

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

48.

Чуки, чуки, до мачухи!
А въ мачухи млинці печуть,
И маслицемъ помазують,
Хлопцамъ дулю показують.

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

49 **).

Гой да—да, гой да—да!...
Ліпше пиво, якъ вода.

(Ізь рук. сб. Димінського, Ушицк. у.).

50.

Гойда! гойдаша!..
Де кобила,
Тамъ лоша,

Таке, якъ ти,
Порося.
Скачи до іхъ!
(Дудари, Кан. у.).

51.

Ходила квочка
Коло колочки,
Водила дітки
Однолітки.

(Дудари, Кан. у.).

* Слѣдующія пѣсни за №№ 47 и 48 пригѣвають, тѣша дѣтей на рукахъ, подкидывая вверхъ.

**) Пѣсни за №№ 45—51, поются въ то время, когда маленькихъ дѣтей качаютъ, посадивъ въ колыбели.

Дѣтскія игры и пѣсни.

Ладки.

Маленькое дитя берутъ за руки и заставляютъ его хлопать въ ладошки. При этомъ приговариваютъ:

52.

A.

- 1 Ладки, ладки!..
- 2 Побилися бабки;
- 3 А за що? За кісль,
- 4 Що' наїся Василь...
- 5 Шуги, шуги, шуги!..

Произнеся послѣднюю строку, машутъ руками ребенка.

(Оленовка, Борзенск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
- 3 А за кого, за кого?
- 4 За N (имя дитяти) малого.

(Рульковка, Козелецк. у.).

Пріучая дитя ходить, ставятъ его на ноги, отходять отъ него и, протягивая къ нему руки, говорятъ, шевеля пальцами:

53.

Диби, диби!.. А дідъ по опенъки
Ишла баба по гриби, Въ неділю раненько.
(Дудари, Кан. у.).

Ласочка!

Нянѣка, взявъ за руку дитя, гладить его ладонь, приговаривая:

54.

„Ласочка, ласочка, де ти була?“ „Що заслужила?“
— У Бога служила — Кусокъ сала.

„Де поклала?“
— Підъ столомъ.
„Хто вкравъ?“

— Оришка меле хвостомъ,
Якъ мишка!..

Произнося послѣднія слова, нянѣка щекочеть ладонь дитяти, отъ чего оно смеется.

(Поклонное, Новгородво. у.).

С о р о к а.

Маленькое дитя которое, впрочемъ, начинаетъ уже говорить, берутъ за пальцы, вытягиваютъ сначала руку, а потомъ дѣлаютъ видъ, будто шлютъ на ладонь нѣсколько разъ, дотрогиваются указательнымъ пальцемъ до того места, куда наплевали, и говорятъ:

55.

А.

1 Сорока, ворона	8 Дровъ не носивъ,
2 На припічку сидїла,	9 Діжі не місивъ,
3 Діткамъ кашку варила.	10 Хати не топивъ,
4 — Цёму дамъ, цёму дамъ,	11 Діточкъ гулять не водивъ!..
5 Цёму дамъ и цёму дамъ;	12 Шугай-гай на бабину хату
6 А цёму не дамъ,	13 Перогівъ істи!..
7 Бо, цей буцманъ	

(Лудари, Кан. у.).

Б.

- 1 Б=1+3 А,
2 На порозисту била,
3 Тому дала, тому дала,
4 Тому шийку урвала.
5 И полетила;
6 Шуга, шуга!

(Gry i zabawy Golcbiowskiego, стр. 8).

Послѣ первыхъ трехъ строкъ поочередно пригибаютъ пальцы дитяти къ ладони, начиная съ большаго .Произнося шестую строку, указываютъ на мезинецъ и не пригибаютъ его; потомъ берутъ ребенка за руки около кистей и машутъ ими на подобіе того, какъ машетъ птица крыльями во время полета. Такая же дѣтская забава описана у Терещенка (Выть рус. народа, ч. III, стр. 5), съ тѣмъ только разницею, что ребенка, въ концѣ произнесенныхъ словъ, ще-

кочутъ и возбуждаютъ въ немъ смѣхъ, послѣ котораго заставляютъ ребенка произносить тоже самое и за каждымъ удачнымъ повторенiemъ цѣлюютъ его.

„Печу, печу хлібчикъ“.

Берутъ ребенка за голову руками и, отклоняя голову отъ руки къ рукѣ, говорятъ:

56.

Печу, печу хлібчикъ,
Меншому—меншій...

Старшому—більшій,
Шустъ у щічъ, шустъ у пічъ!..

Произнося эти послѣднія слова, берутъ ребенка на руки и подбрасываютъ, какъ будто въ самомъ дѣлѣ бросаютъ въ печку.

(Дудари, Кан. у.).

„Зайчину, зайчику“.

Берутъ ребенка руками за голову и перебрасываютъ ей то въ ту, то въ другую сторону. При этомъ говорятъ слѣдующіе стихи:

57.

А.

- 1 „Зайчику, зайчику,
- 2 Де ти бувавъ?“
- 3 — У млиші, у млині.
- 4 „Що ти чувавъ?“
- 5 — Тамъ були кравчики,
- 6 Перебили пальчики —

- 7 Ледві я втікъ
- 8 Черезъ попівъ тікъ,
- 9 Та черезъ колоду,
- 10 Та хвостикомъ у воду
- 11 Шубовстъ!

(Дудари, Кан. у.).

Б.

- 1 Б=1 А... братіку, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А... видавъ?
- 5 Сімъ мехуївъ оріхівъ:
- 6 Чомъ ти не вкравъ?
- 7 Б=5 А, 8 Б=6 А, 9 Б=7 А, 10 Б=8 А... бабинъ..., 11 Б 9—А
- 12 Б=10 А...,
- 13 Блюхъ!

(Борисполь, Пер. у.).

58.

Во время дождя, девти выбѣгаютъ на дождь, бѣгаютъ и припѣваютъ:

A.

1 Не йди, не йди дощiku,	5 Дубъ повалился,
2 Дамъ тебі борщику	6 Горщикъ разбився,
3 У глинанимъ горщику,	7 Дощикъ полился.
4 Поставлю на дуба.	

(Изъ рук. сб. Кулиша, Николаевъ, Борз. у.).

B.

- 1 Б=1 А Иди, иди,,, 2 Б=А 2 Звару...

3 Чи на дощъ, чи на сонечко,
4 Одчени, Боже, оконечко.
5 Дай, Боже, дощиковъ
6 Цебромъ, відромъ, дойницею.

(Изъ рук. сборн. Кулиша, Мановъ, Глух. у.).

B.

- 1 Не йди дощiku!

- 2 В=2 А, 3 В=4 А... на дубоньці.

4 Прилетить три голубоньці,
5 Та возьмутъ тя на крилонька,
6 Занесутъ тя въ чужиноньку.

(Zeg. P. m. f. I, стр. 47).

Когда пасмурно на дворѣ, а девтамъ хочется поиграть на солнышкѣ, они выбѣгаютъ на дворъ и кричатъ:

59.

Сонечко, сонечко!
Одчини, Боже, оконечко,
Я тебі дамъ колочокъ и гвоздочекъ
И три куколочки.

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

60.

Розрывая муравейщикъ, девти, при видѣ суеты муравьевъ, какъ бы вспоминая суету въ селѣ въ ожиданіи татарскаго набѣга, приговариваются: „Кошашки, кошашки, ховайте подушкы, татаре йдутъ, й васъ поберуть“.

(Роменск. у.).

61.

Дѣти дразнятъ другъ друга.

А. И в а н а.

Иванъ-балабанъ
На капусті сидівъ,
Усі черви поївъ.

(Дудари, Каневск. у.).

Б. Г р и ць к а.

Грицько-пицько
По болоту летавъ,
Жабенята хватавъ;
Жабена пищить,
Вінъ у ротъ ташить!

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

Грицикъ-буцикъ, зозулечка,
Задравъ хвостикъ, мовъ курочка.

(Нѣжинск. у.).

В. С а в к у.

Савка-булавка	Да въ борщъ умочивъ,
Покотивъ булку;	Положивъ на столі:
Да вбивъ курку	— Дивітесь москалі!
Волочивъ, волочивъ,	

(Изъ рук. сбор. Кулиша. Мотроновка, Борз. у.).

Г. Х в е д ъ к у.

Іла баба редьку,
Да ви... Хведьку.

(Нѣжинск. у.).

62.

Мальчики, поступивъ въ школу, сейчасъ же выучиваютъ отъ своихъ товарищей слѣдующіе стихи и съ величайшимъ удовольствиемъ ихъ декламируютъ:

А. Азъ, буки, глаголя,
Веде чортъ Василія,
И дубинку несе,
За чупринку трясе.

(Изъ рук. Кулиша, Черн. у.).

Б. Азъ буки, буряки
Печеная кваша.
Збрайтесь до купи,
Вся братія наша.

(Дударі, Кан. у.).

63.

„Кума, кума,
Де ти була?“
— На базарі.
„Що купила?“
— Гуску.

„А я собі—гусака
За цілого п'ятака.“
— А я собі гуску
За цілу полуницю.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

64.

„А де твай кумъ?“—На Дону.
„А твай де?—Потонувъ.
„Нумъ плакати!“—Нумъ,
„Нумъ, нумъ, нумъ, нумъ!“

Такъ изображаютъ квакающихъ лягушекъ.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

65.

Гайку, гайку!
Дай гриба й бабку,
Сироіжку зъ добру діжку,
Красноголовця зъ доброго молодця.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

66.

Чижикъ-брижикъ, де ти бувъ?
— На болоті баньки дувъ.
Випивъ одну, випивъ дві —
Закрутись въ голові.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

67.

Одинъ, два бьють вола,
Три, чотирі—пречишили,
П'ять, шесть—бьють шерсть;
Семъ, восімъ—сіно косять...
Дев'ять, десять денъги вісять.

(Ромен. у.).

„Кони“.

Мальчики лѣтъ четырехъ или пяти начинаютъ играть „у коней“. У малорусскихъ мальчиковъ такъ рано пробуждается страсть къ этой игрѣ, что едва они начинаютъ бѣгать, какъ уже вы увидите въ рукахъ каждого мальчика кнутикъ собственного издѣлія, съ которымъ онъ бѣгаетъ по улицѣ и хлопаетъ по землѣ, воображая, что подъ нимъ лошадь и онъ ее погоняетъ.

Зимой, когда дѣтамъ не позволяютъ бѣгать по улицѣ, они нарѣзываютъ изъ хвороста палочекъ, которыя представляютъ собою лошадей и жеребятъ. Потомъ, забравшись въ уголъ на печку, цѣлые дни проводятъ забавляясь этими мнимыми лошадками, ставятъ ихъ всѣхъ врядъ возлѣ жолоба и какъ будто даютъ имъ овса; или ведутъ ихъ къ водопою въ другой уголъ печки или привязываютъ къ концу ниточки, воображая при этомъ, что они занудали настоящую лошадь и ведутъ ее „въ степь на пашу“ на середину печки, гдѣ связываютъ лошадямъ переднія ноги, чтобы они не уходили съ пастбища; или опять ихъ ведутъ въ конюшню, привязываютъ имъ на спинѣ тряпки, которыя называются сѣдлами, и, обнявъ коня двумя пальцами, какъ наѣздникъ ногами, вѣдуть въ третій уголъ печки — „въ містечко, на базарь, чупувать для своихъ коней збрую“ — однимъ словомъ въ этой игрѣ воображеніе мальчика не знаетъ предѣла.

Натѣшившись на печкѣ верховой ъездой, мальчики, незамѣтно отъ родителей или старшихъ членовъ семьи, забирается на печку ножъ, туда-же приносить корки изъ тыквы и кусокъ лубка, изъ которыхъ приготовляется возъ для любимыхъ лошадокъ. На возъ накладываютъ сѣна и везутъ посредствомъ тѣхъ же лошадей въ конюшню и складываютъ на зиму для нихъ; насыпаютъ въ маленькие мѣшечки зерна и везутъ въ мельницу; перевозятъ бревна на постройку теплой конюшни для лошадей и пр. Болѣе взрослые мальчики лѣтомъ вырѣзываютъ длинные прутья, къ концу которыхъ привѣплываютъ снурки — это уздечки — садятся на нихъ верхомъ, бѣгутъ галопомъ по улицѣ, стараясь какъ можно больше подымать пыли собственными ногами — „басувать“. При этомъ въ снурки заматываютъ обѣ руки, натягиваютъ такъ, что даже прутъ сгибается, а сами бѣгутъ сколько хватить силъ, приговаривая: „Тпру, тпру! Отъ поносить, проклятий, ніякъ не вдершишъ, ажъ руки зомліли уже, а вінъ басуе!“ Потомъ встрѣтившись на улицѣ съ другимъ, такимъ же сѣдокомъ, подѣважаетъ къ нему, своротивъ собственную голову на бокъ, прыгая и стараясь по возможности больше поднять ногами пыли:

„Здоровъ, брате!“.

— Здоровъ.

„Куда ти ідешъ?“.

— Іду на ярмарокъ коня продавать. Куци, добрый кінь. Баский такий, що до води довести не можна!.

И при этомъ гребеть ногою землю и дергаетъ палочку за повода.

„Мій луччий, не хочу. Мій плохенький!“.

— Эге, луччий! А давай навипередки, хто кого пережене. И бѣгутъ, постоянно хлоная назадъ кнутами.

Потомъ стануть, мѣняютъ своихъ лошадей съ придачей или голова на голову. Если понадобятся деньги для придачи, но сейчасъ-же вынимаются изъ кармана нарочно для этой цѣли приготовленные черепки, замѣняющіе собою деньги. Иногда мальчикамъ родители поручаютъ надзоръ за маленькими дѣтьми, которыхъ умѣютъ уже сидѣть. Въ такомъ случаѣ старшія дѣти выносятъ меньшихъ на улицу и забавляютъ до тѣхъ поръ, пока не увидять другихъ мальчиковъ, играющихъ „у коней“. Замѣтивъ-же бѣгущую четверку, запряженную въ маленькую двуколку, на оси которой привѣщенъ ободокъ изъ старого рѣшета, сейчасъ-же пристаютъ къ ней и забываютъ обо всемъ. Хорошо, если кто либо изъ товарищѣй предложитъ „посадить дитину на возокъ, за пана“, а самому запречься на пристяжку. Въ противномъ случаѣ мальчикъ увлекается игрою такъ, что оставляетъ ребенка на улицѣ, а самъ какъ необходимый членъ четверти, убѣгаєтъ боғъ знаетъ куда. Бываетъ очень часто и такъ, что посаженный въ повозку ребенокъ вылетаетъ изъ нея, когда мальчики, увлеченные игрой, начнутъ таскать повозку съ горы, ребенокъ остается на дорогѣ, разбивъ себѣ носъ, и мальчикъ-нињка не обращаетъ на него ни малійшаго вниманія, а бѣжитъ за своими лошадьми, чтобы онъ, гдѣ-либо оси не отломали. Вотъ до какой степени малорусскіе мальчики увлекаются этой игрой.

Игра эта описана и Терещенко. Быть Рус. Нар. Ч. IV, стр. 8 и 9.

П и жъ.

Мальчики, собравшись играть въ пижъ, выбираютъ изъ среды себя водиря. Водиръ долженъ обѣлатъ палочку около полуаршина длиною, и на этой палочкѣ сдѣлать по пяти значковъ для каждого изъ игрововъ. Когда палочка готова, всѣ мальчики, кроме водира, падаютъ лицемъ къ землѣ. Водиръ, осмотрѣвши потихоньку всѣхъ мальчиковъ, не смотритъ ли который

изъ нихъ, бросаетъ палочку далеко въ сторону, говоря „пишь“. Мальчики, услыхавъ „пишь“, встаютъ и идутъ искать палочку: кто отыщетъ, тотъ дѣлается *водицемъ*, а *водицъ* идетъ на мѣсто отыскавшаго палочку.

(Новградвол. у.).

Б л о х а.

Въ эту игру играютъ пятеро. Становятся такимъ образомъ:

1	2
4	3
5	

Мальчикъ № 3, ловить мальчика № 2, № 5 ловить № 1, № 4 ловить № 3. Кто изъ нихъ кого поймаетъ, тотъ становится на мѣсто пойманаго.

(Вас. у.)

Б о б е р ъ.

Въ боберъ играютъ только одни мальчики; играющіе выбираютъ изъ среды себя двухъ мальчиковъ: *стрільца* и *бобра*, а всѣ прочіе остаются *хортами*. Когда *стрілецъ* и *боберъ* избраны, всѣ мальчики, называемые *хортами*, наклоняются лицомъ къ землѣ и закрываютъ глаза. *Стрілецъ* накрываетъ ихъ еще одеждю, для того, чтобы *хорти* не могли видѣть, гдѣ прячется *боберъ*. Когда *боберъ* уже спрячется, *стрілецъ* говоритъ: „Бобре, бобре! заховайся добре, бо я хортивъ маю, по полі пускаю. А якъ харти васть спімають, я шкури поздираю, шубы полатаю. „Гейма!“ Услыхавъ это слово, *хорти* разбѣгаются въ разныя стороны искать *бобра*; отыскавшій дѣлается *бобромъ*, а *бобръ*—*хортомъ*.

(Новградволин. у.).

Ж у р а в л ь.

Мальчики цѣпляются одинъ за другого и образуютъ вереницу, имѣющую форму ключа, (такой вереницей летать обыкновенно журавли) и съ крикомъ бѣгаютъ вокругъ церкви.

(Ушицк. у.).

Д е р ъ - д е р ъ.

Мальчики вбивають колъ на дворѣ, двухъ изъ играющихъ привязываютъ за правую ногу къ колу, такъ чтобы они могли бытъ шаговъ на тридцать отъ кола и могли бы бѣгать вокругъ; одному даютъ трещетку, а другому жгутъ; обомъ завязываютъ глаза. Первый трещитъ и старается убѣжать отъ жгута; второй, слыша звукъ трещотки, старается ударить первого.

(Обыч. и Пов. Мал. Маркевичъ, стр. 76).

Шапошникъ или шапошки.

Въ эту игру обыкновенно играютъ мальчики-пастухи, когда выгонять на поле овецъ, телятъ и скотъ.

Всѣ играющіе имѣютъ въ рукахъ *шкабалки*, то-есть, палки длиною не болѣе аршина, и становятся въ рядъ: Потомъ по данному звяку всѣ бросаютъ свои *шкабалки* такимъ образомъ, чтобы онѣ, ударившись одинъ концомъ объ землю, подскакивали вверхъ, въ воздухѣ дѣлали оборотъ, потомъ опять ударались другимъ концомъ объ землю и кувыркомъ двигались впередъ. Чья *шкабалка* ближе всѣхъ упадеть, тотъ долженъ бросать свою шапку. Въ шапку эту попадаютъ всѣ играющіе, бросая уже *шкабалки* свои обыкновеннымъ образомъ. При этомъ соблюдается очередь и начинаетъ тотъ, чья *шкабалка* остановилась дальше всѣхъ.

Если при этомъ въ шапку никто не попадеть, то опять *шкабають*. а если попадеть хотя одинъ изъ играющихъ, то одна и также шапка бросается до тѣхъ поръ, пока всѣ не сдѣлаютъ промаха.

(Канев. уѣз.).

Въ неба.

Въ неба играютъ вдвоемъ преимущественно мальчики-пастухи.

Вырѣзываютъ сначала небольшой прутикъ, на которомъ-бы было много сучьевъ и забивають его въ землю болѣе толстой стороной; потомъ каждый изъ играющихъ дѣлаетъ для себя *ключку*. Одинъ игрокъ на своей *ключке* обрѣзываетъ кору, чтобы она отличалась отъ *ключки* другого игрока.

Когда все это приготовлено, одинъ изъ играющихъ беретъ по большей части, *колодача* (т. е. нескладывающійся ножъ) за конецъ лезвія и бросаетъ го такъ, чтобы онъ, сдѣлавъ въ воздухѣ оборотъ, попалъ концомъ въ начертанный на землѣ кругъ. Попавшій ножемъ въ кружокъ, вѣшаеть свою *ключку* на самый нижній сучекъ. Затѣмъ бросаетъ ножъ другой игрокъ; если попадеть въ кружокъ, то онъ свою *ключку* вѣшаеть на слѣдующій сучекъ, уже выше первого. А если не попадеть или-же хотя и попадеть въ кругъ, но ножъ не воткнулся въ землю, тогда его *ключка* остается на мѣстѣ, а ножъ бросаетъ другой игрокъ.

Чья *ключка* достигнетъ самого верхняго сучка, тотъ выигралъ.

Передъ началомъ игры бросаютъ жребій на палкѣ, кому первому начинать.

(Канев. у.).

С п у с к а л к а.

Зимою, когда дорога убажена, мальчики выходят на гору, взявъ съ собою небольшія саночки, и „спускаются“ съ горы, т. е. съѣзжаютъ, сидя на саночкахъ и управляя посерѣйно то правою, то лѣвою ногами, чтобы саночки бѣжали съ горы прямо и не заѣхали въ сугробъ или же въ ровъ.

За неимѣніемъ саночекъ, спускаются на куляхъ соломы, „кіязкахъ“, „лубкахъ“, особеннымъ образомъ приготовленныхъ.

(Канев. у.).

К о в з а л к а.

Зимою на льду мальчики прочищаютъ сапогами снѣгъ и, разогнавшись на снѣгу, останавливаются сразу на скользкой поверхности льда, по которой, вслѣдствіе инерціи, движутся впередъ.

На ковзалку выходятъ очень часто взрослые парни и дѣвушки.

(Канев. у.).

К р у т і л к а.

Зимою на льду пруда или рѣки прорубываютъ дыру, въ которую вставляютъ нетолстый столбъ и поливаютъ его вокругъ водою, чтобы онъ хорошо обмерзъ, потомъ, вокругъ этого столба набрасываютъ соломы и тоже поливаютъ ее раза два водою, чтобы она примерзла ко льду, составивъ шероховатую поверхность, которая-бы давала возможность свободно ходить вокругъ столба. Когда это сдѣлано, на столбъ надѣваютъ колесо, къ спицѣ его привязываютъ длинный шестъ, къ концу шеста прикрепляютъ саночки, на саночки садятся. Остальная компания беретъ шесты, закладываетъ ихъ между спицѣ колеса и приводить колесо, а вмѣстѣ съ тѣмъ и саночки, во вращательное движеніе.

На саночки садятся по очереди.

На крутилку очень часто выходятъ взрослые дѣвушки и парни.

(Канев. у.).

Б и т о къ.

Дѣлается на землѣ небольшой кругъ, въ которомъ одинъ изъ игроковъ накладываетъ маленькую пирамидку орѣховъ. Другой игрокъ, на условленномъ расстояніи, стоитъ и бросаетъ свой большой, по возможности тяжелый орѣхъ —

битокъ, такимъ образомъ, чтобы орѣхи, составляющіе пирамиду, отъ удара вылетѣли за черту круга—за городъ.

Орѣхи, вылетѣвшіе за черту круга, составляютъ выигрышъ бросавшаго; а противникъ его долженъ пополнить пирамиду. Если же бросающій сдѣлаетъ промахъ, то тогда онъ долженъ ставить свои орѣхи въ пирамиду.

(Канев. у.).

К о т ю ч к а.

Въ котючки обыкновенно играютъ на первый и второй день пасхи.

Два мальчика, имѣющіе крашанки или писанки, и желающіе играть въ котючки, поступаютъ такимъ образомъ: выбираютъ мѣсто ровное, гладкое и проводятъ черту. Отъ этой черты откладываютъ шесть футовъ. „шість нігъ“ На томъ мѣстѣ, где оканчивается шестая нога проводится другая черта. На одной изъ этихъ чертъ одинъ мальчикъ ставить яйцо, а другой мальчикъ пускаетъ отъ другой черты свое яйцо *покотомъ* такъ, чтобы оно попало въ стоящее яйцо. Если катившій попадеть, то онъ забираетъ себѣ оба яйца, а если сдѣлать промахъ, то оба яйца поступаютъ въ пользу ставившаго.

(Канев. у.).

Н ав б и т к и.

Навбитки играютъ мальчики только первые три дня свѣтлаго праздника и на проводы.

Мальчикъ, у котораго есть крашеные яйца, подходитъ къ другому и говоритъ.

„А давай, братъ, навбитки!“.

— Давай! Держи крашанку, я буду бить.

„Ну бий, якъ тобі держать, носкомъ, чи гузкою?“

Условившись, которой стороной подставлять яйце, одинъ держитъ его, а другой такой-же стороной бьеть. Разбитое съ обѣихъ сторонъ яйцо поступаетъ въ пользу разбившаго. Если при этомъ случится такъ, что одно яйцо разбьется съ одной, а другое съ другой, то играющіе квяты.

(Канев. у.).

Игры въ мячъ.

К а ш а.

Собираются нѣсколько мальчиковъ; одинъ говоритъ: „тутъ, тутъ, дити каша!“.

{

И при этихъ словахъ ударяетъ мячъ объ землю. Всѣ ловятъ на лету мячъ; кто поймаетъ, тотъ садится на спину—на коня—тому, который бросился ловить и не поймалъ. Сѣвъ своему товарищу на спину, всадникъ бросаетъ уже мячъ оттуда. Кто поймаетъ, тотъ садится тому же игроку, а если „каша разсыпается“, т. е. если мячъ упадетъ на землю, не будучи никѣмъдержанъ въ воздухѣ, тогда опять начинаютъ по прежнему бить мячомъ объ землю.

(Канев. у.).

С в и н я.

Дѣлаютъ городъ, т. е. очерчиваютъ на землѣ большой кругъ. Потомъ два мальчика гонять палками мячъ: одинъ изъ нихъ—свинопасъ—старается загнать свиню (т. е. мячъ) у поле, а другой старается ту-же самую свиню загнать у городъ. Если ему удастся загнать свиню у городъ, то мѣняются мѣстами и названіями.

(Канев. у.).

Високий дубъ.

Играющіе копаютъ продолговатую ямку, поперегъ которой кладутъ чурку (толстая, короткая палочка), на чурку опираютъ небольшую дощечку, такъ чтобы меньшая ея часть находилась въ ямкѣ, а другая, гораздо большая—надъ поверхностью чурки, таъль что дощечка имѣеть наклонное положеніе.

Въ ямку кладутъ мячъ такимъ образомъ, чтобы онъ одной стороной опирался на нижній конецъ дощечки.

Потомъ, когда все это устроено, мальчики вимѣряются на палкѣ, чья рука сверху, тотъ береть гилку и бьетъ по верхнему концу дощечки; мячъ летить вверхъ, а другіе мальчики его ловятъ, когда онъ уже опускается на землю. Кто поймаетъ на лету мячъ, тотъ идетъ бить.

(Канев. у.).

Г и л к а.

Играющіе раздѣляются на партіи; каждая партія выбираетъ себѣ матку. При выборѣ матки бросаютъ жребій на палкѣ, чья рука сверху, тотъ и матка. Если при этомъ возникнетъ споръ, то матка, не опуская руки внизъ, должна бросить гилку вверхъ сажня на два.

Одна матка подбрасываетъ мячъ, а другая ударяетъ его на лету гилкою; мячъ летить, и дѣти той матки, которая гилку ловить боятъ его и, если

поймаютъ въ воздухѣ, то идуть гилить; а если мячъ упадеть на землю, то его берутъ и дѣти противной партіи бросаютъ имъ въ дѣтей той матки, которая подбрасываетъ мячъ. Если при этомъ мячъ кого либо ударить, то вся компания отправляется „свиней пасти“ (ловить мячъ).

(Канев. у.).

Игры дѣвочекъ.

Кукли.

Кукли—это любимѣшай игра малорусскихъ дѣвочекъ. Едва дѣвочки начинаютъ говорить, вы непремѣнно найдете у нихъ на печкѣ въ уголкѣ кучу разноцвѣтныхъ лоскутовъ и нѣсколько куколъ различной величины. Сначала для нихъ дѣлаетъ куклы изъ этихъ лоскутовъ мать, но скоро онѣ, раздѣвая по сто разъ на день и опять убирая куклы по прежнему, начинаются дѣлать ихъ сами.

И тогда уже куклы у нихъ на печкѣ во всѣхъ уголкахъ; тогда уже ни одинъ цвѣтной лоскутокъ не ускользаетъ изъ ихъ рукъ; все обращается на *сорочки*, на *спідниці*, на *хвартухи* кукламъ.

По цѣлымъ днамъ не разстаются съ куклами даже ночью, ложась спать, кладутъ возлѣ себя, чтобы никто не смѣль ихъ обижать.

А какой подымаютъ плачъ, когда утромъ, проснувшись, не находятъ возлѣ себя любимой куклы! Нашедши куклу, успокаиваются, лѣзутъ на печку, где куклу то убираютъ въ праздничный нарядъ и ведутъ въ церковь, то раздѣваютъ спать, то заставляютъ ее принимать и угощать другихъ куколъ, пришедшихъ въ гости; однимъ словомъ, игра въ куклы занимаетъ малорусскихъ дѣвочекъ точно также, какъ игра *у коней*—мальчиковъ.

(Канев. у.).

Містъ.

Дівчата становятся по двѣ въ рядъ, оборотившись лицомъ одна къ другой и взявшись за руки *навхрестъ*. Когда, такимъ образомъ, станутъ всѣ, то крайнія начинаютъ идти подъ ихъ руками, за ними слѣдующія пары и такъ до конца.

(Васильков. у.).

Ластівка.

Двѣ дѣвушки берутся за руки и становятся напротивъ другой пары, держащейся точно также за руки; одна пара говоритъ:

„Печу, печу ластівки!“

Друга спрашиваетъ:

„На що печеш?“?

— Лиха втечешъ, лиха й поймаешъ!..

Тогда та пара дѣвочекъ, которая начала разговоръ, освобождаетъ свои руки и каждая изъ нихъ бѣжитъ въ противоположную сторону. Другія двѣ, каждая порознь, стараются поймать тѣхъ, которыхъ прежде разбѣжались, не давая имъ соединиться. Если та пара, которая прежде начала бѣжать, соединится опять, то ей нужно снова уходить, а другой парѣ—ловить; если-же одна изъ дѣвушекъ, находившихся въ той парѣ, которая прежде начала игру, будетъ поймана, то она будуть уходить: а та пара, „що не збіглась“, должна ловить.

(Канев. у.).

Маківочка.

Дѣвушки становятся попарно и берутся за руки по-за спиной такимъ образомъ:

Та дѣвушка, которая стоитъ съ лѣвой стороны, закладываетъ за свою спину лѣвую руку и берется за лѣвую руку той дѣвочки, которая у нея съ правой стороны. Дѣвушка, стоящая съ правой стороны точно такимъ же образомъ закладываетъ за свою спину правую руку и берется за правую руку своей пары.

Когда пары устанавливаются, каждый членъ пары поворачивается на мѣстѣ одинъ вправо, другой влѣво; потомъ поворотяясь, бѣгутъ, держась за руки и говорятъ:

68.

„Ой на горі макъ, макъ,
А въ долині такъ, такъ;
Маківочки, голубочки,
Зійдімося до купочки,
Обернімось такъ, такъ.

При этомъ всѣ пары останавливаются на мѣстѣ, оборачиваются по прежнему и бѣгутъ назадъ.

Такъ продолжаютъ бѣгать до тѣхъ поръ, пока не „очортіє“ (надоѣсть)“

(Канев. у.).

Игры обоихъ половъ.

Разъ, два, три. (*Въ горыки*).

Въ этой игрѣ участвуютъ оба пола.

Всѣ пошарно берутся за руки и одна пара становится за другой; паръ можетъ быть неопределенное число.

Впереди всѣхъ паръ стоитъ игрокъ, который, когда уже всѣ станутъ въ порядкѣ, говорить: „разъ, два, три!“

Въ это время передная пара раздѣляется и каждая бѣжитъ напередъ, стараясь опять соединиться. А тотъ, который стоялъ напереди, долженъ въ это время ловить ихъ. Если поймаеть, то съ пойманнымъ становится въ парѣ, назади всѣхъ, а лишившійся пары долженъ ловить таинствѣе точно образомъ другую пару, которая становится сзади и дожидается очереди бѣжать. Передній остается одинокимъ до тѣхъ поръ, пока не поймаеть себѣ пары.

(Канев. у.).

Сірий кітъ.

Играющіе становятся въ рядъ, одинъ за другимъ, потомъ взявши другъ друга за поясъ сзади, ходятъ по площади въ различномъ направлениі: и прямо, и кружкомъ, и вьются. Въ то время, когда они такъ ходятъ, *сірий кітъ*, т. е. играющій, стоящій въ первомъ ряду и водѧщій всѣхъ спрашиваетъ: „А є миши въ стозі?“ Стоящіе въ ряду послѣдними, называемые мышами, отвѣчаютъ: „є“.

Кітъ: А не бояться кота?

Миши: Ні.

Кітъ: Ой якъ кітъ поворушить, то всіхъ мишей подушить!

Съ этими словами котъ ловить мышей: кого поймаеть, тотъ дѣлается котомъ, а прежній котъ — мышью.

(Новгород. у.).

Гуси.

Собираются дѣти и выбираютъ изъ среды себя двухъ: *матку* и *воевка*. *Матка* гонитъ всѣхъ остальныхъ играющихъ, своихъ *дітей*, *у поле*, а потомъ, усѣвшись на известномъ разстояніи, за чертою, которая называется *городомъ*, зоветъ своихъ дѣтей:

„Гуси, до дому!“

— За для чого? отвѣчаютъ тѣ.

„Вовѣ за горою“.

— Що вінъ робить?

„Гуси скубе“.

— Які?

Сірі! сірі! Гуси волохати, тікайте просто до мосі хати!—Въ это время они бѣгутъ въ городъ, а *вовкъ* перебѣгаєтъ имъ дорогу и старается кого нибудь поймать.

Если *вовкъ* поймаетъ за чертою, то его *гуси* бьютъ крильями и пойманного за чертою гусенка онъ не береть къ себѣ, пойманныхъ же въ пути до города забираеть и усаживаетъ ихъ вмѣстѣ.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока *вовкъ* не переловитъ всѣхъ гусей.

(Канев. у.).

Такая-же игра описана у Терещенка (Ч. IV, стр. 17) съ тою разницей, что когда *вовкъ* переловитъ всѣхъ *гусей*, *матка* отправляется ихъ искать и заходить къ волку.

Мат. Здоровъ, куме!

Вов. Здравствуй, кумо.

Мат. Чи не бачивъ моїхъ гусей?

Вов. А які твої гуси?

Мат. Була сіра, була й біла, да зъ двора десь залетіла, ось вже третій день шукаю.

Вов. И не бачивъ, и не знаю.

Матка хочетъ идти, но *вовкъ* останавливаетъ ее: „Вернись, кумо, побалакаемъ“. *Матка* останавливается, слышитъ пискъ и шипѣніе гусей.

М. Що се сичить, куме?

В. Да се, кумо, ленъ товчуть.

Матка уходить домой, *вовѣ* опять останавливаетъ: „кумо, побалакасмо!“ *Хозайка* останавливается и слышитъ, что *гуси* хлопаютъ крильями:

М. Шо се таке, куме?

В. Се плаття перутъ.

Матка уходить, а *вовкъ* опять: „да постий, кумо, побалакаемо“. *Хозайка* останавливается и слышитъ крикъ гусей. Она оборачивается въ ту сторону, откуда слышенъ крикъ гусей и спрашиваетъ:

„А се що кричить, куме?“

— Се гуси прилетіли. Иди, подивись, може тутъ и твоі є.

Хозайка отправляется смотрѣть и видитъ своихъ гусей; всѣ они сидять, скривившись руками.

„Познавай, кумо, де твоі гуси?“

Хозайка разнимаетъ руки и говоритъ: „Оде мій, оде мій. А, крий. Боже! Оде тутенька всі мої! Сірий вовкъ, щобъ ти згинувъ!“

Она гонить своихъ гусей домой, и тѣмъ прекращается игра, и если хотѣть, то снова начинаютъ также.

У Терещенка есть еще другая игра подъ названіемъ „гуси“, но она болѣе похожа на нижеслѣдующую игру *кругъ*, записанную нами въ Каневскомъ уѣздѣ.

К р у къ.

Дѣти собираются и берутся одно за другаго сзади, за свистки или же за пояса. Впереди всѣхъ матка, выбираемая съ общаго согласія, самая увертливая девочка или мальчикъ. Потомъ выбираются, тоже съ общаго согласія, *кругъ*, который долженъ ловить дѣтей матки, начиная всегда съ самого задняго. Когда всѣ станутъ гускомъ и возьмутся, какъ уже прежде было сказано, одно за другаго, матка подходитъ съ своими дѣтьми къ кругу, сидящему на землѣ и роющему палочкою яму, и спрашиваетъ:

„Вороне, вороне, шо ти робишъ?“

— Ямку копаю, отвѣчаетъ тотъ.

„На що?“

— Окріпъ гріти.

„На що?“

— Твоімъ дітямъ очі заливать, щобъ не ходили до мене капусти зрывать.

„А правда, діти?“

— Брехня, кричатъ всѣ—брехня, брехня!!!!

Кругъ тогда бросаетъ копать ямку и ловить дѣтей, начиная съ самого задняго.—При чемъ матка старается не допустить его до своихъ дѣтей.

Кого поймаеть, того посадить возлѣ своей печки.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока кругъ не переловить всѣхъ.

(Канев. у.).

Ціці-баба, или Куці-баба.

Въ эту игру обыкновенно играютъ дѣти зимою въ большой избѣ.

Одному изъ играющихъ завязываютъ глаза платкомъ и пускаютъ среди

избы. Онъ ходить и ловить другихъ; кого поймаеть, тому завязываетъ глаза. Потомъ съ завязанными глазами приводяеть его къ дверямъ, гдѣ онъ долженъ стать на порогъ и держаться руками за колочекъ двери. Къ нему подходитъ и спрашивають:

„Бабо, бабо! На чимъ ты стоишъ?“

— На глахъ-лободахъ, отвѣчаетъ тотъ.

„А що ты іси?“

— У мене каша на полиці.

„А мені-жъ даси?“

— Чорта зъсі!

Тогда тотъ ударяеть его рукой и уходитъ, а *циці-баба* его старается поймать. *Ціці-баба*, выходивъ по избѣ съ завязанными глазами и никого не поймавъ, такъ какъ всѣ стараются переходить съ одного мѣста на другое, тихо, чтобы нельзя было определить мѣста, гдѣ кто жалаетъ спрятаться, подходитъ опять къ дверямъ и принимаетъ такое-же положеніе. Къ ней подходитъ другой игрокъ и спрашиваетъ:

„А чия то, бабо, каша на полиці стоить?“

— Моя.

„А я вимъ“. .

— А я кись!

„А я утечу“. .

— А я дожену.

„А я въ ополонку“. .

— А я за головку.

Тогда тотъ уходитъ, а *циці-баба* ловить. Послѣ некотораго времени подходитъ третій участуюющій и говоритъ:

„Бабо, бабо!.. Чие то поросенка по смітнику ходить?“

— Мое.

„Коли ты его заколешь?“

— Завтра.

„А мені-жъ даси?“

— Чорта зъсі.

Тотъ ущипнетъ *бабу* и уходитъ поскорѣе. *Ціці-баба* походитъ, походитъ по избѣ и опять подходитъ къ дверямъ.

Подходитъ къ ней еще одинъ и спрашиваетъ:

„Ти, бабо, сліша?“

— Сліша, синочку, сліша.

„Що жъ тобі дать?“

— Дай, синочку, борошнца на галушечки.

Тотъ набереть песку и насыпльетъ ей въ руку, а самъ уходитъ.

(Канев. у.).

К в а ч ъ.

Дѣвушки, а чаще мальчики, становятся въ кругъ. Изъ большаго и указательного пальцевъ дѣлаютъ кольцо и черезъ это кольцо плюютъ сверху внизъ, стараясь, чтобы слюна пролетѣла черезъ кольцо, не задѣвъ пальцевъ. Плюнувший удачно говоритъ: „Чисто намисто, якъ сребро“. И показываетъ пальцы для осмотра. Такимъ образомъ плюютъ до тѣхъ поръ, пока кто-нибудь изъ играющихъ, плюнувъ, не задѣнетъ пальца. Тогда всѣ убѣгаютъ съ кружка къ ближнему забору или строенію, чтобы взяться за дерево, а *коач* (не ловко плюнувший) старается догнать кого нибудь и ударить прежде, нежели тѣчь возьмется за дерево и, если поймасть, то пойманный становится *коачемъ*, а бывший *коач* хватается за дерево. Если же *коачу* не удалось никого поймать, то онъ выжидаетъ, пока кто изъ играющихъ перебѣгасть на другое мѣсто. Это *коач деревянный*.

Задізний *коач* бываетъ тогда, когда, по условію, играющіе должны хвататься не за дерево, а за *желѣзо*.

Подобная игра изображена въ бытѣ Рус. Нар.

Терещенко подъ названіемъ „Клецки“, стр. 9, ч. IV.

Чітъ, чи лишка?

Въ эту игру играютъ вдвоемъ. Одинъ изъ играющихъ набираетъ въ руку орѣховъ и, обращаясь къ другому говорить: „А вгадай: чітъ, чи лишка?“

Тотъ отвѣчаетъ или *чітъ*, или *лишка*.

Тогда раскрывается рука и оба они считаютъ орѣхи, находившіеся въ рукѣ.

Если въ рукѣ оказалось четное число орѣховъ, и если одгадывающій сказалъ—*чітъ*, то онъ получаетъ орѣхи и наоборотъ. А если онъ сказалъ, одгадывая, *чітъ*, а въ рукѣ орѣховъ оказалось нечетное число, то одгадывшій проигрываетъ такое-же число орѣховъ.

(Канев. у.).

4*

С в а д ъ б а.

Совѣщаніе жениха съ своими родителями.

Родители, вида, что пора уже сыну жениться, сообщаютъ ему объ этои и предлагаютъ ему невѣсту. Если указанная отцомъ невѣста та, которую сынъ себѣ уже высмотрѣлъ, то онъ, конечно, безпрекословно соглашается, благодаря отца за заботливость; если же не та, которую онъ избралъ себѣ, то онъ просить родителей не губить его и позволить жениться на выбранной имъ самимъ. Въ большей части случаевъ родители соглашаются исполнить желаніе сына и по этому поводу у нихъ происходятъ семейныя совѣщанія, на которыхъ рѣшаютъ, что и какъ нужно предпринимать для благополучнаго исхода задуманного дѣла. Родители стороны стараются развѣдѣть объ избранной сыномъ невѣстѣ, какая она характеромъ „чи годиться до работы, чи спокойна“. При избраніи невѣсты родители жениха (и онъ самъ), всегда руководствуются прежде всего тѣмъ, чтобы будущая жена икъ сына была хозяйка. „Вибрай собі жінку не глазами, а ушами“ (Ушицк. у.), о ней говорятъ они сыну. По этому поводу въ народѣ сложились пѣсни, показывающія, какими качествами должна обладать хорошая жена и чѣмъ долженъ руководствоваться парень при избраніи жены.

1.

Ой гаю мій, гаю, густий—не прогляну,
Велять мені женитися, да й самъ не знаю.
Велять мені брати у вдівоньки въ хаті;
А въ тієї да вдівоньки три дочки въ кімнаті.
„Чи ту, мамо, сватать, що головка гладка?“
— Сватай, синбу, й людей питай, чи метена хатка.

„Чи туту, мамо, сватать, що намистечко висить?“

— Світай, синку, й людей питай, чи діжу замісить.

„Чи туту, мамо, сватать, що дрібненько ходить?“

— Світай, синку, й людей питай, чи ділечко робить.

„Робить вона діло, да все хорошенсько:

Благослови жъ ти наасъ, Боже, и ти, матусенько!“

2.

Не уважай, пане-брате,
Чи головонька гладка;
Оно пуйди,
Питай люди,
Чи уметена хатка.

Не уважай, пане-брате,
Чи гладко въ таночку ходить;
Оно пуйди,
Питай люди,
Чи сорочку зробить.

Люди зажиточные всегда стараются подыскать своему сыну невѣсту по богаче, такъ же точно какъ и бѣдные, рѣдко когда пытаются просватать невѣстку изъ богатыхъ. По этому поводу у нихъ сложились даже и пословицы: „сякий - такой до такої, а горбатий до слипої.“ „Чешися кінь зъ конемъ, віль зъ воломъ, а свиня— въ тинѣ, якъ нема зъ кінъ“. Въ особенности въ губерніяхъ Полтавской и Черниговской эти отношенія строго исполняются.

Когда на родственномъ совѣтѣ решали годится ли та, о которой толковали, въ жены сыну, тогда решаютъ другой вопросъ: кого послать въ известный домъ съ предложеніемъ.

Для этого выбираютъ по большей части людей бывалыхъ, пользующихся всеобщимъ уваженіемъ и известныхъ въ селѣ краснобаевъ, которые и называются сватами.

Переговоры, предшествующіе сватанью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ сватамъ предшествуютъ свахи, которыхъ обязанность состоять въ томъ, чтобы узнать, можно ли прислать въ известный домъ сватовъ. „На допити“ присылаются по большей части старыхъ бабъ, родственница жениха, посылаются и постороннихъ лицъ, знающихъ всѣ порядки, соблюдаемые при этомъ случаѣ. Такъ напр., въ Переяславскомъ уѣздѣ отправляются мать и сестра жениха. Они берутъ съ собою хлѣбъ, соль и идутъ къ дѣвушкѣ. Поздоровавшись, они заводятъ разговоръ въ родѣ слѣдующаго:

— А що, люде добрі, чи повиносили сіно изъ покуття? Ми йдемъ гре-

бені витягать, да присти, да й зъ собою може заберешъ. А що, свахо, ми пришли до васъ,—спитайте ви насъ? Мать говоритьъ:

„Скажите ви намъ“.

— Що якъ би намъ Богъ помогъ те взяти, що думаємъ спитати?

„Якъ зъ Богомъ пришли, то Богъ и поможетъ“.

— Якъ би Богъ помогъ нашему Ивану да заручить вашу Тетяну, да й інъ Богъ помогъ на світі пожити би.

„Дай, Боже! А пойди, доню, позви батька зъ клуні“.

Дочь приводить отца.

— А що, говорить сваха отцу:—ми вже свахи питали, да юле свата дожидаемъ.

„Ну, старий, говорить мать: — вони прийшли нашого дитяти питати. Якъ думаешьъ, чи oddати намъ“.

— А що жъ, говорить отець;—чи oddати—ми юле знаємо. Роспітаємося людей, да й дівчини спітаємося, а такички, не питавши людей... скажуть люде: „на порозі хустки подавили“, да й сміяться юле будуть люде; хіба вона въ насъ перестарілася?

„Да юле тутъ говорити, обращается сваха, коли вже вони поговорили, молодні діти. Уже Иванъ напіть всю правду росказавъ: „Ідіть, каже, маю, я договоривъ, тілько ідіть, поспішайте, щобъ люде не сказали, що ми избиваємося, може“.

— Дакъ де жъ ти, Тетяно? говорить мать: — іди сюди, іди лишень у хату. Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми не будемо запрещать, нахай Богъ помогає.

„Спасибі, мамо! А я, мамо, люблю и піду за ёго“.

— Еге, дочки! замічає сваха:—я, слава Богу, тиха людина и немощна, я тебе жаліть буду.

„Да вже намъ не скучилько жити! А вони якъ любляться — поборуться да й будуть жити, якъ Богъ дастъ. Да вип'ємо, свахо, по чарці, то й більше речей найдемо. А що, донечко, піди да принеси горілки“.

Дівчинка ідетъ за водкою и, возвратясь, кричить подъ дверями:

— Мамо, нате цю горілку, я въ хату не пойду, бо будете пить да про мене говорить,—я не хочу слухать.

Мать береть отъ нея водку.

— Дозвольте, свахо, говорить сваха матери:—въ свой хаті напінъ ко-горичемъ почастовать.

„Почастуйте!“

Сваха наливаєть и говорить:

— Господи жъ, поможи намъ се діло начать да й кончить веселенько!

„Дай, Боже!“ Пьють и начинають бесідовати.

— Якъ я вамъ, сванечко, роскажу, говорить матъ, свою пригоду. — Дай, Боже, цій донечці лучче, а якъ я старшую отдавала, да їй здається воно молоде ще було, будо бъ и не отдавати, а я ії приневолила — такъ вражі люде мене подбили. „Одчиняй ворота, якъ одчинаються!“ такъ и дочку, якъ ягодочку, отдавай, якъ поспиває, то й рви її, а якъ поспіла то й сама опаде. А тепер утопила я ії головоньку: що дия йде, да й плаче, якъ ті кажуть приказки:

Гили, гили, сірі гуси,
На пісокъ!
Утопила головоньку —
Думала на часокъ.

А теперички дочка прийде да й плаче, плаче да й жилується. „Десь, каже, матусю, я у васъ діла не робила, що ви мою головоньку на віки вточили“ Людей слухала, а свого розуму не достало, ще зъ роду не отдавала да й присиловала. А теперичка доживу до послідніго, да й скажу: „охота твоя, дитятко, йди, вибирай сама: мені зъ нихъ не жити.“

— Ні, свашко, не бійтесь, у насъ сего не буде: тамъ сем'я велика, а ви знаєте, що въ мене не сем'я — тилько дочка да я, а батька и зовсімъ не має; а вона якъ буде слухати, то я ії десять разъ буду любити.

„Уже, свашко, не раненько, зам'чаєтъ дочь свахи: — пора мабуть и до дому; добалакайте, чи сьгодня старостівъ прислати, чи на завтра одложите?“

— Да якъ ви собі знаєте, отв'чаєтъ матъ невѣсты.

„Да що жъ, свашко, говорить сваха: — люде чутимуть, що ваша дочка ще не посватана, да й будуть лізти, набивати вамъ голову: сьгодня подавати би й платки“.

— Ну, якъ знаєте собі, одно вже начинати, да й кончить, думати неч'є одно; бо се вже таке: коли кончати до кончати, якъ урем'я прийшло. Ну, дай по чарді да й на коні, бо щежъ треба и приготувати же и старостівъ зибрати.

Пьють и уходять. Дома синъ спрашиваетъ:

— А що, каже, мамо, якъ вамъ сказали?

„Да якъ-же сказали? Спасибі вамъ, діти, що напередъ говорили, а ми

вже за готовитъ ладомъ горілки напилися, да ще сваха таки викарана (наказана), що старшу приневолила, за цю вже й нічого й не сизвались; позвала ії да сказала: „якъ знаєшъ, донечко! А вона — спасібі ії — да така вийшла смісенька, да веселенька, хоть и молода ще, та каже: „я люблю и пойду, мамо, за нього“. Теперъ же, сину, я тебе пошлю, пойди ти до дядька, да й попроси, да до сусіда, до Колоса, до Омелька, да й идіть за платками зараненько, що вони скажуть?“

Подобный приступъ къ „сватаню“ съ малими измѣненіями дѣлается во всей Малороссіи. Вездѣ, прежде официального говора, родители жениха посылаютъ къ невѣстѣ кого нибудь изъ своихъ родственниковъ, тетку, сестру, невѣстку; а не то — отправляется и сама мать и условливается, конечно при благопріятномъ исходѣ, относительно времени присланія жениха. Если родители невѣсты согласны отдать свою дочь, или она сама согласна выйти за известного парня, то, прежде выраженія этого согласія словами, они приносятъ водку или хлѣбъ, принесенные старостою жениха. Въ большей части случаевъ это служить знакомъ согласія родителей невѣсты. Въ некоторыхъ мѣстахъ (на Волыни), послѣ рѣшенія вопроса о времени присыпки сватовъ, обѣ родственные стороны отправляются къ корчму, гдѣ окончательно сходятся и пьютъ магарычъ.

Этотъ первый актъ въ женитьбѣ, известенъ подъ именемъ, развидокъ въ однихъ мѣстахъ и допитію въ другихъ (Полоски, Бѣльскаго у., Сѣдлецкой губ.).

Выборъ сватовъ.

Затѣмъ слѣдуетъ семейный совѣтъ у жениха, на которомъ рѣшается, кого избрать въ сваты. Для этого выбираются два, три бывалыхъ человѣка, отличающіеся краснорѣчіемъ и пользующіеся всеобщимъ уваженіемъ. Съ этихъ поръ посредники эти въ дѣлахъ жениха получаютъ названіе сватовъ, старостъ, бояргъ, пословъ, дивосмунбовъ¹).

Въ некоторыхъ мѣстахъ²) дѣло обходится безъ нихъ; тамъ ихъ роль береть на себя женихъ и самъ отправляется сватать себѣ жену. А въ другихъ мѣстахъ, мѣсто сватовъ — замѣняютъ свахи³).

¹) Сѣдл. губ., Бѣл. у.

²) Давыдъ-г., Минск. губ.

³) Туровъ, Люб. у.

Когда родители рѣшать, кого избрать сватами, то посыпаютъ сына просить такихъ-то принять на себя обязанность.

Прида къ своему будущему свату, парень начинаетъ обыкновенно привѣтствіемъ:

— Добри-вечіръ вамъ, дядьку! Та, Боже, вамъ поможи!

„Спасибі! проходь да сидай у нась“.

— Да сидя то нічого не дасть. Я прийшовъ до васть просить васть...

Дядина. Чи не въ старости, може?

П. Да такъ, дядино, що й вгадали.

Дочь Д. Отъ и намъ світилки будуть. Боже, тобі поможи!

П. А ви, дядечку, прошу я васть, не оставте мене, будте й за старосту (если молодой сирота) й за батька, бо въ мене батька нема—я сирота.

Д. Да вже жъ такъ, не давъ Богъ дождатъ! Одного сина мавъ да й то... И въ нась діти ростутъ.—Богъ знає... треба послухатъ. Чи ще жъ ии кого попросимо, чи ні?

П. Омелька просивъ, да къ казавъ: пойду; да, пожалуста дядечку, якъ бы заразъ и іхать—ранісенько, щобъ й не дожидали....

Забравши старость, молодой везеть ихъ сперва къ себѣ.

Матъ. А що?

Д. Дожидала сама — поблагословимъ у двохъ. Нехай не бурлакує, да буде ходінкомъ, а то тамечка, на нашій улиці говорили, що вже й кілья поламали на іхъ, бьючись“.

П. Да вute вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати росердитися, то скаже робить не здужатимешъ на старость.

М. Да такъ уже сі святки наскучило мені, спиняючи єго. Всю нічъ гуляє, а вранці спить—дівчина й воламъ дас, й паповає,—а виспиться да й знову пошовъ. Въ загороді повно и кияківъ, и всого—не поприбрас. Се вже коло святъ—нічого, схаменувся до поприбравъ, повивозивъ трохи.

П. Да вute вже, мамо, годі жаловаться, давайте по чарці горілки, да благословіть, да будемо іхать.

М. Да вже сідайте. Чого-жъ будете дляться!

П. Да вечеряйте-жъ ви, старости, а я ще пойду попрошую товарища собі.

Д. Хиба ти ще й досі не просивъ?

— Да я просивъ—казавъ: прийду, да щось й досі нема...

Входить товарищъ и говоритъ:

— Ось я й самъ иду.

„Отъ и спасибі, якъ идешъ самъ“.

Д. Може ще й за тобою доведеться,—спасибі, що послухавъ.

Т. Да може-жъ Богъ поможе и мені, до й мене не одпуряються...

Сёли, выпили по рюмкѣ, поужинали. Сватъ съ матерью съѣлъ на лавочкѣ (ослоні), передъ столомъ, а парень кланяется имъ въ ноги и говорить:

П. Благословить мене!

— Нехай тебе Богъ благословить, да й помагає! И, держа хлѣбъ и соль, благословляютъ его.

П. Спасибі! Иди-жъ, обращается онъ къ товарищу, который будетъ у него старшимъ бояриномъ:—да завертай коні.

Выходить и єдутъ къ невѣстѣ¹⁾.

Такъ дѣлается почти вездѣ, за весьма малымъ исключеніемъ. Напримеръ, въ Полонномъ, Новогр.-Волын. уѣзда, сватовъ выбираютъ изъ родственной невѣсты семьи.

На Рождественскіе праздники родители парня приглашаютъ къ себѣ родственниковъ, сосѣдей и знакомыхъ, причемъ стараются запросить кого либо изъ родственниковъ невѣсты. Съѣзжаются, сходятся гости. Первые два дня праздника проходятъ въ пирушкѣ. Наконецъ, провожая гостей, родители молодца виѣстѣ съ нимъ просить двухъ или трехъ мужчинъ, большую частію изъ родни выглаженной невѣсты, побывать у нихъ еще и на третій день. Тѣ обѣщаютъ прийти. Насталъ третій день; приглашенные, согласно данному слову, приходятъ. Родители жениха принимаютъ ихъ весьма привѣтливо и стараются угостить ихъ, какъ можно лучше. Подъ конецъ вечера родители, виѣстѣ съ сыномъ, просятъ гостей своихъ услужить имъ небольшую службу—быть сватами. Тѣ, узнавъ, что молодецъ хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда начинаетъ вечерѣть, сваты, взявши хлѣбъ и соль, отправляются къ тому хозяину, гдѣ живеть избранная имъ сыномъ дѣвушка.

Теперь дѣйствие переносится въ домъ невѣсты. Являются сваты и сообщаютъ цѣль своего путешествія. Обыкновенно они это дѣлаютъ слѣдующимъ образомъ:

Первое посѣщеніе сватовъ.

Подъѣхавъ къ дому невѣсты, сваты идутъ подъ окно, стучать и говорить:

— Вечоръ добрый вамъ!

¹⁾ Борисполь, Переяславск. у., Полт. губ.

Мать обращается къ дочери:

„Охъ, Тетяне, вже старости приіхали! вийди зъ хати“.

Дочь выходитъ въ сѣни.

Сваты. А пустіть, будьте ласкові, въ хату! Що ви за людѣ? Чи ви Бога не боитесь, чи ви не дорогахъ не іздете? Ось яке лихо на дворі, а ви въ хату не пускасте!

Отецъ. Да Богъ васъ знає, що ви тамъ за людѣ такі, що добиваєтесь! Ночна доба,—хто ёго знає, чи ви злі, чи добрі!

Св. Да за окномъ-же не вгадаете; пустіть, будьте ласкові, въ хату, хочъ гроші возміть, а пустіть.

Мать. Да пойди старий, одчини; воно-жъ не жиди обзвиваються, та-кі-жъ людѣ. Може, лихо яке, заверуха, то, не дай, Боже, и душою пострада-дають.

Отецъ отворяетъ двери, а мать зажигаетъ свѣчу. Дочь желаетъ уйти; но едва отворяетъ двери, какъ женихъ стъ товарищемъ ловять ее.

Женихъ.—„Да куди ти, серце, тікаешъ? Яка цікава, втекти хоче!“

Невѣста.—„Чи ти бачишъ! ви набуть тутъ изъ дня стоїте!“

Ж. Да чого-жъ тікаешъ? ти-жъ уже знаєшъ мене не вчора й не сь-годня, да ще захотіла, що-бъ ми тебе шукали по кулакъ, да по омередяхъ.

Молодые люди остаются въ сѣняхъ, а старости идутъ въ хату. Войдя, они говорять:

„И, дай Боже, вамъ вечоръ добрий, да й поможи вамъ, Боже, спати, а намъ те, що задумали взяти“.

Мать. Отъ такі ви, люде добри, просились ночувати, да вже й ду-маєте насть и грабувати.

Сваты. Кланяемся вамъ, свате, хлібомъ и сіллю.

От. и мать. Спасибі за хлібъ и за сіль! Проходьте, да сідайте въ насть.

Св. Да тутъ не такъ, щобъ сідати, коли-бъ чого пошукувати.

От. и м. Ви таки односі? Ми васъ и садовимо, а ви — все свое! ви таки, набуть, недобри людѣ.

Св. Да добрі—не добрі, да дайте намъ пошукувати куниці, що ховается пундъ соломъяни копиці.

От. Де-жъ таки ви чули соломъяни копиці? слави Богу, сей годъ жито вродило—все въязали въ снопи, а сіно въ копиці гребли.

Св. Дозвольте, сватусю, намъ попшукати таки—не куниці, да къ лисиці;

а ми найдемъ и въ соломъяний копиці. А то ми де-чого й більше-бъ ба-лакали, дакъ нема съ кимъ: те старе, а те міле, а такого й нема щобъ було съ кимъ побалакать, бо у насъ ще тутъ на дворі есть люде. (Отворивъ двери въ сѣни). А ну, де ви тутъ, хлощі,—идіть лишень у хату!“

Мол. и тов. Да ми, ось, ідемъ да ще зъ собою й ведемъ.

Невѣста (въ сѣняхъ). Ой, Ивашку, ідіть бо сами въ хату, а я сама войду, а то чудно. Ай лишечко, якъ оце тіло трусится, не хочу я йти разомъ!

Молод. и тов. Да ходімъ бо!

Невѣста. Карпусю, братіку, иди бо зъ Иваномъ! я войду сама.

Св. (Отворяетъ опять двери). Да що се ви, хлощі-казашина, й досі коней не порозідлували!

Мол. и тов. Да ми то вже коні порозідлували, дакъ уздечки не внесемъ“. (Ведуть невѣсту за руки въ хату,—она упирається). Какъ только введуть, староста удерживаетъ ее и, обращаясь къ молодымъ, говоритъ:

Св. Се-жъ не уздоньки,—се-жъ молодая дівонька! Бачъ, свату, кому чого треба; ми таки въ хаті — спасибі, що въ хату пустили... А що-жъ, свату, вже тутъ нічого довго балакать: чи oddасте за нашого Ивана свою дочку? Ось и наши хлощі—подивиться собі. Пройди лишень, Иване, по хаті—чи не кривий, да не горбатий, чи не сліпий, да не безбокий.

(Береть его за руку и водить по хатѣ).

— А иди, лишень, Тетяно, бо се-жъ не грушку скоптововать—треба вікъ жити.

(Товарищъ выводить ее за руку).

Невѣста. Да ну-жъ бо, не веди, (тихо) хіба я его не знаю!

Св. А що, свату, подобавъ нашого парубка? А нашъ парубокъ вашу дівку подобавъ. Да й кажіть уже, докіль воду варить—пора й ладъ робить. И ти, стара мати, тѣ-жъ думай, да думай, да кажи, та йди мати, шукай платківъ; твоє вже діло таке...“

Отецъ. Платки то найти не диковина, та ще вона мені не заробила, и весілля ні за що одбувати. Я й не думаю ії сей годъ oddать. Хоть у іхъ тамъ платки и есть, да мені іхъ платки не въ моді.

Мати. Да ну вже, старий воду варі—вода й буде.

Отецъ. Ну, коли такички, що воду варі — вода й буде, то вносьте платки, да й мені чарку горілки дасте.

Св. Ото й спасибі, свату, за добре слово!

Мати. А що-жъ, се таке зілле, що зробила да въ скриню вложила, з

що прибала, зъ собою забрала. А ну дочеко, давай рушники, що напряла! може у тебе не має? Пов'яжи сіць молодцівъ, чого вони хотять одѣтися!

Св. Въляжть уже! та треба вамъ могоричу купити. Мать идетъ въ комору, выносить оттуда платки-крамні и кладеть на столъ. Староста береть молодаго за руку, молодой молодую и становятся въ парѣ. Староста говорить имъ:

— Буйте, молоді діти, поклони.

Они крестятся, кладуть по три поклона. Отецъ и мать садяться на „ослоні“, къ образамъ спиною и такъ благословляютъ:

„Нехай Богъ помогає вамъ издрожитися, да й въ світі наживитися; дітей дождатися, да й попаровати, такъ якъ вамъ Богъ помогає самимъ паруватися“.

Затѣмъ невѣста береть со стола платокъ и прежде всего даетъ жениху, который кладеть его въ кармань, посль невѣста даетъ по платку или по рушнику—старостамъ, при чемъ староста говоритъ:

— Дай, Боже, вамъ на світі пожити, дітокъ наплодити, пряхи свої мати и заміжъ давати.

Сідайте, старости за стіль, а молоді діти и товаришъ, нехай ідуть да покличуть сусідъ на могоричъ.

Молодежь отправляется, а сватъ, сѣвши за столъ и винувъ изъ-за пазухи водку, говоритъ:

— Дайте намъ аршина, у насъ товаръ не дрібний, помірати, да й по-пробувати.

Отецъ подаетъ рюмку; сватъ наливає и прежде всего подносить отцу невѣсты, говоря:

— Спасибі, що послухали молодихъ, то й нехай імъ Богъ помогає; якъ начинається, щобъ такъ и кончилось—веселенько да тихенько.

Отецъ.—Дай, Боже!

Цють и ожидаютъ молодыхъ и сосѣдей¹⁾.

При появлениі сватовъ, невѣста или прячется на печъ, или совсѣмъ уходить изъ дома.

Приступи сватовъ и изложеніе ихъ намѣреній весьма разнообразно. Такъ, въ Подлясьї сватъ говоритъ родителямъ невѣсты:

¹⁾ Борисполь, Переяслав. уѣзда, Полтав. губ.

— Захотів нап'я бичокъ до вашої ялошеньки; (таки), якъ би ласкови, того бичочка и ялошеньку поблагословили. Или:

„Нашъ бичокъ до вашої талушки привикъ, якъ-би давъ Богъ дождатъ вашу талушку до нашего бика загнать“. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ ¹⁾ свати, били войда въ комнату, послѣ обычного привѣтствія,—говорять:

— Добри—вечір! садемо трохи и підночуюмо;—тутъ десь забігла наша телица зъ череди; просимо-жъ васъ, видайте ії нашему хазяйну (при чёмъ иногда упоминаютъ имя жениха), а ми вамъ за те могоричъ поставимъ. На что получають отвѣтъ:

— Видно вань хазяйнъ ледаць, або пьянця, або ще дуже молодий та дурний, що відъ нѣго худоба втікає ²⁾).

Послѣ возраженія старость, родители невѣсты продолжаютъ:

„Та таки признаться, ми єго телиці не бачили.—Не знаємъ, за що така на насъ напастъ“.

Свати, какъ-бы въ оправданіе своего мнѣнія, заглядываютъ на печку и восклицаютъ:

— Отъ вона сама и есть! и стягивають її за ноги.

Дѣлають это еще и такъ: постучавъ въ двери, свати говорять:

„Добри-вечіръ! одчиніть, здорові будьте!“

— Що ви за люде, спрашиваютъ ихъ изъ хати,—и иззвідкія прийшли? Може ви разбойники які? Чого вамъ треба?

Св. Ні, ми люде добри, ми прийшли до васъ зъ хлібомъ, сілью, одчиніть, будьте ласкові, ми вамъ щось хочемъ сказати.

От. Якъ зъ хлібомъ зъ сілью, то просимо до хати. (Входять).

— Просимъ покорно сідати.

Свати, садятся и говорять:

„Отсе, слава Богу, що добились до вашої хати! Ми зъ напімъ княземъ були на охоті и ганались за лисичкою; вона побігда черезъ лісъ въ поле, зъ поля, черезъ село въ огороди, а зъ огорода попала въ вашу хату. Чи позовите намъ ії тутъ пошукати! Чи зъ охотою видасте ії нашему князю? Вона ему подобалась, а чи подобався вінъ ій—nehай скаже“.

От. Де-жъ вань князь, покажіть єго й намъ.

Староста виходить на дворъ, зоветъ жениха и виѣстѣ входять въ хату.

¹⁾ Подольск. губер., Ушицк. уѣзда.

²⁾ Рудановскій.

Женихъ кляяется и останавливается у порога. (Стіну підпіра). Родители невесты обращаются къ нему съ вопросомъ:

„А може ти, сину, самъ прийшовъ до нась, безъ батькової ради?“

Ж.—Ні, я бравъ благословение у батька и матери и людей до вasz привівъ¹⁾)

Тогда отецъ, если дочь его „на oddачі“, обращается къ ней съ вопросомъ:

„А що, дочки, чи любишъ ти свого хлопця, чи согласна ти за него вийти?“

Если она согласна вийти за пришедшаго парня, то, слѣзши съ очи и скромно потупивъ очи, она становится у комина и, какъ будто въ замънательствѣ, начинаетъ „длубать“ (ковырять) пальцемъ печь. Въ большей части случаевъ дѣвушка не сразу отвѣчаетъ на вопросъ отца, она какъ будто его и не слышить сначала, такъ что отецъ долженъ повторять опять:

„А що-жъ ти тамъ, дівчино, длubaєшъ пичъ, скажи-жъ сімъ добримъ людямъ чи любишъ ёго, чи ні?“

Наконецъ она отвѣчаетъ:

— Люблю.

„И підашъ за нѣго?“

— Піду.

Если при этомъ находится отецъ жениха, то ему отецъ невесты предлагаѣтъ спросить молодыхъ отъ себя.

— Ну, свате, теперь спитай що ти дітей.

Тотъ спрашиваетъ:

„А що, Іване, согласенъ ти?“

— Согласень, тату.

„Ну, гляди-жъ, Іване, роздивляйся добре теперь, щобъ послі жити, да людей не смішити. Якъ не по праву—скажи; теперь безчестъ ще не велика буде, якъ розійдемось“.

— Ні, тату, я согласенъ.

„А ти, Варко, согласна йти за моего Івана?“

— Согласна^{2).}

Вообще, дѣвушка не спѣшить съ объявленіемъ своего согласія, а ссылается на родителей; и когда уже родители согласятся, она все еще упрамится, стыдясь упрековъ подругъ-молодицъ, которыхъ потомъ, пожалуй, скажутъ, что

¹⁾ Шандровка, Канев. уѣз.

²⁾ Подольск. губер.

она сама кинулась молодцу на шею, а не уступила только упорному желанию родителей. Когда же родители отзовутся между прочими, обращаясь к сватамъ:

„Може вона вамъ не здатна, ии ще не маємъ ії за що видати, бо ще не пристарилась“, только тогда она можетъ отвѣтить:

— Я буду стариться, аби була годна; я за єго таки піду и все, що треба, знайдеться.

Тогда женихъ, услышавъ такой отвѣтъ, кланяется родителямъ невѣсты, а послѣ этого иногда ¹⁾ цѣлуетъ съ невѣстой и вмѣстѣ съ нею кладеть три земныхъ поклона, цѣлють образа ²⁾ и испрашивають благословенія родителей, которые говорять:

— Богъ вась благословить, моі діти и ми благословимъ...

Послѣ они обращаются къ сватамъ и говорятъ.

— Ну оставляйтѣ-жъ, добрі люди, хлібъ, а мы посовітуюмо зъ добриими людьми, а тоді перекажемъ, якъ буде.

Это называется „хлібъ обмінать“.

Въ Бѣльскомъ уѣздѣ Сѣдлецкой губерніи старости, называются *дивоснубами*. Когда уговоръ между родителями невѣсты и женихомъ кончается, то невѣста выносить, такъ называемый *дивоснубный сирз*, который рѣжется сватомъ и раздается всѣмъ присутствующимъ по кусочку. Кромѣ того невѣста даетъ еще жениху кусокъ сыру на дорогу. По пути женихъ всѣмъ встрѣчающимся даетъ по кусочку въ знакъ того, что онъ зарученъ.

Съзваніе сосѣдей.

Когда родители невѣсты порѣшать съ молодымъ, тогда снаряжаютъ невѣсту съ дружками жениха и его товарища съзыватьсосѣдей „на першу чарку“, какъ говорять. Женихъ съ товарищемъ идетъ въ одну сторону села, а невѣста въ другую. Невѣста съ старшей дружкой, а въ Сѣдл. губ. съ ней еще идетъ женщина, такъ называемая *присваха*, а въ Пинскомъ уѣздѣ Минской губ. съ невѣстой ходить мать, или (золовка) жена брата; невѣста входить въ хату, а остальные стоять около воротъ. Войдя въ хату, невѣста останавливается около порога, кланяется всѣмъ присутствующимъ и говоритъ:

¹⁾ Новосельскій.

²⁾ Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, „засвітять свічки передъ образами и начнуть молитися Богу. Молятся сваты и старосты“ Кинецкая Слобода, Харьковск. губера.

„Просивъ батько и мати, и я прому на хлібъ, на сіль, на сватанне^{*)}“
Хозяева отвѣчаютъ:

„Спасибі батьку, й матері, и тобі за труда; нехай тобі Богъ помогас.
За кого тобі Богъ помогъ?“

Нев. За Щогла, за Ивана.

Хоз. Отто, говорять, хороши люде и зъ діда, и зъ прадіда.

Сидутся въ домъ невѣсты со сѣди, родные, парни, дѣвушки; ихъ усаживають за столъ, угощаютъ водкой. Кому подносятъ рюмку, тотъ обращается къ хозяевамъ и молодой четѣ:

„Спасибі вамъ, сусіде, що й мене не забули, нехай Богъ поможе вамъ и дітямъ вашимъ“.

Вышивши магаричъ, гости благодарятъ хозяевъ и расходятся, а сватовы отправляются къ матери жениха. Мать сажаетъ ихъ за столъ и угощаетъ.

Когда дѣло между невѣстою и женихомъ рѣшено, то случается, что женихъ ходить съ этихъ поръ къ ней ночевать¹).

Заручини (рукодайни или рукобими).

На другой день послѣ описанныхъ обрядовъ, или, по крайней мѣрѣ, въ очень скромъ времени, бываютъ такъ называемые заручини.

Въ домъ невѣсты приходитъ женихъ со сватами, дружбой и со всѣми родными и родственниками. За ними идутъ музыканты, которые пока не играютъ. Вся компанія остается на дворѣ, а женихъ со сватами отправляется въ хату. Послѣ обычныхъ привѣтствій и освѣдомленій о здоровыи хозяевъ и ихъ дѣтей, женихъ и сватовы просятъ переночевать. Сначала ихъ не принимаютъ, а послѣ соглашаются^{**}).

Тогда они выходятъ на дворъ и, обращаясь ко всей осталльной компаніи, говорятъ:

„Нась пустили въ хату, спасибі імъ, идіть же й ви, е хата и е що істи й пити,—просимъ и васъ“.

Тѣ входятъ. Ихъ усаживаютъ родители невѣсты за столъ и даютъ всѣмъ

¹⁾ Борис., Переясл. у.; Кампевъ, Липецкая слобода.

^{*,} А иногда невѣста или женихъ, приїдя приглашать на свадьбу, просятъ у хозяевъ благословенія. Тѣ благословляютъ и кромѣ того даютъ что либо изъ хозяйства: курицу кусокъ полотна и т. п.

^{**) Сваты при этомъ говорятъ: „Дайте-жъ намъ значки, щобъ люде знали, що ми уже висватали“. Имъ даютъ платки или рушники.}

(невѣста или ея мать, или старшая дружка¹⁾ платки и рушники. Берутъ рушникъ, кладутъ его на тарелку и перевязываютъ имъ батька молодого, ко-торый кладеть за это деньги; мать перевязываетъ молодаго, точно также, только платкомъ; послѣ перевязываютъ всѣхъ старостъ. Всѣ кладутъ на тарелку деньги, которыя идутъ въ пользу невѣсты. Родители невѣсты говорять старостамъ или вообще жениховой сторонѣ:

— Эге, оттакі-то виѣ Казали, що ви люде чесні, поштани і, добрі, ажъ ви, бачимъ, мошенники, бо не тольки васть, а и всіхъ, що зъ вами людей повъязали.

— Шо-жъ, отвѣчаютъ старости: — винимоє у цімъ, ми будемо я ви купатись.

— Ну, викупайтесь.

Они ставать водку; начинается угощеніе: закуска — невѣсты, молодого — водка, которой онъ долженъ доставить столько, сколько потребуется въ текеніи вечера. Приносить водку всегда родители молодого, и если не хватить, то отъ себя посылаютъ, изъ дома невѣсты, въ коричку кого-либо изъ своихъ. Кроме того женихъ приносить невѣстѣ въ подарокъ сапоги, шитунъ, рубаху, пряники, яблоки, калачи и т. п.; приносить три хлѣба, а четвертый получаетъ отъ нея (до парі). По первой рюмкѣ пьютъ водку невѣсты, а остальныя — жениха.

Молодой потчуєтъ водкою сперва отца и мать невѣсты, старость и т. д. послѣ, обращаясь къ невѣстѣ, говорить:

„Ну, виший-же я ти одѣ мене, коли любишъ.“

Въ такомъ порядке² невѣста послѣ жениха угощаетъ гостей, начиная съ родителей жениха.

Отецъ и мать невѣсты, вышивая первую рюмку, приговариваются:

— Дай, Боже, добрій часъ, щобъ вмісті хліба-солі поїсти и горілки по-пiti и щобъ наші молоді дружка дружку почитали та я родителівъ не забували.

Дружка береть платокъ (хустку) и велить молодому и молодой взяться за него руками. Въ одну руку онъ береть палку и, поднимая ее вверхъ, говоритъ:

„Боже, господару домовий — просимо благословенія разъ, и въ други разъ, и въ третій“.

¹⁾ Липецк. Слобода.

Молодые по три раза кланяются отцу и матери, которые благословляют их хлѣбомъ, состоящимъ изъ двухъ сквиленныхъ вѣстѣ¹⁾), и пучкомъ ржи, четыре пучка которой приносятъ изъ гумна и разставляютъ по угламъ избы. Для благословенія употребляютъ тотъ пучекъ, который былъ „на покуті“²⁾ (въ красномъ углу). При этомъ говорятъ:

„Богъ вась благословить, дітки! Дай вамъ, Боже, щастя, здоровъя и довгї лїта“.

Послѣ этого молодого сажаютъ „на покуті, съ лѣвой стороны невѣstu, около невѣсты—сѧ дружку, около жениха—смаку, около свахи—мать жениха и отца“. Родители невѣсты принимаютъ и угождаютъ гостей.

Поютъ пѣсни:

3.

Иде Марьюхна на посагъ,
Стрічає ій Господь самъ
(То-жъ не Господь—Пречиста)

Изъ долею щасливою
Изъ доброю дитиною (родиною).

(Гостомиль, Кіев. у., Лукин Овруч. у., Печеводи, Новградвол. у., Сбори. Метлин-
скаво, стр. 144).

4.

Одиннай, Боже, ворота;
Іде на посадъ сирота.

Ниє серденько, якъ ножемъ крас,
Що батенька не має.

(М. Полонное Новгородвол. у.).

5.

Чому въ цёму двору
Да порядка немає?
Батька немає,
А рідъ не знає —
Да й порядку немає.
Пошли зозуленку
На Вкраїоньку

По свою родиноньку;
А соловейко више неба,
Бо мені батенька треба.
Ни соловья въ саду,
Ни батенька въ раю,
Ни родини въ України.

(Гостомиль, Кіевск. у.).

6.

Посажано квіти
Близько винограду...

Дай-же, Боже, зъ того квіта
Та на многіє лїта.
(Млыновъ, Дубенского у.).

¹⁾ Млыновъ.

²⁾ Еривинъ.

7.

Ой, ви, бояре,
Ясні да соколоньки,
Чого ви до насъ иерано
Да й наїхали?

Чи ви бували въ Ольгові
Да на торгові?
Чи куповали коники воронні;
Чи набірали жупани голубі?

(Борисполь, Переяславл. у.).

8.

Ой ви, дружечки, сиві голубочки!
Ми не бували въ Ольгові да на торгові,
Не купували кониківъ да вороненськихъ,
Не набірали да жупанівъ голубенькихъ:
У насъ коники да посидлани стояли,
У насъ жупани пошитні лежали.

(Борисполь, Переяславл. у.).

9.

Ой прислаєся до дівки Мароськи
Тroe старостивъ разомъ:
Перви прийшли—
У присінечкі ввійшли.

То-жъ калина-малина,
Калинонька въяла...
Головонька моя,
Жаль мені дівовання! *)

Въ сінечки ввійшли.
Третій прийшли,
Въ світлоньку ввійшли.
Що въ присінечкахъ, тихъ частовала.
Що въ сінечкахъ, тимъ одказала;
Що у світлоньки тимъ ручку давала,
Ще й по рушничку,—
Молодому Юрусю—хусточку.

Другі прийшли,

(Старобільськ, Новицький).

10.

Завітай, Господи, іхъ та й до нась!
Посаджено двоє дзітокъ въ Божій чась.
Тудою йдіме молодий Иванъ,
Да путаціме свого руїднаго баценька:
— Одъ кого-жъ да, мій руїдній баценько,
Да одъ кого посадъ ставъ?—Одъ Пречистої,
Да одъ Бога, одъ мацери Божої,
Мое дзіцятко, да посадъ ставъ.

(М. Давыдгородокъ, Мозирск. у.).

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

11.

Сватало Марусю да трое сватів:
Перві свати—під сіньми кіньми;
А другі свати въ сінечки ввійшли,
А третії свати въ світлочку ввійшли.
Під сіньми кіньми—хусточку дала,
А що въ сінечкахъ—перстнечокъ дала;
А що въ світлонці—сама молода!

(Сб. Метлинського).

12.

Красна, ясна калина у лузі,
А красній, ясній Маруся у матки.
Прислалося къ єї да трое сватівъ:
Перві свати да по заворітту;
А другі свати въ кіньми під сіньми;
А третії свати тамъ кубочка стане...

(Сб. Метлинського).

13.

A.

1 Не я вишеньку садивъ—
2 Богъ ії уродивъ;

3 Не я Марусю любивъ—
4 Богъ мені ії судивъ.

(М. Полонное, Новог. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Да... зродивъ, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
5 Причистая мати
6 Повеліла ії взяти.

(Рук. Сб. Куніша).

14.

Тихая въ річенці вода,—
Хороша Иванова врода.

Потихесеньку йшовъ,
Собі Марьечку найшовъ.

(М. Полонное, Новоградвол. у.).

15.

Марисю, наша дівонько,
Покажи намъ свое личенько;

Дай же намъ надивитися,
Щобъ було чимъ похвалитися.

(Минновъ, Дубенск. у.).

16.

Бугъ тобі давъ, Ивашку,
Що твоя Марьюхна хорошенъка,
Безъ білого білічка блізька,
Безъ краснаго краснічка красиенъка.

(М. Данилородовъ, Мозир. у.).

17.

Налинувъ соколь изъ чужихъ сторонъ —
Рано раненью *)!
И сівъ собі на ганочку;
Ой поглядає по всіхъ галонъкахъ:
Ой всі галонъки чорні,
Его галонъка найчорнійша.
Наїхавъ Ивашко изъ чужихъ сіль,
Ой сівъ собі у тести за столомъ,
И поглядає по всіхъ дівочкахъ:
Ой всі дівонъки веселеньки,
Его Маруся смутненъка сидить,
Сидить смутненъка, плаче ревненько.

(С. Хорощанка, Білск. у.).

18.

— Чого ти, Марусенько, у садъ не ходишъ,
Ой чому ти рути-мъти не полешть?
„Теперь мені, дівочки, не до руты,
Що звяязали изъ Івасемъ білі руки!
Біла моя рученька да у батенька,
Чи буде бікіша у свекорка?“
Чи буде смирнійша Маруся у свекорка?

(С. Метлинськаго).

19.

Ой ходила Марися по новимъ двору,
Сіла садъ-виноградъ съ приполу,
Забула воритечки заченити,
Ажъ мусіла батенька просити:
„Ой піди-жъ, май батеньку, зачини воритечи;

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

Яєзъ приде Иванъ зъ боярами,
То витопче садъ-виноградъ кониками,
То оваліче яру руту нагайками.

„Ой не жалуй, моя доню, виноградовихъ війтъ,
Тилько жалуй, моя доню, молодихъ літъ.
Віновні квіти обновляться,
Літа цвої молоді не вернутся“.

(М. Полоніо, Новградвол. у.).

20.

A.

- 1 Калибъ я знала,
- 2 Калибъ я відала,
- 3 Що засватана буду,
- 4 Мила-бъ я стіци,
- 5 Щобъ були біди
- 6 Для свекорка для старенького,
- 7 Для приходу ёго.
- 8 Калибъ я знала,
- 9 Калибъ я відала,
- 10 Що засватана буду,
- 11 Не ковала-бъ я

- 12 Золотого перстнечка,
- 13 А словаха-бъ я
- 14 Золоті крилушки,
- 15 Пометіла-бъ я,
- 16 Одідала-бъ чужу сторону.
- 17 Не такъ сторону, не такъ чужу —
- 18 Яєзъ чужого батенька.
- 19 Чи вінь добрий, чи добровірний,
- 20 Яєзъ мій рідний?
- 21 Чи вінь буде пускати
- 22 На чиницю гуляти?

(Більш рус. нар. Терещ. № 503 и 504).

B.

- 1 Б=1 А Ой..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А,
- 4 Витерла-бъ сини
- 5 Б=4 А Витерла-бъ...,
- 6 Дрібною рокитою,
- 7 Б=6 А за... за для свого, 8 Б=7 А И... поїзду...

(Ждановка, Погт. губ.).

B.

- 1 В=1+2 А Та..., 2 В=3 А, 3 В=4+5 А то, 4 В=6 Б Білов...
- 5 Терла-бъ я лавки, щобъ були гладки
- 6 В=6 Б Та зеленою..., 7 В=6 А Все... та..., 8 В=7 А Та... при-
ємною..., 9 В=1 В, 10 В=3 А, 11 В=3 В, 12 В=4 В, 13 В=5 В,
14 В=6 В.
- 15 Все для свекрухи та для старенької,
- 19 В=8 В... и.

(Острож. у.).

21.

Ой шду я потихеньку,
По два двори та минаючи,
До третього прихожаючи;
Ой стану я та послухаю,
Та що люди говорять.
Ажъ люди говорять:
Мого свекорка судять,
А батенька хвалять.

Ой дивні та ви мені, люди!
Чому мені давно не сказали,
Та якъ рушниківъ не брали,
Та якъ мене не змовляли,
Та якъ ручокъ не прибивали?
А теперъ мене та измовили,
И рушнички побрали, —
Та й ручки прибили.

(Сб. Метлинского).

22.

— Чомъ ти, Марусю, не одівала
Іще вчора ізъ вечора? —
„Ой я думала, мої подруженьки,
Та що батенько одваже;
— А мій батенько, та якъ голубонько,

Все мною молодою
Та рушники красе,
Старостамъ дас;
Вінъ мене зару чає“.

23.

— Сивая зозуленько,
Не вставай раненько,
Не куй такъ жалобиенько.
„Якъ мені не кувати, —
Коли має осінь наставати“.
— Марисіна матінко,
Не вставай такъ раненько,
Не плачъ жалобиенько.
„Якъ мені не плакати —
Одну дочку маю

И тра оддавати.
Не розвиваися, гаю,
Не задавай жалю;
Не розвивайтесь, лугі,
Не задавайте тугі;
Бо я й такъ тугу маю,
Дочку відъ себе отдаю,
Да въ чужу сторононьку,
Не въ свою родиноньку“.

(М. Помонное, Новоградвох. у.).

24.

А въ садочку дві квіточки...
Говорили люде—сусіди,
Що наша Тетянка не праха,
А її матюнка не дбаха.
— Вона раненько вставала,

Тоненські подарочки прядала,
У кругому дунаєчку біила,
У тихого бережечка сушила,
Всіхъ хорошенъко подарила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

25.

Кучерявий Иванко, кучерявий,
Хто же тобі кучери позавивавъ?

— Позавивала мені Маруся
Темної ночі, ясної свічі,
Ясного сонечка у віконечка.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Всѣ выходять изъ-за стола; молодыя выводятъ танцовать хусткою или рушникомъ. Ихъ водятъ, по большей части, братъ невѣсты или бояринъ по хатѣ, а они кланяются всѣмъ.

26.

Благослови, Боже,
Пречистая Споже,
И отець, и матери,

Своему дитати
На першій посадѣ сісті.

(Минновъ, Дубен. у.).

27.

A.

- 1 Приїхали заручники
- 2 Привезли черевичкі
- 3 Черевичкі шимшеві
- 4 Панчишкі крамові,
- 5 Шідвязкі єдвабніє.

- 6 Ліпша наша Марися,
- 7 Ніжъ ваши черевичкі
- 8 Зъ буракової ички,
- 9 Паперомъ подбитні —
- 10 По солому ходити.

(Полоєки, Бѣльск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А А...

- 5 Наїхали свати, якъ ідѣнъ,
- 6 Привезли китаю, якъ огонь,
- 7 Дали Марисі читати.
- 8 Стала Марися читати,
- 9 Стала Марися плакати.

- 10 — Ой написано тутъ такъ мі,
- 11 Якъ тий рибонці на воді.
- 12 Якъ тий рибонці зъ водою,
- 13 Такъ мі, матюнко, съ тобою.

(С. Хорощанка, Бѣльск. у. Сади. губ.).

28.

Приїхали запивалочки,
Марьечкі запивати;
Ой, привезли бочку медочку

Батенька частувати,
А горілкі дві барілкі
Для всієї родинонky.

(Мокраны, Кобринск. у.).

29.

Ой думай, Марусю, та не думай,—
Пливти тобі дві річенky, третій дунай.

За дунаємъ черешенька зъ яблуками,
А все-жъ тобі не гуляти зъ дівочками.
Обламаю черешеньку, хотъ не все,
Погуляю неділеньку хотъ одну.

(М. Полонное, Новградово. у.).

30.

Та спасибі тобі, моя матінко,
Що ти мене рано будила,
А я молода рано вставала,
Рушничківъ придбала;

По хрутій горі рано ходила
И рушнички білила,
Старостівъ обдарила.

(С. Ждановка, Дорогобуж. у.).

31.

На городі підъ рожею,
Рано, та ранесенько *).
Лежить—не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго:
— Уставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ нелюба.
— Сестра-жъ моя кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Чужимъ людямъ одказати?
Ще й рушнички не торочени,
Ще й столики не застеляни!

На городі, підъ рожею
Лежить, не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго:—
— Вставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ малого.
— Сестро моя, кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Своімъ людямъ одказати?
Вже й рушнички поторочени,
И столики позастеляни.

(М. Полонное, Н. Вол. у.).

32.

Ладі, ладі!
Ой на горі повний дворъ,
А въ томъ дворі змовини:
Тамъ братъ сестру змовляє,
Змовляючи, питает:

— Хто тобі, сестро, миліши?
„Мицій мені татенко,
Якъ мое серде до міці!“
— Се вже твоя, сестро, неправда.

(Рук. Сб. Кулиша).

33.

Не була-жъ бо я дома,
Я-жъ мене заручали;
Була-жъ бо я въ дубривониці,
Зеленим квіточкамі рвала

И біли хусточки слала.
Я-жъ думала, що тимъ и одбуду—
Зеленими квіточками,
Білими хусточеками,

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

А мені трамба да самай ити.
Тамъ мені рученькі звяжутъ.
И вірнее словце скажутъ,

А блову кустиню
Иль вірною дружинею.

(Минновъ, Дубенск. у.).

34.

A.

- 1 Ой на морѣ, та на камені
- 2 Тамъ два ангелі воду пили,
- 3 А летівши говорили:
- 4 „Полетімо на заручени

- 5 До Маруси та на розлучини;
- 6 Розлучемо одь батенька (родини),
- 7 Прилучимо до свекронька (дружини).

(Рук. Сб. Кулиша).

B.

1. Б=1 А,

- 2 Нало воду та два соколи,
- 3 Налилися, говорили:
- 4 Б=1 А Летіть, братця..
- 5 Тамъ Маруся заручается,
- 6 Одь батенька одлучается,
- 7 До свекорка прилучается.

(Овручск. у., Нар. Южн. п'есни Метлинского).

35.

A.

- 1 Зеленая дібровонька,
- 2 Чому не шумишъ?
- 3 Приставлена капусточко,
- 4 Чому не кипишъ?
- 5 — Ой якъ-би вітеръ,
- 6 То я би шуміла,
- 7 Якъ-би приставлена,
- 8 То я-би кипіла.
- 9 Оскубений селезеньку,

- 10 Чому не летишъ?
- 11 — Якъ-би я кралечка мавъ,
- 12 То я-бъ поленувъ,
- 13 А я-въ свою пана свата
- 14 На вечері будъ:
- 15 Вечеря, якъ вечеря—
- 16 Да все съ перцемъ, да печена,
- 17 А на свата домового.

B.

- 1 Б=1 и 2 А, 2 Б=3 и 4 А, 3 Б=9 и 10 А Осмалений...
- 4 Коли-бъ я не рубана, то я-бъ шуміла,
- 5 Б=7 и 8 А.
- 6 Коли-бъ я не смалений, то-бъ я полетівъ,
- 7 Полетівъ-би я до Кієва,
- 8 Ой сівъ-би я крамомъ крамовати,

- 9 Обіцяла-бъ всімъ друженькамъ по перстенку дати,
10 А молодій Марусеньці черевички,
11 Бо у неї ніжки невеличкі.

(Полтавск. губ.).

36.

Не дощовая хмара іде
Да не надежнее сватанне
— Хтожъ тебе, Марусю, сватає?
Хто-жъ тебе, дівонько, силує?

— Сватасе мене Иванечко,
Силує мене мій батенько.
Я батеньку волю учинила:
Молодого Иванка полюбила.

(С. Печиводи, Никрадомівськ. у.)

37.

Ой, хороше, хороше,
Сіяно тебе хороше,
При долу, при долиноці
И при ясному сонці.

Ой Марушко, ти Марушко,
Сватася тебе хороше,
При роду, при родиноці
И при рідненській ненечі.

(С. Дудари, Кам'янськ. у.).

38.

A.

- 1 Гей, зъ сінечокъ двоє дверичокъ
2 Гей, въ вишневий садочокъ;
3 А въ садочку два василечки,
4 Котораго ушишне — пахне;
5 А у Марусі два віночки,
6 Которого возьме — плаче.
7 „Ой не дай мене, ти-жъ, мій батеньку,
8 Хочь сей рочокъ одь себе;
9 Та нехай похожу, нехай повъяло
10 Тихъ два віночки у тебе“.
11 — Ой есть у мене, доненька моя,
12 Ще меншша одь тебе,
13 То та походить, то та повъялить
14 Тихъ два віночки у мене.

(Изъ Сб. Куліші).

B.

- 1 Ой, ти душенько наша Марусенько,
1 Б=3 А: Черезъ сінечки..., 3 Б=4 А Которий вирве..., 4 Б=5 А Ой
есть..., 5 Б=6 А.

- 7 Ще хочъ чотирі годочки,
8 Та нехай поношу, та нехай поношу

9 Б=10 А.

- 10 Та подержу тебе, доценъко, въ себе
11 Три деньки, а не годочки;
12 Та нехай поносють, та нехай поносють
Менши сестриці віночки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

39.

A.

- 1 — Заручась, мій батеньку, молодую,
2 Исправь мені суконечку дорогую,
3 Щирозолотий поясочокъ на станочокъ,
4 Червоні чоботоньки на ніженъки.
5 „На що жъ тобі, дитя мое, дорогий нарядъ?
6 Якъ удастся твій милий да ревнивий, —
7 Дорогая суконичка излежиться,
8 Щирозолотий поясочокъ да помнеться,
9 Червоні чобітоньки подеруться,
10 Батькові роскішеньки помінутуться“.
11 Якъ положила білу руку на заруку
12 „Ручка-жъ моя біленъка у батенька,
13 А чи будешъ така біла у свекорка?“
14 — Ой якъ будешъ ти, Марусю, покірненъка,
15 Буде твоя рученька ще й біленъка!
16 Положила білу руку на заруку:
17 „Ручка-жъ моя біленъка у матуньки,
18 А чи будешъ така біла у свекрухи?“
19 — Ой якъ будешъ ти, Марусю, покірнійша,
20 Буде твоя рученька ще білійша.

(Остерск. у. Черніговск. губ.).

B.

- 1 Заручена ти Маруся, заручена!
2 Б=11 А Якъ... 3, Б=12 А, 4 Б=13 А? 5 Б=14 А,
6 Буде твоя рука біла у свекронька.
7 Та й устань раненько, умийся біленъко
8 И поклонися низенько.
9 Держи світлоньку, якъ у віночку,
10 Рушничокъ на колочку —

- 11 И відеречка що-дня чистенки,
- 12 И водинці повненки;
- 13 А якъ будешъ ти, Марусю, та упрама,
- 14 Буде твоя голубонька що-дня шына.

(Ізъ Сб. Куліша).

B.

- 1 Змовлена Марусенька
- 2 В=11 А положила...
- 3 Біла-жъ моя рученька що у батенька,
- 4 Чи буде біленька у свекорка?
- 5 В=14 А... смирененька, 6 В=15 А... що день..., 7 В=13 Б... вельми...,
8 В=14 Б.

(Черніговск. губ., Сб. Метлинськаго).

C.

- 1 Якъ піду до свекорка не буде такъ,
- 2 Якъ будешъ покорніша,
- 3 Г=20 А.
- 4 А якъ будешъ вельми непокорна,
- 5 Буде твоя ручка, що день чорна.

(Остерській уїздъ. Сб. Метлинськаго).

D.

- 1 Ой летівъ, летівъ соколенько черезъ вишневий садъ;
- 2 Да вдарився крилечкомъ объ садъ-виноградъ.
- 3 — Чи тутъ моя галочка, чи нимає?
- 4 Чозъ іншими соколикомъ літає?
- 5 Литай, та галочко, та вже-жъ ти моя,
- 6 Та уже-жъ ти, галочко, прибурканая.
- 7 Ой іхавъ, іхавъ Ивась мимо тестівъ двіръ,
- 8 Та вдарився кінь конитомъ объ двіръ-частомілъ:
- 9 — Чи тутъ моя Марьечка, чи немає,
- 10 Чи въ іншими молодцями та гуляє?
- 11 Гуляй, гуляй, та Марьечко зарученая,
- 12 Д=11 А, Положила... 13 Д=9 В.
- 14 Яка-жъ будешъ ти, рученька, у свекорка,
- 15 Д=14 А, 16 Д=15 А, 17 Д=19 А, 18 Д=20 А.

(Старобільск. у., ізъ Сб. Куліша).

40.

Коло нової світлоньки
Да вкругъ голубоньки облигли,

Да не голубоньки — все сватове.
„Хто-жъ тебе, Марійко, сватає?”

— Сватас мене сватове,
Цілує мене матюнка.

А я своєї матюнці вгодила:
Молодого Ивана полюбила".

(Черниговск. губ.).

Молодые иногда танцуютъ, смотря по изъ желанію; за тѣмъ отецъ ихъ благословляетъ и ихъ опять заводить платкомъ за столъ. Тутъ они мѣняютъ кольцами.

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (Млыновъ, Дубенскаго у.) повторяется пѣсня 2б, а затѣмъ 3.

41.

Молоденька Марьюхна
Одинъ орехъ мила,
Да й той посадила,
Частоколомъ обгородила.

Українці—бесь не молодці:
Частоколъ поламали
И орешки порвали,
И Марьюхну змовляли.

(Черниговск. губ., Новицкій).

42.

Ходила свекровка по полу,
Посила сморудоньку руково.
Росії сморудонька тонкая,
Колівъ моя невіхна такая,

Якъ тая сморудонька тонка;
Рубайце сморудоньку на зогніть,
Щобъ нашъ зогнітъ ясно горивъ,
Щобъ нашъ Ивашко въ смоли седзівъ.

(Давыдъ-городокъ, Мозырск. у.).

43.

А въ Марусі на заручинахъ
Все ружовий квітъ;
І батенько, ії рідненкій
Не може наглядати.

Ой пора ёго, моя доненьку...
Якъ ти мені мила
Своімъ личенькомъ, своімъ румъянімъ
Увесь посагъ закрасила.

(Млыновъ, Дубенск. у. Волинск. губ.).

44.

Катахоеся яблочко
Зъ гори да до ногъ;
Кланяйся, Марьюхно,

Батькові до ногъ.
Батькова ноженька біленька,
Щобъ тобі доленъка добренъка.

(Лугинъ, Омручск. у.).

45.

Приступи, татоньку, близенько,
Кланяется дитятко низенько;

Батькова ніженська біленька,
Щобъ тобі доленъка добренъка.

(Шлотницъ, Пинск. у.).

46.

У бору, бору на клёну
Та й висіла кольбілька на шнурі;
А хто въ туй кольбількі колихався?
Молодий Ивашко змовлявся.
Колишите мене вусоко,

Щобъ я забачивъ далеко,
Дзі моя Марьюхна гуляє,
Золотые яблочки качає,
А дружине орішки кусає.

(Давидъ-городъ, Мозырск. у.).

47.

Стукає, стукає
Марусіна маті,
Скрині одмікає,
Подарунки добуває:
„Дарі-жъ мої, дарі

Не за рукъ ви зібрани,
За годину роздані,
За годину, за маленькую,
За Марисю молоден'кую.

(Мильновъ, Дубенск. у. Волинск. губ.).

48.

Ой Марынчинъ батейко,
Ой Марынчинъ батейко,
По заміткахъ ходить,
Ізъ вишнями говорить:
— Ой вишні-жъ мої, вишні,
Що я маю на мислі?

Ой одну дочку маю,
И ту замужъ даю.
Робити не навчивши,
Разума не довівши.
— Тобі, батейку, жаль буде,
Якъ учитимуть мене люде.

(Мокрини, Кобринск. у.).

49.

„Десь въ тебе, матюхно,
Каменне серденько?
Вечоръ сидашъ —
Не заплачешъ,
Батеньки не розжалишъ?”
— На що-жъ мені плакати,

Свое личенько тиratи?
Въ мене личко,
Якъ яблучко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушни, Овручск. у.).

50.

Сиділа позночі —
Дай же цибулі пудъ очи.
Вечоръ седши, не заплачешъ,
Батенька не розжалишъ?
На що-жъ мені плакати,

Свое личенько тиratи?
Въ мене личко,
Якъ яблочко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушни, Овручск. у.).

51.

— Ой матюхно моя руйдная,
Ший до мене съ повненъкою,
Изъ долею добренькою.
„Знаю, моя донечко, знаю,
А доленъкі не вгадаю:

Да чи вунь пьяница,
Да чи вунь буде, недбайница?
Якъ пьяница, то на день, на два,
Якъ недбайница,
То по вікъ вікомъ”.

(Лушни, Овручск. у.).

52.

Заручена Марусенька,
Відпрайти сіни новиі,
Да подай Ивану водиці.
Що твоя водиця солодка;

Солодій за меду, за вина,
Коли-бъ моя Маруся здорована буда!
Здорова, здорова, якъ вода,
А богата, богата, якъ земля!

(Сб. Метлинского).

53.

Молодий Ивасю,
Доходить на(мъ) віста —
Та дають-же намъ істи:

Зъ перцемъ, зъ шафранами,
Зъ дорогими приправами.

(Млиновъ, Дубенск. у., Волинск. губ.).

54.

Котлисся орішки съ-підъ ліски,
Да вкотилисся у миски;
Іжте ви, бояре, галушки,
А мн, дружечки, орішки,

Щобъ нась любили женишки,
На чужій стороні хвалили
Ой тамъ дружки молоді бояръ просили.

(Козелецк. у., Черніговск. губ., изъ Сб. Кулиша).

55.

Бодай того мороза марца—
Одморозивъ дружкові...
Завернувъ у хустку,

Та вкинувъ въ капустку,
А капустка тлуста —
Зліпаюча дружкамъ уста.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

56.

A.

1 Зъ-за мора гуска летіла,
2 Капуста зъ перцемъ кипіла;

3 Чи зъ перцемъ, чи не зъ перцемъ,
4 Аби зъ щиримъ серцемъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Б.

1 Б=1 А Извъза гори..., 2 Б=2 А; 3 Б=3 А, Ой хотъ... 4 Б=4 А.
(Извъ Рук. Сб. Кудиша).

Б.

1 Б=1 А Черезъ садъ..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 Б, 4 Б=4 А, Просимо...
(Гостомль, Киевск. у.).

57.

Кухарочко наша,
Не шмачена каша.

Сюди, туди поверните,
Та намъ кашу потерните.

(Млыновъ, Дубенск. у.).

58.

Не хочемъ мы того,
Дайте намъ другого,

Дайте намъ гіншого,
А що разъ ліпшого.

(Млыновъ, Дубенск. у., Волынск. губ.).

59.

Говорило пиво, говорило пиво
Та до своеї пивоварочки:
— Якъ ви мене доварите,
То ви мене не вдержите,
А ні въ бочкахъ, а ні въ кухвочкахъ,
А ні въ щирозлотнихъ кухвочкахъ.

Говоривъ-же панъ Ивашко
До своего-же паноченька:
„Якъ ви мене не оженете,
То ви мене и не вдержете
А ні въ полі, а ні въ дворі,
А ні на воронімъ коні“.

(Дудари, Каневск. у., Киевск. губ.).

60.

Зятю муй любий,
Не будь ти скупий;
Викінь талера,
Викінь другого,

Щобъ музки заграли,
Щобъ сусіда знали,
Якъ Марьюхну змовляли.

(Лущи, Овручск. у.).

61.

Встаньте, гостонькі, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Да подикуйте Богу
И Духу Святому,

Папу свату и сванейці,
Сванейці и кухаронці
За хліба положенне
За сіль поставленнє.

(Млыновъ, Дубенск. у.).

62.

Да чого, сватове, сидете,
Чомъ до дому не йдете?
Ще Маръечка наша, не ваша,
Хоть вона й заручена.

Якъ ми не йдемо,
Вашої чести це п'ємо,
Хочъ Маръечка наша, не ваша—
Ми-жъ ії не беремо.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

63.

Да чесала дівонька білй лёнъ,
Виганяла сватицю зъ хати вонъ,

Ідіте сватоїки до дому,
Не залицайтесь нікому.

(Плотница, Пинск. у., Могилевск. губ.).

64.

Веселий батько, мати,
Чомъ не идешъ танцювати,
Гости розважати?

И самъ не идешъ,
Гости не ведешъ.

(Кульчинъ, Бѣльск. у., Сѣдлецк. губ.).

65.

A.

- 1 У садочки дві квіточки:
2 Первая квітка — то жъ Ивашко,
3 Другая квітка — то жъ Марійка.
4 На сватанні були;

- 5 На сватанні були,
6 Да горілочку пили—
7 За малую да часиночку
8 Найшли собі да родиночку.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Полтавск. губ.).

B.

1 Б=4 А, На змовинахъ..., 2 Б=6 А.

3 А зъ змовинъ идемъ
4 Подаручку несемъ.

5 И орішки кусали
6 Двоє дітокъ змовляли.

(Черниговск. губ., Новицкій).

Мать невѣсты (иногда сама невѣста) даетъ хустки отцу и матери жениха, его крестному отцу, теткѣ, братовой женѣ, однимъ словомъ, всѣмъ его наличнымъ роднымъ по родовому старшинству. Около нея лежитъ кошъ съ платками и калачами; къ ней подходитъ съ тарелкою дружко, она кладеть на тарелку платокъ и говоритъ, кому должно дать. Когда всѣ надѣлены платками, мать съ тѣмъ же дружкомъ и въ томъ же порядкѣ разсылаеть калачи,

прыники, яблоки — все что имѣть изъ лакомствъ. Дружко, поднося каждому, приговаривается:

„Обсилає сватъ и сванечка, молодай и модода кгречними подарунками. Приймайте мале за велике и майте за вдачне“.

66.

Дай же, Боже, въ добрый часъ,
Якъ у людей, такъ у насть;
Въ щастливую годину,
Звесели родину.
Звеселися родино,

Щобъ намъ жито родило,
Ой якъ жито, такъ й овесь,
Звеселися ридъ увесь.
А Ивасивъ навибрідъ.

(Ушицк. у. Млыновъ, Дубенск. у.).

67.

A.

- 1 Вчера зъ вечера та порошенька впала,
- 2 А о половину нічки та куночки походила.
- 3 Къ білому світу хортини на слідъ спали,
- 4 На слідъ спали, та куночку піймали:
- 5 — Виляй, не виляй ти, чорная куночки,
- 6 Виляй, не виляй — хортинамъ лапку давай,
- 7 А болохівцямъ шкірку отдавай.
- 8 Вчера зъ вечера та порошенька впала,
- 9 А въ половину ночи та Мар'яничка походила.
- 10 Къ білому світу старости на слідъ спали,
- 11 Мар'яничку засвистали:
- 12 — Виляй, не виляй ти, молодая Мар'яничка,
- 13 Виляй, не виляй — старостамъ ручку дай,
- 14 Старостамъ ручку ще й по рушничку,
- 15 А молодому Ивасю — хусточку.

(Старобільськ., Харківск. губ.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, А о півночи... 3 В=3 А... старости наслідъ по-
годилися. 4 Б=5 А.

- 5 А уже-жъ одъ того не ввиляти!
- 6 Виляй, не виляй, молодая дівчинка,
- 7 Виляй, не виляй, по рушничку давай,
- 8 Старостамъ — по рушничку, молодому — хусточку.
- 9 А вже-жъ тобі одъ того не ввиляти,

- 10 Щобъ старостамъ рушнички не подавати.
- 11 Ой перві прийшли, воне тимъ одказала,
- 12 А другихъ почастувала,
- 13 А треті прийшли,—тимъ рушнички дала.

(Изъ Сб. Метлинского).

68.

Ой у полі садочокъ некритий,
Зеленою рутонькою обвитий,
А въ тому садочку никто не бувавъ,
Молодий Ивашко въ гуслі гравъ

И свор Марисю підмовлявъ:
— Ходи, хода, Марисю, за мною,
Будешъ моей матенці слугою,
А для мене вірною другою.

(Wołyn Steckiego, стр. 69).

69.

A.

- 1 Не була-жъ бо я вдома (bis)
- 2 На своіхъ заручинахъ—
- 3 Я у полю жито жала, (bis)
- 4 Въ сосіди ночувала;
- 5 Прийшовъ до мене батько: (bis)
- 6 „Іди, доню до дому: (bis)
- 7 Маєшъ гостонькі вдома“.
- 8 — Що-жъ то за гостоньки? (bis)
- 9 „Відъ не люба старостеньки“.
- 10 — Сами-жъ іхъ відправляйте, (bis)
- 11 Нічого імъ не дайте.
- 12 Не була-жъ бо я вдома (bis)
- 13 На своіхъ заручинахъ—
- 14 Я у полю жито жала, (bis)
- 15 Въ сосіди ночувала.
- 16 Прийшла до мене матінка: (bis)
- 17 „Іди доню до дому: (bis)
- 18 Маєшъ гостонькі вдома“.
- 19 — Що-жъ то за гостоньки? (bis)
- 20 „Відъ милого старостонькі“.
- 21 — Сами-жъ іхъ відправляйте, (bis)
- 22 По рушничку дайте.

(С. Колоски, Ушицк. у., Подольск. губ.).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
- 3 Була-жъ я въ сосіочки
- 4 Рушнички торочила.
- 5 За мною післи пришли,
- 6 Б=6 А... Марисю..., 7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=21 А,
- 10 Безъ линести (?) пріймали,
- 11 Б=10 А Безъ мене..., 12 Б=11 А.
- 13 Съ повними повнонькими,
- 14 Съ білимі лібоньками.
- 15 Старостамъ по рушничку,
- 16 А милому два дала,
- 17 Бо вірне его кохала.

(Подольск. губ.).

70.

— Та чи я тобі, нейко моя, й надокучила,
Що ти мене молодую й заручила?
Заручена Мар'єчка, заручена:
Положила білу руку на заруку:
— Ручка моя білайка у батейка,
Чи будешъ така біла й у свекорка?
— Якъ будешъ ти, Мар'є, покірнейка,
То буде твоя ручейка все білейка;
А якъ будешъ ти, Мар'єчко, та й упрана,
То буде твоя головойка п'яна.

(Жаботинъ, Новицкій).

71.

A.

1 Да коли-бъ я знала,	19 Да гуляти доволі;
2 Да коли-бъ я відала,	20 А у свекорка да усюди рівно,
3 Що засватана буду,	21 Да гуляти невільно.
4 Да не кувала-бъ я,	22 А въ городі криниченька одна,
5 Да не золотила-бъ я золотого	23 Да вирнає холодная вода,
перстника;	24 Тамъ дівчинонька били руки мила,
6 Да покувала-бъ я, да позолоти-	25 Зъ батенькамъ говорила:
ла-бъ я	26 — Ти-жъ, мій батеньку,
7 Золоті криличка,	27 Ти-жъ, мій рідненькій,
8 Да полетіла-бъ я, да полетіла-бъ я	28 Да ти-жъ мій повільненський світе,
9 У чужую сторононьку,	29 Да куди я пійду, я й забарюся,
10 Да розпитуючи, да развідуючи	30 Відтиль иду, да й не боюся.
11 Чужоі сторононькі;	31 А въ городі криниченька одна,
12 Да не такъ сторони,	32 Вирнає холодная вода;
13 Да не такъ чужоі,	33 Тамъ дівчинонька били руки мила,
14 Якъ чужого батенька.	34 Зъ свекорхомъ говорила:
15 Да чи вінъ-же добрий,	35 Ти-жъ мій свекорку,
16 Да чи добровільний,	36 Ти-жъ мій батеньку,
17 Да чи такий, якъ мій рідний.	37 Ти-жъ мій невільний світе!
18 Що у моого батенька, да усюди	38 Да куди я пійду, да й не барюся,
гори,	39 Відтиль иду, да й тебе боюся.

(Ізъ Рук. Сб. Куліша).

B.

1 Б=1 и 2 А.

2 Що я заручена буду,

- 3 То-бъ я не робила и не ковала
- 4 Золотого персничка.
- 5 То-бъ поробила, то я-бъ поковала
- 6 Б=7 А.

- 7 То я-бъ полетіла въ чужу сторононьку,
- 8 Та я-бъ розвідала, розгляділа чужої сторононьки,
- 9 Да не такъ сторононьки, якъ чужого пан-отченъка:
- 10 Да чи вінъ грізний, да чи вінъ не грізний,
- 11 Да чи вінъ такий, якъ мій рідний?

72.

Ой казала мати: — Моя доню мила,
Не журися, не тужи, бо вернеться милый.
Вийду я на поле, на високу гору —
Буду ждати миленьского, якъ на небі зору;
Вийду-жъ я на поле, сяду на горбочку —
Буду ждати миленьского въ зеленімъ лісочку;
Пойду я въ садочки нарву барвіночку —
Буду ждати миленьского, въ зеленімъ віночку;
Пойду сяду собі въ калиновимъ мости:
Чи ти ждала, моя мати, такихъ гости?

(Новицкій).

73.

A.

- 1 Ідь, мій синочку, не стій —
 - 2 Въ тебе кониченько не свій,
 - 3 Ніченъка темненъкая,
 - 4 Дороженька далекая!
 - 5 Ішовъ місяць и зоря —
 - 6 Вніждає Ивашко съ подвірья;
 - 7 А виріавъ три різки зъ березки,
 - 8 А вдаривъ кониченька підъ жижки:
 - 9 „Ступай, ступай, кониченьку на поділь,
 - 10 До моєї тещеньки просто въ двіръ,
 - 11 До моєї тещеньки гордої,
 - 12 До моєї Марусі молодої“.
 - 13 Мати Ивася родила —
 - 14 Місяцемъ обгордила,
 - 15 Зорею пілперезала,
 - 16 До тещи одпровожала,
 - 17 Зъ скрипками, зъ цимбалами
 - 18 Зъ молодыми боярами;
 - 19 По волі бояри дружку ведуть,
 - 20 Бо на неї сорочка шовкова,
 - 21 А наша жечрудка зъ Krakova.
- (Ізъ Рук. Сб. Кулиша, Сб. Метлинскаго.).

B.

- 1 Б=13 А, 2 Б=14 А, 3 Б=15 А... пов'язала,
- 4 Доріжку узказала

5 Б=1 А, 6 Б=2 А.

7 Коники найманиі,
8 Бояре проханиі;

9 Коники німецькні,
10 Усе сини отецькні.

(Рук. Сб. Куліша).

74.

Ой ти душенько, наша Марусенько,
Ой не сиди, Марусенько, бокомъ,
Бо то-жъ тобі венарокомъ;

Присунься близенько—
То-жъ твое серденько.

(Д. Ждановка, Полтавск. у.).

75.

Ой литає чорна галочка по полю,
Ой черкається чорними крилечками по роки (рожі?):
— Ой одінн, одінн, сизъ соколенку одъ мене,
Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.
„Я два сади вишневихъ облітавъ,
А въ третому яблуневому пробувавъ,
Ой тамъ я тебе, чорну галочку, сподобавъ“.
Ой ходила дівочка по дворі,
Черкала платтячкомъ по землі:
— Ой одийди, одийди, добрий молодець, одъ мене,
Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.
„Ой виходить я городи больші,
А въ третому найбільшому пробувавъ,
Тамъ я тебе дівчину, сподобавъ“.

(Радомисль).

76.

A.

- 1 Суботонька на неділенку пішла,
- 2 Маруся у шевліенку зайшла:
- 3 — Хто мене въ шевліенці знайде,
- 4 То тому-жъ я, молода, та й достануся.
- 5 Пішовъ батенько — не найшовъ,
- 6 Вирвавъ квіточку, та й пішовъ.
- 7 Суботонька на неділенку пішла,
- 8 Маруся у шевліенку зайшла:
- 9 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці найде,
- 10 Тому-жъ я, молода, та й достануся.
- 11 Пішла-жъ ії матінка — не найшла,

- 12 Та вирвала квіточку та й пішла.
- 13 Суботонька на неділеньку пішла,
- 14 Маруся у шевліенку зайшла:
- 15 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці знайде,
- 16 Та тому-жъ я, молода, та й достануся,
- 17 Прийшовъ къ іи Ивашко, та й найшовъ,
- 18 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.

B.

- 1 Пішла Маруся въ вишні въ градъ,
- 2 Та заблудила въ виноградъ:
- 3 „Хто-жъ мя въ тимъ вінограді знайде,
- 4 Тому-жъ я ся достану“.

5 Б=5 А.

6 Ино заплакавъ, та й піїшовъ,

7 Б=1 Б, 8 Б=2 Б, 9 Б=3 Б, 10 Б=4 Б.

11 Пішла матенька—не найшла,

12 Но заплакала, та й прийшла,

13 Б=1 Б, 14 Б=2 Б, 15 Б=3 Б, 16 Б=4 Б, 17 Б=14 А..., ми-
ленькі..., 18 Б=18 А... прійшовъ...

(Zegota Pauli, стр. 95, т. 1, изъ рук. сб. Кулиша).

B.

- 1 Зъ суботонькі на неділеньку,
- 2 Пішла Марусенька въ шалвію:

3 Б=3 А... въ шалві..., 4 Б=4 Б, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А, 7 Б=1 Б,
8 Б=2 Б, 9 Б=3 Б, 10 Б=4 Б, 11 Б=14 Б, 12 Б=18 Б.

(Zegota Pauli стр. 116, т. 1).

77.

Зеленая рутонька, жовтий цвітъ,
Не піду я за нелюба—піду въ світъ,
Перечеплю рушничокъ безъ плече,

Не іденъ за мною заплаче:
Заплачуть шевці, кравці
И всі храбрі молодці.

(Ушицк. у. Подольск. губ.).

78.

A.

- 1 Далекая дороженька, жовтий цвітъ... 4 Послала-бъ посли—не смію,
- 2 Де-жъ тебе, Ивашку, досі ніть? 5 Пішла-бъ я сама—забаруся,
- 3 Писала-бъ я письма—не вмію, 6 Далекая дороженька—струдлюся.

(С. Переїма, Балтск. у. Подольск. губ.).

Б.

1 Б=1 А... зеленая рутонька..., 2 Б=2 А Чому..., 3 Б=3 А... листи...,
4 Б=4 А, 5 Б=5 А... боюся...,

6 Да въ пуль дороженькі вернуся,
7 У зеленую рутоньку сховаюсь.

(Черниговск. губ.).

79.

А.

1 Ой чого, чого въ темнимъ дворі такъ рано засвічено?
2 Ой тамъ Марычка молоденъка матінки ся радить: (bis).
3 — Скажи мені, моя матінко, кого въ дружки взяти?
4 „Избери, синку, усю родинку, близьку й далекую,. .
5 Обсади ії все злагідненъко, щобъ не було гнівненъко“.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

Б.

1 Ой чому, чому	9 Кого за дружечки брати?“
2 У сімъ новимъ дому	10 — Бери, доненько,
3 Такъ рано засвічено?	11 Собі рівненъку,
4 Марисенька встала,	12 Щобъ не було гнівненъко.
5 Косу чесала,	13 Садови, доненько,
6 Батенька поражала:	14 И вище, и нижче,
7 „Порадь мені,	15 А свою родиноньку ближче.
8 Мій батеньку!	

(Zegota Pauli т. 1, стр. 124 и 125).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 Б Въ сімъ..., 3 В=3 Б, 4 В=4+5 Б..., кісоньку...
5 Батенька прохала:

6 В=7+8 Б.

7 Кого въ дружки принати?“

9 Усе свою родиненъку.

8 — Бери, доненько, чини, донелько,

10 Садови, доненько, свише.

11 В=15 Б.

(Быть рук. сб. Терещенко, т. 2, стр. 585).

80.

„Приснилася мені, мати, потороча въ ночи;

Въ поторочи чорни очи, ще й рушникъ на плечи“.

— Треба, дюню, забувати, да нехай ся не снить.

„Якъ же, мати, забувати, коли серце болить?“

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

81.

Ой рісъ оришокъ черезъ стіну
Та постелився по столу.
Красна Марычка—дівка,

Била-би ся горилка,
Бивъ ся-бъ и медочокъ,
Ивашко порубочокъ.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

82.

Скочу я на зитилокъ, (bis)
По руту, по барвінокъ.

Тилько моого зарібку,
Що въ городі барвінку.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

83.

Зъ ліскі горишки летіли, (bis)
Дружки горілки хотіли.

Уже рушники поторочили,
А ще горілки не нили.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

84.

Ріжъ, мати, китайки,
Застилай столи и лавки,
Бо идутъ дружки — панянки.
Ой, матінко-утко,

Умивайся хутко,
Бо ми ся увивали—
Все село звоёвали.

(Ізъ Сб. Булиша, Нар. Юж. п'есн. Метлинскаго, стр. 182).

85.

A.

- 1 А въ городі дубъ да береза,
- 2 А въ городі червоная рожа.
- 3 Ой тамъ да щипала дівочка рожу,
- 4 Прийшовъ и къ ней таточко.
- 5 „Покінь, доню, да рожу щипати,
- 6 Хочуть тебе за нелюба oddати“.
- 7 — Я нелюбого зроду не любила,
- 8 На тупмъ місці камень положила;
- 9 Одинъ лежить, другі покотився,
- 10 Щобъ нелюби близько не сядився.
- 11 А въ городі дубъ да береза,
- 12 А въ городі червоная рожа,
- 13 Тамъ дівочка да рожу щипала,
- 14 Прийшла и къ єй да мамочки:

- 15 „Покінь, доню, да рожу щипати,
16 Хочутъ тебе за любого oddati“.
17 — Я любого изъ рода любила —
18 На туймъ місці перстень положила;
19 Одинъ лежить, другі шокотився,
20 Щобъ миленькі близенько сядися.

(С. Довжинъ, Черниговск. губ., Новицкій).

B.

- 1 Б=1 А... за городомъ..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А.
6 Хочу тебе, доню, Ивашику oddati“. 8 Куди пошла перстень покотила,
7 — Ой я ёго сама полюбила, 9 А де сіла, другій положила.

(Чернигов. губ., Новицкій).

Молодая пьеть къ жениху, „хусткою“, молодой къ ней пьеть „гропинu“ (30 к. и больше). Дѣвушка даетъ при этомъ жениху нестрый платокъ, а тестю и дружку бѣлый, тещѣ — „намітку тонку“ собственной работы. Кроме того (на заручинахъ) „червону квітку“ къ шапкѣ молодаго. А еще прежде, въ началѣ вечера, невѣста подходитъ къ жениху, несетъ на тарелкѣ рюмку съ водкой, въ которой лежитъ кольцо. Она падаетъ черезъ столъ молодому (потому что онъ уже сидитъ тамъ), онъ выпиваетъ водку, а кольцо надѣваетъ на руку ¹⁾.

Въ этотъ вечеръ рѣшаютъ, гдѣ должна быть свадьба, при чемъ сватъ свату подаютъ руки; кто нибудь третій перебиваетъ полою, въ знакъ того, что дѣло уже кончено, при этомъ они цѣлются. Такимъ же образомъ поступаютъ и всѣ остальные: сваха относительно свахи, невѣста — жениха и т. д., кто только есть въ хатѣ ²⁾). Въ этотъ вечеръ дѣвушки и парни гуляютъ иногда до бѣлаго дня или у невѣсты, или идутъ „на вечірки“ ³⁾.

Въ некоторыхъ мѣстахъ женихъ, при входѣ въ домъ родителей, въ день зарученъ, — кладеть три земныхъ поклона, цѣлуясь образа, цѣлуясь въ руку отца и матеръ невѣсты, а невѣstu въ лицо ⁴⁾).

Въ другихъ мѣстахъ этотъ обрядъ дѣлается иѣсколько иначе. Такъ напримѣръ, въ Липецкой слободѣ Харьковской губерніи, молода со старшою

¹⁾ Радомысь, Кіевск. губ.

²⁾ Туровъ, Моз. у.

³⁾ Гостомль.

⁴⁾ Руданскій.

дружкою, какъ и вездѣ, ходить звать гостей, а со стороны жениха идетъ или его сестра или тетка, или другая какая родственница.

Гости собираются прежде къ невѣстѣ. Отецъ и мать поднесутъ имъ по рюмкѣ, по другой, закусять, посидятъ немного, покалываютъ; послѣ хозяинъ наиболѣе уважаемыхъ приглашаетъ къ своему будущему родственнику.

„Ну, добрі люде, милости просимъ до моего свата“.

Всѣ идутъ въ домъ жениха, остается только дома молодая съ дружками и льптиать вареники боярамъ. Случается, что въ шутку дружки нальптиать варениковъ съ хрѣномъ, съ солью, съ мукою, съ орѣховыми скорлупами и т. п. У молодаго въ это время играетъ музыка. Когда гости усядутся, женихъ на тарелкѣ подноситъ имъ по рюмкѣ водки, а они бросаютъ ему на тарелку деньги на дорогу. Отецъ и мать молодаго со сватами и гостями остаются дома, а молодой съ боярами и свахами идутъ къ молодой на вареники. Приходятъ къ молодой и ждутъ у дверей. Если вареники еще не готовы, то они въ сѣняхъ или на дворѣ ожидаютъ, не смотря ни на какой морозъ или дождь. Когда вареники готовы, молода выходитъ къ гостямъ и просить ихъ въ хату, говоря:

„Милости просимъ на батьківъ курінь“.

Женихъ идетъ впередъ, а за нимъ и всѣ остальные. Женихъ подаетъ невѣстѣ въ гостинецъ хлѣбъ. Всѣ гости садятся за столъ, а молодой стоитъ у порога, пока всѣхъ не обнесутъ водкой. (Эта обязанность возлагается на тетьбу или сестру молодаго). Послѣ онъ садится; подаются вареники. Если кому попадется вареникъ „съ підманою“, онъ бросаетъ его на дружекъ.

Въ сѣняхъ въ это время играетъ музыка; дружки танцуютъ. За варениками слѣдуетъ ужинъ; послѣ ужина какое нибудь лакомство — орѣхи или пряники. Молодой ставить свою водку. Послѣ всѣ танцуютъ. Немного погодя, женихъ оставляетъ компанію и отправляется домой за тещей. Придя домой, онъ цѣлуетъ руки у тестя и тещи. Теща его спрашиваетъ:

„Ну, що, синку, чи добре вамъ було? Чи ніхто не обідивъ, чи все благополучно?“

— Усе, мамо, слава Богу.

Если еще старики не поужинали, онъ ожидаетъ. Послѣ ужина, всѣ еще на долю садятся, „щобъ рої, або старости сідали“. Зять, наконецъ, береть тещу и ведеть ее домой, а всѣ гости, исключая тестя и родственниковъ, расходятся по домамъ. Передъ уходомъ отца жениха, сватъ ему говоритъ:

„Ну, свату, милости просимъ завтра до мене на пораду; — похмеляюсь заразомъ“.

Послѣ отецъ невѣсты идетъ домой, къ нему идеть и вся родня. Здѣсь посидятъ немного и расходятся. Ихъ провожаетъ женихъ. Потомъ вся семья вмѣстѣ съ молодымъ садится ужинать. Поужинавши, тесть говоритъ зятю:

Ну, теперь, моя дитино, иди спати зѣ дочкою“.

Молодой съ молодою уходятъ въ комору или въ какое либо другое жѣсто. Утромъ мать или сестра невѣсты идетъ будить ихъ, говоря, что уже пора „спѣдать“ позавтракавши, молодой уходитъ домой¹⁾.

Если женихъ съ другого села и остается ночевать у невѣсты, то обязанъ на другой день утромъ, вставши, немедленно отправиться въ какой либо чужой, знакомый домъ, гдѣ ожидаетъ своихъ родителей; въ случаѣ если они не прѣхали вмѣстѣ съ нимъ²⁾.

Когда прѣдуть къ молодой, останавливаются передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители невѣсты съ хлѣбомъ и водкою. Выпивши по рюмкѣ, входять въ хату всѣ „заручники“, т. е. всѣ прѣхавшие съ женихомъ.

Дружко вносить въ хату кошель съ пирогами, на кошель висятъ башмаки и чулки молодой, перевязанные „кусникомъ“ (красной ленточкой). Дружка эти подарки вручаетъ невѣстѣ. Дружка въ застольную стѣну вбиваетъ три гвоздя (или колка), вѣшаеть на нихъ холщевое полотенце, а подъ нимъ икону. Молодая между тѣмъ затыкаетъ за поясъ молодому бѣлый платокъ, за что отъ него получаетъ деньги. Всѣмъ находящимся даютъ хустки или рушники. Дружокъ береть на палку рушникъ или хустку и говорить:

„Десь тутъ бувъ нашъ панъ младий, а то просить панна млада на першій марципанъ, а жеби то було прийнято зѣ ласкою зѣ охотою и зѣ подзенькованемъ“.

На это принимающій подарокъ отвѣчаетъ:

„Дакую навперудъ Богуві Святому, й батькуви й матери, молодий и молодому и тому, что сидить у столу и тобі дружку за твою услужку“.

Затѣмъ дружко даетъ молодымъ „плать“ (большой платокъ) въ руки и самъ, взявши его за другой конецъ, ведеть ихъ за столъ „на посадъ“, за ними садятся всѣ заручники.

¹⁾ Липецкая слобода.

²⁾ Хорощанка, Бѣльск. у., Сѣдлецк. губ.

Когда дружко ведетъ молодыхъ на посадъ, то поетъ „Царю Небесный“, за нимъ женщины поютъ: „Налинувъ соколъ изъ чужої еторони“. Ужинаютъ очень поздно, иногда на разсвѣтѣ, и расходятся по домамъ.

Розглядини.

Розглядини наступаютъ на другой или третій день, онъ называются еще умовини, ду(о)мовини или еще печоглядини. Родна молодой идетъ къ молодому съ цѣлью узнать, богатъ ли онъ.

„А може ти, свату, не маешъничого?“

Заходить въ гумно, въ хлѣбъ, въ огородъ; посмотретьъ воловъ, лошадей, овецъ, курь, гусей; спросать много ли земли, однимъ словомъ осмотрѣть все хозяйство. Условливаются изъ сколькихъ лицъ долженъ состоять свадебный поѣздъ, сколько молодой долженъ дать подарковъ сторонѣ невѣсты, сколько долженъ заплатить брату невѣсты за мѣсто, когда пріѣдутъ отъ вѣнца; кромѣ того долженъ обѣщать дать еще брату подарокъ, напр. складной ножъ, а сестрѣ невѣстиной нѣсколько аршинъ лентъ за то, что „пришие молодому віновкъ“. Тещѣ жениха обѣщаетъ рантовые новые сапоги, 5—10 очішківъ, черевики, а тестю барановыя рукавицы.

„Якъ будуть чоботи, черевики, такъ бери три свитилки, дві свашки, боярвъ пять, и старостівъ два, и дружківъ два, и візнику“. А если чобіть и черевиківъ нѣть, таєтъ поѣздъ бываетъ меньше. Теперь же условливаются по сколько душъ „брать на коні“ (сажать на возъ), сколько на вінку¹⁾.

Послѣ заключенія условія, выпьють, закусятъ и расходятся. Вернувшись домой, говорятъ дочери:

„Гарні люде, построїни до ладу и волики есть, и овечята есть, и ко-
нячки мають; а лкъ Богъ дастъ, то и щастя тобі за нимъ буде“.

Торочини.

Въ пятницу, подъ-вечеръ²⁾ женихъ и невѣста принарядившись идутъ въ село собирать себѣ дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ привѣтствія кладеть на столъ калачъ и, обращаясь къ хозяевамъ, говоритьъ:

— Я васъ буду просити, пустить своего Хведора за дружбу!

¹⁾ Лубны.

²⁾ Ушицк. у. Под. губ.

„Спасибі, що не цураєтесь“, отвѣчають домашніе. „Збирайся, Хведоре, та йди зъ Иваномъ.“

Тоже самое дѣлаетъ и невѣста. Когда женихъ соберетъ такимъ образомъ извѣстное число дружбъ, а невѣста — дружекъ, они, вмѣстѣ со званными, отправляются по своимъ домамъ, при чёмъ дружки и дружбы должны каждый выходить изъ дома съ хлѣбомъ.

Прійдя домой, невѣста просить дружекъ садиться за столъ и даетъ имъ „торочити рушники“, т. е. каждой дѣвушкѣ даетъ въ руку иглу и нитки, по два-три рушника и по куску „тороковъ“ *) которые она должна пришить къ концамъ рушника. Потомъ, когда сама невѣста усядется за столъ посреди дружекъ, то старшая дружка (та, которая сидѣть по правую сторону) обращается къ старостѣ невѣсты со словами:

„Мос-пане, браци, мос-пане, старосто!“

— Радимъ слухаць, отвѣчаетъ староста.

„Благословили заручини, благословить и рушники торочини“.

— Най Богъ благословитъ.

„По втуриї“.

— Най Богъ благословитъ.

„По третему“.

— Най Богъ благословитъ.

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть:

86 **).

Благослови, Боже, и отець, и мати
Своему дитяти рушники торочити.

Потомъ продолжаютъ:

87.

Не була жъ бо я вдома (bis)

Въ сосіди очувала.

На своіхъ заручинахъ —

Прийшовъ до мене батенько: (bis)

Я въ полю жито жала, (bis)

— Иди, доню, до дому

*) Тороками называють куски полотна, которые были прикреплены къ качалкамъ веретена на ткацкомъ станкѣ. Они остаются съ длинными висящими нитками; притягиваются на свадьбахъ къ рушникамъ какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину рушника (которые часто бываютъ коротки), чтобы лучше было имъ переназывать дружбівъ, бояривъ.

**) Эта пѣсня повторяется три раза.

Иди, доню, до дому,
Маешь гостоньки вдома.
„Що жъ то за гостоньки?“ (bis)
— Відъ нелюба старостоньки
„Сами жъ іхъ відправляйте, (bis)
Ничого імъ не дайте“.
Не була жъ бо я вдома (bis)
На своїхъ заручинахъ—
Я въ полю жито жала, (bis)

Въ сусіди почувала.
Прийшла до мене матінка: (bis)
„Иди доню, до дому,
Иди, доню, до дому,
Маешь гостоньки вдома“.
— Що жъ то за гостоньки? (bis)
„Відъ милого старостоньки“.
— Сами жъ іхъ видправляйте, (bis)
По рушничку імъ дайте.

Невѣста ожидаетъ скораго прибытія жениха и если онъ медлить, то дружки поютъ:

88.

Зеленая рутонька, жевтий цвіть—
Не ідинъ за мною заплаче;
Не піду я за нелюба—піду въ світъ; Заплачутъ шевці, кравці,
Перечеплю рушничокъ безъ плече— И всі храбрі молодці.

Такъ поютъ, пока не придетъ женихъ съ дружбами и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, дружки повторяютъ пѣсню.

89.

Зеленая рутонька, жовтий цвіть—
Не піду я за нелюба—піду въ світъ и проч.

Женихъ со своими, поцѣловавши коровай, садятся за столъ, при чемъ каждый изъ пришедшихъ кладеть на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, играетъ что нибудь грустное—Лазора, Миколая и т. п. Дружки продолжаютъ пришиватъ къ рушникамъ тороки и, какъ только работа окончена, обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣсней:

90.

Зъ ліски горішки летіли (bis)
Дружки горілки хотіли,

Вже рушники поторочили,
А ще горілки не пили...

Староста жениха прерываетъ ихъ и говоритьъ:
„Чекайте, люблята, заразъ дамъ“, и вынимаетъ изъ-за лазухи водку.
Дружки смѣются.
Сватъ подаетъ старостѣ рюмку, тотъ наполняетъ ее и, обращаясь къ свату, говоритъ:
— Дай вами, Боже, здоровъ!

„Дай и вами, Боже, здоровья!“ отвѣтствуетъ сватъ.

— Дай же, Боже, въ добрый часъ загадати, а въ лучшій скінчати!

„Дай, Боже, взасині зъ вами, отвѣтствуетъ сватъ и начинаютъ пить.

Музыка начинаетъ играть веселыя пѣсни. Женщины, находящіяся въ компаніи, бьютъ въ ладони, прыгаютъ и начинаютъ пѣсть:

91.

Дай же, Боже, въ добрый часъ,
Якъ у людей такъ и у нась.
Въ щасливую годину
Звесели родину!

Звеселися, родино,
Щобъ намъ жито родило;
Ой якъ жито, такъ й овесъ—
Звеселися рідъ увесы!

Когда водка старости выпита, сватъ ставить свою и велить подавать ужинъ. Послѣ ужина всѣ пускаются въ плясъ. Староста первый идетъ „ко-зачка“ съ припѣвомъ:

92.

Наївшися, напившися,
Кгвалть, хочу женитися...

Погулявши полъ часа или часъ, всѣ дружки садятся за столъ и принимаются за шитье вѣнка изъ барвінку для невѣсты. Объ этомъ будетъ сказано ниже. Когда вѣночъ готовъ, женихъ и всѣ гости расходятся по домамъ. Такъ оканчиваются торочини.

(Ушицк. у.).

Вильце (ильце, ильце), вінки и дівічъ-вечоръ.

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и пріобщаются; а послѣ богослуженія возвращается каждый въ свой домъ. Или же молодые въ этотъ день утромъ ходятъ приглашать каждый себѣ гостей ¹⁾.

Невѣста передъ уходомъ благословится у старости и своихъ родителей. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ и говорить:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто, благословіть на село молоду выражати“.

„Богъ благословитъ“.

¹⁾ Борисполъ, Колюсъки, Ушицк. у.

— Всі три рази...

„Богъ благословить“.

Мать береть святую воду, кропить ю сначала невѣсту, а потомъ дружекъ, вручаєтъ дружкамъ по платку калачей и тѣ отправляются въ село. Передъ уходомъ вьютъ гильце или вильце. Вильце это небольшое деревцо, или, правильнѣе, большая вѣтвь, зимой всегда сосновая, а лѣтомъ изъ яблони, груши, вишни, черемухи (хотя, впрочемъ, бываетъ также вильце, состоящее изъ палочекъ). Вѣтвь эту втыкаютъ въ хлѣбъ (въ нѣкоторыхъ мѣстахъ въ коровай) и каждую вѣточку— „шагонъ“— украшаютъ небольшими букетами „изъ калины, овса, барвінку, чорнобрівцівъ“, георгинъ и другихъ цвѣтовъ¹⁾; перевязываютъ ихъ цвѣтными нитками, шолкомъ или даже лентами. Къ вѣткамъ пригвізываютъ также небольшія зажженныя восковыя свѣчи. Между вѣтвями „вильца“ кладутъ горсть ржи, снопки которой, какъ уже было замѣчено выше, ставятъ во всѣхъ четырехъ углахъ. Иногда вильце бываетъ такъ урано, что и листьевъ даже не видно—одни цвѣты; оно помѣщается почти всегда на концѣ стола, противуположномъ красному углу, и стоитъ въ теченіи всей свадьбы. Въ потолокъ иногда вбивають гвоздь, къ которому шнуркомъ привязываютъ верхушку „вильца“ для того, чтобы оно не упало, когда навѣсить на него цвѣты и другія украшенія.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ начинаетъ убирать „вильце“ отецъ невѣсты, за нимъ мать, а тамъ и всѣ остальные изъ присутствующихъ.

При этомъ дружки поютъ:

93.

А вчора зъ вечора папорошенька впала,
А въ півночи дробенъ дощикъ пішовъ,
А переді днемъ земля зілля забрала.
Съ чого жъ ми будемъ князеві вінець плели?
Ой е въ городі хрещастний барвінокъ,
Съ того ми будемъ князеві вінокъ плели.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

94.

A.

- 1 Благослови, Боже,
2 И отецъ, и мати,

- 3 Своему дитятні
4 Гилечко звити.

(Грембовъ).

¹⁾ Овруч. уѣздъ.

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А.

4 Барвінковий віночокъ ввіти

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А Намъ...

3 Сей домъ звеселити,

6 Да все тее пиво,

4 Ой ми вильце вили,

7 Зеленое вино.

5 Да ми меду не пили,

(Маркевичъ, стр. 106).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=4 А Се...

3 Й молодого звеселити

(Сб. Метлинского, стр. 132).

Д.

1 Д=1 А.

2 Пречистая Споже,

3 Сii віночки звити,

4 Д=3 Б.

(Сбор. Метлинского, стр. 137).

Е.

1 Первая квітка, то Иваншко,

2 Е=2 А.

3 Пречистая Госпоже,

4 Е=2 Б, 5 Е=3 Б.

(Lud Ukrainski Nowosielskiego, стр. 196).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=3 Е, 3 Ж=2 Г

4 На стілъ постановити,

5 Ж=3 Г Весь руйдъ...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

З.

1 З=1 А, 2 З=3 Е.

3 Всi свати въ хатi

4 И ты, отець, мати,

5 Сей віночокъ звити,

6 З=3 Б.

(Рукоп. сбор. Кухиша).

И.

Благослови, Боженьку! (bis)
 Та й ти, рідний батеньку,
 Своему дитятку
 Віночокъ сплітати
 Благослови, Боженьку! (bis)
 Та й ти, рідна матінко,
 Своему дитятку,

(Основа, 1862, Апрель. Русинське весілля, стр. 3).

95.

Ой въ лузі калина,
 Білимъ цвітомъ зацвіла;
 Пішли ії дружки рвати—
 Не далася ламати.

Ажъ пішла Марисенька,
 Нарвала, наламала
 Та й внесла до світлоньки,
 Меже красні дівоньки.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

96.

А.

1 До бору, старости, до бору,
 2 Рубайте сосну здорову,

3 Рубайте сосоньку—деревце—
 4 Молоді Марисі на гильце.
 (С. Перейма, Балтск. у.).

Б.

1 Б=1 А бояре, 2 Б=2 А.

3 Привезіть ії до дому,
 4 Поставте ії на столі,
 5 На гильчастий, на переборчастий скатерти.

(Субботово, Чигиринск. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, да довгу, 3 В =4 Б Ставовите сосну...

4 На стелечку на дубовенькамъ
 5 На тонесенъкимъ рушничку,
 6 На серебренимъ блюдечку!

(Терещенко, 2 стр. 522—523).

97.

Дайся, Иваню, чути!
 Не хотять ся вінки вити

Безъ меду, безъ горілки,
 Безъ Марисеньки дівки.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 5).

98.

Вийся, віночку, гладко,
Якъ червоне яблоко:

Підемо межи люди,
Наша славонька буде.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 3).

99.

A.

- 1 Летивъ горностай по-надъ ставъ, 4 Поплиньте ви по воді,
2 Попускавъ шръячко на весь ставъ; 5 Збрайте шръячко до пірця
3 А ви, бояри молоді, 6 Молодому до гильца.

(Грембовъ).

B.

- 1 Б=1 А ...черезъ садъ, 2 Б=2 А ...на ввесь садъ.
Та підіть, дружечки, позбрайте,
Та Марусі звивайте.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 В=1 А ...черезъ,
2 Золотое пръячко попускавъ;
3 В=3 Б ...зберите, 4 В=4 Б ...вберите.

(М. Полонное, Новоградъ-Волынск. у.).

Г.

- 1 На городі липа,
2 Золотомъ облита;
3 Г=3 Б ...обломите, 4 Г=4 В.

(М. Полонное, Новоградъ-Волынск. у.).

Д.

- 1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=4 Б;
4 Иль якого дерева? изъ ялини, 7 Ой, де ми вили? На селі,
5 Иль червоної калини, 8 Да посталили на столі,
6 Для своєй Марійки княгині 9 На хрещатому скатерті.

(Иль рукоп. сборн. Куліша).

100.

A.

- 1 Въ долину, дружечки, въ долину, 3 По хрещатий барвиночокъ,
2 По червону калину, 4 И по запашний василекъ.
(Грембовъ, Полонное, Новоградъ-Волынск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А.

3 Хрестатий барвінокъ щипати,

4 Марусі гильце вбрати.

(Дубище, Старок. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Ино кудряве деревце

4 Молоді Марисі на гильце.

(С. Переяма, Балтского у.).

101.

А.

1 Всю ми долину сходили,

6 И зашаний василекъ,

2 Всю ми калину зломили

4 Кудряве деревце

3 И хрестатий барвінокъ,

5 Молоді Марисі на гильце.

(С. Переяма, Балтск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А.

3 Півъ стога вівса висмивали,

4 Закиль свое вилечко вбрали.

(М. Соловное, Новградволинск. у.).

В.

1 Усі луги віходили,

2 В=2 А Усю...

Поки Марьеці вильце звили.

(Михайлово, Мозирск. у.).

Г.

1 А ми вильце вили, горилку пили,

2 На столику на тисовенькому,

3 А на тій скатерті переборчастий,

4 Г=1 В, 5 Г=2 А Червону...,

6 Молодий Марисці вильце вили.

(Макишинъ, Гор. у.).

Д.

1 Да всі жъ ми сади віходили,

2 Да всі жъ ми вишеньки вигляділи,

3 Одну вишеньку злобили,
4 Да й той вершокъ зломили
5 Д=1 В, 6 Д=3 Б, 7 Д=1 Д.
8 Хрестатий барвінокъ вирізали
9 Да таки ми Марисі вільце звили.

(Новицкій).

Е.

1 Якъ ми Марисі вільце вили,
2 Е=1 В То..., 3 Е=5 Г, 4 Е=9 Д.

(Народн. южн. п'єсни, сб. Метлинского, стр. 135).

Ж.

1 Ж=1 Е Ой коли..., 2 Ж=1 В,
3 Зеленої явора вирубали,
4 Червону калиноньку виломали,
5 Ж=8 Д... вищипали,
6 Яругу рутоньку вирізали,
7 Ж=3 В.

(Рукоп. сборн. Кулиша).

102.

Коло світлоньки, коло нової, *)
Коло світлоньки, коло нової
Тамъ соловейко облітае, у світлоньку
У світлоньку заглядае —
Тамъ галочки гніздечко вьють,
Тамъ галочки гніздечко вьюТЬ.
— Вийте, галочки, собі й мені,
Вийте, галочки, собі й мені,
Собі звійти зъ рути, зъ мъяти,
Мени звійте съ пір'ячка.
Коло світлоньки, коло нової,

Коло світлоньки, коло нової,
Тамъ Маруся обіджає,
Тамъ Маруса обіджає,
Въ оконечко заглядае,
Въ оконечко заглядае —
Тамъ дівочим вилечко вьюТЬ,
Тамъ дівочки вилечко вьюТЬ.
— Вийте, дівочки, собі й мені,
Вийте, дівочки, собі й мені,
Собі звійти зъ рути, зъ мъяти,
Мени звійти зъ барвіночку.

103.

Гильце-деревце зъ ялини,
Изъ червonoї калини,
Изъ хрещатого барвінку,

Изъ пахнущого васильку!
Гильце-деревце — ялина,
Відъ верха до спода калина!

*) Послѣ каждого нечетнаго стиха слѣдуетъ пріпѣвъ: „та рано, рано!“; послѣ четнаго: „ранесенько!“

104.

A.

1 Якъ гильце вили,	7 До нась гильца вити,
2 Та й горілку пили;	8 Бо ми зовъемо сами
3 Коло барилочка	9 Краще, якъ зъ вами,
4 Стоіть горілочка,—	10 Зъ скрипками, зъ цимбалами,
5 А намъ не дали.	11 Зъ хорошими боярами.
6 Не йдить молодиці,	

(С. Шиндеровка, Каневск. у., Киевск. губ., сборн. Метлинского, стр. 133).

B.

1 Б=6 А, 2 Б=7 А, 3 В=7 А

4 Зъ ясними соколами,
5 Зъ чорними голочками,
6 Зъ красними панночками.

(Чернигов. губ., Новицкий, Щасновка, Коз. у.; с. Лементаровка, Сосницк. у., изъ сб. Кудиша).

105.

Чи багатъ Марусинъ батько?
 Зародила пшениченъка да й на новині,
 Густи копи въ помі,
 Високи стоги на гумні,
 Вище вилечокъ на столі.

(Юриновка, Новгородськ. у.).

106.

Шийся, віночку, гладко, (bis)
 Якъ солодкое яблоко!

Якъ підешъ мене люди
 Слово друженьке буде.

107.

Зъ зими на весну походить,
 Ивашко городець городить,
 До нёго Марина виходитъ:
 — Городи, Иваню, городець,
 Бедемо садили барвінець,
 То тобі, то мені на вінець.

Ой скочила Марисенька въ огородець,
 А за нею Ивашко молодець;
 Ой скочила Марина на хвильку,
 Нарізала запаску барвінку,—
 Тиль тъ (?) єє присівку.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 3).

108.

Шила Маруся барвінковий віночокъ, (bis)
Покотила намъ у вишневий садочкъ:
— Ой вінку, вінку, ой ти мій тяжкий жалю! (bis)
Вже ся съ тобою, батеньку, разлучаюсь; (bis)
Вже ся съ тобою, Іваніку, излучаюсь!

(Новицкій).

109.

Ой у полю та овесь рясний, (bis)	Якъ я піду за нелюба, (bis)
А у саду виноградъ красний.	То не цвіти, виноградъ, красно, (bis)
Виноградъ, виноградочку! (bis)	Не роди, виноградъ, рясно!
Просю тебе на порадочку,	А якъ піду за милого, (bis)
Просю тебе, та порадь мене! (bis)	То цвіти, виноградъ, красно (bis)
Тілько прошу, не зрадь мене!	І зароди ягдокъ рясно.

(С. Коломики, Ушицк. у.).

110.

Пусти мене, мій батенько, на гору тую—
Нехай же я на тій горі погуляю
И цвіточку на квіточку нашципаю,
Хвіялочокъ на віночокъ назриваю.
— На що жъ тобі, дітя мое, сей синенський цвітъ,
Що вже тобі, дитя мое, заввязаний світъ!

(Гадяч., сб. Метлинского, стр. 138).

111.

Ой на горі, полуцвітки процвітають,	— Ой піду жъ я, мій батеньку,
Ни одної долинки не минають.	На круту гору погуляю
Дочка въ батька прохалася:	И квіточокъ назриваю.

(Гадяч., сб. Метлинского, стр. 138).

112.

Похилое да дерево ялина,
Покірне дитаточко Марусенька!
И отцю, и матці у ниженъки поклонилася,
И дрібними слізоньками да й облилася

(Новицкій).

113.

Похилос дерево да ялина,
Покірне дитяточко да Івашко!
Отцю и матці у ніженъки поклонився,
И дрібними слізоньками да облився.

(Новицкій).

114.

1 Половину гильця ввили
2 И горілкі не пили.
3 Марусю, серце!
4 Дай горілки зъ перцемъ.

5 Яко?—оковитої,
6 Для мене прадѣвитої
7 — Яко?—солоденької,
8 Для мене молоденької.

(С. Дубаше, Стар. у.).

115.

Ишовъ Ивашко на посадъ,
Стричає ёго Господъ самъ

Изъ долею щастливою,
Изъ доброю годиною.

(Новицкій).

116.

Ой чія то дружина,
Кругомъ діжи ходила,

Изъ скрипками, зъ цимбалами,
За молодими да боярами?

(Новицкій).

117.

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,
То-бъ я послала свого батенька
Та въ лугъ по калину.
Да батенько шійшовъ, калини не найшовъ,
Безъ калини прійшовъ.
— Да стойть, донечко, калина въ долині
Сильная, зелена;
И вітеръ не віє и сонце не гріє,
Калина не зре.

Тоже поють матери, брату и сестрѣ, а за тѣмъ:

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,

То-бъ послала своего милого Ивася
Да у лугъ по калину.
Та Ивасикъ пійшовъ, калину найшовъ
Сильную, червону:
Вітеръ віє и сонце грає,
И калина зре!

(Сборн. Метлинского, стр. 135).

118.

A.

- 1 Якъ ми гильде вили,
2 Горілки не пили;
3 Гильди довивали —
4 Медъ, вино розливали.
" (Новицкій).

B.

- 1 Б=1 А Ми вилечко.
2 Да горілочку пили,
3 Б=3 А,
4 Гарілочку допивали.
5 Дайте-жъ намъ музики,
6 Пуидемо, погудляемо.
(Черниговск. губ.).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
3 Ходімъ до криниці,
4 Напъемось водиці!
(Сборн. Метлинского, ст. 133).

119.

Соколенько да не вилети,
Ивашко да не виходи!

Соколонько — да по галочку,
Ивашечко — да по Марусеньку.

(Новицкій).

120.

Уже лужечки, бережечки вода поняла:
Молодую Марусю журба обпяла.
Молоденъкій Ивашко музики найма,
Молоденъкій Мані туту розважа.
Молоденъкій Маня все плаче, рида:
„Не плачъ, не плачъ, Марусю, — теперь ты мой!“

Чи ми-жъ тобі, Марусенько, не казали,
Чи ми твого серденятка не втішали?

Не йді, не йді, да до броду по воду,
Та не слухай голубоньківъ, де рано гудуть:
Вони твое діловання въ поле занесуть!
Вони тебе молодую да џزادять, —
Одъ батенька до свекорка переманять,
Ізъ дівчини въ молодицю нарядять!

(Народ. южн. пѣсни Метлинского, стр. 136 и 137).

121.

— Ой куди-жъ ти, Марусю, походила;
Що ти собі Иvasенька полюбила?

„Ой ходила, подруженьки, зъ гіръ на поділь,
Тимъ я ёго полюбила, що судився мій“.

— Да кому-жъ ти, Марусю, кланяєшся этихенька,
Що у тебе да матічка нерідненська?
Есть у полі да билина зелененька,
А въ Марусі та матінка не рідненська...

„Я чужий чужині клонюся.

А своєї матусі не дождуся!“

(Народ. южнор. пѣс. Метлинского, стр. 136).

122.

А въ віру, въ вірочку,
На жовтімъ пісочку,
Щука-риба гра,

Золоте піро втеря.

Играй, не грай, добре,—
Звили гилечко добре!

(Народ. южнор. пѣс. Метлинского, стр. 136).

123.

Да не сами ми елечко вили:
Звили елечко два донці,
Да й поставили на столъці.

(Нар. южн. пѣсни сбор. Метлинского, стр. 136).

124.

А ми тута илечко звили,
Извили илечко въ рутянці,
Привезли орханці,
Поставили на столі,

Ой на столі-престолі,
На тонесенькимъ,
На білесенькимъ скатерті.

(Гостомль, Кіевск. у.).

125.

Попались ми въ діло
Намъ личко замарніло...

На Бога ви гляньте,
Намъ горілки дайте.
(Гостомль, Київск. у.).

126.

Усе діло поробили,
Горілки не пили,

Шідемо до криниці,
Напъємось водиці.
(Гостомль, Київск. у.).

127.

Знати, Марусю, знати,
Що не рідна мати;

Вийшла зъ сорома зъ хати,
Щобъ горілки не дати.
(Народ. юж. пѣс. Метлинского, стр. 133).

128.

Дружба ножа не має,
Намъ хліба не вкрає;

Дайте му колодача,
Най намъ вкрай валача.

(Основа., 1862, Апр., стр. 6.)

129.

Ой чи есть ясний місяць на зорі,
Ой чи есть господарь на дворі,
Чи викупить елечко на столі?

Щобъ нашъ коровай ясенъ бувъ,
Щобъ нашъ молодий кресенъ бувъ!

(Черніговск. у.).

130.

Хто-жъ сему велечку господарь,
Щобъ се велечко викупавъ?
Ой намъ же плати небагато —

Ой бочка меду и вина дві
Отъ вамъ велечко на столі.

(Новицкій).

131.

A.

- 1 Ой, старосто, серце,
- 2 Викупи собі гильце,
- 3 Не за велику плату —
- 4 За горілки кварту.

- 5 Якъ не будешъ викупляти,
- 6 Понесемо продавати;
- 7 Продамо — не продамо,
- 8 Старості сорома задамо.

(С. Переяма, Балск. у.).

Б.

1 Казавъ староста вильце вить,
2 А теперь не хоче викупить.

3 Б=1 А, 4 Б=1 А,

5 И вилечко вили,

6 Й горілочки не пили;

7 Горілочка, якъ віточка;

8 Коло барила...

9 А намъ не дали.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 А я, дружбонько, старшій всіхъ,
2 Звивъ собі илечко краще всіхъ,

3 В=1 А, 4 В=2 А,

5 Не за велику плату —

6 За горілки кварту.

(Трембовль).

Г.

1 Г=1 А, О... Марисю... 2 Г=2 А,
3 За велику втрату,

4 Г=6 В.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Д.

1 Д=1 А... матінко..., 2 Д=2 А,

3 З я нашу ласку,

4 Ставъ горілкі пляшку.

(Гостомель, Київск. губ.).

Е.

1 Е=1 А Дружбоньку..., 2 Е=2 А.

3 Съ червоної калини,

4 Для вашої дитини.

(Подольск. губ.).

132.

Ой по-підъ лісокъ, лісокъ,
Припавъ дрібненький сніжокъ.
Марина походила,
Слідоњки поробила.

Засіли на нюю ловці
Раштовецкі хлопці,
Коники потомили —
Марині не зловили.

(Основа, 1862 г., Апръль, стр. 5).

133.

Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили,
Ино стеженька маленька,
Куди ходила Марися молоденька;
За нею батенько слідою.
„Не ходи, батенько, за мною —
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили;
Ино стеженька маленька;
Куди ходила Марися молоденька,

За нею матінка слідою.
„Не ходи, матінко, за мною,
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору окрили,
Ино стаженька маненька,
Куда ходила Маруся молоденька,
За нею Иване слідою.
„Ходи, ходи, Иваню, за мною,—
Маю я порадоньку зъ тобою“.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 3).

134.

Да ти, барвінку, рісъ, рісъ,
Що такий красний вирісъ.
— Я въ лісі при кивниці,
При студений водиці;
Мене вода підходила,

Мене вона холодила;
Прийшовъ часть годинонька,
Вирізала княгинонька,
Молодая Марисенька.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 3).

135 *).

A.

- 1 Слала зоря до місяца:
- 2 — Ой місяцю, товаришу,
- 3 Не захочь ти раній мене,
- 4 Зайдемо обое разомъ,
- 5 Освітимо небо й землю,
- 6 Зрадується звіръ у полі,
- 7 Зрадується гость у дорозі!
- 8 Слала Марья до Иванка:

- 9 „Ой Иванку, мій сужений,
- 10 Не сідай ти на посаду,
- 11 На посаду раній мене;
- 12 Сядемо обое разомъ,
- 13 Звеселемо ми два двора:
- 14 Ой первый двіръ — батька твого,
- 15 А другій двіръ — батька моего.

(Маркевичъ, стр. 117).

B.

- 1 Б=І А,
- 2 Рано, рано, ранесенько!
- 3 Місяченку, мій братіку,

*) Эта же пѣсня у Терещенко. (Быть рус. народа, Т. 2, ст. 573), съ тою разницей, что тамъ послѣ нечетныхъ стиховъ — „рано, рано!“, послѣ четныхъ — „ранесенько!“.

— 113 —

4 Б=3 А... напередъ..., 5 Б=2 А, 6 Б=4 А, 7 Б=5 А, 8 Б=2 А,
9 Б=6 А Яєъ стражнеться..., 10 Б=7 А, 11 Б=2 А, 12 Б=8 А, 13 Б=2 В,
14 Мій Ивашку, мій друже вірний,

15 Б=11 А... напередъ мене, 16 Б=2 Б, 17 Б=12 А, 18 Б=13 А...
отца й неньку, 19 Б=14 А Усю родиненъку, 20 Б=2 В.

(Народ. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 184).

136.

Ой ходила Марисенька по саду,
Та посадила садъ - виноградъ до ряду,
Поливала го ситою,
Просила батенька просьбою:
— Запирай, батеньку, воритця,
Не пускай Ивасенька молодця,
Бо прииде Ивасенько зъ боярами,
Та й витопче садъ-виноградъ кониками.

(Основа, 1862 г., апрѣль, стр. 5).

137.

A.

- 1 Котилося яблучко съ Шайгорода,
2 Прикачалоса підъ ворота.
3 Чи тутъ, чи не тутъ бубни бьють, —
4 А въ нашому дому гильце вѣуть.

(С. Калиски, Ушицк. у., Подольск. губ.).

B.

- 1 Б=3 А Въ бору, на валу..., 2 Б=4 А.
3 А зъ якого дерева? — Зъ ялини, 5 Зъ запашнаго васильку,
4 Зъ червоной калини, 6 Зъ хрещатого барвінку.
(М. Полонное, Нов. Волынск.).

138.

A.

- 1 Ой ти, душенько наша Марусю!
2 Та летять галочки у три рядочки, —
3 Зозуленъка попереду.
4 Та всі галочки по лугамъ сіли, —
5 Зозуля — й на калині;
6 Та всі галочки защебетали,—

- 7 Зозуля закувала.
- 8 „Да чого ти куешъ, чого жъ ти жалуешъ,
- 9 Сивая зозуленко?
- 10 Чи жаль же тобі темного лугу,
- 11 Чи гіркої калини?“
- 12 — Та не жаль же мені темного лугу,
- 13 Ні гіркої калини,
- 14 А жаль же мені тиі тополі,
- 15 Що росте й у полі.
- 16 Та де я літаю, та де я буваю,
- 17 На тополі спочиваю...
- 18 Та йшли дружечки у три рядочки, —
- 19 Маруся й пошереду;
- 20 Та всі дружечки по лавкахъ сіли, —
- 21 Маруся на посаді;
- 22 Та усі дружечки та й заспівали, —
- 23 Маруся й заплакала.
- 24 „Та чого жъ ти плачешъ, чого жалуешъ,
- 25 Молода й Марусенько?
- 26 Чи жаль же тобі батенька свого,
- 27 Чи подвір'ячка ёго?“
- 28 — Та не жаль же мені батенька свого,
- 29 Ні подвір'ячка ёго,
- 30 А жаль же мені коси - руси
- 31 И дівоцької краси.
- 32 Та косу росплетуть, косу подобгають —
- 33 Всі гуляння й минають;
- 34 Та що жаль на миленького,
- 35 Що не давъ вінъ мені віночка звити,
- 36 Въ віночку походити *).

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, 5 Б=6 А, 6 Б=7 А
- 7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=9 А, 10 Б=10 А, 11 Б=11 Б, 12 Б=12 А
- 13 Б=13 А.

- 14 Тількі мені жаль на соколочка,
- 15 Що зігнавъ въ дворочка;
- 16 Що не давъ мені гніздечка звити,
- 17 Ні въ ніому поседіти“.

*) Пісня эта поется также на „Дівичь-вечорі“ и въ воскресенье за столомъ.

18 Б=18 А, 19 Б=19 А, 20 Б=20 А, 21 Б=21 А, 22 Б=22 А,
23 Б=23 А.

(С. Переїма, Балтск. у.).

В.

1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А... на вишенькахъ..., 4 Б=5 А, 5 Б=6 А,
6 Б=7 А, 7 Б=8 А, 8 Б=9 А, 9 Б=10 А, 10 Б=11 А Чи вишневого
саду? 11 Б=12 А, 12 Б=13 А Ні вишневого саду, 13 Б=14 А... калини,

14 Що въ лузахъ процвітає.

15 Я въ лузі днюю, въ саду ночую,

16 На калині зимовати буду:

17 Б=18 А, 18 Б=19 А, 19 Б=20 А, 20 Б=21 А... на повуті,
21 Б=22 А, 22 Б=23 А, 23 Б=24 А, 24 Б=25 А, 25 Б=26 А, 26 Б=27 А,
27 Б=28 А, 28 Б=29 А, 29 Б=30 А, 30 Б=31 А Панянської...

31 Я въ косі хожу, косоньку держу,

32 Косою й вкрашаюся.

(Щасновка, Козелецк. у.).

Г.

1 Г=2 А, 2 Г=3 А,

3 Даї посіли галочки въ лузі,

4 Г=5 А, 5 Г=6 А, 6 Г=7 А, 7 Г=18 А, 8 Г=19 А.

9 Посіли дружечки по лавці

10 Г=21 А,

11 Всі дружечки пісні запіли,

12 Г=23 А, 13 Г=28 А, 14 Г=29 А, 15 Г=30 А, 16 Г=31 А.

(Макішинъ, Черніговск. у., Новицкій).

Д.

1 Д=2 А Що... рядъ по рядочку, 2 Д=3 А... попередочку, 3 Д=4 А...
на гіллі сіли, 4 Д=5 А, 5 Д=6 А, 6 Д=7 А, 7 Д=18 А... рядъ по ря-
дочку, 8 Д=10 А... по передочку, 9 Д=20 А... за столомъ..., 10 Д=21 А,
11 Д=22 А... пісеньки співають.

12 Марусенка сильно ридає.

13 Д=24 А, 14 Д=25 А, 15 Д=26 А, 16 Д=27 А, 17 Д=28 А,
18 Д=29 А, 19 Д=30 А, 20 Д=31 А, 21 Д=8 А, 22 Д=11 А... та ка-
линоньки?

23 Я не того кую, що дуже жалую,

24 Д=13 А Та... калиноньки,

25 Я того кую, що відъ васъ одстаю,

26 Моі чорні галочки!

(Народ. юж. п'єс. Метлинского, стр. 151 и 152).

Е.

1 Е=8 А, 2 Е=9 А, 3 Е=10 А, 4 Е=11 А, 5 Е=12 А, 6 Е=13 А...
чевронои..., 7 Е=14 А... куваннечка,

8 Изъ раниёго вставаннечка:

9 Я рано кую, я рано кую,

10 На калині ночую;

11 Е=14 А.

12 Що на чистому полі

13 Е=16 А, 14 Е=17 А.

15 А теперъ истято и гилле забрато —

16 Нігде сісти, да й одпочити.

(Народ. юж. п'єс. Метлинского, стр. 153).

Ж.

1+2 Ж=2 А Летілі..., 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 А, 5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А,
7 Ж=7 А.

8 Иде Маруся попередъ,

9 А всі дружечки за нею;

10 Ж=20 А, 11 Ж=21 А, 12 Ж=22 А, 13 Ж=23 А.

(Lozin'ski, стр. 40).

З.

1 З=1 Д Летять... 2 З=3 А, 3 З=4 А Уси... на лузі..., 4 З=5 А,
5 З=6 А, 6 З=7 А,

7 Чого возвуля, чого сизан,

8 Жалібно куешъ?

9 З=11 А,

10 Чи въ лузі калиноньки?

11 З=12 А, 12 З=10 З Ни..., 13 З=14 А... чистого поля,

14 А въ полі тополеньки.

15 З=16 А Що..., 16 З=17 А, 17 З=7 Д, 18 З=19 А, 19 З=22 А,
20 З=23 А,

21 Чого Марусенько, чого дівонько,

22 Плачешь жалібно?

23 З=26 А, 24 З=27 А, 25 З=28 А, 26 З=29 А, 27 З=30 А Да...
русои коси, 28 З=31 А Та дівочоі...

И.

1 А въ три рядоньки летять галоньки,

2 И=3 А, 3 И=4 А, 4 И=5 А, 5 И=6 А, 6 И=7 А, 7 И=10 А,
8 И=11 А, 9 И=12 А, 10 И=13 А, 11 И=12 В, 12 И=14 Б, 13 И=18 А

А идуть..., 14 И=19 А, 15 И=20 А, 16 И=21 А А... на посаги, 17 И=22 А,
18 И=23 А, 19 И=24 А, 20 И=25 А. 21 И=26 А... ненъки старої, чи
батенька старого, 22 И=27 А, 23 И=28 А... ни ненъки старої, ни батенька
старого, 24 И=29 А;

25 Ино мені жаль росої коси,

26 И=31 А.

(Подольск. губ.).

139.

Ходила дівочка по полю,
Звила собі віночокъ зъ коклю.
— Нося, нося, дитя мое,
Сей віночокъ да до вечора;

У вечері дружкамъ отдаси, —
Вони твій віночокъ розів'ють,
Вони тобі, дитя мое, жалю завдашутъ!

(Народ. юж. п'єс. Метлинского, стр. 138).

140.

Пливе уточка безъ утеняти,
На море иочувати,
А проти еї сизий селезень
Съ гарними косицями:
„Ой постой, постой, утко!
Да не пливи хутко,
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на ставку,
Чувъ я славоньку,
И про тебе, сиру уточку.
Да плетуть сітки
Да на твої дітки
И про тебе, сира уточко“.
— Да нехай же плетуть
И преплітають,
Я жъ того не боюся:
Я на дно порну,
Я сітки порву
И діточокъ повипускаю.
Идуть дружечки
У два рядочки,
А Маруся — посереду;
А проти еї молодий Андріечко,
Зъ своїми бозарими:

„Ой постой, постой, Марусенько!
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті,
Чувъ же я вісті
Про тебе, молода Марусечко.
Да купують чепці
И кибалочки
Да на твою головоньку“.
— Да нехай купують,
Да нехай торгують,
Я жъ того не боюся:
Я у недиленьку, да у вечери
Да у тее приберуся.
Вийди, матінко, огляди,
Що тобі бояре привезли;
Да привезли скриню, й перину,
И молодую княгиню.
— Ой, коні наші вороні,
Чи чуєте на силу,
Чи звезете княгиню,
Да на тую гіроньку крутую,
Да у тую світлоньку новую?
А у тої світлонці медъ-вино п'ять;
Да вже нашу Марусенку давно ждуть.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,
Сонечкомъ підперезила,
До свекорка провожала.
Да сказали: Марусенька—не пряха,
А матинка Марусеньки — не ткаха,
Ажъ вона раненько вставала,
Тонкі рушнички напряла,

У тихого Дніпра білила,
Молодикъ дружківъ дарила.
Да гадайте, бояре, гадайте,
Да по червонцю складайте,
Бо теперъ годинонька не таи,
И доріженка слизька,—
Треба нашему Ивашечку чобитокъ
И золоченихъ підківокъ.

141.

Да стоіть верба
Не рікъ, не два.
Да рано, рано!
„Не стий, верба,
Розвивайся!
Да ранесенько!
Розвий собі
Сімсотъ квітокъ,
Да рано, рано!
Сімсотъ квітокъ
И чотири;
Да ранесенько!

Всімъ боярамъ
По квіточці,
Да рано, рано!
У сімъ дружкамъ
По квіточці,—
Да ренесенько!
Андрієчку
Нема квітки...
Да рано, рано!
Андрієчку квітка —
Марусенька дівка.
Да ранесенько!

142.

Туда идутъ дружечки пишні,
Несуть вони коргву, якъ огонь;

А на той корогві листоньки —
То-жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицкій).

143.

A.

- 1 Да не вій, вітру, въ розі,
2 Да завій по дорозі;
3 Розмай мою косу,

- 4 Яєль літнюю росу;
5 Розмай да по волосу,
6 Ростелл да по поесу!
(Черниговск. губ., рук. сбор. Кулиша).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А Повій..., 3 Б=3 А... русу...
4 По червоному поясу;
5 Ростели по колосочку,
6 Розбери по волосочку.

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 Повій, вітре, дорогою,
- 2 За нашою молодою,
- 3 В=3 Б, 4 В=4 Б,
- 5 По червонимъ плечамъ,
- 6 Якъ дзісай не розвішъ,
- 7 То завтра ніцъ не подіешъ.

(Кам.-Под. губ.).

Г.

- 1 Не вій, вітре, добровою,
- 2 Повій, вітре, да дорогою

3 Г=2 В, 4 Г=3 А... і..., 5 Г=4 А, 6 Г=4 Б... поясочку, 7 Г=6 Б...
по одному...

(Народ. юж. губ. Метлинского, стр. 169).

Д.

- 1 Ой ти, душенько наша, Марусю!
- 2 Д=1 А... въ лузі, 3 Д=2 А Та повій..., 4 Д=3 А Розвій і... 5 Д=4 Б,
- 6 Д=5 А Розвій... 7 Д=5 В... поясочку.

(Ждановка, Полтавск. губ.).

Е.

- 1 Не війте ви, вітри, изъ рожі,
- 2 Е=2 А Повійте ви..., 3 Е=3 Б Рознесите..., 4 Е=4 Б... красному...,
- 5 Е=6 Б Розберіте..., 6 Е=5 Б Якъ жито...

(Быть русск. нар. Тер. ч. II, стр. 528).

144.

Марусенька сиріточка, а Иванко пань;
Було-бъ тобі да шукати такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ всю країну, увесь білій світъ,
Да не нашовъ такої, якъ Маруся-цвітъ!

(Народ. юж. губ. Метлинского, стр. 139).

Сиротъ поють слѣдующую пѣсню:

145.

А.

- 1 Зеленая та дибрівонька,
- 2 Чого въ тебе та пеньківъ много, (bis)

- 3 Зеленого й а ні одного, (bis)
- 4 Одростоньківъ ні відъ одного.
- 5 Молодая ти, дівко Марушко, (bis)
- 6 Чого въ тебе та батеньківъ много, (bis)
- 7 А рідного та ні одного, (ter)
- 8 Порадоньки ні відъ одного; (bis)
- 9 Усе тії, що напитися, (bis)
- 10 Та й нікому й зажуритися; (bis)
- 11 Усе тії, що пити та гуляти, (bis)
- 12 Та нікому поради дати (bis).

(Жаботинъ, Чигир. у., Новийкій).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А... таборівъ..., 3 Б=3 А... та ні..., 4 Б=4 А Па-
ростоньківъ, 5 Б=5 А... та дівчинонько, 6 Б=6 А, 7 Б=7 А, 8 Б=8 А,
9 Б=11 А... що пити, гуляти, 10 Б=12 А, 11 Б=9 А, 12 Б=10 А.
(Конотопск. у., нар. юж. п'єс. Метлинского, стр. 154).

В.

- 1 Зелена дубрівонько
- 2 В=2 А... тебе ценьку..., 3 В=3 А... да ні годного, 4 В=4 А Па-
ростоньки..., 5 В=5 А... Марусенько! 6 В=6 А Чому... 7 В=7 А Що...
годного, 8 В=8 А.
- 9 Коли-бъ мені мій батенько —
- 10 Вся моя порадонька!

(Нар. юж. п'єс. Метлинского, стр. 155).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 А Да... да..., 3 Г=3 А, А Й... да..., 4 Г=4 А
Одросточка..., 5 Г=5 А... молодая Маруся, 6 Г=6 А, 7 Г=7 А, 8 Г=8 А
Дай..., 10 Г=10 А Я..., 11 Г=9 Б, 12 Г=12 А Я...!
(Борисполь, Пер. у.).

146.

Застилайте столи,
Мостіть уalonи,
Становить кубочки,—
Недалеко дружечки.

Сяду, паду ластовскою
Передъ сінечками,
Передъ своею матінкою,
Ізъ своїми дружечками.

147.

На горі хвиялочка зелененька,
Туди ишла Марусенька молоденька,

А за нею Івасенъко изтихенька:

— Вернись, вернись, Марусенъко, уже жъ ти моя!

Вона стала—одгадала: „Ще жъ я не твоя!

Ще я въ батька паняночка, а ти въ свого пана;

Шукай собі паняночки такої, якъ самъ!

„Ізвѣздивъ я, Марусенъко, усі города,

Та не нашовъ такої, якъ ти, молода“.

(Лубни, сборн. Метлинскаго, стр. 189).

148.

Ой поле, поле, полечкомъ,
Туди іхавъ Андріечко коничкомъ,
Да різавъ різки зъ березки,

— Бижи, бижи, кониченько, швиденько,
Тутъ наша Ганнусенъко близенько.

(Маркевичъ, стр. 105).

149.

Ой городъ, городъ, городинъ,
Прихавъ Андріечко челядинъ

На ворономъ коні,
Въ голубомъ жупані.

(Маркевичъ, стр. 105).

150.

Ой ходила Марусенъка по новимъ двору,
Ой сіяла винні квіти изъ приполу,
А просила батенька прозъбою:
— Ой зачинай, мій батеньку, новий двіръ;
Не пускай, мій батеньку, боярівъ у двіръ,
Бо витопчути винні квіти вонитами
И винесуть за ворота підковками.
„Ой не жалуй, дитя мое, да виннихъ квіть,
Ой пожалуй, дитя мое, молодихъ літъ!
Іще жъ твої винні квіти изростуться—
Батькови роскошеньки поминуться!
Поминуться, дитя мое, такъ, якъ бачешъ,
Не разъ, не два, дитя мое, та й заплачешъ“.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 139).

151.

Да ходила Марусенъка по городу,
Да садила садъ-виноградъ изъ приполу,
Да забула ворітчикъ зачинити,
Да мусила свого пана отченъка просити:

„Ой зачини, мій батеньку, ворітчка,
Поки прийде Ивашко зъ боярами,
Да витопче садъ-виноградъ чоботами“.
— Ой не жалуй, донъко моя, сихъ винновихъ квіть,
Да пожалуй, моя донъку, молоденкіхъ літъ!
Сні дві квіточки да зростуться—
. Твої всі роскоші да минуться.
„Да минаються роскошеньки, сама бачу,
Не разъ, не два по роскошахъ та заплачу!“

(Нар. южн. п'єни, сб. Метлинского, стр. 140).

152.

A.

- 1 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 2 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 3 — Ой якъ мені сї суми пересумовать,
- 4 Ой якъ мені свекорка батенькомъ назвать?
- 5 Назвала бъ я батенькомъ, тафъ жаль буде;
- 6 Назвала бъ я свекоркомъ, такъ бить буде.
- 7 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 8 Сумовала Марусенька сей день увесь день:
- 9 — Ой якъ мені сї суми пересумовать,
- 10 Ой якъ мені свекруху матінкою звать?
- 11 Назвала бъ я матінкою—жаль буде:
- 12 Назвала бъ свекрухою, такъ бить буде.
- 13 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 14 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 15 — Ой якъ мені сї суми пересумувать,
- 16 Ой якъ мені діверка братікомъ назвать?
- 17 Назвала бъ я братікомъ, тафъ жаль буде;
- 18 Назвала бъ я діверкомъ, такъ бить буде.
- 19 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 20 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 21 — Ой якъ мені сї суми пересумовать,
- 22 Ой якъ мені зовицею сестрицею звать?
- 23 Назвала бъ сестрицею, тафъ жаль буде,
- 24 Назвала бъ зовицею, тафъ бить буде.
- 25 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 26 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 27 — Ой якъ мені сї суми пересумувать,
- 28 Ой якъ мені Ивасенька дружиною звать?

29 Назвала бъ дружиною, такъ жаль буде;
30 Назвала бъ Ивасенькомъ, такъ бить буде.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинского, стр. 158 и 159).

В.

1 Ой ти, душенько наша Марусю!

2 Б=1 А, 3 Б=2 А, 4 Б=3 А... ці..., 5 Б=4 А... та... батенькомъ назвать? 6 Б=6 А Назову ёго та... лаяти..., 7 Б=5 А Назову ёго... то..., 8 Б=4 Б, 9 Б=10 А... то свекруху ненькою назвать? 10 Б=6 Б... ії свекрухой..., 11 Б=11 А Назву ії... то..., 12 Б=4 Б, 13 Б=16 А... та..., 14 Б=6 Б... діверкомъ..., 15 Б=7 Б... братікомъ..., 16 Б=4 Б, 17 Б=22 А... ти..., 18 Б=10 Б... зовидею..., 19 Б=11 Б... сестрицею...,

(Ждановка, Полтавск. у.).

153.

Просила Марисенка дівочокъ,
Щобъ ій вплели віночокъ.
А въ суботоньку—на хвалку,

А въ неділенку—всю днинку,
А въ понеділокъ скинь віночъ
Зъ золотими біндочками на кімокъ.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

154.

A.

1 Да просимъ вилець вити;
2 Да казали медъ вино пити,

3 Ажъ вони пудманили,
4 Да водою напоили.

B.

1 Б=1 А Якъ кликала нась..., 2 Б=2 А То..., 3 Б=3 А... піддурили,
4 5=4 А.

(Нар. южн. пѣсни, сборн. Метлинского, стр. 183).

155.

Було що істи, пити—
Нікому припросити.
Марусенка молоденька,
Дружечка пишненька,—

Не дивуйтесь тому—
Не дружила нікому;
Першій ся разъ придало,
И то ся не вдало.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 6).

156.

Пріхавъ Ивашко до Марусі въ гості,
Та й сівъ біля неї, та й дивиться на неї

— Чи такая сукня у неї, якъ у мене молоденъкого,
Щобъ не було та поругоньки одъ батенька та рідненъкого,
Одъ свекорка та старенького,
Одъ матінки та рідненкої,
Одъ свекрухи та старенької.

(Нар. южн. пѣсни, сборн. Метлинскаго, стр. 141).

157.

Ой у саду, у садочку, да на зеленій руті,
Плакала тамъ да Марусенька, да віночки въючи.
Да зачувъ Ивась, да по коні йдуши:
„Да чого жъ ти, Марусенько, слізнеценько плачешъ?
— Ой якъ же мені й не плакати,
Що у тебе молодого да родини много,
А у мене молодої да дари не много.
„Ой я татка упрошу, да родини уменшу;
А мамочки упрошу, да дари приболшу,
Таки тебе, да Марусенько, за себе возьму!“

(Нар. южн. пѣсни, сборн. Метлинскаго, стр. 141 и 142).

158.

Казавъ-есь, батеньку—не дась мя,
А теперъ кажешъ—віддась мя.
На що я віночокъ той плела,
Коли въ німъ не буду ходила?

Поставлю въ світлонці—зів'яне,
Пущу на Дунай—поплине;
Ой вже мое панянство загине!

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

159.

Ой іхали бояре горою,
Да кликали Марусю зъ собою:
„Ходи, ходи, Марусю, изъ нами,

Дамо тебі віночокъ зъ перлами^а.
— А я того віночка не зношу,—
Полюбила Ивасенька, якъ душу.

(Нар. южн. пѣсни, сборн. Метлинскаго, стр. 143).

160.

Ой ти, душенько, наша Марусенько! Чи на ёго степи, луга, сінокоси,
На кого жъ ти, Марусенько, уповала, Чи на ёго уродоньку, що хороший.
Що ти того та Иванка сподобала? Ой е въ ёго коники, та не ёго,
Чи на ёго та коники ворони, Ой е въ ёго та батенько,—батько ёго,
Чи на ёго жупаники голубні, Ой е въ ёго жупаноньки, та й не ёго,
Чи на ёго перстники золоти, Ой е въ ёго та братіки,—братіки ёго.

Шерстеньки золоті, то и не ёго, Степи, луги, сінокоси, то все не ёго.
Ой е въ ёго та сестриці,—сестриці ёго Хорошай уродоньки то жъ тілько ёго.
(Ждановка, Полтавск. у.).

Сиротъ:

161.

А.

- 1 Ой ходила та Маруся по крутій горі
- 2 Да загледіла селезня на бистрій воді!
- 3 — Пливи, пливи, селезню, тихо по воді,
- 4 Прибудь, прибудь, мій батеньку, теперь икъ мені.
- 5 — Охъ, и радъ би я, дитя мое, до тебе устать,
- 6 Насипано сирої земли на руки мої,
- 7 Склепалися карі очі й устонька мої.
- 8 Да ой кланяйся, дитя мое, чужій чужині,
- 9 Нехай дають порадоньку бідній сироті.
- 10 — Да ой кланялась, муй паноньку, не разъ и не три,
- 11 Не хто-жъ не дастъ порадоньки, якъ рідненський ти.

(Борисполь, Переяславск. у.).

Б.

- 1 Б=3 А, 2 Б=4 А, 3 Б=5 А... прибути къ тобі, 4 Б=6 А Да...,
- 5 Б=7 А, 6 Б=9 А Не дамъ тебі порадоньки..., 7 Б=8 А... усій родині,
- 8 Б=9 А Чи не дастъ тебі порадоньки...

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 129).

В.

- 1 В=3 А, 2 В=4 А... моя мати..., 3 В=5 А, 4 В=6 А... на груди...,
- 5 В=7 А... на всій ночі,

6 Запеклися уста кровью — не промовлю!

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 129).

Г.

- 1 Г=3 А Десь плавала сіра утка..., 2 Г=4 А, 3 Г=9 А Ой дай мені...,
- 4 Г=8 А Поклоняйся..., 5 Г=9 А... дадуть...

6 Да не разъ, не два, мій батеньку, поклонюся и дрібними слізоньками обілюся!

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 129—130).

Д.

- 1 Д=10 А, 2 Д=11 А... такої, якъ ти.
- 2 Що чужа родинонъки не посміла,
- 3 А рідна родинонъка не схотіла.

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 130).

Е.

1 Е=3 А, Пливе, пливе щука риба..., 2 Е=4 А, 3 Е=9 А Та дай мені..., 4 Е=3 Б Ой... дою моя..., 5 Е=3 В, 6 Е=7 А... и уста...

7 Зложилися біли руки та на віки,

8 Е=7 А... на всі ночі, 9 Е ...дою моя я поночі. (?)

(Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Ж.

1 Я ходила, молода, по городу,

2 Да ганяла сіріхъ утятъ да на воду,

3 Ж=3 А... Гиля, гиля, сіре утя..., 4 Ж=4 А, 5 Ж=9 А Ой дай мені...,

6 Ж=3 Б, 7 Ж=6 А Дакъ... мені, 8 Ж=7 А, 9 Ж=7 А... да й до доски,

10 Не промовлю я словечка да й до дочки.

(С. Гирякъ, Конотоп. у., Новицкій).

162.

Ой подлетає, крильцями має
Соколь подъ вишнівъ садъ,
Заглядає черезъ тиночокъ
Да въ вишневий садочокъ:
— Десь тута була
Галочка моя,
Собі гніздечко вила.
Ой ій пташечки ротомочні
По перинці збирали,

Ой подкіжжає, конемъ играє,
Івашко подъ тестівъ дворъ;
Заглядає черезъ тиночокъ
Да въ тестівъ дворочокъ.
— Десь тута була
Маруся моя,
Собі еличка звила,
А ії дружечки розпомочали,
По цвіточку збирали.

(С. Юрковка, Новгородськ. у.).

163.

Передъ нашими воротами
Гуло, гуло, два голубоньки;

Гули, гули, догували,
Якъ ми вінка довивали.

164.

Ой увійди, Марусенько, увійди!
Чи хороше віночокъ извили;

Ой якъ не хороше розірви, —
Ми-жъ тобі ще кращій изовъемъ.

165.

Ой, ходила Марусенька по полю,
Ой, тисні гolenки тисні,
Да плела винокъ съ куколю;
Да просила матиньки проосьбою.

— Ой хотъ проси, доненську, не проси
До вечера віночокъ доноси,
А въ вечері дружечкамъ oddаси.

(Маркевичъ, стр. 105).

166.

Через сіни садочокъ,
Вили Марусі віночокъ,
Тай покотили по столі,
По квітчастому скатірю:
Ta прийми, батеньку, віночокъ
Ізъ ярої рути сердечко *),
Не прийму, доненько, не прийму,
Зъ жалю ручечокъ не здійму,

За слізоньками не бачу;
Есть у тебе, доненько Марусю, слу-
жечка —
Старшая дружечка:
Вона встане й глане;
Вона й привітать,
И на здоров'є спитать.

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 148 и 144).

167.

Да ми въ своїй Марусеньки,
Въ дружечкахъ були;
Та ми свой Марусенці

Віночокъ звили;
Да звили віночокъ зъ ялини
Зъ червоної калини.

168.

Летіла сорока — чигече,
Сіла сі на столикъ, щебече:
Вплемо-сьмо віночокъ и вдатний,
Вже тобі, Марисю, остатний.

Ой, встань, Марисю, не сиди,
На сві ся віночокъ подиви:
Вплемо-сьмо віночокъ и вдатний,
Вже тобі Марисю остатний.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 4).

169.

Ой погорі полониченьки,
Мої любі вечерниченьки!
Вже-жъ болі на васъ не ходитонъки,
Съ панянками не дружитонъки!

Чи я зілю не вгодила,
Щобъ въ віночку не ходила?
Ой вже-жъ бо я тай не вгоджу,
Якъ той віночокъ сходжу.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 4).

170.

Ой изъ сінечокъ двое дверечокъ;
Тамъ Маруся овесець брала,
Голубоньківъ годовала:
„Да гудіть, голуби! куйте, зозулі!
Щебечіть, соловейки!
Да задайте тугу темному лугу

* Себъ то вершокъ изъ ярої рути. (Объясненіе пѣвицы).

И мое му панотченку,
Що вінъ мене дає, світъ мені загъязує
Червоню да китайкою, чорною да нагайкою!“
— Я жъ тебе, доненько, даю,
Я жъ тобі даю, що въ домі маю,
А доленъки не вгадаю!
Да проси, доненько, Господа Бога,
Щобъ щастлива доля!

(Нар. юж. пѣс. сбор. Метлинскаго, стр. 143).

174.

A.

- 1 Ой ти, душенько, наша Марусю!
- 2 Чи ми жъ тобі та, Марусю, не казали,
- 3 Чи ми жъ твого та серденька не розважали:
- 4 — Ой не ходи та до броду рано по воду,
- 5 Та не слухай голубоньківъ, де пара гуде,
- 6 Та не бери гостинчиківъ, якъ Иванко дає,
- 7 Бо ті жъ тебе гостинчики та израдують,
- 8 Одъ батенька до свекорка переманють;
- 9 А свекорко — не батенько: не бъє, та й болить,
- 10 А свекруха — не матінка: словами въялить.

(Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 Б=2 А Дитя мое..., 2 Б=3 А... втішали,
- 3 Що уже жъ тобі по садочку не ходити,
- 4 Дорогого да й наряду не носити.

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

- 1 В=2 А... дівчинонько..., 2 В=2 Б, 3 В=4 А Та..., 4 В=5 А... рано гудуть.
- 5 Тій тебе голубоньки та израдать,
- 6 В=8 А,
- 7 Да не буде у свекорка, якъ въ батенька було,
- 8 Да не буде свекорко гуляти пускати.
- 9 Ой хотіть пустити, хотіть не пустити, —
- 10 Да ще й пригрустити:
- 11 — Да иди, иди, чуже дитя, не бирися,
- 12 На сінечнимъ порозі завернися,

13 Увійшовши у світлоно́ку, поклонися.

14 Ой спасибі, мій батеньку, нагуляла,

15 Що у вічі челядно́ки не видала.

(Конотопъ. Изв рук. сборн. Кулиша).

172.

A.

1 Первая квітка...

6 Нехай дівчита не прядуть,

2 Ой попе, попе Гордію,

7 Нехай Марусі вільце въять

3 Не звони рано въ неділю!

8 Съ тонкого дерева ялини,

4 Задзвони рано въ суботу,

9 Изъ червоної калини,

5 Потеряй дівочкамъ работу!

10 Для Марусі княгині.

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 $B=2$ А, 2 $B=3$ А, 3 $B=4$ А да..., 4 $B=5$ А, 5 $B=6$ А Даже
вона..., 6 $B=7$ А... въ дружкі йдуть.

(Рук. сб. Кулиша).

B.

1 $B=2$ А, 2 $B=3$ А Та..., 3 $B=4$ А Та..., 4 $B=5$ А,

5 Ой щобъ вони не пряли, не шили,

6 До нашої Марусі въ дружки йшли.

(Рук. сб. Кулиша).

Г.

1 $G=2$ А, 2 $G=3$ А, 3 $G=4$ А.

4 Потеряй дружкамъ работу.

(Гостомль, Київск. у.).

Д.

1 $D=2$ А, 2 $D=3$ А Відчини церковцю...

3 А въ тий церковці святий Спась

4 Звінчає двоє дітей зъ межи нась.

(С. Колисники, Уманск. у.).

E.

1 Ой Гордій, Гордій, Гордію,

2 $E=3$ А, 3 $E=4$ А, 4 $E=5$ А, 5 $E=6$ А, 6 $E=7$ А,

7 Зъ хрещатого барвінку,

8 Зъ запашного васильку,

9 $E=9$ А 10 $E=10$ А Для молодоі...

(Нар. юж. п'єс. Метлинского, стр. 128).

173.

A.

- 1 Да ковала зозуленька у садочку,
- 2 Прихиливши головоньку на листочку:
- 3 А що-жъ вона, да куючи, говорила?
- 4 „Да чи буде зимочки, такъ якъ літчко?
- 5 Ой не буде садовина зеленіти,
- 6 Туйльки буде да гулейко стрімити...“
- 7 Да плакала да дівочка у світлонці,
- 8 Прихиливши голивоньку икъ скамниці;
- 9 Ой що-жъ вона, да плачуши, говорила?
- 10 „Ой чи буде такъ свекорко, якъ батенько?
- 11 Ой чи буде вуйнъ гуляти пускати?“
- 12 А ой хотъ пустить, да пригрустить: — Не барися,
- 13 У сінечкахъ, на дверчикахъ одвернися,
- 14 Увійшовши у світлоньку, поклонися:
- 15 „Спасибо, татусечко, погуляла —
- 16 У сінечкахъ на дверчикахъ постояла,
- 17 Не дудочокъ, не скрипичокъ не видала,
- 18 Дівочого голосочки нечувала“.

(Дованикъ, Черниговск. губ., изъ сбор. Кулиша).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=5 А... садъ зімою...
- 4 Тильки буде съ підсніжочку листъ чорніти;
- 5 А якъ буде да літчко да й тепленьке,
- 6 Такъ и буде садовина да й рясненько.
- 7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=9 А... у свекрѣ якъ у батька,
- 10 Ой чи пустить на улицю погуляти?....
- 11 Лихий свекоръ погуляти да не пустить;
- 12 Ой хотъ пустить молодую да й пригрустить:
- 13 — Иди, иди, дитя мое — не барися,
- 14 У сінечки, за дверечки, да й вернися.
- 15 Б=14 А, 16 Б=15 А... мій батеньку..., 17 Б=16 А,
- 18 И челядина у віchi не видала.

(Изъ сб. Кулиша).

174.

A.

- 1 Продай, продай, панотченьку, свій садъ-виноградъ,
- 2 Да спрavъ менi, паноченьку, дорогий нарядъ:

- 3 Зеленую да суконку до долу,
- 4 Щирозолотий поясочокъ на станочокъ,
- 5 Жемчужного намистечка на шиечку,
- 6 Сап'янові черевички на ножечки.
- 7 — На що-жъ тобі, дитя мое, дорогий нарядъ?
- 8 Ой якъ буде твій миленький да ревнівий, —
- 9 Зелена да суконечка излежиться,
- 10 Щирозолотий поясочокъ подамлеться,
- 11 Жемчужне намистечко розсиплеться,
- 12 Сап'янові черевички попиляться,
- 13 Въ молодої шинкарки опиняться.
- 14 Молодая шинкарка прибереться, —
- 15 Дитя-жъ мое слізоньками обілеться.
- 16 Молодая шинкарочка носить буде, —
- 17 Тобі, дитя мое, да жаль буде.

(Микиминъ, Черниговск. у., Новицкій).

B.

- 1 Б=1 А... мій батеньку, цей вишневий садъ, 2 Б=2 А... батеньку...,
3 Б=3 А... низько при землі,
- 4 Червоні черевичочки изъ иниличокъ (гапличокъ),
- 5 Б=4 А Червоний... изъ вихрами, 6 Б=5 А И дорого... изъ хрестими, 7 Б=6 А, 8 Б=7 А... дою мою..., 9 Б=8 А Якъ удасця..., 10 Б=9 А,
- 11 А червона черевички піломъ припадуть,
- 12 На червонимъ поясочку вихри упадуть;
- 13 А дорогое намистечко зовиці порвуть,
- 14 А срібні хрестики собі заберуть.

(Жаботинъ, Чигиринск. у. Новицкій).

B.

- 1 Ой ходила Марусенька да по саду,
- 2 Говорила своєму батеньку на досаду.
- 3 Б=1 А... цей..., 4 Б=2 А... дівоцький..., 5 Б=3 А..., сподничку по земличку.
- 6 Червоні черевички на ножечки,
- 7 Б=4 А,
- 8 Зелені гаплички до споднички,
- 9 Б=7 А... дівоцький..., 10 Б=9 А... споднички..., 11 Б=10 А,
- 12 Б=11 Б,
- 13 Золоті да гаплички марно пропадуть.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

Г.

- 1 Да ходила Марусенька по світлоньці,
 2 Да носила медъ-вино у скляноцьці,
 3 Частувала отця-неньку и всіхъ у порядъ,
 4 Г=2 А Исправъ... весь панъский..., 5 Г=3 А Да... по земельку,
 6 Г=4 А, 7 Г=6 В,
 8 Да на що-жъ тобі, доньку, зеленої сукні?
 9 Г=8 А Да... твій милий..., 10 Г=9 А То зеленое суконечко...,
 11 Г=12 А... иржа переість, 12 Г=6 В... изсохнуться,
 13 Усі твої роскоші минуться!

(Нар. кж. пѣс. Метлинского, стр. 141).

Д.

- 1 Д=1 Г... комнati,
 2 Будила панотченъка зъ кроватi:
 3 Да устань, устань, панотченъку, годi тобi спать!
 4 Д=2 А,
 5 Да шовкове суконечко ажъ по землi,
 6 Д=4 А, 7 Д=6 В, 8 Д=7 А Да..., 9 Д=8 А... наровистнiй,
 10 Д=9 А Дорогi суконечки..., 11 Д=10 А... поломнеться, 12 Д=11 Б,
 13 Д=12 А Тiлько... жалю завдадуть.

(Нар. кж. пѣс. Метлинского, стр. 141).

Е.

- 1 Чи я у тебе, мiй татухна, не горюю,
 2 Що видали мене замужъ молодую?
 3 Е=1 Б... же ти, мой татухна, вишновенъки..., 4 Е=4 В... же ти
 мой родненький, 5 Е=3 А Зелененький сахночокъ да..., 6 Е=6 В... зъ би-
 ралю,
 7 Дитя мое, дитятухно дорогое!
 8 Коли тобi горе иметься,
 9 То все твоє потреться,
 10 Вся твоя худобонька полежиться,—
 11 Е=11 Б.
 12 Горши тобi, дитяточко, туги придадуть.

(Изъ рук. сб. Еулиша).

175.

Одна була тополенька въ тімъ саду,
 Єдна була Марисенька въ тімъ дому.
 Всі хлощі на нюю вважалi,

Но Марисеньки не взяли;
 А Иvasенько якъ наваживъ,
 Та й Марисеньку собi взявъ.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 5).

176.

Єдна була тополенька въ тімъ саду,
Єдна була Марусенька въ тімъ дому.
Буйні вітри віяли,—

Въ тополі листя не звіяли;
Ажъ сходовій вітеръ повіявъ,
Съ тополі листячко звіявл.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 5).

177.

Ми, дружки, пудходили,
За венки не платили;
Черепківъ назберали,
За венки поддавали.

Ми, свати, пудходили,
По зілля не ходили,
Ми того назберали,
Що кози погладали.

(Вел. Глуша, Ковенск. у.).

178.

Старша дружка иде
И илечко весе,
А на юй сукня

Зъ червонаго сукна,
А на юй черевички
Червони, не велички.

(Лушни, Овручск. у.).

Собираясь идти на село приглашать родныхъ, соєдей и знакомыхъ къ себѣ на сватьбу, невѣста предварительно просить у родителей своихъ благословенія, при чемъ дружки поютъ:

179.

Благослови, Боже,
И отець, и мати,

Своему дитяті
На село вихожати.

(С. Колисики, Ушицк. у.).

180.

A.

1 Марусю мати родила,
2 Місяцемъ обгородила,

3 Сонечкомъ підперезала,
4 На село виражала.

(М. Шендеровка, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А... матінка..., 2 Б=2 А... городила, 3 Б=3 А... вперезала,
4 Б=4 А... виправляла.

5 Иди, синку, въ щастливу годинку,
6 Испросяи собі всю свою родинку,

7 Близькую, далекую,
8 Великую, маленькую,

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 11).

Получивши благословеніе, невѣста съ дружками выходитъ на дворъ и передъ порогомъ поютъ:

181.

А.

- 1 Кропи нась, мати,
2 Свяченою водою,—

- 3 Випровожай нась, мати,
4 Щастливою годиною.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

В.

- 1 Скроплай нась матінко,
2 Б==2 А,
3 Доброю доленькою.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 11).

Послѣ этой пѣсни молодежь отправляется въ путь.

Невѣста заходитъ сначала къ священнику, а послѣ ко всѣмъ роднымъ и знакомымъ. При входѣ въ комнату невѣста кланяется (иногда падаетъ къ ногамъ) всѣмъ отъ мала до велика, а одна дружка кладеть на столъ калачъ и за тѣмъ получаетъ какой либо подарокъ — хлѣбъ, курицу, ленъ, холстъ (по большей части) и проч.

Во все время хожденія невѣсты по селу, дружки поютъ:

182.

Щастливая та година настала,
Маруся по родину послала:

Идуть сестрички й брати
Марусю заміжъ оддати.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 128).

183.

Ой чи то дружечки
Черезъ уленьку перейшли,
Та все то по три, то по четыри?

На ихъ віночки та рутани;—
Дружечки та молоди.

(Рукоп. изъ сборн. Кулина).

184.

Я дружечокъ люблю,
До дружечокъ иду:
— Дружечка, голубочка,
Якъ зеленая груша
По двору зеленіе.

Обметайте дворы,
Купи, матінко, китайки,
Та застілай столи,
Гладіте, голубочки,
Идуть къ вамъ дружечки.

(Быть русск. нар., Терещенко, часть 2, стр. 508).

185.

Шли дружечки рядочкомъ
По підъ зеленимъ садочкомъ.

Вирвали квіточку зелененьку,
Обтикали Мар'яченку молоденьку.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

186.

A.

1 То не уточка пливе,
2 Не утенатокъ веде,

3 То Мар'яничка йде,

4 Собі дружечокъ веде.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Б=1 А... утінки..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А То жъ..., 4 Б=4 А Своїхъ...

(Ізъ рук. сбор. Куніша).

187.

Утинька йде,
Утенята за собою веде,
За шовковою травою.
Да не утка се йде—

Маруся; не утать веде—
А дружечокъ за собою,
За чорною косою.

(Віть русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 50).

188.

А въ суботу противъ неділеньки,
Ростворилося небо;
Тамъ видно все хрести золоті
И престоли святі.
Піля престола,
Мати Христова
Плете віночки, стоя;

То зъ шевлієнки,
То зъ червоної рожі.
Що зъ шевлієнки,
То молодому Івану,
А що зъ червоної рожі,
То молодій Марусі.

(Сборн. стат. слвд. о Київск. губ., 1864, стр. 60).

189.

Паноченьку голубоньку, ой що жъ мені да за сонъ снівся;
Прилетіли два соколоньки, сіли-пали на ослоні,
Кітаечку разослали, жемчугу-манисто насипали.
— Дитя мое, дитя родне, чи ти свого сну не разгадала:
Соколонькі то свати твої,
Кітаечка, то подарочки,
Манистечко, то слёzonьки.

Макішинъ, Черніговск. у.).

190.

А.

- 1 „Отсунь, Марьечко, віконце,
2 Да подивись на сонце,—
3 Чи високо сонце на небі,

4 Чи хороший Иванко на коні?
5 — Хорошъ, матінко, чорнобривъ!
6 То жъ тобі, доненько, Богъ судивъ.
(Сборн. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 71).

В.

- 1 Ой не сиди, дівчинонько, не сиди,
2 Б=1 А... кваторочку огляди, 3 Б=3 А,
4 Чи богато бояръ на земли,
5 Б=4 А, 6 Б=2 А Ой... кращій всіхъ.
7 Изнявъ шапочку више всіхъ,
И склонився тестеньку ниже всіхъ.

(Изъ рукоп. сб. Кулиша).

191.

- Ой, ти, душенько наша, Марусю! А бідний не сміє,
Сухая рибочка не третъся, Такъ моя чорна косинька смириє.
Матінко, богатий женихъ не шлетъся;

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 502).

192.

Ой ти, душенька наша, Марусенько!
Великі скови—сороки,
Низкі поклони—ворони,
Довгоноожка куличокъ,
Далеко сліхати дружечокъ.

Ой ти, душенько наша, душенько!
Лежить горохъ по дорозі,
Твій батенько въ дорозі;
Вінъ того не тає
Що дочка гадає.

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 509).

193.

Коло вишневого садочки,
Тамъ соколенько облітає,
И въ вишневий садъ заглядае:
Чи хороше галочки гніздечко вьють?
Чорнимъ шовкомъ починають,
А зеленимъ повивають,
А червоними покрашають.

А піля двора тестевого
Тамъ Иванко обышжає,
И въ тестівъ двіръ заглядає,
Чи хороше дружки вилечко вьють,
Пір'ємъ овсомъ починають,
А барвінкомъ повивають,
Килиново покрашають.

(Сборн. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 69—70).

194.

Ой ти, душенъко, наша Марусю!
Не вій, віtre, въ лузі,
Та повій по дорозі,
Розвій ії косу

По червоному поясу;
Розвій по волосочку
По червонимъ поясочку.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

195.

Світи, світи, звіздечко ясно,
Щобъ у Марусі личенько було красно,
Світи єще ясніше

Щобъ буле краснійше,
Івасенъку веселійше.

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 509 и 510).

196.

Ой ти, душенъко наша, Марусю!
Ой не гуди рано надъ головою,
Та загуди рано зеленою дібровою.
Не рійже то гуде, (bis)

То наша Маруся йде
Узькими уличками,
Зъ своimi дружечками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

197.

Вже пизненько,
Вже нераненько,
Чомъ не учишъ, ненько,
Чомъ не научаешъ,
Якъ свекруси годити?
, Та годи, доненько,
Та годи Марусю,
Свекруси, якъ матінці:
Та раненько встань,

Та на добри-день дай,
Въ ніженъки поклонися!
Держи світлонъку,
Якъ въ віночку,
И рушничекъ на колочку.
Держи відерця
Все біленъки
И водиці повненъки.

(Стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 70 и 71).

198.

Въ суботу, противъ неділеньки,
Мела Марья сіни.
Що нахилиться—
Слизоньками уміється,
Що розігнеться—
То рукавцемъ утреться,
Вишла до неї

Матінка еi:
„Чого, доненьку, плачешъ?“
— Якъ же менi да й не плакати,
Що дівочки гуляють,
Стріченьками мають,
А мене не приймають.
Скінь наміточку,—

Скажемъ тебі всю правдочку;
Скинь серпаночокъ,

Та надінь віночокъ,
То пріймемъ въ таночокъ.
(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 70).

199.

О городъ, городъ Лебединъ,
Туди іхавъ козаченько молодий;
Да підъ нимъ кониченько вороний,
Да на йму жупанъ голубий,

На голові шапочка боброва,
А у бока хусточка шовкова,
Що дарила дівчиночка здорова.

(Изъ рукоп. сборн. Куліша).

200.

А.

- 1 По малу, дружки, йдите,
2 Пиломъ не пилите,
3 Щобъ наша пава

- 4 Пиломъ не припала,
5 Щобъ наша княгиня
6 Була червона, якъ калина.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Б.

1 Б=1 А Ой..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... нашая..., 4 Б=4 А, 5 Б=3 Б...
слава,
6 По всімъ світу стала.

201.

А.

- 1 Та въ неділеньку рано,
2 Чого-сь тое та море грало?..
3 Тамъ Маруся та потопала,
4 Къ собі батенька бажала;
5 А батенько та на бережечку,
6 Е чівничокъ и веселечко:
7 „Потопай, мое сердечко!“
8 Та въ неділеньку рано,
9 Чого-сь тое та море грало?..
10 Тамъ Маруся та потопала,
11 Къ собі матінку бажала;

- 12 А матінка та на бережечку,
13 Е човникъ и веселечко
14 „Потопай, мое сердечко!“
15 Та въ неділеньку, рано,
16 Чого-сь тое та море грало?
17 Тамъ Маруся потопала,
18 Къ собі Иvasя бажала;
19 А Иvasь та на бережечку,
20 Е човничокъ и веселечко:
21 „Не потопай, мое сердечко!“

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 502 и 503).

Б.

- 1 Ой на морі, та на камені
2 Сине море порозтерялось...

3 Б=3 А, 4 Б=4 А И ратунку...

- 5 Ратуй мене, мій батеньку, ратуй,
- 6 Да не дай мені да й загинути,
- 7 Краси въ морі да й покинути!
- 8 Мій батенько та до бережечка —
- 9 Нема човна, а ні веселечка!

Также поютъ матери и жениху. Когда поютъ уже жениху, то оканчиваются такъ:

- 10 А молодий Иванъко, та до бережечка,
- 11 Б=30 А Знайшовъ човна...
- 12 Вирятувавъ Марусю-сердечко.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 123—29).

202.

Ой ишли ми низомъ,
Закидана дориженъка залізомъ...

у Йавашка кінь вороненъкій
Перескочить лугъ зелененъкій.

(Шандоровка, Каневск. у.).

203.

Ой ишли дружечки горою,
Кликали Марусю съ собою.

„Не мушу, сестриці, не мушу, —
Полюбила Иванка, якъ душу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

204.

A.

- 1 Ой летіла зозулька, да й кус:
- 2 „От-се тобі, Марьечко, за тее,
- 3 Не плети косонькі у трое,
- 4 Заплети косоньку въ друбушки,
- 5 А вже-жъ тобі не ходити по дружки.

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

- 1 Б=2 А... за те, 2 Б=3 А... коси..., 3 Б=4 А... косу..., 4 Б=5 А.
- 5 Рутяного віночка не носити,
- 6 Дівочокъ у таночокъ не водити.

(Рук. сбор. Кулиша).

B.

1 Б=2 А, 2 Б=3 А, Щобъ не плела...

- 3 Да заплети въ чотирі ради,
4 Щобъ погуляла въ чотирі годи.

(Рук. сбор. Кулиша).

205.

Косо моя русая!
Не рікъ, акъ тебе кохала;
Що субітоньки чесала,

Що неділеньки красила, —
За одинъ вечоръ зносила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

206.

Ой ходили-жъ ми, ходили,
Свої ніженьки потомили,
Червони чобітки попилили,

Золоті підковки поламали,
Покі собі дружечокъ назбрала.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 71).

207.

Ой чому, чому
Въ новому дому
Такъ рано засвічено?
Молода Маруся
Одъ свого батенька
Прічки вирижається.
А єі батенько,
Жель голубонько,
И просить, и спиняє:
„Не йди, доненьку,

Не йди, Марусю,
Вже роженька процвітає,
Хрестатий барвіночокъ
Встелає садочокъ;
А запашний васілічокъ
Зъ тиномъ рівняється".
— Вже-жъ мені зъ теї роженьки
Віночка не носить,
И запашного василічка
Въ рученьки не въялить!

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 72).

208.

Ой такъ ми звинули,
Все село стенули,

Отъ колка до колка,
Не менули и дворка.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 71—72).

209.

Молода Маруся всі двори обходила,
Но нігде слези не вронила,
А якъ прийшла на батьківъ двіръ,
То стала, подумала, жалибно заплакала:
„Ой дворе, мій дворе! яке тобі горе;

Не та́къ дворонькові, якъ своему батенькові:
Хлібъ ёго переїла, честь ёго перепила,
Въ світлонці заступила.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

210.

Ой, Боже, Боже, погоди,
Дрібний дощікъ изойди,

Шовкова трава поросла,
Усю свою родинонку обійшла.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

211.

Ой розступися чистокіль,
Йде Маруся панський двіръ —

Зелененькими лужками,
Зъ молодими дружвами.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

212.

Я у матери була,
Я горілочку пила;

Та не простую, а коричную,
Зъ солодкимъ медкомъ.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 508).

213.

Спасибі вамъ за дружну,
За ії послужжу;

Хоть не уміє співати,
Та уміє танцювати.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 509).

214.

Ми прийшли, паненочки,
По наши даруночки;

Шибко ся увивайте,
Намъ даруночки дайте.

(Lozin'ski, стр. 26).

215.

Ой матінко-нене!
Ріжъ курку для мене,

Бо курка сокоче,
Княгиня (молода) істи хоче.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

216.

Прибрайся, матінко, прибрайся,
Да до себе дружечокъ сподівайся;
Щобъ була курица жарена,

И горілка варена,
Ще къ тому и огірки,
Щобъ були дружечки говірки.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

217.

А.

- 1 Ой ти, душенько, наша Маруся!
2 Обметайте двори,
3 Застелайте столи,
4 Кладіте ложечки,

5 Дрібни блюдечки,
6 Золоті мисочки,
7 Отъ идуть дружечки.

(Вый рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 500).

Б.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А,
3 Словнайте кубочки,
4 Б=7 А,
5 Словнайте повненьки,
6 Отъ уже близенько.

(Нар. юж. п'ес. Метлинского, стр. 181—182).

218.

А.

- 1 Вийди, вийди, матінко, противу нась,
2 Глянь же, матінко, на всіхъ нась:
3 Краща Маруся ото всіхъ нась!
4 Не познала мати своєго дитяти.
5 За дружечками, за слізечками;
6 За дружечками, за миленькими,
7 И за слізечками, за дрібненькими.

(Вый рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 508).

Б.

- 1 Ой ти душенько, наша Марусю!
2 Б=1 А, Вийди матінко..., 3 Б=2 А Поглянь... по..., 4 Б=3 А...
відъ всіхъ...

(Нар. юж. п'ес. Метлинского, стр. 181).

219.

Да ти, душенько, наша Марусе!
Не познала мати
Та свого дитяти, —
Поміжъ миленькими
Та за дрібненькими

Карими оченьками
Та за слізоньками,
По міжъ дружечками
Та за слізочками.

(Нар. юж. п'ес. Метлинского, стр. 181).

„Молодий“ тоже ходить по селу приглашать знакомых и родственников на свадьбу. Идетъ онъ безъ „вінка, тільки зъ одними квітками барвінку“. Съ нимъ идутъ и оба дружка. Ни парни, ни дѣвушки не поютъ у молодого, „сами тільки жінки зъ найближчої рідні“.

Возвратившись изъ села, „молодий“ посылаетъ къ невѣстѣ дружбъ съ подарками „ринтухи, хустку и два калачики гусочки“. Дружбы „тричі“ поблагословившись у старости, идутъ къ невѣстѣ съ этими подарками и дорогой поютъ:

220.

Вітрець повіває,	Будь село весело,
Дощикъ покралляє,	Подарунки несемо.
Іванові подаруночки, якъ макъ про-	Одъ пана молодого до пані молодої,
цвітають.	Бо ми служеньки їго.

А зъ руточки дві віточки,—

Въ особенности поютъ эту пѣсню, когда прійдутъ во дворъ невѣсты. Староста невѣсты выходитъ въ сѣни къ посламъ, а невѣста съ дружками и другими дѣвушками садятся за столъ. Послы трижды благословятся у старости, входятъ за нимъ въ хату и отдаютъ ему подарки (дары), а дѣвушки за столомъ поютъ:

221.

Черезъ дунай глибокій	Подаруночки віддайте,
Лежить яніръ широкій;	Сами ся сідайте.
Ішовъ черезъ нѣго дружбоњка.	
Просить Бога дружечка,	Зъ-підъ зеленої вишні
Щобъ дружбоњка не втонувъ,	Два боярчики вийшли;
Щобъ подаруночківъ не згубивъ,	Выйшли вони до хати,
Подаруночки — рубочки,	
За рутяни віночки.	Не уміли ся взітати.
	На лавці посидали,
Міські синочки	Золотомъ всіяли.
Принесли намъ подаруночки;	

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 16—17).

По возвращеніи изъ села, невѣста съ дружками идетъ въ свой домъ. Дружки входятъ въ комнату, а она останавливается передъ порогомъ и остается на дворѣ до тѣхъ поръ, пока въ комнатѣ не приготовится къ посаду. „Богадъ“ или „посагъ“ — почетное място „на покуті“, подъ образами, назначенное

для молодыхъ. Мѣсто это покрывается рядомъ, или вывороченнымъ на изнанку „кожухомъ“. Дружки, приготовивъ все какъ слѣдуетъ, выходятъ въ сѣни, куда къ нимъ присоединяется и невѣста и всѣ начинаютъ пѣть:

222.

Прійшла Маруся зъ села,
Сіла си въ конецъ стола,
Зачала ся питати:
— Ой где-жъ моі два брати?

Где молодшій відъ мене,
Поставіть ихъ передъ мене.
— Поїхали въ поле чистое
По стадо вороное.

223.

Були-жъ ми за горою,
Були-жъ ми за другою;

Якъ-би бубни не бубніли,
Були-бъ нась вовки іззіли.

(Колосики, Ушицк. у.).

224.

Будо полемъ не блукати,
Но по хатахъ поклінь дати,

За що вибачайте,
И въ сіняхъ почекайте.

(Колосики, Ушицк. у.).

225.

Ой нась коні не возили (bis)
Насть ночи носили;

А ви ся догадайте,
Насть до хати пускайте.

(Колосики, Ушицк. у.).

226.

Не далекая дорога
Зъ порога до порога;

И ви троха потерпіте
И въ сіняхъ підождіте.

(Колосики, Ушицк. у.)

227.

A.

- 1 Добрий вечіръ, мати,
- 2 А зъ сіней до хати!
- 3 Чи гараздъ ми зробили,

- 4 Всю родину спросили —
- 5 Близькую, далеку,
- 6 Велику, маленьку.

(Основа, Апрель 1862 г., стр. 16).

B.

- 1 Б=3 А, 2 Б=4 А Шо... сходили, 3 Б=5 А... й далекую,
4 Вбогую и багатую.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

228.

Ой гараздъ ви зробили,
Що всю родину обходили:

Близькую й далекую,
Вбогую, й богатую.

(Колоски, Ушицк. у.).

229.

Ой гараздъ, детинко, гараздъ —
Підемъ на посагъ заразъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 16).

230.

Ой куди ти, моя донъ, ходила,
Шо ти свою головочку вбілица?
— Ходила у садочокъ-ягодочокъ...
Придавъ морю головоньку цвіточокъ;
А ні ёго буйний пітеръ не звіє,
А ні ёго отець й мати не здійме.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

231.

A.

1 Ой матенько, утко,
2 Звивайся хутко;

3 Якъ ми ся извивали,
4 Все село обмахали.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

B.

1 B=1 A, 2 B=2 A, 3 B=3 A Б..., 4 B=4 A.., зводили,
5 Відъ кілочка до кілочка,
6 Не минули ни двірочка.

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

C.

1 Ріжъ мати кітайки,
2 Застилай столи й лавки,
3 Бо йдуть дружки — панянки.

4 B=1 A, 5 B=2 A Увивали..., 6 B=3 A Бо вже... увивали,
7 B=4 A:

(Нар. пж. рус. п'с. Метлинского, стр. 182).

D.

1 Г=1 A... вутко, 2 Г=5 B, 3 Г=6 B, 4 Г=4 B,

5 Відъ кінца до кінца,

6 Г=6 Б... Бурдіця.

(С. Переїма, Балтск. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А, ворочайся...

3 Наповнай кубочки,

4 Ідуть до вась дружечки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 Д... футко, 3 Е=3 Д, 4 Е=4 Д, Недалеко...

(М. Шевдерека, Каневск. у.).

Ж.

1 Ж=1 А... я утко, 2 Ж=5 В,

3 Изъ синець до хати —

6 Краморе, крамороньку,

4 Чесь убідати дати,

7 Утчини комороньку;

5 Бо Марусина дружинонька убіду

8 Свій перець на торелець

пуждає. 9 Ду убіду, ду печенець.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

З.

1 З=1 А, Матіночко..., 2 З=2 А, Умивайтесь...

3 Ми ся хутко умивали, 5 Найближшу родиноньку,

4 Всі люди поспрошали: 6 Найменшу дитиноньку.

(Lozinski, стр. 27).

И.

1 И=1 В, 2 И=2 В, 3 И=3 В, 4 И=1 А, 5 И=2 А,

6 Бо сонечко низенько 8 Сонечко у Бога,

7 И дружечки близенько; 9 А дружечки у порога!..

(Изъ рук. сб. Кулінича).

232.

Ми прийшли, паненочки,

Шинко ся увивайте,

По наши даруночки;

Намъ даруночки дайте.

(Lozinski, стр. 26).

233.

А.

1 Добри-вечоръ тому, (bis)

3 Старому й малому,

2 Хто є въ цімъ дому;

4 Й Богові Святуому.

(С. Койфманн, Ушницк. у., Основа, Апрель, 1862 г., стр. 16).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, А кто въ..., 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, И Богу.
(М. Тыровъ, Винницк. у.).

Имъ отвѣчаютъ изъ хаты:

234.

A.

1 Бодай здорови були, 3 За старого, за малого
2 Що насть не забули; 4 Й за Бога Святого.
(С. Колюсики, Ушицк. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А;
3 Що ви ся догадали:
4 Намъ вечіръ добрий дали.

(М. Тыровъ, Винницк. у.).

235.

Чи метана хата? (bis)
Чи метяни сіни,
Чи застеляни столи,
Для нашої молодої?
(Колюсики, Ушицк. у.).

236.

— Ой метана хата,
Ой метяни сіни,
Ой застеляни столи
Для вашої молодої.
(Колюсики, Ушицк. у.).

Такъ перекликаются до тѣкъ порь, пока изъ хаты не скажутъ, что все уже готово. Тогда вызываютъ (старшая дружка) старосту изъ хаты и говорить ему:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто! Благословиди на село виходити, благословить и въ цій домъ вступити“.

— Най Богъ благословитъ!

„По втуримъ!“

— Най Богъ благословитъ!

„По третему!“

— Най Богъ благословитъ ¹⁾!

Дружки поютъ:

237.

Благослови, Боже,
И отець, и матери

Своему дитяті
— Въ цей дінь уступити.
(С. Колюсники, Ушицк. у.).

Тогда староста, а въ другихъ мѣстахъ дружка, береть палку, дѣлаетъ ею въ растворенной двери три раза крестъ и вѣсто стоящіе въ сѣняхъ входить въ комнату. Невѣста кланяется роднымъ до земли. Староста береть платокъ, даетъ конецъ его невѣстѣ; она, держась лѣвой рукою за платокъ старости, въ правую береть свой платокъ и конецъ его передаетъ старшой дружкѣ, которая въ свою очередь передаетъ такими же образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такъ они обходить столъ, нарочно поставленный по срединѣ комнаты.

Дружки поютъ:

238.

Дайте намъ сокиронъки,
Долотца гостренъкаго,
Прибивати святѣнъкого.
Друженку головонъкою

Не сокіри штукати —
Посагъ забивати.
Можна й такі раду дати.

(Полоски, Бальск. у.).

239.

A.

1 Славний городъ да дівичъ-вечоръ;	9 На маковочці — ластовочка
2 Рано, рано то дівичъ-вечоръ, —	10 Звила гніздечко зъ чорного шовку,
3 Хороше зражень.	11 А червонимъ обвила.
4 Та не таихъ зражень, якъ обсаненъ;	12 Вивела дітки одноклітки:
5 Славно-жъ ёго збудовало	13 Перше дітятко роженое,
6 На три стіни камъяни,	14 Другое дітятко суженое.
7 А четверту золотую.	15 Роженое — та Иашко,
8 На тій стіни маковочка,	16 Суженое — та Марьечка.

(Nowosielski, стр. 192).

B.

- 1 Теперъ у насъ дівичъ-вечоръ,
2 $B=2+3$ А, 3 $B=4$ А, 4 $B=6+7$ А, У...

¹⁾ С. Колюсники, Ушицк. уѣз., Подольск. губ.

5 А на той стіні теремъ стойть.

6 Б=8 А, А на терему..., 7 Б=9 А, 8 Б=10 А, 9 Б=12 А,

10 Первє дитятко—молодий Ивашко

11 А друге дитятко—молода Марусенька:

(Обичай и повѣр. Маркевича, стр. 117).

В.

1 Дивенъ вечеръ зряжений

2 Та дівичъ-вечоръ!

3 Да рано, рано, да ранесенько,

4 В=6 А, Да на..., 5 В=7 А, А на.., 6 В=3 В, 7 В=8 А, 8 В=9 А,
9 В=3 В, 10 В=12 А, 11 В=3 В, 12 В=10 Б, Що..., 13 В=11 Б,
14 В=3 В.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 156).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 В+3 А, 3 Г=4 А, 4 Г=6+7 А, 5 Г=5 В,
6 Г=6 Б, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А, 9 Г=12 А, Да..., 10 Г=10 Б, 11 Г=11 В.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А... вечоръ... да рано, рано,

2 Дівичъ-вечоръ славенъ,

3 А ще славни мій чорний воронъ:

4 Чорний воронъ збудувавъ городъ.

5 Д=6 А, Да й ... , 6 Д=7 А, 7 Д=5 Б, 8 Д=6 Б, 9 Д=9 А,
10 Д=10 А, 11 Д=11 А, 12 Д=10 В, Що..., 13 Д=11 В *).

(С. Корнієвка, Переяславск. у.).

Е.

1 Дивенъ, зряженъ дівичъ-вечіръ!

2 Е=6 А,

3 А четвертая золотая,

4 Е=8 А, 5 Е=9 А, 6 Е=10 А, Та... гніздо..., 7 Е=12 А, И...,
8 Е=13 А, Одно дитя...

9 А другое суженое:

10 Иванъ рожений,

11 А Мария суженая!

(Сборн. Стат. Свѣд. о Кіевск. губ. 1864 г., стр. 73).

*) Послѣ каждого нечетнаго стиха—„да рано, рано“, а послѣ четнаго—„да ранесенько“.

240.

Колисомъ соничко на гору йде,
Колисомъ ясное на гору йде,

Полкомъ молодой на посагъ іде,
Полкомъ Ивашко на посагъ іде.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

241.

До насъ, дівонькі, до насъ,
Въ насъ усе гораздъ:
Медь, вино пьютъ,
Посагъ забивають;

Въ насъ дубъ е, дорогое
Віттячко зеленеє...
На Марусенькінъ посагъ
Писарь писавъ одъ Господа Бога.

(Полоцьк, Бѣльск. у.).

242.

Ой дивно Львівъ збудовани:
На три угли ставлени,
На четвертий золотимъ;
А на тімъ золотимъ — маківка;

А въ тій маківці — ластівка.
Ой виведа дroe дитятъ:
Першое дитя — Иващенко,
Другое дитя — Марусенька.

(Zegota Pauli, стр. 92).

243.

А въ садочку дві квіточки...
Цусти, свату, въ хату,
Тутъ-же насъ не богато:

Четверо да п'ятеро—
Усіхъ дев'ятеро.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

244.

Красна Марисенька шалвію ламала;
Ломучи, вона до віконъця припала,
А привавши, батенька ся цітала:
„А що мі кажешъ, батеньку, робити?
— Покінь, доню, всю роботу въ суботу,
Сідай, дітятко, съ милимъ Богомъ на посагъ.

(Lozinski, стр. 27).

245.

Грайте, музики, різко!
Склонися Марисю (Івасю) батенькові (матінайці) низко.
Не рікъ тебе батенько годувавъ,
Нимъ ся твого поклону дочекавъ.

(Lozinski, стр. 21 и 28).

246.

Схілилася вишня
Відъ верху до корена;
Поклонися, Марисю,
Черезъ стіль до батенька;
На стіль головку клонить,
А щіль стіль слизи ронить.
— Кланяйся, Марисю,
Старому, и малому, чтъ яко
И батеньки своему,
Бо южъ бильше не будешъ,
.: А ѿ батеньку забудешъ;
Тилько твого уклону,
Що у батенька въ дому.

(Lozinski, стр. 28).

247.

Покорися, Марисенько, покорися,
Свому вітцю поклонися,
Оглянися назадъ себе;

{ Стоіть родинонька коло тебе;

Склонися, Марисенько, низенько,

Щобъ било родиноньці жалібненько.

(Lozinski, стр. 29).

248.

Въ лісі, на яворі,
Сідло два ангели;
Сідачи, говорили:
„Полиньмо, полиньмо, брате,
До тої сиротоньки,

Сядемъ та послухаемъ,

Да ѿ сиротонька плаче,

До стола припадає,

Що батенька не має.

(Lozinski, стр. 29—30).

249.

Стояла калина въ лузі,
Наша Марися въ тузи;
Що вона собі думас,

Що батенька не має.

Нема кому весілле спровадити,

Пишного обіда дати.

(Lozinski, стр. 30).

250.

Відкій соненеко всходить,
Тамъ дий Ивась ходить,
Въ рукахъ шапойку носить.

Благослови жъ мі, батейку,

На завтрійшу неділейку.

(Lozinski, стр. 20).

251.

„Ой, кому жъ ти ся, молода Марися, кланяєшъ, і чифтъ? Є
Коля въ своємъ дому рідного батенька не маєшъ?“

— Ой е у мене родиночки не мало,
Буду ся кланяти, щоби мі за батенька стало:
„Ой не стане, колода Марисю, не стане,
Южъ твій батенько не болі ніжки не встане“.

(Lozinski, стр. 23).

252.

Сосідайки, голубочки!
Сходітся до куночкій:
Найдемо ся подивити,
Якъ спротойко плаче:

Ніть ся кому поклонити,
На посагъ випросити,
Поклонися сусідайці,
Якъ рідні матінайці (батенькові).

(Lozinski, стр. 20).

253.

Грайте, музини, різко!
Кланяйся, Ивасю, низко;
Якъ вітцо, матінайці,
Такъ і всій родинайці;

Такъ близкімъ сосідкамъ,
Якъ маленькімъ діткамъ,
И тяжкімъ вороженькамъ.

(Lozinski, стр. 21—28).

254.

Покірне дітятко Ивасейко,
Покірно ся батенькові (матінайці) кланяє,
Словами ноженъки вливав,
Черновъ шапошковъ втерас.

(Lozinski, стр. 21).

255.

Ой прилетіло два бубенчики,
Брикнули надъ зворомъ.
Ой заплакавъ князь Ивасейко
Надъ батеньковими гробомъ:
„Ой прошу-ша я тебе,

Милый батеньку, до тебе
На весілляко.
Ой радъ-жеби я, словейко, пригадати,—
Привягла мя сіра землейка, та не могу
встати.

(Lozinski, стр. 21).

256.

А.

1 Шла Мариса на посадъ,
2 Стригає її Гостільда сажъ;

3 Эль щастячкомъ и здоровычкомъ,
4 И щастливюю годинкою

(С. Коджасан, Узник. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,
3 И зъ долею добром,
4 В=4 А.

(М. Поконное, Новоградволынск. у.).

В.

1 Ишовъ Иванко на посадъ,
2 В=2 А... ёго..., 3 В=3 Б... щасливоу, 4 В=4 А, Изъ доброю...
(Щаслива, Козелецк. у.).

257.

Кому-жъ ти ся кланяешъ,
Коли батька (матері) не маешъ?

— Поклонюся чужому,
Буде ми ся виділо, що свому.
(Lozinski, стр. 21—22).

Послѣ невѣста и дружки садятся за столъ и продолжаютъ пѣть:

258.

А.

1 Ой летіла галочка черезъ садъ, 4 — Стремите коври — я й пойду,
2 Крикнула галочка на ввесь садъ: 5 Благословіте — я й саду.
3 „Чась тобі, дівочко, на посадъ!“

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А... летіли білі гуси..., 2 А=3 А... Марусю...
3 — Ой що-жъ вамъ, білі гуси, до того,
4 До любого посагу того?
5 Є у мене батенько,
6 До моого посажинку.

(Lozinski, стр. 27).

В.

1 В=1 А... гусоньки..., 2 В=3 А, Кликали Марусю..., 3 В=3 Б...
гусоньки..., 4 В=4 Б... моого... пишного, 5 В=5 Б... ду того,
6 Ду посаженьку пишного,
7 То вінь мене порадить
8 И на пусаженьку пусадить.

(Д. Кульчина, Бѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... гуси... ставъ, 2 Г=3 А... Марисю, на ставъ, 3 Г=3 А,
 4 А до того посагу цицнного.
 5 — Мостіть мости калинові, — то піду,
 6 Отеліть кудри шовкові, — то стану,
 7 Благословіть отець и мати. — то сяду.

(Колосики, Ушицк. у.).

Д.

- 1 Вже вечеръ вечеріе — всі зори зійшли.
 2 Часть мні молодий на посагъ ити.
 3 Д=5 Г, Кладіть..., 4 Д=6 Г... кодри..., 5 Д=7 Г.

(С. Переяма, Балтск. у.).

259.

А.

- 1 Брать сестричку за стиль веде:
 2 — Сестро моя, коса твоя жовтенька!..
 3 Заводжає, научайте:
 4 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенька!..
 5 Май свекорца за батейка;
 6 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенька!..
 7 Май свикрошку за матінку;
 8 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенька!..

(Lozinski, стр. 31).

Б.

- 1 Б=1 А... сестру..., 2 Б=3 А, Веде и, веде..., 3 Б=2 А... росчесана,
 4 Часть тобі на посаженьку сідати.

(Основа, Апрель, 1862 г. стр. 21).

260.

Сіла Мариня на посаженьку,	„Будешъ, дитятко, будешъ,
Якъ на роженці квітка;	Якъ у мене будешъ;
Еї батенько, еї ріднецькій,	А якъ підеши відъ мене,—
Не може ся на юю надивити.	Спаде красота съ тебе —
„Мариню-жъ моя, дитятко-жъ мое!	Зъ лицейка румяного,
То-жъ есь мі теперъ мила!“	Зо стану панянськаго“.
— Ой мій батеньку, мій голубоньку!	— Ой мій батеньку,
Чп довго я буду такая!	Славий голубоньку!

Ні въ чімъ я ті не вгодила:
Ні въ роботоныці,

Ні въ походоныці,
Ні въ полю, ні на нивоныці.
(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

261.

Ой братъ сестру за стиль веде,
Да ведучи, да й питає:
„Хто тобі, сестро, милій усіхъ?”

„Да милій мені мій батенько“.
— Се-жъ твоя, сестро, вся неправда:
Да милій тобі твій миленький.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

262.

Горою сонечко колуе,
Мариню товаришь дарує,

Не великимъ даромъ — посагомъ,
А щастямъ, здоров'ямъ за столомъ.
(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

263.

A.

- 1 — Ой хто-жъ тобі, Марисю,
2 Та цей хороший посадъ писавъ?
3 „О цей посадъ писарь писавъ,
7 A=3 A, 8 A=4 A,
10 A=3 A, 11 A=4 A.
9 Ясного сонця у віконця.

- 4 Та отъ Господа Бога;
5 Писали єго писари,
6 Темної ночі при свічи,

(М. Полонюс, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 Ой писали писарі,
2 Въ моого батька на стольці,
3 B=6 A... очки до свічочки, 4 B=9 A... до...
5 Зъ суботи по неділеньку.
6 Збрайся мій родоньку,
7 Дай мені порадоньку:

- 8 Мене мати першу дає —
9 Порядку не знає.

(Lozinski, стр. 84--85).

B.

- 1 B=1 A... молоді, 2 B=2 A, Цей..., 3 B=5 A, 4 B=6 A... при зорі,
5 B=9 A.

(Lud Ukrainski, Nowosieelskiego, т. I, стр. 206).

G.

- 1 Посажено Марисю
2 На тимъ пишнимъ посаді,

3 Г=3 А 64..., 4 Г=4 А. Відъ...

5 И відъ батенька рідного.

(Lozinski, стр. 31).

264.

А.

- 1 Ой славенъ, славенъ Мариненъ посагъ!
- 2 Ой почімъ-же вітвъ таъ дуже славенъ?
- 3 — По всіхъ віконцахъ янгели сидять.
- 4 Янгели сидять, доленьку судать.
- 5 А надо дверми самъ Господь стоить,
- 6 Самъ Господь стоить, книжочку читає,
- 7 Книжочку читає, доленьку роздає,
- 8 Доленьку роздає, Мариню питает:
- 9 „Мариню, дитятко, чия ліпша доленька,
- 10 Ой чи Божая, чи батенькова?“
- 11 — Ліпша Божая, якъ батенькова:
- 12 Батенько дає, та й вимовляє,
- 13 А Господь дає, ще й причиняє.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

Б.

- 1 Б=1 А... (імя отца) рідъ,
- 2 А ще славнійшій Марисинъ посагъ!
- 3 Марисинъ посагъ, самъ Господь пославъ.
- 4 Б=3 А, На штирохъ..., 5 Б=5 А, А въ дверахъ..., 6 Б=6 А... доленьку судить, 7 Б=11 А, 8 Б=12 А, 9 Б=13 А... самъ.

(О. Колюсіки, Ушицк. у.).

265.

А.

- 1 Слала зоря до місяця:
- 2 — Ой місяцю, мій товаришу,
- 3 Не зиходь ти раній мене,
- 4 Изійдемо обое разомъ,
- 5 Освітемо небо и землю!
- 6 Зрадується звіръ у полі,
- 7 Звіръ у полі, гість у дорозі.
- 8 Слала Маруся до Івасечка:
- 9 — Ой Івасе, мій сужений,
- 10 Не сідай на посаду раній мене,
- 11 Обсядимо обое разомъ,
- 12 Звеселимо два двора разомъ:
- 13 Ой первый двіръ — батька твого,
- 14 А другий двіръ — батька моего.

Б.

1 Б=1 А... рано, рано, 2 Б=3 А... сходь же... раныше відъ...,

3 Б=4 А, Та ходъмо..., 4 Б=6 А, То... полю, 5 Б=7 А, 6 Б=8 А...
рано, рано, 7 Б=10 А... посатъ ранше відъ..., 8 Б=11 А, Но...

9 То зрадується отець и мати,

10 Отець, и мати, и вся родина.

(С. Ковченко, Уманск. у.).

B.

1 Б=1 Б, 2 Б=1 А... ранесенько,

3 Ой місячко братіку, рано, рано,

4 Ой місячко, мій братіку, ранесенько.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 514).

266.

Стала зоройка до місячейка уві вечера:

— Ой якъ зайдешь, ясний місячейко, жди мене,
Най освітимо небо й землю обое.

Слаль сванейка до старостойкі зранейка:

— Ой якъ поідешь, старий старостойка, жичь мене,
Най ми послужимо тимъ молодятамъ обре.

(Lozinski, стр. 24).

Во время пѣнія этихъ пѣсень, дѣлаютъ складчину для молодого и музыкантовъ. „Староста боярскій“ спрашиваетъ у „старости домового“ какуюнибудь небольшую посудину. Тотъ для смѣха предлагаетъ ему телѣгу, колесо, сани и т. п. и, „чайонецъ“, деревянную тарелку. „Староста домовой“ долженъ положить на тарелку четыре кучки денегъ — для четырехъ колесъ воза. Но онъ сначала поддразниваетъ компанію и кладетъ то одну, то двѣ кучки, противъ чего бояре вооружаются и заставляютъ таки его положить четыре кучки. Сколько онъ положить въ одной кучкѣ денегъ, столько долженъ дать каждый изъ бояръ. Три изъ этихъ кучекъ идутъ молодому: „же ся три кола у воза кус“, а четвертая отдастся музыкантамъ. Во время складчины поютъ:

267.

Складайтесь бояри!

Обицяли намъ грati,

Молодому — по первому,

Въ пятницу перестати.

Музикамъ — по таллу:

268.

По за листейко огни горять,
А все тернови;

А въ тимъ листейку ковалъчики,
А все молоді,

Кують коники,
А все боярски;
Сванейка ходить подковікі носить,
А все мусажни;
А коралики на гуфналики,
А все дороги.
Ой ковалъчики! куйте копитки,

А все боярски,
Бо ми пайдемо, польёмъ, болоньёмъ,
Ой милий Боже! піскомъ, каменёмъ;
Будуть вози дудніти,
А підкови бренгіти;
Вчують насъ люде,
Славно старості буде!

(Pozlaski, стр. 25—26).

269.

A.

- 1 Марусинъ батенько да передъ Богомъ стоить,
- 2 Навхрестъ руки держить,
- 3 Господа Бога просить:
- 4 — Ой, Боже мій милий! (bis)
- 5 Пусти мене изъ неба до дому,
- 6 Да нехай я побачу свою долю,
- 7 Чи хороше да нарижена,
- 8 Чи въ добрий часъ да посажена?
- 9 Нарижена, якъ паняточко,
- 10 Седить вона якъ сиротяточка,
- 11 Ой радъ ба я, моя дою, до тебе прибути,
- 12 Насипано сирой землі на ручки мої,
- 13 Склекишли (?) кари очи и уста мои.

(Ізъ рук. сб. Кумаша).

B.

- 1 $B=1$ А... лежитъ, 2 $B=2$ А,
 - 3 Та у Бога, ся просить:
 - 4 Та пусти мене, Боже,
 - 5 Та зъ неба на землю,
 - 8 $B=7$ А, 9 $B=8$ А... вчасна..., 10 $B=9$ А... паняточко, 11 $B=10$ А,
- Посажене...

(С. Колосники, Ушицк. у.).

B.

- 1 $B=1$ А, Да Марусина мати..., 2 $B=2$ А, Да..., 3 $B=3$ А, Да...
- 4 Да пусти-жъ мене, Боже,
- 5 $B=5$ Б... до дому,
- 6 Да изъ дому до' дому,
- 7 Да до мої хати,
- 8 Да моого дитати;

9 В=7 А, 10 В=8 А, 11 В=9 А, 12 В=11 Б.

13 Изражена, якъ панська дитина.

14 Посажена, якъ сиротина.

(Изъ рук. сб. Кудрина).

Г.

1+2 Г=1 А, Маруспна..., 3 Г=2 А, 4 Г=3 А... молить,

5 Ой Боже мій, Боже,

6 Г=5 А, 7 Г=6 В, А изъ дому та...

8 Ой нехай я по бачу,

9 Г=8 В, Да свою..., 10 Г=7 А, Ой..., 11 Г=8 А, А чи въ пору?.

12 Г=13 В, Нарижане..., 13 Г=14 В, 14 Г=9 А... якъ панськое дитятко,
15 Г=14 В... якъ сиротятко.

(Lud Ukrainski Nowostielkiegó, к. I, стр. 121).

Д.

1 Наша Мариса — сиротинка, 3 А. ей батенько

2 Бо батенька не має; 4 Е у Боженька;

5 Д=1 Б, Передъ..., 6. Д=2 А, На крестъ..., 7. Д=3 Б, Тай у...,

8 Д=4 В, Ой..., 9 Д=6 Б, Най злізу...

10 Чи добре дитя наряджають,

11 На посадъ сажаютъ!

(Lozinski, стр. 29).

270.

А.

1 Походюша зіронько!

2 Ти, Мариню дівонько,

3 Всі двори входила —

4 Слизоньки не зронила!

5 А на батьківъ двіръ прійшла,

6 Та й стала, подумала,

7 Подумавши, заплакала:

8 — Ой дворе-жъ мій, дворе,

9 Якъ я тобі тяжка!

10 Не такъ тому дворонькові,

11 Якъ своєму батенькові,

12 Шо молоду замужъ дає,

13 Робити не навчивши,

14 И разуму не довівши!

15 Научать мене люде,

16 Та жаль батенькові буде!

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

Б.

1 Молода Марисейка...

2 Б=3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, Ой скоро на свій...

5 Тяжейко заплакала,

6 Б=8 А,

7 Та чимъ я ті тяжейка

- 8 Б=10 А, 9 Б=11 А,
10 Хлібця-мъ му переїма,
11 Водицю перепила,
12 Сукманчи ножедила.
- 13 Ой мима-жъ я му буду,
14 Якъ я відъ нёго піду.

(Lozinski, стр. 38).

271.

A.

- 1 Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ,
2 Марисінъ батеньку?
3 Чомъ не вийде до нової світлойкі,
4 Чомъ не стане до тисового стола,
5 Чомъ не дарує свого дитятка?
- 6 Ни чирвонимі, ни золотимі
7 Дітятко даровати,—
8 Сно щастемъ, здоровлемъ
9 И добренъковъ доленъковъ.

(Lozinski, стр. 38).

B.

- 1 Ой ся дівъ, де ся подівъ,
2 Марисенъки батенько?
3 + 4 Б=3 А, Ой... (bis), 5 + 6 Б=4 А... не приступить (bis), 7 + 8 Б=5 А...
Марисенъку на посаді (bis).

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

272.

Що то мі за дорога
Одъ стола до порога?

Родина витонтала,
Мариню дарувала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

273.

Місаченько ясний,
Івасенъко красний,

Що ввійшовъ до хати,
Мариню дарувати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

274.

Даруй мене родинонько,
Зъ вечора въ суботоньку;
Якъ я ся запоможу,

Оддати ті можу.
Буду ся гараздъ мати,
Буду ті дякувати!

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

275.

Захотіла Марися
Калинового вінка

И послала батенька
За море по калину.

Батенько приїжджає,
Калина не процвітає;
— Ей калино, калино,
Несчастлива годино!
Несчастливое зілье,
Не поспіло на весільє;

На той день, на неділю,
Марисі на віночокъ.
— Ой поспіла, поспіла
Одна квіточка не дозріла,
Не дозріла въ садочку,
То дозріє въ віночку.

(Lozinski, стр. 39).

276.

Скочила Мариня на теренъ,
Махнула хусточковъ напередъ:
— Розступитъца родино,

Най мене дарує чужина
Не великий даромъ—посагомъ,
А щастямъ, здоров'ямъ за столомъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 28).

277.

Даровано Марусеньку
Ревнеми (гравнами) золотими,
Талярами битими;
А ми ревнихъ не знаємъ,

По столі посугаємъ:
Ляжте — полежіте, ревні,
На тімъ тесовімъ столі,
Та й на льоннимъ обруси.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

278.

Ой ви, хлопчики маленьки,
Збрайте шеляжки дребненьки:
Треба Марині чобітокъ,

Зъ самого золота підківокъ,
Що-бы підківки бриніли,
По-підь луженьки шуміли.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

279.

Деся тиі поділи,
Що за нами гляділи?

Теперь не ввійдуть до хати,
Мариню дарувати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

280.

A.

- 1 Стань, батеньку, проти мене,
- 2 Та напийся до мене,
- 3 Повною повненькою,
- 4 Доброю доленькою,

- 5 Часъ мене дарувати:
- 6 Присудила Божа Мати,—
- 7 Не великий посагомъ,
- 8 А щастямъ, здоров'янськомъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

В.

- 1 Поздровляй мене, да мій батеньку,
 2 Б=3 А Зъ..., 3 Б=1 Б,
 4 Зъ долею добренькою,
 5 Щобъ не пьяница, не ледащаця,
 6 Щобъ було зъ нимъ нажититься.

(С. Печиводи, Новоградволинск. у.).

281.

Я повненької вициваю,
 Щастя долі не вгадаю.
 Обое-сте молоденьки,
 Просіть Бога доленъки, —
 Чистої, пречистої;

Котра доленъку роздає
 Добрую и лихую
 На челядь молодую.
 Стань, матінко, проти мене и т. д.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

282.

Пийте, молодці, пийте,
 Но склянокъ не побийте:
 — У насъ склянки дороги

По чотирі золоті;
 А порція по грошу,
 Пийте, молоді, прошу!

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

283.

Знати Марисейку,
 Знати сиротойку,
 Що на посагъ засідає;
 А ей віночокъ
 Весь зъ фіалочокъ
 Порошкомъ перепадає.
 А ей батейко
 Передъ милимъ Богомъ служить.
 Ясновъ свіченъковъ горить,
 Милому ся Богу молить:

— Пусти-жъ мене, Божейку,
 Съ черновъ хмаровъ на село,
 Съ дрибнимъ дощомъ на землю,
 Съ яснимъ соньцемъ віконьцемъ:
 Най я ся подивлю,
 На свое дітятойко,
 Кто му справіть весілейко.
 Справляють єму люде,
 Жаль батенькові буде.

(Lozinski, стр. 32).

284.

Ой знати, знати
 Марисинъ посагъ,
 Що ей матінка дє:

Стіль застелений,
 Двірь заметений,
 Гостенъки запрошені.

Ой знати, Марисю, знати,
Що е рідная мати,

Що крояла хусточки
Зъ білої кітаёчки.

(Lozinski, стр. 35).

285.

Ступлю я на ломину,
Махну я на родину:
— Збрайся, родоньку,
Зъ вечора въ суботоньку,
А зъ суботи на неділоньку,

До Марисі на порадоньку!
Близкі і далекі,
Убогі і богаті.
Богаті — на славоньку,
Убогі — на порадоньку.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

286.

Ой ти, душенько, наша Марусю!..
Ой ходила Марусенька по коморі
Та будила свою неньку на спокой:
— Ой устань, устань, ненько-жъ моя,
Годі-жъ тобі спать,

Та вже-жъ мені та у тебе
Не вікъ вікуватъ,
Тілько цю одну нічку
Переночуватъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Въ то время, когда молодая „засідає на посагъ“, „староста домовий“ выносить водку и „осухи съ сыромъ“; невѣста угощаетъ дѣвушекъ-дружекъ. Обрядъ этотъ называется „посиранкі“ и получилъ свое название отъ слова сыръ. Иногда, впрочемъ, онъ называется также „дружчинами“, отъ „дружокъ“.

Когда невѣста угощаетъ своихъ подругъ, онъ поютъ „пісні посиранкові“.

(Lozinski, стр. 32).

287.

Дружейка осухъ красе,
Золоцтій ножікъ мае.
Що въ жменю,

То въ кішеню,
Дружбайді на вечеру.

(Lozinski, стр. 33).

288.

Красная Марисенька
Заганяла стадонько,
Въ городъ на зілонько:
— Стадо мое вороное,
Витолочъ-же зілле мое;
Нехай ся не зістає,
Матінейці на жаленько,

Бо въ мене матінка
Барзъ жалослива:
Що до городейка прийде—
Все мене вспомине:
— Гдесъ мое дітятойко,
Що садило зілейко;
Садила, підмівала,

Чо собі седень звила,
Що ся въ нимъ заручила,
Того не сходила;

Сходила го друженька,
Єй вірна служенька.

Иногда оканчиваютъ такъ:

Нехай ся не зістає
Дівойкамъ на віночки,
Бабойкамъ на чаройки,

(Lozinski, стр. 34).

289.

Не била въ дому на своіхъ заручи-
нахъ
Тамъ въ городейку,
При барвінойку,
Жовтий лёнъ простирава.
Вишовъ до неї
Батейко еї:
— До дому, Марисю, до дому,

Маєшъ тамъ гости
Своїй милости,
Будешъ іхъ частовати.
„Южъ мені, мій любий батейку,
Южъ мені не въ тебе бити,
Не пласти кіскі
Въ три лонцюшки,
Въ віночку не ходити.

(Lozinski, стр. 38—39).

290.

Ходить Марися по новимъ дворі,
Косенікъ розпустили,
Ой ходить, ходить,
Сама собі говоритьъ:

Ой не жаль же мі моєі коси,
Що мъ еї не учисала,
Ино жаль рідного батенька,
Що мъ его не слухала.

(Lozinski, стр. 30).

291.

За воротами трава-мурава
Золотомъ підливана,
Тамъ Марисенька,
Тамъ молоденька
Съ друженьками стояла;
Прийшла до неї
Матінка еї
Съ повними повночками.
— Ой, частуй же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідъ слёзами,
Перідъ густими
Шеїдъ густими

Матінки не пізнала,
Повночкі не приняла.
Прийшовъ до неї
Іvasё еї
Съ повними повночками.
Ой частуй-же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідъ слёзами,
Перідъ густими
Іvasейка пізнала
Й повночкі приняла.

(Lozinski, стр. 39—40).

292.

До дунаю стеженька,
Кудой бігла Марисенька;
Надъ дунаёмъ стояла.
Русу-косу чесала.
Ой, падайте, волоси,
Та изъ моей косы!

Падете, не тонете
До батенька плиннете;
Нехай батенько знає,
За кого мене дає.
— Знаю, дітятко, знаю.
Але долі не відгадаю.

(Lozinski, стр. 40).

293.

Въ вечеръ, въ суботоньку,
Впали ягодонки
Винні, зелени.
А до того дрібненъкі.
Журилася Марисейка

Съ кімъ би іхъ посберати,
Бо будуть зимовати.
Просила би-мъ батенька,—
Батенько не поможе,
Бо відъ жалю не може.

(Lozinski, стр. 35—36).

294.

Литить зозуленъка
По вишнёвимъ саду,
На галузойку сіла;
А я мовила,
Що вона ся зломила,
А вона ся похилила;

Такъ Марусейка
Въ свого батейка
За тисовимъ столомъ сіла,
А я мовила,
Що я го развеселила,
А я го засмутила.

(Lozinski, стр. 36).

295.

Черна галочка на рокіті сиділа,
Хотіла рокіту ломати;
Рокіт не обломила,
Єно росу обила.

Дівка Марися на посаді сиділа,
Хотіла матеньку розвеселити;
Матенькі не розвеселила,
Єно гірши засмутила.

(Lozinski, стр. 36).

296.

Ой розточено ленний обрусь на столі,
Еще до того поволочейки по двору;
Ой по німъ иде князь Ивасейко на посахъ.
Довідується, читаючися батейка (матінейки),
„Ой відъ кого посахъ, відъ кого посахъ, батейку?

— Ой відъ Бога, відъ добрихъ людей, дитятко.
Ой южъ твій посахъ самъ Господъ Богъ осудивъ,
Ой осудивъ—весь боярами обсадивъ.

(Lozinski, стр. 22).

297.

Сіла Марися долю,
Стоячи надъ водою:
Полини, доле, зъ водою,
Я пійду за тобою;
Є тамъ въ воді могилейка,
Въ могилі лозинойка,
Тамъ станемо випочнемо,
И листойкі налишемо:

Нехай матінка знає
За кого мене дає,
За ліси темненькиі,
За гори високіі,
За води глубокіі;
Я тамъ людей не знаю,
Родинойкі не маю.

(Lozinski, стр. 36—37).

298.

Підъ добровою
Підъ зеленою
Дрібна росонька впала;
Тамъ Марисенька
Тамъ паннуненъка
Красойку розсівала;
Прийшовъ до неї
Батенько єі:
„Що діешъ, Марисейко?

— Тоє я дію —
Красоньку сію
Зъ рукавца витресаю.
Ой якъ мі Богъ дасть
Добру доленъку,
То я ю посбераю;
А якъ мі Богъ дасть
Лиху доленъку,
То я ю понехаю.

(Lozinski, стр. 37).

299.

Тамъ за вороти,
Дунай глубокі;
Коло долу цемброзваний;
Тамъ тудай ходить
Молода Марисейка.
Вийшовъ до неї

Батейко єі:
— Втонешъ, Марисю, втонешъ,
Чого тамъ тудай ходешъ?
„Ой въ тимъ дунаю втонути,
Чимъ бо мя мала зла доля не минути“.

(Lozinski, стр. 37—38).

300.

Розточено, розволочено въ коморі,
А ще мі кращні ленни обруси на столі,
Куда мі йшла молода Марина на посагъ.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 21).

301.

Половиною місяченько на небі
Половину землі освітив,
Прийшовъ надъ море—не спочивъ.
Ой, милый Боже, коби ціли,
Що би землейку освітивъ,
Прийшовъ надъ море, та й спочивъ. Прииде субота — спочили.

Ой едень Ивасенько въ батенька
Половину роботонькі зробивъ,
Прийшла субота — не спочивъ.
Ой, милый Боже! коли настъ двое,
Щоби ми роботоньку зробили,
Прииде субота — спочили.

(Lozinski, стр. 23).

302.

Ой въ суботу, передъ вечеромъ,
Князь Ивасейко черезъ село іздивъ;
Ой іздивъ, іздивъ, бояри спрошавъ,
А спросивши іхъ, вколо стола сажавъ.
Батейко ходить, цінокі носить,
А въ тихъ цінокахъ мідъ-горілойка.

(Lozinski, стр. 24).

303.

Ой славний, славний князельскій посахъ:
За віконойкомъ два ангеликі,
А на подвір'їку самъ Господь ходить.
Ой ходить, ходить, долейку судять,
Осудивъ долейку: старості — сванейку.
Дружбі — дружейку,
Ивасейни — Марисейку.

(Lozinski, стр. 24).

304.

А.

- 1 Ой попе, попе, Гордію,
2 Не дзвони рано въ неділю,
3 Задзвони рано въ суботу,
4 Потерай дівочкамъ роботу;

- 5 Нехай не шиють не прядуть,
6 Та нехай же вони вінки вьють,
7 До нашої Марусі въ дружки йдуть.

(Щасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А Потуй дружечкамъ...

- 5 Нехай вони мені у послужуть
6 А свою роботу потують.

(Лубище, Старо-Константиновск. у.).

305.

Въ городейку въ батейка
 Червоная калинойка;
 Күе на ній зозулейка,
 Күе вона, күе,
 А-жъ мій батейко чуе.
 — Сивая зозулейко!

Не задавай мі жалейку:
 Я й такъ досить маю,
 Шо дівойку замужъ даю,
 Молодую, неукую
 Въ сторону далекую.

(Lozinski, стр. 41).

306.

Ой тамъ на горі
 Фіялойкі заквили,
 Всі гори съ долинами закрили.
 Тамъ тудой Марися ходила,
 Зелений барвіночъ садила.
 За нею батейко тихойко:

„Сади сади, Марисю, внизойка“.
 — Не ходи-жъ ти, мій батейку, за мною,
 Не люба мі бесідойка съ тобою;
 Ой ходи-жъ ти, мій Иvasю, за мною,
 Люба мені бесідойка съ тобою.

(Lozinski, стр 41).

307.

А въ неділійку рано
 Море ся розъярало,
 Соненъко ся купало;
 Тамъ Марися воду брала,
 А беручи потапала,
 Ратунойку волала:
 „Ратуй мене, батейку, (матінок)“

Я твоє дітятко.
 — Не буду ти ратовати,
 Не хотіла съ мя слухати,
 Свою съ волейку мала,
 Мене съ ся не спітала;
 Набралась ся своволі
 Й людской намови.

Въ другихъ мѣстахъ оканчивають:

Батенько до береженька —
 А ні човна, а ні весла,
 Всё буренька віднесла.

(Lozinski, стр. 42).

308.

По-підъ дуброву, по-підъ зелену
 Тамъ тудай ходить два тесельчикі.
 Ой тешутъ, тешутъ, на дунай мечутъ.
 Имбіръ деревце не потапає,
 Староста сванейкі не сподобає,
 Дружба друженькі не сподобає.

Имбіръ деревце южъ потапае,
Ивасейко Марисейку южъ сподобае.

(Lozinski, стр. 24).

309.

Ходить Марисейка
По підъ садойку,
Склонила головойку,
Ріже барвінокъ
Собі на віночъ,
На свою головойку:

— Ой вінку, вінку,
Зелений барвінку,
Наробивъ есь мі жалю—
Ой ужъ я ся со своімъ батейкомъ
На вікі розлучаю.

(Lozinski, стр. 42—32).

310.

Дивуєся, чудуєся батейко:
Нігде дітятко на ярморочку не било,
А где такого зъ рисами вінця взяло?
Не рікъ, не два Ивасейко ся залиявъ,
Не рікъ, не два зъ рисами віночокъ обіцяявъ,

(Lozinski, стр. 43).

311.

Молоденькі Ивасё
Коло города играє,
А въ городі Марися
Зъ руткі віночокъ вила,
Съ Ивасёмъ говорила:
„Ой, Ивасю, душенько,
Проси батейка о мене,

Нехай видастъ за тебе,
Бо якъ мене не видастъ,
То я і сама вискочу,
И сриночку виточу,
Золотомъ оковану,
Дарами наповнену.

(Lozinski, стр. 43).

312.

Глянь, матенько, на мій посагъ:
Всіхъ дружочекъ плетена коса
А на мене таки підъ (?) пала,

Що я свою розчесала,
Кісками плечі вкрила,
Слізками личко вмила.

(Lozinski, стр. 35).

313.

Ходила Марисейка сімъ літъ по лісі,
Ой лісомъ, лісомъ зеленимъ барвінкомъ *)

*) Этотъ припѣвъ повторяется посѣдь каждого стиха.

А ей батенько до дому вілече:
„Марисю, дівайку, иди до домойку!“
— Ой ніть, не пійду, вітру ся бою:
Вітру ся бою, соньци ся хороню;
Вітройко повине — косоньку розвине,
Сонейко пригріє — личейко змарніє.

(Lozinski, стр. 41).

314.

Червона калина
На вікно похилилась;
Шішли дружечки рвати —
Не дала ся вломити.
Пішла Марися сама, —
Нарвала й наломала,
До личенька прикладала.
Матінки ся питала:

„Матінко моя!
Чи буду я така,
Якъ калина цая?“
— Будешъ, донъко, будешъ,
Доки у мене будешъ;
А якъ підешъ відъ мене,
То спаде троха зъ тебе.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

315.

А въ суботоньку по нешпоренъкахъ година,
Ой збираитесь, вся Марисина родина!
Ой Марися своего батенька питає:
„На що батенько всю родиноньку збирає?“
— Ой на тое, мое дитятко, на тое,
Ой на твое а весіллячко славное.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

316.

У новій коморі
Тамъ Марися говорить:
„Бідна-жъ моя головонька,

Великій двіръ, а маленький сбръ:
Не веселенька родинонька.

(С. Мінновъ, Дубненск. у.).

317.

„Ой матінко, голубонько,
Снівся мені сонъ дивнесенький:
Ой що наша хата
Чорнимъ шовкомъ основана,
Срібломъ, злотомъ погострована.

— Молодая, ты доню,
Молодий разумъ маешь,
Цѣго сна не одгадаешь:
Чорний шовкъ — твой кисонька,
Срібло и злато — твой сміонька.

(М. Помонюкъ, Новоград-Волинск. у.).

318.

Добре було, моя матухно,
Да за поїнкі (?) піці;
Яко ви буде безъ мене
Дзіло робіці?
Пуйдземъ у поле жита жаці,
Займемъ постадь широкую
Да нікому подганяці.
Усе гнесса, озирнесса,
Слюзками обіллесса.

Жоночки йдуць
И мене зовудь.
Пасхаць моя — недожатая,
И спони моі — не поношени,
Хата моя — не топляна,
Ложкі моі — не помития;
Где-жъ пошло, где-жъ подзілося
Дзіца мое нарожоное?

(Михалково, Моамрск. у.).

319.

У суботоньку, надъ вечура,
Стують коники ни седлани,
Сваття-буяри не вбирани;
Марися ходить желуется,
Біли рученьки заламуе!
„Бідная жъ моя головонька,
Нешчасливий я въ пана Бога,
Що я не маю батенька,
Никому мене жалувати,
Воронихъ кони посідлати,
Сваття-буяри пузбирати.

Тішить ёго матінка,
Тішить ёго рідченька:
„Не журися, дитятко,
Я ще конікі пусідлаю,
И сваття-буяри пузбираю.
Щасливый я въ пана Бога,
Що я матинку маю,
То вуна мене пожалуе,
Мні коники посідлае,
Сваття-буяри пузбирае.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

320.

Було тобі, зятю, не пити,
Було тобі, зятю, стричку купити,

Зъ довгими кінчиками,
Зъ золотими стовичиками.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

321.

Літать зозулейка
По підъ садойко
А жалостенъко куе;
А за нею сивий голубойко:
„Що куешъ зозулейко?
Ходить Марися
По новій світлойци
И жалосненько плаче,

А за нею ходить матінайка:
„Що плачешъ Марисейко?
— Дай же мі покій,
Моя матінайко!
Мені же съ не до того:
Дають мі знати—
До шлюби стати
На неділю на ранейко.

(Lozinski, стр. 44).

322.

Ходить павойка
По вишнёвимъ садойку,
Ой разпустила
Срусій пуренъка
Хорошенько по собі.

Ой не жаль же ми жовтої косойки,
Що я ю розпустила,
Єно мі жаль свого батейка,
Що го буду лишила.

(Lozinski, стр. 43—44).

323.

Калинная горойко,
Чомъ ти ся не лупаешъ?
— Якъ я ся лупати маю,
Я помочи не маю
Ні відъ вітру буйнейкого,
Ні відъ сонця ясненъкого.
Молодая Марисейко!
Чомъ ти ся не разплачешьъ?
— Якъ я плакати маю,

Я жалости не маю—
Музикі мі не грають,
Дівойки не спивають.
Мовитъ ей батейко:
„Бей, Марисейко, до світлойки
Межи красній дівойкі,
Тамъ ті музикі грають
И дівойкі співають.

(Lozinski, стр. 44—45).

324.

Ой дивно жъ намъ, дивно,
Що дружейкі не видно;
Дружейкі ся побоявъ,

Та ся въ солому скованъ,
Въ ячмінну не въ житную,
Въ чуджую, а не въ свою.

(Lozinski, стр. 46)

325.

А.

- 1 Похилеє та деревце та ялина,
- 2 Покирнеє та дитятко та Марися:
- 3 Низенько у ниженъкі кланяєца,
- 4 Дрибненъко слізоньками вліваєца.
- 5 — Оглянися, Марисю, кругомъ себе,—
- 6 Чи вся твоя родинонъка коло тебе?
- 7 Сюди-туди оглянуся — чужа сторона!
- 8 Кому жъ я поклонюся — батенька нема?
- 9 — Покирися, Марисю, покирися!
- 10 Всі свої родинонъці поклонися;
- 11 Поклонися та Марисю сёму-тому,
- 12 И хто дає подарочокъ, сёму дому.

(М. Полонное, Новоградовленск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Щасливої годиночки родилась—

4 Рідненському отцю, ненъці поклонилася.

(Собр. народ. юж. п'ес. Метлинского, стр. 175).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... дитяточко да..., 3 В=3 А Отцю и матці...
поклонилася,

4 И дрібними слізоньками да облилася.

(Обичаи и повѣрия, Маркевича, стр. 108).

Г.

1 Г=2 А... дітяткою Марисейка,

2 Покірно ся батейкові (матинойці) кланає;

3 Слізами ноженькі вмиває,

4 Жовтою косайкою втірає.

(Lozinski, стр. 29).

Д.

1 Д=1 А Похилное то дерево..., 2 Д=2 А... поклонилось,

3 Отцу й матери та низехенько, 7 Щобъ вамъ боярамъ було по кві-

4 Не стій, вербо, розвивайся, точка,

5 Свій, свій собі, вербо,

8 Одну нівісті й молодому,

6 Сімъ сотъ квітокъ,—

9 Ото тобі квітка—

10 Хороша дівка!

(Быть русск. нар. Терещенко, ч. 2, стр. 513).

326.

Подъ ганкомъ музиченькі грають,

Подъ ганкомъ дівоночкі гуляють.

Гуляйте, дівоночкі, гуляйте

Вже мое гулянне минає,

Вже Ивашко віночка знимає,

Конику на гривоньку владе,

Батеньку на славоньку везе.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

327.

Ой оддаешь мене, моя матинко,

Да й одъ себе.

Зостається рута-мъята

Уся въ тебе!

Ой, уставай, моя матинко,

Да ранесенько,

Да поливай руту-мъяту

Да частесенько.

И пизними, и раньними

Рисочками,

И своїми дрибненськими

Слизоньками.

(Изъ рукоп. сборн. Кудаша).

328.

Отдай мене, мати, де хороше въ хаті. — Оддамъ тебе, доню,
Де лавочки да биленьки, Да вволю твою, волю;
Де діверки молоденъки. Буде твое гордовання
Де зовиці ласковиі, люблю замишлати, Все передъ тобою,
Зъ діверками жартувати, Буде твоя руса-коса
Будутъ мене жалувати. Въ милого підъ ногою.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

329.

За городомъ да овесъ расенъ,
А въ городі виноградъ саженъ.
Ой хто садивъ? молода Марьечка,
А садачи ще й говорила:
„Винограду, виноградочку!
Скажу тобі я всю правдоочку:

Якъ не пойду за Ивася заміжъ,
Винограде, ти не примаїся,
У віточкі да й не роспушкайся;
А якъ пойду за Ивася заміжъ,
Винограде, ти примися,
У віточки да й роспустися“.

(Щасновка, Козелецк. у.).

330.

Ой, не наступайте, бояре,
Сніговоі грудочки:
Сніговая грудочка одъ вітру въяне,

Наша Марьечка одъ батька славна,
Одъ роду велична, Ивану прилична.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

331.

По-підъ лісочокъ битая дорожечка,
Туди йшовъ Ивась зъ буярами,
Калина ёму дорогу заступила;
Стала калина до ёго промовлять:

„Не рубай мене голою шабелькою,
Обвени мене чорною кітайкою;
Не для тебе калина посадена,
Для тебе Марися наражена“.

(С. Перейма, Балтск. у.).

332.

Изъ-за гіръ, изъ-за гіръ,
Да бояре въ двіръ.
Марьюхина по двору ходить
Съ голубонькамі говорить:
— Ой загудите, сиви голубоньки,
Зашебечите ластовоньки,
Завдайте тугу темному лугу

И моєму батеньку,—
На що-жъ вінъ мене дає и видаває,
А доленъки не вгадає...
Бояри найдуть,
Медъ-вино попьютъ,
А доленъки не дадуть.

(Щасновка, Козелецк. у.).

333.

Ой пішла дівчиночка по воду
Да за кам'яну гору,
А за нею да козаченько:
,Мододая та дівчиночко,
Да поставляй та ведеречка,

Да ступай да на білий камень,
А зъ каменя да на стремена,
А зъ стремена да на кониченька,
Да пойдемъ до моего батенька“.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

334.

- 1 Въ чистомъ поле да овесь рясень,
 - 2 А въ городі виноградъ красенъ,
 - 3 Да передючи ягідъ рясно.
 - 4 Якъ я пойду та за нелюба (bis),
 - 5 То не роди ягодокъ рясно.
- 6=1, 7=2, 8=5 Да уроди..., 9=4... милого, 10=8.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

335.

Въ лози, бояре, въ лози
Да рубайте занози,
Да будемъ дружечокъ запрягати,

Да на тютюнь орати,
Бо дружечки черевати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

336.

Стенулися сіни, якъ бояре сіли,
Ще не такъ стенутсья, якъ меду напьуться;
Стенулися лавочки, якъ сили сванечки,
Ще не такъ стенутсья, якъ пива напьуться;
Стенулися причилки, якъ сили світилки,
Ще й не такъ стенутсья, якъ горілки напьуться.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

337.

Наїхали заручинчки,
Привезли черевички,
Черепички шаштови, (?)
А панчошки крамови;
Наїхали свати, якъ іденъ,
Привезли кітакю, якъ огонь;
Дали Марисі читати.

Стала Марися читати,
Стала Марися плакати:
— Ой, написано тутъ такъ мні,
Якъ тий рибоньці на воді,
Якъ тий рибоньці зъ водою,
Такъ мні матюнко зъ тобою.

(Хорощанка, Бѣльск. у.).

338.

Приіхали комисарчики,
Зі Львова писарчики,
Господу записати:

Де має король стати,
Король-короленько
Молодий Иваненько.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 19).

339.

Ой хміль же лугами,
Шгениця ланами;
А вже тобі, Марусенько

Не гуляти и зъ нами,
Говорить и зъ жинками.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

340.

Топи, мати, хату раненько,
Да прийде синь соловейко,

Да привезе паняночку
Въ тонкому серпаночку.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

341.

„Скриплять-риплять воротечка тисовиі,
Иржуть, иржуть кониченьки воронониі,
Ідуть, ідуть, моя матюнко, въ гостенъки до нась;
Сховай мене, моя матюнко, у комору,
Щобъ не взяли сії гостенъки и зъ собою“,
— Не съ тимъ вони, моя донечку, приіхали,
Щобъ безъ тебе, моя донечку, поіхали.
„По наздивися (?), моя матюнко, дай безъ мене,
Що не будуть воритечка отчиняться,
Да не будуть тисовиі одмикаться.

(Щасновка, Козелецк. у.).

342.

Де-жъ бувъ, селезень, де-жъ була, утка?
Селезень — на ставку, а утонька — на млинку;
А теперъ-же вони у въ однимъ болоті,
Ой, пьють-же вони холодную воду,
А ідять-же вони дрибную риску,
Де-жъ бувъ Иванко, де-жъ була Мар'ечка?
Що Иванко — у батенка, а Мар'ечка — у свого;
А теперъ-же вони у въ одний світлиці,
Ой пьють-же вони зеленее вино,

А ідять-же вони дрибні калачи,
У медъ умочаючи, макомъ посыпаючи.

(Мокшанъ, Черниговск. у.).

343.

Летиши, летиши, соколонько, да черезъ садъ,
Да вдарився крилечками объ садъ-виноградъ,
Да вдарившись крилечками, да й питає:
— Чи тутъ моя голубонька, чи немає?
Ішовъ, ішовъ да Иванко черезъ тещинъ двіръ,
Да вдарився ручен'ками объ тисовий стильъ,
Да вдарившись ручен'ками, да й питає:
— Чи тутъ моя Марусенька, чи немає?
Чи съ іншими парубками десь гуляє?

(М. Шандоревка, Каневск. у.).

344.

Зажуриться перепілочка:
Бідна моя да голівочка,
Що заранне съ вір'я вилетіла,
Нігде сісти и гніздечка світи,
А ще къ тому дітковъ посадити".
Обозвється сивъ соколонько:
— Не журись, перепілонько:
Ой съ въ полі да три теполі —
На одному гніздечко сов'ємо,
На другому дітковъ посажаемъ,
На третьему сами посидемъ.

Зажуриться молода Маруся,
Що молодою да заміжъ пошла,
Що не вміє раненько вставати,
А друге — ділочко робити,
А третє — свекорку годити.
Обозвався молодий Иванко:
— Не журись, молода Маруся,
Ой съ въ мене да три нагаечки:
Одна буде раненько вставати,
Друга буде ділочко робити,
Третя буде свекорку годити.

(Ізъ рук. сб. Кулика).

345.

Ой въ городі шевміечка зелененька,
Туди ішла Мар'єчка молоденька,
А за єю да Иванко изтихенька:
„Постой, постой, Марусенько, бо вже ти моя!"
— Не пидожду, да Иванку, бо ще й не твоя:
Ой я въ світі сиротина, а ти собі панъ,
Шукай собі паняночки такої, якъ самъ.
„Ой виїздивъ я всі села и всі города,
Да не найшовъ я такої, якъ ти молода".

(Щасновка, Козелецьк. у.).

346.

Чи я тобі, мій батеньку, докучила,
 Ой чи мої подруженьки догодали,
 Да найпічно (?) підъ в оконце подходили,
 Вони мене молодую викликали.
 Якъ не буде, мій батеньку, мене въ тебе,
 То не пійдуть подруженьки вікъ до тебе.

(М. Шендеровка, Каневск. у.).

347.

Ой виду я да на ганочки,
 Да къ гляну я да на красочки,
 Ажъ но моі красочки зяять,
 Ажъ по моі животочки втянуть.
 Зайте ви, красочки, не зайте,—
 Mnі у татухни не жити
 И віночковъ не вити:
 Однаждына я того не зносила,—

Черкаська

Літнє

Літнє

Кое мое кокание
 Тяжко мое здихание:
 Несправъя, не два кохала,

Літнє

Літнє

Літнє

Ой ходила Марьечка да й по городу
 Да годила садъ-виноградъ изъ приполу,
 Да забула новихъ ворітъ зачинити,
 Не мусила своего батенька упросити:
 „Ой зачини, мій батеньку, нови ворота,
 Да не пускай да Иванка и зъ боярамъ,
 Бо витопче садъ-виноградъ весь ногами,
 Позбивае винні вітки підківками“.
 — Ой не жалі же, мое дитя, да виннихъ віть,
 Да пожалій, дитя мое, да молодихъ літь:
 Що винні да віточки зростуться,
 Батенькови роскошеньки поминуться.
 Що въ батенька крути гори — гуляти доволі

21

У теремі да й повісила,
 У теремі да й за дверами,
 На шовковомъ шнурочку,
 На золотомъ колочку,
 Буди татухна ходе,
 Головкою да черкається,
 Слізками обливается.

(Ізъ рук. об. Куліса).

348.

Що суботоньки чесала,
 Що неділеньки красила,
 Да за одинъ вечерь зносила.

(Ізъ рук. об. Куліса).

349.

Ой ходила Марьечка да й по городу
 Да годила садъ-виноградъ изъ приполу,
 Да забула новихъ ворітъ зачинити,
 Не мусила своего батенька упросити:
 „Ой зачини, мій батеньку, нови ворота,
 Да не пускай да Иванка и зъ боярамъ,
 Бо витопче садъ-виноградъ весь ногами,
 Позбивае винні вітки підківками“.
 — Ой не жалі же, мое дитя, да виннихъ віть,
 Да пожалій, дитя мое, да молодихъ літь:
 Що винні да віточки зростуться,
 Батенькови роскошеньки поминуться.
 Що въ батенька крути гори — гуляти доволі

А въ свекора всюди рівно — гуляти не вільно".

— Пусти мене, мій свекорку, погуляти,

За новими воротами постоюти.

— Іди, іди, моя невісточко, не барися,

За сінешними да дверима, да й вернися.

— Ой спасибу, мій свекорку, погуляла,

За сінешними да дверми постоюла!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

350.

Охъ и говорила

Изъ друїбнимъ дощемъ?

Да туча зъ громомъ,

Охъ и говорила

Да рано, рано,

Маруся зъ Иванкомъ:

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

Й ой ходімъ, Иванку,

Да туча зъ громомъ.*)

Да до церковки;

Чи славенъ ти будешъ,

Да то ти пуйдешъ

Съ стукомъ-грукомъ?

Изъ музыками,

Да що-жъ ти пуйдешъ

Й а я за тобою

Да съ стукомъ-грукомъ,

Изъ дружечками.

Й а я за тобою

Чи славенъ ти будешъ

Изъ друїбнимъ дощемъ.

Да музыками,

Чи славенъ ти будешъ

А чи я славнійша

Съ стукомъ-грукомъ,

И зъ дружечками?

Ой чи я славнійша

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

351.

Да казали: Марусенка не праха,

Тонкі рушнички напрала,

А еі матенка не ткаха, —

У тихаго дуная білила,

Ажъ вона ранесенько вставала,

Молодихъ бояръ дарила.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

352.

Коли-бъ знала, коли-бъ відала,

Руту та шавлію.

Відчинила воритця відъ городця,

Нехай не росте, не кормиться

То-бъ запустила вороне́нькивъ стадо,

Моі ненъки въ городі.

Щобъ витоптало, виломало

(С. Дашковцы, Литинск. у.).

*) Послѣ каждой двухъ строкъ повторяется:

Да рано, рано,

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

и послѣдняя изъ двухъ строкъ.

353.

А въ нашего пана свата
Горохъ не толочень.

Горохъ, горохъ, горохъ,
Горохъ нетолочений!

Ой нумо ми, пане свате,
Горохъ молотити...

Да будемо, пане свате,
Горімочку нити...

(Изъ рук. сб. Кулака).

354.

Да сорока, да ворона
Да по голлайку поскакала,
Да все голлайко поламала,
Да себѣ дрозда сподобала:

, Ой ти, дрозде, ти, небоже,
Я-жъ тебе люблю ненаровомъ,
Да повернись до мене бокомъ,
Ко мне бокомъ, ко мене бокомъ. (вів)

(Щасливка, Ковельск. у.).

355.

A.

- 1 Ой на хаті зилле,
- 2 А въ хаті весілле.
- 3 Пусти мене, мати,
- 4 Въ той рай погуляти —

- 5 Да поміжъ дудки,
- 6 Да поміжъ скрипки,
- 7 Да поміжъ цимбалами,
- 8 Зъ молодими боярами.

(С. Довжик, Чернігов. губ.).

B.

- 1 Б=1 А, Що..., 2 Б=2 А,
- 3 На дворі бояре,
- 4 Якъ маю процвітає.

(Гурия, Конотопск. у.).

B.

- 1 В=1 А, У городі...
- 2 За городомъ насинне,
- 3 А въ сім' дому, що ми въ єму,
- 4 В=2 А, Зачинає...

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 В, 4 Г=4 Б.
 - 5 Ой на порозі паничі стоять,
 - 6 А за столомъ панночки сидять.
 - 7 Просимо до столу
 - 8 У свою господоньку,
 - 9 Посаджаемъ на ослононьку,
 - 10 Та будемо шанувати,
 - 11 Щобъ повели танцювати
 - 12 Боярівъ оглядати:
 - 13 Чи не криві, чи не горбаті,
 - 14 Чи вміють танцювати?
- (Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 206).

356.

А вже минають вишні та черешні,
Суниці та полуниці,
Та вже настають
Весильни вечерниці.
Ідуть дівчата на вечерниці
Съ собою Мар'ечку кличутъ.
Вона ходить, рученькі ломить,
Свого батенька просить:
„Ти, мій батеньку, сивий голубоньку!
Пусти-жъ мене на вечерниці:
На вечерницахъ музика грає,
Мені ся серце крає.“
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі матінки.
Ходить Мар'ечка, рученькі ломить,
Треба сидити въ дома!

Свої матінки просить:
„Моя матінко, сива голубонько!
Пусти мене на вечерниці:
На вечерницахъ музика грає,
Мені ся серце крає.
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі милого.
Ходить Мар'ечка, рученькі ломить,
Свого милого просить:
„Ти, мій миленький, голубъ сивенький!
Пусти мя на вечерниці:
На вечерницахъ музика грає,
Мені ся серце крає.“
— Теперъ моя воля, Мар'ечко моя,
Треба сидити въ дома!

(С. Калюсіки, Ушиць. у.).

357.

Ой крикнувъ орель,
Сидя на лану —
Зажурився козаченько
Въ своему дому:

„Ой горе мені самому,
Коли-бъ моя дівчинонька зо мною,
Мавъ би я розмовоньку изъ нею.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

358.

Шеве утина коло берега,
Коло липи, коло кореня,
Да боїться-жъ воно лютої зими.
Ой хотъ воно боїться-жъ,
Хотъ не боїться,
Да на морі зімовать буде.

Ой ходить Мар'юхна у свекорка свого
И наругоньки ёго.
Ой хотъ боїться вона, хоть не боить-
ся, —
Да въ свекорка віковатъ буде.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

359.

Да зажуриться, да заклопочеться,
Да Марусинъ батенько:
— Да якъ діждемъ літа,
Да насіємъ жита,
Да ни съ кимъ буде жита жати.

Да израдується, да извеселиться.
Да козаченькивъ батенько:
Да якъ діждемъ літа,
Та насіємъ жита,
Да буде съ кимъ жито жати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

360.

Да наказувала куночка
Своему чорному соболю:
— Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку!
„Охъ и радъ-би я бувати,
Тебе куночку видати,—
Да до тебе лози густі
И річенки бистри!“.
— А я лозоньки вирублю,
Бистрі річенки висушу,
Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку.

Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділеньку.
„Охъ и радъ-би я бувати,
Тебе дівчину видати,—
Да у тебе двори нові
Ше й замочки кріпкі,
Ше й батенько сердитий!“.
— А я замочки одимену,
Ворітчка одчиню,
Свого батенька влагаю,
Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділоньку!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Во время пѣсень, дружба (у невѣсты, кромѣ дружекъ, бываетъ иногда и дружба, и староста) ставитъ на тарелку чарку, наливаетъ ее водкой и, обращаясь, къ старостѣ, говоритъ: „Пане брате, пане старосто, а проше на дрожки!“

Староста указываетъ на отца невѣсты. Дружба, обращаясь къ нему, начинаетъ:

„Есть въ цімъ дому наші пані молодої тато ридний. Просить пані модла и я просю на ту почесну (указываетъ на рюмку и кричитъ): А, проше!“

Отецъ подходитъ, выпиваетъ водку и кладеть на тарелку кошѣйку, или больше и отходитъ. Дружба опять наполняетъ рюмку и вызываетъ мать. „Чарка“ должна обойти всѣхъ, кто только находится въ комнатѣ; причемъ староста слѣдить, чтобы дружба никого не обошелъ приглашенiemъ; поэтому то онъ самъ называетъ всѣхъ по имени, а за нимъ дружба выкрикиваетъ: „а проше!“

Если въ сѣнахъ собирались зрители изъ парней, то и ихъ приглашаютъ выпить по рюмкѣ, припѣвая:

361.

Запорожці, зъ Запорога,
А бійтесь ви Бога,

Ідіть ви до хати
Марисю частувати.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

362.

Пийте, запорожці, пийте,
Но склянокъ не побийте;
Въ насъ склянки дорогі,

По штири золотії,
Килишки по три гроші,
Запорозці хороши!

(С. Колосники, Ушицк. у.).

363.

Ой матінко-нене (bis),
Ріжъ курку для мене,

Най курка не сокоче,
Бо молода істи хоче.

Отвѣчаютъ:

Ой въ насть курка ідная,
Ще до того старая,

А ви зъ трохъ хотъ принесли вісти,
Та вже кажете: хочу істи.

(С. Колюсни, Ушицк. у.).

Послѣ этого дружба выводить платкомъ молоду изъ за стода и идетъ съ нею танцевать. Всѣ дѣвушки встаютъ и направляются въ слѣдъ за ними.

Затѣмъ невѣста посыпаетъ своему суженому рубаху, которую она сама спила и которую онъ долженъ надѣть подъ вѣнецъ. „Посланцами“ бывають ея братья или вообще родственники.

Рубаха эта бываетъ льняная иль изъ конопли — если невѣста бѣдная.

Посыпаютъ слѣдующимъ образомъ: молодая приносить рубаху къ столу, а свахи (невести) берутъ отъ нее эту рубаху, свиваютъ ее въ трубку, обвязываютъ лентами, за которыхъ затыкаютъ барвинокъ или какую либо другую зелень. Послѣ берутъ вѣтви, имѣющую три отростка, украшаютъ ее лентами, барвинкомъ и овсомъ, и между этихъ отростковъ вкладываютъ рубаху. Внизу вѣтки привязываютъ бѣлый платокъ, означающій письмо невѣсты къ жениху.

Во время этого приготовленія поютъ:

364.

Ший, Марисенько, Иvasёvi сороченьку,
Випери єю на тихимъ Дунаєньку,
Висуши єю на буйникъ калинонькахъ,
Перекачай єю на тисовихъ столонькахъ.

(Lozinski, стр. 47).

365.

Шила Марися кошюлейку,
О Боже, при дорозі,
Въ батейка на порозі,
Білими рученьками,
Дрібними стижойками.
Шила, вишивала, шила,

А въ суботу ю скончила, /
Передъ вечари прибрала, /
По вечари ю післала, /
На неділю на ранейко, /
Вратися до слобойку, /
Въ щасливу годинойку.

366.

Гримнула шука-рибайка на морі,
Приплило золото и серебро до берега,
Дружбовому коничкови до чела.
Щоби ся світіль ажъ, ясна зора,
Ой щобъ вінъ зъ дороженькі не зблудиль,
Щоби вінъ кралиної сорочки не сгубиль.

367.

Марисінихъ три брати
По стаєнці ходять,
Конічейкі сідають,
Гдесъ и хатойкі мають,
Въ далеку сторонойку,

Світлойку оглядати,
Где мають Марисю дати,
Чи добри тамъ люде,
Чи добре ей тамъ буде?

368.

Марисю, Марисайко!
Где-жъ ти насъ висилаешьъ,
Въ далеку дороженьку,
Въ невидную ноченьку?

Місяцю, місяченьку!
Світи намъ въ дороженьку,
Жеби ми не зблудили,
Кошулі не згубили.

Когда рубаха готова, посланцы берутъ ее, берутъ водку и рюмку и выходятъ. Музыканты ихъ провожаютъ.

Невѣстѣ поютъ:

369.

Посланці, коханці!
Виберайтесь скоро,

Зъ паненського дому
До крілевского двору.

Когда уже выйдутъ на дворъ:

370.

Посланці, посланчики!
Не бавтесь довго,
А вертайтесь борзо;
Горілиці ся не радуйте,

Ноченьки не очуйте,
Кошулейку віддайте,
Назадъ ся повертайте.

Музыканты возвращаются, а посланцы отправляются въ путь, къ молодому, тѣмъ временемъ у „невѣсти“ угощаются; закусивши, благодарятъ хозяевъ и расходятся.

Послы, за которыми бѣгутъ дѣвушки съ „посиранокъ“, дорогою поютъ:

371.

Съ гилѣвъ идемо, съ гилѣвъ;
На той гилі кошулейка,
Во Льзові вишивана,

Въ Кракові гофтована,
Въ тимъ дому дарована,
До Ивася посыдана.

372.

A.

1 Братъ кошулейку несе,
2 Ажъ ся землейка тресе.
3 Біла кошуля, біла,

4 Сама ю Марися шила
5 Білими рученьками,
6 Дрібними стижайками.

B.

1 Мила сорочка, мила
2 Б=4 А... Мариня...
3 А въ новій світлоноці,
При восковий свічоньці—
5 Б=5 А,
6 Коло ясного сонця-віконьця,
7 Для Иваненъка молодця.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 20).

Приближаясь къ жилищу молодаго, поютъ:

373.

Не стражайся, швагре:
Не жолніри идутъ,

Є но Марисинихъ три брати
Світлойку оглядати.

374.

Принесли ми си гилю,
А на гилю кошулю,

А на кошулу вінець *)
Ту Марисинъ молодецъ.

375.

Королю, короленьку!
Принесли ми ти даруненъко,
На неділю на раненъко.

*) Иногда невѣста посыпаетъ ему также и вѣнчикъ изъ зелени.

Подъ дверями поютъ:

376.

Повини витройку
По-підъ нову світлойку,

Най ми будемо знати,
Кому Марисинъ дарь дати.

„Староста домовий“ и другіе бояре стоять около дверей и не пускають въ хату. Послы достаютъ свою водку и угощаютъ стражей; тѣ въ свою очередь угощаютъ ихъ *). Тѣмъ временемъ тотъ, у которого въ рукахъ находится вѣтвь съ рубахой, разворачиваетъ бѣлый платокъ, привязанный къ вѣтви и, будто читая, говоритъ: „Відъ панни браньской до пана браньскаго“, т. е. отъ невѣсти жениху. Но ему не вѣрять и говорить, что онъ въ школу не ходилъ, слѣдовательно и читать не умѣеть, и даютъ другому кому нибудь прочитать и каждый читаетъ точно также это воображаемое письмо. Послы поютъ:

377.

Показжитъ намъ того,
Що писаннє до нѣго.

Затѣмъ послы требуютъ, чтобы имъ былъ оказанъ подобающій пріемъ, чтобы имъ отвели нѣсколько „світлицъ“ со вскіми удобствами, а для лошадей своихъ требуютъ „стоснъ и вівса“. Писарь долженъ все это записать.

Когда послы заплотятъ стражамъ водкой „вступное“ и между ними установится вполнѣ соглашеніе, тогда ихъ впускаютъ въ хату. Войдя, они видятъ тамъ молодого съ боярами и поютъ.

378.

Радуйся, королейку,
На, неділю та ранейко,

Вратися до слобойку
Въ щасливу годинойку.

Потомъ танцуютъ по хатѣ съ рубахой въ рукахъ, пока староста не отберетъ ее и не отдастъ молодому.

Входящихъ пословъ свахи встрѣчаютъ пѣснями:

379.

Посланці коханці!
Що жъ ви приїхали?
Чи світлойку обзирати,

Чи Марисинъ дарь дати?
Ой якъ дарь дати—дайте,
Сами си погуляйте.

*) Иногда послы подходятъ такъ тихо, что никто и не услышитъ — съ цѣлью не дать „впускного“.

Иногда свахи для потѣхи встречаются ихъ слѣдующею пѣсней:

380.

Приїхали наливайки
Безъ коня, безъ нагайки,
Принесли кошулиско,
Витерати коминиско.

Ваша кошуля згребна,
Намъ ту не потребна,
Ми ту лінную мали,
Ивасейка ми си вбрали.

Послы отвѣчаютъ:

381.

Щоби нась ту не просили,
Ми би ту не ходили.

Отдавши рубаху, послы пьютъ водку, танцуютъ, потомъ садятся къ столу за ужинъ, съ которымъ ихъ ожидалъ молодой съ боярами.

(Lozinski, стр. 47—52).

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ „вильце“ убираютъ (вьють) по возвращеніи невѣсты съ „просиль“. Возвратившись съ дружками домой, невѣста останавливается у порога.

Мать выходить и приглашаетъ въ хату, гдѣ сажаетъ ихъ вокругъ стола и угожаетъ водкой и закуской. Закусивши, начинаютъ вить „вильце“.

Когда вильце изовьютъ, всѣ выходятъ изъ-за стола и отправляются на дворъ или въ сѣни танцевать. Танцуютъ пока не пріѣдетъ „молодий“.

Женихъ, собравши весь свой родъ, идетъ къ невѣстѣ „пілимъ поіздомъ“ съ музыкантами и боярами. Онъ приносить съ собою бочонокъ воды и когда отдаетъ его родителямъ невѣсты, говорить: „кланяюсь вамъ хлібомъ и сілью, и бочонкомъ“.

Когда водку выпьютъ, наливаютъ въ бочонокъ воды, насыпаютъ туда овса и возвращаются назадъ.

Пришедши въ домъ невѣсты, дружко три раза машетъ палкой крестообразно и говорить:

„Пане старосто, пане подстаросто и ви всі добри люде, благословітъ пана молодого за столъ завести“.

Изъ хаты ему отвѣчаютъ:

„Нехай Богъ благословить.“

Тогда дружко ведеть молодого и его боярина на „посадъ“. А въ нѣкоторыхъ мѣстахъ молодой садится самъ на посадъ и предварительная церемонія нѣсколько измѣняется: сестра жениха несетъ „квітку“ съ тремя воско-

выми свѣчами. Когда придутъ въ хату невѣсты, она останавливается по эту сторону порога—въ сѣяхъ; на встрѣчу ей выходитъ мать невѣсты съ во сковой свѣчей. Обѣ онѣ ставятъ на „сінечний“ порогъ свои правыя ноги и цѣлуются. Сваха (мать невѣсты) просить ихъ до хаты. Тѣ входятъ въ хату и говорятъ:

„Дай, Боже, вечеръ добрый; да, Боже, поможи вамъ на все добре. Пустите насъ подорожнихъ людей погрѣтись“.

Ихъ приглашаютъ; „молодой“ самъ садится на „покуті“ и около него по правую руку садится весь его родъ ¹⁾.

Невѣста выходитъ въ комору, а на ея мѣстѣ рядомъ съ молодымъ садится старшій бояринъ. Женихъ сидѣть за столомъ въ шапкѣ.

Вводятъ изъ коморы или изъ сѣней невѣstu, которая вноситъ два платка на тарелкѣ и говорить:

„Старосто, пане подстаросто, благословить молодому руки „придати“ и подаетъ жениху платокъ. Онъ беретъ платокъ и затыкаетъ себѣ за поясъ.

Невѣста наливаетъ рюмку водки, немножко надливаетъ сама, послѣ долѣть, поставитъ на тарелку и подносить жениху, который водку выпиваетъ, а на тарелку кладеть деньги. Тоже дѣлаетъ и бояринъ. Послѣ невѣсты выходитъ въ сѣни и собираетъ себѣ дружекъ; братъ ея беретъ палку, подымаетъ вверхъ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословіть сестру за стіль завести“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста. Братъ снова, стукнувъ три раза въ двери накресть, обращается къ нему: „всі три рази заразомъ“.

„Ради слухать,“ опять отвѣчаетъ староста. Тогда братъ подаетъ сестрѣ платокъ и заводить ее за столъ, при чемъ дружки поютъ.

Когда молодые усажутся вмѣстѣ, то по правую сторону жениха садятся его родные, а съ лѣвой стороны невѣсты—ея родные.

Когда всѣ усидутся, къ столу подходитъ отецъ и мать невѣсты. Отецъ беретъ платокъ, обматываетъ имъ себѣ правую руку, и закрытыми пальцами беретъ рюмку, наливаетъ водки и даетъ прежде жениху, потомъ невѣстѣ. Тоже самое дѣлаетъ и мать ²⁾). Послѣ она вноситъ „решето хустокъ“, полученныхыхъ на заручинахъ или змовинахъ, и раздаютъ всему роду. Когда платки уже разданы, молодая наливаетъ въ рюмку водки, а дружко на тарелкѣ под-

¹⁾ Борисполь, Переясл. у.

²⁾ Новосельскій, стр. 207. Lud. Ukraiński.

носить каждому изъ жениховой родни, которая дарить „молоду“ деньгами за „хустки“.

Послѣ дружко кладеть на тарелку пряники и калачи и, разнося, говорить: „Дивіться, старости, панове подстарости, ось які одь нашого пана свата подарки йдуть“.

Сваты, сидящіе за столомъ, берутъ тарелки въ руки и продолжаютъ: „На, свату головатий, ось які подарки нашого свата“.

Отець и мать принимаютъ дары и говорить:

„Якъ не годувать дочокъ, коли такі подарки дають“.

„Свахи“ подаютъ орѣхи и бублики, а „дружко“ подносить роднымъ молодой.

Въ это время старшая дружка обращается къ старостамъ и говоритъ: „Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому квітку пришити“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста.

„Всі три рази заразомъ!“

„Ради слухать!“

Дружки поютъ:

382.

Да не жалуй мене,
Да моя матінко,
Въ суботу у вечері,
Да пожалуй мене, матінко,
А въ неділеньку, по обідньку,
Якъ беари прийдуть

И мене возьмуть,
И комори спорожнюють:
Заберуть скринечки
Да й на возочки,
Периночки на другії.

(Изъ рукоп. сборн. Кужина).

Старшая дружка береть шапку „молодого“ и откововши „квітку“ у „молодої“, пришиваетъ ее къ шапкѣ жениха. Причемъ „дружко“ или бояринъ надѣваетъ на молодого свою шапку, чтобы тому не сидѣть съ непокрытою головой.

Дѣвушки поютъ:

383.

A.

- 1 Ой дай, мати, голку,
- 2 И ниточку шовку
- 3 Пришити квіточку

- 4 Къ зеленому барвіночку,
- 5 И къ квітці, и къ китайці
- 6 И къ Ивановій шапці.

(Изъ рукоп. сборн. Кужина).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, Щей..., 3 Б=4 А,
4 И къ бобровій шапці,
5 Къ чирвоній кітайці,
6 Б=6 А... княжевій...

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.
4 Зятевому шличку.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А.
3 Віночъ пришивати,
4 По шелягу брати.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Д.

1 Первая квітка, тожъ Иванко!
2 Да дайте мені голку,
3 Д=2 А, 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, Съ зеленого...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

1 Е=1 А, Подайце мнє..., 2 Е=2 А... шолку, 3 Е=3 А, Пришици...,
4 Е=4 А.
5 Шила жъ я, шила. 8 Хоче пувъ золотого,
6 Да я голку зломила! 9 Отъ князя молодого.
7 Дружка скаче, да чого я она хоче?

(Михаловка, Мозирск. у.).

Ж.

1 Сватове, до колку
2 Позолоту йголку,
3 Поєдвабну ниточку,
4 Ж=3 А, 5 Ж=4 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

З.

1 З=1 Ж, Ідь дружбоньку...
2 Да купи сваненці лутъ шовку
3 И золоту голочку
4 З=3 А, Да... до шапки...

(Кривинъ, Острожск. у.).

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А.

3 Затеві квітку пришити.

4 Я затеві квітку пришила

5 И=6 Е Золотую...

6 Білу ручку сколола

7 Да для твого зятя сокола.

(С. Гирявка, Конотопск. у.).

384.

A.

1 Я швачка зъ Вельбова,

2 Приїхала позавчора,

3 Привезла голку

4 И ниточку шовку,—

5 Квіточку пришивати

6 И по талару брати.

7 Я швачка маленька,

8 У мене ручки біленьки,

9 Не жаль мені дати

10 Квітку пришивати:

11 Я не хочу клепачівъ брати,

12 Я не буду казанівъ ломати,

13 И не буду горілки вурити,

14 Тилькі буду готову пити.

15 Дайте мені таляръ битий,

16 То буде ковпакъ шитий.

(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

B.

1 Б=1 А,

2 Да привезли учора;

3 Б=8 А.

4 Въ мене пальці тоненъкі

5 Хто не схоче рубля дати,

6 Той не буде квітки мати.

(Кривинъ, Острожск. у.).

B.

1 В=1 А... зи Львова, 2 В=2 А, та... вчора,

3 Квітокъ вишивати,

4 В=6 А, 5 В=8 А, А..., 6 В=4 Б... пучкі..., 7 В=9 А, 8 В=10 А.

9 Та не ниткою—шовкомъ я шила, 11 А свою ручечку сколола

10 Золотую голочку зломила, 12 А для свого зятенька сокола.

(Ізъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В.

2 Приїхала до свого дома

3 Я виїла венки вити,

4 Къ шапкамъ пришивати

5 Г=6 А.

(Томашгородъ, Луцк. у.).

Д.

1 Прихала швачка съ Лівова

2 У неї тиха мова,

3 Д=8 А У е..., 4 Д=6 В.

5 Да не жаль же ій дати,

6 Д=5 А.

(С. Гирявка, Конотопск. у.).

Е.

1 Якъ я була швачка,

2 Я жъ була да не простачка:

3 Да три лоти шовку испила,

4 Е=10 В,

5 Закі сюю квіточку пришила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Е,

2 Не сільская дочка,

3 Съ Києва кіаночка,

4 Зъ міста мещаночка

5 Ж=10 А... пришивала,

6 Да по тарелю брала.

(Ізъ рукоп. сборж. Куліни).

З.

1 Я съ Києва швачка,

2 З=3 Ж Я...

3 Я зъ города городяночка,

6 За таліра—голку,

4 Я по торгу ходила,

7 Пришити затіо квіточку

5 За копу шовку купила,

8 И къ блому лицу.

(Нар. южн. п'єсни, сб. Метлинского, стр. 197).

И.

1 Ступлю я да на лавочку,

4 Къ зеленому барвіночку,

2 Зніму я да шапочку,

5 Къ бобровой шапці,

3 Пришию да квіточку

6 Къ червоної китайці .

7 И=1 Е Ой я..., 8 И=2 Ж Славного батька..., 9 И=4 З... по місту...,
10 Шовки скуповала,
11 И=5 Ж.

(Изъ рукоп. сборн. Кулеша).

I.

1 Я швала єль Вільбова
2 И=2 Г... двора, 3 И=3 И, 4 И=6 А Да... давати, 5 И=3 А А въ...,
=4 Б А въ мене голки..., 7 И=5 Ж, 8 И=6 А.

(Народн. южн. русск. пѣсни, Метлинского, стр. 19).

K.

1 До Львова дружечка ходила,
2 К=5 З За таліара...,
3 За червоного голочки.
4 К=5 А... квіткі.

(Основа, Апрель, 1862, стр. 18).

385.

Другая квітка—то жъ Тетянка... Да понісъ матюнці на показъ:
Теперь Ивашико вейми радъ, „Оце тобі, матюнко, квіточка;
Що знявъ єль Тетянкі весь нарядъ, А завтра буде жіночка“.

(Борисполь, Переяславск. у.).

386.

Ой заржали сиви кони, заржали,
Якъ єль панною молодою до шлюбу іхали.
Не ржите, сиві коні, не ржите,
Напасемо васъ подъ Полосками на житі.

(Полоски, Бѣльск. у.).

387.

Ніякий, дружбоночко, ніякий:
Має квіточку съ клаківъ;
Дружечка відриває,
Золотисту пришиваве.
(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 17).

388.

Посланці наши коханці,
Стоять коні въ стані,
Стоять коло плота,
Просять околота.
Ли-би й солому...
Часъ посланці до дому.
(С. Колесники, Ушицк. у.).

389.

А.

1 Зять на мене не дивиться,	5 Я на зята не дивлюся,
2 Либонь мені противиться.	6 До стіни обернуся,
3 На мене зять не гляне,	7 До стіни очима,
4 Либонь мене нишкомъ лає.	8 До зята плечима.

Б.

1 Б=5 А Я на тоє..., 2 Б=6 А, 3 Б=7 А... оченьками.

4 До дружбоночки плеченьками.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

390.

Любо-мило дивитися,
Де бояре танцювали:
Наробили хмарно жупанами,
Испустили дощикъ стрілочками,
Наробили ясно шабельками.

Любо-мило дивитися,
Де дівочки танцювали:
Наробили хмарно юпochками,
Испустили дощикъ кісоньками,
Наробили ясно перстеньками.

(Народ. юж. рус. п'ес. Метлинского, стр. 200).

391.

Допче дружечка, допче,
Черевички видопче —

Дружба ся поставить,
Черевички поправить.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

392.

А вже я літомъ не гуляла,
Барвінокъ поливала;
За барвінокъ зелененький
Треба дати червоненький.

Та не лутъ я шовку вшила,
Золотую голку зломила,
Заки мъ тую квітку пришила.

393.

Вилізъ дружба на лицу,
Потрясає калиту,
Ще три крайцарі має,
Ізъ ними розмовляє:

— Що-би зъ ними зробити:
Чи шапку викупити?
Чи горілки випити?
Чи ся оженити?

(Основа, 1862, Апрель, стр. 19).

Затѣмъ викупають шапку. Старшая дружка, пришивши „квітку“, надѣ-

ваєть себѣ шапку на голову, становиться на „лавку“ (длинная скамья), танцует и поет вмѣстѣ съ дружками:

394.

Я на сватові ژавці, (bis)
Я въ дружбові шапці —

Я маю волю,
Дружбоночку, надъ тобою.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

395.

Скаче, свисточка, скаче,
Чогось вона хоче —

Срібного, золотого,
Одъ затя молодого.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 199).

396.

A.

- 1 Ой глянь, затеньку, на мене,
- 2 Кращій я козакъ одъ тебе:
- 3 На мні шличокъ — ковпачокъ —
- 4 Готуй, затеньку, шостачокъ!
- 5 Шостакъ не шостакъ — злотихъ шість,
- 6 Бо я тобі, затеньку, рідна свість.

- 7 Не дивися, затю, въ лозу,
- 8 Поглянь по морозу,
- 9 Заглянь въ кішеню,
- 10 Вайми грошей жменю,
- 11 Посиль на тарелчину,
- 12 Викупи собі шапчину.

B.

1 Б=1 А Подивися..., 2 Б=2 А Чи не...

3 Въ твоему члечку-ковпачку,
4 Въ рутяному віночку.

(М. Полонное, Новградводзьск. у.).

B.

1 В=1 А Подивися, дружбоночко..., 2 В=2 А Не..., 3 В=3 В Я въ твоімъ шлячу... 4 В=4 В Та рутанимъ...

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

Г.

1 А въ садочку дві квіточки...

2 Г=1 А Глянь-же ты, боярину..., 3 Г=2 А... за..., 4 Г=3 А,

5 Тожъ не ковпачокъ-шовківка, 8 Золотую голку зломила,
6 Тожъ не шовківка-ярмивка. 9 Закі цюю квіточку пришила.
7 Три лоти шовку изшила,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Д.

- 1 Не гнисе, дружко, не гнисе,
 2 Старшой дружечки вклонисе.
 3 Д=9 А... нагнисе..., 4 Д=10 А... бери...
 5 Клади на тарелочку
 6 Да за красну цветочку.

(Коломовка, Чигиринск. у.).

397.

- Я въ тебе, зятеньку, первая свість,
 Готуй мені талярівъ шість; Хоть не шість—повтора,
 Буде твоя шапочка готова.
 (М. Полонное, Новградволинск. у.).

398.

- Не шапочка скаке — ковпачокъ,
 Готуй сватоньку шостачокъ;

- Явъ не даси шостачка,
 То не викупишъ ковпачка.
 (Дубице, Староконстантиновск. у.).

399.

А.

1 Чи тобі, зятеньку, не соромъ,	12 Въ сестриному віночку.
2 Що ти идешъ полемъ безъ лучка,	13 Маніте, не маніте —
3 Сідаєшъ за столомъ безъ шличка,	14 Шостака не кладіте!
4 Безъ сестриного віночка?	15 Явъ купкою брязнетъ —
5 Зять на те не поглане,	16 Тоді шличокъ возьмешъ.
6 Що свість віночъ каляє —	17 Не боюся, зятю, отомана —
7 Объ стелю объ стелиночку,	18 Клади, зятю, шівъ-таляра;
8 Объ блідую папериночку.	19 Не боюся я усіхъ намісничківъ —
9 Глянь, зятеньку, на мене:	20 Клади, зятю, підкіснички!
10 Кращая свістонька одъ тебе;	21 Не боюся я усіхъ людей —
11 Въ затьнёвому шличку,	22 Клади, зятю, сімсотъ рублей.

(Нар. юж. рус. п'есни Метлинского, стр. 198—199).

В.

- 1 Б=1 А Чи не соромъ, дружбоньку...
 2 Іхати безъ пола, безъ жучка,
 3 Б=3 А Стояти въ світлоньці..., 4 Б=4 А... рутяною...

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 17).

В.

- 1 В=9 А Ой..., 2 В=10 А Меншай...

3 Чи не соромъ тобі, зятеньку,
4 В=3 А Що въ поле идешъ..., 5 В=2 А А въ тестя стойшъ...,
6 В=4 А.
(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 198).

400.

Чи не стидно-жъ тобі, старий сватъ, Безъ калинової стрілочки,
Шо твуй князь молодий седить такъ, Безъ шовкової квіточки.
Шо въ поле іде безъ лучка,

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Дружко хочеть викупить шапку у старшої дружки, поднося ей на тарелкѣ нѣсколько копѣекъ и рюмку водки, она отказывается, желая получить больше. При этомъ дружки поють слѣдующія пѣсни:

401.

A.

1 Дружбоњко, чорнобривий,	6 Вийми грошей жменю,
2 Люблю тя, яєъ Богъ милий;	7 Посипъ на тарели,
3 Люблю тя и кохаю,	8 Яєъ на біли папери;
4 Бо въ тебе гроши—знаю;	9 Посипъ на тарілку —
5 Посагни въ кешеню,	10 Ций до дружки горілку.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

B.

1 Тихо, дружбоњко, тихо,	
2 Не здуришъ, дружбоњко, тихо:	
3 Б=5 А, 4 Б=6 А Витягни..., 5 Б=7 А, 6 Б=8 А... біому папері.	
7 Викупи сі шапку въ мене.	

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

На эту пѣсню, свадебная дружина молодого отвѣчаетъ:

402.

Не кпися, сванечко, не кпися,	У насъ горілка — не вода,
Возьми чарочку, напийса —	Частує дружечка молода.
- (Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 201—202).

Дружки продолжаютъ:

403.

На червоному на знаємся,	Положіте шелаягъ битий,
На біому догадаємся;	Вакупіте ковицькъ шитий.
- (Дубице, Староконстантиновск. у.).

404.

A.

1 Ой казали—свати богаті,
2 Ажъ рони скуповаті,
3 Да по місту ходили,

4 Шеляги збирали,
5 Шлички викупали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

1 Б=1 Да..., 2 Б=2 А... да убоги,
3 Сами пішки ишли,
4 Молодого въ мешку несли;

5 Молодого ноги стерчали,
6 А на ёго собаки гарчали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

405.

Ой казали люди — зять богатий,
Ой казали люди — грошей міжъ...
Кладе копійку, якъ на сміхъ!

(Нар. южн. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 199).

406.

Не хочу я червоного,
Дайте мні золоткового;

Мої ножки невеличкі,
Щобъ були черевички.

(М. Тамашгордъ, Луцкаго у.).

407.

Нашъ піддружба хороший,
Позичъ дружбі грошей,

Бо нашъ дружба въ неславі —
Его шапка въ заставі.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 19).

408.

Моя мати не кітлярочка,
Я не кітлярчина дочка.

Я кітлівъ не латала,
Щобъ имъ по грошу брала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

409.

Не кидай мі трояка —
Я не люблю дворака,

Кинь мені шестачиска,
Бо я люблю простачиска.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

410.

Убогі бояре, убогі:
Сімъ літъ по сміттяхъ ходили,

Черепки збирали,
Та свасі за квітки давали.

(М. Кривинъ, Острожск. у.).

411.

Нащо ся въ дружби бравъ,
Коли грошай не мавъ?
Було шти молотити,

Шістака сі заробити—
Шапочку викупити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

412.

Ліниві, бояре, ліниві,
Сімъ день молотили,

Шостака заробили,
Шличокъ викупили.

(Нар. юж. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 199).

Дружко съ дружкой наконецъ сходятся въ цѣнѣ. Дружка снимаетъ съ себя шапку и надѣваетъ ее на молодого:

413.

Гадали посли ночувати,
Чимъ ми іхъ будемъ годувати?
Злапаємъ сову въ стодолі,
Зваримо імъ въ росолі.
Чимъ ми імъ будемъ солити?

Чимъ ми імъ будемъ перчити?
Є много куколю на полю,
Є много полену по селу;
Куколемъ будемъ солити,
Поленемъ перчити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

414.

Ой луговая зузуленъко,
Луговая зузуленъко!
Чи всі лугі облінула?
Не такъ лугі, якъ лужечки,
Не стій, вербо, надъ водою,
Не стій, вербо, надъ водою!
Да звій собі сімсотъ квітокъ,
Сімсотъ квітокъ,
Сімсотъ квітокъ и чотирі.
Іхали да мимо тебе,

Мимо тебе сімсотъ бояръ,
Сімсотъ бояръ и чотирі;
Всімъ боярамъ по квіточці,
Всімъ боярамъ по квіточці,
Іванкові квітки немає,
Іванкові квітки немає.
Іванкові квітка,
Іванкові квітка —
Да Мар'ячка дівка *).

(Изъ рук. сб. Кулиша).

415.

Маршалкі, не стійте,
Стеліте доріженьку
Молодий и молодому
До богатого дому.

Маршалкі, до коней,
До ясної броні!
Уже квіткі попришивали, —
Ви ще й коней не сідвали.

(С. Полоски, Бѣльск. у.).

*) ПОСЛѢ КАЖДАГО НЕЧЕТНАГО СТИХА ПРИПЪВЬ: „да рано, рано!“ ПОСЛѢ ЧЕТНАГО: „да ранесенько!“

416.

Ой, на що-жъ ти, да Маръечко упо- Що хороший?
вала, — Да не на ёго худионьку,
Що ти собі да Ivanka сподобала? Не на гроші,
Да чи но ёго худионьку, А на ёго уридоньку,
Чи на гроші; Що хороший.
Чи но ёго уридоньку,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Когда начинаются приготовления къ ужину, дружки поютъ:

417.

Даютъ намъ зъ замку знати,
А до городейска вісти,
Же намъ готовують істи:
Куройку печеную,

Юшайку перченую,
Чи съ перцемъ, чи не съ перцемъ,
Аби було съ ширимъ серцемъ.

(Lozinski, стр. 52).

418.

Старший сватъ хоче істи,
Нема ёму где сісти,

Сивий сокілчику,
Сядь собі на стилчику.

(Volyn, Steckiego, стр. 75).

419.

Давай, свахо, вечеряти,
Бо ми будемъ ночувати;
Сонъ головоньку клонить,
Ничъ до домоньку гонить,

Зъли коні солому,
Часъ намъ, свахо, до дому;
А зъйтъ загату,
Заки мъ выберемося зъ хати.

(С. Дубице, Староконстант. у.).

420.

На печі медвідь лежіть,
До гори лапи держіть,

Хоче ту бабу изъсти,
Шо не дає намъ істи.

(С. Коломиски, Ушицк. у.).

421.

Брянули да ложечнами,
Срібними тарілочками;

Марусіна челядь
Сідає вечеряТЬ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Дружки обращаются къ невѣстѣ:

422.

Байтесь, кутки, лавки,
До запічної бабки,

А ви ся догадайте,
Намъ вечеряти дайте.

(С. Колюсикі, Ушицк. у.).

423.

Качури косатарю,
Марисини проматарю,
Проси своіхъ гостей,
Щобъ вони ілі и пили.
И веселенькі були,

Якъ птичка на весні:
Въ поле йде — гуде,
А съ поля йде — грає,
Якъ макъ процвітає.

(С. Колюсикі, Ушицк. у.).

424.

Крамару, крамаройку!
Приправляй вечеройку,
Сипъ перецъ на паперецъ,

Лижейки на тарелецъ,
На нашу вечеройку.

(Lozinski, стр. 58).

425.

Благослови, Боже,
И отець и мати,

Своёму дитати
Цей рідъ частувати.

(С. Перейма, Балтск. у.).

426.

Стань, батінко, проті мене,
Та напійся до мене

Зъ повною повночкою,
Зъ щасливою донечкою.

(С. Перейма, Балтск. у.).

427.

Милій Боже, ходить голубъ по столі,
Брільці въ пивцю вмочає,
Всі паняночки частує,
Ино Марисеньку минає,

Бо вже зъ панянства вистає,
До старихъ людей пристає.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 25).

428.

Пийте, паманки, пийте,
Но склянокъ не побийте:
У насъ склянки дороги:

По чотирі золоти,
А порція по грошу!
Пийте молодці, прошу.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

429.

Положени ложкі й тарілочки, —
Напиймося горілочки.

Положени ще и ложечки, —
Напиймося хоць трошечки.
(С. Дубище, Староконстантинопольск. у.).

430.

Поставлено, та поставлено,
Тілько нась та не прошено;

Якъ-би нась просили,
То-би ми ся поживиди.

(Колоски, Ушицк. у.).

431.

Скочу я крізъ стівочку,
Нарву я барвіночки,

Щобъ было зеленесенько,
Вечерати веселесенько.

(Volyn Steckiego, стр. 74).

432.

A.

- 1 Каплунъ істи варить,
2 Кохгутъ наливає,
3 Воробій мовитъ: тутъ, тутъ,
4 Будемъ істи тутъ, тутъ!
5 Гороше, гороше, сіяно тебе хороше,

- 6 При лугахъ, при дорогахъ,
7 При всіхъ святихъ,
8 При янъголахъ божихъ,
9 При битихъ гостињцахъ.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

B.

- 1 Б=2 А... на кухні палить, 2 Б=1 А А...
3 Соловій долітає, 5 А воробецъ воду носить,
4 Радойкі додаває; 6 А сорока гости просить,
7 Б=3 А Голубецъ ноговъ...
8 Южъ вечеройка туй, туй.

(Lozinski, стр. 58).

Невѣста встаетъ и, кланаясь на обѣ стороны, просить гостей ужинать.
Въ большей части случаетъ ужинъ начинается борщомъ или капустой.

Дружки поютъ:

433.

Первая квітка — то-жъ Иванко...
Іжте, бояре, капусту;
Наша капуста не пуста —

Наша княжна садила,
Та раненъко вставала,
Частенъко поливала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

434.

„Зеленая дібривонько,
Чому не шумишъ?
Приставлена капусточко,
Чому не кипашъ?
— Ой якъ-би вітеръ,
То я бъ шумила;
Якъ-би приставлена,
То я бъ кіпила.

Оскубаний селезеньку,
Чому не летишъ?
— Якъ-би я крилечка мавъ,
То-бъ я поленувъ.
А я въ свого пана свата
На вечері бувъ,
Вечера, якъ вечеря,
Да все стъ перцемъ, да печена.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

435.

Ли бояре юшку,
Да вкрали галушку,
Да въ міхъ, да въ рукавицю —

Дівчатамъ на вечерниці;
Да въ міхъ да въ кишеню —
Батькові на вечерю.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

436.

Другая квітка то-жъ Марьечка.
Іжте, бояре, юшку,
Да тягайте петрушку —

У насъ юшки горшками,
А петрушки грядками.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

437.

Приймите собі тее,
Дайте намъ другое,
Що разъ лішнее.

(Wolyn Steckiego, стр. 74).

438.

Ой цу, коні, цу!
Я борщу не хочу;

На Бога гланьте,
Намъ каші дайте.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

439.

Ой гороше, гороше,
Сіяно тебе хороше:
И при рожі, и при дорозі,
И при ясному сонечку.
Молодая та Марусенька,

Змовляли тебе хороше:
И при роду, и при родині,
При родному батеньку;
Якъ змовляли то кониківъ давали,
Якъ змовили — забрали,

Да й нічого не дали.
Та все-жъ то плутня,

Усе боломутня,
Усе свому та неправдоњка.

(Щасновка, Козелецк. у.).

Когда кашу уже съѣдять, кухарка иногда нарочно спрашиваетъ: „може ще каші?“ на что дружки отвѣчаютъ пѣсней:

440.

Ми не маленькі діти —
Коло каші сидіти.
Ой, цу, коні, цу!

Я каші не хочу;
На Бога ви гляньте,
Намъ печені дайте.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

Послѣ каші даютъ мясо. Если долго не приносятъ его, то дружки поютъ:

441.

Плаче кица на кухні,
Ажъ ії очі запухли;
Чого ти, кицю, плачешъ,
Може істи хочешъ?

— Не хочу я істи —
Кухарка мясо ззіла,
На мене відповіла.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

442.

Дружба ножа не має, (2)
Намъ хліба не вкрає;

Дайте ему володача,
Най намъ вкрає калача.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 6).

Когда жаркое подано, его ставятъ передъ дружкомъ, который долженъ порѣзать на куски и предложить гостямъ. Дружба разрѣзываетъ, а ему поютъ:

443.

Нашъ кокгутъ білокрилій,
Нашъ дружбоњка чорнобривий,

Не жаль єму дати,
Печенью покраяти.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

444.

Крас, дружбоњко, крас,
Дружкамъ підъ столъ дас,
За пазуху ховас,

Зъ пазухи въ кешено —
Світильці на вечеру.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

445.

Крас, дружбоњко, крас,
Золотий ножикъ має,

Срібная тарілочка,
Золотое віделечко.

(С. Колюсаки, Ушицк. у.).

446.

Світилочка — пані,
Вечеряй съ нами.
Не веліла мати

Рота розявляти:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

(С. Рудковка, Козелецк. у.).

447.

Ой, якъ-би я пані,
То не сиділа-бъ зъ вами;

Та сиділа-бъ зъ паничами,
За білими калачами.

(Сборн. ст. свѣд. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 75).

448.

Світилочка ласа,
Да вхватали мъяса,

Якъ-би не Данило,
Світилоньку-бъ вдавило.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

449.

Два голубайки гніздо въютъ,
Наши бояри вино пъютъ.
А що намъ били столове?
А все натвили тисове.
Вступиль Сусь до Кани галилейски
И самъ постановиль станъ малжен-
ский.
Радуймося, веселімося!
А бисъ-мо весоли були,
А що намъ били обруси?
А все намъ били лінні.

Вступивъ Сусь и т. д.
А що намъ бали хліби?
А все намъ били пшенишни.
Вступивъ Сусь и т. д.
А що намъ били мисойки?
А все намъ били цінови.
Вступивъ Сусь и т. д.
А що намъ била горілка?
А все намъ била не гірка.
Вступивъ Сусь и т. д.
Вступивъ Сусь и т. д.

(Lozinski, стр. 53—54).

450.

Старший бояринъ, якъ болванъ,
Витрищивъ оті, якъ баранъ;
Обручами голова збита,

Мачулою свитка зшита,
Личкомъ підперезався,
У бояре прибрався.

(Piesni ludu ruskiego Pauli, стр. 127).

451.

Іли бояре, іли,
Цілого вола зъли:

На столі не кришечки,
Пуйдъ столомъ не күисточки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

452.

—Не боялисся Бога,
Не наїлисся дома,
Сорому не знаєте,

Въ запаски ховаете.
„Ми люде подорожні,
У насъ запаски порожні“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

453.

А въ садочку дві квіточкі...
Іли дружечкі іли,
Пуйвъ голубонька зъли,

По столу качаючи,
Въ медъ вино мачаючи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

454.

Наша дружка підъ сволокъ,
Зъла калачівъ сорокъ.

Най ся ніхто не прогнівить,
Най ся здорова живить.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

455.

Не стійте коло груби,
Не заглядайте въ зуби,

Ми собі заробили,
Шоби съ-мо ся поживили.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

456.

Стерлася маківочка,
Упріла матіонка,

Перці, шафрани, тручи,
Вечеру готовуючи.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

457.

Пішла мати
Дочки частувати,
На досвіткі да посылати.
„Да вже, ненько,
Да вже нераненько,
На досвітки да невісиленнько.
По-за дворомъ чистоколонька,

А у дворі та стара жонка,
У порога та ружинонька,
Коло бока та дружинонька,
Що у дворі та поставлено,
• У порога та зарижена,
Коло бока та посажена.

(Изъ рук. сб. Кудаша).

458.

У батенька все хорошенъко:
Мидъ, вино пьють, кубочки бьють,
Мулудую Марисю садеть.
Излянули два анголи зъ неба,
Сили-пали за столикомъ, де треба;
Стали собі по янельскій гадати:
„Куго ми маємъ на пусаженъку сажати,
Пусадимо двоє дитокъ въ добрий часъ,
Дай же намъ, Боже, щастливу й годину и Божий часъ.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

459.

Ой ходила дівчинонька по городу,
Та сіяла дрібний макъ изъ приполу.
Ой яко мені сей дрібень макъ позбирати?
Ой якъ мені та свекорка називати?
Позбираю дрібень мачоекъ сизимъ голубцемъ,
Назову я та свекорка ріднимъ пан-отцемъ;
Позбираю я дрібень мачоекъ сивою голубкою,
Назову я та свекруху рідною матінкою.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 160).

460.

Где-то ті кухароньки,	Староста старенъки,
Що варили істоńки?	Якъ голубъ сивенъки!
Сухихъ дровъ не палили,	Тра кухарівъ пошукати,
Красно істи зварили.	На весиллі показати.

(Lozinski, стр. 55).

461.

Не стій, вербино, роскайдайся,
Не сиди, Марисю, розмишлайся:
Чимъ свого свекорка називати будешъ?
„Назову я свекорка ріднимъ батенькомъ:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.
Не стій, вербино, роскайдайся:
Не сиди, Марисю, розмишлайся:
Чимъ свою свекруху називати будешъ?

„Назову свекруху рідною матінкою:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.

Также поют сестрѣ и брату.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 159—160).

462.

Добрая господина
Добрый борщъ зварила,

Мало дровъ спалила,
Добрый борщъ зварила.

(Volyn, Steckiego, стр. 74).

463.

Повідала намъ сорока:
— Тече горілка зъ потока.
А ми поти не пїдемо,
Поки всѣ не вишімо.
Повідала намъ синиця!
— Повна пива пивниця.

А ми поти не пїдемо,
Поки всї не вишімо.
Повідала намъ ворона:
— Повна пирогівъ комора.
А ми поти не пїдемо,
Поки всіхъ не поімо.

(Lozinski, стр. 53).

464.

Було що істи, пити (bis)
Нікому припросити:
Марисенька молоденъка,
Дружечка пишненька.

Не дивуйтесь тому:
Не дружчила нікому,
Перший ся разъ придало,
І то ся не вдало.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 6).

465.

А де той подчаший
Що прибира чаши?
Приймайте собі ложкі, тарилкі,

Дайте намъ трошкі горілкі,
Приймайте ложечкі,
Дайте намъ хоть трошечкі.

(Volyn, Steckiego, стр. 74).

466.

Ти, батьківъ синочку,
Пъемъ доброе горілочку;

Ще будешъ лучче пити,
Бо маємъ чимъ платити.

(С. Переїма, Балтск. у.).

467.

Чого, сватовъє, сидите,
Чомъ до домоньку не йдетe?

Коні ригочуть,
Соломи хочут,

А спати до дому не хочуть:
Ще-жъ Маруся наша — не ваша,
Ще-жъ ви її да не вуїзьмете.
, Да хотъ же бо ми сидимо,
Да не вашую честь п'ємо.

Хочъ за вашими столами,
Дакъ за сватъніми чашами.
Завтра неділя — на Бога надія,
А Маруся да наша буде.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Послѣ ужина всѣ поднимаются изъ-за стола и поютъ:

468.

A.

- 1 Старості шелягъ дати,
2 Щобъ вивівъ нась съ хати
3 На двіръ погуляти.
4 Я-бъ єму й два дала,

- 5 Кобъ я зъ нимъ погуляла;
6 Дала-бъ єму и чотирі,
7 Кобъ який, чорнобривий.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

B.

- 1 Нашъ староста дівочий,
2 Покажи свої очи,
5 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 Б=4 А

- 3 Нехай ми знаємъ,
4 Кого сторостовъ звати маємъ.
Я би-мъ му..., 8 Б=5 А Щоби-мъ...
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 25).

469.

A.

- 1 Ти, кокгуте білокрилий,
2 Намъ староста чорнобривий,
3 Та виведи-же нась зъ хати
4 На двіръ танцювати,
5 Бояръ оглядати:

- 6 Чи високі подкови,
7 Чи чорні брови?
8 Ой чи чорни, чи рудні—
9 Все буяре молодні.

(С. Дашковцы, Литинск. у.).

B.

- 1 Старосто, старесенькій,
2 Голубе сивесенькій!
5 Б=3 А, 6 Б=4 А... погуляти.

- 3 Ударъ чоломъ,
4 Знай соромъ:

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

B.

- 1 Ой зъ-за гірья, місяцю, зъ-за гірья,
2 Ведемо Мар'ечку зъ застілля,
3 На яснє та краснє подвірья,
4 В=4 А Ведемо..., 5 В=5 А Старосту...

6 Чи не кривий, чи не горбатий,
7 В=4 А чи вміє...

(С. Колюсни, Ушицк. у.).

470.

Квітъ калинайку ломить,
Сонъ головойкі клонить.
Панове старії,

Просимъ васъ, молодці;
Дайте намъ розказати,
До сіней таньцювати.

(Lozinski, стр. 46).

471.

Веди нась, старосто, спати,
Бо намъ тра рано встати,
Подвіръє замітати,

Гостей ся сподівати,—
Гостейка любого:
Ивася молодого.

(Lozinski, стр. 46).

472.

Старосто, старенъкій,
Голубе сивенъкій,

Виведи нась зъ-за стола,
Не чини намъ сорама!

(С. Колюсни, Ушицк. у.).

473.

Любонь староста въ постильцахъ,
У біленькихъ онучкахъ,

Та боїтця устати,
Щобъ онучокъ не звалити.

(С. Колюсни, Ушицк. у.).

474.

Встань, старосто, на ноги,
Якъ стодоленька на сохи;

Якъ не встанешъ, то підведемо,
Таки тебе до сорома приведемо.

(С. Колюсни, Ушицк. у.).

475.

Староста дівочий!
Покажи намъ чорни очи,
Най ми будемо знати,
Кого старостовъ звати.
Ой дивно-жъ намъ, дивно,
Що старости не видно.

Дівойкі, панинайкі!
Зробимъ свою славу,
Зломімъ старості лаву,
Най старостойка знає,
Най добру лаву дає.

(Lozinski, стр. 45).

Поютъ эту пѣсню три раза, стоя; потомъ опять садятся и продолжаютъ. Кто нибудь изъ домашнихъ обращается къ старостѣ: „А виведить іхъ зъ-за стола, бачите якъ вони гарно васъ просять“.

„А прошу, лишень, дівчата, прошу!“ Выводить ихъ изъ-за стола; дѣвушки поютъ:

476.

Десь у сёго свата
Та смолови лавки,

И сами не выходять,
И нась не выводятъ!

(Сбор. ст. св. о Киевск. губ., стр. 75).

477.

Встаньте, дружечки, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Напередъ Бога—Богу Святому,
Потімъ отцу, й матінці,
І ёго дочці і кухарці,

За хлібъ поставленний,
За сіль положену
І за добрую згоду —
П'ємъ горілку, якъ воду.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

478.

Где соколи гнізденко вили,
Тамъ бояри медъ-вино пили,
І за хлібъ дяковали:
— Встаньте, бояре, встаньте,
Шапочки поздиймайте,
І подякуйте:
Напередъ Богу
Матері Божій
Святий Пречистий,
Вітцамъ духовнимъ,

Папамъ державнимъ,
Кгосподарові,
Кгосподинонці,
Его діточкамъ
І кухарочкамъ
За той красни обідокъ.
За хліба принесеніе,
За пива приставленіе,
За студеную воду
І за добрую згоду.

(Lozinski, стр. 54—55).

479.

Та що намъ біли столове,
А все намъ біли тисове.
Подякуйте, дівойкі,
Господу Богу,
Господареві,
Господинонці,
Вшисткі

За красні ужиткі.
Подякуйте, дівойкі,
За красні посыронойкі:
За два тарилі сира,
За печиво хліба,
За спустъ горілкі,
Же ся попили дівкі.

(Lozinski, стр. 45).

480.

Зъ-за столу, панянкі, зъ-за столу,
На Марисіне подвіръя!

Давно ми въ Марині бували,
На еї подвір'ю гуляли.

(Основа, Алруль, 1864 г., стр. 25).

481.

Гісти, дружечко,
Кладіте ложечки,
Стеліте дорожечки,
Шобъ мягко ступати,

На двіръ танцювати,
Съ скрипками, цимбалами,
Съ хорошими боярами.

(Ізъ рук. об. Куліша).

482.

Дівчиночка — паняночка,
Козаченъко — панъ;
Шукай собі, козаченъку,
Такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ, дівчиночко,
Села й города,

Да не найшовъ да такої,
Якъ ти молода;
Ой виїздивъ, дівчиночко,
У весь білий світъ,
Да не найшовъ, да такої,
Якъ ти, рожевъ цвітъ.

(Ізъ рук. об. Куліша).

483.

„Добри — вечиръ, дівчино, чи чуешъ?
Остатнюю ніченъку ночуєшъ“.

— Здоровъ, здоровъ, Иващечку, я чую —
Остатнюю ніченъку ночую.

(С. Печиводы, Новоградволинск. у.).

Староста, а въ другихъ мѣстахъ (Борисполъ) дружко, при этомъ подаетъ невѣстѣ и дружкамъ конецъ платка и, такимъ образомъ, выводить ихъ изъ-за стола и ведеть на дворъ. Музика играетъ „провидної“. Начинаютъ танцювати. Всѣ расходятся по домамъ, а женихъ съ дружками и свахами остается. Мать невѣсты вносить изъ коморы „рушики“, вяжетъ дружка чрезъ плечо и говорить:

„А що, попалися, хлопці, въ коморі, добрі люди спать пошли, а ви чого осталися — на разглядини у насъ?“

Тѣ отвѣчають:

„А що-жъ, свахо, простіть, ми осталися разглядати, чи нема де сала. Да ми такі свое візьмемо, хоті ви повъяжете насъ! Коли хочете, помиримошь поческі, да вишъемо могорича, а то не теперъ, то въ четверъ візьмемо свое“.

Випивають по рюмкѣ водки; родители невѣсты продолжаютъ:

„Сей разъ прощаємо васъ, а въ друге не робіть такъ. А що повішено на васъ, то понесіть такъ“.

Дружки отвѣчаютъ:

„Изъ цімъ, свахо и свату, прощайте; а таки насъ сподівайтесь—ми що схочемо, до зробимо“.

„Щаслива дорога вамъ, дружки, говорить сваха, да не робіть шкоди, я васъ прошу“.

Всѣ расходятся ¹⁾.

Бываетъ, впрочемъ, что, послѣ ужина, всей компаніей отправляются въ домъ молодаго.

Когда придутъ къ хатѣ жениха, встрѣчаютъ ихъ родители жениха на порогѣ сѣней. Молодые по эту сторону порога, т. е. въ сѣняхъ еще, три раза кланяются въ ноги отцу и матери; родители каждый разъ благословляютъ ихъ хлѣбомъ и солью, а послѣ вводятъ въ хату.

Дружко три раза машетъ накресть палкой и вводить молодыхъ за столъ „на посадъ“. Около жениха садится „світилка“, а около невѣсты дружка; бояринъ занимаетъ мѣсто напротивъ. Родители жениха, обмотанною платкомъ рукою, подносятъ молодымъ по рюмкѣ водки. Наступаетъ опять ужинъ. Молодые не ёдятъ вмѣстѣ съ другими, а послѣ ужина молодыхъ ведутъ въ „комору“ и тамъ угощаютъ.

Послѣ ужина весь „поїздъ“ возвращается опять въ домъ невѣсты. Отецъ и мать выходятъ въ сѣни на встрѣчу молодымъ; наступаетъ еще разъ троекратное благословеніе черезъ порогъ. Дружко вводить молодыхъ на посадъ, а хоръ поетъ. Опять ужинаютъ. Послѣ начинаются танцы, которые иногда продолжаются цѣлую ночь. Женихъ и старшій бояринъ не уходятъ домой, а ночуютъ у невѣсты ²⁾.

Говоря о „вильце“ мы сказали, что въ то самое время, когда у молодой вьють вильце, у молодого иногда его родственники дѣлаютъ тоже. Вильце у жениха бываетъ болыше частію сосновое. Пѣсни поются тѣ же, что и у невѣсты. Въ некоторыхъ же мѣстахъ ³⁾ женихъ со всѣми своими родными и родственниками, въ сопровожденіи музыки, идетъ къ невѣстѣ. Впереди шествуетъ старшій сватъ и на головѣ несетъ вильце, за нимъ слѣдуетъ музыка, за музыкой сваты и свахи, которымъ цѣпляютъ черезъ плечо красные или синіе пояса; за ними идетъ женихъ съ отцомъ, матерью и своими родственниками. Пришедши въ домъ къ невѣстѣ, сватъ ставитъ вильце на столъ—

¹⁾ Борисполь, Переяславск. у.

²⁾ Новосельскій, Lud Ukrainski, стр. 209.

³⁾ Полонное.

невѣста свое принимаетъ,—а родители невѣсты просить всѣхъ пришедшихъ садиться. Когда все усажутся за столъ, невѣста дарить жениха рубахой и платкомъ, а онъ въ свою очередь дарить ее деньгами и сапогами, въ которые кладеть иногда бублики, орѣхи и т. п., а бояринъ подносить „устілкі“¹⁾. Свахи тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройти нѣсколько разъ по хатѣ и протанцевать, для того, чтобы узнать хороши ли сапоги и можно ли будетъ въ нихъ свободно танцевать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги окажутся или тѣсны, или слишкомъ большие, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать лучшіе. Если же сапоги хороши, то женихъ долженъ потчивать всѣхъ присутствующихъ своей водкой. При этомъ водку наливаютъ въ миски, чтобы удобнѣе и скорѣе можно было пить. Гуляютъ до поздней ночи¹⁾.

Такимъ образомъ проводятъ субботу—наканунѣ вѣнчанья—почти во всей Малороссіи. Въ нѣкоторыхъ, весьма немногихъ, впрочемъ, мѣстахъ, субботу проводятъ нѣсколько иначе. Напримеръ въ Туровѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, молодой идетъ къ своей невѣстѣ съ подарками. Несетъ ей большой „пірникъ“, платокъ, въ которомъ она должна стоять подъ гѣнцомъ и „зернятая гарбузови“. Невѣста отъ себя даетъ жениху платокъ, который онъ долженъ носить за поясомъ во время свадьбы. Молодая собираетъ своихъ друзѣй, выпиваютъ, закусываютъ и расходятся по домамъ безъ пѣсень, безъ музыки. Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, „дівичъ вечоръ“ носить название „дівоцькихъ запоинъ“. Состоять они въ слѣдующемъ: молодая ходить къ своимъ подругамъ, собираетъ „стѣнжки“ и просить ихъ на „дівоцькіе запоини“. Вечеромъ они вьютъ вѣнокъ изъ этихъ „стѣнжекъ и барвінку“. Въ Полоцкахъ, Бѣльскаго уѣзда, молодой пріѣзжаетъ къ своей невѣстѣ. Прежде сажаютъ за столъ родню невѣсты. Женихъ и невѣста становятся передъ столомъ и просить благословенія. Молодая цѣлууетъ всѣхъ три раза, а молодой кланяется троекратно всѣмъ присутствующимъ. Послѣ родители невѣсты выходятъ изъ-за стола и приглашаютъ туда родителей жениха, который самъ ведетъ платкомъ невѣсту за столъ. Послѣ выходятъ изъ хаты на дворъ, гдѣ и танцуютъ до поздна.

К о р о в а й .

Если невѣста выходитъ первый разъ замужъ, то въ ея домѣ пекутъ „коровай“.

¹⁾ Половное.

Въ субботу, или вообще за день, за два до вѣнчанья, отецъ и мать невѣсты, или сами идутъ просить „молодиць, изобгать коровай“, или поручаютъ это кому либо изъ родственницъ, которая получаютъ название „просильниць“, или, наконецъ, сама „молода“ отправляется къ сосѣдамъ и вообще къ знакомымъ и приглашаетъ ихъ „бгать верчі и коровай“. Входя въ хату, пришедшая кланяется и говоритъ:

— Добри-день вамъ! прошу васъ на весілля. Просить батько й мати, и я прошу на хлібъ, на сіль, на коровай, на горілку и на що Господь Богъ давъ.

„Спасибо батькові й матері“, отвѣчаютъ ей, „и тобі за труда“.

Каждая изъ приглашенныхъ получаетъ название „коровайниці“. Выходя изъ дома, они берутъ съ собой „пальницю“, нѣсколько яицъ, немного муки, кусокъ сала или масла. При входѣ въ домъ невѣсты, все это отдаютъ хозяйкѣ дома, говоря: „Боже, вамъ поможи на все добрѣ“.

Хозяйка отвѣчаетъ имъ на это: „Дяковать вамъ. Прошу я васъ, изобгайте моїмъ дітямъ коровай“.

Тѣ, конечно, соглашаются. Сначала ихъ угожаютъ, а послѣ они принимаются за дѣло.

„Коровайниці“ выносятъ „ночви“ (корыто), ставятъ среди хаты и, обращаясь къ хозяевамъ, говорятъ:

— Пане свате и свашко голубко, просимо облагословенство въ першій разъ, въ другій и третій!

„Нехай Богъ благословить!“

Онѣ убираютъ головы „квітками“ изъ барвинку.

Въ ночвы насыпаютъ муку (по большей части пшеничную) хозяйствую и ту, которую съ собой приносятъ, при чемъ поютъ:

484.

A.

- 1 Марусина мати
- 2 По сусідонці ходить,
- 3 Сусідъ своїхъ просить:
- 4 „Да сусідоньки мої,

- 5 Прибудьте къ мені,
- 6 Да до моєї хати,
- 7 Да до моого дитяти
- 8 Коровою бгати.

(Изъ рукоп. сбори. Кулиша).

B.

1 Б=1 А Да Ивашкова... (bis), 2 Б=2 А Да по сонці... (bis), 3 Б=3 А Да... (bis).

(Обычай и повѣрья, Маркевичъ, 103 стр.).

В.

- 1 Ивашковъ татко
- 2 По юлонці ходзіць, (bis)
- 3 $B=3$ A;
- 4 Не къ собі, къ дзіцяці,
- 5 Коровай багаці.

(Михалково, Мозырск. у.).

Г.

- 1 $G=1$ A, 2 $G=2$ A По уліці..., 3 $G=3$ A, 4 $G=4$ A.
- 5 Та ходіть до мене,
- 6 Та зліштъ коровай красни,
- 7 Якъ на небі місяць ясни,
- 8 Підете зъ мислочками,
- 9 Якъ на небі зъ зирочками,

(Lozinski, стр. 16 и 17).

485.

Заслужпі жони,
Ставайте до коровая;

А ви, вдовиці,
Сповняйте повниці.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

486.

Рухай, рухай, короваю.
Изъ Божого раю.

Ми до тебе горовесеньки,
Якъ лебеді білесеньки.

(Дубище, Староконст. у.).

487.

А.

- 1 Ой годі, годі, пшенице,
- 2 Сімъ літъ у стозі стояти!
- 3 Часъ тебе, пшенице, почати,
- 4 Иванові коровай зібгати.
- 5 А вже-жъ то нась потомили,
- 6 Горілки не пили,
- 7 На Бога жъ ви гляньте,
- 8 Та намъ горілки дайте.
- 9 Вечеръ, мати, вечеръ,
- 10 Нашъ коровай не спечень:
- 11 Коровайниці пьяні—
- 12 Коровая не зобгали.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

Б.

- 1 Та пшенице моя,
- 2 Не подобонька твоя
- 3 $B=2$ A... годівъ..., 4 $B=3$ A, 5 $B=4$ A, 6 $B=5$ A... ми попотіли,
- 7 $B=6$ A... захотіли, 8 $B=7$ A, 9 $B=8$ A, 10 $B=9$ A, 11 $B=10$ A, 12 $B=11$ A,
- 13 $B=12$ A.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., стр. 67).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... бгати.

(Млыновъ, Дубенск. у.).

Г.

1 Г=3 А, 2 Г=4 А... зіпхати, 3 Г=6 Б, 4 Г=7 Б, 5 Г=7 А,
Г=8 А, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А.

Д.

1 Д=9 А Ой на дворі..., 2 Д=10 А, 3 Д=11 А, 4 Д=12 А... ко-
ровую...,

5 А ви погадайте,

6 Д=8 А... намъ,

7 Горилочки солоденької

8 Для мене молоденької.

(Новицкій).

Е.

1 Е=1 Б, 2 Е=2 Б.

3 У стогахъ стояти,

4 У стогахъ лежати.

(Гостомль, Киевск. у.).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А.

3 Часъ зъ тебе, коровай, опхать.

(Lozinski, стр. 15).

З.

1 Ой пшенице, ярице,

2 З=2 Б.

3 Та цілпій рікъ у полі буяти,

4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 А Нашей Марісі...

(М. Полонное, Новоградъ-Волынск. у.).

488.

Мовила, говорила

Ярал пшениця:

„Не подоба моя

У стозі стояти,

Ой подоба моя

У коровай розростати“.

Мовила, говорила

Червона калина:

„Не подоба моя

У лузі стояти,

Але подоба моя

У коровая сняти“.

(Pies. Iud. Rus. Pauli, стр. 104).

489.

Ярая пшеничайко,
Не въ стозі тобі бути,
Тра та молотити,

До млина возити,
Коровай зъ тебе вити.

(Lozinski, стр. 14).

490.

Стелися, хмеленьку, на ліску,
Родися, пшениченько, на піску,
Густая, буйная—на ниві,

Часті снопочки на жниві,
Да високі стоги на гумні,
Васшій нашъ коровай на столі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Наливаютъ воду, а иногда и водку, „щобъ веселій бувъ коровай“. Передъ началомъ работы одна изъ „коровайницъ“ просить у хозяевъ благословенія:

- Благословіте, батько й мати, сей чесний хлібъ замішати.
- „Богъ благословить“, отвѣчають имъ.
- Разъ, другій разъ и третій разъ.
- „Богъ благословить!“

Онѣ моютъ руки и начинаютъ работу. Мѣсять только двѣ женщины, другія же въ это время рѣжутъ лапшу, мѣсять пряники, варятъ „варену“. Начиная мѣсять, поютъ:

491.

A.

- 1 Поможи, Боже,
- 2 Пречиста мати,
- 3 Въ тимъ дому,

- 4 При тисовимъ столу,
- 5 Коровай брати.

(Рѣхань, Томановск. у.).

B.

- 1 Б=1 А Благослови..., 2 Б 2 А... госпоже,
- 3 Всі святы у хаті
- 4 Сей коровай зобрати,
- 5 Сей домъ звеселити.

(Пъзъ рук. сб. Кулиша).

B.

- 1 B=1 B, 2 B=2 A И ти моя...,
- 3 Сзоїй дитині
- 4 B=5 A... брати.

(Полоски, Бѣльскаго у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б, 3 Г=4 Б... зліпити, 4 Г=5 Б.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=3 Б, 3 Д=4 Б.

Е.

1 Е=1 Б,

2 Отець и мати,

3 Е=4 Б.

(С. Переїма, Балтск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Б, 2 Ж=2 А, 3 Ж=4 Б.

(С. Кривинъ, Острогск. у.).

З.

1 З=1 Б, 2 З=2 Б, 3 З=2 Е,

4 Своему дитяти

5 З=4 Б.

(Сб. Київск. Стат. Ком., стр. 67, 1864 г.).

И.

1 Зъ руточки дві квіточкі...

2 И=1 Б, 3 И=2 А... поможе,

4 И отець, и мати... своему дитяти,

5 И=5 А... росчинати.

(Wolyn Sleskieno, стр. 71).

I.

1 I=1 Б, 2 I=1 А, 3 I=4 З, 4 I=4 Б.

(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

492.

Пречиста Діво-Мати!

До насъ словенъко речи—

Вйди до насъ, до хати;

Будемъ коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

Когда коровай мѣсять, поютъ:

493.

А.

1 Піду я до Дунаю,

3 „Да чи мені да воду брати,

2 Стану подумаю:

4 А чи мені коровай бгати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Б.

1 Б=1 А Ой... погуляю, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Чи короваї
може...

(Обыч. и повѣр., Маркевича, стр. 101).

494.

Поставивъ староста на столі свіченку:

— Гори, гори, свіченко, ажъ до півночі,
Доки наша пече короваю не спече.

(Дубище, Староконст. у.).

495.

Збірайся роде до роду,
А стариі мужи—на пораду,
Молоді молодиці—къ короваю.

(Лучинъ, Овручск. у.).

496.

А въ суботоньку, по нешпороньку годину,
Збирається Марисіна родина.
А Марися свого батька питает:
„На що ся то родинонка збирає?“
— Ой на тое, мое дитятко, на тое,
Ой на твоє весіллєчко славное,
Ой на твоє гуляннечко пишное,
Ой на твоі низькиі уклони.

(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

497.

Де ся діла, де ся поділа
Марусіна матінка?
Нехай прийде,
Нехай принесе

Съ криниці
Водиці;
Нехай помилють
Коровайнички ручки.

(Дубище, Староконст. у.).

498.

A.

1 Піть наша регоче,
2 Короваю хоче;

3 А припечокъ усміхается,
4 Короваю сподівається.

(Шендеревка, Каневск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

5 Хто всадивъ, той приймає; 8 До пана комисара.

6 А якъ не буде приймати, 9 Таки буде наша справа!..

7 То будемо позивати (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А Піечка..., 2 В=2 А.

3 У печі коровай ще 5 „Пи на меду запилиса,

4 Коровайничокъ кличе:

6 Що ви мене да забилиса?“

(Турково, Мозирск. у.).

Г.

1 А лавки дригають,

2 А окни моргають.

3 Д=1 А, 4 Д=2 А Бо...

(Полоски, Бѣльск. у., с. Хорощанка, того же уѣзда).

Д.

1 Д=5 Б... и вийме.

2 Бо ся іншій не прийме:

3 Д=6 Б Якъ ся..., 4 Д=7 Б, 5 Д=8 Б, 6 Д=9 Б.

(Lozinski, стр. 19).

Когда сучать свѣчу для коровы, поютъ:

499.

Де пошла да Марьюхина мати?
Нехай пуйде до нової крамниці,

Нехай везьме червоного шовку,
Да обмотати Марьюхні свічку.

(Лушины, Овручск. у.).

500.

Три сестри свічку сукало,
Трёхъ зілля клало:
И руту, и мъяту,
Крещастій квітки,

Щобъ любилиса детки;
Щобъ любилиса, цаловалиса,
Щобъ все люди здивовалиса.

(Лушины, Овручск. у.).

Вымѣшивши хорошо тѣсто, кладутъ его на столъ. Всѣ садятся вокругъ стола и отрѣзавши по куску тѣста, дѣлаютъ „шишки“ и „верці“, при чёмъ поютъ:

501.

А.

- 1 Трійця по церкві ходила,
2 Спаса за ручку водила:
3 „Ходи, Спасе, до нась,
4 А въ нась усе гаразъ:
5 Скрипки, цимбали грають,
6 Коровайници коровай бгають“.
7 Ніхто не вгадає,
8 Хто въ нась коровай бгає:
9 Чи зъ міста міщеночка,
- 10 Чи зъ села селяночка,
11 Ніхто не вгадає,
12 Що въ нашимъ коровай!
13 Семилітная пшениця,
14 Изъ трохъ криниць водиця,
15 Сімъ кіль яєць,
16 Дрищей гарнець—
17 Нашъ святий короваець.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А. Иди..., 4 Б=4 А,
5 Хороші коровайнички.
6 Б=6 А Що хороше...
7 Що привезли мішокъ муки на коровай.
8 Хвалите Бога, пшеничний буде нашъ коровай
9 Б=7 Б... діжку сиру..., 10 Б=8 Б... сиряний..., 11 Б=7 Б... гор-
щокъ масла..., 12 Б=8 Б... масляний...

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=4 А.
5 Чотирі да ножі въ діжі,
6 И четырі коровайниці
7 В=6 Б.
8 Да сиромъ поливають.
9 Съ середини сиромъ, масломъ,
10 Около — добромъ щастямъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А,
3 Ой, Спасе нашъ, Спасъ,
4 Г=3 А... теперъ..., 5 Г=4 А,
6 Самъ Богъ коровай місить,
7 Пречистая світить,
- 8 Ангели воду носять,
9 Господи Бога просять.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А,

3 Пречистая маці!

4 Прийди къ нашей хаці,

5 Весілле зачинаці,

6 Коровай росчинаці.

(М. Туровъ, Мозырск. у.).

Е.

1 Е=1 А Пречиста..., 2 Е=2 А, 3 Е=3 А Ходимъ..., 4 Е=4 А,

5 Святое воскресение

6 Просимо на весилле.

(Гостомль, Киевск. у.).

Ж.

1 Ж=3 А Ступи, Боже..., 2 Ж=4 А Теперь у насъ...

3 Тай ти, Божая мати!

4 Ходи намъ помогати —

5 Коровай убірати.

(Żegota Pawli, стр. 104).

З.

1 Ой приїхали подоляне зъ Подолу,

2 З=7 Б Ой... мірку пшеници..., 3 З=8 Б, 4 З=1 З, 5 З=7 Б... солі...,
6 З=8 Б... солоний, 7 З=1 З, 8 З=7 Б... купу яєць..., 9 З=8 Б... зъ яй-
цями..., 10 З=1 З,

11 Ой привезли свої игронькі съ собою;

12 Ой загадали хорошенъко іграти;

13 А старости зъ свашечкою скакати;

14 З=1 З, 15 З=11 З, 16 З=12 З,

17 А парубку зъ дівчиною скакати.

18 „Лучче я буду крутні гори копати,

19 Якъ я маю зъ поганимъ скакати.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 161).

И.

1 Изъ суботонькі до понеділоньку година,

2 Зобralася вся Ивашкова родина;

3 И=2 З Изнесла, звезда..., 4 И=8 Б, 5 И=1 И, 6 И=2 И, 7 И=5 З,
8 И=6 З, 9 И=1 И, 10 И=2 И, 11 И=8 З, 12 И=9 З, 13 И=1 И,
14 И=2 И, 15 И=7 Б... фаску масла, 16 И=12 Б, 17 И=1 И, 18 И=2 И,
19 И=9 Б, 20 И=8 Б... зъ спромъ...

(Гостомль, Киевск. у.).

I.

1 I=1 А, 2 I=2 А, 3 I=3 Г,

4 Ходи до нась въ хату,

5 I=4 А, 6 I=6 Г, 7 I=7 Г, 8 I=8 Г, 9 I=9 Г И въ нась...

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

502.

Жоночки, коровайночки,
Гбайте коровай, гбайте,
Въ кишені не ховайте;

На лихо вамъ пришло,
Въ кишені тісто зійшло.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

503.

У стозі пшениця,
Шідъ стогомъ криниця,
Тамъ щука-риба грала,

Золотее піро мала,
Сама собі дивовала,
Що хороше вигравала.

(Гостомиль, Кіевск. у.).

504.

Не війте, вітри,
Подъ нашу світлицию:
А въ нашій світлиці
Самъ Богъ коровай місе,
Пречистая світе,

Янголи да воду носять,
Миколая на помочъ просять;
Просили, просили, да й не упросиля.
Дакъ вони сами замісили.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

505.

Ой короваю, короваю,
Мені до тебе кошту треба:
Корець муки пшеничної,
Цеберъ води криничної,
Фаску масла яровихъ коровъ,

Копу яєць молодихъ курей,
Гарнець солі ледової,
Гарнець рути зеленої,
Корчъ калини червоної.

(Полоски, Бѣльск. у.).

506.

A.

- 1 Ой у саду гільтя віситъ,
- 2 Ой самъ Господъ коровай міситъ,
- 3 Пречистя підливаетъ,
- 4 Хусточеком накривае.

- 5 Якъ ми коровай місими —
- 6 Зъ дунаю воду носили.
- 7 Сестриці місять — заплачутъ,
- 8 Зовиці місять — заскачутъ.

(Дубице, Староконст. у.).

В.

- 1 Б=5 А... лішили, 2 Б=6 А,
 3 А дунай же къ намъ промовлявъ:
 4 Да не берить водиці зъ дунаю,
 5 Да наберіть водиці въ криниці,
 6 Бгайте коровай, молодиці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=5 А, 2 В=2 А, 3 В=5 Б Принесіть... зъ...,
 4 Принесіть коровай, сестриці
 5 В=4 Б Принесіть...
 6 Зробимо коровай на славу.

(Перейма, Балтск. у.).

Г.

- 1 Г=5 А, 2 Г=6 А До... по воду ходили,
 3 Ой ще зморишъ дунаю?
 4 — Я-жъ вашого короваю не знаю.

(Гостомль, Кіевск. у.).

Д.

- 1 Д=5 А... коли... лепили,
 2 У дунай по воду ходили;
 3 А дунай зъ моремъ говоритьъ:
 4 Д=4 Б, 5 Д=5 В, 6 Д=5 Б... беріте воду съ..., 7 Д=6 Б Да ле-
 пите... съ пшениці.

(С. Козагори).

Е.

- 1 Чи мині воду брати,
 2 Чи коровай бгати?
 3 Е=3 Г... думаю, 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Б, 6 Е=6 Б.

(Шендеревка, Каневск. у.).

507.

Гусоньки по пшениці ходили
 Да колосокъ щипляють,

Изъ того коровайниці
 Коровай гибають.

(Лугини, Овруцк. у.).

508.

По-підъ боромъ, по-підъ лісомъ,
 Зродилося просо;

Наіхали коровайниці
 И видушкали бoso.

(Рохань, Холмск. у.).

509.

Місіть, місіть, коровайнички,
Щобъ не було затірочки,

Якъ будемъ коровай робити,
Щобъ васъ не судити.

(Дубище, Староконст. у.).

510.

Вода луги позаливала,
Дорогі позаберила,
Нікуда переїхати,
Іvasёvi на заручини!

Его тестенко любить,
Ему мостонъкі мостити
Зъ каменя дорогоого,
Зъ перстена золотого.

(Lozinski, стр. 16).

511.

Да говорило пиво изъ своимъ пивовара-
рами:
— Молодні пивоваронъки, якъ ви мене
не уварите,
Да якъ ви мене не удержите
Да ни въ кухвахъ, ни въ бочкахъ,
Ни въ золотихъ кубочкахъ.

Да говоривъ козаченько,
Да въ своимъ батенькомъ:
— Якъ ви мене не ожените,
Да й ви мене не удержите,
Да ні въ полі, ві въ домі
Ні на вороному коні.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Сиротѣ поють:

512.

A.

- 1 Ой на горі городъ зриженъ,
- 2 На городі виноградъ саженъ;
- 3 Тамъ Маруся ходила,
- 4 Зъ виноградомъ говорила:
- 5 — Винограде, виноградочку,
- 6 Просю тебе на порадочку;
- 7 Просю тебе та не зрадъ мене,

- 8 Молодую, та порадъ мене.
- 9 Якъ я піду за милого заміжъ,
- 10 Просю тебе, изиходь рано,
- 11 Просю тебе, зацвіти красно,
- 12 Та й уроди ягодокъ рясно,
- 13 Ви, віточки, посхилайтесь,
- 14 Ви, ягодкі, посповняйтесь.

(С. Перейма, Балтск. у.).

B.

- 1 Марусенька по садочку ходить,
- 2 Винограда на пораду просить:
- 3 Б=5 А, 4 Б=6 А Прошу..., 5 Б=8 А Прошу жъ тебе...
- 6 Бо немає батька у мене.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

513.

A.

1 Старша коровайничко,	6 Казала лопата,
2 Глядь у віконечко:	7 Що є въ кожній хата;
3 Чи високо сонечко на небі?	8 Кажна свій димъ має,
4 Якъ ще рано—погуляймо,	9 Свого мужа норови знає.
5 А якъ пізно—розийдімося різно.	

(Михалково, Мозирск. у.).

B.

1 Г=1 А... дружечко,	2 Подивись въ окошечко,
3 Б=3 А,	4 Чи богато бояръ на дворі?

(Обичаї і повѣры, Маркевича, стр. 102).

Вынувши тѣсто изъ дѣжи, дѣлаютъ изъ него коровай; затѣмъ къ дѣжѣ приглѣливаютъ пять слѣпленныхъ вмѣстѣ восковыхъ свѣчей и одну большую къ ножу, лежащему на днѣ дѣжи. Когда уже окончательно вымѣсять коровай, ставить по среди хаты „ослонъ“, на немъ „діжу ткну“, на дѣжѣ кладутъ вверхъ рубцами „віко“ и на него накресть кладутъ два небольшіе пучка соломы, посыпаютъ мукой, замѣшиваютъ и дѣлаютъ коржъ, который называется „подонковою“ коровай. Коржъ этотъ твердый, предназначается для „музикъ — щобъ музыка спідкі не вгрізъ“.

(Миргородск. у., Полтавск. губ.).

Сверхъ этого коржа кладутъ готовое уже тѣсто—коровай и украшаю его, поютъ:

514.

A.

1 Короваю, мій раю,	3 На золоці качаю,
2 Я коло цебе играю,	4 На сріблі сажаю.

(Туровъ, Мозирск. у.).

B.

1 Б=1 А... жъ..., 2 Б=2 А,	3 Надокола сиромъ, масломъ
	4 Въ средзіні добримъ щастлюмъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

- 1 В=1 Б,
- 2 Я-жъ тебе убіраю
- 3 Да въ рожевій квіти,
- 4 Щобъ любилися діти.

(Нар. юж. пѣс. Меланійского, стр. 165).

Г.

- 1 Г=1 А Ой раю жъ ти...
- 2 Пшеничний короваю—
- 3 Зъ семи крениць водиця,
- 4 Зъ семи стогівъ пшениця,

- 5 Пекла его пекаройка
- 6 Зъ Львова пинкаройка.

(Pies. And. Rus. Z. Pauli, стр. 85).

515.

А.

- 1 Ой захотівъ Иванко
- 2 Зъ калини віночка.
- 3 Ой пославъ вінъ батенька
- 4 За дунай по калину.
- 5 Батенько приступає,
- 6 Калина зацвітає:
- 7 — Ой калино-малино,

- 8 Довго жданное зілля,
- 9 Чомъ не поспіло на весілля?"
- 10 — Ой поспіла и дозріла,
- 11 Одна квіточка не дозріла,
- 12 Да й та дозріває,
- 13 До коровая поспіває.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Б.

- 1 Захотіла Маруся
- 2 Б=2 А, 3 Б=3 А И послала..., 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А,
- 7 Б=7 А, 8 Б=8 А Нещасное...
- 9 Чомъ не поспіла до моого батенька
- 10 На коровай-весілле?
- 11 Ой не поспіла, не поспіла,
- 12 Б=11 А, 13 Б=12 А И тан..., 14 Б=13 А На коровай...

(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

516.

А.

- 1 Я на коровай ишла,
- 2 Коробку яєць несла,
- 3 Здібали мене хлопці,

- 4 Зробили мені біду,
- 5 Зъ чимъ я на коровай піду?

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А Въ коробі яйця..., 3 Б=3 А,
 4 Побили яйця въ коробці,
 5 Здібали хлопченята,
 6 Побили яичевята.

(Этнографическ. свѣд., Данильч., стр. 80).

В.

- 1 Ми идемо на короваець,
 2 Несемъ коробочку яєць,
 3 Б=3 А Переняли нась..., 4 Б=4 Б.

(Дубище, Староконстант. у.).

Отецъ невѣсты кладеть въ середину коровая нѣсколько копѣекъ, а мать покрываетъ это място чѣмъ-нибудь — платкомъ, рушникомъ — и дѣлаеть на немъ локтемъ углубленіе. Въ это углубленіе вѣляютъ приготовленныя изъ тѣста изображенія солнца, луны, голубей или сосновыхъ шишекъ, а вокругъ украшаютъ различными шишечками, птичками, сдѣланными тоже изъ тѣста. Потомъ нѣсколько женщинъ беруть „віко“ съ короваемъ и накрываютъ дѣжу.

517.

A.

1 Ой дайте намъ свічки,	3 Да калини ламати,
2 Підемо до річки,	4 Коровай вбирэти.

(Полоски, Бѣльск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
 3 Помела маціти
 4 Чес (?) коровай саджіти.

(Полоски, Бѣльск. у.).

518.

A.

1 А де тая господиня,	7 Нехай вона стараеться
2 Що въ шубі?	8 Помела.
3 Нехай вона стараеться	9 А де тая господиня,
4 Коцюби.	10 Що въ хаті?
5 А де тая господиня,	11 Нехай вона стараеться
6 Що була?	12 Лопати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 Нехъ старається до коровай,

4 Б=4 А, 5 Б=9 А, 6 Б=10 А, 7 Б=3 Б, 8 Б=13 А,

9 Де Марисине братие,

12 Жоночки-коровайночки,

10 Нехай китають шукають,

13 Часъ коровай садити.

11 И въ печі вимітають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

519.

Світи, місяченьку, ясною зорою
Де коровай убирають; вишні, якъ черешні,
Винні ягодоньки, райські пташоньки,
Де коровай убирають, хорошенъко співають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

520.

Світи, місяцю, зъ раю
Нашому короваю,
Аби биль коровай красний,
А якъ сонечко ясний;

Аби намъ ся било видно
Коровай плести дрібно:
Зъ підсподу ризочками,
А зъ верху квіточками.

(Zegota Pauli, стр. 67—68. Lozinski, стр. 17).

521.

Ідьте, свати, до Крюкова,
А зъ Крюкова до Львова,
По тії маларчики,
Що хороше малюють,
Золотомъ гафтують.

Не треба намъ малярчиківъ —
Въ нась хорощинськи жоночки,
Хороше коровай гафтують:
Да коло зороньками,
Райськими пташенъками.

(С. Хорошанки, Бѣльск. у.).

522.

A.

1 Дорогі купці іхали,

3 На честь, на хвалу

2 Золотий обручъ везли,

4 Да нашому короваю.

(Михалково, Мозирск. у.).

B.

1 Б=1 А Изъ Києва... ідуть, 2 Б=2 А... везуть, 3 Б=3 А Чи... чи...,
4 Б=4 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

1 В=1 Б... да..., 2 В=2 Б Золотие да ножи...

3 Срібнє да череночки,
4 Мили наші коровайнички.

523.

Вітай-же, вітай-же,
Нашть коруваю румяний,
Відъ пана Бога,
Відъ добрихъ людей зесланий.
Тилько ми турбації зажили

Заки-мъ ми на тебе, коруваю,
Зъ семи піль ішениці добили.
Тилько ми турбації зажили,
Заки-мъ ми на тебе, коруваю,
Съ підъ білихъ куръ яець добили.

(Рахонь, Холмск. у.).

524.

Коровайночки-жоночки,
Хорошій коровай гбли,
Въ середину місяць влали,

Около—зороньками,
Райськими пташеньками.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

525.

Ми-жъ були коровайнички,
Ми вміли коровай пекти,

Около окильцами,
Въ середині червінцями.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

526.

Рано ми, рано
Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ кочергу,
Щобъ намъ печку вигребти.
Рано ми, рано

Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ лопату
Да широку, якъ лаву,
Спечемъ коровай на славу.

(Луши, Овручк. у.).

527.

Ой пойду-жъ бо я да до коваля:
— Да скуй мені, коваленько, острій мечъ,
Да й прорубаю зверху печъ,
Щобъ нашть коровай спужавсе,
Съ печки на вечко собравсе,
Зъ вечкомъ у комору сковавсе.

(Колошовка, Черніговск. у.).

528.

Де тиі ковалі живуть,
Що золоти сокіри кують,
Ковалю-коваленку,

Скуй мені сокіроньку;
Будемо пічъ рубати,
Коровай добувати.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

529.

Ой повій вітроньку
Да на нашу світлоньку,
Да на наші коровайниці,

Що хороше коровай бгають,
Масломъ поливають.

(Ізъ рук. об. Куліша).

530.

Ой де пішовъ, де подівся,
Та Марьюхнинъ батенько?
Да нехай пуйде

До ярихъ пчулокъ,
Воску вуйзьме
Да зсувати свічку.

(Лушни, Овручск. у.).

531.

Ой де пошовъ Марусинъ батенько?
Да нехай увійде, да нехай уступе
У сю нову світлоньку!
Да нехай запалить, да нехай засвітить

Трійчатую свічку,
Да й стане по конецъ стола,
Щобъ видно єго дитяті
Коровай бгати.

(Нар. юж. п'єс. Метлинского, стр. 162).

532.

Да багать, Івасю, батько твій!
Густо пшеници на новині,
Да високі стоги на гумні,
А ще вище коровай на столі.

(Нар. юж. п'єс. Метлинского, стр. 165).

533.

А.

- 1 До бору, свати, до бору,
- 2 Да рубайте сосну здорову,
- 3 Да трощіте її на дрізки,
- 4 Да несіте її на загнітъ,

- 5 Да владіте її на огонь,
- 6 Да нехай нашъ коровай гнететься;
- 7 Да кладіте її на загнітъ...
- 8 Славний нашъ коровай на ввесь світъ!

(Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 В=1 А... бояре..., 2 В=2 А,
 3 Везіте ї до дому,
 4 Трощіте ї дрібненько,
 5 Щобъ вона горіла ясненъко;
- 6 Щобъ наць коровай ясенъ бувъ,
 7 Щобъ нашъ Ивась щасливъ бувъ.
 (Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 В=1 А Йдіть, сватове..., 2 В=2 А... зелену, 3 В=7 А Рубайте...,
 4 В=8 А.
- (Полоски, Бѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... бояре..., 2 Г=2 А... до дому,
 3 Трощите на огні
 4 Загнічовати коровай,
 5 Г=6 Б, 6 Г=7 Б... у весь рідъ весель...

(Остерь, Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 162).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А... червону,
 3 Да вахті гілочки додолу
 4 Нашимъ дружечкамъ до вбору.

(Ізъ рук. сбори. Кулиша).

Е.

- 1 Да стояла сосонька сколько леть,
 2 Е=4 А... рубайте..., 3 Е=4 Г, 4 Е=6 Б, 5 Е=7 Б.

534.

А въ Ивашка весиле,
 Икъ на павоньці пірье.
 Вітрець не повіє,

Перъечка не розмає.
 Ивашкови коровайничкі,
 Якъ макъ процвітає.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

535.

Прилетіла да тетеречка,
 Прилетіла да теперечка,
 Сіла-пала на віконечку,
 Пітаетсья на здоров'ечко:
 — Чи тутъ тиі коровайничкі,
 Що шитні да рукавочки?

Ой шкода імъ дати
 Коровай брати!..
 Да изъ села да селяночка,
 А изъ міста міщеночка,
 А изъ Києва войновая —
 Тожъ наша майстровая.

(Нар. юж. пѣс. Метлинского, стр. 162—163).

536.

Въ Львови громъ громить,
Въ Сандумеру дощъ.
А скіль ду насъ наступаешъ,
Нашъ святий курува?

Я мъ есть одъ Бога надолий,
Черезъ аньолцъ зуланий;
Наступаю на нови двори,

На тисови столи,
На льняни обrusи.
І батенько, виходечи, питає:
Скіль ду насъ наступаешъ, нашъ свя-

тий курувал?

Я мъ есть одъ Бога надолий... и т. д.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

537.

Якъ коровай місить,
Батенько ся тішить.

(Zegota Pauli, стр. 95).

538.

Проси Бога, Марисенько,
Щобъ Богъ давъ,
Щобъ ті ся коровай вдавъ:
Якъ день білпї,

Якъ Богъ милий,
Якъ яснее соненъко,
Що світить въ віконенъко.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 13).

539.

Поїдемо по-підъ гори
Куповати підпори,

Підпори купувати,
Стоженьки підпірати.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 13).

540.

Зацвіла калина
Не літомъ-зімою,
Надъ тею коморою,

Де коровай вбирають,
Хорошенько співають.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

541.

Летівъ горностай черезъ садъ,
Пустивъ піръячко на весь садъ;
Ходіть, сестриці, зберемъ,
Да хорошенько коровай уберемъ.

Бо не буде короваю дома,
Да пойде коровай до Львова;
Тамъ чужая сторона,
Щобъ не було сорома.

(Коченевъ, Новоградволинск. у.).

542.

Соломяні стіни,
Ялові двери,

Желізni пеци,
Будемо коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

543.

Да питавсе коровай у перепичі:
Да чи є стежечка до клети?
Ой є стежечка, да маленька,
Да на юй муравочка зелененька.

Да будемо музини наймати,
Да будемо муравочку топтати,
Короваю міста шукати.

(Козароги, Черніговск. у.)

544.

Шитається коровай у перепичі,
Чи є стежечка до клети?
Ой є стежечка, да маленька,
Аби наша руточка зелененька,
Аби наша Маруся молоденька.

(Нар. юж. п'с. Метлинського, стр. 165).

545.

A.

- 1 Короваєва пара
- 2 По припичку граала,
- 3 Підъ щіть заглядала:
- 4 Чи є въ печі місце
- 5 Короваєві сісти?

- 6 А въ нашої печі
- 7 Срібні плечі,
- 8 Орлові крила,
- 9 Щобъ коровай гнітила.

(Перейма, Балтск. у.).

B.

1 Б=6 А, 2 Б=7 А Золотий..., 3 Б=8 А Асрібні..., 4 Б=9 А
Жебъ... прикрила.

(Полоски, Більск. у.).

B.

1 В=6 А У..., 2 В=2 Б, 3 В=3 Б, 4 В=9 А... загнітила.
(Кривинъ, Острожск. у.).

Г.

1 Г=6 А А у..., 2 Г=2 Б, 3 Г=3 Б, 4 Г=9 А.

(Этнографич. свѣд. Данилоченка, стр. 30 и Русская Днѣстр., стр. 57).

Д.

1 Д=6 А, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Б, 4 Д=9 А... укрна,
5 А припадає 7 Жоночки коровайночки,
6 И въ печі заглядає. 8 Часть коровай садити.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

Е.

1 Е=1 А Коровайная..., 2 Е=3 А Въ..., 3 Е=2 А,
4 Чи буде нашъ коровай красний?

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

Обыкновенная форма коровая — большой хлѣбъ, но иногда приготавливаютъ его и другимъ способомъ. Бедутъ коржъ, посыпаютъ его овсомъ, сверху кладутъ копѣйку или больше. На этотъ коржъ накладываютъ одна на другую „7 паланницъ“ и на верхней дѣлаютъ изображеніе мѣсяца, а вокругъ его располагаютъ пять шишечекъ, обводить каймой ¹) — „підперевуть коровай“. Изображеніе мѣсяца, шишечки и кайма — все это дѣлается изъ того же тѣста. Въ большую, находящуюся по срединѣ коровую, шишку втыкаютъ пять стѣнченыхъ вмѣстѣ свѣчей, или обтыкаютъ вокругъ ими коровай, зажигаютъ ихъ и вмѣстѣ съ короваемъ сажаютъ въ печь. Кроме коровоя дѣлаютъ „верчъ“ (очень похожъ на коровай): шишечки пшеничныя, булочки, снизу обведенныя каймой изъ тѣста, а сверху до низу двѣ такія же каймы, прекращающихся по срединѣ, гдѣ придѣлывается кусокъ тѣста на подобіе сосновой шишкѣ. Двѣ большія шишечки красятъ сурикомъ ²), онѣ назначаются для молодого и молодой, которые ходятъ съ ними приглашать на свадьбу. Дѣлаютъ еще „жинь“ болыжной калачъ.

Когда собираются сажать коровай въ печь, обращаются къ старостѣ и говорятъ:

„Старосто, пане підстаросто, благословить коровай у пічъ посадить!“
— Богъ благословить, отвѣтаетъ староста.

Тогда коровайницы зовутъ кого-либо изъ парней и, называя его „кучеравимъ“, говорятъ ему:

„Кучеравий! вимети пічъ, да посадишъ нашъ коровай“.

„Кучеравий“ выметаетъ, т. е. беретъ „помело“ и имъ три раза дыхаетъ въ печи. Коровайницы вмѣстѣ съ нимъ поютъ:

¹) Овручь, Волынской губ.

²) Миргородъ, Полтавской губ.

546.

А.

- 1 Кучерявий *) пічъ вимітає,
2 Кучерава въ пічъ загадає:
3 Чи хороше вимітає.
4 Питається коровай перепечі:
- 5 Чи далеко доріженъка до печі?
6 Дайте пирога підперяться,
7 Щобъ до печі доріженъкі допитатися.

(Гостомель, Київск. губ.).

Б.

- 1 Б=1 А... замитає, 2 Б=2 А,
3 Пече наша, пече,
4 Спечи нашъ коровай гречий.

(Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Вермлянко...
3 Въ щасливому місті
4 Короваю сісти.
- (Маркевича, обычай и поверья, стр. 104).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А А чорнява...
3 Якъ не виметешъ печи,
4 То набъємо въ плечи.
- (С. Суботовъ, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А Півень..., 2 Д=1 А... хвостомъ...
3 Короваю помагає.
- (Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Кучерявий пічъ мете,
2 А багатий сажає,
3 Богъ єму да помогає.
- (Черниговской губ.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А А хороший...
3 Богъ єму помогає.
4 Пічъ на соахъ,

*) Въ другихъ мѣстахъ вместо „кучерявий“ поютъ „вірляний“ (Волынск. губ.), „Пелекетий“ (Київск. губ.).

5 А діжа на рукахъ.

6 Попілуйтесь, помилуйтесь,

7 Хто кому миль.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Метлинского, стр. 164).

Когда посадять коровай въ печь, свѣчу, горѣвшую внутри дѣжи, гасить.

Поютъ:

547.

Череватая місила,
Губатая ліпила,
Горбатая сажала,

Хорошая, румяная
У пічъ заглядала.

(М. Полонине, Новоградволинск. у.).

548.

Губатая вчинила,
Рилата мясила,

А красная да хорошая
У пічъ усадзила.

(Михалково, Мозырск. у.).

549.

Товстая въ пічъ сажала,
А зубатая зазирала,

А чорнявая, сердечная
Изъ печі виймала.

(Туровъ, Мозырск. у.).

550.

Чия жона гожа,
Що зубами начви гложе?

Мойсеева *) да жона гожа,
Що зубами начви гложе.

(Туровъ, Мозырск. у.).

551.

Котра місила—
Щобъ трясця трусила,

Котра вимітала—
Щобъ ії не покидала.

(Луцьк, Овручск. у.).

552.

Наша хата и намъ пецъ
И дівчина—добра річъ,

Ми сі потомили,
Жъ есьмо коровай всадили.
(Рахань, Холмск. у.).

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровай, то „хлопці“

*) Старшая коровайница.

отнимаютъ у женщинъ лопату и если отнимутъ, то скакутъ съ нею, и поютъ¹⁾:

553.

Ой носати, коровайници, носати,
Що дали хлопцамъ зъ лопатою скакати.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Ихъ угожаютъ водкой. Если же бабы при себѣ удержутъ лопату, то онѣ въ свою очередь скакутъ съ лопатой припѣва:

554.

Ой вите, хлопці, сморкачи,
Вже нашъ коровай у печи,
Вже ми коровай замісили,

У пічъ усадили,
Зъ лопатою поскакали,
Треба, щобъ намъ горілки дали.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

„Кучеряваго“ выталкиваютъ изъ хаты въ шею. Коровайницы моютъ руки и ту воду двѣ женщины несутъ „на токъ“, говоря:

„Скільки паръ руки мили, щобъ отільки паръ нашъ Ивашко волівъ мавъ“.

Возвращаются въ хату, берутся всѣ, мужчины и женщины за дѣжу, подымаютъ ее три раза, стукаютъ объ „своловъ“, цѣлются накресть, носять по хатѣ, танцуютъ и приговариваются:

555.

A.

- 1 Пічъ стоїть на соахъ,
2 Діжу носять на рукахъ.

- 3 Пече жъ наша, пече,
4 Спечи намъ коровай съ гречі!

(С. Суботово, Чигиринск. у.).

B.

- 1 Б=1 А... наша..., 2 Б=2 А,
3 Пічъ наша, испечи жъ намъ
4 Коровай красень.

C. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 И піть на соахъ,
2 А діжа на рукахъ;
3 Понілуймося,

- 4 Понилуймося,
5 Хто кому радъ.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

¹⁾ Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.

Г.

1 Г=1 А Ой..., 2 Г=2 А,

3 Пече наша, пече й ваша,

4 Испечи коровай изъ речей.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Затѣмъ ставятъ дѣжу на прежнее мѣсто, а сами становятся около нея и поютъ:

556.

Ой були жъ ми въ ділі,
Намъ чоло золотіло;

На Бога гляньте,
Намъ горілки дайте!

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

Мать невѣсты угощаетъ коровайницъ водкой и закуской, пока не придетъ пора ужинать:

557.

Чого намъ снідіє...
Допіро прибору потребує:
Обруса шовкового,
Хліба пшеничного,

Вина зеленого,
Доброї горілоньки,
Любої бесідоньки.

(Рохань, Холмск. у.).

558.

Де ся господаръ подівъ?
До комори сі сковавъ.

Ми го видімъ безъ шпару,
Ходь до насъ, господару.

(Рохань, Холмск. у.).

559.

А въ нашого господара
Головка кучерява;

Вінь головку росчеше,
Намъ горілки принесе.

(Полоски, Бѣльск. у.).

560.

Старостонька домовий!
Чого жъ ти такий ваговий,
Не троха гостей маєшъ,
Чого жъ ти іхъ не вітаєшъ?
Горілки імъ не даешъ?
Горілки, горілки,
Свахамъ на поділки,

Горілки ся напити,
Поділки погасити,
Мали сваненьки працю,
Замісили муки, мацю,
А ви ся догадайте:
Горілки імъ дайте.

(Lozianski, стр. 15—16).

561.

Свахи коровай міслив,
Та ся поколотили;
А ви ся догадайте,

Горілки імъ дайте,
Аби ся погодили.

(Lozinski, стр. 15).

562.

Ой батеньку да голубоньку,
Частуй мої коровайниці,
Бо я часу не маю,

Бо я шлюбу дожидаю,
Бо вже жъ бо я забарився,
Бо я въ шлюбі опізнився.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

563.

Почни, свате, бочку,
Що стоіть у куточку.

Покі тебе, коровай, віпечемо,
Тебе, бочечко, виточемо.

(Кривинъ, Острожск. у.).

564.

Почни, свате, бочку,
Що стоіть у куточку.

Пока тебе, короваю, впечено,
Тебе, бочечко, виточено.

(Кривинъ, Острожск. у.).

565.

Якъ я мъ била коровайничовъ,
Вміла мъ коровай вити.

Вила мъ коровай, вила мъ,
Мідъ-горілойку пила мъ.

(Lozinski, стр. 17).

566.

Ми пшеницию пололи,
Ручки покололи;
Повинни свати
Соромъ знати,
Намъ коровая дати.

Ми пшениченку жали,
Короваю не кушали,
Повинни свати соромъ знати—
Намъ коровая дати.

(Полоски, Більск. у.).

567.

Дякуймо, молодиці,
За тні паланіці,
И за зелёное вино,
И за добриі вжитки.
Весільная мати,

Ходи танцвати,
Тупни по помости,
Развесели гости
Для своеі любости.

(Хорощанка, Більск. у.).

568.

Да странулися сіни,
Якъ коровайніці сіли;

А ще лучче странуться,
Якъ горилкі напъються.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

569.

Да за коровою куса
Всю ночку товкуса,

Да не чарки горілки,
Ни красної дівки.

(Туровъ, Мозирск. у.).

570.

Ой казали люди,
Що Тетянка вмерла,
А Тетяна на печі
Ще й ноги задерла.
Прийшовъ піпъ,

Прийшовъ дякъ,
Тетяни ховати,
А Тетяна на печі
Стала реготати.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

571.

На городі мерва,
Джиджуриха вмерла,

Ой тамъ попи співали,
Джиджуриху схували.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

572.

За колодою, за дубовою,
Тамъ козинні роги.

Коровайниці, добре жони,
Позадзирали ноги.

(Михалково, Мозирск. у.).

573.

A.

- 1 Ой де жъ тая пішла,
2 Що въ пічъ коровай несла?
3 А на юй сукня

- 4 Съ червоного сукна,
5 А на юй черевички
6 Червони, не велички.

(Луцьни, Овручск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А..., до печі...

- 3 Ой на ней свита шовкомъ шита,
4 Соболями обложена,
5 Да на неї изложена.

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
 3 Сіла на рогъ печи,
 4 Коровай стеречи,
 5 Щобъ хлопці не вкрали
 6 И за дунай не зададуть.

- 7 Наші хлопці не таковски:
 8 Коровай не вкрадуть,
 9 За дунай не зададуть.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

574.

A.

- 1 Коровайниці п'яні
 2 Весь коровай покрали,
 3 Да въ кешені поховали.
 4 Якъ изойшло тісто —

- 5 Стало въ кешеняхъ тісно.
 6 Кешени подралися,
 7 А ми сорома набралися.

(Гостомль, Київск. у.).

B.

- 1 В=1 А,
 2 Коровай побгали,
 3 В=3 А,
 4 Охъ лихо—пришло тесно,
 5 Съ кешені вишло тесто.

(Колотовка, Черніговск. у.).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А.. все цесто...
 3 То въ мехъ, то въ кешено,
 4 То дзецыамъ на вечеру.

(Михалково, Мозирск. у.).

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ отецъ съ матерью берутъ подъ мышку
по широгу и танцуютъ:

575.

- Пече наша, пече,
 Ти жъ намъ коровай спечешъ,
 А мы звідси не підемо,

- Доки ёго не виймемо,
 Не будемъ наймати
 Коровай виймати.

(Лубище, Староконстант. у.).

576.

- Короваєво тісто
 Летіло черезъ місто,

- Черезъ все село текло,
 Ажъ ся въ Ивася спекло!

Короваєво тісто
Не змістилося вмісто,

Но ся влігло на рибокъ,
Зацвіло, якъ борвиноекъ.

(Lozinski, стр. 18).

577.

Давай, дружба, сукіри
Пець витенати,
Коровай вінімати.
Я дружби кличу, а дружби ніть —
Пішовъ дружбойка сосну рубати на пригнітъ.

(Lozinski, стр. 19).

578.

Чесь тобі, коровою,
Съ кахлевої печі
На дубове віко,

На житнеє колоссе,
На кружисти обруссе.

(Полоски, Бельск. у.).

579.

Ой знаю-жъ я, знаю,
Що въ тимъ коровою:
Шиениченка зъ-підъ гаю
Водиченка зъ дунаю,
Яйця зъ підъ камінца.

А сильця зъ Краковця,
Шафранъ, перець зъ Гданська,
Вся приправа паньска;
А свашенъкі тутейшні,
'Але обі молоді.

(Lozinski, стр. 15).

580.

Ніхто не вгадає,
Що въ тому коровою
Залізная въ єму подошва,
А мідяні обручі.
А золоті шишечки.
Въ середині райскі пташечки.

(Міловськ, Дубенск. у.).

581.

Повини, вітройку,
Попідъ нову світлойку:
Тамъ свахи коровай вили,
Мідъ, горілойку. вили;

А якъ довивали,
Мідъ, вино розливали.

(Lozinski, стр. 18).

582.

То намъ ся красний вдавъ!
Підовша ему желізна,
Обручі ему срібні,
А на вершочку завше цвіть;
Славни нашъ коровай на весь світъ!

(Lozinski, стр. 19).

583.

Славні господині,
Якъ хлібъ виробили,
Затірку вибрали.
То-жъ тобі, Ивасю, вдача:

Твій коровай удався,
Срібнимъ обручемъ обнявся,
Золотими шишечками обклався.

(Плотница, Бѣльск. у.).

584.

Де-жъ ти бувавъ,
Що ти чувавъ,
Святій корова?
— Бувавъ-же я, чувавъ-же я
Місака зъ зорою.

Не есть-же то, не есть-же то
Місакъ изъ зорою,
А есть-же то, а есть-же то
Іванко зъ жоной.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Когда вынимаютъ коровай изъ печи — поютъ:

585.

Обіцялася мати
Намъ комороньку дати,
Де коровай сковати.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

586.

Ой догадайся, Марисю, на що то, про що коровай есть,
На короваю вловиваннечко,
Твої косоньці прикриваннечко?
— Ще ся я вчора догадала, що мої косоньці теренъ буде,
А міні молоденкій оть батенька.

(Хорощанка, Бѣльск. у.).

587.

На припечку луй,
А ти, дурню, стуй.

А ти вирячи очі,
Щобъ бачивъ у ночі.
(Туровъ, Мозырск. у.).

588.

Ви пьете, галнүсте,
Комори не будүте.

(Миновъ, Дубенск. у.).

589.

Заслужила ти дару:
Славного короваю.

(Кривинъ, Острожск. у.).

590.

Ой виплела, виплела,
Комора вза мора,
Ой винесла, винесла
Два корці пшеници,

А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Нашому короваю,
А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Намъ усімъ назахвалу.
(Полоски, Бѣльск. у.).

591.

Запрягаймо воли и корови,
Отпроводьмо свечу до комори.

(Лушни, Овручск. у.).

Вынувши изъ печи коровай, кладутъ на довольно большое покрытое соломой, а потомъ скатертью „віко“, которое маршалокъ или одна изъ женщинъ ставить себѣ на голову и несетъ въ комору въ сопровождѣніи коровайницъ. Возвратившись изъ коморы, поютъ:

592.

Ми пили и галнували,
И комору збудували,
И коровай сковали.

(Миновъ, Дубенск. у.).

593.

Ви-те, сидухі, сиділи,
Ми горе горовали —
Коровай до комори сковали.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Если же не несутъ въ комору, а ставатъ на столъ, то поютъ:

594.

Славяно да приславяно,
Да на столі поставяно!
На столі-престолі
Славенъ нашъ коровай стойтъ.
Ото тобі, Марисю, твоя вірна заслуж-
чина,

Що ти заслужила у Господа Бога
Та въ рідного батенька
Тихими да походами,
А низькими уклонами.
Теперь же намъ покорися,
Ще й низенько поклонися.

(Миноръ, Дубенск. у.).

595.

Ой у полі овесь-роса,
На столі коровай-краса;

Ой красуйся, молодой Ивашку,
У своего батенька.

(Полоски, Бѣльск. у.).

596.

Ой у лузі два стогі високіхъ,
А на столі нашъ коровай ще й вищій,
Возміте его сковайте, щобъ его ніхто не видавъ,
Жебъ самъ Господь Богъ оглядавъ.

(Хорошанки, Бѣльск. у.).

597.

А теперъ же въ насъ да зрадости:
А пічъ наша да бика привела,
А припічокъ да телушечку,
А запічокъ да етнушечку,

А кочерга да яєць нанесла,
Ступа на яйцахъ сидла,
А лисиця хвостомъ вергila,
А помело кудкудакало.

(Гостомль, Кіевск. у.).

598.

Тамъ тудай лежить здавна стежойка?
Ой Богъ намъ давъ —
Коровай намъ ся вдавъ:

Ясний, красний
Явъ місаченько,
Якъ ясное соненько.

(Lozinski, стр. 19).

599.

Вийся, короваю,
Єще вижшій відъ гаю,

Якъ душейка по рапо,
А рябийка по дунаю.

(Lozinski, стр. 17).

600.

Въ городеньку чистоколенъку,
Тамъ ходить Ивасуwenъко,
Просить квіточківъ до шапочки
Свої паненки Марисенъки:
„Бігъ же би-мъ дала, не жаловала,

Но ся бою батенька“.
— Ой не бойся батенька свого,
Ой бойся мене та й молодого:
Батенька гроза, якъ літня роса,
А моя гроза гірша лютого мороза.

(Lozinski, стр. 16).

601.

А вже вечера на столі.
Десь наша пані-матка на дворі,

Нехай прийде до хати
Нась до вечери прохати.

(Дубице, Старомонстант. у.).

Послѣ всего этого коровайницы ужинаютъ и, немного погодя, расходятся по домамъ.

„Спасібі вамъ“, говорить хозяйка, „спасібі, що послухали нась“. Прощайте, а завтра прибувайте, глядіть“.

Въ тоже самое время приготавляется коровай и у молодого, съ тѣми же совершенно церемоніями и пѣснями, какія мы только что упомянули.

Въ нѣкоторихъ мѣстностяхъ Малороссії¹⁾ коровай пекутъ въ воскресенье, когда молодые отправятся къ вѣнцу, при чемъ самий обрядъ нисколько не измѣняется: тѣ же пріемы, тѣ же пѣсни отъ начала до конца.

Воскресенье.

Утромъ рано женихъ и невѣста идутъ къ заутреніи вмѣстѣ съ боярами и дружками. Отслушавши заутреню, девушки идутъ къ своей молодой, чтобы принарядить ее къ вѣнцу; сюда же приходятъ и музыканты отъ молодого и „відграваютъ на добри-день для пані молодої“. Проагравши, они уходятъ опять къ молодому, который приготавливается „до шлюбу“. Въ это время „старосції“ (свахи) убираютъ для своего молодого коровай. Украшаютъ его барвинкомъ и разною зеленою; а въ середину втыкаютъ „пригалузасту різгу“, которой каждую вѣточку обвиваются овсомъ, барвинкомъ, васильками, рутою и т. п.

Послѣ того молодого сажаютъ на „ослоні“, староста расчесываетъ ему волосы, а послѣ надѣваетъ на голову шапку. При этомъ поютъ:

¹⁾ Михалково, Мозырскаго у.; Гостомль, Киевск. у.

602.

Поймає Ивасенько
Кониченка сідлати;
Кониченка сідлає
И этихонька гадає,
Злезами ся вмиває.
Прийшла до него
Матінка єго:
Чого плачешъ, Ивасеньку?

Ой якъ-же мені,
Моя матенько,
Молодому не плакати—
Самъ я не знаю,
И не згадаю,
И не скажуть люде,
Яка ми доля буде.

(Lozinski, стр. 58).

603.

Соненько сходить, та й грає,
Іванё коника сідлає.
Его ся батенько читає:
„Де-жъ ти ся, сину, зberаєшъ?“

— До людей, батеньку, до людей:
Я сі тамъ дівоньку полюбивъ,
Котру мі Господь присудивъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 26).

Когда онъ уже совершенно готовъ, обращается къ родителямъ и просить у нихъ благословенія. Послѣ „маршалокъ“ (староста) береть убранный коровай, а дружба нагайкой дѣлаеть въ дверахъ хаты и съней крестъ, подаетъ молодому платокъ и выводить его на дворъ, гдѣ они всѣ становятся въ кругъ. Ихъ угощаютъ водкой и мать окропляетъ ихъ священной водой. Поютъ:

604.

A.

- 1 Кропи нась, мати,
2 Свяченую водою
3 И доброю годиною.
4 Ломите роженьку,

- 5 Степите дороженьку
6 Молодий и молодому
7 До Божого дому.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

- 1 B=1 A, 2 B=2 A,
3 Правою рукою,
4 Доброю доленъкою.

(Рахань, Холмск. у.).

B.

- 1 B=1 A, 2 B=2 A, 3 Виряжай нась, мати, 4 B=3 A Щасливою...
(С. Колосники, Ушицк. у.).

Молодой кланяется всемъ присутствующимъ „до найменшого дитяти“ и „цілосе весілле“ идетъ къ невѣстѣ. Дорогою поютъ:

605.

A.

1 Тамъ туди лежить здавна сте-	5 Стежайковъ иде старий старостойко:
	жойка,
2 До слюбу идемо	6 До слюбу идемо,
3 Ідъ пана молодого,	7 До ясної зброя,
4 Бо съмо слуги его.	8 До церковї святої,
10 A=2 A, 11 A=7 A, 12 A=8 A, 13 A=9 A...	9 А за нимъ иде молода сванейка.
- 10 A=2 A, 11 A=7 A, 12 A=8 A, 13 A=9 A... молодий дружбайка.

Затѣмъ еще два раза повторяются послѣдніе четыре стиха, только слово „сванейка“ замѣняется первый разъ словомъ „дружбайка“, второй разъ „дружайка“.

(Lozinski, стр. 59).

B.

1 Б=1 A, 2 Б=2 A,	6 Відъ нашого дому
3 Молодого ведемо.	7 До Божого дому,
4 Щипайте роженьки,	8 Нашому молодому.
5 Стеліть дорижиньки	

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

Въ это время у невѣсты также происходятъ приготовленія къ вѣнцу; музыканты, какъ уже было сказано, „відграють на добри - день“, она начинаетъ одѣваться, при чемъ дружки поютъ:

606.

Ой крикнула гусенька на морі,
Заспівала сванечка у полі,
Почула Маруся у коморі.
„Ой, батеньку рідний, вісти йдутъ,
Уже мою кісоньку росплетуть,
Уже-жъ мої слѣзоньки розіллють,
Росплетуть кісоньку по плечку,

Розіллють кісоньку по личку.
Хто-жъ у насъ той віночокъ викупить,
То той-же намъ бочку меду викотить,
Бочку меду солоденького и вина дві,
Почастує свої дівоньки на дворі,
Ой ти, Маруся, всімъ дівкамъ поклонишъ
И на свое весіллячко попросишъ.

(Гродненск. губ., Кобринск. у.).

607.

Ясно въ світлонці, ясно!
Уберіть мене красно,

Най ся матенька дивить,
Чи ей ся жаль учинить.

(Lozinski, стр. 60).

608.

Бідна моя головонька на свєце,
Хто мою русу косу росплеце?

Дала-бъ пану-ойцу-жъ,
Тилько мому серденъку жаль бендзе.
(Мокраны, Кобринск. у.).

609.

Идуть сестриці на вечерниці
Марью у ворітъ кличуть.
„Та идіть, сестрици,
Жалю мені не чиніте,
Та йдіть, сестрици,
Та не гомоніте.
Ой пусти-жъ мене, мій батеньку,
Та на тії вечерниці“. (bis)
— Та не моя воля, доненько моя,
Просися у матеньки.
„Ой пусти-жъ мене, мати,

Та на тії вечерниці“. (bis)
— Ой не моя воля, доненько моя.
Просися у Иванка.
„Ой пусти-жъ мене, мій Иванку,
Та на тії вечерниці! (bis)
Бо на вечерницяхъ
Музика грає,
Челядонька гуляє“.
— Хоть моя воля, Марьечко моя,
То не підешъ ни ти, ни я. (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

610.

Хиляться ворота (bis)
Кланяеться сирота,

Ажъ са серденъко крае,
Шо батенька не мае.
(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

611.

Щаслива Марися у Бога,
Стояли Анголи у порога,

Просили паненокъ, просили,
Щоби ей віночокъ звили.

Молода садится на скамью или дѣжу. Старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говорить:

„Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковий, благослови
и все доброе, благослови ще й молоду росплести?“

„Богъ благословить!“ отвѣчаетъ старшій сватъ.

Холостой (непремѣнное условіе) братъ невѣсты подходитъ къ ней и начинаетъ росплетать косу. Если брата нѣть, то его мѣсто занимаетъ родственникъ или вообще молодой парень, представляющій въ данную минуту брата невѣсты. Иногда начинаетъ росплетать косу невѣсты ея отецъ.

Вивѣсть съ этимъ дружки расчесываютъ косу своей подруги, мають мають или медомъ и вплетаютъ нѣсколько копѣекъ (женихъ даетъ) и кусокъ

хліба, а родители или родственники обыкновенно кладутъ зубокъ чесноку, чтобы „все злес відъ неї відходило“, такъ какъ чесночъ по народному убѣденію „всю заразу відганає“. Коса заплетается вѣнкомъ, послѣдній узелъ.

Обрядъ этотъ сопровождается пѣніемъ:

612.

Благослови, Боже (bis)
И отець, и мати

Своёму дитати
Косу росплітати.

(С. Колюски, Ушицк. у.).

613.

Чомъ, ви, соловы, не щебетали,
Якъ сади процвітали?
Чомъ ти, Марисю, не плакала,
Якъ косу росплетали?

— Ой я жъ думала, молоденка,
Що въ карточки грati,
Ажъ то садяться благословляться
Косу росплетати.

(М. Полонине, Новоградволинск. у.).

614.

Въ долину, паненкі, въ долину
По червону калину,
По крачастий барвіночъ,
Молодій дівчині на вінокъ.
И зъ руточкі

Дві квіточкі;
Благослови, Боже,
И вотець, и мати,
Що будемо зачинати.

(Lozinski, стр. 61).

615.

Городить Иванко, городить,
До него Маруся приходитъ:
— Шо-жъ ти, Иванко, городишъ?

„Городець, Марусю, городець,
На зелененький барвінець;
Буде и тобі, буде и мені на вінець“
(С. Колюски, Ушицк. у.).

616.

A.

- 1 Подай, матінко, гребенця
- 2 Росчесати косоньку до венца;
- 3 Подай матінко водиці
- 4 Зъ винного колодезя-криниці,
- 5 Бо вже моя водиця дорога —

- 6 Дорогша медочку й вина.
- 7 А вже я, матінко, не твоя,
- 8 Уже того пана,
- 9 Съ кімъ на шлюбоньку стану.

(Плотниця, Пинськ. у.).

В.

1 Іхала Маруся до вінця,

2 Б=1 А Да впустила додолу..., 3 Б=3 А... Ивасю..., 4 Б=2 А Зачесати русу-косу...

5 Я-жъ тобі, Марино, не молодець,

9 Щобъ подававъ я тобі гребенець.

(Нар. юж. рус. п'ес. Метлинского, стр. 167).

В.

1 До німець, братчику, до німець

2 Купити щоточку, гребінечь,

2 В=2 А... русу косу підъ вінець.

(Lozinski, стр. 61).

Г.

1 Третъся, мнеться горносталь

3 Трутъся, мнуться дружечки

2 Коло деревца, яврца,

4 Коло еї русої кісочки,

5 Г=1 А Гребінца, мати..., 6 Г=2 А... русу косу...

7 Дай мені, мати масла,

9 Гонила на росу;

8 Бо я тобі коровицю пасла —

10 Дай масла на косу.

Д.

1 Д=1 А Гребенця..., 2 Д=2 А Росчесати...

3 А той гребенець зъ Олиki

4 Росчеше кісоньку на вікі.

(С. Мінновъ, Дубенск. у.).

Е.

1 Давай, мати, стильца,

2 Е=1 А Золотого..., 3 Е=7 Г Давай..., 4 Е=8 Г Я корову...

5 Давай хоць трошечки

11 Ой, просо, просо, болота!

6 Помастити косечки.

12 Ой, косо, косо, золота!

7 Де твій старшій братъ,

13 Не рікъ я тебе, косо, чекала,

8 Що косу росплітавъ?

14 Покі мъ тебе, косо, дождала,

9 На тихій Донаї

15 Моновимъ борщикомъ змевала.

10 Припліткі попускавъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

617.

Ой нема, нема батенька въ дома,

Зъ білої риби білій гребінець куповати,

Ой поіхалъ до Львова

Марисеньку росчесати.

(Lozinski, стр. 61).

618.

Ой батечку, та голубчику,
Уйди та въ світлоньку,
Поглянь же ти та на мій посадъ:
Всі дівонки въ косахъ,

А я свою та й роспустила,
Кісоньками та плечі вкрила,
Слізоньками личенько змила.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

619.

Кидай, Марисю, біндочки,
Нехай походять дівочки.

— Хоть не рада, та мушу:
Полюбила Иvasя, якъ душу.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

620.

Прийди, матінко, прийди,
То зніми зъ мене бінди;

Уже мені въ біндахъ не ходити,
Треба дружокъ обділити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

621.

Прийди, матінко,
До мене,
Поздймай бінди
Зъ мене,

Да подкінь бінди
Підъ лавочку,
Дай чіпокъ
На головочку.

(С. Міновъ, Дубенск. у.).

622.

Матінко голубонько,
Згладь мені головоньку,

Білими рученьками,
Дрібними слізоньками.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

623.

Склуни на стиль гуловку,
Нехъ ті русплете братикъ косоньку,
Нехъ повищлетає єдвабни шнурочки,

Нехай пооддає матюнці въ ручки,
Нехай матюнка схуває въ скриню,
Bo вже піде за господиню.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

624.

Не дай, Марисю, коси рвати,
Бо тажко було годовати,
Що суботонькі вимивати,
Що неділенькі заплетати,

Роскидає братиць косу по плечу по волосу —
Роскидай, Боже, братове жито по полю по колосу.

625.

Перше було літчко,
Теперъ зіма;
Посіала чорнобривці,
Ta вже не пора.
A же-жъ мої чорнобривці
Росцвітають,

Уже мою русу косу
Росплітають.
Уже-жъ мої чорнобривці
Росцвіли,
Уже мою кісоньку
Росплели.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

626.

Вибивайте кілочки,
Де вісіли биндочки;

A забивайте новії
На серпанки тонкії.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

627.

Ото тобі Марусю за тає,
Не заплітай роси коси утрое.

Заплітай росу-косу въ дребниці,
Шобъ тебе не росплели сестриці.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

628.

На дворі дерева тешуть,
A въ хаті коси чешуть;

На дворі дотешують,
A въ хаті дочешують.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

629.

Ой, матінко, та голубочко,
Приснився мені сонъ дивненький:
Зъ раю пташки вилітали,
Чорний шовкъ поснували,

Дрібне золото порозспали.
— Зъ раю пташки—то твої дружки,
Чорний шовкъ—то твої кіски,
Дрібне золото—то твої слёзки.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

630.

А.

- 1 До дунаю стежечка (bis),
- 2 Туда йшла Марися;
- 3 Надъ дунаємъ стояла,
- 4 Росу-косу чесала,

- 5 Та на воду пускала.
- 6 „Плеви, косо, за водою,
- 7 А я за тобою;
- 8 Та станимо, спочинимо,

9 Листонька напишемо,
10 До батенька відпишимио,—
11 Нехай батенько знає,

12 За кого мня видає[“].
13 — Знаю, доненсько, знаю (bis),
14 Ино долі не вгадаю.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=1 А... убита,
3 Слізоньками улита.
4 Тамъ Марьечка
5 Б=4 А Русу..., 6 Б=5 А дунай...
7 Ой ви-те, моі волоси,
8 Пленіте, не тоніте,
9 Бога долі просіте.

(Полоски, Бельськ. у.).

631.

Ой чи вогонь, чи полумень палає,
Чи на Марисі золотий вінокъ сяє?
А на ю її матінка зглядає.
— Ой не зглядай, моя матінко, на мене,—
Не сходила я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ, не два, якъ са Івасё залишивъ;
Ой вінъ мені золотий вінокъ обіцявъ.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

632.

А.

1 Де твій, Марисю, старший братъ, 5 — Кинувъ на вогонь не згорни,
2 Що тобі русу-косу роспітавъ? 6 Кинувъ на дунай не поплави,
3 Де твої косники подідавъ? 7 Понісъ до міста—не продавъ,
4 Чи въ жаръ, чи въ дунай покідавъ? 8 Старший дружечці подарувавъ.

(М. Тимрозвъ, Винницк. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... заплітавъ.
3 Ніхъ же прійде роспітє,
4 А собі золото забере.

(Wolyn' Steckiego, т. I, стр. 75).

В.

1 В=2 А Старший сватъ кісоньку..., 2 В=3 А Де жъ... вишлітки

- 3 Чи на тихій дунай попускаєшъ,
4 Чи меншій сестриці подававъ? 5 На тобі, сестрице, старшої знакъ,
6 Суди, Боже, дождати и тобі такъ.
(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

633.

Погано, Марьюхно, погано;
Скинь кибалку та кинь пидъ лавку,
Наложи віночокъ на головку.

(М. Лушни, Овручск. у.).

634.

- Ой теперъ же я королицею:
Вловили дівку молодицею, 5 На девять синовъ та й писариковъ,
А на десяту дочку швачечку.
(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

635.

A.

- 1 Ой братъ сестрицю та росплітаєшъ,
2 Все рожу споминаєшъ:
3 — Та не йди, сестрице, молода за-
мужъ. 5 А хрещастий та барвіночокъ
6 Устилає садочокъ,
7 А запашний та василічокъ
8 Ись тиномъ ся рівнде.
4 Якъ рожа процвітає,

B.

- 1 $B=1$ А, $2 B=2$ А Роженьку...
3 Не йди, сестро, замужъ,
4 $B=4$ А Бо..., $5 B=5$ А... барвіночъ
6 Садокъ устилає.
4 $B=7$ А... василікъ, $8 B=8$ А.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 $B=1$ А... росплітавъ
2 Дзе ты уплети подзевавъ?
3 —Меншій сестрі дарувавъ:
4 На тобі... уплети,
5 Суди, Боже, тебе тацъ.
(С. Михалково, Мозырск. у.).

Г.

- 1 $G=1$ А... сестру...,
2 Де куснички діває?

3 Въ коморі, на тарільці,

4 Що наименчай спструнці.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Д.

1 Д=1 В, 2 Д=2 В Ой де жъ... вилетки...

3 Да попускавъ вилетки на рікі,

4 Да росплели косоньку на вікі.

(С. Печиводы, Новоградволинск. у.).

Е.

1 Е=1 В, 2 Е=2 Д... роспліткі...

3 Понісъ на місто, не продавъ,

4 Меньшій сестріці такъ оддавъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

636.

Расплетала мене дядина,

Слѣзками облилася.

Да не жалосливая;

Якъ росплетала—порвала,

Сестрица прийнялася

Пудъ чіпокъ клала—ломала.

(С. Колотовка, Черниговск. у.).

637.

Ой, гаю мій, гаю, (bis)

На дорогу да...

Я жъ тебе кохаю,

Щобъ гай зелененъкій,

Я жъ тебе да викохувала,

Щобъ рундъ молоденъкій.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

638.

А въ новій світлиці та Марися сиділа.

Прийшла до ней друга --- товаришка люба:

— Убираїмося обі, товаришки любі,

Бо прийде Ивашко, возьмє тебе зъ собою.

Я буду плакати,

Бо не маю съ кимъ 1улати.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

639.

„Чи я тобі, дівко Марушко, зъ весни пе казала:

Не копай градки, не сади мятки, хто буде підливати”.

— Ой есть у мене ненька старенъка, то буде підливати.

Рано—росою, въ вечіръ—водою, то й буде ся приймати.

Ой есть у мене молода сестра, буде ся затикати,
Іі запахомъ та найпахньюшимъ буде ся любовати.

(Колоски, Ушицк. у.).

640.

A.

- 1 Ой на горі жито,
- 2 А въ долині просо;
- 3 Ой жаль мені тебе,
- 4 Моя русая косо.
- 5 Ой просо, просо, вагота!
- 6 Ой косо, косо золота!
- 7 Та не рікъ я тебе кохала,
- 8 Що неділоньку уберала,
- 9 За одинъ рочокъ стерала.

- 10 Ой седіли лебеді на воді,
- 11 Та й полнили на ріки,
- 12 Роспустили русу-косу на віки.
- 13 Ой тобі, Марусю, за тес—не плети
кісоньку (въ три коси),
- 14 Завтра заплети кісоньку въ дро-
бушки—
- 15 А вже жъ тобі не ходити въ дружки.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

B.

- 1 В=5 А, 2 В=6 А, 3 В=7 А... разъ...
- 4 Червонимъ борщикомъ умивала,
- 5 Золотимъ гребінцемъ чесала,
- 6 Темноїнички до свічкі,
- 7 Ясного сонця до віконця;
- 8 Теперъ тебе рушу—
- 9 Заплакати мушу.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

C.

- 1 В=5 А, 2 В=6 А, 3 В=7 А Не рікъ, не два тя..., 4 В=4 Б Въ...
борщику...
- 5 По-підъ калину мамла (?),
- 6 Сама жъ тебе, росо-косо, строила.

(С. Колюски, Ушицк.).

D.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А... руса...
- 5 Моя русая коса
- 6 Та паніньская краса.
- 9 Г=3 Б... я..., 10 Г Що субботи чесала, 11 Г=8 А А въ..., 12 Г=9 А
вечеръ...
- 7 Коса моя—коханне
- 8 Тяжке, важке здиханне.

(Щасновка, Козелецк. у.).

641.

Косо, мое коханне,
Тяжкое мое здиханне!
Не рікъ я, не два кохала,

Що субботинки чесала,
Що неділенинки красила,
Да за одинъ вечеръ зносила.
(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

642.

Приіхали, пані-мати, три паниче,
Взяли мою косоньку пудъ мече,
Стали мою косоньку трепати,
Стала моя матюнка плакати.

— Не плачъ, матюнко, по косе:
Да не лучче й косе на росе,
Ой лучче й косе пудъ чепцомъ.

(Колошовка, Черниговск. у.).

643.

Ой заіржали ворони коні на стані,
Шо вже пошли срібни копита на ріки.
Ой заплакала Марися молода въ матіки,
Шо вже росплеми росу косу на віка.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

644.

Передъ воротами виноградъ росте,
Зъ-підъ винограду вода тече,
Тамъ Марися білилася,
Свого батенька просилася:
— Чи хорошенъко вбралася?

„Ой хорошенъко, дитя мое,
Ой хорошенъко, дорожое,
Ой якъ біла леліенька,
Якъ чирвона калинонька.

(Lozinski, стр. 15—16).

645.

Додому, дружечки, додому,
Свинамъ мішати полову.

Дружки отвѣчають:

— А ви, буари за нами,
Істи полову зъ свинями.

(Дубище, Староконст. у.).

646.

Пекорися, Марисю, покорися,
Та всі свої родиноньці поклонися,

У родини рученька біленька,—
Буде твоя доленъка добренька.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

647.

Благослови, Боже,
И отець, и мати

Своєму дитаті
Низенько ся кланяти.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

648.

Кланяйся, Марисю, кланяйся,
Своему родоньку жалуйса!

Ми-жъ тобі молодця привели,
Ми-жъ тобі кисоньку розпредели.

(С. Млинський, Дубенск. у.).

649.

Кому си кланяєшъ,
Шо родного батенька не маешъ?

— Поклонюся чужому, та й буде,
Тилько мому серденьку жаль буде.
(С. Колисики, Ушицк. у.).

650.

Золотое зернитко въ стіну быв,
Молодая Марися поклонъ дас
Отцеві и матіноныці,

Всі свої родиноныці,
И набменшій дитиноныці.

(С. Колисики, Ушицк. у.).

651.

Грайте, музикі, ризько!
Кланайтесь, молодата, низько,
Якъ вотцю, матінойці.

(Lozinski, стр. 20).

652.

Перша квітка—то Ивашко,
Друга квітка—то Марися.
Ходимо до кола-стола,
Просимо Господа Бога:
„Да зустрінь же нась, Боже,
На піршомъ порозе

И на щасливей дорове“.
Хиллайтесь вітки,
Кланайтися, дітки,
Отцю й матоныці,
И всій родиноныці,
Щобъ Богъ давъ долинку.

(Луцкій у.).

Когда расплетутъ косу и молода встанетъ со скамьи, дѣвушки наперерывъ стараются сѣсть на ея мѣсто. будучи вполнѣ увѣрены, что которая скорѣе сядеть, та скорѣе выйдетъ замужъ.

Слѣдуетъ замѣтить, что иногда косу расплетаютъ въ церкви, когда уже молодые стоять „на рушницѣ“ ¹⁾.

Наконецъ, приходитъ женихъ съ своими боярами. Молода даетъ подарки: молодому — хустку, а боярамъ — рушники собственной работы, которые они носать за поясомъ. Потомъ молодые просятъ у родителей благословенія. И когда ихъ поблагословятъ, дружко подаетъ хустку, за которую берутся женихъ и невѣста, дѣлаетъ нагайкой или палкой въ дверяхъ крестъ и выводятъ на дворъ, гдѣ мать окропляетъ ихъ священной водой. Иногда матьсыпасть молодыхъ хмѣлемъ. Послѣ этого они отправляются въ церковь.

¹⁾ Плетаница, Пинск. у.

Впрочемъ, часто молодые идутъ къ вѣнцу не вмѣстѣ. Въ этомъ случаѣ молодой является въ церковь раньше и тамъ ожидаетъ свою невѣсту. Впереди всѣхъ поѣзданъ идетъ дружко, за нимъ „світилки“ преимущественно молоденькия дѣвушки. Одна изъ нихъ несетъ брачный свѣчи, а другая—мечъ (предковскій). Мечъ этотъ бываетъ по большей части деревянный; но случается иногда достать гдѣ нибудь старую шпагу или саблю. Какъ деревянную, такъ и металлическую „шаблю“ или „мечъ“ увидаютъ рутою, баранкомъ, „ласковицями“, васильками, калиновымъ цвѣтомъ и другою зеленью.

За тѣмъ идетъ молодая чета, окруженнная боярами, дружками, „піддружками“, и свахами и весь этотъ „поїздъ“ или „весілля“ заключается двумя тремя „музиками“, которые играютъ, когда молодые возвращаются изъ церкви. Впрочемъ, иногда играютъ также, когда ведутъ молодыхъ къ вѣнцу. Если вѣдуть въ церковь, а не идуть, то кромѣ описанныхъ обрядовъ, передъ выходомъ изъ дома къ вѣнцу, существуетъ еще слѣдующій. Когда подѣдуть вози, на которыхъ поѣдуть молодые, выходитъ мать, кладеть передъ лошадини хлѣбъ, а на молодыхъ сыплетъ соль, чтобы ихъ „відъ вроківъ охоронити“. Во главѣ „дружини“ єдуть верхомъ или на возу молодой съ дружбою, который держить въ рукахъ „весільну корогву“, небольшую хоругву, сдѣланную изъ платка, привязанного къ палкѣ. Отъ этой хоругви дружба получаетъ название „хорунжого“. На слѣдующемъ болѣе вмѣстительномъ возу, запряженномъ тройкой или четверкой, єдетъ молода съ дружкой, свахами (старосѣными) и музыкантами. Старосты єдуть также и везутъ съ собой коровай. Мать остается дома.

Всю дорогу поютъ:

653.

Куди ми вибираємся,
Чи въ гай, чи въ діброву,
Чи до Божого дому?

Ні въ гай, ні въ діброву,
Але до Божого дому.

(Хотинскій у.).

654.

Якъ будешъ, Марусенько, къ винцу йти,
Не забувай, молода, до матки зайти:
Ростопчи ніжками травку-муравку,
Розмий слізками жовті піски,
Ізніми ручками гробові дошки,
Поклонися матоньці низенько у ніжки!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 166).

655.

Благослови нась, Боже,
Пречистая Мати,
До шлюбу іхати.

(Холмскій у.).

656.

Кланайся, Иваню,
Кланайся, дитетко,
Отцу й матці,

Брату й сестринонці,
И всій родинонці.

(Холмскій у.).

657.

Похилися, явороньку, похилися!
Поклонися, Марисю, поклонися!—
Старому, й малому,
И Богу Святому.

Ой заграйте, музички, різнецько,
Кланяється вамъ Марися покорне,
назенько
Нехай її благословлять хорошенко.

(Думца, Староконстант. у.).

658.

Нуте, наші, та не гайтесь,
Та до шлюбу вибірайтесь,

Не застанемъ попа дома,
Щобъ не було намъ сорома.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

659.

Ой вже, ненько,
Нераненько;
Виряжай нась
Борзенько,

Щобъ ми тамки
Не стояли,
Попові си
Не кланали.

(С. Колюсеки, Ушиць. у.).

660.

Иде Мария зъ ложа,
При ней Матинька Божа;

Вложили корононьку,
На ei головоньку.

(Lozinski, стр. 62).

661.

Въ крузі сонечко иде,
Молода Марися до слюбу иде;

Просить рідного о споможенні:
— Нехъ тебе, дитятко, Вігъ помогає!

(Lozinski, стр. 62).

662.

Стукнули ангели въ небі,
Збудили батенька въ гробі:

— Вставай, батеньку, до суду,
Иде твое дитятко до сплюбу.
(Lozinski, стр. 62).

663.

Идемо до шлюбу,
До Божого суду.
Відъ Бога судъ,

Відъ ксенза шлюбъ,
Відъ короля (молодаго) весілля.
(Холмскаго у.).

664.

A.

- 1 Отступитесь, вороги,
2 Не переходьте дороги,
3 Нехай перейде Господь Богъ

- 4 Зъ Пречистою Святою,
5 Зъ ясною зорою.

(Лучини, Овручск. у.).

B.

- 1 Зъ дорогі, ворагі, зъ дорогі,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А,
4 Рідна мати наперідъ.

(Плотница, Пинск. у.).

665.

Съ Богомъ, бояри, съ Богомъ,
И съ ангели Божими,
И со всими святыми,

До ясної зборої,
До церковці Святої.

(Lozinski, стр. 64).

666.

Зустрічай нась, Боже,
На першімъ порозі,

На новому возі,
На битимъ костинці?

(Полоски, Вільск. у.).

667.

Ой зъ-за гурья, вороние коні, зъ-за гурья
Випровожай насть, Найсвятіша Мати, съ подвурья.
Найсвятіша Мати въ воротахъ стояла,
Золотимъ прижомъ намъ дороженьку жечнама.

(Вільск. у., Седлецьк. губ.).

668.

Ой заграли сиві коні, заграли,
Якъ зъ панею молодою до шлюбу іхали.
Не ржите, сиві кони, не ржите,
Напасемо вაсъ подъ Полосками на жити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

669.

Ступайте, коники,
Сиви, не велиki,
На дорогу пісчаную,
Підъ церковъ святу;

Зазвоните, звони,
Заспівайте, ангели,
Засвітіть свічки —
Двоє дітятъ звінчати.

(Lozinski, стр. 65).

670.

A.

- 1 Чи чуєтесь, коники, на силу,
2 Чи подвезете княгиню
3 Підъ тую гору крутую,
4 Підъ тую церковю святу?

- 5 А въ тай церковці святий Спасъ
6 Одчинить церковцю противъ нась,
7 Звінчає дітонькі въ Божий часъ.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

B.

- 1 Чуйся, коню, на силі,
2 Б=2 А... довезешъ..., 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Підъ церковъ...
5 Подъ звони голосни, 7 До костёла римского,
6 Подъ свічі ясні; 8 До стану малженського.

(Бѣльск. у.).

B.

- 1 В=1 А Ой коні, коні, чи чуєте себе на..., 2 В=2 А..., довезете...,
3 В=3 А, 4 В=4 А.

(С. Дашковцы, Липинск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... кониченьки..., 2 Г=2 В, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А.

(Заславск. у.).

Д.

- 1 Д=1 В... ви, сивеньки, 2 Д=1 А... ви на силі, 3 Д=2 А... вивезете..., 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, 6 Д=5 А... самъ...
7 Вийди, номоньку, до нась..

Е.

1 Е=1 Г, 2 Е=2 В, 3 Е=3 А... гороньку..., 4 Е=4 А.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Г, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А Да..., 4 Ж=4 А Да у..., 5 Ж=5 А,
6 Вінчавъ дітки однолітви въ Божій часъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 167).

З.

1 Ой, коню, коню, вороний,

2 З=1 А Чи бересся..., 3 З=2 А Чи звезепъ..., 4 З=3 Е На..., 5 З=4 Ж,
6 З=5 А,

7 Звінчай діточки въ гожій часъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 167).

И.

1 И=1 Д... ви..., всі сава, 2 И=1 А... ви въ силі, 3 И=2 А, 4 И=3 А,
5 И=4 А, 6 И=5 А, 7 И=7 Да... противъ...

8 Возьми собі двоє дітей змежи нась.

(Каменецъ-Подольск. у.).

І.

1 Ой, ви, коні наши, ворони,

2 І=2 З... чуete..., 3 І=2 А, 4 І=3 Е Да на...

5 Да у тую світлоньку новую?

6 А у той світлоньці медъ, вино пьють,

7 Да вже нашу Марусеньку давно ждуть.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 119).

К.

1 К=1 І... коні вороні, 2 К=2 И,

3 Чи витягнете нась підъ гору,

4 К=3 А, 5 К=4 А, 6 К=5 А,

7 Ой, попе, попе, батьку нашъ,

8 К=6 А Отвори церковъ..., 9 К=8 И И извінчай, извінчай двоє...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 28).

Л.

1 Л=1 А... пудъ...,

2 Пудвеіте пудъ гору княгиню,

3 Л=3 Е, 4 Л=4 А, 5 Л=5 А, 6 Л=7 Да... противъ нась,

7 Ви-те, даченьки, съ ключейками,

8 Кобъ намъ тиі двое дітоекъ звінчати.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

M.

1 Високо соненько надъ нами;

2 M=1 A... підъ нами, 3 M=2 A, 4 M=3 E, 5 M=4 A.

(Луцк. у.).

671.

Братъ сестрицю випровожавъ,
Золоті ворітчка прочинавъ:

„Ото тобі, сестрице, дорога,
Иди до шлюбу здорова“.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

672.

Січите калиноньку съ конця,
Ведите дівоньку до венца.
Ізсікли калиноньку съ кінця,

Зевели дівоньку до венца,
Ізсікли калиноньку, зрубали,
Уже нашу дівоньку звенчали.

(Плотница, Пинск. у.).

673.

A.

1 До шлюбу ми идемо

4 Червона, якъ калина,

2 Молоду (молодого) ведемо.

5 Солодка, якъ малина.

3 Молода, якъ ягода,

(С. Колюски, Ушицк. у.).

B.

1 Тамъ туди лежить здавна стежойка,

2 B=1 A, 3 B=2 A Молодата...

4 Якъ одно, такъ другое,

5 Єднакі обое;

6 B=3 A, 7 B=4 A, 8 B=5 A.

(Lozinski, стр. 64—65).

674.

Кругомъ, кругомъ сонце вгору йде,
Мулудая Марися до шлюбу йде.
Куро ся радила, до шлюбу йдучи?
„Радилася я милого Бога,
Милого Бога й батенька рідного“.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

675.

Не стій, вербо, розвивайся,
Бо туди й піде сімъ сотъ свативъ,
Каждому сватові по квіткові,
Єно ся старості не дostaло старому;
Але старості досталася сванейка.

(Lozinski, стр. 65).

676.

A.

- 1 Ой по-під лісомъ бітая доріженъка,
- 2 А середъ ліса рублена криниченька,
- 3 Коло криниці червона калинонька;
- 4 Ой туди іхавъ Иванъко съ боярами;
- 5 Їму калина дорогу заступила.
- 6 Вийнявъ шабельку, ставъ калину рубати,
- 7 Та стала ёму капна промовляти:
- 8 „Ой не для тебе ця калина сажена,
- 9 Тілько для тебе Маруся наряжена“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=4 А... ишовъ..., 3 Б=5 А, 5 Б=6 А, 5 Б=7 А Ка-
лина до ёго...

- 6 „Ой не рубай мене голою шабелькою,
- 7 Обверни мене своєю китайкою.

8 Б=8 А Та...

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

677.

Сплела Марися віночокъ
Зъ яроі рути кусочокъ;
Перекотила безъ дороженьку

У вишневий садочокъ,
— Піди, матінку, у садочокъ,
Принеси мені віночокъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

678.

Десь та Маруся боярського роду.
Якъ ми підъ церковці приезжали,
Та сами ся двери одчиняли,

Та сами ся книги читали,
Та сами ся свічки засвічали,
Тамъ наши дітоньки шлюбъ брали.

(Млонь, Дубенск. у.).

679.

А.

- 1 Повій, вітре, дорогою
 2 За нашою молодою;
 3 Розмай косу по волосу
 4 По червоному поясу!
 5 Стрічай же нась, Боже,

- 6 Перший разъ на дорозі,
 7 Другий разъ на порозі,
 8 Третій разъ при шлюбі,
 9 При Божому суді.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А Не вій... ръ розі, 2 Б=1 А... по дорозі, 3 Б=3 А... росу,
 4 Б=4 А.

- 5 Нехай коса мде,
 7 Якъ макъ процвітає.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 Б А... лозі, 2 В=2 Б,
 3 По кованимъ возі,
 4 В=3 А... русу косу, 5 В=4 А.

(Lozinski, стр. 65).

Г.

- 1 Г=1 А Вій..., 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... ій косу росу, 4 Г=4 А,
 5 До одного волоска.
 6 Нехай піде поголоска,
 7 Що була паняночка..

(Основа, Апръль, 1862 г., стр. 28).

Д.

- 1 Д=1 Б Да... вітру..., 2 Д=2 Б, 3 Д=3 А... русу косу, 4 Д=4 А.

680.

Дяку тобі, матенько.
 Що мене породила,
 Хорошого сина:
 На мене люде дивлять,

На мене пани смотрять,
 На мене задивилися
 И о книгахъ помилилися.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

681.

Тамъ на городці.
 Стоїть церковці,

Святій Спась,
Вийди, ксенжуню, противъ насъ,
Ой жеби насъ темна ноченька не запала,
Еще молода Маруся сълюбойку не брала.

(Lozinski, стр. 51).

682.

На болонейку билле,
А въ городейку зілле:—
Покажи намъ, Марусейко,

Въ которимъ дому весілейко,
Бо ми не знаємо,
По селойку блукаємо.

(Lozinski, стр. 60).

683.

A.

- 1 Ой попе,- попе, отче нашъ,
2 Одчини церковку, звінчай насъ.
3 Якъ не будешъ насъ вінчати,

- 4 Будуть твої кудерки трещати;
5 Ой якъ злій морозъ на дворі.
6 Такъ твої кудерки да на голові.

(Ізъ рук. сб. Кулика).

B.

- 1 B=1 A... батьку..., 2 B=2 A... проти...
3 A въ той церковці Святій Спась
4 Звінчає діточою у Божій чась.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

- 1 B=3 A... піпоньку, 2 B=4 A... куроньки..., 3 B=5 A... лютай...,
4 B=6 A.

(М. Гостомль, Київск. у.).

C.

- 1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б,
3 Вінчай літки однолітки
4 Въ Божій чась;
5 Г=3 А... попоньку..., 6 Г=4 А, 7 Г=5 А Якъ лютай..., 8 Г=6 А.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

D.

- 1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г.

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, стр. 210).

E.

- 1 E=1 Б Отченьку (bis)..., 2 E=2 Б, 3 E=4 А Да повінчай дітки...
(Плотниця, Пинськ. у.).

684.

Ведчии, Боже, ворота—
Иде до шлюбу сирота.

Серце ся крае,
Що батенька (матінки) не мае.
(С. Калюсіки, Ушицк. у.).

Вѣнчаніе.

Говоря объ обрядѣ вѣнчанья, мы исключительно обратимъ внимание на народные обычай и суевѣрія, которыми малороссъ сопровождаетъ этотъ обрядъ.

Невѣста еще передъ вѣнчаніемъ начинаетъ заботиться о томъ, какъ достичнуть вліянія надъ будущимъ мужемъ.

Вѣруя въ чудодѣйственную силу извѣстныхъ пріемовъ и наслышавшись разсказовъ, переходившихъ много вѣковъ изъ устъ въ уста, о тѣхъ благодѣйственныхъ результатахъ, какие ими достигаются, невѣста прибѣгаеть къ этимъ пріемамъ; она наступаетъ своему жениху на жупанъ въ то время, когда онъ исповѣдывается священникъ передъ вѣнчаніемъ.

Отправляясь къ вѣнцу, невѣста даетъ „дружку“ бѣлый холщевый „рушиникъ“, который онъ разстилаетъ въ церкви передъ аналоемъ и на которомъ молодые должны стоять во время вѣнчанья. На этотъ „рушиникъ“ обыкновенно бросаютъ нѣсколько крупныхъ мѣдныхъ монетъ подъ ноги невѣстѣ и жениху, когда они становятся на „рушиникъ“. При этомъ обыкновенно невѣста старается первая поставить ногу на „рушиникъ“, будучи вполнѣ убѣждена, что если она это сдѣлаетъ, то будетъ держать мужа подъ башмакомъ. На этомъ же самомъ основаніи она кладетъ руку сверхъ руки жениха, когда священникъ связываетъ руки брачущихся платкомъ.

Тутъ же въ церкви, во время вѣнчанья, по пламени свѣчей, которыхъ держать въ рукахъ брачущіеся, опредѣляютъ не только характеръ будущей жизни супруговъ, но и продолжительность ея. Такъ, напримѣръ, если у жениха или невѣсты при вѣнчаны свѣча горить тускло, то послѣ замужества жизнь будетъ мрачная, невеселая и на оборотъ. Если у кого либо изъ брачущихся свѣча погаснетъ въ то время, когда священникъ обводитъ ихъ вокругъ аналоя, это служитъ, въ глазахъ народа, самымъ неопровержимымъ доказательствомъ, что тотъ, у кого погасла свѣча, долженъ умереть прежде, чѣмъ тотъ, у кого свѣча все время горѣла.

Послѣ вѣнчанья обыкновенно вступившіе въ бракъ выходятъ изъ церкви другими, боковыми дверьми, чтобы счастье, которое ожидаетъ ихъ въ супружеской жизни, никогда ихъ не покидало и не замѣнялось горемъ¹⁾.

Кромѣ вышеупомянутыхъ повѣрій, относящихъ исключительно къ брачущимся, т. е. къ невѣстѣ и жениху, есть еще суевѣрія, относящіяся къ свадебной дружинѣ, преимущественно къ подругамъ невѣсты, отъ которой они находятся въ нѣкоторой зависимости.

Если старшая дружка, которая держитъ вѣнецъ невѣстѣ, желаетъ въ этомъ же году выйти замужъ, то она во время вѣнчанья, приближаясь къ невѣстѣ, говорить ей на ухо: „протагни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пошла заміжъ!“

Если при этомъ невѣста, услыхавъ просьбу своей старшей дружки, подвинется впередъ, хотя на столько, чтобы та могла поставить на „рушикъ“ пальцы своихъ ногъ — дѣло рѣшено: она въ этомъ же году выйдетъ замужъ. Если же невѣста не подвинется впередъ и не освободить мѣста на „рушику“ своей подругѣ, то послѣдняя „ще буде цілий рікъ ходить у вінку“²⁾.

Желая всѣмъ своимъ подругамъ, присутствующимъ при вѣнчаніи, скорѣйшаго выхода замужъ, невѣста, отходя отъ авалоя, при которомъ она вѣничалась, незамѣтнымъ образомъ толкаетъ его ногой; проходя между дѣвицами, она разбрасываетъ имъ зѣлье или же окидываетъ ихъ взоромъ — все это ускорять имъ выходъ замужъ³⁾.

По выходѣ изъ церкви, за оградой, молодыхъ встрѣчаетъ иногда „тройская музыка“, состоящая изъ скрипки, „бубна“ или „решета“ и „цимбали“; музыка играетъ маршъ. Вышедши изъ церкви соединяются съ тѣми, которые вышли на встречу и съ музыкой, пѣніемъ, а иногда даже и танцами, отправляются чаще всего къ родителямъ невѣсты, хотя во многихъ мѣстностяхъ — напр. въ М. Туровѣ, Мозырск. уѣз., въ Дубицахъ, Староконст. уѣз., въ Харьковской губерніи — молодые изъ церкви отправляются каждый въ свой домъ. Точно также есть мѣстности, — и такихъ мѣстностей несравненно больше — гдѣ новобрачные отправляются въ домъ родителей невѣсты. Если церковь далеко, тогдаѣдутъ лошадьми и размѣщаются на возахъ сlijдующимъ образомъ:

¹⁾ Подольск. губ. Ушицк. уѣзда.

²⁾ Борисполь, Полтавск. губ., Переяславск. уѣзда.

³⁾ Лозинскій.

На большой, хороший возъ, въ который обыкновенно закладываютъ са-
ыхъ лучшихъ лошадей, садится „молода“, возлѣ нее — „старша дружка, сваха,
свашка и дружко“. Остальная же свадебная дружина размѣщается на осталъ-
ныхъ возахъ какъ попало, за исключеніемъ молодаго, свата старшаго и свата
меньшаго, которые ѿдуть верхомъ. Дорогою поютъ: сваха, свашко и другія:

685.

На горѣ церковця стояла,
Тамъ Єва зъ Гадамомъ шлюбъ брала,
На едвабнімъ рушничку стояла,
А Пречиста віночка держала,
Янгельская музиченька имъ грала,

А вінчавъ-же ихъ Господъ Богъ,
А вінчаючи научавъ:
„Якъ приїдешъ, Гадаме, одъ шлюбу,
Не отпускай своеї Єви до суду!“

A=1 A, 11 A=2 A Мариса зъ Иvasёмъ...

Дружечка віночка держала;
А вінчавъ-же ихъ священикъ,
А вінчаючи научавъ:

„Якъ приїдешъ одъ шлюбу,
Не забувай отци и матки до суду,
Не пускай Марисині до суду!“

(Млиновъ, Дубенскаго у.).

686.

Присягай, Ивасенько,
Три рази, рази
Передъ образи,

Передъ всіми святими,
Передъ людьми добрими:
Не зраджу та, Марисенько!

(Lozinski, стр. 68).

687.

Присягала Марисенька, (bis)
За короля Ивасенька; (bis)
Шось сі Мариси гадала,
Яке съ слобойко брала?

— Гадала мъ сі гадайку
Въ вишневимъ садайку:
При батейку не бити,
Дівойковъ не ходити.

(Zegota Pauli, стр. 79—80).

688.

Ми въ церкви були
И Богу ся молили,

Богові небесному
И попові напасному.

(Хотинскій уѣздъ).

689.

Да були-жъ ми у церкви
Молнилися Богу, Духу Святуому,

И книги читали,
И двое дітокъ звінчали.

(Нар. іж. рус. пѣсни, сб. Метчинскаго, стр. 168—169).

690.

Да були жъ бо ми въ шлюбѣ
И въ Божому суді—
Одъ попа—шлюбъ,

Одъ Бога—судъ,
Одъ короля весілле.

(С. Микановъ, Дубенскаго у.).

691.

Да буди ми въ Божому дому,
Теперь Идемъ до дому,
До стола тисового,

До хліба пшеничного,
До вина зелёного.

(Полоски, Бѣльск. у.).

692.

A.

- 1 Ой де жъ ви бували?
2 Ой що жъ ви чували?
3 —Да були жъ ми у Бога
4 Да у Духа Святого,

- 5 Да видали два вінці,
6 Два вінці на столці,
7 А третій на головоньці,
8 На русій косонці.

(Нар. ім. п'с. рус. Метлинскаго, стр. 173).

B.

- 1 Б=3 А А ми були..., 2 Б=4 А, 3 Б=6 А Бачили..., 4 Б=7 А.
(Изъ рук. сб. Куллина).

B.

- 1 Були ми въ церкви,
2 В=3 Б, 3 В=7 А... Маріїці.

(Изъ рукоп. сборн. Куллина).

Г.

- 1 Г=1 В
2 Да бачили диво,
3 Г=6 А, 4 Г=7 А.

(С. Коселевъ, Новоградволинск. у.).

693.

Сонечко горою йдетъ,
Марьечка зъ вінчання йдетъ;
Еі батейко, ваходи, питаетъ:
— Де ти, дитятко, бувало?
„Бувало, батейку, во Божому дому“.

— Марьечко, дитятко, що ти видало?
„Видала, батейку, Святу Пречисту;
Свята Пречиста віночокъ вила,
Мені къ вінчанню одного дала,
Ізвінчавшися, навадъ узнала“.

(Мокрини, Кобринск. у.).

694.

A.

- 1 „Сімла зиронька, сіяла;
2 Їль кімъ же ти, Марисю, шлюбъ
3 — Съ тобою, Иvasю, съ тобою,
4 Якъ ясний місяцъ въ зорю.
- 5 „Почімъ ти мене, Марисю, пізнала,
6 Що ти мене місяцемъ назвала?“
7 — По мові, Иvasю, по мові,
8 Ще бувъ царський віночъ на голові.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

B.

- 1 Б=1 А... зоронька..., 2 Б=2 А... Мариню..., 3 Б=3 А... Иваню,
3 Б=4 А Якъ въ ясною..., 5 Б=5 А... мя..., 6 Б=6 А Щось... зорю...,
7 Б=7 А,

- 8 Червона шапочка на тобі,
9 Червона шапочка, якъ огінь,
10 Чорні оченька, якъ теренть.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

695.

A.

- 1 Да спасибі жъ тобі, попоньку,
2 Не багато ваявъ - копоньку,
3 Ой два талери битие,
4 Да две хусточки шитие!
5 Да спасибі жъ тобі, попоньку,
- 6 Не багато насъ державъ,
7 Не велику плату взявъ:
8 Повъ-шеста да копу
9 Да за русу косу.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

B.

- 1 Да не дякуемъ дяченьку,
2 Да подакуемъ пүпоньку,
3 Б=2 А
4 Да за дівочую кунсоньку,
5 Б=3 А, 6 Б=4 А И дві...
7 Да за еі походи тихії,
8 Да за еі уклони низьмії.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

B.

- 1 Первая квітка тожъ Ивашко...
2 Б=1 А, 3 Б=2 А Що..., 4 Б=4 Б За Марійчину...

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А Що..., 3 Г=4 В,
 4 Да за еї тихі походи,
 5 Да за еї низькі поклони.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=4 В.

(Із рук. сб. Куліша).

696.

А.

- 1 Дякуймо попонькові,
 2 Якъ рідному батенькові,
 3 Що намъ шлюбъ давъ,

4 Й не баґацько взявъ:

5 Червоного золотого

6 Одъ пана молодого.

(Дубище, Староконст. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А И напому...,
 3 Що нась хутко звінчавъ,
 4 Б=4 А, 5 Б=5 А Півтора..., 6 Б=6 А.

(Заславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Своему...,
 3 Що наши дітки звінчавъ,
 4 Немножечко взявъ:

5 Чотирі золотис

6 За наши молодие.

(Полоски, Більск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 В Якъ..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В,
 5 Литовську копу
 6 За дівоцьку косу.

(Мокраны, Кобринск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А,
 2 Своему ойченькови,
 3 Д=3 В, 4 Д=4 В И..., 5 Д=5 В По штирі..., 6 Д=6 В.
 (Полоски, Більск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
 3 Що нась звінчавъ,

4 Е=4 В И..

5 Дали ёму шеляжище,

6 А вінъ думавъ, що рублице.

(Миновъ, Дубенск. у.).

Ж.

1 Ж=... ксенжункові, 2 Ж=2 Б, 3 Ж=3 Е,

4 Не багато въ нась взявъ,

5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А. Відъ нашого...

(Lozinski, стр. 67).

З.

1 Дакуемъ попойкові

3 Же намъ шлюбойко дали,

2 И єго дачейкові,

4 Не чимало въ нась взяли.

5 З=5 Б Но..., 6 З=6 А Відъ нашого...

(Zegota Pauli, стр. 8 ч. 1).

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А, 4 И=4 В, 5 И=6 А Відъ..., 6 И=5 Б.

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

I.

1 I=1 А Даковать..., 2 I=2 А Нашому..., 3 I=3 Е, 4 I=4 А И недорого..., 5 I=5 Б, 6 I=6 А За князя....

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

К.

1 К=1 А Дакую..., 2 К=2 В А..., 3 К=3 Е, 4 К=4 А, 5 К=5 А,
6 К=6 А,

(Wolyn Steckiego, стр. 76—79).

Л.

1 Л=1 А (bis), 2 Л=2 А, 3 Л=3 Е... вінъ..., 4 Л=4 А.

(Этнограф. свѣд. о Подол. губ., вип. 1. 1869 г., Данильченко, стр. 31).

М.

1 М=1 А... попенькові, 2 М=2 А, 3 М=3 А, 4 М=4 А И немного
відъ нась..., 5 М=5 Б, 6 М=6 А... нашого...

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 29).

Н.

1 Н=1 А Ой спасибі..., 2 Н=2 И, 3 Н=3 Л, 4 Н=4 А Не багато...,
5 Н=5 Б, 6 Н=6 А Отъ князя...,

7 За русую косу,

8 За панянску красу.

(Сборн. Стат. Свѣд. о Київск. губ., стр. 76, 1864 г.).

697.

А.

1 Задурилисъ-мо попа,
2 Якъ доброго хлоша—

3 Ми редьки накраяли,
4 А вінъ думавъ, що талири.
(Каменецъ-Подольскъ).

Б.

1 Ой на горі копа,
2 Б=1 А, 3 Б=3 А... ріпн..., 4 Б=4 А.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 Б,
2 Здурили-жъ ми попа:
3 Дали ёму два злотківці,
4 В=4 А... що червінці...

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

Г.

1 Г=1 Б... у полі..., 2 В=1 А Пидманули..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... два...
(Кривинъ, Острожск. у.).

Д.

1 Д=2 В Ой..., 2 Д=2 А... старого...,
3 Що намъ шлюбъ давъ,
4 Не багацько взавъ.

(Этнограф. свѣд. о Подольск. губ., вып. 1, 1869 г., Данильченко, стр. 81).

Е.

1 Е=2 Г, 2 Е=2 А... скопа...,
3 Ми по смітті ходили,
4 Черепкі збрали,
5 Попові давали.

(Млиновъ, Дубенск. у.)

698 *).

Ясний, місяцю, надъ нами,
Вороні коні підъ нами.—
Чуйтеся, коні, на силу,

*) Эта пѣсня поется послѣ вѣнчанья, также какъ и до вѣнчанья (см. стр. 265, № 670).

Чи підвозете **княгиню**
Підъ тую гіроньку іругую,
А въ тую церковцю святу?
А въ тай церковці Святай Смась,
Одчинивъ церковцю проти нась,
Повінчавъ діточекъ въ Божій чась.

(Минськ, Дубенск. у.).

699.

Ми попа обманули (bis),
Церковъ одмивали,
Двохъ дітокъ вінчали.
(Ізъ рук. сб. Куліша).

700.

Шомалесеньку йдите,
Пиломъ не пиліте,

Щобъ Ивашкова пава
Пиломъ не припала.

(М. Гостомськ, Київск. у.).

701.

По-надъ вишневимъ садочкомъ
Йшли дружечки рядочкомъ
Да щипали руту-мъяту зелененъку,
Обтикали Мар'ечку молоденъку.

(М. Гостомськ, Київск. у.).

702.

Да метяна улонъка
Зъ конца,—

Да ведана дівонъка
Зъ вінця.

(Плохница, Пинск. у.).

703.

Рано, рано...
„Сивий-блій да голубонъку,
Ци бувъ-же ти на дунаенъку,
Ци бачивъ ти да голубонъку?“
— Бувъ-же я на дунаенъку,
Бачивъ я сиву голубонъку:
Подъ еі вода бежиць,
А на еі перы звениць.
„Молодий Иванко,

Ци бувъ-же ти въ своеї цедченки,
Ци бачивъ ти свою Марьюхну?“
— Бувъ-же я въ своеї цещеньки,
Бачивъ я свою Марьюхну:
Ходзить она по надворью,
Да на ей сукня шамажиць
И подъ ёю земля дрожаць.

(М. Давыдъ-городокъ, Минск. у.).

704.

Стелися, хмело, по тину,
А ты золото по ёму;
Бо йде наша княгиня до дому.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинского, стр. 169).

705.

Іхала дівочка зъ-подъ вінца,
Ізломила березку зъ верховца.
— Стой, моя березка, безъ верха,
Безъ кудравою голляйка,
Безъ широкого листейка.

Жыви ти, мой татухна, безъ мене,
Безъ моєї русої косухни,
Безъ моєї тихої уходухни,
Безъ моєї низької уклонухни.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

706.

A.

- 1 Не стуйте, бояре,
2 Єсть маіъ зацвіте,
3 Щиплите роживку,

- 4 Стеліте дороживку
5 Отъ сельца до сельца,
6 Куди іхать одъ вінца.

B.

- 1 Охъ, у насъ бояре,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=A Да стелить..., 5 Б=5 А, 6 Б=6 А...
шла...

(Изъ рук. сб. Кулеша).

707.

Ой на горі Маруся жито жне
И серпа въ ручки не бере;
А за нею молодою густий сніпъ:

Чотирі дяки, а п'ятий піль.
Звінчана Маруся за сімъ кіль.

(Сбор. Ст. Св. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 67).

708.

Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю,
Кам'яне серде маєшъ,
Що ти свою неньку дуже стареньку
На віки покідаєшъ.

По воду йде спотикається,
Слёзами умивається;
Нові відерця недобирає,
Слёзами доливає.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

709.

Заковала зозуленька
У лісі, на дубі;
Заплакала Марусенька
У церкві, при сльобі.

— Не плачъ, не плачъ, Марусенько,
Добре тобі буде—
Умієшся слёzonьками,
Хоть води не буде.

(Żegota Pauti, стр. 100).

710.

Не гуди, рою,
По-надъ головою!

То не рій гуде,—
То Маруся до дому йде.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 169).

711.

Не хміль в'ється киля тачинки,— Ой не самъ вінъ ходить,
Тілько ходить Ивашко киля дівчини; А Марисю за собою водить.

(Мокраны, Кобринского у.).

712.

Ой ходила та Марусенька, ходила по садочку,
Годувала та голубоньківъ на жовтімъ пісочку;
И годувала и напувала,
Зъ голубками промовляла:
„Загудитъ мені, сизі голубонькі,
Зашебечіть, соловеїчки,
Та завдайте тугу темному лугу
И рідному батеньку,
Що вінъ мене дає,
И самъ не знає, доленькі не вгадає“.
— Та доненько-жъ моя!
Не Господъ-же я, щобъ твою долю знати;
Та просі, доненько, Господа Бога,
Щобъ було щастя й доли.

(Ждановка, Полтавск. у.).

713.

А.

- 1 Схилилася верба зъ верху до кореня,—
- 2 Вінчалася Маруся зъ ранку до полуудня;
- 3 Та вінчалася вона підъ вінцемъ,
- 4 Чесала кісоальку гребенцемъ;
- 5 Упавъ гребенець підъ столець,
- 6 „Подай, Иване, гребенець“.
- 7 — Ой я жъ тобі не вдовець,
- 8 Щобъ я тобі подавъ гребенець.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А... дівочка....

- 3 Да багатого батька, да разумної матки,
- 4 Да великого роду—поідемъ до дому.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

В.

- 1 В=1 А... знизу..., 2 В=2 А... дитинка...

(Ізъ рук. сб. Куліша).

Г.

- 1+2 Г=1 А, 3+4 Г=2 А,

- 5 Да рузумного батька

- 6 Да рузумне дитятко.

(Макишинъ, Черніговск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка—то жъ Ивашко,

- 2+3 Д=1 А... да до..., 4+5 Д=2 А... да до...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1+2 Е=1 А, 3+4 Е=2 А.

(Щасновка, Козелецк. у., М. Гостомль, Київск. у., Народ. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 168).

Ж.

- 1 Ж=1 Д,

- 2 Стояла Маруся пудъ венцемъ,

- 3 Ж=4 А... русу косу..., 4 Ж=5 А Да й..., 5 Ж=6 А, 6 Ж=7 А,
- 7 Ж=8 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

3.

1 3=3 А Стояла Маруся..., 3 3=4 А,
3 Примочувала росою,
5 Вихвалилася красою.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

714.

Ой зъ гори всі дівони ззвонили,
За чотири мілі колокола греміли;
Плачъ, плачъ, Марусю,
Проси въ Бога щастя,

Бо же твій Иванко
Зъ-за гори виїжає.
Маруся віронькі не нніла,
Слізки не вронила.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

715.

Ой въ городі вишенька,
За городомъ дві,
Да зацвіли білимъ цвітомъ обидві:

Роскотуться білі квіти надвое,
Що хороші молодятка обое.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

716.

Ой черезъ цей садъ, черезъ виноградъ
Стежечка утоптана.
Ой кто-жъ утоптавъ? (bis)
Молода й Марусенька,
Калиновий листъ прогортуючи,
Батенька шукаючи.
— Помлю соловейка,

Пошли маленького
До батенька рідненського;
А зузуменьку на українку
По рідну родиночку.
Ні соловья зъ гаю,
Ні батенька зъ раю,
Ні родини зъ україни!

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

717.

Боло зеленою кубочки
Обсіялася руточка.
Ой, руто-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
— Проси, Марусю, батенька,
Цобъ помігъ рути збирати.
Ой, руто-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
Га не буду батенька прохати,
Іе вміє мене кохати!
І не кохать, и не зодягати,

Ні при собі держати".
— Проси, Марусю, матінки,
Щобъ помогла рути збирати.
Ой, руто-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
Та не буду матінки прохати,—
Не вміє мене кохати,
И не кохати, й не зодягати,
Ні при собі держати".
— Проси, Марусю, Іванка,
Щобъ помогъ рути збирати,

„Ой, руто-жъ моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?
Та буду Йванка прохати:

Вінъ уміє мене кохати
И при собі держати“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

718.

A.

- 1 Ой рано, рано въ неділю
- 2 Пішла Маруся въ шевлію,
- 3 — Ой и хто жъ мене въ шевлії знайде,
- 4 То тому я достануся!
- 5 Пішовъ батенько—не знайшовъ,
- 6 Вирвавъ квіточку та й пішовъ;
- 7 На квітку гляне, серденько въяне,
- 8 Що Марусі не має.
- 9 Пішла й матінька—не знайшла,
- 10 Вирвала квіточку та й пішла.
- 11 На квітку гляне, серденько въяне,
- 12 Що Марусі не має.
- 13 Пішовъ братічокъ—не знайшовъ,
- 14 Вирвавъ квіточку та й пішовъ,
- 15 На квітку гляне, серденько въяне,
- 16 Що Марусі на має.
- 17 Пішла сестриця—не знайшла,
- 18 Вирвала квіточку та й пішла;
- 19 На квітку гляне, серденько въяне,
- 20 Що Марусі не має.
- 21 Пішовъ Іванко, та й знайшовъ,
- 22 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.
- 23 — Ой хто жъ мене въ шевлії знайшовъ,
- 24 То тому-жъ я й досталася!

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Ишла Марися..., 3 Б=3 А Ой..., 4 Б=4 А...
ся зістану, 5 и 6 Б=5 и 6 А.

7 Доню моя люба, мила,
8 Кому ти ся зостала?

9, 10, 11 и 12 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 13 Б=17 А, Ишла матінка. 14 Б=18 А. 15 и 16 Б=7 и 8 Б. 17, 18, 19 и 20 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 21 Б=21. Іванко... 22 Б=22 А.

- 23 Марися мила, кохана,
24 Мені ся ти зостала.

719.

Паламарь ключі ховає,
Івась Марусю питає:
„Чи я-жъ тобі, Марусенько, вельми любъ,
Що ти зо мною брала шлюбъ,
Підъ царскимъ вінцемъ стояла,
За правую рученьку держала?“
Ізъ правой рученьки перстень знявъ
Да на мою рученьку ліпший давъ.

(Нар. южн. рус. п'єсни, сб. Метлинского, стр. 168).

720.

A.

1 Січана, калинонъка, січана,	5 Ой у Києві куповавъ,
2 Вже-жъ наша Марусенька звінчана.	6 А въ Василькові підковавъ—
3 Червоні чобіточки на нозі,	7 Своїй Марусці подарувавъ.
4 Що вупивъ Иваншко въ дорозі.	

(Ізъ рук. сб. Кутиня).

B.

- 1 Kvіchanaya kалинонъka, kvіchanaya,
2 B=2 A Ta... ta Marusya..., 3 B=3 A,
4 Золотий перстникъ на руді
5 B=4 A.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

721.

- Ой шлюбъ дано — Ксёндзи намъ шлюбъ дали,
Истинно звінчано! А дяченкы помагали.

(Lozinski, стр. 67).

722.

A.

- 1 Лети, лети, соколонъку, попередъ нась,
2 Неси, неси вістононъку батеньку одъ нась:
3 Що вже его діточки звінчани;
4 На білому рушничку стояли,
5 Золоті перстенечки міняли.

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 Б=1 А вище..., 2 Б=2 А скоріще...,
 2 Та внеси чашу меду, частуй нась,
 4 Бо-вже наша Маруся гістемъ у нась.

(Ушницк. у.).

В.

- 1 В=1 А передомъ...
 2 А прилети до домоньку, дай чоломъ,
 3 Та нехай виходить съ калачомъ,
 4 Звязали рученьки съ паничомъ.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А,
 2 А дай матінці добру вість,
 3 Що вже затенько въ селі есть;
 4 Да не такъ у селі—за селомъ.
 5 Незабаромъ буде за столомъ.

(Кривинъ, Острожск. у.).

723.

Тамъ туди лежить стежойка,
 Відь шлюбу йдемо (ідемо),
 Молодять ведемо:

Якъ одно, такъ другое—
 Єднакій обое.

(Lozinski, стр. 67).

724.

Лети, лети, соколоньку, до батька мого!
 Нехай же вінъ столи тисові застілає,
 Нехай свічі воскові зажигає,
 Нехай мене молодої дожидає.

(Нар. южн. п'есни, сб. Метлинского, стр. 170).

725.

Радуйса, муй баценьку,
 Що молодъ оженився.

— Такъ, мус дзітатко,
 Якъ на світъ народився.

(М. Давыдъ-городокъ, Мозырск. у.).

726.

Іде Марися удъ винцю,
 Сіє золото зъ рукавцю;
 За нею батенько ступою,

Сбирає золото рукою.
 — Мій ти, батеньку, ни зберемъ,
 А свої слёзоньки розуллемъ.

(Д. Кульчинъ, Бельск. у.).

727.

— Ой мій батеньку рідний,
Звязавъ панъ ксендзъ ручки,
Поменявъ перстенёчки,
Перстенёчки золотие,
Два віночки рутьянне.

„Ой Марисю. дитятко!
Ой волівъ бы я тисёнцъ дати,
Жебъ тобі ручкі розвязати, (bis)
И перстенёчки золотие,
И два віночки рутьянне“.
(Полоски, Бѣльск. у.).

728.

,За воріточка-жъ, та мій батеньку,
Пусти-жъ мене погуляти!“
— И самъ не піду, и тебе не пущу,
Просися у матінки.
,За воротечка-жъ, моя матінко,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— И сама не піду, и тебе не пущу,
Просися у Иванка.
,Та за воротечка-жъ, мій Иваночку,
Пусти-жъ мене погуляти!“
— Та и самъ не піду, и тебе не пущу,
Сидімо у купочці.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

729.

Схилилася валинонъка,
Схилилася червоная
Черезъ плють до садонъку,
Черезъ плють до вишнёвого;

Кланялася Марися,
Кланялася молодая
Черезъ стуль до батенька
Черезъ стуль до рідного.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

730.

Если невѣста не имѣеть отца:

Ой кому ти, молодыя Марисю, кланяєssя,
Ой коли ти рідного батька не маешъ?
— Ой есть у мене а родинонъкі не мало,
Треба кланяти, щобъ за батенька ставало.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

731.

Ой ходила Марусенька по-въ городу,
Та заняла сіру й утку та на воду.
— Та поплінь, поплінь, сіра й утко, тихо по воді,
Прибудь, прибудь, мій батеньку, тепера къ мені.
,Ой, радъ бы я, дитя мое, до тебе прибути:
Насипали сирої землі на груди мої,
Закрилися карі очі й устоньки мої!

Ой кланяйся, дитя мое, чужой чужині,
Нехай дає порадоньку бідний сироті".

— Ой кланялась, мій батеньку, вже й неразъ
Нема-жъ того порадочку, якъ було-бъ при васъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

732.

Ой ходила дівчинонька по городу,
Викидала свої квіти та на воду,
Та забула ворітечка зачинити,
Та мусіла, та батенька попросити:
— Ой зачини, мій батеньку, тиі ворота,
Бо наїде мій Иванко зъ боярами сюда;
То потопче мої квіти чобітками,
Повиноспіть за ворота підківками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

733.

A.

- 1 Ой вийди, матінько, проти насъ, 4 Підъ царськімъ вінцемъ стояло,
2 За свое дитятко спитай насъ: 5 Зъ молодимъ Иванкомъ шлюбъ брало.
3 Де твоє дитятко бувало?

(М. Тищукъ, Винницк. у.).

B.

- 1 Б=1 А Иди...,
2 Звитайся,
3 Свого дитяти
4 Спитайся:
5 и 6 Б=3 А, 7 и 8 Б=4 А шлюбъ брало.

(С. Переяма, Балтск. у.).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=4 Б Своёго дитятка..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А Съ хорошимъ Иванёмъ...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Г.

- 1 Г=1 А,
2 Частуй кубочкомъ усіхъ насъ,
3 Ой, нашъ кубочекъ зелененький,
4 Зелененький, вина повненький.

(М. Гостомъ, Київск. у.).

Д.

1 Д=1 А ...пані-матко..., 2 Д=2 Г Да витай куночокъ...

3 Да питай донечкі: чи твоя?

4 Вже-жъ я, пані-матко, не твоя;

5 Вже-жъ я, пані-матко, вінчана,

6 Вже-жъ я, пані-матко, Ивасева вічна.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 178).

Е.

1 А въ садочку дві квіточки.

2 Е=1 А.

3 Винеси кубочекъ, частуй нась,

4 Теперь же я, матюнко, гість у вась.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

1 Ой, матюнко, утко,

5 Съ кімъ вона плюбъ брала,

2 Чомъ пе виходишъ хутко?

6 Куму присягала?

3 Чомъ зятя не витаєшъ?

7 — Присягала я Богу

4 Чомъ дочки не питаєшъ:

8 И Йвасёві своёму.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

З.

1 З=1 Ж, 2 З=2 Ж Ворочайся...

5 Да вже сонце въ розі,

3 Да вже сонце низько,

6 Да вже гости на порозі,

4 Да вже гости близько,

7 З=1 А, 8 З=2 Г, 9 З=3 Д, 10 З=4 Д Да вже-жъ бо я, матюнко...

11 З=5 Д матюнко... 12 Иванова вічна.

(Макішинъ, Черніговск. у.).

И.

1 И=1 Ж, 2 И=2 З, 3 И=3 З, 4 И=4 З дружкі..., 5 И=5 З, 6 И=

6 З дружкі...

(Ізъ рук. сб. Куліна).

І.

1 І=1 Ж, 2 І=2 З, 3 І=3 З,

4 Вже твои дочки близько.

(Гостомель, Київск. у.).

К.

1 К=1 А противъ...,

2 Задитай, матінко, всіхъ нась:

3 К=3 А,

4 Що твое дитяtko чувало?

5 К=4 А, 6 К=5 А Зъ правоi рученькі...,

7 Отчияйтесь, ворітца, 10 Зъ щасливоi дороги,

8 Отклонайтесь, колесця, 11 Бо у нась конині ворони, —

9 Отступітесь, ворогі, 12 Підобъемо вороги підъ ногі.

(Сбори. стат. съд. о Київск. губ., 1864 г., стр. 79).

Л.

1 Крикнули янголi въ небi,

2 Збудили батенька въ гробi,

3 Л=2 Б Встань, батеньку..., 4 Л=2 Б (bis), 5 Л=3 А, 6 Л=4 А.

7 Л=5 А.

(С. Коломиски, Ушицк. у.).

734.

А.

1 Ой, радъ, хлопчикокъ, радъ,

5 Изъ головкi віночокъ,

2 Що й у церковцi побувавъ,

6 Понісъ мамочцi зачакъ.

3 Дівочку за ручку подержавъ,

7 —На тобi, мамочко, зачакъ,

4 Зъ правоi ручкi перстень знявъ,

8 Се моєї дівочки віночокъ.

(Изъ рук. об. Кулака).

В.

1 В=1 А Иванко...,

2 Що зъ Марусею шлюбъ прийнасть,

3 В=4 А, 4 В=6 А на показъ..., 5 В=7 А цей..., 6 В=8 А Це... перст-
ничокъ.

(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

1 В=1 Б Иvasь..., 2 В=2 А Що въ Божому дому...,

3 На білимъ рушничку постоявъ,

4 В=4 А рученькi перстня...,

5 А зъ щирою серця присягавъ.

(Кривинъ, Острожск. у.).

735.

А.

1 Радуйся, матіцко,

5 — Перше мъ ся радовалъ,

2 Взalo шлюбъ дитятко

6 Якъ ёго годувала;

3 И твое, и чужее,—

7 Теперь ся величаю,

4 Теперь твоi обідвое!

8 Бо двох дітей маю.

(Каменець-Подольськ.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Якъ... такъ...,
4 Южъ то твое обое 6 Коби-сь, мати, крижомъ пала,
5 Наледвірешко твое. 7 Ти би съ іхъ не розгналъ.
(Лягота Радні, стр. 80).

B.

- 1 В=1 А матінонько.., 2 В=2 А дитятонько...,
3 Якъ едно, такъ другое.
4 В=4 А Вже-жъ то... обое, 5 В=5 А Тоді-еъ-ся..., 6 В=6 А Якъ
ємъ тя..., 7 В=7 А, 8 В=8 А.
(Основа, Апрѣль, 1662 г., стр. 29).

736.

Моя матюнко рідна,
Вийди на дорогу,
Послухай на дуброву:
Ци шумить дубровонька,
Ци стучить дороженька,
Ци іде розмай-коса,

Ци спала зъ личенька краса?
— И шумить дубровенъка,
И стучить дороженька,
И іде розмай-коса,
И спала зъ личка краса,
Якъ зъ калинонькі роса.
(Полоски, Бѣлск. у.).

737.

День добрий, мати!
Чи гараздъ въ тебе въ хаті?
Чи помити ложкі й тарілкі

Да безъ молодої дівки?
Чи застелити столи,
Та безъ мене молодої?
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

738.

Ой мати, мати старая,
Застилай столи коврами.

Да не сама я йду—сь боярами,
Да не сама я саду—зъ панами.
(Народн. Южн. рус. пѣсн. Метлинскаго, стр. 170).

739.

Сиво, мала пташенько,
Рыбая зозуленъко,
Ой полинъ дорогою,
За нашою молодою,
Занеси матюнці вісти,
Нехай матюнка чує,
Нехай приготує,

Нехай застилає тисовий стіль,
Нехай покладає пшеничний хлібъ,
Нехъ наливає зелене вино,
Нехъ сподіває любихъ гостей:
Господа Бога зъ анголами,
Свого дитяти зъ боярами.

(Полоски, Бѣлск. у.).

740.

А.

- 1 Вийди, матінко, зъ свічами—
 2 Вже твої діточки звінчали;
 3 Пудъ голосними дзвонами,
 4 Пудъ ясники свічами.
 (М. Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 Да виходь, матінко, зъ калачами,
 2 Уже твоє дитятко злінчаемъ,
 3 Б=1 А, 4 Б=2 А... твоє дитатко...

(Плотниця, Пинск. у.).

В.

- 1 Матінко зъ отцемъ
 2 В=1 В Вийди проти нась..., 3 В=2 Б Звінчали твою дочку зъ паничемъ.
 4 Хоть не зъ паничемъ—зъ мужикомъ,
 5 Звязали рученькі рушникомъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Що-жъ вамъ, дітки, казали,
 2 Що такъ довго въ церкві держали?
 3 — Казали, матінко, казали,
 4 Зъ паничемъ руки звязали,
 5 Г=4 В Та не такъ..., 6 Г=5 В.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

741.

Не жаль мне на звязалю,
 Что рано куе,
 А жаль мне на матухну,
 Что молоду отдае.

Исправила шубоньку —
 Носиць не дає,
 Да у тої шубоньці
 За-мужъ отдає.

(С. Михалково, Моозирск. у.).

742.

А.

Вийди мати, вийди мати, зъ калачемъ,—
 Вже звінчали твою дочку зъ паничемъ;
 Не зъ паничемъ, не зъ паничемъ, а зъ мужикомъ,
 Ой звязали ій ручки рушникомъ.

Вийди, мати, витати,
Своєї доненськи питати:
„Где-жъ ти, доненсько, бувала,
Що під царськимъ вінцемъ стояла“?
— Ой стояла, мамонько, під вінцемъ,
Росчесала кісеньку гребінцемъ;
Ой упавъ, мамонько, гребінецъ під столецъ,
Ой подай, мамонько, гребінецъ!“
„Ой я тобі, доненсько, не слуга,
Щобъ я тобі гребінецъ подала;
Есть у тебе, доненсько, молодецъ,
Нехай тобі подає гребінецъ“.

(Wołyn, Steckiego, T. I, стр. 77).

743.

Полети, соколоньку, попередъ нась,
Занеси вістононьку відъ нась:
Нехай виходить матінка зъ калачемъ,
Зв'язали ій доненську зъ паничемъ.
Чи зъ паничемъ, чи не зъ паничемъ,
Звінчали ю зъ мужикомъ,
Зв'язали біли ручки рушникомъ.

(Lozinski, стр. 68).

744.

A.

1 Ой, матинко мом,	5 Шлюбъ шлюбевала,
2 Вже-жъ я не твоя:	6 Да передъ попомъ,
3 Вже-жъ я того пана,	7 Да передъ даюмъ,
4 Съ пін'ю я шлюбъ приймала;	8 Зъ Иваномъ козакомъ.

(Гостомль, Київск. у., в рук. сбор. Куліна).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А... побрала,
5 Кому ручку дала...
6 Одъ віку до віку
7 Доброму чоловіку.

(Луши, Овруцк. у.).

B.

- 1 Падуя ластивкою,
2 Передъ своєю матінкою:
3 Б=1 А Охъ..., 4 Б=2 А, 5 Б=3 А, 6 Б=4 А... на шлюбі стала,
7 Щиру правду казала.

(Мокраны, Кобринск. у.).

Г.

- 1 Гоя, матінайку, гоя
 2 Юже я тещерь не твой,
 3 Г=3 А Юже я у...
 4 Зъ которимъ слюбойко брала.

(Legola Pauli, стр. 80).

Д.

- 1 Д=1 В Сяду-паду..., 2 Д=2 В, 3 Д=1 А Матіночко..., 4 Д=2 А Телерь..., 5 Д=3 А Телерь я...
 6 Що зъ нимъ обвінчана.
 7 Лети, лети, соколоньку, попередъ нась,
 8 Занеси тамъ вістононьку перше за нась,
 9 Що добродій... милостівъ на нась,
 10 Вибравъ дівку чорнобрівку одну изъ нась,
 11 Щобъ панъ-отець и пані матка и вся родина
 12 Вийшли, повітали да съ донькою сина.

(Нар. юж. рус. п'с. Метлинского, стр. 170—171).

Е.

- 1 Е=1 В Падала..., 2 Е=2 В, 3 Е=1 А, 4 Е=2 А, 5 Е=3 А, E=4 А.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Д, 2 Ж=2 В, 3 Ж=1 Г... матінко..., 4 Ж=2 А... 60...,
 5 Ж=3 А,
 6 Що зъ нимъ слюбъ взяла.

(С. Балакин, Уманск. у.).

З.

- 1 З=1 В Впаду..., 2 З=2 В, 3 З=1 А, 4 З=4 Ж, 5 З=3 А Ой... 60...
 6 Що зъ нимъ присягала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

И.

- 1 Попливу я утюнкою
 2 Да передъ матюнкою.
 3 И=1 А, 4 И=2 А Да..., 5 И=3 А, 6 И=4 А,
 7 Шлюбъ брала, хрестъ цілевала,
 8 Богу присягала
 9 Зъ молодими Ивасемъ.

(Нар. юж. рус. п'с. Метлинского, стр. 172).

I.

1 I=1 Д... уточкою, 2 I=2 В... мою..., 3 I=3 Д, 4 I=4 Д, 5 I=5 Д,
 6 I=6 Д, 7 I=7 Д, 8 I=8 Д, 9 I=9 Д... зъ бородою..., 10 I=10 Д,
 11 I=11 Д, 12 I=12 Д... повітати та й зъ донею...

(Сборн. ст. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 77).

745.

Вийшла Маруся за ворітчка,
 Та глянула въ чисте поле.
 — Щожъ то, матінко, моя рідная,
 У полі кіньми грає?
 „Ой, то-жъ, доненько, ой то-жъ, доненько,
 Іванко зъ боярами“.
 — Сховай мене, матінко, въ себе,
 За три горі камъяні,
 Та й укрій же мене, матінко, въ себе,
 Моими віночками,
 Та й обсади мене, матінко, въ себе
 Вишнями, та черешнями.
 „Та сковою тебе, доненько, въ себе
 За тесовими столами,
 Та й укрию тебе, доненько, въ себе
 Тонкими скатертями,
 Та й обсажу тебе, доненько, въ себе
 Твоїми дружечками“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

746.

Чого криниця та холодна,	Матінку покидаєш?
Такъ рано замерзла?	— Ой якъ-же-жъ мені не покидати,
— Ой якъ-же мені не замерзти,	Що не хоче зодягати:
Коли люті морози.	Що сукно врас — не доміряє,
Чого, Марусю, така молода	Ще й меншій заставляє.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

747.

Даєшь мене, моя матінко,
 Чи міжъ турки, а чи міжъ татари, (bis)
 Чи міжъ тії камъяні гори?
 Ой тамъ гора кременістая,
 Тамъ свекруха норовистая:

Куди піду — сліди перемірить,
Зроблю діло — вона й переробить. (bis),
Скажу слово — то й переговорить;
Саду істи — вона скоса глане,
А у мене ажъ серденько въльне.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

748.

Вийди, мати, зъ хати,
Дитята витати,
Свүєго дитята
Наричоного зетя.

Вчора бувъ нарічоний,
А дзісь уже звінчоний.
Вийди, мати, съ кумори,
Присітай свуе дите зъ дуроги!

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

749.

A.

- 1 Не познала мати
2 Да свого дитяти.
3 Якъ ёго познати:
4 По плечкамъ косонька,

- 5 По личку слёzonька,
6 А въ рукахъ ширишка,
7 Да тоненька, біленька,
8 Одъ слёзокъ мокренька.

(Коломовка, Черниговск. губ.).

B.

- 1 Вийди, мати, зъ хати,
2 Познавати дитяти:
3 B=1 A, 4 B=2 A,
5 За русими косоньками,
6 За дрібними сміzonьками.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 А въ садочку дві квіточки,
2 B=1 B, 3 B=2 B,
4 Да поміжъ дружечками,
5 B=6 B Облиюся...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

750.

Да чи е у сей хатці
Марисева мати?
Да чи буде нась питати:

Чи далеко бувили,
Чи гарадзь гостювали?
— Двое дітокъ звенчали.
(Коломовка, Черниговск. у.).

754.

Подходя къ воротамъ:

Рано, рано, де зозуленка,
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ не і облітає.
Рано, рано, де зозуленка
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ, де Марушка віночокъ звиває,
Рано, рано, де Марушка віночокъ звиває, ранесенько,
Тамъ Иванко кругомъ двору обізжає, ранесенько,
Та въ тестівъ двіръ заглядає,
Рано, рано де Маруся
Віночокъ звиває, ранесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

752.

Лебонь-же ми да потомилися,
Не до свата приблудилися;

Бо якъ би до свата,
То просили бъ у хату.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

753.

Пустп, свату, въ хату,
Тутъ нась небагато:

Тилько свашка, до світилочка
Да Иванкова вся родняочка.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

754.

A.

1 Другая квітка—то-жъ Маруся,

4 Иде наша Маруся одъ вінця,

2 Роскотітесь, колісця,

5 Веде собі Івашка молодця.

3 Одчинітесь, ворітця,

(М. Борисполь, Переяславск. у., Щасновка, Ковелецк. у.).

B.

1 B=2 A Подкотітесь..., 2 B=3 A, 3 B=4 A Иде Маруся...

4 Да ії сердечко скіпає,

5 Що рідного батька не має.

(М. Гостомль, Київск. у.).

B.

1 B=4 A Да иде Маруся..., 2 B=5 A.

(Ізъ рук. сб. Кузина).

755.

Котився кристаль съ-пудъ города,
Да й пудкотився пудъ ворота,
— Очиняйтесь, ворота,
Очиняйтесь до конца —

Іде Маръечка одъ вінца;
Не сама іде — зъ боярами,
Не сама седить — съ князями.

(Изъ рук. сб. Кулика).

756.

Старшій братіку, одчини ворітця
До вінца, —
Іде твоя сестриця
Одъ вінца.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 190).

Входя въ хату:

757.

Подсуньте оконце,
Ци високо сонце;
Нехай же ми забачимо,
По що ми приїхали.

Ци по возацьке серденько,
Ци по боярське дитятко?
—Не по козацьке серденько,
А по боярське дитятко.

(Полоски, Більск. у.).

758.

На добрий день тому,
Якъ то сїму дому:

Старому й малому,
І Богові Святому.

(Volyn, Steckiego, стр. 77—78).

759.

Передъ дверми, дверзи,
Да намощено вельми.
Ой тамъ тещенька
Свого зятенька

Медомъ, вапномъ частровала,
Дочкою даровала:
„Дарую, затю, дочку,
Якъ білу лобідочку.“

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

760.

Ой приїхала молода Маруся изъ венцю,
Ой висипала дробное золото изъ пашерцю;
За єю матюнка ступає
Дробное золото збирає.
— Котъ ступай, матюнко, не ступай,

Дробного золота не зберегъ,
Только свои слезинки розоленъ.

(Д. Кульчиць, Бѣльск. у.).

761.

Теща зята привитае,
Да у ёго питае:
— Да яки, зято, ти пьяні,
Чи не биде *) мого дитати?
А моя дитинка ціжна,
Да на подушечкахъ лежовала;
Не пила води — все меди,
Да не іла хліба — да все пироги.

А зять тещі отказалъ,
Якъ ножикомъ одрізаъ (bis):
— Вся віга минеться:
Пушкой лустой **) нахреться,
Зъ лёдомъ води напъться,
Да стоячи виспіться,
Да підъ ціпомъ вимнеться.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

762.

Водай здорови, люде!
Тутъ вамъ гораздъ буде:
Будете істи въ пяти,
Веселii будете,

Якъ на весні пчілка:
А въ поле йде — гуде,
А въ поля йде — граe,
Якъ маkъ процвітаe.

(Wolyn. Steckiego, стр. 78).

763.

Застилайте тесовні столи,
Накладайте пшеничний хлібъ,
Наливайте медъ-вино въ кубки,
Сподівайтесь любого гостя, зятенька мого.

(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

Встрѣча и приемъ молодыхъ, когда они возвращаются изъ церкви.

Когда молодые, возвращаясь изъ церкви, подъезжаютъ къ воротамъ невѣсты, на встрѣчу имъ выходятъ ея родители, держа въ рукахъ бутылку водки и „віко“, покрытое бѣлою, по большей части, домашнаго приготовленія скатертью, на которой лежить хлѣбъ съ воткнутымъ въ него кускомъ соли.

Молодые, подойдя къ родителямъ, кланяются имъ. Сначала отецъ, а потомъ

*) Не обидить.

**) Хлѣбъ испеченный изъ неизѣянной ржи.

мать, благословляют ихъ, приговаривая: „Нехай вѣсъ, дѣтки, Богъ благословить, довго въ свѣтѣ жить“. Отецъ невѣсты подноситъ жениху рюмку водки, которую тотъ беретъ и передаетъ черезъ правое плечо „маршалку“, а „маршалокъ“ выливаетъ ее чрезъ себя назадъ. При этомъ поютъ:

764.

Не пий, Иванко,
Першого правіту,
Бо перший привітъ
Лихій на зустрітъ;
Оддай маршалку
Черезъ праве плечо,

Нехай вінъ вилле
Конямъ на гриву;
Нехай потече
Ажъ до колінечка,
Одъ колинечка
До копитечка.

(С. Переяма, Балтск. у.).

Дружко береть „рушикъ“ за одинъ конецъ, другой подаетъ молодому, который въ свою очередь подаетъ конецъ своего платка молодой, и такимъ образомъ, дружко, идя впереди, обводить молодыхъ три раза вокругъ дѣжи, поставленной нарочно для этого посреди двора. Потомъ тесть, обращаясь къ зятю, говорить: „Бувъ ти наречений, а теперъ сужений“. Послѣ этого родители невѣсты подымаютъ вверхъ на рукахъ „віко“, а молодые проходить въ эти, такъ сказать, ворота, образовавшіеся съ одной стороны отъ поднятія руки отца, съ другой — матери, поддерживающихъ „віко“.

Въ іншихъ мѣстахъ, какъ напримѣръ, въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ. молодую встрѣчаетъ мать, надѣвъ на себя шубу шерстью вверхъ и говорить: „Якъ цей кожухъ мохнатий, такъ буде зять багатий“. При этомъ поютъ:

765.

А.

- 1 Слава Богу й Дусі,
2 Вийшла мати въ кожусі.

- 3 Якъ цей кожухъ мохнатий,
4 Такъ буде зять багатий.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

Б.

- 1 Ой въ Святумъ Дусі,
2 Б=2 А Вийди, матінко..., 3 Б=3 А Який..., 4 Б=4 А тий..

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 90).

Въ то же время, пока все это дѣлается на дворѣ, на „покуті“ приготовляютъ „посагъ“ — мѣсто, на которомъ должны сѣсть молодые, войдя въ избу. Бабы, находящіеся въ избѣ, отодвигаютъ на столько столъ, чтобы можно было

свободно пройти между столомъ и „лавами“ (скамьями); затѣмъ берутъ ту-
лупъ, выворачиваютъ его шерстью вверхъ и кладутъ на скамью, „на покуті“,
такъ, чтобы шерсть была кверху.

Молодые входятъ въ избу и застартъ „руидъ молодухи“ сидящимъ на
лавкѣ.

Молодые подходять и кланяются имъ. Затѣмъ подходитъ къ нимъ дружко,
подаетъ конецъ „рушника“ молдому; молдой конецъ своего платка подаетъ
молодой и всѣ вмѣстѣ три раза обходять вокругъ стола; потомъ садятся мо-
лодые за столомъ на приготовленномъ для нихъ мѣстѣ¹⁾). Когда они усядутся,
возлѣ молодого садится староста и говоритъ: „Дайте-жъ намъ отдохнати,
дайте-жъ намъ істи—ми зъ дороги приїхали!“ Къ столу подходитъ маѣтъ не-
вѣсты съ „чаркою и пляшкою“; сначала пьеть сама за здоровье вступающей
въ новую жизнь дочери, три раза, а потомъ потчуетъ другихъ.

Подаютъ обѣдъ, состояцій изъ „капусти“, „юшки“, галушокъ“, „печені“
и проch. Всѣ обѣдають, за исключеніемъ молодыхъ, которые, какъ и на
„дівичъ-вечорі“, обѣдають въ коморѣ. Въ это время поютъ:

766.

Янголиченьки невеличенъки
И къ оконцю та припадають,
Молода Маруся у свого батечка
Благословення просить:
„Благослови мене, та мій батенько,

На посадонці сісти“!
— Богъ благословить та, дитятко мое,
І всі святі на помічъ;
Янголі на радощі.

(Щасновка, Козелецк. у.).

767.

A.

- 1 А въ садочку дві квіточки...
2 Стinxулися сіни,
3 Якъ бояри сіли;
- 4 Ще не такъ стенуться,
5 Якъ меду напъютъся.

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

- 1 Затряслися сіни

- 2 Б=3 А,
3 Ще й більше затрясуться,
4 Б=5 А... горілки...

¹⁾ Мокраам, Кобринск. у.

768.

Ой, красень, ясенъ Марусинъ посадъ:
 Край оконца янголі сидять,
 А въ конецъ стола Пречиста сама,
 А у порога самъ Господь стойте;
 Янголі сидять да посадъ веселять,
 Пречиста сама да порядокъ вела,
 Самъ Господь стоять да доленьку дававъ,
 Да доленьку дававъ, щастемъ наділявъ.

(Макишинъ, Чигиринск. у.).

769.

A.

1 Ишла Маруся на посадъ,

3 Съ долею щасливовою,

2 Стрілає її Господь самъ

4 Съ доброю годиновою.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Б=1 А... дівчина..., 2 Б=2 А Зострічавъ..., 3 Б=3 А Изъ..., 4 Б=
 4 А.... та...

(Изъ рук. сб. Кулеша).

770.

Заходить (до) насъ вісти,
 Будуть давали намъ істину

Съ перцями, зъ шафранами,
 Зъ дорогими приправами.

(Рохань, Холмск. у.).

771.

Брязнули да ложечками,
 Срібними тарілочками:

Марусина челядъ
 Сидас вечерять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

772.

A.

Брязнули ложки й тарілки,—
 Дайте намъ кришку горілки;

Дайте намъ напитися,
 Щобъ по шлюби звеселитися.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

B.

1 Б=1 А Положили..., 2 Б=2 А Напиймося...,

3 Положили ще й ложечки,

4 Напиймоса хоць трошечки.

(Дубище, Староконст. у.).

Дружко читаетъ „Отче нашъ...“, послѣ чего всѣ садятся на своихъ мѣстахъ, а дружки продолжаютъ пѣть:

773.

По святому „отче нашъ“
Дайте намъ по чашѣ.
Наши батьки валивали

Та й намъ приказали,
Щобъ по новній виливали.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

774.

Частуй, маточка, дружину,
Сая дружина мені служила,

Усю нѣченьку не спала,
Да за мною прымічала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

775.

Ми були въ ділі.
Горімочки захотіли:
Хоть на Бога гляните,
Намъ по каплі дайте!

Де нашъ господарь дівся:
Чи въ клоччя завертівся,
Чи сіножаті косить?
Чому вінъ нась не просить?

(Плотниця, Пинск. у.).

Пододчиваю всѣхъ присутствующихъ водкой, на столъ подаются обѣдъ. За каждый кушанье дружки поютъ соответствующія пѣсни. Когда на столѣ стоятъ капуста:

776.

Іжте, бояре, капусту—
Наша капуста густа,
Наша капуста вродила,
Наша Маруся садила,
Раненько вставала,
Капусту поливала.

Просимъ васъ,
Уждавайте у нась;
Не чужа сторона --
Не буде вамъ сорома;
Тутъ не чужіі люде—
Сорома вамъ не буде.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

777.

Ілка капуста, ілка,
Кришила її дівка

Білими рученьками
Зъ чорними бровеньками.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

778.

Іжте, бояре, іжте,
А ви, музики, ріжте.
Не на те ми прашибалися,

Чорного кабана вбили.
Чорного, то яладкого,
Бо ми роду богатого.
(Заславск. у.).

779.

Изъ-за гори гуска летіла,—
Наша капуста зъ перцемъ вишіла,
Съ перцемъ, не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ серцемъ.
Іжте, свашки, не дивіться,

На що інше не надійтесь,
Бо ще горохъ не молочений,
Чечевиця у копахъ стоить;
Щука риба въ морі,
Перецъ у коморі.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

780.

Же-бъ мені лежечка новая,
Якъ то капуста добра:
Тобъ я івъ, тобъ я івъ...

(Полоски, Бѣльского у.).

781.

Де тая господина,
Що ту страву варила?
Нехай прииде покоштує,

Чого вона потребує?
Чи добрая страва,
Чи буде ій слава?

(С. Кривинъ, Острогск. у.).

782.

Скочила киїушка съ печи
Да вмочила въ капусту плечи,
А бояри не відали
Да капусту пообідали.

(Изъ рук. сб. Куліша).

783.

Кучу я, кучу,
Я капусти не хочу;

Дайте намъ шо іншого,
Що разъ, то ліпшого.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Послѣ этого даютъ „юшку“. Когда подадутъ ее на столъ, дружки, насытываясь надъ свахами, поютъ:

784.

А въ садочки дві квіточки...
Ли свахи юшку,
Та украли галущку,

Сховали въ вишеню,
Дівчатамъ на вечеру.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Свахи отвѣчаютъ:

785.

Первая квітка—то-жъ Иванко...
Ми роду не злодійского,
А ми роду королівскаго:

Ми галушки не крали
И въ кишеню не клали.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Въ то время, какъ подадуть на столъ горохъ, продолжаютъ пѣть:

786.

Ой, хороше, хороше,
Сіяно тебе хороше,
При лузі, при долині,
При чирвоний калини.

А що хороший варений,
На столику поставленний,
На столику, на тисовому,
На обрусі на білому.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Когда на столъ подаютъ жаркое, которое дружко облизанъ порѣзать на
мелкие куски:

787.

Ріжъ, дружку, да курячу ніжку
На тарілочці и на кружку,

Да неси домой, жінці своїй
И діточкамъ маленькимъ.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

788.

Знати, сванечку, знати,
Що зъ богатої хати:
Сирами оклалася,

Пирогами подперезалася,
Ковбасами застяглася.

(Полоски, Бѣльск. у.)

Пообѣдавъ, всѣ сидять за столомъ и поютъ пѣсни, относящіяся къ раз-
личныи лицамъ свадьбы:

789.

Чому, Марусю, не іси,
Що матінка наварила?
Варила вона все голубочки,
Да для молодої дочки.

Чому, Иване, не іси,
Що тещенька наварила?
Варила вона голубыята
Та для молодого зятя.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

790.

А въ садочку дві квіточки...
Якъ би-жъ бо я пані, (bis)

Не сиділа-бъ зъ вами,
А сиділа-бъ зъ панами,

Зъ ними за столами,
За сладкими медами,

За пшеничними калачами,
Зъ молодими паничами.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

791.

Другая квітка—то-жъ Иванко...
Світилочко пані,
Обідай ти зъ нами;
Яка бо ти пишна,

Якъ у саду вишня;
Въ саду вишня земененька,
Світилочка молоденька.

(Борисполь, Переяславск. у.).

792.

Світилка, якъ шпилька,
На ій сорочка не її;
Прийшла сусіда—торкає:
„Скидай сорочку, смеркає“.

— Ой, матінко-жъ ти моя,
Та не роби мені сорома,—
Прийду до дому, скину сама.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

793.

Сороки по кіллямъ,
Свашки по підстіллямъ;

Червони, якъ раки,
Брешуть, якъ собаки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

794.

Старший бояринъ, якъ болванъ,
Витрещивъ, очі, якъ баранъ,
Голова его въ полові,

Шапка єго въ соломі,
Личкомъ підперезався—
У бояри вбрався.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

795.

Миръ-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі;

Ви, дружечки красни,
Помирімося.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

796.

Миръ-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі,—

Бояри погани—
Не мирімося.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

797.

Свахи:

До дому, дружки, до дому,
Мешати свинямъ полову.

А дружки:

А ви, сванечки, за нами,
Істи полову зъ свинями.

(Косеневъ, Новоградволынск. у.).

798.

Вже то буде по обіду,
Бо вже перігъ на стиль іде.

(Рохань, Холмск. у.).

799.

A.

- 1 Іли маршалки, іли,
- 2 Цілого вола зъли,
- 3 На столі ни кришечки,
- 4 Підъ столомъ ни кісточки.
- 5 Іли дружечки, іли,
- 6 Півъ голуба зъли,
- 7 По столі качаючи,

- 8 Въ масло вмочаючи.
- 9 — Радъ-би, дружко, істи,
- 10 Та нема де сісти.
- 11 Довгі руки має,
- 12 Зъза стола доставає.
- 13 Дайте єму стильчикъ,
- 14 Нехай сяде, якъ сокильчикъ.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

B.

1 Б=1 А бояре..., 2 Б=2 А да..., 3 Б=3 А А... да..., 4 Б=4 А А...
да..., 5 Б=5 А, 6 Б=6 А Веребейка не...,

- 7 А на столі да всі кришечки,
- 8 А підъ столомъ да всі кісточки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А ... рісточки, 4 В=4 А.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Г.

- 1 Г=1 Б, 2 Г=2 А,
- 3 Чорного, рогатого,
- 4 Во вона роду богатого.

(М. Косеневъ, Новоградволынск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А, 4 Д=4 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Б.

- 1 Е=5 А, 2 Е=6 А Голубонька не...,
 3 На столі гарнесенько,
 4 Підъ столомъ чистесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

800.

А.

1 Устаньте, братгє,	6 И Духу Святому,
2 Підведітесь,	7 Свату, сваненці
3 Господу Богу	8 И кухароныці,
4 Помолітесь;	9 И ёго дочці
5 Господу Богу	10 За обідъ, за вечеру.

(Кривинъ, Острожск. у.).

В.

1 Встаньте, гостоньки, встаньте,	3 Б=5 А Подакуйте..., 4 Б=6 А, 5 Б=7 А Пану... и... 6 Б=8 А
Сванейци...,
2 Честь Богу, хвалу дайте,	7 За хліба положение,
8 За соли поставление.	8 За соли поставление.

(Миновъ, Дубенск. у.).

801.

Первая квітка—то-жъ Иванко...	Підемо, погуляемо,
Вже-бо ми да по ниділи,	Світонька повидаємо.
Світонька да не виділи.	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

802.

„Да чого, бояре, сидите,
Чомъ да до домоньку не йдетe?“	„Ще ви ії да не візьметe,
Хоть засватана и повінчана;
— Да ще дівчина не вийшла наша.	Ще-жъ ви ії да не візьметe“.

(Изъ рук. сб. Кулима).

803.

А.

1 Старосто старесенькій,	4 Пізвай соромъ;
2 Голубе сивесенькій,	5 Виведи нась зъ хати
3 Та вдаръ чоломъ,	6 На двіръ погуляти.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

- 1 Качуре сизокрилій,
 2 Б=1 А... чорнобривий, 3 Б=5 А, 4 Б=6 А,
 5 Де ся староста подівъ? 7 За ворітми пси вили,
 6 — До води коні понівъ. 8 Старосту вовки ззіли.

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

В.

- 1 А вже-жъ бо ми до пониділи,
 2 Що світа Божого не виділи.
 3 В=5 А, 4 В=6 А... потанцовати;
 5 Боярь оглядати,
 6 Чи високій підкови,
 7 Чи чорні брови.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В Уже-жъ... да..., 2 Г=2 В И світонька да..., 3 Г=4 В Ой
 підемо..., 4 Г=5 В Да...
 5 Чи не криві, чи не горбати,
 6 Чи вміють танцовати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

- 1 Щепіте розоньку,
 2 Стеліте доріженьку,
 3 Д=3 Г,
 4 Князя виглядати,
 5 Д=5 Г... кривий... горбатий..., 6 Д=6 Г... вміє...

(Гостомль, Київск. у.).

Е.

- 1 Да панове старие,
 2 Просетъ молодие
 3 Е=6 А... двуръ..., 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Г... слепий... кривий,
 6 Чи въ жовтихъ чоботахъ, 10 Поідемо у буръ, у буръ,
 7 Чи вміє танцовати? 11 Нарубаемъ пудпуръ, пудпуръ,
 8 Да коли-жъ слепий, 12 Да будемо пудперати,
 9 Да коли-жъ кривий, 13 Щобъ умівъ танцовати.

(Касимівка, Черніговск. у.).

Ж.

- 1 Ж=5 А Да пустіть нась изъ..., 2 Ж=5 В... розглядати, 3 Ж=5 Г
 Да чи не сліш..., 4 Ж=6 Г.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

804.

A.

- 1 Старосто старесенькій,
- 2 Виведи нась изъ хати
- 3 На двір танцовати.

(Заславск. у.).

B.

- 1 Старосту завізвати,
- 2 Старості шлягть дати,
- 3 Б=3 А Щобъ вивівъ...

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Послѣ обѣда изъ застола дружко выводить молодыхъ на дворъ, гдѣ играетъ музыка.

Выводя, поютъ:

805.

Зъ-за гірья, матінко, зъ-за гірья,
А йде молода изъ-за стола,
Та на батькове та на матерене подвірья.

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

Выводить изъ-за стола точно также, какъ и заводиль. Первый танецъ принадлежитъ молодымъ, которые подъ музыку прейдутъ раза два, держась за «рушникъ» дружка; послѣ нихъ танцуютъ присутствующіе на свадбѣ парни и девушки.

Затѣмъ женихъ отправляется домой; въ домѣ невѣсты продолжаютъ пѣть:

806.

Звічана Марися, звічана;
Пойди свой матінці послужи,
А съ криниці водиці принеси,
— Теперъ моя водиця дорога,

Дорожша одъ меду й одъ вина;
Я золотъ коромисель зломила,
А срібні відерця побила,
Якъ матінці по воду ходила.

(С. Млинець, Дубенск. у.).

807.

Де-жъ ми ся подіємо, (bis)
То-жъ ми теперъ вдіємо?

Вже пані пана має (bis),
А за нась вже не дбає.

(С. Колосюкъ, Уманск. у.).

Когда невѣста сирота:

808.

A.

- 1 Ой, великий двіръ,
 2 Да не великий збіръ —
 3 Не вся моя родинонъка!
 4 Та нема родини
 5 Ни половипи,
 6 Ни рідного батенька.
 7 Пошли соловейка,
 8 Пошли маленькою

- 9 По батенька рідненъкого;
 10 Пошли зозуленъку,
 11 Пошли малесенъку
 12 По матінку рідненъку.
 13 Ни соловья зъ саду,
 14 Ни батенька зъ раю,
 15 Ни родини зъ україни.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Що не вся...
 4 Пошли. Марусю,
 5 В=7 А Въ садъ..., 6 В=6 А По своего..., 7 В=10 А Сиву...
 8 На українонъку,
 9 По свою родинонъку,
 10 В=13 А, 11 В=14 А, 12 В=15 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Та малій..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,
 6 В=6 А, 7 В=4 Б Посидай...
 8 Соловейка зъ гаю
 9 До батенька до раю,
 10 В=7 Б Ще..., 11 В=8 Б,
 12 По рідину родину.
 13 В=13 А... зъ гаю, 14 В=14 А, 15 В=15 А,
 16 Ще соловей не долітає, 20 И порадонъку дати,
 17 Батенько промовляє: 21 Та сира земля
 18 „Ой, радъ-би я встati 22 Дверці залягла
 19 До свого дитяти 23 И віконечко заслонила“.
 (Жаботинъ, Чигиринск. у.).

809.

Задумавъ Иванъ женитись,
 Да нікому журитись:
 Батька не має, мати стараї,
 А самъ порядку не знає.

Найму соловейку за дешевейку,
 Пошли въ рай по таточку.
 Ні соловья зъ саду, ні таточку зъ раю.
 Ні якої родиночки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

810.

Ой, батеньку, та голубоньку,
Переплинь до мене
Калиною та малиною,
Щасливою годиною.
— Я до тебе перепливаю,

Щастя й долі не вгадаю;
Калиною та малиною,
Щасливою та годиною,
А зъ вірною та дружиною.

(С. Мінновъ, Дубенск. у.).

811.

У неділю рано (bis)
Синее море грало.
Не море-жъ то грає—
То Марися потопає.

„Гоя, батеньку, гом! (bis)
Вирятуй мене зъ моря“.
— Не мої, доню, воля,
Ратувать тебе зъ моря.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

812.

Летять галочки у три рядочки,
Зозуля попереду;
Всі галочки по лугамъ сіли,
Зозуля на калині;
Всі галочки зашебетали,
Зозуля заковала.
— Ой, чого куешъ, чого жалуешъ,
Сивая зозуденька?
Чи жаль тобі низького літаничка,
Чи ранёго куваннячка?
Та идуть дружечки у три рядочки,
Маруся попереду;
Всі дружечки по лавкамъ сіли,
Маруся на посаді;

Всі дружечки заспівали,
Маруся заплакала.
— Ой, чого плачешъ, чого жалуешъ,
Молодая Марисю?
Чи тобі жаль русої коси,
Чи дівоцької краси?
„Дівки гуляють, кісоночки мають,
А мене не приймають,
А хоча й приймуть,
Або й пригорнутъ —
Правдоночки не скажуть:
Ой, іди собі та й до світлиці,
Тамъ седять молодиці“.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

813.

Коло двора тестёвого
Соколе облітає,
Да въ вишневий садъ заглядає;
Тамъ галочка гнездечко въє.
— Вий, галочко, собі й мені,
Собі извій на калині,
Мені—на яворі;
Собі извій зъ рути, зъ мъяти,

Мені—изъ барвенку.
Коло двора тестёвого
Тамъ Иванко обізжає;
Та въ тестевъ днури заглядає;
Тамъ Маруся веночки въє.
— Вий, Марисю, собі й мені;
Собі извій зъ рути, зъ мъяти,
Мені извій изъ барвенку.

Кою стола тесового
Седать гості незнаннє,
Держать свечи венчаннє:
Одна свеча шовкомъ вита,
Друга—заполочью.

Иванкова шовкомъ вита,
Марусина—заполочью;
Одна свеча ясно горить,
Друга затухає,
Слезоньками зливає.

(Колошовка, Черниговской губ.).

814.

Устаньте, князята,
Шпеница не жата;

Устаньте, зожніте,
У копи зложіте.

(Мокраны, Кобринск. у.).

815.

Ой, на горі хвиялочки запітвають,
Усю гору камennую украшають.
Просила се Маруся у батенька:
— Пусти мене, муй батеньку,
На круту гору,
Ой, нарву я хвиялочки на віночокъ.
„На що тобі, дитя мое, хвіяловий цвітъ,
Ой, е въ тебе Иванко, якъ рожевий цвітъ“.

Обѣдъ у молодого и поѣздъ за невѣстой.

Обѣдъ у молодого начинается довольно поздно, а оканчивается уже при заходѣ солнца, такъ что сейчасъ же послѣ обѣда отправляютъ поѣздъ въ домъ невѣсты. Когда собираются „бояре“, садятся за столъ въ такомъ порядкѣ: на „покуті“ садится „молодой“, по правую его руку по старшинству размѣщаются „бояре“, а по лѣвой — „світильки“, сперва старшія, а потомъ младшія, а за ними двѣ свашки. Напротивъ молодого садится „дружко“, а дальше „візний“ (возница) и „старости“.

Когда всѣ усядутся — подаютъ обѣдъ и подчуютъ водкой. Сперва подносятъ по рюмкѣ отецъ, а потомъ мать. Въ то время, когда сидящимъ за столомъ подносятъ водку, свашки поютъ пѣсни, соответствующія данному случаю. (Пѣсни эти привѣщены выше при описаніи обѣда у невѣсты). Дружко подходитъ къ каждому съ тарелкой и собираетъ деньги молодому на дорогу. Каждый бросаетъ на тарелку, сколько можетъ. Послѣ обѣда всѣ кѣстаютъ, молятся Богу и выходятъ на дворъ, совершивъ предварительно слѣдующую церемонію: на столѣ ставятъ миску съ водкой, куда кладутъ ложку; дружко водить вокругъ стола

„князя“ (молодого) за платокъ, за который держится „бояринъ“, ведущій за собою другого „боярина“; этотъ въ свою очередь ведеть третьяго и т. д. Эта длинная процессія заканчивается „світилкой“, которая идетъ съ зажженной свѣчей. Такимъ образомъ „дружко“ обводить вокругъ стола три раза. Каждый изъ участвующихъ въ этой процессіи, подойдя къ мискѣ, пьетъ ложкою водку, а за третыимъ разомъ все пьютъ непосредственно изъ миски.

На дворъ выносятъ скамейку, на нее ставятъ „діжу“, покрытую чистымъ полотенцемъ; на „діжи“ кладутъ тотъ хлѣбъ, которымъ родители благословляли своего сына, и кусокъ соли. Воздѣ скамейки ставятъ ведро воды и маленький кувшинчикъ, которымъ обыкновенно пьютъ воду. Молодой съ боярами становится передъ хлѣбомъ. Въ это время изъ хаты выходитъ мать жениха въ тулупѣ наизнанку и въ шапкѣ, держа въ подолѣ овесъ, орѣхи, подсолнечные семечки, семена тыквы и мелкія деньги, которая мать обыкновенно для этой цѣли собираетъ со дня рождения сына. Одинъ изъ бояръ подходитъ къ ней и подаетъ „граблі“ или „віла“, представляющія въ данномъ случаѣ лошадь, на которую она садится верхомъ. Дружко беретъ вилы за конецъ и обводить вокругъ „діжі“, а бояринъ идетъ сзади съ кнутомъ и подгоняетъ. Во время этого шествія мать вынимаетъ изъ полы овесъ и разбрасываетъ его во все стороны. Обѣхавши третій разъ, дружко подволитъ „лошадь“ къ ведру, изъ которого „молодой“ зачерпываетъ „кухлемъ“ (кувшиномъ) воды и пить „лошадь“ (льеть воду на конецъ вилы). Потомъ опять набравъ воды, передаетъ черезъ плечо ее боярину, который, взявъ кухоль, старается бросить его черезъ голову такъ, чтобы тотъ разбился въ дребезги. Затѣмъ мать оставляетъ „граблі“, которая бояры ломаютъ и забрасываютъ. Такой обычай существуетъ въ м. Борисполь, Переяславск. у..

Въ другихъ мѣстахъ этотъ же самый обычай совершается нѣсколько иначе. За матерью, которая на вилахъ обвязываетъ „діжу“, идетъ женихъ, держа въ рукѣ платокъ; за этотъ платокъ держится „бояринъ“, ведущій въ свою очередь за платокъ другого „боярина“, за нимъ идетъ третій и т. д. Позади всѣхъ или же рядомъ съ матерью, идетъ „світилка“, держа въ рукѣ связку „vasilék“ и „цілушка“ хлѣба. Во время обѣжванія свадебной „дружини“ матерью молодого, хоръ собравшихся на свадьбу дѣвушекъ поетъ:

816.

Ой сїй, мати, овесъ,
Та на нашъ рідъ увесь,

Щобъ нашъ овесь рясень бувъ,
Щобъ Іванівъ рідъ красень бувъ.

(М. Шевдерека, Каневск. у.).

817.

Роди, Боже, жито
На новес літо
Густеє, колосисте,

На стебло стеблистее,
Щобъ нахи діти мали
И стоячи жали.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

818.

Коло нашої діжки
Зародили сироіжки.
Чи сироіжки брати,

Чи въ дорогу ступати,
Въ дороженьку щастну,
По Мартьюхну красну?

(М. Лушанъ, Овручск. у.).

Послѣ этой церемоніи, оканчивающейся обыкновенно съ заходомъ солнца, женихъ беретъ подарки для невѣсты и ея родственниковъ и отправляется къ ней. Для невѣсты и ея матери беретъ сапоги, для отца—бараны рукавицы, для родственницъ—„свашекъ“, „світилокъ“ и другихъ—нѣсколько платковъ, „очіківъ“, для брата невѣсты—„складаникъ“ (складной ножъ), для сестры—нѣсколько аршинъ красной ленты и т. д. Обо всѣхъ этихъ подаркахъ предварительно условливаются на „розглядинахъ“¹⁾). Все это несетъ младшій дружба. Старшему дружбѣ даютъ „гильце зъ коровая“, а иногда коровой, назначенный невѣстѣ въ подарокъ. „Молодий“ беретъ хлѣбъ, которымъ его благословляли, когда онъ шелъ къ вѣнцу, и, отдавъ по поклону родителямъ, вѣвъ выходить съ музыкой и пѣніемъ. За поѣздомъ идутъ „вози“, на которыхъ, кроме „візного“, по большей части никто не сидить. Їдуть въ томъ только слuchaѣ, когда невѣста живеть слишкомъ далеко. Поѣздъ этотъ идетъ въ слѣдующемъ порядкѣ: впереди женихъ съ „старшимъ дружкомъ“, за нимъ вѣвъ „бояре“ идутъ попарно, за послѣдней ихъ парой — музыка, за музыкой — родители и родственники жениха. На пути къ невѣстѣ женихъ, виѣтъ съ боярами, світилками, вавіжаеть къ церкви, подходитъ къ запертымъ дверямъ, бѣть три поклона и цалуетъ въ замокъ. Дорогою поютъ:

819.

Корова-раю!
Я тебе прибираю,

И до міста висилаю,
По медъ и по горілку,

¹⁾ Шевдерека, Каневск. у., С. Колюсни, Ушицк. у., Lozinski.).

И по красную дівку;
По дівойку хорошую,

По косойку жовту,
По постель біленьку.

(Lozinski, стр. 81).

820.

Іхала варяночка,
Минула наши вороточка:
— Ідь, Ивасеньку, зъ нами,
До турокъ на ярмарокъ,
Дарунки куповати, —

Тестенька доровати.
Пишного тестенька маєшъ,
Великого дару хоче:
Коника вороного,
Сідельця золотого.

(Lozinski, стр. 81).

821.

A.

- 1 Первая квітка—то-жъ Иванко...
 2 Матя Иванка родила, (bis)
 3 Місяцемъ обгородила,
 4 Сонечкомъ пуйдперезала,

- 5 Въ доріженъку випровожала:
 6 Да ідь, синочку, не барись:
 7 Возьми Марусю да й вернись.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А.. підперезала,
 4 До милої виражала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 180).

B.

- 1 В=2 А... сина..., 2 В=3 А, 3 В=3 Б Зорою..., 4 В=5 А.
 5 — Ідь, синку, ідь,
 6 Въ ту доріженъку да ясную,
 7 На ту горонъку крутую,

(Сбор. стат. сідд. о Київск. губ., 1864 г., стр. 81).

G.

- 1 Г=5 В... мій синочку, не стій,
 2 Въ тебе кониченъко не свій, 7 А вирізаль три різки зъ березки,
 3 Ніченъка темненъкам, 8 А ударивъ кониченъка ио-шідль
 4 Доріженъка далекая!
 5 Изшовъ місяць и зоря,
 6 Виїжае Иванко зъ подвірья; 9 Біжи, коню, та не спотикайся,
 11 Г=10 Г... гордої, 12 Г=10 Г... Марусі молодої, 13 Г=2 А,
 14 Г=3 А, 15 Г=5 В.
 16 До тещі одпровожала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 180).

822.

Ой де-жъ пішовъ та забарився
 Та Иванкинь батенько?
 Чомъ не радить, не виражает
 Свого сина въ дорогу?
 — Я-жъ ёго рижу и виражаю
 Свого сина у дорогу:
 Осідавъ ёму девъять коней сивихъ,
 А десятого вороного

Підъ ёго молодого.
 Ой де-жъ пошла да забарилася
 Та Иванкова матінка?
 Чомъ не радить, не виражает
 Свого сина въ дорогу?
 — Напекла ёму девъять печей хліба,
 А десятую пічъ — десятого коровай.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

823.

A.

- 1 У сінечкахъ голубець гуде,
- 2 А въ світоньку голосокъ иде,
- 3 Де Иванко наражаеться,
- 4 Все батенька та пітаеться:
- 5 „Порадь мене, (та мій) батеньку,
- 6 Скілько мені та бояръ брати?“
- 7 — Бери, синку, всю родинонъку

- 8 И близькую, й далекую,
- 9 И вбогую, й богатую.
- 10 Богатую — за для славоньки,
- 11 Убогую — для порадоньки;
- 12 Зъ богатою медъ-горілку пити,
- 13 А вбогою порядки чинити.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 168—169).

B.

- 1 Радився Иvasенько
- 2 Своего батенька:
- 3 Б=5 А, 4 Б=6 А Якъ много бояривъ...
- 5 — Синоньку, Иvasеньку!
- 6 Що синонько зможе,
- 7 Господь Богъ допоможе;
- 8 Хотъ сто коней верховихъ,
- 9 А зо двадцать возовихъ.

(Lozinski, стр. 83).

824.

A.

- 1 Нашъ Иvasенько,
- 2 Нашъ короленько,
- 3 На лови виїзджає;
- 4 Єго батенько
- 5 Красненько виправляє:
- 6 Черезъ світлойку
- 7 Ясновъ свіченъковъ,

- 8 А бесідонька
- 9 Съ добровъ доленьковъ,
- 10 Черезъ подвореньковъ
- 11 Въ щасливу годинойку.
- 12 — Ідъ-же, синойку,
- 13 По чужу дитинойку.
- 14 Не пий, синойку,

- 15 Першого напоєньку; 19 Підъ тобою горденъко,
16 Ой вилий же го 20 То-жъ-то намъ буде
17 Коненъкові на гривойку. 21 Всімъ боярамъ славиенько!
18 Коничокъ шуйде

(Lozinski, стр. 86).

B.

- 1 Мати сина вираджала,
2 А вираджавши навчала:
3 Б=14 А... синоньку,
4 Першої чести въ тещи,
5 Вилай, синойку,
6 Б=17 А... гривоньку,
7 Щобъ гривонька ласновенъка була,
8 Щобъ наша дівонька прикладненъка була.

(Wolys Steckago, стр. 79, Т. I.)

825.

- Ой ідъ, синоньку, Любу, серденину,
У Божий часъ по дівоньку, Аль до віку безпешину.
(Краянъ, Острожск. у.)

826.

- Не купуйте, бояри, Полемъ, болонемъ,
На жени (?) строї; Піскомъ каменемъ;
Ено си купуйте Будуть коні дудніти,
На вози окови, А возойки бренити;
Шідъ коні підкови; Вчууть насть люде,
Во ми поїдемо Славно старості буде!

(Lozinski, стр. 86—87).

827.

- Не день ту ся курить, Якъ бояре позберати,
Нашъ ся Ивашко журить, По дівойки поіхати.

(Lozinski, стр. 82).

828.

- Да не куй, Иванку, золотого ножика,
Подкуй, Иванку, вороного коника.
Да будемо іхать боромъ зеленимъ,
Боромъ зеленимъ, мостомъ кам'янимъ;
Боръ буде шуміти, а камень звеніти,

Да зачууть люди, тамъ слава буде;
Та зачуе Марусенька, намъ рада буде.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 181).

829.

Вотець сина виражас,
Виражас, наказує:
— Та не кажи, сину,

Тестёві всю іправду,
Бо тесь тобі не батенько.

(Lozinski, стр. 86).

830.

Ой по дівку, Иване, по дівку!
Чи маєшъ у полі присівку,
Чи маєшъ кониченька вороного,
Чи маєшъ боярина молодого,

Чи маєшъ сваху-співаху,
Чи маєшъ світилку-чорнобривку?
Бо чужая сторона,
Щобъ не було намъ сорома.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

831.

Иvasю, королейку,
Вийди си підъ світлойку,
Заграй си на фуярейку;

Тамъ ся бояри съідутъ,
По дівойку поідутъ.

(Lozinski, стр. 82).

832.

Не зайди-жъ, місяченку, за хмару,
Приведемо молоденьку на славу.
Ой на дворі сонейко сідає,

Ой молоденкій коника сідає
— Ой увидишъ, татунечку, на змерку,
Яку я тобі невісточку приведу.

(Zegota Pauli, стр. 113).

833.

А въ кого коні, сідайте,
А въ кого сини, виражайте;
Ой поїдемо въ чужину,
У чужую сторону.
Ой тамъ чужая сторона,

Щобъ намъ не дойти сорома.
Ой не бійся, Иванко, та не чужа
сторона,
А въ нась родина все своя.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 180—181).

834.

Розступітесь ви, гори камъяні —
Будуть іхати бояри молоді, (bis)
Будуть губити китички золоті;

Десь узялась молодая свашейка,
Та позбирала китички золоті, (bis)
Та позвивала два віночки дорогі.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

835.

Стелися, барвінку,
Ідемо по дівку,

Зъ скрибками и цимбалами,
Зъ молодими боярами.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

836.

Не місяць світить, не зора,
Впіздає парубокъ изъ двора.
Чи чуete, вороні коні, да на ноги,
Що перебігли чотирі мілі дороги,
А п'ятую та залізними мостами,
Щобъ дівочку въ свого батенька застали.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 184).

837.

— Ой ти, Иване, відважний козаче!
Де ся вибираешъ въ дорогу по ночі?
Ой де-жъ ты будешъ иоченьку ночувати?
Ой де-жъ ты будешъ вечерю вечеряти?
„Ой маю-жъ бо я надіёньку въ Бозі —
Ой маю-жъ бо я тестенька при дорозі,
Ой тамъ я буду иоченьку ночувати,
Ой тамъ я буду вечерю вечеряти,
Ой тамъ я буду розмову розмовляти“.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 30—31).

838.

На Иvasёвимъ дворі,
Съїхалися бояри;
Межи ними Иvasенько,
Межи ними молоденькі,
Въ руці шляпочку носить,
Своі бояри просить:
— Бояри молодні,

Учинитъ волю мою,
Та ходімъ зо мною
До тестенька на двіръ,
До Марисенькі за стіль,
Тамъ ми Марисенька мила,
Бо ми сорочку вшила.

(Lozinski, стр. 88).

839.

Ой заграно, забубнено ранейко,
Ой зберайся, князю Иvasю, борзейко,
Та підемо тихімъ дунаємъ до замку,

Постаемоси во три радочки на ганку,
Тамъ будемо білій камень лупати,
Чей би съмо могли молоду Марисю пуймати.

(Lozinski, стр. 84).

840.

Соколонько, ти на вилеті,
Козаченъко, ти на виїзді;
Соколонько та по галочку,
Козаченъко та по дівчину;

Соколонько по чубатую,
Козаченъко по богатую;
Соколонько по сизокрилу,
Козаченъко по чорнобриву.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 179—180).

841.

Черезъ село Радохонъское
Ідуть купці чужоземці,
Везутъ питье дорожее,

Все медъ-віно зеленоє;
Кто-жъ нимъ буде шинковати?
— Старостонька со сватонькомъ.

(Lozinski, стр. 87).

842.

Горіхъ шідъ стріхю
Зогнувся дугою.
Тутъ десь наша мила,

Шо зъ нами говорила,
Каза(ла) приходити,
Серпанокъ приносити.

(С. Колюсикъ, Ушицк. у.).

843.

Та поіхавъ Иванко жениться,
Та забувъ батеньку вклониться:
— Стійте, бояре, вернуся —
Я своєму батеньку вклонюся.
Да покуль батеньку я въєднавъ,

Я свою шапочку зтеръ та змъявъ.
Та поіхавъ Иванко жениться,
Та забувъ матці вклониться:
— Стійте, бояри, вернуся,
Я свой матці вклонюся.
(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 179).

844.

Въ неділеньку рано,
По всімъ селу заграно,
Заграно, забубнено,
Бояри побуджено.
— Естаньте, бояри, встаньте,
Коники посидлайте,
Сами ся убрайте,

Бо поідемо ранкомъ
По-підъ високімъ замкомъ,
Будемъ замки ламати,
Марусеньку доставати.
И замківъ не зламали,
И Марисеньку достали.

(Lozinski, стр. 84).

845.

Ой лугомъ, лугомъ вода йде,
А по-підъ лугомъ — стежечка;
Туди-жъ молода Маруся ходила,
И изъ луговою водою говорила:
— Ой водо, водо луговая!
Якъ була я у батенька молода,
То я тебе відеречкомъ набірала,
Та все свое бле личко вимивала,
Шитимъ біломъ, рушникомъ вити-
рала,
Митий, біллій рушничокъ покидала,
Таки я того Иванка сподобала.
Лугомъ, лугомъ вода иде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Ой туди іхадъ староста;
Ізъ даека коніченка зупиняє,
Ізъ-підъ бока шабельку витягає,

Та на тую калинонъку заміряє.
Стала тая калинонъка къ єму про-
мовляти:
— Ой стій, старосто, не рубай!
Не для тебе ся калинонъка сажена,—
За для тебе сванечка зражена.
Лугомъ, лугомъ вода пде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Туди іхавъ молодий Иванко;
Издалека коніченка зупиняє.
Ізъ-підъ бока шабельку витягає,
Та на тую калинонъку заміряє.
Стала къ єму калинонъка промовляти:
— Ой стій, Иванку, не рубай!
Не для тебе ся калинонъка сажена,
Задля тебе Марусенька зражена.

(Нар. юж. рус. п'ес. Метлинскаго, стр. 181—182).

846.

До молодої ідемо,
Подарки несемо,

Житні, пшеничні,
Щобъ були величинні.

(С. Переяма, Балтск. у.).

847.

Межи двома береги
Стоїть коней три ради;
Вишоль до нихъ старостонъка:
— Чомъ, коники, стоіте,
Чомъ оброку не істѣ?
Чують на себе дорогу,

Тяжкий товаръ повезуть,
Тяжкий товаръ — сванейкі.
Коники іхъ не зтягнутъ,
Возойкі іхъ не звезутъ,
Мостойки іхъ не здергать.

(Lozinski, стр. 85).

848.

Ой въ суботу въ самъ вечеръ,
Молодий Ивасё свати сберає:
— Ей, мої мпли бояренъки,
Не будьте дуже осталпі,
Щоби били коні ковані,

Самні молодопі прибранині,
Бо якъ поїдете до тестенька —
Підковами побразкуйте
И суконками пошафлюйте.

(Lozinski, стр. 82).

849.

Освітимо звіра въ полі,
Щуку рибу въ морі,
Чумака у дорозі.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 184).

850.

Дари йдуть, дари йдуть
Одъ Иvasя. молоденького,

Одъ ёго пеньки да старенъкої
Дари йдуть.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 186).

851.

A.

- 1 Одсунь, Марусю, віконце,
 - 2 Та подивися на сонце,—
 - 3 Чи високо сонечко на небі,
 - 4 Чи багато боярівъ на землі,
 - 5 Чи хорошъ Ивашко на коні?
 - 6 — Та хороший, матюнко, кращій
- всіхъ,

- 7 Изнявъ шапочку швидче всіхъ,
- 8 И поклонився нижче всіхъ.
- 9 Ой одсуну-жъ я віконце,—
- 10 Стоіть Ивашко, якъ сонце;
- 11 Коничокъ припай росою,
- 12 Самъ вінъ молодий красою.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 Другая квітка—тожъ Изанко.
 - 2 Не сиди, Марусю, не сиди,
 - 3 Одчини кватирочку погляди,
 - 4 Б=3 А, 5 Б=4 А... бояръ..., 6 Б=5 А... хороший..., 7 Б=6 А... чорнобрівъ,
 - 8 Десь мені, матюнко, Буїгъ суднвъ.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

852. ..

На дворі кільце впало,
Тутъ ся намъ сподобало,

Ео Марися молоденька
Пристала до серденъка.
(С. Колоски, Ушицк. у.).

853.

На соколовімъ полі
Слетілися соколи;
Межи ними соколонько,

Межи ними сивинські,
Крилоньками махає,
Легтонькі гадає

Въ темні лісеньки,
Межи чорни галоньки;
Тамъ му галонька мила,

Го му гніздочко вила;
Увила, перевивала,
Вінкомъ пообкладала.

(Lozinski, стр. 83).

854.

Тамъ на воді, на шумі
Купалося дві кумі;
Купавшися, тонули:
— Ой сестройко, кумойко!
Купаймося борженько,

Бо туди пуйде весілле,
Забере намъ одінне;
Старостойка забере,
Сванейку си прибере.

(Lozinski, стр. 84).

855.

Сипте пшеницю въ нови корити,
Коні Ивашка кормити.
Поідемъ въ велику дорогу,
До моого тестеньки, слава Богу!
А въ моого тестеньки троє ворітесь:
Въ одни ворітці місяць засвітить,
Въ други ворітці соненько зайде,
Въ треті ворітці молодчикъ выйде.
Місяць засвітить — видненько буде,

Соненько зайде — тепленько буде,
А хлопець выйде — веселенько буде.
Іде хлопець до дівки,
Якъ місяць до зірки,
Щатається свого батька,
Що нада говорити?
— Я шлю бояри для того —
Тамъ будуть медъ-віно пити,
За тебе говорити.

(Луцк. у.).

856.

Тамъ туди лежить здавна стежойка,
Затъ ся до тещи стелить:
Шідь горойку хмелемъ,
По-підъ сінь — ячменемъ,

По сінляхъ — барвінкомъ,
По світлоїді — василькомъ,
А за столомъ — соколомъ.

(Lozinski, стр. 87).

857.

Ой лісомъ ідуть — на кунейкі стріляють,
Ой полемъ ідуть — переполопкі імають,
Селомъ візжають — колонькі підтинають,
На двіръ приїзджає — коничокъ двіръ копає,
До сіней входить — шапочки не здіймає;
Ой де звонопъки звонять — голосонько заходить,
Тамъ тобі було, Ивасейку, до слюбу ставати.

(Lozinski, стр. 85).

858.

A.

- 1 На лужельському помірку
 2 Стояла береза зъ барвінку;
 3 Тудою іхаль Иванко,
 4 Виламавъ зъ березн три різки,
 5 Сікнувъ кониченка підъ ніжки:
 6 — Віжи, біжи, кониченку, по-за
 стіль,
- 7 Пустимо стрілку перлову,
 8 Вибьемо стіну кам'яну,
 9 Возмемо Марусеньку молоду.
 10 Я-жъ свою Марусеньку познаю,
 11 Я-жъ ій косоньку розмаю,
 12 Я-жъ ій слізонькі розоллю,
 13 Я-жъ ій съ собою посажу.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 188).

B.

- 1 А въ садочку дві квіточки...
 2 Ой іхали бояре рядъ по ряду,
 3 А нашъ Иванко попереду.
 4 Та вирізавъ три руйки зъ беруинки,
 5 Б=5 А Якъ ударить ..., 6 Б=6 А Ступай, ступай широко,
 7 Ще-же до Марусі далеко
 8 Б=6 А... дрібненько, 9 Б=7 А Вже-же... близенько.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

859.

Повіє пітеръ по горі,
 Прийшовъ молодай зъ воини;
 Ой где стане — земля стоне,
 Куда гляне — трава въяне;
 А жаже Лъзуувъ розбивати,

Королевну добивати.
 Ой молодий ти, небоже,
 Най ти Господь допоможе,
 Королевна ти не рувна.

(Lozinski, стр. 88).

860.

Комора підхилена,
 Постілька застелена;
 Моя матінка спала,
 Тамъ рузі процітала.
 — Выйди-же ты, молоденька, зъ ко-
 мори,

Та покажи личенько родові.
 „А хоть я въ ночі ходила,
 Красну я цноту носила;
 Носила цнотоньку у личеньку,
 А щиру правдононьку въ серденьку“.

(Zegota Pauli, стр. 114).

861.

Та черезъ поле полтавське
 Рано-ікало, іхало військо бурсакое.

Підъ тимъ військомъ кінь говоритъ,
Слова не промовить — ранесенько:
— Та колибъ я, кінь, старостівъ бувъ,
То бъ у мене була грива шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.
Та черезъ поле полтавське
Рано, рано ішло військо буарське,
Підъ тимъ військомъ кінь говоритъ,
Слова не промовить, — ранесенько:
— Та колибъ я, кінь, князівъ бувъ,
То бъ у мене грива була-бъ шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

862.

Просила Марисенька
Свого татусенька:
„Татунечку, мій любий,
Запірай вороточка,
Не пусти Иvasенька“.
— Детинонько моя люба,

Якъ го не пустити,
Коли вінъ сі просить,
Коли вінъ сі стелить
Хмелемъ коло двору,
Бервіномъ — коло столу,
Соколомъ — за столомъ.

(Zegota Pauli, стр. 114).

863.

У славного тестенька стоїть затенько
Шередъ вороти.
Знатъ ви те юго не любите,
Що ви те юго не впустите.
— У насъ нелюбивъ не чувати,
Все сини отецькні,

На іжъ шенуванкі пыахельські.
Свашеве, не стійте,
Муравоньку дупчите,
Нужками, острожками и червоними
чобутками.

(Д. Кульчинъ, Бальск. у.).

864.

Зтида, бояри, ідьте,
Явора не ломіте,
Явора зеленого,

Въ коріняхъ глубокого,
Въ листоїкахъ деревяного.

(Lozinski, стр. 87).

865.

Уже гости, уже на помості,
Въ сінечки вступаютъ!
Заховай мене, моя матінко,

Въ вишневий садочокъ.
Обсади мене, моя матінко,
Вишнами, черешнями.

— Заховаю тебе, моя доненько,
За тісовий столикъ

Обсажу тебе, моя доненько,
Молодими дружечками.
(М. Полонное; Новоградволинск. у.).

866.

Ой за ворітми глибокий дунай,
Тунемъ, Марусю, въ ёго, тунемъ!
— Ой воліла-би въ той дунай вто-
нута,

Ніжъ мені має лиха доля бути.

Ой кого-жъ бо я вірне любила,
Той стоить за дверима,
А кого-жъ бо я родомъ не знала,
Тому ся я зістала!

(С. Колюсник, Ушицк. у.).

867.

A.

- 1 Хтось до насъ наступае,
- 2 Підковами двіръ копае,
- 3 Ой зять намъ стелеть
- 4 По подвірью хмелемъ,

- 5 А въ сінахъ—барвіночкомъ,
- 6 А въ хаті—vasил'ечкомъ
- 7 Передъ столомъ коломъ, коломъ,
- 8 А за столомъ, якъ соколомъ.

(Дубище, Староконстантинівск. у.).

B.

1 Б=1 А Щось..., 2 Б=2 А Копитами...

- 3 Чи съ поля телята,
- 4 Чи зъ ліса звірата,

- 5 Чи зъ міста міщани,
- 6 Чи зъ села селяни?

(Кричиль, Острожск. у.).

868.

Добрий вечоръ, сусідовъку, ми до васъ,
Залетіло наше пташе межи васъ.
Наше було пташечко значное,
На нимъ було пірочко златое;
Ви собі пташечку держіте,
Лишь намъ піричко верніте.

(Zegota Pauli, стр. 114).

869.

Ой припади, Марусю, до столу,
Да пусті голось по двору,
Нехай почус рідъ-племъя

И твоє вірне діверсье.
Якъ почують зовиці — заскачуть,
Якъ почують сестриці — заплачуть.

(Кричиль, Острожск. у.).

870.

Стоять ворота
Зъ щірого золота,
А за тими воротами
Вишнёвий садойко,
А въ тимъ садойку
Не пчолойки рояться, —

Єно ся бояри строяться.
Ой скоро ся съїдуть,
По дівойку поїдуть,
По дівойку молодую,
По косойку жовтую.

(Lozinski, стр. 85).

871.

Вийди, мати, вийди, —
Не зробили кривди;

Хочъ нічку пробавили,
Аби дівку прибавили,

(Плотниця, Пинськ. у.).

872.

Вийди, мати, зъ хати,
Свого зятя вітати;

Вчора бувъ наречений,
А сёгодня звінчаний.

(Volyn Steckiego, т. I, стр. 80).

873.

За ворітними дверми,
Тамъ тещенька свого зятя

Медомъ-віномъ частувала,
Дочкою дарувала.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

874.

Ой, помогай-Бігъ, теще!
Не бацацько нась е ще:

Тридцятеро й трое
На подвір'я твое.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

875.

Ой десь теща та зятя не любить,
Чому вона зъ хати не виходить, (bis)
Чому вона зятя не частує?

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

876.

A.

- 1 Іхали ми три милі,
- 2 Коники попотіли:
- 3 Ой нашъ милай свату,
- 4 Пусти-жъ нась у хату.

- 5 Коникамъ супочити,
- 6 Намъ суконъки посушити;
- 7 Коникамъ обрікъ істи,
- 8 А намъ въ господі сісти.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

- 1 Б=4 А... свату...
2 Ой доки-жъ ми та стоятимемъ,
3 Зелену траву та тоptатимемъ 4 Червоними та чобітками,
5 Золотими підковками.
(Ждановка, Полтавск. у.).

B.

- 1 B=1 Б,
2 Насъ тутъ не багато:
3 Сваха да світлка,
4 Да вся наша родинка.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

G.

- 1 Первая квітка—тожъ Иванко,
2 Г=1 А... та за три..., 3 Г=2 А,
4 И шубоньку да помочили. 7 Ми шубоньки просушимо,
5 Пустите да одпочити,
6 Шубоньки обсушити; 8 И кубочки попорожнимо,
9 А Мар'ечку собі возмемо.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

877.

A.

- 1 Пусти, свату, въ хату,
2 Тутъ насъ не багато,
3 Тутъ намъ не стояти, 4 Тревиці не тоptати
5 Червоними чобітками,
6 Золотими підковками.
(Сбор. ст. св. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 81).

B.

- 1 Нашъ милній свату,
2 B=1 А... насъ...
3 А мы тобі не докучимо,
4 Но суконьки пересушимо; 5 У насъ не великі шати,
6 Аби намъ Марисю достати.
(Wolyn Steckiego, стр. 80, т. I.).

B.

- 1 B=1 А... свате...
2 Мы тобі не докучимо,
3 Сюю ніченьку заночуємо, 4 И бочекки попорожнимо,
5 И дівочку собі возьмемо.
(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 185).

Г.

1 Г=1 А... пустці..., 2 Г=2 А,

3 Дай рученьки нагреці,

4 Дай дзевойку оглядзеці:

5 Ці хороше наряжена,

6 Чи городъ посажена?

(М. Давыдгородокъ, Мозырск. у.).

Д.

1 Д=1 Г,

2 На пічъ погрітися,

3 На молоду подивитися.

4 Д=5 Г, 5 Д=6 Г На посаді...

(С. Плотница, Минск. у.).

878.

Шо ми вамъ провинили,
Шо ви нась изпеняли?

Даемо вамъ горілки,
Пускайте нась до дівки.

(С. Колюсники, Уніцк. у.).

879.

Ой у нашого свата
Соломъяна хата;

Боїця нась пустити,
Щобъ ії не розвалити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

880.

Либонь ми та не влучилиц,
До свата не заіхали;

Бо якъ-би вони намъ свати,
То пустили-бъ до хати.

(С. Переяна, Балтск. у.).

Встрѣча „молодого“ у невѣсты.

Поѣздъ молодого, подойдя къ двору невѣсты, застаетъ ворота запертыми. Съ обоихъ концевъ стоять обыкновенно множество молодежи, исключительно мужского пола; всѣ держать поднятыя кверху палки и не позволяютъ поѣзду войти въ дворъ. (Въ сѣверной части Радомыльского уѣзда — на воротахъ стоять старики). Сначала поѣздъ молодого просить, чтобы они отперли ворота и пустили ихъ во дворъ — тѣ остаются неумолимы. Потомъ вступаютъ буцтобы въ драку и берутъ приступомъ ворота. Многочисленная толпа молодежи оказываетъ сильное сопротивленіе, такъ что поѣздъ молодого, испробовавши свои силы и, видя неудачу, вступаетъ, наконецъ, въ переговоры.

Во время борьбы и переговоровъ двое старость изъ поѣзда молодого

Переезжать черезъ ворота — имъ даютъ свободный проходъ — и подходить къ столу, установленному по срединѣ двора. На этомъ столѣ лежитъ хлѣбъ и соль. Увидѣвъ прибывшій поѣздъ, изъ избы невѣсты выходятъ также двое старостъ, выносятъ каждый по хлѣбу и всѣ четверо становятся возлѣ стола накрестъ такимъ образомъ. чтобы каждый изъ старостъ молодого стоялъ противъ старости молодой. Ставши въ такомъ порядкѣ, старосты мѣняются хлѣбами и при этомъ цалуются; староста молодого передаетъ хлѣбъ старостѣ молодой, который, возвращая ему свой хлѣбъ, перегибается черезъ столъ и цѣлуется его. Потомъ другіе противоположные старости, точно также, мѣняются хлѣбами и цѣлюются. Эта церемонія повторяется три раза. Поцѣловавшись послѣдній разъ, старосты кладутъ хлѣбы на столъ по угламъ и начинаютъ угощаться водкой. Сперва подносить по рюмкѣ всѣмъ староста молодого, а потомъ потчуетъ староста молодой. Послѣ одинъ изъ старостъ молодого отправляется въ избу и несетъ тещѣ кувшинъ пива или „грушовой юшки“, что иногда за недостаткомъ того и другаго замѣняется простымъ квасомъ. Кувшинъ этотъ обыкновенно покрываютъ сверху „шишкою“. Вошедши въ хату, староста говорить:

„Здрастуйте!· кланяясь сватъ сватові, и сваха — свасі, а молодий — молоді, а бояре — дружкамъ. Приймите насть у кумпанию къ себѣ“. Онъ подносить кувшинъ тещѣ.

Теща беретъ кувшинъ, пробуетъ содержащееся въ немъ питье сначала сама, а потомъ передаетъ и другимъ гостямъ, говоря:

„Милости просимъ!“ Въ это время возлѣ воротъ оканчиваются торги: староста предлагать, заранѣе уже приготовленную бутылку водки и „верчь“. Молодежь, взявши этотъ выкупъ за входъ, выпиваетъ водку и подбрасываетъ бутылку вверхъ ¹⁾.

Въ другихъ мѣстностяхъ молодежь, выпивши предложенную ей за входъ водку, наполняютъ бутылку собственной водкой и вмѣстѣ съ шишкой возвращаютъ старостѣ.

Ворота отираютъ и во дворъ проходить молодой, за нимъ бояре, музыка, родна, вся свадебная дружины и, наконецъ, вѣзжаетъ возъ. Въ это время мать невѣсты, выворотивъ кожухъ наизнанку и взявъ съ собою чашку съ сокомъ, выходитъ изъ избы на встрѣчу молодому и поджидаетъ его на дворѣ возлѣ стола, на которомъ положены хлѣбъ и соль. Какъ только „мо-

¹⁾ Липецкая слобода, Харьковской губ.

лодий" подойдет къ столу, она сначала крошить его святой водой, затѣмъ подаетъ ему чашку съ водой и овсомъ. Зять подносить чашку ко рту, дѣламъ видъ будто пить изъ нее, послѣ бросаетъ ее черезъ голову. Стоявшій въ это время сзади дружко молодого старается налету разбить чашку палкой.

Если при этомъ ударъ будетъ удаченъ и чашка разлетится въ дребезги сразу—то это хорошее предзнаменование; оно по народному вѣрованію предвѣщаетъ хорошую жизнь новобрачнымъ. Послѣ теща беретъ отъ свахи водку, потчуетъ зятя и всю пришедшую съ нимъ свадебную дружину. Угостивши всѣхъ, она приглашаетъ ихъ войти въ избу; тѣ подходить къ порогу и поджидаютъ, пока окончится слѣдующая церемонія:

Двѣ свахи—одна со стороны жениха, а другая со стороны невѣсты—съ зажженными восковыми свѣчами, хлѣбомъ и солью, подходить къ порогу — одна съ одной стороны, а другая съ другой, и ставить свои правые ноги на порогъ. Потомъ обѣ зажженныя свѣчи слѣпливаютъ виѣстѣ и черезъ порогъ цѣлюются¹⁾.

При этой встрѣчѣ поютъ:

881.

A.

- 1 Миръ зъ миромъ мировалися,
2 Двѣ сванечки цѣловалися
3 На первомъ порози,

- 4 Да на лютомъ морози,
5 Да алепілі свечки до купки,
6 Да зведено дітки до хатки.

(М. Лугини, Овручск. у.)

B.

- 1 У тебе свеча, и въ мене свеча,
2 Да чиа свеча више,
3 Того дитятко краше.
4 Б=5 А, 5 В=6 А... до парки.

(Михалково, Мозырск. у.).

B.

- 1 Да до мене, сванечки, до мене,
2 В=1 Б... и въ мене, 3 В=5 А Зіпемо свічечки..., 4 В=6 А... дітей...

(Михалково, Мозырск. у.).

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подоль. губ., въ то время, когда женихъ вѣдеть въ сѣни, ему на встрѣчу выходитъ теща и обмѣняется съ нимъ хлѣбомъ.

¹⁾ Лужны, Овручского уѣзда.

Потомъ старшій дружба береть „серпанокъ“, въ который кладеть три калача и съ двумя старостами вносятъ въ избу и кладеть ихъ на столъ. Теща вынимаетъ принесенные калачи и кладеть туда свои, которые дружко и старости забираютъ вмѣстѣ съ „серпанкомъ“ и возвращаются въ сѣни. Все это они дѣлаютъ молча, почему имъ дружки и поютъ:

882.

Перші посли привели,
Не вміли говорити;
Дайте імъ води пiti,

Щобъ вміли говорити;
Дайте імъ хліба істи,
Щобъ вміли видновісти.

(С. Коломенки, Ушицк. у.).

А на дворѣ, независимо отъ этого, свадебная дружина молодого поетъ:

883.

A.

1 А въ городі гілля,
2 А въ хаті весілля;
3 А на дворі бояре,

4 Якъ маю процвітаe,
5 И хороші й молоденьки
6 Коло хати близенько.

(С. Черниша, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А Ой на хаті..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 187).

884.

Вилетайте, сороки,
Налецели лебеді

Зъ белими лебѣдками,
Зъ молодими молодками.

(Михалково, Мозирск. у.).

885.

A.

1 Впустіть насъ, впустіть,
2 Або намъ отворіть;
3 Най ми не допчено

4 Жовтими чоботками,
5 Злоцістами підковками.

(Lozinski, стр. 91).

B.

1 Б=1 А А бо нась..., 2 Б=2 А,
3 Ми тутъ не бивали,
4 Жеби нась не жадали;

5 Насъ ходили просить,
6 Жеби імъ послужити.

(Lozinski, стр. 91).

886.

А.

- 1 Пусти, свате, въ хату,
 2 Тутъ намъ не стояти,
 3 Травнці не топтати

- 4 Червоними чоботками,
 5 Золотими підківками.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 187).

Б.

- 1 Просимо, бояре, до хати
 2 Б=3 А Годі травицю..., 3 Б=4 А, 4 Б=5 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 187).

887.

Впustіть нась, впustіть,
 Або намъ отворіть;
 На нась слотопька бъє,
 Сукмана на нась гниє;

Ми люде зъ дороженькі,
 Болять нась ноженькі;
 Ми люде дорожні,
 Намъ животи порожні.

(Lozinski, стр. 91).

888.

Відсуньте вікенечко,
 Нехай вийде сонечко,

Щоби ми побачили,
 Но що прихали.

(Lozinski, стр. 89).

889.

Ой, задудніли ковані вози на дворі,
 Ой, заплакала молода Марися въ коморі.
 Ой, не дудніте же, ковані вози, на дворі,
 Най не плаче молода Марися въ коморі:
 — Не дай-же мя, мій батейку, відъ себе,
 Най я сходжу зъ єдну сукману въ тебе.
 „Ой южъ ти не єдну въ мене сходила,
 Давно ти ся добримъ людамъ судила“.

(Lozinski, стр. 88).

890..-

Не вступайте, сильні бояре,
 Не талабайте, золотої цішейкі;

Бо золота цішейка, —
 Марисейка въ батейка.

(Lozinski, стр. 89).

891.

Приїхали боярове зъ далека,
Розвигнули хороговку зъ золота;
Ой щожъ мені на тої хороговці за писанне?
— Молода Марися відъ батейка відстасе.

(Lozinski, стр. 89).

892.

Ой, гребля, гребля велика,
Ой туча, туча глибока!
Ой пускай, пускай до хати,

Не дай намъ стояти;
Бо нашъ короваець великий,
Не може дружба втримати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 81).

893.

Наїхали свати,
А всі бородати;
Гонтами голова бита,

Сніпками борода шита;
А всі того, а всі того
Івася молодого.

(Lozinski, стр. 94).

894.

Приїхали заручнички,
Привезли черевички;
Черевички шамшовні,
Панчішки крамовні,
Шідвазки сідвабні.

Ліпша папа Марися,
Ніжъ ваши черевички
Зъ буракової гички,
Паперомъ подбити,
По солому ходити.

(Полоски, Більськ. у.).

895.

Не гнівайся, тестю,
Не у мнозі зять иде,
Не багато бояръ везе:
Да сто коней верховихъ
Да сімдесять возовихъ
И чотири сванечки,

Ридні сестрички.
— Сестриці ви порадниці,
Порадьте-жъ ви мене:
Чимъ тестя да даровати?
„Да даруй, братко, дари,
Собі дівочку бери“.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 185—186).

896.

У нашого свата
Підъ василакомъ хата,
Горіхъ підъ стіною
На вікно сі похиляє,

По слову промовляє:
„Гдавъ е ту наша мвла,
Що зъ вами говорила“.

(Żegota Peuli, стр. 115).

897.

Ой, зять намъ ся стелить
По подвірью хмелемъ,
По сіяхъ василькомъ,

По хаті барвінкомъ,
А за столъ столомъ,
Сивенкимъ соболомъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 27).

898.

Чи чуешъ, Марисю,
Що на синее море туча бъє
Підъ синими, підъ зеленими зільми,
Де калипа процвітає?
Тебе батенько продає,

За тебе грошей не берє.
Тебе бояре торгують,
За тебе грошей не дають.
Всімъ боярамъ — на руки,
А молодому — на віки.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

899.

Вийди, Марися, до насъ,
Бо въ насъ всѣго гораздъ;
Віночокъ зелененькій,

Кусничокъ червоненський,
Івасё молоденський.

(Lozinski, стр. 92).

900.

Приїхали гості
До Марисенкі із прости,
На підсінейку стали,
Золотомъ заблескали:

— Вийди, Марисю, вийди,
Гостейки привитати,
Золото відобрести.

(Lozinski, стр. 90).

901.

Що то за гості наїхали?
Ставляли коні по дорогахъ, —
А сами пішли по господахъ.
Ой вийшла до нихъ Марися,
Знізевька ся вклонила,
Зтихонька промовила:

— Ой, мої мили бояронькі!
Не дайте мені доганонькі,
Моєму батенькові неславонькі:
У моего батенька стаєнь много,
Стаєнь новосельськихъ,
А спітлий білесенькихъ.

(Lozinski, стр. 90).

902.

Ой на зятя та метиль мете,
На сванечокъ дрібень дощъ иде.
Крайся, зятю, та куницями,

Куницами та лисицями,
Братіками та сестрицями.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинского, стр. 185).

903.

Літала зозуленька (bis)
Цілий день веселенька;

Якъ стало вечеріти,
Стала вона смутіти.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

904.

Въ тузі, місячейко, въ тузі;
Станьте, бояре, въ крузі;

Станьте си на риночку,
На зеленихъ барвіночку.

(Lozinski, стр. 93).

905.

Ой хмарно-жъ намъ, хмарно,
Коло порога гарно,
А въ сінахъ золото,

А въ хаті золото.
Кобъ намъ доступити,
Золото поздаймити.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

906.

Що у гордого тестя:
Стій, зятю, за воротами!
Що на зятя та метіль мете,
Дрібенъ дощікъ іде.
„Крийся, зятеньку, крийся,

Да қунами, да бобрами,
Чорненськими та соболями“.
— Ой, дѣжъ мені соболівъ набрати,
Свое війско та покривати?
Та пустить настъ до хати!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинськаго, стр. 185).

907.

А въ гордого тестенька
Стоїть зять неділлює,
А о номъ никто не відає;
Єдна Марися відала,
Зъза стола вискочила,

Батеньку до нігъ впала:
— А, мій батеньку, рідний,
Пускай бояренъкі въ двіръ,
Мого Ивася за тисови стіль.

(Lozinski, стр. 90—91).

908.

Ой, летівъ соколенько черезъ три ліси,
А на четвертимъ ставъ на попасі,
Ставъ на попасі въ галонъкі на гнізді;
А єму галонъка дуже раденька,
Ягодонъкі збирає, соколонъка приймає.
Ой, іхамъ Ивасенько черезъ три селі,
А на четвертимъ ставъ на попасі;

Ставъ на попасі въ тещенькі на дворі,
А ёму Марусенька дуже раденька,
Дала конёк зеленого сіна,
А ёму, молодому, меду й вина.

(Lozinski, стр. 89).

909.

Не стрілайте зъ востри,
Не розганайте гостей,

Гостейка любого,
Івася молодого.

(Lozinski, стр. 92).

910.

Ой, где-жъ ви тамъ два післашки бивали?
Ой, що-жъ ви тамъ два післашки видали?
— Ой, бивали съмо въ тимъ дому,
Ой, видали съмо молоду Марисю за столомъ,
Ой, сидить собі въ свого батейка зъ соколомъ.

(Lozinski, стр. 98).

911.

Чи тут ми бояри
На полі шоломъ стояли?

Старостови бояри
На полі шоломъ стояли.

(Lozinski, стр. 88).

912.

Марисю паненойко!
Дай конёмъ стайнайку,
А боярамъ світлойку;
Най си коні постають,
Бояри посадають;

Дай конёмъ вивсяни сніпть,
Боярамъ пшеничний хлібъ;
Дай кониченськамъ сіна,
А боярамъ—вина, пива.

(Lozinski, стр. 89—90).

913.

Вийди, теще, на двіръ,
Не лякайся, якъ звіръ!

Видно теща злякалася,
И на шіць сковалася.

(С. Копоски, Ушиц. у.).

914.

Ой, то-жъ тобі, молодий Івасю, пихота,
Зачиняє твій тещенько ворота;

Позачинявъ, позамикавъ замками:
Постуй си, Ивасю, за воротами.

(Lozinski, стр. 88).

915.

Щось те намъ за даръ дали?
Ено пултора гуски,
И то зъ гречаної луски,

И то ісьте не мали,
По частинці позмітали.

(Lozinski, стр. 92).

916.

Не лякайся, теще,
Не багато нась плеши:

Двадцятиро й троє
На подвір'ячку твоімъ.

(С. Колюсикі, Ушицьк. у.).

917.

Где-сь те ся свати забавляли,
Чи съ те кониківъ доставали?

— Хоть доставали, не доставали,
Коцюбиськими поганяли.

(Lozinski, стр. 98—94).

Когда мать невѣсты встрѣчаетъ жениха и подчутие его водой, поютъ:

918.

A.

- 1 Не пий, Ивасю, первого привіту,
- 2 Бо перший привітъ лихій.
- 3 Дай старшему свату, родному брату,
- 4 Ой нехай виліє конику на гриву,
- 5 Ой изъ гривоньки на копитечки,
- 6 А зъ копитечка на сиру землю.

(С. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

B.

- 1 Б=1 А... затю тей честі одъ тепі, 2 Б=4 А Вилий, затю...
- 3 Шобъ у коня грива кудрява була,
- 4 Шобъ на тебе тепа ласкова була.

(Заславск. у.).

919.

Вубралась тепа у вовчинки,
Для затнї причинки,

Да хотіла зятя злякати,
Не хотила дочки oddати.
Да зять того не боїться,
Близько кіля дочки садовиться.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 191—192).

920.

Ізъ якої причини
Теща вбралася въ овчини?
Хоче зятя злякати,
Щобъ дочки не дати;
А зять не боится,
Проти тещі становиться.
(Луши, Овручск. у.).

921 *).

Тещенька зятя витає,
А зять тещу питает:
„Тещенько, сива голубонько,
Що жъ ти мені даруєшъ?“

— Дарую, зятю, дарую,
Пару кониківъ гожую.
„Моя тещенько, моя голубонько,
Я-жъ тобі не зять буду“.

Входа въ избу:

922.

Добрый вечіръ тому,
Хто въ цему дому:

И старому, и малому,
И Богові святыму.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Въ избѣ отвѣчаютъ:

923.

Бодай, здорові були,
Що насъ не забуди;

За старого и малого,
И за Бога святого.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

924.

Посуньтеся, та дівчаточка,
А відъ стола да до запічка;

Нехай сидіє чужина,
Вся Іванкова дружина.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

*). Тоже повторяется еще четыре раза, только вместо „пары кониківъ“ теща дарить зятю: 1-й разъ—„пару воликівъ“, во 2-й—„стадо овецъ“, въ 3-й „скриню и перину“, въ 4-й—„дочку“. Только въ 4-й разъ последние два стиха—отвѣтъ зятя—мѣняются:

„Тещенько, рідна матінко,
Я-жъ тепера тобі синъ буду“.

925.

Росточи, свату, хату
И новенькій сіни,
Жебъ перезвіни сіди.

(Полоски, Бѣльск. у.).

926.

Будь, шурину, ласкавъ
Та даемъ тобі заставъ:

Одъ пана молодого
Коника воропого.

(Дубице, Староконстант. у.).

927.

Ми застави не беремо
И Марисю не даемо;

Якъ буде ласка наша,
То буде Марися ваша.

(Дубице, Староконстант. у.).

928.

Ой ти, душенько наша, Марійко!
Зъ підъ похилої вишні
Два друженьки вийшли,
Не вміли говорити,
Ні шапочки зняти,
Ні рученъки дати.

Шапочки прашиті,
Рученьки прибиті!
Дай-же імъ спру істи,
Щобъ уміли у насъ сісти;
Дай же імъ пива пити,
Щобъ уміли говорити.

(Нар. юж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 183—183).

929.

A.

- 1 — Ой ви, сватове, білі лебедове,
- 2 Чого-жъ ви такъ зпізнилися,
- 3 Що такъ довго забаралися?
- 4 Десь кониківъ доставали,
- 5 Десь суконь позичали?
- 6 „У насть коні по станяхъ стояли,
- 7 У насть сукні по скриняхъ лежали;
- 8 Забаривъ же насть Иvasівъ батенько
- 9 У сінечкахъ низькими укланами,
- 10 У світлоньці білими калачами,
- 11 На подвір'ячку скрипками, цимбалами,
- 12 За корітъми приязними словами“.

(Кривинъ, Острожск. у.).

Б.

- 1 Чи ви, бояре, коней позичали,
- 2 Б=1 Б, жупанівъ добували...,
- 3 Що нерано до нась наїхали?
- 4 Б=6 А Наші коники..., 5 Б=7 А Наші жупани у...,
6 А въ нашого Ивана да ласкавая ненька,
7 Наповала нась солодкими медами,
8 Годувала шиенишними пирогами,
9 Да просила прозьбою и грозьбою,
10 Щобъ ми не довго гостили,
11 Не впорожні поприїздили,
12 Щобъ ми привезли скриню й перину
13 И Марьечку княгиню.

(Нар. южн. рус. п'есни Метлинского, стр. 188).

Выкупъ невѣсты.

Когда приходятъ въ избу такъ называемые первые послы, то невѣста уже сидить „на покуті“, приклонивъ голову къ столу. Её прикрываютъ платкомъ или „наміткою“ („серпанкомъ“) и на голову кладутъ хлѣбъ и кусочекъ соли. Старшій братъ ея сидѣть съ правой стороны, а младшіе—немного поодаль: каждый изъ нихъ держитъ въ рукахъ палку.

Когда третій разъ дружба и старосты приносятъ въ избу калачи, имъ говорять:

„Отъ ми й не знаемъ, что ви за людѣ?

— Ми, отвѣчаетъ дружба: идемъ зъ турецчини руському царю служити,— а соцкій квартиру намъ тутъ показавъ.

„Е! бачили ми такихъ людей!.., а покажіть намъ свій прапорть!“

Относительно „прапорта“ пришедшіе умалчиваются, и старшій дружба старается завести другой разговоръ.

„А то що таке за козаки у васъ?“ спрашиваетъ онъ, указывая на тѣхъ братьевъ невѣсты, которые стоять за столомъ съ палками, поднятими вверхъ.

— Це наши воїни“, отвѣчаютъ ему.

„А ну, нехай покажуть свою храбрость!“ говорятъ всѣ разомъ—дружба и старосты, поднявши свои палки вверхъ и храбро приступая къ столу.

Братья невѣсты вступаютъ съ ними въ драку.

Домашніе опять подходятъ къ нимъ и настаиваютъ, чтобы тѣ показали пашортъ.

„Ты покажіть но намъ первые прашпортъ — не бѣйтесь!“

— Заразъ, говорить дружба и при этомъ вынимаетъ изъ кармана кло-
чекъ испещренной бумаги и, смотря въ бумагу начинаетъ говорить, что только
придумастъ сиѣшнаго. Вотъ одинъ изъ такихъ „прашпорта“.

930.

Іхала Хима	Вовки засіли,
Зъ Русалима	Кобилу иззіли;
Сивою кобилою,	Вийшла Хима та й плаче.
Тарадайкою дрантивою.	„Цить, Химо, не плачь,—
Тарадайка тарахкоче,	Дасть тобі Богъ талантъ:
Кобила тягнути не хоче.	Съ хвоста гарапникъ,
Шіпла Хима до хати	Съ шкури жупанъ,
Кия шукати;	Та й поідешъ собі, якъ панъ...

Когда дружба кончить чтеніе, домашніе берутъ тѣ „рушики“, въ кото-
рымъ въ пятницу дружамъ пришивали тороки, подводятъ сзади, вѣшутъ ихъ
и кричать:

„Ви розбіяки! Ви читаєте якесь баломутство, а не прашортъ!“

Перевязавъ ихъ рушниками, цѣлюются и пьютъ ногоричъ. Дружба и ста-
росты предлагаютъ по калачу въ видѣ выкупа за невѣсту, а если есть родные
братья невѣсты, то имъ даютъ складные ножи ¹⁾.

Въ другихъ мѣстностяхъ при выкупѣ невѣсты братьямъ ея предлагаютъ
за нее деньги. Братья условливаются сколько имъ должны заплатить денегъ
и до тѣхъ поръ не уступаютъ своего мѣста возмѣ сестры, пока имъ не вы-
дадутъ известной суммы.

„А хто це наше мѣсце занявлъ?“ говорить дружко, подходя съ палкою къ
столу.

— А що ви таке за люде, що ще ви нась и пітасте? — отвѣчають братья
невѣсты — ми заробили, що тутъ сіди.

„А ну, покажіть, де ви заслужили; бо у насъ есть чимъ васъ прогнать“. При этомъ они грозно подымаютъ палки вверхъ.

— И въ нась же есть. А ви думаєте, що туилько у васъ... и ми еще
зъ вами здолимъ.

Говоря это, и они подымаютъ свои палки вверхъ.

„А знасте, братця, що? чи не лучше бъ намъ помириться?“

¹⁾ С. Колюсіки, Ушицкаго уѣзда.

— Такъ би ви давно зробили, а то ні, оттакі бродяги пов'язані, да ще хотіли зъ нами битися!

„А нутро бо вже, не споминайте, бо жъ стидно слухать“.

— А ву вишъєшь по чарці могорича — продовжаеть дружко — да уступіть намъ оце місце.

„Ми могорича и такъ напъемося, а за місце гроші вуйзъчимъ!“

— Нехай вамъ місце; дайте намъ оте, що накрите.

„Е... голубыята! у насъ те, що накрите дорого стоїть: воно у насъ пойде половину, солому, капусту; кочани варили да гедовали!..“

— Да жочь-би подивиться, що воно таке?

При этомъ дружка подишається платокъ, которымъ покрита невѣста, и смотрить.

„А скульки-жъ вамъ грошей за ёго?“

— Дайте сто черв'янцівъ?

„Охъ лихо, якъ дорого! За сто черв'янцівъ сто и купити можна. Ну, нате-жъ вамъ (бросаеть на тарелку нѣсколько монетъ)... чи всі?“

— Ни, ще не всі, ще стуильки положіте.

Дружко опять бросаеть на тарелку деньги и спрашиваеть:

„А теперъ усі?“

— Усі уже.

Пьють могоричъ. Дружко продолжаеть:

„Дай-же, Боже, на пожитокъ, щобъ ви въ добрімъ здоровыі гроші пропили, а ми на вуйзъ положили да повезли. А теперъ куни да й лупи. Дружками іхъ!..“

Въ это время братя оставляютъ свою сестру за столомъ, а сами подъ столомъ уходятъ изъ изби. Женихъ подходитъ къ невѣстѣ, подишається платокъ, которымъ она была накрыта, и цѣлуетъ ее.

Дружба — братъ обыкновенно имѣеть съ собою „пляшку съ червонимъ бураковимъ борщемъ“ (квасомъ) и уверяеть, что ему „не треба горілки молодого, бо самъ вінъ має вино“, что онъ „обійтесь и безъ бесіди съ старостою“, потому что на то у него есть „письмо й книга“, и продолжаеть споръ въ этомъ родѣ, если шарень расторопный. Женихъ, желая отвѣтиться отъ него, ставить на тарелку „дvi гусочки“ и каждый разъ все больше и больше денегъ, „встромляє рядомъ въ ті гусочки...“ Дѣвушки, видя, что надежда на защиту подруги плоха, уходятъ изъ-за стола, оставляя тамъ невѣсту одну съ дружками. Тогда дружбы беруть молодого и три раза обводятъ его „по лавахъ“ вокругъ стола. За третимъ разомъ молодой останов-

ливается около своей невѣсты, а она „чай-би (ніби) одѣ великаго страху“ держится за столъ; молодой отрываетъ ее отъ стола, цѣлуетъ и садится самъ около нея.

Если же женихъ, по застѣпчивости, не захочетъ подѣловать невѣсты при стечениіи многочисленной публики, то дружки насыщаются надѣ нимъ и его товарищами-боярами.

Въ Харьковской губерніи братъ молодой, продавши сестру и выѣждавши изъ избы, садится на лошадей и уѣзжаетъ. Дружко долженъ выкупать. Въ это время хоръ дружекъ и свахъ поетъ.

931.

A.

1 Сванечки, наші голубочки!

3 Весильної, приїзжої.

2 Заспівайте намъ пісеньки

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А прежнюю хорошую пісеньку...

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

932.

Дружечки, наші голубочки!

Шишки несли;

Не вмімо, не сміemo...

Підбилися, потомилися;

Се чужа сторона,

Улиці тісні—погубили пісні,—

Доведе сорома.

Просимо васъ.

Пішкишли,

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

933.

A.

1 Ой ишла, ишла

7 „Я не встану, не привітаю,

2 Да на полю лягла,

8 Гостинці не принімаю“.

3 А нашая молодая

9 — Ой устань, Марусю, не лежи,

4 Къ скамы прилягла.

10 Ой Иванко йде гостинці несе.

5 — Ой устань, Марусю, не лежи,

11 „Ой я встану и привітаю,

6 Онъ батько йде, гостинці несе.

12 И гостинці принимало“.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 198).

B.

1 Б=2 А Шовкова трава..., 2 Б=3+4 А... до стола 3 Б=5 А кличе
тебе батенько, 4 Б=7 А..., не гляну...

- 5 Єсть у мене служечка—
6 Старша дружечка,
7 Вона встане, гляне и привітає
8 Б=3 Б... матінка..., 9 Б=4 Б, 10 Б=5 Б, 11 Б=6 Б, 12 Б=7 Б,
13 Б=3 Б... Иванко.
14 — Ой устану, й гляну, й привітаю,
15 И Иванка на здоров'я спитаю.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 192—193).

934.

А въ садочку дві квіточкі...
Не наступай, літва, (bis)
Буде між нами битва;

Будемъ бити да воевати,
Титянки не давати.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

935.

A.

- 1 Шурину, не лякайся,
2 Щелучче постараїся:
3 Не продавай сестри
4 За гришъ за чотири:

- 5 Бо гриши бра—
6 Сестрица родима,
7 За столомъ якъ калина,
8 Весь родъ звеселила.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 Б=1 А,
2 Съ сестрою поставляйся
3 Б=3 А, 4 Б=4 А,
5 За штири золотаі
6 Б=5 А Зятёви гроши...
7 Брату сестра мила,
8 Б=7 А,
9 Кісоньку роспустила.

(Кривинъ, Острожск. у.).

B.

- 1 Сядь, шурину, да намісничку *),
2 Сядь собі да на кріслечку **),

Даліє оть 3 до 7 стиха вар. А.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

*) Въ другихъ мѣстностяхъ, вм. „намісничку“, поють: „ремесличку“ (С. Жаботинъ, Чигирин. уѣз.), „невісничку“ (Рук. сб. Кулиша), „невіснику“ (М. Борисполь, Переяславск. уѣз.).

**) Вм.: „кріслечку“ поють: „тесличку“ (С. Жаботинъ, Чигиринскаго уѣзда), „крісличку“, „кріслику“.

Г.

1 Братъ... сестриці сидить,	4 Чужой чужинонці
2 Да за рученьку держить,	5 Своєї родної сестриці.
3 Да не хоче да попустити	6 — Ой, братіку, да намісничку!
7 Г=2 А, 8 Г=3 А, 9 Г=4 А За рубъ...	10 Гроши, якъ половав,
	11 Сестра чорноброва.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

936.

А.

1 Братчику та голубчику!	4 Не дай за грішъ, не дай за два,
2 Возьми собі сокирочку,	5 Не дай за чотири,
3 Січи, рубай — сестри не дай,	6 Щобъ ся зъ тебе не кшили.
- (С. Колюсіки, Ушицк. у.).

Б.

1 Сікай, братейку, сікай	3 Не радуйся клепачові,
2 Б=3 А Своєї сестрійки...	4 Не дай сестри смаркачові.

(Lozinski, стр. 98).

937.

Не дайся, брате, звести,
Не дай си взяти сестри!

Въ тебе сестра дорогая,
Ей коса жовтенька (*).

(Lozinski, стр. 98).

938.

Ой, братіку, ти зрадниченъку,
Лівъ же ти коло мене;
Га либонь, братіку,
Га либонь, рідненъкій,
Ія не зрадишъ ти мене?

— Сестрице моя, не зражу я тебе,
Запродамъ же я тебе,
Запродамъ тебе, сестрище моя,
За сто золотихъ червонихъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

939.

Батькова хата,
Батькова лава,

И мы батькові діти,
Можна намъ посидіти.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

*) Золотая.

940.

A.

- 1 Не стий, зятю, да за плечима, (bis) 4 Да виймай гропней жменю;
2 Да не муляй очима. 5 Клади на тарілку
3 Клади руку у кишено, 6 За Марьечку дівку.
(Щасновка, Козелецк. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А Не свити...,
3 Треба, зятю, треба, зятю, 5 Щобъ шуриня, щобъ шуриня,
4 Сімъ день молотити, 6 Зъ покутя зкупити.
(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 194).

B.

- 1 В=1 А... дружба..., 2 В=2 Б,
3 Не жалуй червоного, 5 Треба дружбі кону бити,
4 Заведи молодого. 6 Жиби червоного заробити.
(Loziński, стр. 98).

941.

A.

- 1 Стенулися сини, 3 Ще й не такъ стенуться,
2 Якъ бояре сили, 4 Якъ пива напъютися.
5 А=1 А... лавочки,
6 Якъ сили сванечки,
7 А=3 А, 8 Б=4 А... меду..., 9 А=1 А... причілки, 10 А=6 А...
11 А=3 А, 12 А=4 А.
(Изъ рук. сб. Кулина).

942.

Да на жаль же мені ни на кого,
Якъ на свій рідъ,
Да не тавъ мені погуляти
Хочъ дей рікъ.
Да не давъ мені вечерничокъ доходити,
Рутяного віночка доносити,
Да батенькового подвір'ячка докрасити.
— Ой е въ тебе, да Марьечко, меншай сестра,
Вона твоихъ вечеринокъ доходить,

Рутаного віночка да доносить,
А батькового подвір'ячка да докрасить.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

943.

Пливе уточка безъ утишити
На море почивати,
А проти еї сизий селевень.
Съ черними косицами.
— Ой постій, утко, да не вливи хутко,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я въ станоночку, чувъ я славоньку
И про тебе, сира утко;
Да плетуть сітки да на твої дітки
И на тебе, сира уточко.
„Да нехай же плетуть и приплітують,
Я жъ того не боюся,
Я на дно шурну и сіті порву,
И діточокъ новипускаю“.

Идуть дружечки у два рядочки,
А Марусечка попереду;
Пусти еї, молодий Ивасечко, съ своїми
боярами,
— Ой постій, постій, молода Марусечка,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті, чувъ же я вісті
И про тебе, молода Марусечко,
Да купують чепці и кибалочки
Да на твою головочку.
„Да нехай купують, да не хай торгують,
Нажъ того не боюся;
Я у неділоньку да увечері
Й а у тебе приберуся“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

944.

Чого жъ, світлонька, та новесенька,
Чого жъ стойшъ темнесенька?
— Ой якъ мені, молоденький,
Не бути смутненькій:
Стриха низенька,
Вікна маленькі,
Сонечко не вскачує.
Чого, Марусю, молоденька,
Чого жъ сидишъ смутненька?

— Ой якъ же мені, молоденький,
Не бути смутненькій?
Що обсіла мене Иванкова рідня,
Зъ правого и зъ лівого боку:
Зъ правого боку—усе діверки,
Иванкови братіки;
Зъ лівого боку—усе зовиці,
Иванкови сестрици.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

945.

Чи не жаль тобі, ненько, мене буде,
Ой якъ возьмуть та відъ тебе мене люде,
Та якъ будуть подружечки поузъ двіръ ити,
Та не будуть къ твоїй хати привертати,
Та не будуть кватирочки одсувати,
Та не будуть на вулицю викидати.
Та не разъ, не два, ненько моя, та й заплачешъ,

Поки мене въ своїй хаті ти побачашь;
Та не разъ, не два, иенько моя, ти затужишъ,
Поки мене черезъ люде перечуешь.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

946.

Не жалуй мене, мій батеньку,
У суботу въ вечері,
Пожалуй мене, та мій рідненкій,
У неділеньку, по обіденьку,
Якъ сяду я за кубочками,

Зъ молоденкими дружечками.
Дружечки будуть медъ-вино пити,
А я буду слізеньки лити;
Дружечки будуть пісні співати,
А я, молодая, плакать-ридати.

(Щасновка, Козелецк. у.).

947.

Ой хвалилася, вихвалилася
Білая березонька,
Що у мене кора, якъ біль біла,
Листоньки—якъ калина.
Якъ обізвався зелений явріокъ:
— Не хвалися, березонька,
Та вітеръ повіє,
Листячко звіє,
А кора измарніє.

Ой хвалилася, вихвалилася
Молодая Марусенька,
Що у мене коса ажъ до пояса,
Личенько—якъ калина.
Якъ обізвався молодий Ивашко:
— Не хвались, Марусенько,
Та я жъ тебе візьму,
Кісоньку зомну,
Личенько змарніє.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

948.

Іздивъ Иванко та на вловоньки
У зелени дібровоньки;
Піймавъ собі перепеличку,
Привівъ еї та до домочку, (bis)
Пустивъ еї по застоллячу,
Та й питас свого батенька:

— Чи мила, тату, перепеличка?
„Нехай тобі, мій синочку, мила,
Аби мені ділечко робила,
Аби мені білу постіль слала,
Аби мене батенькомъ узвала *).

(Щасновка, Козелецк. у.).

949.

Ой хміль по дереві в'ється,
Жовте стебелечко...

Що мовить Иванъ:
— Марусю, мое сердечко!
(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

*) Затѣмъ повторяются всѣ стихи съ первого, только слово „батеньку“ замѣщается словомъ „матусі“.

950.

Ой чого, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічено?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ затя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Коникомъ вороненськимъ.
Коника взявъ, шапочки не знявъ,
Якъ іхавъ—не уклонився.

Ой чого жъ, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічено?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ затя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Сестрою молодою.
Сестрицю взявъ, шапочку знявъ,
Якъ іхавъ—подякувавъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

951.

Гнися, калино, гнися,
Ти, Иvasю, не журися:

Ми калину обломимо,
Зъ собою Марусю намовимо.
(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

952.

Ой гомінъ, гомінъ, дівко Марушко,
Въ тебе підъ віконечкомъ,
Поприходили твої подружки,
Кличутъ тебе та на уличку.
— Ой ідіть собі, мої подруженьки,
Та гуляйте безъ мене,
Бе візьмуть мене добрі люде,
Тамъ мені добре буде.

Якъ обізвався молодий Іванко:
— Не журись, Марусю,
Ой е у мене дві нагайки,
Нагайки дротянки:
Що одна навчить, якъ у світі житъ,
А друга—свекруси годить,
А третя навчить, якъ діло робить.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

953.

Охоча була молода Маруся
На тії вечорниці,
На вечорниці піде, не вечеряє,
А на вечорниці йде.
Еї батенько та рідненький
Простіть еї, зупиняє:
— Не йди, донечко, не йди, Маруся,
Повечерявши, підешь.
— Ой гірки жъ мені тії вечорниці,
Повечерявши йдучи;

На вечорницяхъ скрипочки грають,
Мое серденько крають.
Я въ ворітчка, а батько въ віко-
нечко:
— Йде зъ гульні, моя донечка.
Я жъ бо єму ні словечка.
— Десь тобі, донечку, музики не грали,
Й танцювати не брали?
— Музики грали й танцювати брали,
А я гулять не схотіла.
(Щасновка, Козелецк. у.).

954.

О де ви бували, де ранкували,
Молоді бояре?

— Ой бували ми, ранковали ми
У святої Покрови.

(С. Щасновка, Ковелецк. у.).

955.

Да летять галочки
Да й у три рядочки—
Зозуленька да попереду.
Що й усі галочки
По вишенькахъ сили—
Зозуленька на камні;
Що усі галочки да защебетали—
Зозуленька да закувала.
— Ой чого куєшъ, чого жалуєшъ,
Ти сивая да зозуленъка?
Ой чи жалко тобі зеленого лугу,
Чи вишнёвого саду?
Ой йшли дружечки
Да й у три рядочки—
А Мар'єчка да попереду;

Що усі дружечки по лавочкамъ сили—
А Мар'єчка да на покуті;
Що усі дружечки заспівали—
А Мар'єчка да й заплакала.
— Ой чого жъ ти плачешъ, на кого жа-
луюешъ,

Молодая дівко, Мар'єчко?
Чи жаль тобі, вишнёвого саду,
Чи батькового подвір'ячка?
„Ой не жалько мені ни вишнёвого
саду,
Ні батькового подвір'ячка;
Ой жалько мені русої коси,
Да дивоцької краси“.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

956.

Хоць гнися, калино, не гнися,
Ти, Марусю, не журися.
Ми калини не дамо замати,

Ми Марусі не пустимъ намовляти.
Якъ буде ласка ваша,
То буде Маруся ваша.

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

957.

Засвіти, дружбо, свічку
Ta кинься по запічку;

Треба всей рідъ обділти,
Щобъ ёго не розгнівити.

(С. Коломиски, Ушицк. у.).

958.

Бережисе, молодая, бережисе,
Вже-жъ твоя матюнка зъ в'йскомъ іде,
Да біле завивайло на війску несе;
Да біле, біленьке,
Да вічне, вічненьке.

(Колотівка, Черніговск. у.).

959.

Идетe, дружки, идете,
Да молодого князя ведете;

А же ми пуйдемъ уведемъ,
Ми-жъ васъ сорома доведемъ.

(Колошовка, Черниговск. у.).

960.

Ой дайте намъ віри,
Шайгородской міри;

Ми будемо міряти,
Ви будете вірити.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

961.

Догадайсe, догадайсe, Маръечко,
Чого мати въ клеть пошла:
Чи по румяний венець,

Чи по шовковий чепець?
— Не по румяний венець,
А по шовковий чепець.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

962.

Ой чи будешъ, Марусенько, жалкувати,
Якъ итимуть подружечки та гуляти,
Будуть тебе, молодую, викликати:
— А чи дома, Марусенька, чи немає?
Нехай иде на ї улоньку, погуляє.
Обізветься отець, мати, сидя въ хаті:
„Ой немає Марусеньки та дитяти,
Нехай єї посилає чужа мати“.
— Иди, иди, чуже дитя, не барися —
У сінечкахъ на дверечкахъ завернися.
„Ой спасибі, чужа матюнка, погуляла,
Ні скрипочокъ, ні дудочокъ не чувала,
Ні одніє челядини не видала“.

(Щасновка, Козелецк. у.).

963.

Да не куй, старосто, не злата, не
сребра,
Да покуй, старосто, пудъ ноги пуд-
кови:
Якъ будемо ікати
Да боромъ зеленимъ
Мостомъ кам'янимъ —

Біръ буде шуміти,
А камень звеніти;
Зачують люде —
Намъ слава буде;
Зачують отець, мати —
Вони раді будуть.

(Пудище, Прилуцк. у.).

964.

Та пливе утена, та пливе сіреє
Коло липи, коло кореня;
Боїться воно лютої зімпи,
Ще й холодної води.
— Та не бійсь, утена, та не бійсь, сіреє,
Водиця не холодна!

Хочъ холодна, не холодна,
Та на морі зімувати будешъ.
Та боїтся Маруся свекорка свого
И подвір'ячка ёго.
— Та не бійся, Марусю, свекорка свого
И подвір'ячка ёго.

(Щасновка, Козелецк. у.).

965.

Дружечки, душечки, наші голубочки!
Не сокіль перенісь по дубничкамъ, по березничкамъ:
Потомилися, пісеньки поспівали.
Співайте ви сами, то й ми будемъ зъ вами!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

Если женихъ невѣсты не поцѣлуетъ:

966.

A.

1 Первая квітка—тожъ Иванко...	4 А Ивашку **) заганяти,
2 Шелестъ, шелестъ по дубні,	5 Що не вміє цілувати.
3 Пасті боярамъ *) свині,	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Бояре шляхецькіі,	4 Якъ горілее днище.
2 Ви сини отецькіі!	5 Боярамъ свині пасті,
3 Межъ вами женишище,	
6 Б=4 А, 7 Б=5 А.	

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 195).

967.

Ой вився рій, вився,
Да хотівъ полетіти
На Ивасеву сосну;
А Ивасева сосна

Тонкая да високая,
Тонкая да кудрявая,
На пчоли придала!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 195).

*) Иногда поютъ: „молодомъ“, „старості“.

**) Боярахъ.

968.

Ой ходила та Маруся по полю,
Та вила віночокъ съ куколю;
Та просила въ батенька грізьбою.

— Ой хочъ проси, донечко, не проси,
До вечора віночокъ иноси,
А въ вечорі дружечкамъ oddаси.

(Щасновка, Козелецк. у.)

969.

Теперь-же мені, сусідочки мої,
Лихая та годинонька,
Що пайде й одъ мене, полине й одъ
Хупавая та дитиночка.
Теперь моя хата проти свата
Та й не буде прибрати;

Уже-жъ моі сіни та проти неділі
Та не метені будуть;
Уже-жъ моі лавки та тесови
мене Та не мити будуть;
Уже-жъ моі ложки та підъ лавкою
Та заростуть ще муравкою.

(Щасновка, Козелецк. у.).

970.

Ой возми, зятю, швидкий пруть,
Та зажени шуренъцівъ въ тісний кутъ.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

971.

Котеться хміль изъ-міжъ города,
Та підкотився підъ ворота.
— Стелись, стелись, хміленъку, по тину,
Грайте, музики, по двору,

Сипте золото по столу!
— Ми вашого золота не беремо
И своєї дивочки не дамо!

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 194).

972.

Що то за ворона
Стоіть у порога? —
Руки росхавила,
Рота розявпла?

Заглянь у кешеною,
Вийми грошай жменю,
Викинь на тарілочку,
Шурине, на горілочку.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

973.

Не бувавъ въ настъ Иvasё, не бувавъ,
Та нашоі Marисі не цілувавъ;
Поцілувавъ скризъ хустку,
Ми думали, шо дружку.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

974.

Відсунься, брате, відъ сестри,
Сяде ближайший ніжли ти.

(Lozinski, стр. 99).

975.

Казали—свати богати, (bis)
Ажъ вони скуповати:

По шелягу скидають,
Дівку викупаютъ.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

976.

На дунаю зімна вода,
Сталася зъ нами згода;

Далъ ся намъ Бугъ згодити,
До купи ся слутити.

(Lozinski, стр. 99).

977.

Згода, братейки, згода,
Медъ-віно пошите,

Нашу Марисю молодую,|
Івасёві спустите.

(Lozinski, стр. 99).

978.

Ой у саду соловайко защебетавъ,
Іванъ Марисю попілувавъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

979.

Сіда Івасё на посагъ,
Стрічає ёго Господъ самъ,

Эъ долею щасливою,
И зъ доброю годиною.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

980.

Въ запіть, шурине, въ запіть
Зъ котами воевати,
Не сестру продавати,

(Wolyn Steckiego, стр. 81, т. I).

981.

Ой я не паньска дитина,
Щобъ я червінці лічила;
Я такая, якъ-би й ви,—

Давайте мені п'ятаки;
П'ятакъ, не п'ятакъ—шагівъ шість;
Я-жъ тобі, затеньку, рідна смісь.

(Lud Ukrain, Nowosielskiego, т. I, стр. 220).

982.

Скупі, бояре, скупи—
Сімъ літъ по смітту ходили,
По шеляжечку збирали,
Шурина зъ місця скидали.

Було свату не сватувати,
Було піти день поганяти,
Шелягъ заробити,
Шурина зъ місця скупити.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

983.

Не у правді братко кохався,
Що за сестрицю змагався, —
Да побачивъ чарку на тарільци,
Пропивъ сестрицю на горілці.
— Оттеперь я козакъ,

Що на мені червоний ковпакъ.
Не смієте, не вміете
Ко мні приступитьъ,
Зо мною говоритьъ,
Медъ, горілочку пить.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 194—195).

984.

A.

- 1 Світилка — шпилька
2 У стині,
3 А сваха — бурлаха
4 У хлеві;

- 5 А бояре — пуйдсвинкі
6 Пуйдъ хлівомъ;
7 Молоді дружечки
8 За столомъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

- 1 Б=1 А Да..., 2 Б=2 А При...
3 Да на ій сорочка
4 Не ії;
5 Три дні бояре

- 6 Молотили,
7 И світилці сорочку
8 Заробили.

(Ізъ рук. об. Кулиша).

985.

Викотили, викотили
На улиці бочку;
Видурили, видурили
Да й у свата дочку.
Ой ми ії не дурили,—
Вона сама хтіла:

Наложила чорний ковпакъ,
Да й межъ нами сіла;
Викотили, викотили
Зъ тіста паланицю,
Якъ схотіли, то й зробили
Зъ дівки молодицю.

(Кривинъ, Острожск. у.).

Теща подносить зятю „оброкъ“.

По окончаніи продажи невѣсты, совершаются еще одинъ обрядъ *)—подношіе зятю „оброку“ (овса). Когда въ избѣ пьютъ морычъ, молодой стоять въ сѣнѣхъ. Свахи вызываютъ тещу на дворъ слѣдующими пѣснями:

986.

Вайди, теще, на двіръ,
Не лякайся, якъ звіръ;

Видво теша злякалася
И на пічъ сковалася.

987.

Не лякайся, теше,
Не багато насъ плеще:

Двадцятеро й троє
На подвір'ячку твоімъ.

Когда свахи пропоютъ, теща, приготовивъ горшокъ „оброку“, смѣшанного съ водой, береть хлѣбъ и выходитъ къ зятю. Благословивъ его хлѣбомъ, она подымаетъ горшокъ съ овсомъ вверхъ и говоритъ:

„Сину, дай тобі, Боже, здоровья!“

— Дай, Боже!—отвѣчасть тотъ.

„Дай, Боже, щобъ бувъ веселій, якъ весна, богатий, якъ земля, а здоровій, якъ вода“.

— Дай, Боже! повторяетъ зять.

Теща надпиває три раза изъ горшка; музыка играетъ „вівать“, а свахи поютъ:

988.

Пішовъ дідъ по гриби,
Баба по опеньки;
Дідъ свої посушивъ,
Бабини сиренъки;
Дідъ свої посушивъ,
Баба поварила (bis),

Діда накормила.
„Хлещи, діду, юшку,
За бабину душку,
Ще й за того дідуся,
Шо хороша бабуся“.

Теща, выпивъ третій разъ немного „оброку“, передаетъ его зятю, который, попробовавъ предварительно, бросаетъ горшокъ черезъ голову. Если при этомъ горшокъ разобьется, значить у новобрачныхъ будутъ дѣти; если же не—останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ обыкновенно дружбы жениха

*) С. Колюсики, Ушицкаго у.

стараются сейчас же разбить горшокъ палками. Послѣ этого теща цѣть къ зятю, приговаривая точно также, какъ и тогда, когда подчиваля зятя „оброкомъ“. Затѣмъ она подноситъ по рюмкѣ всѣмъ, стоящимъ въ сѣняхъ, послѣ чего всѣ идутъ въ избу. Въ это время свахи поютъ:

989.

Добри-вечіръ тому (bis),	Старому й малому,
Хто є въ цімъ дому:	И Богові святому.

На это привѣтствіе свахъ, дружки въ избѣ хоромъ отвѣчаютъ:

990.

Бодай, здорови були,	За старого й за малого,
Що насть не забули,—	Й за Бога святого.

Невѣста, при входѣ въ избу жениха, береть съ „гильця“ въ руку овса и бросаетъ въ глаза жениху, а сама припадаетъ къ столу, при чёмъ старшая дружка накрываетъ ей голову платкомъ. — Приходитъ женихъ и целуетъ ее, о чомъ было уже сказано выше. Затѣмъ въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ слѣдуетъ обрядъ пришиванія „квітки“, о которомъ было упомянуто при описаніи „дівичь-вечора“.

Роздача подарковъ молодого.

Свахи кладутъ по порядку на тарелку всѣ подарки, какіе только женихъ забралъ изъ дома для родителей и родственниковъ невѣсты. Сверхъ подарка (платка или чего либо въ этомъ родѣ) кладется калачъ; дружба береть тарелку и кричитъ: „Есть въ цімъ дому нашего пана молодого и пані молодої тато родзоний; просять панъ молодий и пані молода, свать и сваха, и я просю на той чесній подарунокъ — а проше!!!“

Отецъ „молодої“, услыхавъ, что его дружба просить принять „чесній подарунокъ“, подходитъ, кланяется на всѣ стороны, береть „подарунокъ“ и отходитъ. Потомъ такимъ-же точно образомъ дружба кладеть на тарелку подарокъ, назначенный для тещи — сапоги. Дружба вызываетъ тещу получить отъ молодого подарокъ:

„Есть въ цімъ дому, говорить онъ; — нашего пана молодого и пані молодої мама родзона; просять панъ молодий, пані молода, свать и сваха, и я просю на той чесній подарунокъ — а проше!!!“

Теща, взявъ сапоги, кланяется и говоритъ:

— Даю сватові, свасі, пану молодому и дружбі за послугу.

Сказавъ это, она выходитъ на середину хаты, поднимаетъ сапоги вверхъ и, держа ихъ надъ головою, начинаетъ танцевать и пѣть:

991.

A.

1 Отце жъ тиі чоботи,	17 Та за цю вражськую
2 Шо зять давъ;	18 Шкапину,
3 А за ції чоботи —	19 Узять мою рідную
4 Дочкиу взявъ,	20 Дитину.
5 Чоботи, чоботи,	21 Чоботи, чоботи
6 Ви моі!	22 Ви моі!
7 Чомъ діла не робите	23 Вколупили серденъка
8 Ви мені? *)	24 Ви мені.
9 На річку йшла, чоботи,	25 Уже тиі чобити
10 Скрипучи,	26 Въ коморі,
11 А зъ річки йшла, чоботи,	27 А вже моя донечка
12 Риپучи,	28 Въ неволі.
13 Отце-жъ тиі чобити,	29 Уже тиі чоботи
14 Шо зъ бичка,	30 Деруться;
15 Чомъ діла не робите,	31 Роскішоньки дочечкі
16 Яєъ дочка.	32 Минуться..

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

B.

1 В=1 А Чи се..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,	
6 В=14 А Изъ..., 7 В=7 А, 8 В=16 А, 9 В=5 А, 10 В=6 А,	
11 Наробили клопоту,	
12 В=8 А,	
13 Я думала чоботи	
14 Юхтові,	
15 В=9 А А се, бачу...	
16 Шкапові.	19 А зъ річки йшла, чоботи,
17 На річку йшла, чоботи,	20 Хлипучі и проч.
18 Скрипучі,	

(С. Колосники, Уманск. у.).

B.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,	
7 В=11 Б... славоньки, 8 В=8 А, 9 В=27 Б, 10 В=28 Б, 11 В=29 Б,	

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждыхъ четырехъ строкъ.

12 Хлапучи.

13 В=5 А, 14 В=6 А, 15 В=11 В... славоньки, 16 В=8 А,
17 В=17 Б,

18 Скрипу, скрипу,

19 В=19 Б,

20 Схлену, схлену.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

992.

A.

1 Шо твои подарки — 4 А наши подарки —

2 Чорнис чоботи,

5 Билої китайки.

3 Шевской роботи;

(Изъ рук. сб. Кулеша).

B.

1 Б=2 А Наші й... (bis), 2 Б=3 А,

3 Зъ Києва привезени,

4 Шовкомъ мережени.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 186).

Въ то время, когда теща поетъ эту пѣсню, всѣ, находящіеся въ избѣ, скачутъ и бьють въ ладони, исключая свахи и дружбы, которые, не обращая на окружающихъ вниманія, продолжаютъ раздавать родственникамъ невѣсты подарки женника.

Свадни поютъ:

993.

A.

Ой на хаті зілля,

А въ хаті весілля;

На дворі бояри,

Якъ макъ процвітае.

За хатою липа,

Золотомъ облита,

Підіть обдеріте,

Свашокъ *) обдаріте.

(Ждановка, Полтавск. у.).

B.

Ой на дворі призьба,

На вій рушниківъ триста.

Підіте, унесіте,

Та бояръ прикрасіте.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

*) Вм.: „свашокъ“ поютъ: „дружокъ“; „бояръ“ (Коченевъ, Новоградволинск. у.).

994.

Первая квітка—то-жъ Иванко...
Несите дари за дари,
Да шобъ наши дари
Да у Кіїв стали.

Зъ Боришоля привезени,
Шовкомъ мережани,
Золотомъ гантовани,
Свому роду даровани.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

На что имъ дружки отвѣчаютъ:

995.

У насъ роду много,
У васъ подарківъ немногі;

Є кому відберати,
Нема чимъ дарувати.

(С. Колюсник, Ушицк. у.).

Свахи:

996.

Нашъ Иванко (Маруся) яєъ малевання, (bis)
Треба ёму пошанования,
Треба ёго пошанувати,
До боку хустку дати.

(С. Колюсник, Ушицк. у.).

Подарки со стороны невѣсты.

По окончаніи этихъ пѣсень, теща отправляется въ комору за „рушинками“, которые потомъ дружба невѣсты долженъ раздать родителямъ и родственникамъ жениха. Когда теща идетъ въ комору, дружки и свахи поютъ:

997.

A.

- 1 Ой на дворі призъба, (bis)
2 На ній рушниківъ триста;
3 Підіте, унісіте,
4 Боярівъ прикрасіте.

B.

- 1 У коморі сволокъ, (bis)
2 На нимъ рушниківъ сто сорокъ;
3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
(С. Колюсник, Ушицк. у.).

Теща, возвратясь изъ коморы съ рушниками, передаетъ ихъ „дружбѣ“ невѣсты. Онь кладеть одинъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Есть въ щіль“

дому нашего пана молодого староста (говорить имя старости); просить панъ молодий, пані модода, сватъ и сваха, и я просю на цю барву—а проше!..“

Такъ дружба невѣсты вызываетъ поодиночкѣ всю родню жениха.

Тѣ подходить, берутъ „рушинъ“ съ тарелки и благодарятъ за поднесенный подарокъ.

Во время раздачи подарковъ поютъ:

998.

Ой роде, роде богатий!
Даруй товаръ рогатий;

А ви, сестриці—телиці
А ви, протійці—по копійці.

(С. Жаботинъ, Черкасск. у.).

999.

Хутенько ся, маршалочку, увивай,
А всю нашу родинонъку обсиай.

У насть родоньку есть много,
Обсиай ёго всёго.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1000.

Обдали дари,
Якій съ ме мали:
И житній й пшенишній,

Родові вилишній;
И житній и яшній,
Родові удачній.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1001.

На тихому дунаечку білила,
На крутому бережечку стелида,
А всю свою родинонъку одарила.
То-жъ-то наша Маруся прядка була,
То-жъ-то вона раненько вставала,
На подарочки напряла,

Усю свою родинонъку обділяла.
Не дивуйте, маршалочки,
Що короткі подарочки.
Нова, нова не зродила,
Стара ненька не зробила,
А я молоденька, гуляти раденька.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1002.

Дзенъкуємъ молодусі
За тоненькі обруси,
Що раненько вставала,

Да тоненько напряла,
И біленъко вбілила,
И всіхъ бояръ обділила.

(Кривинъ, Острожск. у.).

Когда подарки раздадутъ, постороннія женщины берутъ рѣшето и становятся возлѣ печки на „лаву“, стучать въ рѣшето и припѣваютъ:

1003.

A.

1 Решето тороточе,
2 Чого-сь воно хоче:

3 Півтора золотого
4 Да й одъ князя молодого.
(М. Шендоревка, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А... тороче, 2 Б=2 А, 3 Б=4 А Відъ пана..., 4 Б=3 А.
(М. Тавровъ, Винницк. у.).

В.

1 В=1 А... торохоче, 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=2 А Червоного...
5 И відъ слугъ ёго.

(С. Колесики, Ушицк. у.).

Свахи, дружби и старости бросаютъ въ рѣшето по копѣйкѣ. Если женщины замѣтять, что имъ набросали въ рѣшето уже довольно денегъ — угадать съ лавы; а если нѣть, поютъ туже пѣсню до тѣхъ поръ, пока не будуть удовлетворены.

Расплетаніе косы и покрытие головы.

Послѣ этого слѣдуютъ, въ различныхъ пунктахъ Малороссіи, различные обряды. Въ однихъ мѣстахъ ¹⁾), приступаютъ къ дѣлежу коровы, а въ другихъ ²⁾), принимаются „расплѣтать косу“ невѣстѣ и завязывать ей голову „серпанкомъ“ или „наміткою“, и потомъ уже, совершивъ этотъ обрядъ, кѣлять коровай. Мы уже говорили выше о расплетаніи косы, поэтому здѣсь только упомянемъ о тѣхъ мѣстныхъ особенностяхъ или добавленіяхъ, о которыхъ не было сказано при расплетаніи косы въ воскресенье, передъ вѣнцемъ. Въ Липецкой слободѣ, Харьковской губ., косу расплетаетъ невѣстѣ сестра ея. Свашка становится возлѣ жениха съ правой стороны, а сестра невѣсты возлѣ нея съ лѣвой стороны. Женихъ выплѣтаетъ изъ косы невѣстѣ красный кусокъ ленты, который называется „кісникомъ“, или же „косникомъ“ и береть его себѣ. Потомъ свашка и сестра невѣсты, продолжая расплетатъ косу, говорятъ:

„Старости, пани старости! Благословіть чесну косу росплетати, молод покрити!“

¹⁾ М. Гостомль, Кіевскаго уѣз.; Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Михалково, Мозырскаго уѣз.; Лугини, Овручскаго уѣз.

— Богъ благословить! отвѣчаютъ иль.

„Въ друге и въ трете!“

— Богъ благословитъ всі три рази!

При этомъ подаютъ на тарелкѣ гребешокъ и немного масла. Свашка, росчесавъ голову жениха, расплетаетъ косу молодой, которую потомъ расчесываютъ тѣмъ же гребешкомъ, смазываютъ масломъ и заплетаютъ въ двѣ косы. (Дѣвицы на лѣвой сторонѣ Днѣпра носятъ волосы, заплѣтенные въ одну косу). Свашка плететь одну, а сестра другую. Невѣста плачетъ. Тогда мать невѣсты подходитъ къ столу съ „серпанкомъ“, или „наміткою“ въ рукахъ¹⁾, три раза перекрестится и „завивае“ дочь свою въ „серпанокъ“. Въ Новоградводолинскомъ уѣздѣ, передъ повязываніемъ головы, свахи машутъ платкомъ надъ головою невѣсты, которая, какъ будто не желая оставить навсегда „діування“ и покрыть свою „головоньку“, старается вырвать платокъ и бросить его подъ ноги; но всѣ усилия ее остаются напрасны: ей повязываютъ.

При этомъ поютъ:

1004.

Кому іхати по завивайло,
Та на море підъ біль камень?
Дружку іхати по завивайло,
Та на море підъ біль камень.
Дружко поіхавъ, каменя не знявъ:

И завивайло не взялъ...
Ой, кому іхать и т. д.
Молодий поіхавъ, каменя знявъ
И завивайло доставъ.

(Lud Ukrainski, т. I., стр. 221).

1005.

A.

- 1 Догадайся, Марусю,
- 2 Чого мати у комору пішла?
- 3 Чи по рутьяній вінокъ,
- 4 Чи по біле завивайлечко?

- 5 Білее, та блесенькее,
- 6 До паперу рівненькее,
- 7 Що зъ білого цвіту
- 8 Та по всему світу.

(Нар. юж.-рус.-пѣс. Метлинскаго, стр. 206).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
- 3 Чи по медъ, чи по горілку,
- 4 Чи по тонку намітку?

(М. Гостомъ, Кіевск. у.).

¹⁾ Въ некоторыхъ мѣстахъ, впрочемъ, невѣstu повязываютъ обыкновеннымъ платкомъ.

1006.

Чи бачишъ ти, Марисю,
Якъ свати муштрутуться,
До кісоньки готовуються.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1007.

Иди, Марисенько, до комори
Зо скринею поговори;

Вінеси полотенце,
Тонкее накриванце.

(Lozinski, стр. 128).

1008.

Ой, видай, батеньку, корозай;
Ой, видай зъ нової комори;

Ой, видай на тисови столи,
Ой, видай на кружати обруси.

(Lozinski, стр. 129).

1009.

Ой, ти, душечко наша, Марусенько,
Ой, глянь на порігъ—диво:
Несуть твое діло,
Якъ біль білесеньке,

Якъ папіръ тонесеньке;
Біле білування,
Вічне покривання.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 207).

1010.

Зъ-за дубової колудочки,
Да виползло три мурашечки,
Да винесли да завивальце

Тонкее, біленькее,
И паперу рівненькее.

(Михалково, Мозырск. у.).

1011.

Поглянь, Марисю, на порігъ:
То йде дружбоинко, ворогъ твій,
Та несе коровай на віці,
Білее завивало на тарильці,
Якъ біль біденькее,

Якъ папіръ тоненъкее.
Та ні вітеръ ёго не звіє,
Ні сонце ёго не спале,
Ні дрібенъ дощикъ не змоче:
Молода Марися износе!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 207—208).

1012.

Бережися, сестрице, бережися!
Онъ твій братець изъ вікомъ иде,

И біле завиванне несе.

— Мені сеє завиванне да не на нічъ:
Мені сеє завиванне на увесь вікъ,
Пійде славонька на увесь світъ.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 208).

1013.

Ой, де пішла, де поділася,
Да Марусина мати?
Да нехай йде изъ-підъ пису,
Да нехай несе малевану мису
И біле завивалечко.

Ой, білее та біленькее,
Якъ димъ, да тоненькее;
Ой білее да завивайлло,
Да вічнее покривайлло.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 207).

1014.

Ей, дорадайся, Марисю,
На що коровай внесено,
На коровай повиванне,
На твою косу покриванне?

— Южъ я ся давно догадала,
Що мені въ батенька не бити,
Зъ рутки віночківъ не вити,
До таночка не ходити.

(Lozinski, стр. 129).

1015.

A.

- 1 Покривайница плаче—
2 Покриватись не хоче.
3 Серпанки — поганки,
4 Биндочки → коханочки.

- 5 Покриваю тебе, моя доненько,
6 Будь здорова, якъ вода,
7 А богата, якъ земля.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

1. $B=1$ A, 2 $B=2$ A,
3 Якъ-би вода не хтіла,
4 То би въ батенька сидла.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

B.

- 1 $B=1$ A Завивалочкa...
2 Завиваціся хоче
3 У тканки въ серпанки,
4 Въ дорогіe подарки.

(Давыдъ-городокъ, Мозирск. у.).

Г:

1 Г=1 А Покривалочка..., 2 Г=2 А,

3 Не такъ покриваться,

4 Якъ съ нами роставаться.

(Быть рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 228).

Д.

1 Д=1 Г, 2 Д=2 А... хоче,

3 Щобъ не дівувать,

4 А бабувать.

(Быть рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 528).

1016.

Ой, що-жъ бо то унесено,
Що дивиться та весело,

Зъ-підь білого цвіту,
Що по всому світу?

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, т. I, стр. 222).

1017.

Літала, літала сива зозуленька;
 Стало вечоріти, стала нижче летіти;
 Стало смеркати, стала вона кувати.
 „Ой, чого куешъ, чого жалуешъ, сива
 зозуленька?
 Ой, чи тобі жаль темного лугу,
 Чи гіркої калини?“
 — Ой, не жаль мені темного лугу,
 Ни гіркої калини, —
 Тилькі мені жаль про літаничко,
 Раннємъ куваннечко“.
 Гуляла, гуляла дівка Марися
 Весь день веселенька;
 Стало вечоріти,

Вона стала смутіти;
 Стало смеркати,
 Вона стала плакати.
 „Чого плачешъ, чого жалуешъ,
 Молодая Марисю?
 Ой, чи тобі жаль батька старого,
 Чи подвір'ячка ёго?
 — Ой, не жаль мені батька,
 Тилькі жаль мені русої юсі,
 Дівоцької краси;
 Дівки гуляють, кісками мають,
 А мене не пріймають.
 Хоця й приймуть, хоць не приймуть,
 Такі правдоночкі не скажуть.

(С. Дашковци, Литинск. у.).

1018.

Куди ти, дівочко, гляділа
 Що ти собі розикеа (?) вигляділа?
 Совині вочі, цаплинъ нось,
 Ой вінъ, дівочки, велими не пригожъ.
 Чого ти, дівко, грибки дмешъ,

Чи та свого розикеа не дождешъ?
 Ой, рожа, рожа, білий цвіть!
 За чимъ моого дитинки досиль ніть?
 Писала-бъ письма — не вмію,
 Поспілала-бъ посли — не смію.

Ой, сама-бъ пошла — боюся,
Зъ чистого поля вернуся.
А въ чистимъ долі сторожа,
Тая-жъ мене сторожа улове,

По голоску вгадае,
И по моей русой косухні,
По моей ӯшкової стежухні.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1019.

Ой, ву́йсоньку рисенъ (bis),
Май роде прекрасень!

Да гуляйте зо мною,
Якъ изъ ягодою.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1020.

A.

1 Ой, гоже, гоже, май мили Боже,
2 Що-жъ бо я учинила!
3 Ой, кого-жъ бо я вірно любила,
4 Той стоіть за плечими;
5 А зъ кімъ-же була люба розмова,
6 Той стоіть край порога.

7 А съ кімъ стояла по західъ сонця,
8 Той стоіть край віконця.
9 Ой, кого-жъ бо я роду не знала,
10 То зъ тимъ до шлюбу стала;
11 Не знала роду, пі родини ёго,
12 Та й стала дружиною.

(С. Дашковцы, Литинск. у.).

B.

1 Б=1 А Ой, ой же, ой же..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... гарне..., 4 Б=
4 А... дверима,
5 За дверима за дверочками,
6 Вмивається слізочками;
7 Б=9 А, 8 Б=10 А... на рушничокъ..., 9 Б=11 А, 10 Б=12 А Су-
дила...

(Полонное, Новоградволинск. у.).

1021.

Ой, гуляй, гуляй, білая риба,
По тихому дуваю,
Бо якъ підешъ на бистрі ріки,
Не будешъ гуляти:
Тамъ тебе зловлять,

Лущицю здоймуть,
И славний обідъ буде.
А зъ Марисі здоймуть віночокъ,
Надінуть серпаночокъ —
Славна жона буде!

(Мокраны, Кобринск. у.).

1022.

Где ся косойка діла?
Чи въ поле полетіла,
Чи ся въ клубойко звила?

Вона въ поле не летіла,
Єно ся въ клубойко звила.

(Lorinski, стр. 180).

1023.

Да неділько наша, неділько,
Та не вже-жъ наша Марися не дівка.

Вже въ ії косоньки немає,

Тилькі ії весіллье гуляє.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

1024.

A.

- 1 Ой, на горі жито,
- 2 А въ долині просо;
- 3 Ой, жаль мені тебе,
- 4 Моя русивая коса!
- 5 Ой просо, просо — волоття,
- 6 Ой, косо, косо — золоття!
- 7 Да не рікъ я тебе кохала,
- 8 Що суботоньки чесала,
- 9 Що неділеньки вмивала,
- 10 За одинъ ранокъ этиряла.

- 11 Ой, седили лебеді на воді,
- 12 Та й полетіли на ріки,—
- 13 Распустили русу косу на віки.
- 14 Отъ тобі, Марусю, за тоє,
- 15 Не плети кісоньки у троє;
- 16 Завтра заплети кісоньку въ дрібушкі,
- 17 Та вже-жъ тобі не ходити въ дружки.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинського, стр. 206).

B.

- 1 Б=1 А... приничейка, 2 Б=2 А А на...
 3 Жаль ми тя завивати,
 3 Б=4 А... жовтая...

(Lozinski, стр. 129).

1025.

Марисю, Марисейко!
 Где-сь діла свій віночко?
 — Дала мъ ю оковати,

До скринойкі сховати.
 За замки товгай (?)
 На віки вічні.

(Lozinski, стр. 130).

1026.

Тамъ за городомъ просо;
 Сховайся, жовта коса,

До скрині замчистої,
 На віки вічністі.

(Lozinski, стр. 129).

1027.

Ой, вінку-жъ мій, вінку,
 Зъ крячасто(го) барвінку!
 Куповала-мъ тя въ ринку,

Замикала-мъ тя въ скринку,
 Теперкі тя не рушу—
 То й заплакати мушу.

(Lozinski, стр. 128).

1028.

Приїхали паничі,
Взали косу підъ мечі;

Посікли, порубали,
Підъ рубойку сховали.

(Lozinski, стр. 130).

1029.

A.

- 1 Ми-жъ тебе, сестрице, скрываємъ,
 2 Щастъя й доленъки не знаємъ...
 3 Будь здоровая, якъ вода,

- 4 А багата, якъ земля,
 5 А пригожа, якъ рожа.

(М. Шандеревка, Каневск. у.).

B.

- 1 Б=1 А Я... скриваю,
 2 Щасттъмъ, здоровъемъ наділяю.
 3 Б=3 А, 4 Б=4 А А будь..., 5 Б=5 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 208).

B.

- 1 В=1 Б А... накриваю, 2 В=2 Б, 3 В=3 А Та..., 4 В=5 А...
 агода, 5 В=4 А А...

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 208).

Г.

- 1 Г=1 А,
 2 Щасттъмъ, здоровъемъ наділяемъ.
 3 Г=3 А, 4 Г=4 А Будь..., 5 Г=5 А Будь...
 6 Будь прекрасна, якъ весна.

1030.

То нашого полку козакъ,
Бо на німъ білій ковпакъ;

Роса коса росилетена,
Наміточка надъ очима.

(С. Колисики, Ушицк. у.).

1031.

Повідали намъ люде,
Ой що то туръ буде;

Ой не туръ, не турица,—
Єно красна молодиця.

(Lozinski, стр. 131).

1032.

Захімлили хімушечку,
Якъ у полі грушечку;

Сему, тому хімушечка,
А Ивану, якъ душечка.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 209).

1033.

Подивися на себе, діво,
Яке то твое діло:

Вечернєе покривалячко,

Вічнее завивалячко.

(С. Колоски, Ушиць. у.).

1034.

A.

1 Завивала мене дядина

3 Завивало изложила

2 И кісонькі не пригладила;

4 И кісоньки не вронила.

(М. Шеандеревка, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А. (Михалково, Мозырск. у.).

1035.

Росплітала дядина
Да не жалослива!

А сестриця принялася,
Такъ слізками облилася.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 206).

1036.

Ой, погано, Марисю, погано;
Скинь чепець підъ столець,
Латку поганку

Скинь підъ лавку,
Рутяненський віночокъ
Склади на головку!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 209).

1037.

Марисю, догадайся,
Повивати не давайся!
Покінь чепець
Підъ пець,

А кібалку
Підъ лавку,
А віночокъ
На головку.

(Lozinski, стр. 180).

1038.

A.

1 Марисю дівко,
2 Кинь шапку до дідька:

3 То тобі не подоба,
4 Бо не пристало до лоба.

(Кривинъ, Острожск. у.).

B.

1 Б=3 А Це-жъ тобі, Марисю..., 2 Б=4 А Не приставъ чепець..
(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 207).

1039.

Скинь чепець, кинь пудъ столець,
Да надінь стрічки и коснички,
Да ходімъ зъ нами на вечорнички.

(М. Гостомъ, Кіевск. у.).

1040.

A.

1 Таки буде не по вашому,	13 И стрілку, и лучокъ,
2 А буде по нашому;	14 И передній топичокъ.
3 Якъ би ми схотіли,	15 Слухайте, дружечки, де голубка
гуде?
4 Ми-бъ ій до дунаю повели,	16 Не голубка гуде,
5 Ми-бъ ій тамъ кісоньку заплели,	17 То Марусенька гомонить —
6 Ми-бъ ій зъ собою увезли.	18 Дівованнє здає:
7 Слухайте, бояри, де голубъ гуде?	19 Нате вамъ, дружечки,
8 То не голубъ гуде,	20 Дівованнє мое,
9 То Иванъ гомонить —	21 Шапку и віночъ,
10 Молодество здає:	22 И первый починокъ.
11 — Нате вамъ, бояри,	
12 Молодество мое	

(Бытъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 529).

B.

1 Б=3 А Коли-бъ..., 2 Б=4 А... розвертіли,	6 Изъ собою посадили;
3 Повели у садочокъ,	7 Да склались по грошу,
4 Извели віночокъ;	8 Купили стрічку хорошу.
5 Дівкою нарядили,	

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 210).

B.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 Б, 3 В=3 Б... ліски,
4 Заплели-бъ у віски.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 210).

1041.

A.

- 1 Казавъ-же ти, та берестоньку,
2 Що не пущу зъ себе листоньку —
3 А тепера пускаешъ,
4 Сиру землю вкриваешъ.
5 Казавъ-же ти, та мій батеньку,

- 6 Що не дамъ тебе, моя доненько;
- 7 Теперъ даєшъ, та й не жалуєшъ,
- 8 И світъ мені та й завызушъ
- 9 Білою павутиною
- 10 И съ чужою дитиною.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А Да й..., 3 Б=3 А... да й..., 4 Б=4 А... да й
устилаєшъ, 5 Б=5 А.

(Новицкій).

1042.

Хвалилася княгина,
Що є дарівъ скриня;

Хиба іхъ не маєте,
Що намъ іхъ не даете.

(Lozinski, стр. 181).

1043.

Подивися, дружбоночко, на мене,
Твоя шапочка у мене;
Ой не шапочка — колпачокъ,

Вайми, дружбоночко, шостачокъ;
Ой не шостачокъ — тамара,
Буде твоя вся слава.

(Lozinski, стр. 128).

1044.

Повибивай, мати, клинці,
Где вішала Марися вінці;
Вибивайте кіючки,

Где висили біндочки;
Забивайте носки
На серпанки тонкі.

(Lozinski, стр. 128).

1045.

A.

- 1 Зробили-жъ ми діло,
- 2 Ажъ намъ чоло вірло:

- 3 Зъ коржа — палянцю,
- 4 Зъ дівки — молодицю.

(М. Тицровъ, Винницк. у.).

B.

- 1 Що хтіл,
 - 2 Те зробили
- 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(С. Колюсикі, Ушицк. у.).

B.

- 1 Теперъ нарядили,

2 Якъ сами хотіли:

3 В=3 А, Зъ вниша..., 4 В=4 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 210).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б То..., 3 Г=3 А Зъ тіста..., 4 Г=4 А.

(Lozinski, стр. 131).

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, послѣ завѣзыванія невѣсты „серпакомъ“, подносятъ жениху на тарелкѣ платокъ.

Въ это время поютъ:

1046.

Наша Марися, якъ малевання,
Треба ії да пошанування;

Треба ії пошанувати —
За хустку гроші дати.

Женихъ выбрасываетъ деньги изъ кармана, сообразуясь съ цѣнностю платка, а невѣста беретъ платокъ и затыкаетъ его за поясъ жениху съ правой стороны.

У гоцуловъ¹⁾ и въ западныхъ уѣздахъ Волынской губ., не расплетаютъ молодой косы, а отрѣзываютъ. Самое отрѣзываніе косы происходитъ такъ: Свекоръ, взявши конецъ косы въ руки, привязываетъ ее къ нарочно вбитому для того въ стѣну гвоздю. Женихъ, танцуя съ дружкомъ, долженъ при этомъ показать столько ловкости, чтобы конецъ невѣстиной косы непремѣнно отрубить однимъ ударомъ топора. Если ему это не удастся, то гоцулки пророчать молодой несчастливое житѣ; если же коса будетъ отрублена, то — счастливое.

ВЫНОСЬ И ДѢЛЕЖЪ КОРОВАЯ.

Дружко моетъ руки, приготовляясь рѣзать коровай, для того чтобы раздѣлить его между присутствующею публикою. Ему поютъ:

1047.

Мие дружко ручки,
Поглядає на колочки,

Чи вісять рушнички,
Повтерати ручки.

(М. Лушин, Овручск. у.).

Дружко, помивъ руки и помолившись Богу (Отче нашъ...), отправляется

¹⁾ Лозинский, стр. 131.

въ комору и выносить оттуда на „віці“ коровай, на которомъ сверху лежить „очіпокъ“, „серпанокъ“ и два „рушники“. Взять коровай, онъ говоритъ:
„Господи, Іисусе Христе!“

Старосты на это возваніе ко Христу, отвѣчаютъ: „Аминь“.

„Спасибі й за Аминь,“ говоритъ дружко, а потомъ, подойдя къ порогу избы, продолжаетъ далѣе: „Старости, пани підстарости! Благословіть цей чесній хлібъ у чесній домъ унести!“

— Богъ благословить! отвѣчаютъ ему.

„Въ друге и въ третє“.

— Богъ благословить всі три рази!

Дружки, увидѣвъ дружка съ короваемъ въ рукахъ у порога избы, поютъ:

1048.

Дружко коровай несе
И кудрами трясе;

Хоть тряси, не тряси,
Намъ коровую даси.

(М. Гостомъ, Кіевск. у.).

1049.

Точися, короваю,
Черезъ сіни до світлойки,
Межи красній дівойки.

(Loziaski, стр. 94).

1050.

A.

- 1 Несуть твоє діло:
- 2 Коровай зъ шишками,
- 3 Розлука зъ дружками.
- 4 Світи, Боже, зъ раю,
- 5 Нашому короваю,
- 6 Щобъ було виднесенько
- 7 Краяти дрібнесенько.
- 8 Дрібненько, бояроньку,

- 9 Коровай край,
- 10 Всю нашу родиноньку обсильай,
- 11 Насъ, дружечокъ, не забувай
- 12 И намъ шишечку оставляй.
- 13 Якъ намъ шишечки не буде,
- 14 То ми на дорозі переймемъ,
- 15 Силою коника одиймемъ
- 16 И до сорома приведемъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 Б=5 А... місяцю..., 2 Б=6 А До Божого..., 6 Б=7 А, 4 Б=8 А,
- 5 Бо марисинъ рідъ великий,
- 6 Шобъ було чимъ обділити:
- 7 По Україні, по Волині,
- 8 По всенійкій родині.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1051.

Ми пшуњку пололи
И руки покололи;

А ви, дружки, знайце,
Намъ короваю дайце.
(С. Михалково, Мозырск. у.).

1052.

Зрівна, старосто, үрівна,
Край коровай здрібна;

Треба ся складати,
Всю родину даровати.

(Lozinski. стр. 104).

1053.

Ой, край ти, дружко, коровай,
Та всімъ родичамъ роздавай;

А вамъ, дружечки, шишечки,
А вамъ, бояри, шпичечки.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1054.

Горали ми новицю,
А сіяли пшеницию

По горі и по долині,
Щобъ було всій родині.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Потомъ дружко повторяетъ возваніе: „Господи, Іисусе Христе, сине Божий!“
Старосты отвѣчають: „Аминь“.

„Спасибі й за амінь,“ говоритьъ онъ. Затѣмъ продолжаетъ: „Старости, пани підстарости, благословить цей чесній хлібъ на чесній миръ рознести!“

— Богъ благословить.

„Въ друге и въ трете!“

— Тричи разомъ!

Получивъ благословеніе, „дружко“ рѣжеть коровай; а „поддружий“ держить тарелку, на которую кладеть отрѣзанные дружкомъ куски коровая и разносить по старшинству, именно такъ: прежде всего дружко, вырѣзавши верхнюю „шишку“ коровая, разрѣзываетъ ее пополамъ и передаетъ жениху и невѣстѣ; потомъ отрѣзываетъ еще кусочекъ и посылаетъ отцу и матери невѣсты; за тѣмъ отрѣзываемъ еще кусочекъ и, обращаясь къ поддружому, говоритъ: „А це намъ зъ тобою, товарищу!“ и отдаєтъ ему кусокъ; наконецъ, рѣжеть опять и подаетъ „поддружому“, который, положивши на тарелку, разносить по порядку всѣмъ гостямъ, находящимся въ избѣ¹⁾.

¹⁾ Липецкая слоб., Харьковской губ.

До раздачи коровая, когда онъ стоитъ еще на столѣ, поютъ:

1055.

Привезено зілля
Зъ трохъ гіръ на весілле;
Поставляно зілля,
На столі-престолі.
Одгадай, дружбоньку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю;
Бо статечний розумъ маю.

Угадай, сванечку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю,
Бо статечний розумъ маю.
Одгадай, Марисю,
Що жъ то, за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю —
Ти напѣвъ святай короваю.

(С. Миновъ, Дубенск. у.).

1056.

Витай, витай, святай короваю;
Витай, витай изъ Божого дома.
„Дежъ ти бувъ, святай короваю?
Що жъ ти видавъ зъ Божую дару?“
— Бувавъ же я въ чистому полі,
Стяуавъ же я яругу пшеницею,
А теперъ стою на тисовому столу,
А теперъ стою на льняному убруси;
Видавъ же я місяце зъ зорою;
Видавъ же я убое ясненькі.

Не есть то ясненькій місяченко,
Но то мні е ридненькій батенько.
Не есть то мні ясная зуронька,
Но то мні есть ридная матюнка.
Сидеть собі двое удали
И спувняють собі повненькі повни;
Сидеть собі въ нувенькій свитлиці,
Спувняють медъ, вино склянниці;
Тамъ вони у золутя сеютъ.
И медъ-вино спувнєютъ.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

1057.

Да рано, рано, здумайте, бояре,
Нешто въ лесе звеніло,
Не звеніло-говорило:
— Да за горою новий двуръ,
А въ томъ двурі весілле:
Да стоять столи тисовине,
И скатерті бельчатине,
Лежить коровай гнбчастий,
А що жъ въ тому коровай?
Зъ семи полей пшеница,
Зъ семи крениць водиця,
Зъ семи мажей сольница,
Зъ семи двуровъ маслечко,
Зъ ярихъ пчолокъ медочокъ,

Зъ семи курокъ яечка.
Да здумайте, бояре,
А которому дружку
Коровай краяти?
Меншому дружку коровай краяти!
Меншій каже: „не вмію,
Ще къ тому не смію,
Я ни ножика не маю—
И коровай не вкраю“.
Большому дружку коровай краяти!
Большій каже: „я вмію,
А ще къ тому и смію—
Я и коровай украю“.

(Михалково, Мозырск. у.).

1058.

Шросили мене до короваю,
А я ножика не маю.

Ой, ристю, коню, ристю, въ ногоню
По ножицъ до дому.

(Рохань, Холмск. у.).

1059.

Розбірайся, короваю,
Зъ зеленого розмаю,
Зъ червоной калини,

Зъ зеленого барвінку,
На тисову тарілку.

(Рохань, Холмск. у.).

1060.

Дружко хоче коровай краяти,
Да не знає звідкиль почати,

Чи зъ гіроньки, чи зъ долиноньки,
Чи зъ серднеї шишкі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

А когда дѣлять коровай, то поють слѣдующія пѣсни:

1061.

Благослови, Боже,
И отець и матери

Своему дитятю
Коровай роздати.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1062.

Нашъ старостойко, якъ панъ,
На нимъ зелений жупанъ;

Вміє коровай краяти,
Родині роздавати.

(Lozinski, стр. 104).

1063.

Дружко коровай крае,
Ёму Буйгъ помогае...
Золотий ножицъ мае,

Сребрную тарілочку
Обсилати родиночку.

(Мокраны, Кобринск. у.).

1064.

Нашъ когутъ чернокрилий,
Нашъ дружбоњка чернобривий,

Не жаль ёму дати,
Коровай краяти.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 84).

1065.

Крайте коровай, крайте,
Родоньку не минайте:

Одъ меншого до венкшого,
Хоть по кусочку дайте.

(Рохань, Холмск. у.).

1066.

Дружбо́нько коровай крае
Усю нашу родино́ньку обсилае,
Бо въ нась роду есть много—

Обсилаи ёго всёго;
Щобъ ёго обділти,
Щобъ ёго не гнівити.

(Заславск. у.).

1067.

Дружбо́ньку нашъ, голубо́ньку,
Ой, дай же намъ хоть крайнюю
Коровайнюю шишечку;

Якъ не даси, у бору перейму,
И коня одийму,
Старшому боярину подарую.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1068.

A.

- 1 Подивися, дружко,
- 2 Що бояре коровай крадуть,
- 3 Да за пазухи кладуть.
- 4 То въ міхъ, то въ кишеню—

- 5 Батькамъ на вечеру;
- 6 То въ міхъ, то въ рукавиці—
- 7 Дівчатамъ на вечорниці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

- 1 В=1 А Да чи бачишъ ти..., 2 Б=2 А Якъ...,
3 За вилечко захиляються,
4 Короваемъ захиляються.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

C.

- 1 Староста коровай крае,
- 2 Злодісти ножикъ має;
- 3 В=4 А Що въ жменю...;
- 4 Сванейці на вечеру.

(Lozinski, стр. 103).

D.

- 1 Г=1 Б Дружко...,
2 А більшъ роскридає.
- 3 Г=4 А То въ ротъ..., 4 Г=4 В Для дітей...

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

E.

- 1 Напъ дружба коровай ріже,
- 2 А єму сопель зъ носа лізе;
- 3 Знатъ дружба дітей має,
- 4 Во коровай ховає,

5 Д=3 В То..., 6 Д=4 В Дітамъ...

7 Нашъ дружба пелехатий

9 Не має де сісти,

8 Літає въ коло хати;

10 Де короваю звісти.

(Рожань, Холмск. у.).

1069.

A.

1 Чи бачишъ ти, дружку,

5 Увесь коровай забрали:

2 Що за тобою жінка стоїть,

6 Хто въ міхъ, хто въ рукавички,

3 Семеро да дітей держать,

7 Дівчатамъ на вечернички.

4 Да усі съ кошелями,

(Изъ рук. сб. Куліша).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... твоя..., 3 Б=3 А,

4 На кожній дитинотці

5 По штири торбинонці.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1070.

A.

1 Ой ми роду не злодійского,

4 Короваю не крали,

2 А ми роду королівского;

5 Въ кишенью не брали —

3 Ми кошелівъ не брали,

6 Дружечки сбреҳали.

(Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Б=1 А... таківского, 2 Б=2 А... старосвітського,

3 По запічкомъ не ховаемося,

4 Подарочівъ не цураємося.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

B.

1 Б=1 А... попівского, 2 Б=2 А,

3 Щобъ же ви не дождали,

3 Щобъ ми у васъ коровай крали.

(Изъ рук. сб. Куліша).

1071.

Вибачай, родоньку, ласкаво,

Гуси води захотіли,

Що вамъ гусокъ не стало,

На дувай полетіли.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 34).

1072.

Попекли свахи гуски
Зъ гречаної лускі —

Роду не обділили,
Сами ся поживили.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 84).

1073.

A.

- 1 Тобі, дружко, не дружковати,
2 Тобі, дружко, да пановати,

- 3 Изъ хорошимъ станомъ,
4 У Киеві паномъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 В=1 А... та...,

- 2 Тобі, дружко, череду пасти,
3 Зъ сирою собакою,
4 Зъ товстою ломакою.

(Изъ рук. сб. Кудаша).

B.

- 1 В=1 А... да..., 2 В=2 А.. свині пасти, 3 В=4 В... великою...,
4 В=3 Б... да..., 5 Возьми шугу, да йди къ лугу
6 Да воливъ поганати,
7 Да не по тамеру брати.

1074.

Засвітіте свічку,
Глядить роду по запічку;
Бо въ Марусі рідъ великий,

Щобъ ёго обдарити,
Щобъ ёго не гнівити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Въ мѣстечкѣ Борисполь, Полтавской губерніи, Переяславскаго уѣзда, дружко, который самъ „крас и раздае коровай,” отрѣзавъ кусочекъ, вызываетъ тѣхъ, кому слѣдуетъ поднести, слѣдующими словами: „Дѣ старий батько й мати? ось який гостинець одъ молодихъ дітей вамъ!..“ Вызывающие выходятъ, получаютъ гостинецъ и говорятъ: „Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинецъ“.

Когда раздѣлять коровай, спрашиваютъ старость: „Старости, пани під-старости!“

-- Ради слухати, отвѣчаютъ тѣ.

„Чи довольни хлібомъ, сіллю?“

— Довольни, спасибі!“ и начинаютъ пѣть:

1075.

Раздали-сь мо дари,
Які-сь мо мали:

Житні й пшеничні,
А би були велишні.

(Рохань, Холмск. у.).

Въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, старшій сватъ несетъ коровай изъ кормы на головѣ, сопровождаемый музыкой. Принесши въ избу, ставить его на столъ и, точно такимъ-же образомъ, срѣзываетъ верхнюю шишку для молодыхъ; потомъ свою обязанность—рѣзать коровай—передаетъ менышему свату, а самъ раздаетъ родственникамъ жениха и невѣсты коровай съ подарками.

Раздавая коровай и подарки, сватъ подыаетъ руки выше головы; въ одной изъ рукъ онъ держитъ тарелку съ короваемъ, а въ другой—подарки и говоритъ: „Десь у вашего князя молодого и княгини молодой були близькіи приятелі (такіе то). А є вони, чи ні? Якъ є, то нехай обзываютьца; а ні,—то запорозцямъ отдамъ. Запорозці—добри хлопці цей подарунокъ приймуть“. Если при этомъ есть въ избѣ тѣ, которыхъ сватъ звалъ, то онъ отдаетъ имъ подарки и коровай; если же нѣть, то беретъ себѣ, или отдаетъ обратно тому, у кого звалъ, или же, наконецъ, запорозцамъ, о которыхъ онъ упоминалъ въ обращеніи къ *приятелямъ*, разумѣя подъ словомъ *запорозці* тѣхъ лицъ, которые не участвуя въ свадьбѣ, находятся зрителями ея.

Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, обращаются къ *хлопцамъ-запорозцамъ* только тогда, когда коровая остается много послѣ того какъ обдѣлять всѣхъ родственниковъ и гостей, Дружко, положивши на тарелку оставшуюся часть коровай, за исключеніемъ, такъ называемой, „підошви“ т. е. самой нижней части, которая обыкновенно назначается *музыкамъ*, обращается къ *запорозцамъ*: „Обсилае князь и княгиня даромъ Божимъ, не такъ даромъ Божимъ, якъ красою своею. Де тутъ есть запорозці—добри хлопці, щобъ ласкави були на сей часъ до насъ прибули да даръ Божий принали. Озовитеся, моі голубчики! Чи дома ви тамъ? Може пошли гулять зъ молодими жонками? Хлопці-запорозці, просимъ на коровай!“ „Молодие жоначи“ приходятъ „зъ помеломъ, лопатою, ролачами“ и пр. и берутъ оставшуюся часть коровай, и вмѣсто денегъ, которая здѣсь обыкновенно бросаются на тарелку, получивши кусокъ коровай, начинаютъ дарить *молодимъ* различныя вещи, которыхъ, конечно, молодые никогда не получаютъ; а это дѣлается исключительно для того, чтобы дать возможность

собравшейся публикѣ вдоволь посмѣяться. Иногда „хлопці-запорозці“ свою рѣчь приправляютъ циническими выходками; но это, впрочемъ, бываетъ только тогда, когда они находятся подъ вліяніемъ спиртныхъ напитковъ.

„Даруюць хлопці-запорозці — говорятъ они, получивши коровай — тиѣ пчели, що сѣдзаць у улі и гудуць, якъ дури; кошелями медь носаць, на галлі чапляюць; и даруюць того кабана, що ходиць за Днепромъ, личемъ оре, хвостомъ боронуе, все те Бугъ поровнуе; и даруюць хлопці-запорозці, де рукавички, що сімъ гудъ робили въ здохлої цялички...“

Каждый изъ „хлоцівъ-запорожцівъ“, которые въ данной свадьбѣ не принимаютъ на себя никакихъ обязанностей, а пришли только поглазѣть, и, желая превзойти одинъ другого въ остроуміи предъ многочисленной толпой,— старается придумать для молодыхъ такой подарокъ, который-бы возбуждать всеобщій смѣхъ и старается высказать свое предложеніе, какъ можно эффектнѣе, т. е. чтобы въ рѣчи его все было сказано *до прикладу*.

Ужинъ у невѣсты и прощанье ея съ дружками.

Передъ тѣмъ, какъ наступаетъ время жениху увозить къ себѣ невѣstu съ ея приданымъ: скринею*), подушками и вообще со всѣмъ имуществою, полученнымъ ею отъ родителей, наступаетъ ужинъ, *вечеря*. Женихъ и невѣста садятся за столъ въ такомъ же самомъ порядке, какъ сидять они на *посаді*, т. е. молодой въ красномъ углу на *покуті*, а *молода* возлѣ него съ правой стороны. Возлѣ жениха садятся свахи, а возлѣ невѣсты *придамки*. *Старшій бояринъ* садится противъ *молодыхъ*. Когда всѣ усажутся въ вышесказанномъ порядке, дружко забираетъ ложки, подходитъ къ столу и говоритъ:

„Пани старости, пани підстарости!“

Ему отвѣчаютъ: — Ради слухать!

„Благословить сей дрібний товаръ (при этомъ подымаютъ вверхъ *ложки*) на стулъ положить“.

— Богъ благословить!

„Разъ и другій разъ, и третій разъ“.

— Богъ благословить всі три рази.

Дружко кладеть ложки на столъ и сейчасъ же подаютъ ужинъ, который обыкновенно состоитъ изъ капусты, гороху, мяса, пироговъ, каши съ молокомъ, галушокъ съ молокомъ и проч.

*.) Скрыня во многихъ мѣстахъ Малороссіи замѣняется боджемъ, въ особенности у малоzemельныхъ крестьянъ.

На Подлясьї¹⁾, подають жаренаго пѣтуха, котраго приготавляють орігинальнымъ образомъ: гдѣ либо на горѣ, за седомъ привязываютъ его живьемъ къ лѣстницѣ и раскладываютъ подъ нимъ огонь; потомъ его варятъ и подаютъ подъ названіемъ „бажанта“. За столомъ сидять всѣ, за исключеніемъ новобрачныхъ, которые обыкновенно ужинаютъ въ коморѣ и только иногда за общимъ столомъ. Какъ въ первомъ, такъ и во второмъ случаѣ, молодые ёдятъ только для выполненія обычая.

Если новобрачные ужинаютъ въ коморѣ, имъ подаютъ одну тарелку на двоихъ и одну ложку, которую они должны ёсть, чередуясь. Во время ужина, кроме пѣсень, относящихся исключительно къ кушаньямъ, поютъ:

1076.

A.

- 1 Давай, мати, вечеряти, (bis)
2 Во будемо тутъ ночувати;

- 3 Давай, мати, хочъ жижки,
4 Во вже порожні кишки.

(С. Колесики, Ушицк. у.).

B.

- 1 Б=1 А... свахо...,

- 2 Бо не будемъ ночувати.
3 Сонъ головоньку клонить,
4 Нічь до домоньку гонить.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

1077.

Давай, мати, вечеряти,
По вечері поділимося.
Ходімъ, мати, у комору,
Поділимъ добро эъ тобою:
Тобі, мати, нити й бердечко,
Мені давай полотенечко;
Мені, мати, скрині та перини,—

Тобі, мати, горохъ-горохвини;
Тобі, мати, нові дойници,
Мені давай ряби телици;
Тобі, мати, нові обори,
Мені давай ряби корови;
Тобі, мати, порожні бодні,
Мені давай только довезти (коні).

(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинского, стр. 212—213).

1078.

Ізъ-за гори сонечко зійшло—
Сімъ сотъ дружокъ прийшло,

Сімъ сотъ и чотирі
Да всі чорнобриві.

(Ізъ рук. об. Куліка).

1) Lozienski, стр. 112.

1079.

Ви нась не просіте,
Тілько на стіль несіте,
Бо ніколи дзіньковати,

Треба душу трактовати.
Якъ ми душу потрактуетъ,
Въ той часъ подзінькуєть.
(Плотница, Пинск. у.).

1080.

Тобі, мамко, да настійчики,
Мені, мамко, да сувійчики;
Тобі, мати, нити й бердечко,

Мені, мамо, иолотенечко;
Тобі, мати, та стіна німа,
Мені, мамо, постіль біла.
(Нар. южн. русск. п'есни, Метлинского, стр. 218).

1081.

Ой іжте, та годуйтесь,
Та нічому не дивуйтесь,

Бо ви подорожні люде,
Вамъ сорома не буде.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

1082.

A.

1 Чомъ ти, Ивасю, не іси,
2 Що Маруся зварила:

3 То куратину, то гусятину,
4 То зъ перцемъ лебедину?
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Все то матінка...

3 Ой варила, приправляла,
4 Передъ затемъ то покляла.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

1083.

A.

1 Другая квітка—то жъ Маруся...
2 Чомъ не вечераешь,
3 Молода Марусё,
4 Що матюнка наварила?

5 Варила матюнка
6 Да все голубочки,
7 За для любої дочки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 Б=2 А... ти Марусю не гисишъ, 2 Б=4 А Все то... варила,
3 Ой варила голубочка,
4 Б=7 А Все то для своеі...

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

1084.

Въ окрудечку лілія,
За окрудечкомъ шальвія,
Тамъ панна сиділа,
Віночокъ робила
Ружавий, ружавий, ружавий.
Прийшовъ до неї молодий панъ:
„Дай мені віночокъ хочь іденъ“.
— Дамъ тобі віночокъ,
Бо твоя дівочка,
Бо съ молодий, бо съ молодий, бо съ
молодий.

Въ окрудечку стежечка,
За окрудечкомъ другая,
Тамъ мандрували три кавалери,
Четверта дівочка.
Іденъ каже: „люблю та“.
Другий каже: „возьму та“.
Третій каже: „мандруй зо мною“,
Та будешъ мені женою“.
Ой, на тарілці білий сиръ,
А въ сосідонікі жвавий синъ.
Коли бъ я знала, що вінъ мій,

Дала бъ ему перстень свій,
Перстенецъ зъ золота,
Краковська работа.
.....
Старосто, батьку нашъ,
Дай намъ пива, кеди машъ.
— Волайте ключницє—
Есть пиво въ певнице,
Най вамъ дастъ, най вамъ дастъ.
„Збудую тобі підсіння
Зъ калинового насіння;
Збудую тобі хаточку
Зъ калинового цвіточку,
Щобъ була моя миленька
Весела, весела, весела“.
— Товді я була весела,
Якъ у батенька я жила;
Якъ відъ него вдруженя,
То стала смутена.
Ой, гоя, гоя, роскошь моя,
Коли тебе я пущтила?

(С. Колоски, Ушиць у.).

1085.

Ой, гаю мій, гаю,
Я въ тобі часто буваю,
Василечкомъ обсіваю,
Барвіночкомъ обстилаю;

А тепера цвіть покриваю,
Тебе, гаю, покидаю (bis)
Въ превеликому жалю.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1086.

Зажурилась перепелочка:
„Бідна моя та голо очка!
Що я рано възвіврію вилятіла,
Нігде мені гнізда звити,
Нігде мені дітокъ наплодити:
Що по горахъ сніги лежать,
По долинахъ води біжать!“

Озоветься соловейчико:
— Не журися, перепелочки,
Есть у мене три сади зелени:
Що въ первому да гніздо зов'ємъ,
А въ другому дітокъ наведемъ,
А въ третому дітокъ погодуємъ.

(Нар. пісн. п'єсни Метлинськаго, стр. 211—212).

1087.

Ой на горі та на кам'яниці
 Танцювало два козаки и дві дівчини,
 Й два голубонька воду пили,
 Й два ведмеденьки ніженъки мили;
 Ой, ти, видмeden'ку, ой ти боровий,
 Ой, ти, пане свате, ой ти домовий.

(Ізъ рук. об. Кулиша).

1088.

Да черезъ сінечки,
 Да черезъ нові
 Усе сади да вишневі.
 Молода Марися
 Голубці годувала,
 Зъ голубцами да розмовляла:
 „Голубоньки мої,
 Загудите мені;
 Защебечіть, соловейкі,
 Да залайте тугу
 Темнинському лугу,
 Ще й моєму та паноченьку,
 Що вінъ мене дає,
 А ю самъ не знає —
 Щастя й долі та не вгадає“.
 — Да не самъ-же я Богъ,
 Да моя донечко,
 Щобъ я вгадавъ
 Твою долечку.
 Та проси, донечку, да Господа Бога,
 Щобъ щасливая твоя доля.

„Да уже просила, да уже молила,
 Да й не давъ Богъ, якъ хотіла!
 Ой, хто любивъ вірно,
 Той стоіть за дверима,
 Тяжко, важко да й здихає,
 Слізоньками умивається.
 Любивъ за сонця —
 Стоіть пудъ оконцемъ,
 Въ свистілочку да виграє;
 Хто ходивъ нарокомъ,
 До седить пудъ бокомъ
 И зъ Марисею розмовляє“.
 — Да чи ми-же тобі, дитя моя,
 Не казали,
 Чи ми твого серденъка
 Не втішали?
 Що й уже це тобі
 По садочку не ходити,
 Дорогого та й нараду
 Не носити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1089.

Ой, кувала возуленька въ саду непогоду!
 Хвалилася дівчинонька: „заміжъ не піду“.
 Да сухая рыбка не третъся,
 Да багатий, ненько, не шлесться;
 А убогій, ненько, не сміє,
 Такъ моя руса коса заговіє.

(Ізъ рук. об. Кулиша).

1090.

Гули, гули голубонькі,
Въ поле летячи,
Марусине діування
Въ крильцяхъ несучи.
Ой, пресила да Маруся
Свого братіка:

„Ой, перейми, мій братіку,
Свихъ голубцівъ.“

— Не таю вони, да сестрице,
Да поленули,
Щобъ твоє діування
Да й вернули.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1091.

Да чи ми-жъ тобі, да Марусенько,
Не казали?
Чи ми-жъ твого да серденька
Не втішали?
Да будо-жъ не йти да до броду
По воду;

Та будо-жъ тобі не слухати голу-
боньківъ,
Де два загуде;
Бо ті-жъ тебе голубонькі
Да й зрадять:
Одъ батенька до свекорка
Переманять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1092.

Да чого ти, Марусе, безъ кубла,
Да чи ти кудельки не скубла,

Да чи тобі матінка не давала,
Да чи тебе охота не брала.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 218).

1093.

— Росхильяйтесь, дуби, берези,
Росхильяйтесь, зелененькії,
Нехъ я забачу батенька свого,
Нехъ я забачу родненького. —
„Вже ти, Марисю, звінчана:
Буйни вітри не розвіють,
Дрібні дощі не розмиють,
Людскі язики не розмовлять“;

— Буйни вітри на лісъ пойдуть,
Людскі язики заніміють!
И схилилася верба сверха до кореня;
Схилилася Марися черезъ стіль до
матюнки,
На стіль головку клонить,
А подъ столомъ слізоньки ронить.

(С. Хорощаляка, Більськ. у.).

1094.

Ой, боромъ, боромъ боровицею,
Ой, хто-жъ те іде вечориною?
Ой, іде, іде Иванъ п'янний:
— Одчинай, Марисю, я твій коханий!

(М. Гостомль, Київск. у.).

1095.

Де-жъ бувъ селезень?
Де-жъ була утінка?
Селезень — на ставу,
Утінка — на плаву.
Теперь на одному
Сидать вони плаву;
Вкупі на плавочку,
Та ідять рясочку;
П'ють вони водицю

Зъ одної криниці.
Де-жъ бувъ Иванко?
Де-жъ була Мар'єчка?
Иванко — у батечка,
Маруся — у матінкі;
У одній світлониці
Ідять паланниці;
П'ють вони медъ-вино
Ізъ кубка одного.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 214—215).

1096.

А въ нашей Гостомлі шарварокъ —
Поідемо въ ярмарокъ,

Да купимо серпанокъ,
Да повеземо ії въ подарокъ.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1097.

Годій, родоньку, годій!
Южъ гусонькі на воді;

На дунай полетіли,
Бо питойкі схотіли.

(Lozinski, стр. 114).

1098.

Вийду я на долину,
Стану я на біlinu,
Крикну я на родину:
— Сходися, родойку,
Сходися въ купойку,

Якъ близкій, такъ далекій,
Убогій и багатій,
Подарунки видберати,—
Житній, пшенишні —
Все въ Бога велишні.

(Lozinski, стр. 118—114).

1099.

Мати всю нічку не спала,
Пірачко зберала,
Подушки складала.

Хто буде на нихъ спати,
То той буде викупляти.

(С. Переїма, Балтск. у.).

1100.

Жаль мені, мій батеньку, за тебе,
Остается мое зіллячко у тебе.
Уставай раненько,

Да поливай зілля частенько;
Раніми и пізніми рісоньками,
Дрібними своїми слізоньками.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 216).

1101.

— Та вже-жъ, ненько, вже-жъ иера-
ненько,
Чомъ не вчишъ мене, ненько,
Якъ свекорку годити?
, Та годи, доненько,
Годи, доненько,
Свекорку, якъ батеньку.
Да держи въ світлонці,

Якъ у віночку,
Рушникъ на кіючку,
То держи відерца
Все новенькі,
Водиці повненькі.
То свекорко війде,
Сюди, туди глине,
Вінъ тебе й не полає.

(С. Ждановка, Полтавськ. у.).

1102.

Виглядає Маруся
Ізъ-підь тонкого сирпанка;
Питається у людей,

Чи грозний еї свекорокъ?
Хоть грозний, не грозний,
Та не такій, якъ твій рідний:

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 520).

1103.

Сінечки мої яворови!
Будете не метени:
Ненька старенъка, а сестра маленька,
Я піду відъ батенька.

(Нар. юж. п'ес. Метлинского, стр. 214).

1104.

Полуднёвий вітеръ віє,
Всю капустицю розвіє;
Або намъ камень дайте,

Або квасомъ підливайте;
Капустиця зъ мукою,
Не пійде намъ рукою.

(Lozinski, стр. 118).

1105.

Ти, душечко наша, Марусе,
Забарни гості забарилися въ хаті;
А на дворі коня взято,

За дунай завдато —
За медъ, за горілку,
За Марусю дівку.

(Нар. юж. рус. п'ес. Метлинского, стр. 215).

1106.

Чого, сватовъ, сидите,
Чомъ до домонъку не йдете?
Додому, свати, до дому,

Поили коні солому;
На стані стоять — плачуть,
Свати до дому не хочуть.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

1107.

Іли, бояре, іли,
Цілого вола зъили,
По столу качаючи,
У попель вмочаючи;
На столі — ни вісточки,

Підъ столомъ — ні кришечки.
Наша капуста родила,
Наша Маруся садила,
Раненько вставала,
Частенько поливала.

(Нар. юж. рус. п'есни, Метлинского, стр. 215—216).

1108.

Де ці бурачки росли,
Що до насъ на стиль прийшли.

Чи кипіли, чи не кипіли,
Аби въ зубахъ не рипіли.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1109.

Сватайко зъ ряду зъїжає,
Свої коники на стени ставляє,

А сідлко въ комору ховає,
А суконькі въ скриню вкладає.

(Плотниця, Пинськ. у.).

1110.

Ой, дали намъ дівку,
Дайте ще постільку,

Скриню и пердину,
И въ двіръ господиню.

(Нар. юж. рус. п'ес. Метлинского, стр. 213).

1111.

A.

- 1 Ой, чого сидишъ, Марусю,
- 2 Чомъ не дакуенъ батеньку?
- 3 Уже-жъ коники нозапрягани,
- 4 Коники позавертани,
- 5 Велю коникамъ вівса дать,
- 6 А музиченьки постоять,
- 7 Та поки прийде батенько зъ саду
- 8 Та до мене на пораду.

- 9 Скоро батенько на порігъ —
- 10 Впала Маруся ажъ до нігъ:
- 11 — Спасибі тобі, ти мій батеньку,
- 12 За твое коханнячко.
- 13 Що я-жъ у тебе бувала,
- 14 Важкого діла не знала;
- 15 Ой тілько-жъ знала кісоньку змити,
- 16 Та въ таночку походити *).

B.

1 Б=11 А, 2 Б=12 А За свое..., 3 Б=5 А... конямъ сіна...	6 Зъ саду - винограду.
4 А боярамъ погуляти,	7 Батенько йде зъ саду
5 Шопи вийде мій паноченько	

*) Тіжє стихи повторюються єще два раза, толькож вмісто „батеньку“ поєтася въ 1-й разъ „мажіцко“, а во 2-й „брагінку“.

8 Марисю ведуть съ посаду.

9 Дѣкую тобі, мій батеньку,

Б=13 А... гуляла, 12 Б=14 А, 13 В=15 А... хату підмости,

14 Підъ кудількою сидіти.

(Мокашинъ, Черниговск. у., Новицкій).

B.

1 Чого-жъти, Марусю, досиживаєшъ?

2 В=2 А, 3 В=3 А... запряжени, 4 В=4 А И повозочки...

5 Тилько, батенько,

6 Сісти та поїхати;

7 Тилько, батенько, не пора,

8 Упала Маруся батеньку внизко:

9 В=11 А, 10 В=12 А... коханнепе, 11 В=11 Б... у тебе..., 12 В=14 А, 13 В=15 А... до світочку,

14 Та на улочку,

15 Та за віночокъ,

16 Та въ тамошокъ.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 531).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... кониченъки позапрягувати,

4 Погоничи на возахъ сидять,

5 Г=9 А... поруигъ,

6 Мариса єму низько въ моги:

7 Г=11 А,

8 Да за твою роскішненію:

9 Г=13 А Що... гуляла, 10 Г=14 А,

11 Куйсоньку счешу, личенько змию,

12 Г=15+16 В.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Д.

1 Д=8 А Да вже... запряжени, 2 Д=1 А... Марусенько, 3 Д=2 А,

4 Д=3 А..

5 Підъ ворота підведені!

6 Д=5 А Я... конямъ оброкъ..., 7 Д=6 А Возниченьки..., 8 Д=7 А Якъ прииде мій...

9 Зъ саду-винограду,

10 Такъ Марусенька съ посаду:

11 Д=11 А Ой, спасибі, мій... 12 Д=12 А... гуляннейко, 13 Д=13 А... гуляла, 14 Д=14 А,

15 Що въ неділечки, то все дівочки

16 Тамъ же я, молодая.

17 Д=1 А, 18 Д=2 А... матюньці, 19 Д=3 А,
20 У двіръ уведени.

21 Д=6 Д... 22 Д=7 Д, 23 Д=7 А Поки мати прийде..., 24
Д=9 Д, 25 Д=24 А До дочки на пораду..., 26 Д=11 А... мамочко,
27 Д=10 Б За твое..., 28 Д=11 Б, 29 Д=14 А, 30 Д=15 Д, 31 Д=16 Д,
32 Д=1 А... Марусенько, 33 Д=2 А... братіку, 34 Д=3 В Да вже...,
35 Д=5 Д И підъ сіни..., 36 Д=6 Д, 37 Д=7 Д, 38 Д=7 А... братікъ...,
39 Д=6 Б, 40 Д=8 Б Такъ Марусенька..., 41 Д=11 А.. мій братіку...,
42 Д=27 Д... гуланейко, 43 Д=11 Б, 44 Д=14 А, 45 Д=15 Д, 46 Д= 16 Д.
(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 225—227).

Ужинъ у старшой дружки.

Въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, во время послѣдняго ужина въ домѣ родителей невѣсты, бояре собираются и поютъ:

1112.

До дружки, бояре, до дружки,
Хорошая вечера у дружки;
Що поїхавъ панъ-отець на влови,

Та застреливъ панъ-отець тетерю,—
Зготовала пані-матка вечерю.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1113.

До дружки, бояре, до дружки,
На пухови подушки,
На сиряни та на масляни пирожки.

(М. Полонюк, Новоградволынск. у.).

Старшая дружка, приглашая къ себѣ на ужинъ бояръ, поетъ:

1114.

До мене, бояре, до мене,
Добрая вечера у мене.

Забивъ панъ-отець тетеру,
Зготовила пані-матка вечеру.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

Затѣмъ бояре подходятъ къ старшой дружкѣ, берутъ ее подъ руки и ведутъ въ домъ ея родителей, гдѣ уже заранѣе ожидаютъ ихъ прихода. При этомъ поютъ:

1115.

Оттакъ иду собі
И дівчину веду собі,

Взявші ії за рученьку,
Вона вде, не вроченъку.

(С. Конюшко, Ушицк. у.).

1116.

Берегомъ качки пливуть,
Дружку горою ведуть,
Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ молодыми боярами.

Полемъ бояре дружку ведутъ,
На ней сорочку не порвуть,
Бо на ней сорочка шовкова,
А наши дружечки зъ Кракова.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1117.

Да метена уличка, метена,
Да й барвіночкомъ плетена,
Туди нашихъ дружечокъ ведемо.
Да метена уличка деркачемъ,
Поведено дівочекъ зъ паничемъ.

Стенулися сіни,
Якъ дружечки сіли.
Да не такъ-же стенуться,
Якъ между напьются.

1118.

A.

1 Застілайте столъ,
2 Мостіте услони,

3 Становіте кубочки,
4 Недалено дружечки.

B.

1 Да виметайте, матінко, да нови двори,
2 Да застілайте, матінко, тісови столи,
3 Б=3 А Сповнай, матінко..., 4 Б=4 А Бо вже близенько...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1119.

Ой, вийди, вийди, дружчина мати, зъ хати,
Винеси свічку тонкую восковую —
Привели тобі дружечку молодую.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1120.

Ой у горі гуска летіла,
Съ перцемъ капуста кипіла;
Съ перцемъ, не съ перцемъ —
Просимо изъ щирніть сердемъ!

Іжте, бояри, резовлій хлібъ,
А ви, дружечки, калачі,
Щобъ полюбили васъ паничі.

1121.

Не гнівайся, моя мати,
Що я тобі гостоньки навела,

*

Бо я зъ тими гостоньками іла и пила,
Да до себе на учу запросила.

(С. Колюсіки, Ушицк. у.).

1122.

Старша дружечко,
Одчини да окошечко,
Погляди да на сонейко,
Та чи рано, чи пузно?

Да коли-жъ ище рано,
Ще-жъ ми погуляємъ;
Да коли-жъ уже пузно —
Розейдімося рузно.

(Колошівка, Черніговск. у.).

Родители старшей дружки потчуютъ бояръ водкой и подаютъ ужинъ, ко-
торый по большей части состоитъ изъ варениковъ съ сыромъ, блиновъ, въ
которыхъ подаютъ сметану и „печені“. Бояре, немного перекусивъ, берутъ
старшую дружку точно такимъ же образомъ подъ руки и ведутъ обратно на
свадьбу, гдѣ застаютъ еще на ужинъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ дружки и другія, не принимающія участія въ
свадьбѣ дѣвушки, уходятъ домой еще передъ ужиномъ, который обыкновенно
бываетъ поздно; въ и. Борисполѣ дѣвушки остаются на свадьбѣ въ домѣ ро-
дителей невѣсты до окончанія ужина и принимаютъ участіе въ хорѣ дружекъ.
Послѣ ужина невѣста прощается со всѣми дружками. Сидя за столомъ, она
потчуетъ ихъ водкой, а онѣ бросаютъ ей на тарелку деньги. Прощаясь съ
дружками, она цѣлуетъ съ ними „керезъ стуйлъ“.

Когда настанетъ время гуляющей публикѣ расходиться по домамъ, дружки
обращаясь къ ней, говорить: „А пора, бояре, до коней“.

Бояре идутъ и приготовляютъ повозку, на которой будетъ ѻхать невѣста
въ домъ жениха; а молода проситъ дружокъ, „щобъ заспівали одхідної“.

Дружки поютъ и уходятъ.

Прощаясь съ молодою, дружки поютъ:

1123.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По золотому скидайте:

А завтра буде ярмарокъ —
Купимо Титянці серпанокъ.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1124.

А:

- 1 Брала Маруся лёнъ,
- 2 Виганяла своіхъ дружечокъ вінъ.

3 На що було нась брати, —

4 Коли вінъ виганяти.

(Бить рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 531).

B.

1 Б=1 А,

2 Йдіть, дружочки, вонъ, вонъ;

3 Йдіть, дружочки, зъ хати,

4 Бо я пійду съ молодимъ спати...

(Lozinski, стр. 104).

1125.

Ой на дворі колодязь и клюка —
Теперь-же зъ гостями разлука;

Ой лучче-бъ було не знатися,
Ніжъ тепера розстatisя.

(Мокраны, Кобринск. у.).

1126.

Передъ порогомъ могила,
А въ тій могилі калина,

Спустили гилечку до долу,—
Часъ вамъ, дівочки, до дому!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 211).

1127.

Ще не часъ, не пора,
Ще зірочка вечірня не зійшла.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 211).

1128.

A.

1 Розкотилися кислиці —
2 Розрізнилися сестриці,

3 Теперь разлука намъ съ тобою,
4 Якъ изъ рідною сестрою.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

B.

1 Уже-жъ ми відъ тебе йдемо,
2 На добра-ничъ тобі даемо.

3 Б=3 А И...

4 Якъ рибоньці зъ водою.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

1 А въ садочку дві квіточки.

2 Жаль-же намъ, сестричко, та тебе,

3 Що вчора просила до себе,
4 А сьогодня одеслаєш одъ себе.

5 В=3 А Да... наша..., 6 В=4 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Г=2 В... тебе, Марусенько, 2 Г=3 В Що позвала нась..., 3 Г=5 В.
4 Г=4 А... съ...

(Быть рус. нар. Терещенко, стр. 531).

Д.

1 Д=2 В... Марисю, на тебе, 2 Д=3 В, Що ти нась позбераала...
3 А теперъ відъ тебе идемо,
4 Добра-нічъ даемо.

(Lozinski, стр. 105).

1129.

Спосибо тобі, Марусенько,
Що ти нась въ дружечки брала,
Що близенько около себе сажала.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1130.

Прощай, прощай уже ми йдемо,
Уже твоє ділованне,
Зъ собою беремо.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1131.

Не сіди, Марисю, съ бабами,
Ходи зъ нами, паннами,
Дамо тобі віночокъ зъ перлами.

Свахи отвѣчають:

Не йди, Марисю, зъ дівками,
Сіди зъ нами, бабами,
Дамо тобі шнурочокъ съ шнурками.

(Lozinski, стр. 105).

1132.

Чіє у тебе, пані-матко, дитятко?
Шлеши ії противу очки!

Дай ії проводничка, хоть братічка,
Дай ії проводницу, хоть сестрицу.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1133.

Вступила Маруся на порігъ,
Махнула рушничкомъ на перігъ.
Къ стороні, дружечки, къ стороні,
А пустіть мене въ столові.

Чимъ-сь меве матінка дарує?
Великимъ даромъ—посагомъ,
А вічнимъ мужомъ Иваномъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1134.

Не метена уличка, не метена,
Ще старша дружечка не ведена;

Треба уличку промести,
Треба дружечку провести.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 211).

1135.

Старша дружка маленька,
У неї мати старенька:
Шлеть вона послі и посилає,
Шобъ сі дитини дома була,

Шобъ сі дитину привели,
Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ хорошими боярами.

(Бытъ рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1136.

A.

- 1 Стенулиси стіни,
- 2 Красно бояри сіли,
- 3 Въ батейка въ світловіці,
- 4 За тісовимъ столомъ,

- 5 За ліннимъ обрусомъ,
- 6 За пшеничнимъ хлібомъ,
- 7 За зеленимъ виномъ,

(Lozinski, стр. 105).

B.

- 1 У нашого свата,
- 2 Калиновая хата,
- 2 Б=1 А Оріховні..., 4 Б=2 А.

(Lozinski, стр. 105).

Новобрачные танцуютъ послѣ ужина вокругъ „діжи“.

Сейчасъ же послѣ ужина выносятъ на дворъ діжу, которую ставятъ на скамью, покрываютъ чистымъ полотенцемъ и кладутъ хлѣбъ, а на немъ кусокъ соли. Когда діжа уже установлена на дворѣ, дружко рушникомъ выводить молодихъ изъ избы. За ними слѣдуютъ свѣтилки и свашки и поютъ:

1137.

Дайте намъ простіръ на двіръ,
Трошечки погуляти,
Ниженьки проломати;

Въ нась ноги не криві,
Ми сами молодні.

(Шлотница, Пинск. у.).

1138.

Підемо танцювати,
Боярівъ огляdatи,
Чи високо підкови,

Чи не криві ноги,
Якъ барабанчи роги.

(Лубище, Староконстантиновск. у.).

Вся эта компания обходитъ три раза вокругъ дѣжи, музыка при этомъ играеть ииъ маршъ. Обыкновенно кто либо изъ дальнихъ родственницъ жениха опредѣляетъ степень трудолюбія невѣсты слѣдующимъ образомъ: береть полѣно и въ то время, когда молода обходитъ вокругъ дѣжи, бросаетъ ей подъ ноги. Если при этомъ невѣста переступитъ черезъ полѣно и продолжаетъ безостановочно свой путь — „лінива буде, не роботаща“, если же она полѣно отбросить въ сторону ногою, то „буде хазайка, чепурна“, если, наконецъ, невѣста, подойдя къ нему, нагнется и рукою отбросить его въ сторону, то „буде чепурна хазайка, трудаща и работаща“. Свашки, дружки и поддружий танцуютъ при этомъ и поютъ:

1139.

Ой чи жъ то родина
Кругомъ дѣжи ходила

Зъ скрипками, въ цимбалами,
Зъ молодими боярами?

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

Выїздъ „молодихъ“ изъ дома родителей невѣсты.

Исполнивши этотъ обрядъ, молодѣ возвращаются опять въ хату, одѣваются и, приготовляясь къ отїздѣ, вышиваютъ „по чарці на коні“. Свахи въ то время возлѣ воза поютъ:

1140.

На добра-ничъ, на добра ничъ,
И ни на ідну годину, и ни на всю ничъ,
И ни на всю ничъ, и ни на весь рікъ,
И ни на весь рікъ, а на весь вікъ.

(С. Болюсаки, Ушомир. у.).

1141.

Добра-ночъ, матенько, добра ночь! Да той „добра-ночъ“—на ввесь вікъ,
Да не той „добра-ночъ“, що на ночь, Пошла славонька на ввесь світъ.

(Плотнида, Пинск. у.).

1142.

—Да чи я жъ въ тебе, моя мати,
Не дитина;
Ой ти мене противъ вічкі
Да шлешъ прички?
Дай же мені проводничка,
Хоть братчика.

„На шо жъ тобі, дитя мое,
Проводничкі?
Будуть тобі проводники
Да діверки;
Будуть въ тебе проводниці
Да зовиці“.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1143.

Ой, садись, дівочко, на возі,
Да поклдай батькови нарови:
Первие наровки—вечорки,

Другие наровки—попрядки,
Третіи наровки—игрища.
Коло тебе нагаечка засвище!
(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1144.

Ой братъ сестрицю провожавъ,
Да й дориженъку вказавъ:
— Отъ тобі, сестрице, дорога,

Ідъ одъ мене здорова,
Будь здорова, якъ вода,
Богата, якъ земля.
(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1145.

A.

1 Загрибай, мати, жаръ, жаръ,
2 Буде тобі дочки жаль, жаль;
3 Укідай, мати, въ пічъ тріски,—
4 Дожидай, мати, невістки.
5 Нумо, мати, да вечеряти,
Певечерявши, ділитися:

7 Тобі, мати, да навійчикъ, (?)
8 А мені скриню и сувійчикъ;
9 Тобі, мати,
10 Мені скриня и периночка;
11 Тобі, мати, борщъ да галушки,
12 А мені перини да подушки.
(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... донечки..., 3 Б=3 А Закидай..., 4 Б=4
4 Закидай, мати, дрова,
5 Оставайся здорова.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Коли..., 3 В=3 А Да кидай... у... дрова, 4 В=5 Б Зоставайся...

(Новицкій).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 В, 4 Г=4 В И...

(Шасновка, Козелецк. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А Будзє тобе...

3 Накидай, матко, дрова,

4 Д=5 Б Да й бувай..., 5 Д=3 А Накладай...

6 Поведемъ дочку пішки.

7 Д=4 Б Кладзі..., 8 Д=4 Д.

(Михалково, Мозирск. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 А,

3 Якъ итимешъ сорочокъ прати,

4 Будешъ дочку споминати.

(Новицкій).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 В, 3 Ж=2 В, 4 Ж=3 В, 5 Ж=5 В.

6 Отъ тобі, мати,

7 И прачи въ-за хати;

8 Ж=3 Е Якъ будешъ прачомъ, 9 Ж=4 Е... мене...

(Новицкій).

З.

1 З=1 А, 2 З=2 А, 3 З=3 В, 4 З=4 В.

(Жданівка, Полтавск. у.).

И.

1 И=2 А (bis), 2 И=2 А, 3 И=3 А... дрова, 4 И=5 Б.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

І.

1 І=1 А, 2 І=2 А, 3 І=4 Б, 4 І=5 Б.

5 Уродила гречка на точку—

7 Подякуймо свату за цюю,—

6 Дякуймо свату за дочку;

8 Нехай імъ Богъ згодує другую.

(Кривинъ, Острогск. у.).

К.

1 К=1 А Сортай..., 2 К=2 А, 3 К=3 В, 4 К=5 Б.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Л.

1 Л=1 А, 2 Л=2 А, 3 Л=3 В, 4 Л=4 В Та...
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

М.

1 М=1 А, 2 М=2 А, 3 М=3 В, 4 М=5 Б.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Н.

1 Н=1 А, 2 Н=2 А Чи не..., 3 Н=4 Б, 4 Н=4 В.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинского, стр. 227).

О.

1 О=4 Б... трійски, 2 О=4 А Сподівайся..., 3 О=6 Ж.
4 И праць у загаті;
5 О=8 Ж, 6 О=9 Ж.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинского, стр. 227).

П.

1 П=1 А, 2 П=2 А, 3 П=3 А, 4 П=4 В.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

Р.

1 Р=1 А, 2 Р=2 А, 3 Р=4 Б Кідай въ пічку..., 4 Р=4 В.
5 Викачуй зъ комори бочку,
6 Висилай сватамъ дочку.
(Луцкій у.).

С.

1 С=6 Ж.
2 Праникъ у загаті
3 С=3 Е Якъ будешъ хуста..., 4 С=4 Е.
5 Сядьмо, мамо, повечерайдо, 7 Тобі скриня зъ веретенцями,
6 По вечери побеседуймо; 8 Мені скриня зъ полотенцями.

Т.

1 Т=6 Ж, 2 Т=2 С, 3 Т=3 Е... підешъ..., 4 Т=9 Ж То...
(Шандоревка, Каневск. у.).

У.

1 У=6 Ж Теперъ..., 2 У=4 О, 3 У=8 Ж... плаття..., 4 У=9 Ж.
(М. Гостомль, Києвск. у.).

1146.

А.

- 1 Ой, коню, коню нашъ сивий,
 2 Ой чи чуешся ти ва силу,
 3 Чи зvezешъ нашу княгиню
 4 На тую гору крутую,
 5 У тую світлоньку новую?

- 6 А въ тий світлоныці
 7 Медъ, вино пъять,
 8 Тамъ напои княгині
 9 Давно ждуть.

(М. Борисюкъ, Переяславск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А,
 7 Б=7 А,

8 Молодої Марисі,
 9 Б=9 А.

(Новицкій).

В.

1 Ой коні наші ворони,
 2 В=2 А... чуетесь..., 3 В=3 А... звезете..., 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=
 6 А, 7 В=7 А.

8 Да вже-жъ нашу Марисеньку
 9 В=9 А.

(Новицкій).

Г.

1 Г=1 В... моі ведмеди, 2 Г=2 В, 3 Г=3 В, 4 Г=4 А,
 5 На сю річенку биструю,
 6 Г=5 А Да сюю..., 7 Г=6 А, 8 Г=7 А,
 9 Вони мене, молодця,
 10 Г=9 А.

(Изъ рук. сб. Куліша).

1147 *).

- Продай, продай, мій паноченьку,
 Цей вишневий садъ.
 Исправъ, исправъ, мій паноченьку,
 Дорогій нарядъ:
 Що зеленую да споднию
 По землицю,
 Щирозлотий поясочокъ
 На станочокъ;
- Червоние чоботонки
 На ниженъкі.
 — На шо жъ тобі, дитя мое,
 Дорогий нарядъ,
 Якъ удастся да тв\u0431ий милій
 Ревнівій,
 Щирозлотий излежиться
 Дорогій нарядъ:

*) См. № 29.

Червоні чобіточки
Пиломъ припадуть.

Вони мені, молоденький,
Жалю завдашъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1148.

Ой на горі полуцвіткі
Процвіташъ,
Усю гору кам'янью
Устилашъ.
Ой просила та Маруся
Паноченька свого:
— Пусти мене, мій паноченьку,
На свою гору,
Нехай же я зъ полуцвітківъ
Віночокъ зовью.
„На шо тобі, дитя мое,

Той віночокъ?
Уже жъ тобі не ходити
У таночокъ;
Уже жъ тобі не водити
Подружечокъ.“
— Ой е въ мене, паноченьку,
Меншша сестра,
Вона моихъ подружечокъ
Да й доводить,
Вона моого да віночка
Да й доносить.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1149.

Івасё вихвалявся:
—Що вже я нагулявся,
Якъ сокіль налітався —
А въ чистому полі

На вороному коні,
Шідъ руманимъ вінцемъ,
Підъ повнимъ пірцемъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1150.

Скрина моя малювана!
Да не рокъ, не два пряла,
Да не зімочку ткала,

Да не літо білала,
Весь рудъ обдарила.

(Новицкій).

1151.

Бодня моя нова,
А въ бодні основа,

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклада.

(Луши, Овручск. у.).

1152.

А вже світъ світає,
Якъ макъ процвітає —
Молода Маруся
Одъ матінки втікає.

І матінка просить:
„Молоденька Марисенько,
Переночуй хоть ніченську,
Бо вже рожа розцвітається,

Барвіночокъ ростілається".
— Мені въ рожі не ходити,
Барвіночку не носити:

Полюбила Ивася,
Та й не можу одступити.

(Мінновъ, Дубенск. у.).

1153.

A.

- 1 Місяць доріжененькю освітивъ; 4 Ідь до свекорка здоровав!
2 Братъ сестриченкую вишровадивъ: 5 Ой будь здоровава, якъ вода,
3 — Отъ тобі, сестрице, дорога; 6 Ой будь багата, якъ земля.

(Ізъ рук. сб. Куліна).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Оде..., 4 В=4 А.
5 Оде тобі, сестрице, ломака,
6 Щобъ не порвала собака".

(Новицкій).

B.

- 1 В=2 А... виражас, 2 Вінь еі щастячка желає:
3 В=4 А „Бувай, сестрице..., 4 В=3 Б... тобі до свекорка..., 5 В=
6 А, 6 В=5 А Бувай...
7 И будь хороша, якъ рожа".

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1154.

A.

- 1 Годі, мати, та журитися... 3 Тобі хата, та комірочка,
2 Нумъ, мати, та ділитися: 4 Мені скриня, та худобочка.
(Шасновка, Козелецк. у.).

B.

- 1 В=1 А Уже... повечерали, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.
(Новицкій).

1155.

A.

- 1 Южъ сонце надъ горами,
2 Зберайся, Марисю, въ нами,
3 Бо ми добриі люде,
4 Добре тобі въ нась буде:
5 Вода сама въ гарнець тече,
6 А соняcko хлібъ пече.
7 Не будешъ віцъ робити,
8 А будешъ всімъ радити.

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Съ нами, боярами,
4 До свекорца на сніданне;

5 Загорнися въ загортайку,
6 Шійдешъ въ чужу сторонойку.
(Lozinski, стр. 116).

1156.

Выйдзі, матко, зъ-за угла,
Да подзелемъ добро съ кубла.

(Михалково, Мозырск. у.).

1157.

Ой дали намъ дівку,
Дайте намъ постільку

И скриню, й перину,
И въ двіръ господиню.
(Гостомиль, Київск. у.)

1158.

Та не сиди, Марусю, эъ бабами,
Та иди, Марусю, и эъ нами.
Поведемо тебе въ садочокъ,

И скинемъ тобі віночокъ,
Зашпетемъ косу въ дробушки,
Та вже тобі не ходити у дружечки.
(Ждановка, Полтавск. у.).

1159.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,

Сонечкомъ підперезала,
До свекорка випроважала.
(Новицкій).

1160.

Наіхали гостонькі
Зъ цудаю сторононькі,
Взялиси підпивати,
Марисю намовляти.
„Ідь, Марисенько,
Ідь въ нашу сторононьку;
До нась, Марисю, до нась,
Добре тобі буде въ нась;
Въ нась гори золоти,
Травонькі шовкови,
Річенькі медови,

Въ нась столи тісови,
Стіної золоти".
Прилетіла зозуленька,
Та й стала ковати,
Всімъ правду казати:
— Світъ же я облітала,
А того не видала;
Всюде гори земляни,
Травонькі зелени,
Річенькі водени,
Стіни деревянні.

(Lozinski, стр. 116—117).

1161.

—До бору, зозулька, до бору,
 Тамъ тобі гніздечко увите,
 Зеленою рутою покрите;
 Тамъ тобі ягодки сонници
 И водиця въ криниці.
 „Ой не правда, пташечки, не правда,
 Волики травплю иззіли,
 Пташички ягідки обыли“.

—До свекрухи, Марисю, до свекрухи,
 Тамъ тобі вечера готова,
 Тамъ тобі білая постіль стелена.
 „Не правда, сванечки, не правда,
 Гостиньки вечеру иззіли,
 Дівери постільку залягли,
 Зовухни лавочки засіли.“

(Полоски, Більськ. у.).

1162.

До нась, Марисю, до нась,
 Бо въ нась усе гораздъ:
 Ветредъ хату мете,

А сонечко хлібъ испече,
 Вода сама ллеться—
 Въ нась гораздъ ведеться.

(Перейма, Балтск. у.).

1163.

Питайся, Марисю, мами.
 Чи поідешъ ти съ нами?
 Завеземо тя въ гори,
 Не повернешъ ніколи.

Южъ са Марися напередъ зберав...
 Калинко, малинко,
 Червона ягідко!

(Lozinski, стр. 117).

1164.

Ой у садочку, на василечку,
 Тамъ зозуленька кувала.
 Вийшла Маруся рути щипати
 И зозуленьки питати:
 „Скажи мені, сива зозуленька,
 Скільки мені въ батенька бути?“
 —Ой бути тобі, дівко Марусё,

Сімъ неділь и чотири.
 „Бодай-же ти, зозуленько,
 На той рікъ не кувала,
 Якъ ти мені, молодій,
 Правди не сказала:
 Бути мені въ батенька свого
 Сей день до вечора“.
 (Щасновка, Козелецьк. у., Новицкій).

1165.

Наша Маруся одъ батенька отъїзжає,
 Попереду соколонька посилає:
 „Лети, лети, соколоньку,
 До свекорка въ двуръ,—
 Нехай двори вимітають,

Нехай столи тисові застілають,
 Нехай хлібп пшеничні накладають,
 Нехай свічи воскові не згасають,
 Нехай мене молодої, дожидають.

(М. Борисполь, Переяславськ. у.).

1166.

Старий діду, стара бабо,
Старий оселедцю,
Ти не стоішъ (bis)
Ні за стару редьку,

Ні за стару,
Ні за малу,
Ні за молоденьку,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1167.

Казали намъ люде,
Що чести не буде,

А намъ чести здосить—
Гардами горілку носять.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1168.

—Южъ місячейко на болонейку,
Якъ млиновское коло:
Зберайся, Марпсю, зберайся съ намп споро. —
„Якъ я ся маю споро съ вами зберати?
Маю батейка, якъ голубойка,
Жаль мі го зіставляти“.

(Lozinski, стр. 116).

1169.

Ой дівчино, та Марусечко,
Позасівай свої стежечки,
И стежечки, и доріжечки;
То рутою, то мъятою,
Хрещатенъкимъ та барвіночкомъ,
Запашненъкимъ та василечкомъ.
Туда йтиме твоя матінка,
Те вімлячко прогортатиме,

Марусеньки та шукатиме.
— Звля мое та охайнее,
Дитя мое та коханее!
Я жъ тебе та охаяла,
Марусеньку та угаяла;
Я садила, я поливала,—
Марусенька, якъ не бувала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 228—229).

1170.

Да увійди, увійди, да чужий батенько,
У новую світлоньку;
Да стань, да послухай,
Якъ сирітонька плаче.
Да сиріота плаче, силненько ридає,

Що порядку не має;
Що всі ті, що напитися,
А нікому захуритися;
Що всі пити, да гуляти,
Да нікому порадоньки дати.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 221).

1171.

Мати донечку шукала
То въ василечкахъ, то въ барвіночку—
Не знайшла.
„Где съ моя донечка пречъ пійшла.

А ми таки-жъ доломъ,
Та за своімъ родомъ;
Ми-жъ таки та долинокъ,
За своею родиною.“

(Новицкій).

1172.

— Стань, моя матінко, въ порозі;
Вже-жъ я, молода, въ дорозі.
Не жалослива матуся!
Напротивъ ночі вонъ гонишъ
И проводничка не даєшъ!

Стань, моя матохно, въ порозі;
Я-жъ тобі, матохно, велонюся,
Кіскою земельку устелю,
Слізками ніжки оболью!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 227).

1173.

Та клиновий листоньку,
Куди тебе вітеръ несе?
Чи зъ гори да въ долину,
Чи въ чужу Україну?
Молодая та дівчинонько,
Куди тебе батько oddae?

Чи міжъ турки, чи міжъ татари,
Чи въ чужую землю,
Чи въ велику семью?..
Чужа земля підъ коріннячкомъ,
Чужа земля підъ нарів'ячкомъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 222).

1174.

Старшая дружечко,
Одчиня да оконечко,
Погляди да на сонечко:
Да коли-же рано,
То ще й погуляймо;
Коли же пізно,

Розійдімось різно!
Іще рано;
Іще погуляймо:
Ще зірочка одъ місяця не одійшла,
Ще Мар'ячка одъ свого батенька не
одийшла.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1175.

Да Марусина сестра
У віконця спідла,
Зъ боярами да говорила:
— Грайте, бояре, грайте,
Кінъми двора та й не грувіте,

Марусенки да й не беріте:
Іще-жъ моя сестра мала,
Іще-жъ вона да не гуляла
И личенькомъ да й не сіяла.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1176.

Журилася мати,
Чімъ зятя віновати?
Дати злтеві, дати

Сто коровъ и телати,
Сто подушоекъ жимшовихъ,
И сто червонихъ готовихъ.

(Lozinski, стр. 118).

1177.

Взайди, місяцю, вийди ясненькі,
Та й зъ-за чорної хмари;
—Зберайся, красна наша Марисю,
Поідешъ уже съ ними.

„Якъ же я маю ся вибирати,
Та й съ вами іхати?
Маю батейка, якъ соколонька,
Жаль ми го покідати.“

(Lozinski, стр. 116).

1178.

Я-жъ думала, що дзвони дзвонять,
Ажъ жінки говорять

Надъ моєю головою,
Надъ русою косою.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1179.

Ходить кізочка по крутій горі,
Ніжкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Сірому вовку наругається:
„Я-жъ тебе, сірий вовку, не боюся!“
А въ неділеньку, рано по-раненъку
Кізочки, якъ нема, такъ нема,
Тілько осталися ніжки та ріжки,
Та билі копитъця.

Ходить Мар'єчка по новихъ сіняхъ,
Ніжкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Свайму Іванку наругається:
„Я-жъ тебе, Іванку, не боюся!“
А въ понеділокъ, рано-по-раненъку
Марусенъки, якъ нема, такъ нема,
Тілько осталася русая коса
Та дівоцкая краса.

(Нар. юж. рус. п'ес. Меглинського, стр. 229—230).

1180.

Чи ми тобі не казали,
Чи ми твого серденька не розважали:
„Та не йди, не йди до броду
Рано й по воду,
Та й не слухай голубоньківъ де два загуде,
Бо ті-жъ тебе та голубоньки підвідуть,
У чужу сторононьку та й завезутъ.
А чужа сторононька безъ вітру шумить,—
Чужий батько, чужа й мати не бъє та й болить.
А свекруха, де ступила—

Невістку судить:

— Солнивая, дрімлива,
Невістка моя,
Та не хоче рано вставати,
Молодої челядоньки пробужати“.

(Жаботинъ, Чигиринск. у., Новицкій).

1181.

Ой коли бъ я знала, коли бъ відала,
Що въ батенька не бути,—
Не садила-бъ я, не поливала
Шавлі та рути,
Щобъ шавлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой одчиню я отъ городечка
Нові воротечка,
Да пущу я орлівъ-кониківъ
Воронее стадечко;
Нехай витопчуть и виломають
Шавлію та руту,
Щобъ шевлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой колибъ я знала, колибъ відала,
Що въ батенька не бути,
Не ковала-бъ я, не золотила

Перстенька на рученьку;
А скovalа-бъ я, позолотила
Золотні крилечка.
Полетіла-бъ я, та одвідала
Чужої сторононьки;
Не такъ сторони, не такъ чужої,
Якъ чужого батенька.
Чи вінь-же добрий, чи вінь хороший,
Чи такий, якъ рідний мій?
Въ моого батенька крути гора,
Та гуляти доволі;
А у свекора усюди рівно,
Та гуляти не вільно.
Порівняй, Боже, гори, долини,
Щобъ було рівнесенько,
Щобъ одъ свекорка та до батенька
Ходити близесенько.

(Новицкій).

1182.

Черезъ поле пільтавське
Шло війско боярське;
Да ранесенько!
Попереду старостивъ кінь;
Да ранесенько!

Що я у ёго грива шовкомъ звита.
Да ранесенько!
Колибъ-же Иванківъ кінь,
До бъ у ёго грива золотомъ звита.
Да ранесенько!

(Ізъ рук. сб. Кухиша).

1183.

— Якъ тобі, да тетірко,
По пожару да не кілко?
„Де пожаръ погорить—
Крильцами підлечу;
Де травиця полягла—

Ніжками підбіжу“.
— Якъ тобі, да Марусю,
У чужого батенька?
„Я свекорку угожу —
Білу постіль постелю;

А свекруся угожу— Кониченька запряжу;
Въ головоньку погляжу; А зовиці угожу—
А діверку угожу— Русу косу заплєту.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 221—222).

1184.

А въ полі да овесь расенъ, (bis)
А въ нась весь рідъ красенъ;
А въ нашому роду
Та не буде переводу;

Одъ старшого да до меншого,
Суди, Боже, до мезинного,
Щобъ не було шолудиваго.

(Новицкій).

1185.

Казала ись, моя матюнко: „не могу тебе збудити;—
Напаси теперъ свої корови на мої ярой руті“,
А теперъ кажеть, моя матюнко: „не могу на тебе цоглядіти,
Якъ у садоньку, у вишнёвому на чирвоні квіти...“

(Хорощанка, Бѣльск. у.).

1186.

Ой матінко моя,
Теперъ я не твоя;

Теперъ того пана,
Съ кимъ я щлюбъ побрала.

(Плотница, Пинск. у.).

1187.

A.

1 Пропила мати дочку
2 На солодкімъ медочку,
3 На горіоньці - оковитоньці,

4 Сама йде додомоньку.
5 Не сама-жъ пропивала —
6 Родинонка помогала.

(Полоски, Бѣльск. у.).

B.

1 Б=1 A, 2 Б=2 A;
3 Упившися, скаче,
4 А проснувшись, плаче.

(С. Плотница, Пинск. у.).

1188.

Було пити, не впиватися,
На личенько надивлятися.

А ми пили, не впивалися,
На личенько приглядалися.
(С. Млиногъ, Дубенского у.).

1189.

Добре було, моя матінко,
 Та горілочку пitti,
 Якого-сь буде, якого-сь буде
 Да безъ донечки жити!
 Підешъ, матюнко, у поле

Та зеленого жита жати,
 Та займеншъ широкую постать:
 Ні зъ кимъ жита жати!..
 Сядешъ, мати, да полуднати,
 Ні зъ кемъ розмовляти...
 (Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 224).

1190.

Чого, світлонька та новесенька,
 Чого стойцъ темнесенька?
 Чого, Маруся молодесенька,
 Чого спдишъ смутнесенька?
 — Ой, якъ-же мені, молодесенькій,
 Не сидіти смутнесенькій.

Що обсіла мене чужа чужина,
 Иванкова вся родиночка.
 Що зъ правого боку усе зовиці,
 Иванкови все сестриці;
 А зъ лівої руки все діверки,
 Иванкови все братіки.
 (Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 220).

1191.

Ой пе сиди, Маруся, не сиди,
 Одчини кватироньку, погляди,
 Чи хорошъ Иванко на коні?
 — Та хорошъ, матюнко, краще всіхъ,

Та изпавъ шапочку, вище всіхъ,
 Та припавъ къ кониченьку росою,—
 Ставъ Иванко красою.

(Щасновка, Козелецк. у., Новицкій).

1192.

Звився роёчокъ
 У вишнёвомъ садочку,
 На зеленомъ дубочку;
 Хоче полетіти
 Изъ бору да на дуброву;
 Сподобавъ собі сосну
 Тонку да високу,
 Подголую, кучерявую.

Розигрався хлопчикочъ
 Да на батьковомъ двору,
 Да на вороненъкомъ коню;
 Хоче поіхатъ зъ міста на місто—
 Одъ батька до тестя;
 Вибраў собі дівку
 Хорошую да пригожую,
 Молодую да румъянью.

(Ізъ рук. сб. Куліна).

1193.

Ой Иванко у тестенька медъ-вино пїє,
 Попереду соколонька до батенька шле:
 „Лети, лети, соколоньку, до батенька въ двіръ!
 Нехай двори-частоколи повимітають,

Нехай кубки срібра, злota наповняють,
Нехай свічи до півночі не стухають,
Нехай мене зъ Марусею дожидають.“

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 219).

1194.

— Віжи, братіку, доганяй,
Свою сестропьку, одбірай!
Вігъ, бігъ братічокъ — не догнавъ,
За боярами не познавъ,
За музиками не почувъ;
Почувъ-же вінь голосочокъ, якъ ії,
А вже въ свекорка на дворі;
До свекорка на порігъ ступає,

Свекоркові добри-вечоръ oddає:
„Добри-вечоръ, свекорку, до тебе,
Прийми мене, молоденьку, до себе,
Бо мене ніченъка заняла,
Инеємъ суконъка припала,
Русая косонъка — росою,
Білее личенько — слёзою.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1195.

Тамъ на горахъ, на камені,
Сіділо два ангели;
Сіділи, говоріли,
Зелене вино пили:

„Ходімъ-же, пане брате,
На тую розлучейку,
Якъ ся буде розлучати
Марися відъ батейка“.

(Lozinski, стр. 115).

1196.

А въ сінечкахъ голубецъ гуде,
Л въ світлоньку голосокъ иде;
Ми-жъ думали — голубецъ гуде,
Ажъ Иванко тестя просить:
„Тестеньку, мій батеньку!

Пусти мене да додомоньку:
Теперь нічки да темненъкі,
Дороженьки да не певні;
Коні наши потомилися,
По коліна поодбивалися!..

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 217).

1197.

A.

- 1 Чого ви, сванечки, сидите,
2 Чомъ додомоньку не йдете?

- 3 Ще Маруся не ваша — наша,
4 Ще-жъ ви ії да не возьмете.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

B.

- 1 Б=1 А... дружечки..., 2 Б=2 А,
3 Въ Бога надія

4 Сёгодня неділя...
5 Буде Маруса наша.

(Из рук. сб. Кулиша).

1198.

На горі Иванко ходить,
Шаблею кійло косить,
Та підъ кониченька посить,
Да коничелька просить:

— Іжъ, коню, білее кійло,
Щоби здужавъ та дунай плисти,
Нашу Марусеньку увезти!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 218).

1199.

Ну-те, ну-те, бояре, до коней!
Не бйтесь темної ночі,
Богъ вамъ та до помоча,
А Пречистая мати
Буде васъ зострічати!
Марусенька догадалася
Да помостила мости
Зъ калинової трощи;
Да погатила гатки
То зъ рутки, то зъ мътви.
Иванко до дому радиться,
А Маруса догадується;
Вивела й коня зъ стани,
И винесла я сіделочко:

„Іванку, моє сердечко!
Переночуй хоця ниченьку!“
— Ой, Марусю, моя душечко,
Шопитайся своеї матінки,
Чи буде частувати?
Якъ буде частувати,
Дакъ будемо дві ночіnochovati;
Якъ не буде частувати,
То поідемо о-півъ-ночи.
Іли коні гречку,
Якъ іхали по дівочку;
Теперъ іжте солому,
Б  поідемо додому!

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 219—220).

1200.

Ой запрягайте батькови коні,
Ой щирі, вороні;
Батькови коні смутненько іржуть,
Та зъ двора княгиню не везуть.

Ой запрягайте свекрови коні,
Сірі, лініві;
Свекрови коні веселенько іржуть,
Та зъ двора княгиню резуть.

(Нар. юж. рус. пѣсни Метлинского, стр. 225).

1201.

Ой ти, Марпсю, вбрайся,
На возоньки вкладайся;
Чесь, пора - годиночка
На битъ виїжжати.

„Ой уже-жъ-бо я убрана
И въ возоньки уклана,—
Де-сь пошла моя матюнка,
Ще-жъ бо я не клапялась“.

(Полоски, Вѣльс

1202.

Ой сідай, сідай, кохання мое,
Ніць не поможе плакання твое:
Стоять коні у повозі —
Вже плакання не поможе:
Теперъ ти моя!..

Свахи отвѣщають:

Зачекай мені, хочъ півтора дні,
Я ще своєму батенькові не дякувала.
„Дакую тобі, тато,
Шо ходила въ тебе гарно,
Теперъ не буду!“

Дружбы:

Ой сідай, сідай, кохання мое, и т. д.

Свахи:

Зачекай мені, хочъ півтора дні,
Я ще своєї матінці не дякувала и т. д.

Дружбы:

Ой сідай, сідай... и т. д.

Свахи:

Зачикай мені, хочъ півтора дні,
Я ще своєму порогові не дякувала:
„Ой дакую вамъ, пороги,
Де ходили білі ноги,
Теперъ не будуть!..“

(С. Колоски, Умниця. у.).

1203.

A.

- 1 Ой, коні наші, сиваші,
2 Чи були ви на паші?
3 Чи чуєтесь на силу?
4 Чи довезете княгиню

- 5 Да на тую гіроньку круглу,
6 Да у тую світлоньку нову?
7 У тій світлонці, медъ-вино п'ють,
8 Тамъ тебе, Марусю, давно ждутъ.
(Нар. южн. рус. п'есни Метлинского, стр. 218).

B.

- 1 Ой, коні, коні — ѣедведі!
2 Б=3 А, 3 Б=4 А,

- 4 Черезъ тії річки бистрії,
 5 Черезъ тїї гори крутії,
 6 Та въ тїї жоморії новії?

(Нар. пк. рус. пис. Метлинского, стр. 217).

B

- 1 Ихали бояре горою,
2 Кликали Марусю зъ собою:
3 „Ой иди-жъ, Марусю, изъ нами,
7 В=3 А... ви..., 8 В=4 А... ви скриню, 9 В=4 А Ще й молодую...,
10 В=5 А, 11 В=6 А, 12 В=7 А А въ..., 13 В=8 А... иi молодоi...
4 Дамо-жъ тобi хусточку зъ цвітами,
5 Та вкрай Иванка полами.
6 Ой ви-жъ, конiкi — ведмедi!
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

۷

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 В Манили..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В., віночокъ зъ
орлами, 5 Я того віночка не зношу;
6 Полюбила Ивашка, якъ душу.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1204

A

- 1 Пересердіться, вороги;
 - 2 Не переходьте дороги;
 - 3 Нехай-же намъ перийде Господь Богъ;
 - 4 А послі батько мій;
 - 5 А ясная зора, то мати моя,
 - 6 А ясенъ Богъ, то батько мій.

(Луцкій г.)

B

- 1 Б=1 А Роступітесь..., 2 Б=2 А, 3 В=3 А... самъ,
4 И наша ненька старенька,
5 Шобъ була долеъка щасливенька.

(М. Гостомъ, Кіевск. у.).

R

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А,
3 Нехай перейдзе родзіна,
4 В=5 Б... шасліва годзіна.

(Михалково, Мозырск. у.).

1

- 1 Г=1 А Оступітесь..., 2 Г=2 А Ізъ ѿнізевої...
3 Бо пидибуть коніченьки підъ ноги.

4 Г=3 Г.., підабъютъ,

5 Ой щоъ не, було, ворогівъ тутъ.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

Д.

1 Д=1 А Одступітесь..., 2 Д=2 Г, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г Ой..., 5 Д=5 Г.
(Нар. юж. рус. п'ес. Метлинского, стр. 228).

1205.

А.

1 Шіди, мати, у комору —

6 Дитини нема;

2 Скрині нема;

7 Ой глянь, мати, у віконце —

3 Ой глянь, мати, на вішалку —

8 Тілько слідъ.

4 Одежі нема;

9 Золоті вербоньки поросли,

5 Шіди, мати, у світлицю —

10 Куди твою дитинонку повезли.

(С. Жданова, Полтавск. у.).

Б.

1 Б=1 А Вишла..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Вишла... у комнату, 4 Б=
4 А Дочки... 5 Б=7 А Вишла... за ворота,

6 Ажъ слідъ знать,

7 Куди мою донечку

8 Повізъ зять.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

В.

1 У війду я у світлицю,

2 В=2 А Дочки..., 3 В=1 А У війду я..., 4 В=2 А;

5 Одчиню я кватирочку,

6 Ажъ я світь;

7 В=5 В Ой вийду я..., 8 В=8 А Ажъ я...

9 По дереві василечки.

10 Поросли,

11 В=7 Б Туди...

12 Повезли.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Такъ бувъ зятенько,

6 Ограбувавъ,

2 Якъ не бувавъ,—

7 Тилькі мою дитину

3 Тилькі мое подвір'я

8 Собі взявъ.

4 Кіньми стоптавъ,

9 Увійду я у комору —

5 Тилькі мою комору

10 Не скрині;

- 11 Гляну я на кровать — 13 Пойду я въ світлоньку —
12 Не перини; 14 Не дитини;
15 Г=5 В, 16 Г=6 В Уже...,
17 Де моя дитина —
18 Г=8 А,
19 Маслечкомъ доріженка
20 Мазана,
21 Г=11 В... моя дитинонька,
22 Везена.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Д.

- 1 Д=7 А Ой вийду я..., 2 Д=6 Б Сліди..., 3 Д=11 В,
4 Повьюсь зять.
5 Золотие вербочки
6 Д=10 В, 7 Д=11 В, 8 Г=12 В.

(Изъ рук. сб. Кулака).

Е.

- 1 Бражчали колокола, бражчали;
2 Туди-жъ нашу Марьечку помчали.
3 Е=16 Г Вийду я за ворітчка, ажъ..., 4 Е=2 Е+8 А.

(Нар. вж. рус. п'с. Метлинского, стр. 229).

1206.

Огляділася мати, И горшки підъ лавкою (bis)

Ажъ нема дочки у хаті: Заросли муравкою.

И хата не жетена,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Во время пѣнія этихъ пѣсень, бояре выносятъ на возъ имущество невѣсты—скриню или бодлю, подушки и вообще все то, что даютъ невѣстѣ ее родители въ приданое. Пока бояре укладываютъ на возъ вещи, въ избѣ происходитъ слѣдующая сцена: родители невѣсты снимаютъ съ божницѣ двѣ иконы и кладутъ ихъ на столъ, передъ которымъ стоятъ уже заранѣе приготовленная скамья; садятся сами на скамью спиной къ столу и благословляютъ молодыхъ, которыхъ рушникомъ подводить къ нимъ дружко. Молоді кладутъ прежде образами по три земныхъ поклона, прикладываясь къ образамъ и подходятъ, наконецъ, къ родителямъ, которые, благословляя ихъ, говорятъ:

„Щаслива вамъ, дитки, годинонька въ дорогу іхать; щаслива доріженка нехай стелеться передъ вами“.

Молоді цілують отца и мать въ руку, а всѣхъ остальныхъ родственниковъ (невѣсты) въ лицо, начиная съ самого старшаго и, оканчивая самимъ младшимъ. Прощаясь съ невѣстой, родственники ея говорять ей:

— Дай, Боже, тобї доіхати дівкою; бо завтра будешъ уже жінкою...

Благословивши дѣтей, отецъ береть одну икону со стола и вручаєтъ ее зятю, другую — мать даетъ дочери. Послѣ этого молодихъ выводятъ изъ хаты; бояре подсаживаютъ невѣсту на возъ и бросаютъ ей подъ ноги чорную курицу, данную матерью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ ¹⁾ невѣста встаетъ на возу на колѣни и молится Богу на всѣ четыре стороны. Посадивъ невѣсту на возъ, иногда ²⁾ покрываютъ ее сверху — рядномъ. Женихъ, предшествуемый дружкомъ, обходить вокругъ воза три раза. Каждый разъ, проходя возлѣ невѣсты, женихъ слегка ударяетъ ее по спинѣ палкой или кнутомъ и за каждымъ разомъ приговариваетъ:

„Кидай батькови норови, та бери мої“.

Послѣ садится самъ на возъ около невѣсты; возлѣ нихъ садятся сеахи и боярины, а остальная компанія размѣщается на другихъ возахъ. Когда всѣ усадутся, мать невѣсты подходитъ къ тѣмъ лошадямъ, которыя повезутъ новобрачныхъ, береть ихъ подъ уздцы и ведеть за ворота, еще разъ желая своей дочери щастливаго пути:

„Щаслива тобі, донечко“ говоритъ она, „доруженька и цяя нучиченька“.

Затѣмъ поютъ:

1207.

Проведи, матюнко, проведи
Вороного юніченъка за поводи,

Та у туу доріженку щаснуу,
Та по туу Марусю краснуу.
(Щасновка, Козелецк. у., Новицкій).

1208.

A.

- 1 Ой були ми въ ліску,
- 2 Та й поймали лиску,
- 3 Чорную та чубатую,
- 4 Хорошу та багатую.

- 5 Ой крий, мати, лиску,
- 6 Везе синъ невістку,
- 7 Съ-підъ гілля-корена,
- 8 На твоє подвір'я.

(Изъ рук. сб. Куліша).

¹⁾ Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Д. Дудари, Каневск. уѣз.

В.

1 Б=1 А Вічинай, мати..., 2 Б=6 А Ведемъ тобі...

3 До комори клюшницю,

4 До хати робітницю.

(М. Тыровъ, Винницк. у.; С. Колюсики, Ушицк. у.; С. Переяма, Балтск. у.).

В.

1 Ой радуйся, мати, 3 Своему рожденному,

2 Своему дитяти; 4 Другому суженному.

5 В=1 Б Стружи..., 6 В=6 А Привезли...

7 И скриплю, перину,

8 Въ хату господиню,

9 В=4 Б Въ полі...

10 А въ хаті охвітницю.

(Луцкій у.).

1209.

Викотили, викотили
 Та медову бочку,
 Видурили, видурили
 Въ пана свата дочку.
 Да й ми ії не дурили —
 Сама схотіла,
 Наклала чорну шапку
 Та изъ нами сіла.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1210.

Святіте, зороньки, надъ нами,
 Да тягніте, кониченьки, підъ нами,
 Уже наша Марусенька зъ нами.

(Новицкій).

1211.

Изъ-подъ тину, тину,
 По залізному плоту,
 Тамъ скакала да голубочка;
 Адкуль взявся молодий Иванъ,
 Поймавъ тую да голубку,

Посадивъ да подъ шубочку,
 И принюсь до домочку.
 „Да це мила, мамко-голубко“.
 — Тобе, синокъ, мила,
 А мнє би лідъ діло робила.

(Михалково, Мозирск. у.).

1212.

Радуйся, земля,
Самъ Буйгъ да на небо ідзе;
Радуйся, маці,
Синъ не віхну везе,
Пілную да рабочую,
Да до дзіма скочую.
(Михайлово, Мозирск. у.).

1213.

Соловей зозульку собі намовляє:
— Лінъмо ми, зозулько, до моего са-
доночку;
У моемъ садоньку усе хорошенъко,
Усе хорошенъко, усе веселенько:
Иванко Марисю собі намовляє:
— Ідъмо, Марисю, до моего батенька,

У моего батенька усе хорошенъко,
Усе хорошенъко, усе веселенько:
Колодязъ на дворі, яблуньку въ терені.
Водиці зачерпнешъ, яблучко вищепнешъ,
Водиці напъешся, яблучка укусишъ,
Яблучка укусишъ—заплакати мусишъ.
(Долоски, Бѣльск. у.).

1214.

A.

1 Риссю, коники, риссю —	4 Молоду невісточку,
2 Ідемо зъ кориссю:	5 Скриню и периню,
3 Веземо користочку—	6 И до хати господиню.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 B=1 A, 2 B=2 A До дому..., 3 B=3 A, 4 B=4 A.
(Луши, Овручск. у.).
- 1 B=1 A, 2 B=2 A Поідемо..., 3 B=3 A, 4 B=4 A До хати...
(Заславск. у.).

G.

1 Жовтий корінь зъ Остіръ,
2 Готуй, матінко, постіль,
3 Г=5 А, 4 Г=6 А.
5 Одъ комори клюшницю,
6 А одъ серца розлучницю.
(Дубище, Староконстант. у.).

D.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А.
3 Зъ якою да користкою?
4 Зъ молодою да невісткою.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А Да дому...,
 3 Что ми свою ніченьку не спали,
 4 Таки себе селянина прибрали
 5 Къ весне-красне красна ткаць,
 6 А къ Петру-теплу жито жаць.

(Михалково, Мозирск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А.

(Новицкій).

З.

- 1 Вити коні та нагайками,
 2 Золотими та булавками;
 3 З=1 А Да біжіть..., 4 З=2 А.

(Ізъ рук. сб. Кулика).

1215.

А.

1 Кучерявий візничій,	4 Що батьківъ двіръ баче.
2 Поганай коні швидче,	5 — Щелучче заплачу,
3 Бо молода плаче,	6 Якъ свекра побачу.

(М. Сміла, Черкасск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... воли...
 3 Якъ не будешъ поганяти,
 4 То тутъ будемъ почувати.

(М. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

- 1 Ой бий, поганай клячу,
 2 В=3 А,
 3 Ой я плачу (bis)
 4 В=4 А Поки... бачу, 5 В=6 А... свекра...
 6 То встану я поскачу.

(Новицкій).

1216.

Муї мили возниченьки,	Але ближе ї до свекорка;
Затинайте кониченьки	Нехъ я не буду того чути.
Далій, далій одъ батенька,	Що мій батенько по мні плаче.

1217.

А.

1 Полетіте, галочки,
2 До моєї матоньки;
3 Занесіте вістоньку,
4 Що везу я невістоньку:

5 У дімъ домувницю,
6 А въ поле робітницю;
7 Въ-дома да метілкою,
8 А полі перепелкою.

(Плотница, Пинск. у.).

В.

1 Леці, леці, соколоньку,
2 Упадзі на століку,
3 Б=3 А И накажи..., 4 Б=4 А... везутъ...

(М. Давыдгородокъ, Мозирск. у.).

1218.

Тупу, коники, тупу,
Веземо тобі ступу;

Де будемо ночувати,
Тамъ будемо пихати.
(С. Колюсники, Ушицк. у.).

1219.

Щось у насъ да на дворичку
Прилегас и къ оконечку;
А ты, девочка,
Не крий своего личка.

Дай ёму подивиться,
Конемъ моімъ да настояться,
Боярамъ да нагуляться.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1220.

Види, мати, приляжъ и къ дорозі,
Чи не шумить дуброва;
Чи не стугнить дорога,
Чи не ідуть боари,

Чи не піЮть свашки пісень?
— ПіЮть, да не тую:
Ведуть молодую.

(Изъ рук. сб. Кулиша)

1221.

Іхала дівка черезъ біръ,
А на ій сукня въ дев'ять піль.

Якъ стала сукня сіяти,
Стала дуброва палати.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1222.

Мати ся радувала,
Якъ сина годувала;

Теперь ся утішає,
Бо двоє дітокъ має.
(С. Колюсники, Ушицк. у.).

1223.

Ой чиі то бояре
Селомъ-містомъ іхали,
По три та по чотирі?

Підъ іми коні воронні.,
На іхъ жуцани та голубиї,
На іхъ шапочки все боброви.
(Щасновка, Ковзецк. у.).

1224.

А лебеді, лебеді, (bis)
Да й де жъ ви бували?
А й де жъ ви бували,
Да й де жъ ви бували,
Да що жъ ви видали?

(Новицкій).

1225.

Осталося днище,
Да ще й гребенище;
Не журися, теше,
Я приду вице,
Да й те заберу.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1226.

Вітеръ вербу клонить,
Ой зять тещі просить:
— Сватейку, моя голубойку!
И прибудь до мене,
И приідь до мене,

И стойть у мене,
И лежить у мене
Семъ бочекъ и полуночекъ
Да солодкого меду,
А прошу, гості, да на беседу.
(Новицкій).

1227.

Зъ винного да колодязя
Да Маруся воду брала,
Въ свой край позирала.
Забачила два голубчиків.
— А ви жъ моі, два голубчики, (bis)
Поляцце въ мою сторону,
Накажіце мойму таточку,
Нехай мене одідає,
Хоць родзіну присилає,

Хоць самъ прибуває.
„Хоць самъ прибуду,
Хоць родзіну пришло“.
— Ці я тута завоёвана,
Ці я тута запродазена,
Ці я такъ оддадзяна.
Коли завоёвана—одвоюцце,
А коли запродана—викупуйце,
Коли такъ оддадзяна—одвідайце.
(Михалково, Мозырск. у.).

1228.

За ворітми вишня,
Туди наша матінка вийшла,
Холодної воді брати,
Невісточка виглядати.

— Ой матінко-утко!
Ворочайся хутко:
Уже ж сонце низенько,
Невістка близенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1229.

Сейце, Михалковци, пшеницу,
Привезу вамъ яглицю;

Вудзе на межи лежаці
Да веребы пужаці.
(Михалково, Мозирск. у.).

1230.

Постіль твоя біла,
Вся золотомъ шита, (bis)
Чи не будешьъ, Марусю, бита?

(Ждановка, Полтавск. у.).

1231.

Одчени, батейку, оконце —
Веземо невістку, якъ сонце;

Одчини, батейку, обое —
Веземо дітойкі обое.
(Мокрані, Кобринск. у.).

1232.

Да давали конямъ гречку,
Якъ іхали да по дівочку,

А тепера сочевицю —
Везеуль молодицю.
(Ізь рук. сб. Куліша).

1233.

Радуйся, муй бацецько,
Що я, молодъ, ожснився:
Привізъ собі мещаночку,
У тонелькімъ серпаночку.

(М. Давидгородокъ, Мозирск. у.).

1234.

Одчинай, батьку, двіръ,
Во вже іде синоекъ твій
Зъ молодою Марисею,
Буде тобі вірною слугою.

(М. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1235.

Ясна : ала на стріху впала,
Молода Марися на дверь наїхала;
Скор : наїхала, зорі запитала:
„Ци буде зіма, якъ тихе літо?

Ци буде свекорко, якъ рідний батенько?
Не буде зіма, якъ тихе літо,
Не буде свекорко, якъ рідний батенько

(С. Хорошанка, Більськ. у.).

**Встрѣча и приемъ „молодыхъ“ въ домѣ родителей
жениха.**

Въ то время, когда *молоді* переѣзжаютъ изъ дома родителей несѣсты въ дому жениха, *бояре*, выбѣжавшіе напередъ поѣзда, приготовляются къ новому обряду, который *молоді* должны совершить и который, нужно замѣтить, во многихъ мѣстахъ съ каждымъ днемъ все болѣе и болѣе вытѣсняется изъ числа обрядовъ, по мнѣнію народа, необходимыхъ при свадѣбѣ. Мы говоримъ о томъ кострѣ,透过儿 which новобрачные должны переѣзжать. Этотъ обрядъ во многихъ мѣстностахъ, совершенно утраченъ; въ другихъ-же онъ до нѣкоторой степени варіируется. Въ Дударахъ, Каневск. уѣз. на дорогѣ зажигаютъ куль соломы и, когда *поїздъ* приближается къ огню, тушать пламя; а лошадей перегоняютъ черезъ угасающую золу. Въ и. Помономъ, Новоградволинск. уѣз., въ ожиданіи новобрачныхъ, *бояре* разводятъ огонь у воротъ жениха и когда молодые подъѣдутъ, бояре останавливаютъ лошадей, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ горящую солому. Въ Липецкой слоб., Харьковск. губ. молодыхъ встрѣчаютъ съ зажженнымъ факеломъ, приготовляя его изъ вѣтви дерева, обернутой паклей, облитой дегтемъ; или же просто зажигаютъ смолу, или пропитанную дегтемъ *мазницю*. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, при встрѣчѣ молодыхъ, цѣлый поѣздъ обризгиваютъ водой. Пріѣхавшія съ *поїздомъ*, *а* равно и вышедшія на встрѣчу изъ хати женщины поютъ:

1236.

Привезено гілле
Ой зъ-за гіръ та й въ поділле.
Посаджено го въ місті, въ городочку,
Підъ муромъ въ холодочку,
На білимъ камінейку;
Виномъ го підливано,
Шафрономъ щідспано.
Марно зілейко заквило,
И маленько зародило,

Єно дві ягодойкі,
А обі червонийкі:
Перша ягодойка —
Старенкій старостойка.
(Молоденкій дружбойка Ивасейко);
Другая ягодойка —
Молодал еванейка (дружейка) Мару-
сейка.
(Lozinski, стр. 126).

1237.

Ой брезнули кола
Зъ батенькового двора,
Чула тое Маруся,
Въ оконечка сидачи.

— Иванку, душеньку,
Старайся меду й вина,—
Іде моя родина,
Мій батенько рідний.
(Полоски, Більськ. у.).

1238.

Отвори, мати, новий двіръ,
Ведемо ти дітя на вибіръ;
Отвори, мати, пекарню,—
Ведемо ти сікарню;
Отвори, мати, світицю,

Ведемо ти робітницю.
До поля робітницю,
До комори ключницю,
Отвори, мати, ліску,
Ведемо тя невістку.

(Lozinski, стр. 123).

1239.

Ой на дворі колодязь и ведро—
Де-сь нашої Марисі не видно.
Ой ци її по водицю послали,

Ой ци її до комори сковали?
Се по водицю вислали—верніте,
Се до комори сковали—вкажіте.
(Полоски, Більськ. у.).

1240.

Ой вийди, вийди, матенько, погляди,
Ой що тобі бояре превезли.
Да привезли скриню кованую,
Ще й невістку коханую.
Да й привезли скриню-повістку,
Ще й молоду невістку.

(С. Конотопка, Черніговск. у., Новицкій).

1241.

За воротами вишня —
Туди наша матінка вийшла,
Ягодки забрала,
Молодої невістки ждала.

Вийди, матінко, погляди,
Ой що тобі бояре превезли:
И скриню, й перину,
И молодую княгиню.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинского, стр. 230).

1242.

A.

- 1 Ой вийди, мати, погляди,
2 Що-жъ тобі бояре привезли:

- 3 Чи вівцю, чи ярку,
4 Чи невістку казанку?

5 Тобі, мати, не журитися,
6 Тобі, мати, веселитися:
7 Тобі, мати, въ печі не топити:

8 Тобі, мати, діжи не місити,
9 Тобі, мати, хати не мести,
10 Тобі, матій, порядокъ вести.
(Шендеренка, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Да привезли скриню и перину,
4 И невісточку-кнагиню.
5 Да привезли скриню кованую

6 И невісточку коханую;
7 Да привезли скрпню рубленую
8 И невісточку любленую.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

1243.

Вайди, матінко, зъ хати
Невістку вітати:
Вчора була наречена,
А сёгодня обвінчана.
Вайди, матінко, зъ хати

Оглядати дитяти.
Щожъ тобі, матінко, превезли?
— Одно врожденне, а другое на-
реченнее.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1244.

1 Вайди, мати, съ хати;
2 Погляди дитяти:

3 Шо одно народжене,
4 Друге сужене.

(Новицкій).

B.

1 Б=1 А,

2 Да щось ми привезли?
3 Чи козла, чи барана,
4 Чи невістку кохану.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1245.

Вайди до нась, матіонька!
Приїхало дітатонько:

Мала съ перше єдное,
Теперь маєшъ ажъ двоє.

(Lozinski, стр. 123).

1246.

A.

1 Привезена тетеречка
2 Не сёгодні — теперечка;
3 Не кишайте, не полохайте,

4 Нехай вона прилітає.
5 Въ свому дому привикає.

(Часновка, Ковельск. у., Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А Прилетіла..., 2 Б=2 А Да не вчора...,
 3 Сіла на воротечкахъ,
 4 Въ червонихъ да чоботечкахъ.
 — Да..., не лякайте, 6 Б=4 А ... привикає,
 7 Хліба, солі поїдає.

(Изъ рук. сб. Кузинъ).

В.

- 1 Приїхала да сова зъ села (bis),
 2 Сіла собі да на покуті:
 3 В=3 А, 4 В=6 Б Да....
 5 Додому не тікає.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1247.

Що жъ ми тобі привели—
 Вйди, матінко, погляни.
 Ци калиношку, ци малиношку,
 Ци молоду жівісточку?
 А где калинка стата,

Тамъ молоденька взята
 Відъ вітця і відъ мати
 До молодого хати;
 Відъ великого реду
 До богацького дому.

(Lozinski, стр. 124).

1248.

А.

- 1 Ой зацвіла калинонка зъ ожиною, 6 Що пріхавъ зъ дружиною до тебе.
 2 Прихавъ Ивась зъ дружиною; 7 — Не гнівався, мій синонку, якъ ти
 3 Прихавъ підъ ворота, склонився, рісь,
 4 Батенькові въ ніженьки вклонився. 8 Не гнівадесь, що дружину ти привіз.
 5 — Не гнівайся, мій батеньку, на мене,

(Кривинъ, Острожск. у.).

Б.

- 1 Б=5 А, 2 Б=6 А.
 3 Моя дружбонька
 4 Буде тобі годити,

5 По твоемъ дворі садъ —
 6 Виноградъ садити.

(Заславск. у.).

1249.

— Куди ти ішавъ, молодий Иванко?
 „Въ чужую сторононьку“.

— На що-жъ ти давъ нашимъ дівкамъ
Таку досадоньку?
А ти думавъ, привезешъ, якъ пташку?
А ти привізъ, якъ осмалюну палку.

(Полюсик, Вільск. у.).

1250.

Отвори, мати, хату,
Ведемо ти пелехату:
Діжи ти не замісить,
Бо ей цяпка зъ носа вісить;

Халупи ти не замете,
Бо си животъ погнете;
Корови ти не здоіть,
Бо ся огона боіть.

(Lozinski, стр. 124).

1251.

Я невістці не рада,
Єще мъ сама не біба:
Халупу си замету,

Хлібояїка си напеку,
Світлоїку си укалу,
А ю кіємъ вивалю.

(Lozinski, стр. 124).

1252.

Чи рада-жъ ти, моя матінко,
Що я на войну їздивъ?
Звоевавъ да дівокъ таночъ;

Вибрахъ собі одну—
Дівоньку молоду.

(Плотниці, Пинск. у.).

1253.

— Чи рада ти, моя матонько,
Що я оженився?
„Рада була, мій синотку,
Що ти народився;
А тепера и радніша,

Що ти оженився.
Вибрахъ собі дівку,
Червону, якъ жалюньку;
Що ступить, не похиляться;
Що скаже, не помилиться”.

(Плотниці, Пинск. у.).

1254.

Пусти, сваху, въ хату.
Ой доки-жъ ми та стоятимемъ,
Зелену траву та поптатимемъ

Червоними чобітками,
Зеленими підківками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1255.

Ото-жъ тебе Господь нагодивъ,
Що ти мене въ чипчикъ нарадивъ;

Бо вже мені бинда обридла,
А вже-жъ мені чипчикъ прилипчикъ.
(С. Колюсик, Ушицк. у.).

1256.

На калпнонъці
Дсі ягодошді...
Благослови, Боже,

И вотецъ, и мати,
Своему дитати
На постель засидати...

(Lozinski, стр. 125).

1257.

Сідить котъ на полиці
Въ червоной рукавиці;

Витрищілъ очинята,
На наши молодята.

(Lozinski, стр. 125).

1258.

И васюнева мати двери відхилляла
И съ зорею размовляла:
„Ой, зоре моя, зоре,
Зоренько вечерняя!

То же-сь ми присвітила:
До дому попріятницю,
До поля робітницю,
До комори клюшницю.

(Lozinski, стр. 126).

1259.

Погнулися лавки,
Якъ сіли перезянки;

Ще й не такъ угнуться,
Якъ меду напьються.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1260.

Наші сваткове-ливці
Іздили на вловоньки,
Злапали зверину;

Сховали підъ перину;
Перина трасеться,
А зверина сміється.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1261.

Стрійся, Марисю, стрійся,
Та нічого не бійся:

Високо піdnімайся,
Съ сорома впкупайся.

(Крининъ, Острожск. у.).

1262.

Ясная скала на стріху впала,
Молодая Марися на двіръ наїхала.
Скоро упала—стало світати,
Скоро наїхала— стала дитати:

—Ци буде зіма, якъ тихе літо,
Ци буде свекорко, якъ рідний батенько?
Не буде зіма, якъ тихе літо,
Не буде свекорко, якъ рідний батенько.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1263.

Снігомъ, конику, спігомъ,
Ми за тобою слідомъ,

Зъ усею родиною,
Зъ своею дитиною.

(Погоски, Бѣльск. у.).

1264.

Прилетіла сорока: че, че, че!
Де мені сістоньки на печі?
Печі, матюнка, калачі,
Будуть пкъ тобі два паничі.
Будуть косоньку трепати,
Буде матюнка плакати.
— Не плачь, мати, по косі,

Не плачь, матюнка, по красі.
Білую блаванку підъ лавку,
Румяний вінець на столець,
Русую косоньку подъ чепець.
Подъ чепець клала — зломала,
Подъ серпаночкою сковала.

(Изъ рук. сб. Куліша).

Молодихъ встречаютъ съ хлѣбомъ и солью, и ведутъ въ избу. Невѣста, переступивши хатній порогъ, вынимаетъ изъ-подъ полы черную курицу и бросаетъ ее подъ печку. Часто при этомъ молодая, входя въ домъ жениха, и, боясь злой свекрухи, съ которой ей прійдется жить и въ зависимости отъ которой она должна находиться до тѣхъ поръ, пока мужъ не отдѣлится отъ своихъ родителей, бросаетъ курицу подъ печку и говоритъ, заглядывая незамѣтнымъ образомъ въ печку:

„А чи глибока въ печі яма, чи умре до року мама?“ Если эти слова произнесетъ невѣста — свекруха непремѣнно умретъ въ продолженій года.

Новобрачныхъ просятъ за столъ, угожаютъ водкою; а бояре переносятъ привезенные вещи *молодої* въ комору, которая передъ свадьбой очищается.

К о м о р а .

Въ то время когда родители жениха принимаютъ новобрачныхъ за столомъ, на посадѣ, въ коморѣ приготавляется для нихъ постель, на которой они должны провести первую ночь. Дружконоситъ куль соломы въ комору, куда приходятъ свахи, и всѣ вмѣстѣ приготавляютъ постель, а свахи поютъ:

1265.

Цвітъ калиноньку ломить,
Сонъ головоньку клонить.

Підіте, постеліте,
Слатоньки положіте.

(Плотница, Пинск. у.).

1266.

А.

1. Ой кто буде спати,

2 Будемъ ёму да постіль слати:

3 Соломки въ головки,

4 Сінця пудъ колінца,

5 А мъяти пудъ п'яти,

6 Щобъ було мъягко спати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=1 А... хоче..., 2 Б=2 А Треба...

3 Підъ боки соломки,

5 Підъ головки жита,

4 Підъ колінця сінця,

6 Щобъ не була Маруся бита.

(Миновъ, Дубенск. у.).

1267.

Где жъ тая весельная мац?

Нехай дас ключи одъ моминац,

Будемъ постіль сладі,

Сладі, досцилаці,

Молодихъ снаць класці.

(Михалково, Мозырск. у.).

1268.

Не сами-жъ ми прийшли —

Білое да біленькое

Прислала насъ маді

Да Марухні молодецької.

Білое даже сладі,

(Михалково, Мозырск. у.).

1269.

Ой пійдемо, да поідемо

Да калнову стрілку,

Да ранкомъ по-підъ замкомъ;

Да постелемо, да постелемо

А вибъємо, да висічімо

Марусі постільку.

(Кривинъ, Острожск. у.).

1270.

Ой привезли да сову зъ села,

Тутъ вона да непрошеная,

Садовили да на покуті;

Буде вона покундошеная.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1271.

А.

1 Ой бреди, Марусю, бреди,

3 Изъ васока да пудиймайся,

2 Да ве буййся холодної води,

4 Изъ сорома да викупайся.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Бери, Марусю, бери,
 2 Б=2 А,
 3 Високо поднимайся,
 4 Б=4 А.

(М. Гостомль, Киевск. у.).

1272.

По двору, по двору
 Да пороша упала;
 А на тій пороші
 Слідки хороші.
 Да свекруха каже,

Що куна ходила,
 А свекорко каже:
 — Да не есть то куна,
 То невіхна моя.

(Новицкій).

1273.

Ой квітами да постіль шита,
 — Чи не будешъ, да Марусю, бита?
 „А я цѣго да не боюся,

По постелі да покочуся,
 Изъ сорома да викуплюся.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1274.

Ми-жъ були у постілоньки,
 Ми-жъ уміли постіль слати.

На окола подушечки,
 Въ середині дві душечки.

(Луць, Озручск. у.).

Приготовивъ постель, кладутъ *кожухъ*, который бы новобрачные могли укрыться. Въ головахъ постели ставить икону и кладутъ хлѣбъ и соль. Когда въ *коморі* все приготовлено, *дружко* является въ хату, гдѣ молодые сидять за столомъ, и говорить:

„Старости, пани підстарости! Благословіть молодихъ на упокой повести!“
 — Богъ благословіть.

„Въ друге и въ третє!“

— Тречи разомъ!

Тогда *дружко* ведеть молодихъ въ *комору*; ихъ сопровождаются: *свасики* и *піддружий* въ это время поютъ:

1275.

Не хочу я істоночки да питоньки,
 Бо вже мое тіло спатоньки схтіло.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1276.

Же-бъ я була знала,—
Въ панціръ би мъ ся вбрала.

Панціръ не поможе—
Ведуть Марисю до ложа.

(Рахонь, Холмск. у.).

1277.

Дрімле невістка, дрімле,
Видно спатоньки хоче.

Заведемо въ комороньку,
На білу постілеку.

(Мокрань, Кобринск. у.).

1278.

Не плачъ, не плачъ, дівко Марисю,
По своєму дівованнячку;
Понеси свое дівованнячко
До батейка въ садочокъ.

До батейка примешъ —
У садочокъ зайдешъ,
Дівовання заберешъ.

(Щасловка, Козелецк. у.).

1279.

„Ой, мамцю, мамцю,
До комори ведуть“.
— Цить, доню,
Тобі меду дадуть.
„Ой, мамцю, козакъ

На мене лізє“.
— Цить, доню,
Вінъ тебе не заріже,
„Ой, мамцю, вже й ножикъ виймає...“
— Цить, доню, вінъ боже думає.
(Полонное, Новоградволинск. у.).

1280.

Горохъ, мати, по дорозі, якъ череда,
Ведуть... на припоні, якъ бугая;
А... реве до йде.

— Якъ дойду въ ночі,—
Повиколю очи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1281.

Нашъ куръ кокоче,
На сідало хоче,

Напть молоденькі Івась
Та вже спати хоче.

(Луцк. у.).

1282.

Иду, иду до комори по
Радуйся

Сподівайся въ гості
..... єго мосці.

(Полонное, Новоградволинск. у.).

1283.

Ти, річенко бережистая,	Бо ѹ зонхну ѿ кроваті..
Ти, Мар'єчко наровистая.	Да нехай живуть,
Не цловавши,	Полюбившися;
Не мпловавши	Да нехай-же сплять
Не йди, Йвашку, спати,	Заголившися.

(М. Бориславъ, Переяславск. у.).

1284.

Да не куръ, куръ сокоче,	Да ведуть въ кліті спати...
Да на сідало хоче,	Треба правду казати.

Въ коморі молоду раздѣваютъ—сбрасываютъ съ нея нарядъ, не исключая даже сережокъ и намиста. Расчесываютъ ей волосы и ищутъ, нѣтъ-ли въ нихъ *проторіа*, шпильки или же чего либо въ этомъ родѣ. Надѣваютъ на нее бѣлую, свѣжую рубаху и заставляютъ ея сбрасывать молодому сапоги, въ которыхъ обыкновенно на этотъ случай женихъ прячетъ подъ *устілками* нѣсколько серебряныхъ монетъ. Невѣста сбрасываетъ сапоги и ищетъ въ нихъ денегъ, которая и береть себѣ.

Въ это время поютъ:

1285.

„Дівчино моя,	Кого знатиму;
Роззуй мене на“.	Ледачого обийду,
— Роззуватиму	Не забматиму.

Въ слѣдъ за тѣмъ молодихъ укладываютъ въ коморі въ постель, укрываютъ ихъ сверху *кожухомъ* и все уходятъ изъ комори въ избу, за исключениемъ *свахи* и *дружка*, которые остаются при молодихъ. Въ другихъ же мѣстностяхъ молодыхъ самихъ оставляютъ въ коморѣ; все уходятъ и возлѣ дверей оставляютъ сторожа—*дружка*, для того, чтобы дверь сейчасъ-же была отперта, когда женихъ постучитъ въ нее. *Свахи* и *дружки*, уходя изъ комори, говорятъ *молодимо*: „не лінуйтесь-же тутъ, людей не воловодьте“. Въ это время родственницы жениха сидятъ за столомъ, пьютъ водку и поютъ:

1286.

Ми гости не сами —	Дайте намъ хліба, соли
Ми гости запроханіе.	И горілки доволі.

(Плотница, Вѣльск. у.).

1287.

Не сами-жъ ми прийшли —
Прислала нась маці;
Не кужедю-жъ прасці,

Не починки виці —
Прислала нась маці
Да горіочки лиці.

(Михалково, Мозырск. у.).

1288.

А въ нашого пана свата
Горохъ не молочень,
Горохъ, горохъ, горохъ не молочень;

Да будемо молотити,
Горіочеку пити.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1289.

„Ой, зятю, зятю гордуешъ намів:
Не хочепъ пити горілкі зъ нами.“
— Я не гордую, тилько сумую,
Що ваши вози пообмерзали,
Що ваши єукні пообмокали.

Ой дай-же, Боже, на небі зори,
На небі зори, завтра погоду;
Жебъ ваши гози пообставали,
Жебъ ваши сукні пообспахали.

(Полошки, Бельск. у.).

1290.

А ви нась не просіте,
А но намъ доносіте.
А ми будемъ істи,

А ми будемъ пити
И весели ходити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1291.

Ой вийду я за ворота—млинъ меле,
Не гнівайся, свекорку, на мене,—
Сюди мене кониченкі замчали,

Тутъ мене ніченька обпяла,
Тутъ у мене господонька певная.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1292.

Дала мене моя мати замужъ,
Дала мене за дунай бистрий,
Дала мені човничокъ плисти,
Дала мені и веселечко:
„Пливи, доню, мое сердечко“.
Дала мені каликову вітку:
„Заткни, доню, за білу намітку;

Шобъ калпни да не поламати,
И ягодокъ да не подавити —
„Свого роду да не прогнівитя“.
— А е въ мене, мій рұнде пишний,
А е въ мене да чужая мати,
Шобъ не вигнала зъ хати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1293.

Кислис бураки,
А гречка каша.

Гулайце молодзічки —

Цеперъ пора ваша.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1294.

Тушу, тупу, коло діжечки,
Навіда сирогіжечки.

Чи сирогіжечки брати,
Чи невістку витати?

(Гостомель, Київск. у.).

1295.

Ой, маді, кохай мене,
За музику не дай мене;

Бо музика лядашца,
По веселлі волочиться.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1296.

Годі, свату, да сваритися,
Ой, ну-жъ, свату, да миритися,
Худобою да ділнитися:

Тобі, свату, горохвінічко,
Намъ — скриня й перина,
И Маруся княгиня.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1297.

Ой наша Марьюхно,
Да винесь хвартушокъ семи пуль;

Нехай хвартушокъ мae,
Нехай моя родзіна гуляe.

(Михалково, Мозырск. у.).

1298.

Пришли ко мне хлопці,
Добрие молодці:
Одзінь Прохоръ Баранчукъ,
Другий Сндорь Макарчукъ.
Ишовъ саломъ вулицею,

А-жъ на конце хата,
А въ той хате сорокъ дзевокъ,
Одна черевата.
Ни сокири, ни ножа —
А черево, лезъ дзежа.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1299.

A.

1 На дворе гай, гай...
2 Ты, Марушко, дай, дай!

3 На дворе лесь, лесь,
4 А ты, Иванъ, лезь, лезь.

(Туровъ, Мозырск. у.).

Б.

1 Б=1 А На клацце..., 2 Б=2 А... та Иванку ..

(Михалково, Мозырск. у.).

1300.

А.

1 Гуска гусака кличе,
2 Крузъ плуть колосокъ тиче,
3 — Гусочко моя, сиренька моя,
4 Дай-же мені колосокъ иззісти.

5 Иванко Марьюхни просиць:

6 — Позволь-же мені,

7

(Михалково, Мозырск. у.).

В.

1 В=1 А Гусакъ гуску... 2 Б=2 А... тинъ...

3 И гуско моя, и голубко моя,

4 Б=4 А На-жъ тобі..., 5 Б=6 А , 6 Б=7 А,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1301.

Наїхали да купці зъ Ромна
Да питаютъ: да почимъ вовна?
— Білая нітъ ни почому,

А чорна да по золотому;
Руно на руно складаютъ,
Въ середині даркі шукаютъ.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1302.

Стрепену я грушку
За гу́льку,
Посипались грушки
Въ пелінку.

Ску́йлькі въ пелені
Дулекъ,
Стуйлькі въ Марусі
Думокъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1303.

Ой не сідай, свахо, на лавці,
Сядь собі на ослоні,
Якъ грають соболі.
Да ще-жъ бо ѿ не грають

И не починаютъ;
Ой якъ будуть грati,
То ѹ ми будемъ знати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1304.

Оддай, свату, наше!
Якъ не оддашь ти самъ,
До возьмемо сами,

Посадимъ на сані —
Іль, Марьєчко, зъ нами.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1305.

Котилося колесце зъ кліткі,
Обнімітесь хорошенъко, діткі,

Щобъ вамъ солоденько,
А намъ веселенько.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1306.

Гуска рака носіць,
Теща зяця просици:
— Дамъ тебе да сорочечку,

..... мою дочечку
Дамъ тебе все убранье
За твое

(Михалково, Мозирск. у.).

1307.

Горобей да по бочецці скаче,
Заглядае у вороночку:
— Бідна моя да головочка,

Шо малая да вороночка,
Шо не влізе да головочка.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1308.

Заспівайце, молодзічки,
Полесского зайца:
Самъ серий,

Хвостъ белый,
Поджарі..

(Туровъ, Мозирск. у.).

1309.

Гойна да гойна!
Шо въ Krakове война:

Усе дзевки яловіци,
Только една дойна?

(Туровъ, Мозирск. у.).

1310.

И батько велівъ,
И мати казала,
Сама захотіла

Червоного буряка
До білого тіла.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1311.

Михелью, Михелью!
А я тебі вихилю
Заднюю й переднюю,
Боковую й середнюю.

А староста просивъ свахи,
Просивъ въ неї
— Вона ёму відповила;
Ти съ не годенъ моего тіла.

(Новицкій).

1312.

Захотіла калача
Зъ медкомъ, жъ медкомъ,
Я-жъ була
Да пудъ парубкомъ;

Я-жъ думала
Умру, умру,
А я-жъ цеє
Довно люблю!

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Новобрачныхъ оставляютъ въ поковъ на весьма непродолжительное время. Черезъ часъ не болѣе къ нимъ является сваха, освѣдомляется относительно первого вступленія въ сожительство, которое новобрачные должны совершить тотчасъ послѣ того, какъ ихъ оставятъ въ постели. Свахи, получивъ на предложенный жениху вопросъ, благопріятный отвѣтъ, — зажигаютъ свѣчу и идутъ къ новобрачнымъ въ комору. Физиологический процессъ новобрачные совершаютъ въ другое время, а теперь невѣста, по наущенію свахъ, сейчасъ же отталкиваетъ жениха, какъ только онъ лишить ее дѣствѣта. Иногда злые люди, а иногда и сама невѣста, дѣлаютъ жениху такъ, что онъ оказывается несостоятельнымъ къ лишенію невинности. Въ такомъ случаѣ онъ долженъ разорвать рубаху на своей невѣстѣ, и чары потеряютъ свою силу. Если же неопытный женихъ этого не сдѣлается, то его долженъ замѣнить старшій дружко или бояринъ; это впрочемъ никогда не соблюдается. Невѣста, въ подобномъ случаѣ, устраиваетъ бѣду при помощи собственныхъ рукъ. Нецѣломудренныя дѣвушки иногда обманываютъ своихъ неопытныхъ жениховъ, для чего употребляютъ кровь, которую наполнены концы перьевъ молодыхъ птицъ; ложась въ постель, перья прячутъ подъ руку, за косу и проч. Но по установившемуся народному обычаю, она должна первая пропѣть: „А въ лузі калина“. (Если она, будучи нецѣломудренной, пропоетъ эту пѣсню, то это не пройдетъ ей даромъ).

Съ невѣсты снимаютъ ту рубаху, которая была нѣсколько времени тому назадъ ими-же надѣта на невѣstu, даютъ ей ту рубаху, которую она сбросила и надѣвъ на ея голову шапку, заставляютъ пѣсть:

1313.

A.

- 1 Темного лугу калина,
- 2 Доброго батька дитина;
- 3 Така вона дрењка,

- 4 Якъ рожа повненька;
- 5 Нічого дивувати:
- 6 Така була, ії й мати!

- 7 Записать її въ листи,
8 Щобъ її були такі и сестри;
9 Записать її въ квіти,
10 Щобъ були її такі й діти.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинского, стр 234—235).

B.

- 1 Б=1 А А въ лузі...
2 Весь лугъ окрасила
3 Б=2 А,
4 Весь рідъ звеселила.
(М. Борисполь, Переяславск. у., Дудари, Каневск. у.).

Послѣ невѣсты туже саму п'ясню нѣсколько разъ поють *свахи* и, при-
мачивая ей голову водкою и надѣвая *очіпокъ*, поверхъ котораго обыкновенно
повязываютъ *серпанокъ* или *намітку*, хотя иногда, если невѣсту оставляютъ
въ коморѣ съ *молодимъ*, *намітку* надѣваютъ на другой день утромъ. По-
томъ *молоды* садится возлѣ *молодого* на постели, куда *свахи* несутъ хорошую
настойку, хлѣбъ и непремѣнно печеную курицу — это *ужинъ* *молодыхъ* су-
пругамъ. Они *ужинаютъ*, ложатся спать, и уже ихъ до самаго утра больше
не беспокоятъ. Свадебная дружина, которая по большей части не ложится
спать до самаго бѣлаго дня, — поетъ:

1314.

- Чи сміла ти, мати,
Такеє молодесеньке,
Такеє дита дати,
Яєъ ягода чирвонесеньке.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1315.

- Прокрутивъ павукъ стелю,
Да й впавъ на постелю;
Де Марися спала,
Тамъ калинонька стала.
(Млиновъ, Дубенск. у.).

1316.

- Годувала мати бобра,
Що її дочка добра,
Що її дочка гожа,
Якъ повная рожа.
(Плотница, Пинск. у.).

1317.

A.

- 1 Ой казали, говорили люде,
2 Що наша Марьюхна не добрая буде,
3 Ажъ вона добра,
4 Поймала въ житі бобра;
5 Вона така добресенька,
6 Якъ рожа повнесенька.
(Полонное, Новоградволинск. у.).

B.

- 1 Чого, свату, миска не повна?
 2 Чи тожъ наша дівка не добра?
 3 Б=5 А Ажъ..., 4 Б=6 А.

(Дудари, Каневск. у.).

1318.

Не кощеся приданы
 По своей дальней дороге—
 Зацвела калинонка
 На лютомъ морозе.

Не цвела калинонка къ Петру,
 Да зацвела калинонка къ Роздву,
 Зъ Марьюхною нашого Иванка у коморі,
 У нашої Марьюхни у подолі.

(Михалково, Мозирск. у.).

1319.

Калинонка наша, Маруся,
 Підъ калиною лежала,
 Калину ломала;
 Чорнимъ шевкомъ у пучки въязала,
 На дорожку бросала,

До батенька слала:
 — Отъ тобі, батенько,
 Отъ тобі да подарочекъ—
 Червона да калинонка
 Одъ любої да дитиночки.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 234).

1320.

Якъ маці родзіла,
 Такъ она й ходзіла;
 Якъ була въ пелюшкахъ,

Такъ лягла въ подушкахъ.
 Якъ була подъ крестомъ,
 Такъ стала й подъ вінцемъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

1321.

Ой пійду я у лугъ по калину,
 Да виломлю калинову вітку,
 Да застромлю за білу намітку,

Нехай моя калинонка въянє,
 Нехай моя родина гуляє.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 234).

1322.

A.

Ой у полі да овесь рясень,
 Хвалить Бога, що нашъ рідъ красенъ,

А дітоньки—якъ квітоньки,
 Господиня, якъ калина.

(Плотниця, Пинск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А У насъ весь...
 3 У нашему роду,
 4 Да не має переводу.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1323.

А у насъ овесь рясень,
А у насъ увесь рідъ красень:

Яка мати, така дочка,
Якъ красна калиночка.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 235).

1324.

Да виведьте наше!
Да нехай намъ поплаше,

Червоними чоботками,
Золотими підковками.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1325.

Ведемо тура въ хату;
Чи туръ, чи турица,
Чи хороша молодиця.

(Заславск. у.).

1326.

Йде Маруся ѿ ложа,
За нею Матерь Божа.

Наложила короночку
На сї головочку.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1327.

По двору, по двору
Да пороша упала,
А на тій пороші
Слідки хороши.
Да свекрухна каже,

Що куна ходила,
А свекорко каже:
— Да не есть то куна,
То невістка моя.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1328.

Що жъ бо то за зілля,
Чорне да насіння?
Вчора було да на стеблі,
А сьогодня на землі.

Що жъ бо то за норови,
Да у нашої Марусі?
Вчора була та у батенька,
А сьогодня у свекорка.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 231—232).

1329.

Ой наша Марьихна
Обрусь роскоціла,
Увесь рудъ звеселила.
Да гулайце, братці, гулайце,

Мого сорома не знайде,
Ще жъ и сорома не дойшла,
Красною дзевкою къ вамъ прійшла.

(Михалково, Мозирск. у.).

1330.

Въ огородзе ячмінь
Весь золотомъ запвівъ,

А напої Мар'юхні снота
Да дороже того злота.
(Михалково, Мозирск. у.).

1331.

Роди, Боже, жито,
Густую пшеницю,
Всаку пашницю,

Щобъ наші дітки мали,
По сто кіпъ нахинали.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1332.

Розливайтесь береги,
Не втішайтесь вороги!
Заробила Маруся пироги,
Хочъ не пшенишні, да яшні,

Своєму родові подячні.
Первий рідъ—свекорківъ,
А другої рідъ—батеньківъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 233).

1333.

Да пішовъ дожчикъ краплистий,
Да уродивъ черчикъ черчистий.
Да не вміла Маруся носити,
Да мусила Иванка просити:

„Ой окраси, Иванку, сей черчикъ мій,
Да звеселимо увесь рідъ свій!
Що первій рідъ—свекорківъ,
А другий—батеньківъ.

(Нар. юж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 233).

1334.

Батько по донечці тужить,
Та цілу ничъ матіръ

— Отдала, стара, цюю,
Будемъ стараться на другую.
(М. Шандеревка, Каневск. у.).

1335.

Ой іхали, моя мати, щось за пани,
Взяли мою русу косу підъ жупани,
Стали мою косоньку трепати,

Стала моя матюнка плакати.
— Не плачь, матюнко, по косі,
Зашлачъ, матюнко, по красі.

(Изъ рук. сб. Кумцина).

1336.

Ходила Марися надъ ровою,
Виглядала батенька зъ родомъ.
— Ой до мене, родоньку, до мене,

Не буде сорома у мене.
Ой есть у мене перина,
Шо влкупитъ мене зъ сорома.
(Кривинъ, Острожск. у.).

1337.

Не співайте сороміцької,
Заспівайте старосвіцьку!
Седить медведь на кропиві,
Да колотить в'нъ сливи.
Гилечка обломиласе,
Дакъ медведя и убила.
Дакъ медведь и стогне,
Дакъ медведь и погне,

Медведь умірає,
Медведь промовляє:
— Сванечки, моі голубочки,
Заховайте мене,
Поминайте мене
Суницями, полёницями,
Съ молодами молодицями.

(Колотовка, Черниговк. у.).

1338.

Хто въ мене по сіночкахъ походивъ, Я жъ думала, що чорная галка,
А кто въ мене ділечко поробивъ? А жъ то моя невіхна коханка.
(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1339.

Що схтіли, те зробили,
Що схтіли, излішили:

Съ княша паланіцию,
Зъ дівки молодицию.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Свадебная дружина, отправивъ пословъ къ родителямъ невѣсты, ожидаетъ ихъ прихода и поетъ:

1340.

A.

- 1 Ой добрая та годинонька
- 2 Настала:
- 3 Наша Марися по матінку
- 4 Послала;
- 5 Послала вона семеро коней,
- 6 Восьмий візъ,

- 7 А дев'ятого возниченьку,
- 8 Щобъ привізъ.
- 9 А дала вона сто червонахъ
- 10 На страву,
- 11 Щобъ привезли ії матінку
- 12 На славу.

(С. Міновъ, Дубенск. у.).

B.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А... чотири коні,
- 6 Б=6 А П'ятий..., 7 Б=7 А А шостого, 8 Б=8 А.
- 9 За чимъ, за чимъ, моя матінко,
- 10 Боїшся?
- 11 Не буйся, моя матінко,
- 12 Не буйся,
- 13 Въ червонні чобіточки
- 14 Обуйся.
- 15 Червонні чобіточки
- 16 На нуїжки,
- 17 Потопчемо неславоньку
- 18 Пудъ нуїжки.

(Плотниць, Пинск. у.).

1341.

Ой стояла Маруся на ганку,
Ой краяла червону китайку:

„Ой до мене, родоньки, до мене,
Не буде вамъ сорома у мене“.

(Изъ рук. сб. Кулеша).

1342.

На дворі два колодязі и ведро
— Прибудь, прибудь, моя матінко,
хочъ пізно.
Хочъ пізно, хочъ рано — не дбаю,
Свою матенъку по голосочку познаю.
„Якъ мені, мої дітоньки, бувати,
Що до тебе доріженъки не знати:

Шовковою травицею заросла,
Червоною калиною зависла“.
— Якъ будешъ, моя матінко, бувати,
Шовковою травиченьку топтати,
Червоную калиноньку ломати,
Будешъ доріженъку знати.

(Плотница, Пинск. у.).

1343.

Любі, та мили гости,
Не чиніте серцю жалості;

Пришла тая година,
Прийде моя родина.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1344.

Ой приданче-коханче,
Да познай свою дочку;
Вчора була у віночку,
А тепера въ серпаночку.
Де жъ наше годованне,

Миле, любе да коханне?
Чомъ зъ нами не витається,
За здоров'я не питаетися?
Що зъ нами пило, іло,
Да одь пасъ полетіло.

(Плотница, Пинск. у.).

1345.

Такъ наша Маруся робила,
Якъ її матюнка навчила.
Усю ніченъку не сиала,
Червоний черчикъ мотала,

Съ червоною рожею мішала,
Шобъ той черчикочекъ придався,
Зъ червоною рожею мішався.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Свахи въ коморѣ отыскиваютъ на той рубахѣ, которую невѣста только что сбросила, красное пятно, и нашедши его, приходятъ въ неописанный восторгъ; окровавленную рубаху несутъ въ избу и по дорогѣ показываютъ красное кровяное пятно рубахи выбѣжавшимъ на встрѣчу любопытнымъ бабамъ, которыхъ тоже не менѣе *свахъ* радуются, и съ ними вмѣстѣ возвраща-

ются въ избу, гдѣ рубаха показывается сначала родителямъ жениха, а потомъ старшому свату.

Старший сватъ, или, какъ его называютъ въ другихъ мѣстностяхъ, дружжо, а вмѣстѣ съ нимъ и свахи, становятся на лавку, закрываютъ радомъ или же утиральникомъ иконы, и показываютъ всѣмъ присутствующимъ рубаху молодой, говоря:

„Дивиться, пани родичі, отъ на цю кошулю... Дай, Боже, щобъ и вони за своїми дітьми дождали такої!“

Убѣдившись по окровавленной рубахѣ, что невѣста, благодаря хорошему воспитанію своихъ родителей, сохранила свою дѣвственность, всѣ приходятъ въ неистовый восторгъ; восторгъ выражается пляской по лавкамъ, по полу, по столамъ, битьемъ горшковъ и пр.

ПОСОЛЬСТВО КЪ МАТЕРИ НЕВѢСТЫ.

Родители жениха въ это время наливаютъ бутылку хорошей настойки, къ шейкѣ бутылки привязываютъ калиновую кисть и съ братомъ невѣсты, сопровождаемыми музыкой, отсылаютъ родителямъ невѣсты въ знакъ признательности за то, что ихъ дочь, благодаря ихъ заботливости, сохранила цѣломудріе до вступленія въ бракъ.

Въ Липецкой слободѣ, Харьк. губ., всѣ гости, подъ предводительствомъ дружжка, отправляются къ родителямъ невѣсты, чтобы уведомить ихъ о поведеніи ихъ дочери; при чемъ дружжко беретъ съ собою рубаху невѣсты. На дорогу имъ даютъ водки, которую они распиваютъ, усѣвшись на пути гдѣнибудь въ удобномъ мѣстѣ. Вышивку эту сопровождаютъ пѣніемъ.

1346.

A.

1 Не бійся, матінко, не бійся,	6 Нашому роду подячни.
2 Въ червони чоботки обуйся;	7 Нашъ овесь таки рисень,
3 Топчи вороги підъ ноги:	8 Нашъ весь родъ таки красень.
4 Заробила Маруся пироги;	9 Тутъ намъ заробили и пти, и істк.
5 Хочъ не пшенична, то ячни,	10 И на покуті сісти.

(Новицкій).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, и т. д.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... твоя дочка..., 5 В=5 А,
6 В=6 А Аби були..., 7 В=5 А... то житні,
8 Аби були родові велични.

(Заславск. у.).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А... озуйся, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А, 5 Г=5 А, 6 Г=
6 А... родові...

(Шендерівка, Каневск. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А,
4 А супостатамъ підъ п'яти,
5 Щобъ перестали брехати; 6 Щобъ ажъ шідковки брязчали,
7 Щобъ вороженьки мовчали.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Е.

1 Е=1 А Не журися... не журися, 2 Е=2 Г, 3 Е=4 А, 4 Е=4 В.
(М. Тыровъ, Винницк. у.).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 Д.
(Колошовка, Черніговск. у., Новицкій).

З.

1 Да чого жъ ти, матінко, барншся,
2 Да нести моого сорому боїшся?
3 З=1 А, 4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 Д, 7 З=5 Д.
(Нар. юж. рус. п'єс. Метинского, стр. 238).

1347.

А.

1 Спасибі тобі, таточку,
2 За кудрявую мъяточку,
3 За запашний василёкъ,
4 За твою учтиву дитину,
5 Шо вона по ночамъ не ходила, 6 При собі снотокъ носила.
7 Прохали хлопці —вона не дала,
8 Куповали купці —не продала;
9 Шовкомъ нуїженъки звязала,
10 За всіхъ тому Иванку держала.
(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Темного лугу калина,
2 Доброго батька дитина;

3 Б=5 А Хоть..., 4 Б=6 А Та... калину..., 5 Б=8 А... вона..., 6 Б=7 А, 7 Б=9 А, 8 Б=10 А Для своего друга...

9 А мій Ивашко розогравъ,

10 Шовку ниточку разоравъ.

(Дудари, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А... сваточку, 2 В=2 А,

3 За хрещатий барвінокъ,

4 В=3 А,

5 За червону калину,

6 За твою чесну дитину.

(Дудари, Каневск. у.).

Г.

1 Г=1 Б А въ лузі червона..., 2 Г=2 Б

3 По ночамъ не ходила,

4 Своєї цноти не згубила,

5 Цноти не втеряла,

6 Г=10 А Для Иася...

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

1348.

Знати Марусю, знати,

Зъ червоной китайки;

Въ которой вона хаті!

Калиною обткана,

И лавки, и прилавки

Розою обспанана.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинского, стр. 284).

Когда подходятъ къ дому матери невѣсты:

1349.

Та добри-день, матінко, добри-день, За хрещатий барвіночокъ,
Лучча була ниченька, якъ сей день. За запашненъкий васильчикъ,
Спасибі тобі, сваточку, За червону калину,
За твою кудряву мъяточку, За твою добрую дитину.

(Изъ рук. сб. Куліка).

1350.

Й а зъ калиночки дві квіточки... (bis)
Дякуємъ тобі, сваточку,
За твою добрую дочку.

(С. Колосинки, Ушицк. у.).

1351.

Були ми у свата на частій, *)
Ли рибочку, безъ кости,
Пили горілку—запеканку,
За свою дівочку-коханку.

Не сміхомъ, сваття, не сміхомъ,
Да неси горілку, хоть міхомъ;
Не нарокомъ, сваття, не нарокомъ,
Унеси горілку, хоть зъ глекомъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1352.

А.

- 1 А зъ калиночки дві квіточки...
2 Вчора було свято и въ насть:
3 Залетила утінка ваша до насть,

- 4 А ми її не бъємо, а не лаємо,
5 Тилько хорошенъко приймаємо.

(С. Колюсіки, Ушицк. ю.).

Б.

- 1 Б=1, 2 Б=2 А... неділя..., 3 Б=3 А... наша до васть.
4 А ви єї не бийте, не лайте,
5 Б=5 А... привітайте.

(Новицкій).

Войдя въ хату, три раза обходятьъ вокругъ стола, при чемъ поютъ:

Не бійся, матінко, не бійся... № 1346.

Родители невѣсты потчуютъ ихъ водкой: сначала поднесеть вѣнье по рюмкѣ отецъ, послѣ мать. Когда „дійде черга матері частуватъ дружка“, она прячется подъ столъ и оттуда подаетъ ей рубаху (*покрасу*) новобрачной. Послѣ отца и матери всѣхъ присутствующихъ угощаетъ дружко своей водкой. Затѣмъ, посидѣвъ немногого, всѣ *приданки*, подъ предводительствомъ дружка, отправляются въ обратный путь.

Передъ выходомъ дружко обращается къ хозяину и говоритъ:

„Свату! намъ путь-дорога; намъ десь придется на дорозі наймати квасириу; дайте же намъ на дорогу горілкы“.

Получивъ водку, всѣ отправляются въ путь. На дорогѣ гдѣ нибудь опять останавливаются, пьють водку и поютъ:

Темного лугу калина... № 1347, Б.

Возвратившись въ домъ родителей жениха, вся компанія садится за столъ. Имъ даютъ ужинать. Поужинавши всѣ расходятся по домамъ. За ужиномъ поютъ:

*) На прощанье.

1353.

Суботонька — то збірний день,
Неділонька — весільний день,
Понеділокъ — избавъ дівку;

Въ вівторокъ — пиймо горілку;
У середу — покотімъ бочку,
А въ четверъ — до домочку.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1354.

A.

1 Іхала перезва до дому,	4 Дамо тобі віночокъ зъ перлами ⁴ .
2 Кликала Марусю зъ собою:	5 „Рада бъ я ікати зъ вами, не мушу:
3 „Ой иди-жъ, Марисю, зъ нами,	6 Польбила Иванка, якъ душу”.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

B.

1 Да до дому, приданочки, до дому!	
2 Бо поіли коники солому	
3 Б=2 А Да возьмимо..., 4 Б=5 А Да не мушу, сестриці..., 5 Б=	
6 А Вподобала...	

(Плотница, Пинск. у.).

1355.

Сватеньку, да голубчику,
Присунься къ оконечку,
Подивися въ оболоночку:
Чи ідять коні сіно,

То ще посидимо;
А якъ — солому,
То ідьмо до дому.

(Плотница, Пинск. у.).

1356.

Уже жъ вамъ, приданки, часть и пора,
Бо зійшовъ місяць и зоря:

Місячокъ дориженьку осветить,
А вітровокъ (ворота) одчинить.

(Плотница, Пинск. у.).

1357.

Туда идутъ дружечки пишни,
Несуть вони корогву, якъ огонь,

А на тиеі корогви листоньки,
То жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицкій).

1358.

Та горілки, свату, горілки,
Теперъ же намъ годіте,

Цебромъ горілку носите.
Коробочку миші проіли,

Посипався черчикъ до долу.
Часъ вамъ, приданки, до дому!

— Ми будемъ черчикъ збирати,
Та до світа будемъ гуляти.
(Шендеревка, Каневск. у.).

1359.

Ой рано ще, рано!
А якъ буде пізно,
Розийдемося різно.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

П е р е з в а .

(Понедѣльникъ).

На другой деянь утромъ новобрачные встаютъ изъ постели и идутъ въ избу. Переступивъ хатній порогъ, молода говорить:

„Добри-день вамъ, будьте здорові зъ понеділкомъ!“

Потомъ она умывается и, утервшись рушникомъ, кланяется родителямъ и родственникамъ.

Въ понедѣльникъ, точно также, какъ и въ воскресенье, невѣstu одѣваютъ въ праздничный нарядъ и кромѣ того на голову надѣваютъ ей *намітку*. *Намітку* кругомъ обвязываютъ красною лентою — символъ дѣвичьяго цѣломудрія. Спереди, щадя цѣломудренную скромность молодой, напускаютъ на глаза ей *намітку*.

Старший бояринъ на крыщѣ ставить длинный шесть, къ верхней части котораго прикрѣпляетъ красный шерстяной поясъ или платокъ; на воротахъ вывѣшивають красную запаску новобрачной; перевязываютъ бутылки, съ которыхъ потомъ пьютъ водку, красною шерстью или такого же цвѣта ленточками; *старший бояринъ* получаетъ отъ невѣсты красную ленту, которую перевязываетъ черезъ правое плечо; *дружки* опоясываются красными поясами, а иногда ихъ перевязываютъ черезъ плечо; приданки обвязываютъ себѣ красными лентами головы поверхъ платка или *намітки*, — однимъ словомъ, въ это время на свадьбѣ красный цвѣтъ бросается въ глаза отовсюду.

Якъ молода не чесна.

Но не то бываетъ, когда дѣвушка выходитъ замужъ „загубивши свій віночокъ“. Тогда веселое настроение свадебной дружины превращается въ нѣдовольство и злобу, благодаря которой, родители невѣсты точно также какъ и

самая невѣста, претерпѣваютъ отъ свадебной дружини самыя непріятныя оскорбленія и насмѣшки, выражавшіяся циническими пѣснями. Иногда одна и та же пѣсня самого пасквильного содерянія повторяется по нѣсколько разъ, проносятъ пѣсню, а въ концѣ прибавивъ:

„А після цієї,
Да вп'ять за єї“,

начинаютъ пѣть сначала ту же самую пѣсню.

Нѣсколько раньше было сказано, что передъ тѣмъ какъ отправляться въ комору, молодые сидятъ за столомъ. Если невѣста, „дівушка, загубила вінокъ“ и желаетъ избѣжать тѣхъ многочисленныхъ насмѣшекъ, которая переносить потерявшая преждевременно свою дѣвственность, то она встаетъ изъ за стола, сознается публично въ своемъ проступкѣ и у всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ проситъ прощенія:

„Простіть, люде добрі, я грізна передъ Богомъ и передъ вами — простіть, люде добрі...“

Она подходитъ къ каждому изъ пожилыхъ мужчинъ и женщинъ, пѣлуетъ у нихъ руки и кланяется на всѣ четыре стороны.

Ей отвѣчаютъ:

— Нехай тобі Буїгъ прощає, не ти одна въ світі... по щому люде будуть.

Иногда бываетъ такъ, что невѣста, потерявшая свою дѣвственность до брака, не сознается прежде чѣмъ идти въ комору; и если послѣ обнаружится, ее спрашиваютъ:

„Шо-жъ це таке?“

— Не знаю, я не знаю, отвѣчаетъ она, не находя оправданія: я не виновата.

Если при этомъ молодой раньше брака посыпалъ ее и она не допускала его до очень близкихъ отношеній, желал замаскировать свою невинность, тогда женихъ береть нагайку, (которую во многихъ мѣстностяхъ онъ носить при себѣ отъ самаго начала свадьбы) бѣть ее, приговаривая:

„Ти-бъ зъ разу призналась и людей не воловодила — иди, халавище, и проси людей!“

Невѣста идетъ въ избу и просить прощенія точно также, какъ и та, которая созналась прежде чѣмъ идти въ комору. Но теперь не спѣшать отправлять посольства къ ея родителямъ (см. стр. 450), которые, носятъ дол-

тихъ ожиданій, наконецъ присылаютъ въ домъ жениха по большей части брата невѣсты — если у нее есть братъ. Брать, узнавъ о случившемся, начинаетъ бить свою сестру. Присутствующіе рознимаютъ ихъ и уговариваются:

„Годі, годі!... цѣго вже не вернешъ... Годі тобі биться! Що зъ воза впало, те пропало. Цѣго вже не можна завернути“.

Потомъ молоду ведуть въ комору, запираютъ ее на цѣлую ночь и не дають ей ужинатъ. А въ избѣ поютъ:

1360.

1 Говорили Оленковскі люде,
2 Що Маруся добра буде;

3 Вона така добра,
4 Якъ диряга торба.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

B.

1 Б=1 А Ой казали, говорили..., 2 Б=2 А... наша..., 3 Б=3 А
А жъ..., 4 Б=4 А.

1361.

Хочь ідь, матінко, хочь не ідь,
Бо вже донечці роздеръ медвідъ,
Да ходімо до плота,

Да роздеремо кота;
Занесемо підъ перину,
Та зробимо калпну.

(Млинівъ, Дубенск. у.).

1362.

Въ огородзѣ грушка
Уже потрущена,

Наша Марьюхна
Уже поворущена.

(Михалково, Мозырск. у.).

1363.

A.

1 Шідъ сосною спала
2 Шишка въ впала.
3 Долотомъ довбавъ, не видовбавъ

4 Свердломъ вертівъ—не вивертівъ;
5 Всадивъ кишку—вийнявъ шишку.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

B.

1 Б=1 А... імко...

2 Не дзівкою встала,
3 Зъ гори покадилася,
4 Да на шишку пробилася.

(Михалково, Мозырск. у.).

1364.

За клубочоکъ валку
.... зъ малку.
..... пять сорочоکъ,
Що дві увъ іржиці,

А дві въ коноплиці,
А п'ятая тая,
Що матюнка дала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1365.

Да насіло мачку на точку
Да батьку за дочку.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1366.

Спала Марися съ хлопомъ,
Згубила віночъ зъ злотомъ.
По коморойці ходить,

Талляри въ руці носить:
Хто здібавъ, то верніте,
Талляри сі возьміте.

(Рохань, Томашгородск. у.).

1367.

A.

- 1 Тихо, тихо дунай воду хитає,
2 А ще тихше мати дочку питает.
3 — Доненьку ти моя,
4 Чи ти іла, чи ти пила?

- 5 „Ой якъ би я іла,
6 То бъ смутна не сиділа;
7 Якъ би я пила,
8 То бъ весела була“.

(Кривинъ, Острожск. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А. 3 Чи іла ти, моя доненько, тута?
4 Б=5 А, 5 До бъ такъ не змарніла.
6 Б=7 А, 7 Б=8 А... ходила.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1368.

Вівсоньку рясний,
Нашъ роде прикрасний!

Пийте, гуляйте
И все те покривайте.

(Пендеревка, Каневск. у.).

1369.

Ой були жъ у Бога,
Та молимся Богу

Й святому понеділку,
Щобъ провертівъ дірку.

(Пендеревка, Каневск. у.).

1370.

Ой віль у пшениці,
А корова у житі;

Перестаньте тужити,
Будемо горілочку пити.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1371.

На барану вовна,
А на козлу осці;
А ти, Марьюхно,

А ти, душечко,
Частуй свої госці
Для своїй подтвіносці.

(Михалково, Мозирск. у.).

Свадебная дружина, прия въ домъ родителей невѣсты, начинаетъ издѣваться надъ ея отцомъ и матерью: отцу на шею нацѣваютъ соломенный хомутикъ и подгоняютъ его сзади кнутомъ, если онъ сопротивляется и не хочетъ идти туда, куда бы желательно было свадебной *дружинѣ* повести его; потомъ заставляютъ его втаскивать сани на крышу, а равно и старое разѣзженное колесо; винимаютъ изъ пятки ворота; набрасываютъ въ *мазницю* сажѣ и, размѣшивъ ее съ водою и смолою, вымазываютъ стѣны избы *изъ окона*, т. е. изъ вѣшней стороны. При этомъ поютъ:

1372.

Ой знати, знати,
Де взяли халаву,

Обмазали дѣгтемъ хату,
И стіни, и лави...

Матери надѣваютъ также на голову рѣшето, сбрасываютъ ей очіпокъ и прочее.

Отецъ невѣсты, претерпѣвая различнаго рода насмѣшки, выражавшіяся не только въ словѣ, но и въ дѣйствіи, просить у *дружини* прощенія:

„Годі вже, люде добрі, кглузувати. Простить мене, коли не вмівъ дочки nauчати. Сідайте лучче за стуіль, я васъ пошаную“.

Натѣшившись надъ ними, *дружина* оставляетъ ихъ въ покой, за что родители невѣсты просятъ ее за столъ и угождаютъ водкою.

Само собою разумѣется, что въ такомъ случаѣ на свадебной *дружинѣ* нѣтъ ни поясовъ красныхъ, ни лентъ, ни запаски на воротахъ, ни „покраси“ на крышѣ, даже, если кто пришелъ изъ дома въ красномъ поясѣ, то и тотъ пьяные сбрасываютъ, говоря:

„Наша молода не принесла намъ калины—їй покраси не треба“.

Если невѣста потеряла до свадьбы свою дѣвственность и именно съ тѣмъ,

съ кѣмъ она вступила въ законный бракъ, и ея признаніе подтвердить женихъ, то ей прощаются.

Въ настоящее время всѣ эти обычай существуютъ въ Малороссіи только какъ преданіе.

„Дружки“ приносятъ въ понедѣльникъ „молодій снідатъ“.

Къ невѣстѣ въ понедѣльникъ *дружки* приносятъ *снідатъ* — завтракъ, который состоитъ преимущественно изъ разныхъ лакомствъ. Такъ, напримѣръ, приносятъ пряники и конфекты, которые покупаютъ на базарѣ, а иногда приносятъ завтракъ домашнаго приготовленія — *вареники зъ сиромъ та жъ сметаною, млинці зъ саломъ, пироги и пр.* Мать молодої приноситъ *дружкамъ* кварту водки и на закуску *салатъ, сметану, холодного.* Потомъ *молоды* просить всѣхъ *дружокъ*, принесшихъ *снідання* (безъ *снідання* *дружки* и не являются къ *молодій*), сѣсть за столъ и угощаетъ ихъ. Затѣмъ *молоды* выноситъ изъ комори *верчигъ*, который она привезла отъ родителей своихъ и раздаетъ всѣмъ *дружкамъ* по куску. Раздавая, она говоритъ:

„Нате, дружки, да щобъ и ви за собою дождали давать; щобъ и васъ такъ шанували!“

Дружки, послѣдѣвъ немногого, расходятся по домамъ, а *молоды* въ иныхъ мѣстностяхъ, какъ напримѣръ въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, отправляется съ музыкой и со всею *дружиною* къ священнику; а въ другихъ мѣстностяхъ она принимается *пекти пирожки*, которые посылаются къ ея родителямъ вмѣстѣ съ верчами.

Печеніе пироговъ; „намітка свекруси“; поднесеніе хлѣба съ медомъ „молодимъ“.

Невѣста печетъ въ понедѣльникъ маленькие пироги, которые потомъ раздаются и разсылаются по два разомъ. Къ каждому пирожку прикладываютъ другой, связываютъ ихъ вмѣстѣ красною заполочью и намазываютъ сверху медомъ. Когда пирожки готовы, *молодыхъ* просятъ за столъ и кроме того невѣstu прикрываютъ сверху *наміткою*. Потомъ *подглують* *її*, т. е. *дружко* беретъ палку, и держа ее, какъ обыкновенно держутъ копье, три раза удариеть концемъ ея въ стѣнку, цѣлясь при этомъ на *молоду*, причемъ говоритьъ:

„А ну, чи поможе мені Богъ цю лисицю встрелить?“

Потомъ снимаетъ концемъ той же палки *намітку* съ *молодої*, маєтъ ю три раза надъ головами новобрачныхъ, а потомъ отдаетъ *намітку* матери жениха.

„На тобі одъ *молодої* невістки гостинець“.

Та береть поднесений подарокъ и благодарить:

— Спасибі *молодій* невістці и її матюнці що придала; а вамъ за труда спасибі.

Послѣ этого *дружжи* подаютъ на столъ ножъ и медъ. Тотъ же самый *дружжко*, который снималъ палкою съ *молодої-намітку* и подносиль ее матери жениха, береть *паличицу* и разрѣзываетъ ее на тоненькие кусочки, которые потомъ намазываетъ медомъ, насаживаетъ на одинъ конецъ ножа и подноситъ ко рту *молодого*, который этотъ кусокъ долженъ братъ съ ножа губами. Подавая хлѣбъ съ медомъ, *дружжко* два раза обманываетъ, а за третимъ разомъ отдаетъ. Потомъ подносить такимъ же образомъ и невѣстѣ, послѣ которой подносить остальные куски на тарелкѣ всѣмъ родителямъ и родственникамъ. Когда раздача хлѣба съ медомъ окончена, *молоди* встаєть изъ застола, береть чорную курицу, привязываетъ къ ея шеѣ *пучечокъ каплини* и передаетъ ее *дружжку* въ *припіль*. *Дружжко*, кромѣ курицы, забираєть еще пирожки съ мискою, наготовленные для родителей невѣсты, потомъ садится вмѣстѣ съ женихомъ на возъ и вѣдуть къ отцу невѣсты, который сейчасъ же просить пріїхавшихъ гостей за столъ; усѣвшись, *дружжко* говорить:

„Кланяємося тобі, батьку, одъ твоєї дочки діломъ“.

— Спасибі, що ви моєї дочки да привезли труди.

Потомъ *дружжко*, вручивъ курицу, раздає по два пирожка, связанные вмѣстѣ красною бумагою и намазанные медомъ, всѣмъ роднимъ, которые при этомъ поють:

1373.

Пекла Маруся пирожки,
Не пшеничини, дакъ яшні,
Для свого роду удашні.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Посидѣвъ немного, зять береть тещу подъ руку и съ музикою ведеть въ свой домъ, за ними слѣдуетъ весь родъ невѣсты, при этомъ дорогою поють:

1374.

Зять тещі злякався—
За двері сковався.
„Зятю, не лякайся,
За двері не ховайся;

Не багацько перезви йде,
Тилько коней за сто
До зятя на двіръ просто”.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1375.

Ой зять тещу просить,
У рукахъ шапку носить:
— Охъ, и теща моя,
И голубка моя,
И ходи жъ до мене:

Есть у мене
Сімъ бочокъ
И полубочокъ
Да солодкого меду,—
Прошу же тебе та й на беседу,

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1376.

Ой теще, теще, мати моя,
О есть у мене бочка вина;
Що зъ тобою, теще, медъ-вино пить,
А зъ твою дочкою вікъ мені жити;
Що зъ тобою, тещенько, меду допивати,
А зъ твою дочкою віку доживати.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1377.

Пишна теща, пишна,
Проти зятя не вийшла;
Ой чи въ її кожуха не має,

Ой чи вона чобіть добувас.
Ой чи вона латки латає,
Чому зятя да не витає?

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1378.

Ой зять тещу веде (bis)
Да пудъ правую руку,

Да пудъ правее ребро,
Щобъ було дочці добро.

Когда они перейдутъ въ домъ жениха, ихъ въ сѣняхъ встрѣчасть бояринъ, держа въ рукѣ палку, на верхнемъ концѣ которой привѣшена красная запаска. Когда зять съ тещею подойдутъ къ боярину, онъ три раза пахнетъ надъ ихъ головами своимъ краснымъ знаменемъ и идетъ за ними въ избу.

Молодые идутъ къ священнику за благословеніемъ.

Нѣсколько разыше мы сказали, что въ нѣкоторыхъ уѣздахъ, новобрачные въ понедѣльникъ съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ идутъ къ священнику, который ихъ вѣнчаль, за благословеніемъ. Послѣ завтрака утромъ, новобрачные сейчасъ же, забравъ съ собою музыку, идутъ къ священнику, а старшии сватъ береть бутылку водки, курицу и хлѣбъ. Получивъ отъ священника благословеніе, всѣ возвращаются домой, гдѣ на дорогѣ встрѣчаются такъ называемую *перейму*, т. е. молодые парни ставятъ на дорогѣ, по которой новобрачные возвращаются отъ священника, столъ; на этотъ столъ кладутъ хлѣбъ, бутылку водки и понемногу ржи, пшеницы, овса, гречихи и проч. Это считается особеною честью для молодыхъ и для дружинъ и потому то женихъ за *перейму* щедро вознаграждаетъ деньгами тѣхъ парней, которые ее устраиваютъ.

Дарять „молодихъ“ въ домъ жениха.

Отецъ и мать жениха садятся на покуті, а вокругъ стола садятся всѣ родственники и поютъ:

1379.

Уведите наше,
Да нехай воно плаше;

Воно буде частувати,
А ми будемъ дарувати.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Выводятъ *молодихъ*—они подходятъ къ родителямъ и цѣлюютъ имъ руки. Потомъ *молодий* береть на тарелку рюмку, наливаетъ въ нее водки и подносить тестю, который пить водку и говоритъ:

„Дарую тебі, сину, дочку!“

— Спасибі, тату, за добре слово, за добрай речі!

„Дарую тебі, сину,—продолжаетъ отецъ—до дочки да й корову съ телямъ, щобъ дочка рано вставала да корову доїла!“

— Спасибі, тату, и за корову.

Такимъ же точно образомъ водка подносится и всѣмъ родственникамъ, которые, подобно отцу невѣсты, пить водку и дарятъ: кто дарить пару гусей, кто поросенка, кто утку, курицу и проч. При этомъ, такъ называемый *писарь* записываетъ ухватомъ на потолкѣ т. е. проводить черту на потолкѣ и говорить:

„Якъ не даси поросяти (або тамъ гуски), то нехай тобі єго вовекъ за-
давить!“

Въ это время поютъ:

1380.

A.

1 Ой роде, роде багатий,	7 А ви, протулі, (sic) очкури;
2 Даруй товаръ рогатий;	8 А ви, пропійці,—шо копійці.
3 А ви, брати,	9 Дала мені мати бодню
4 Даруйте все бики;	10 Та на пьянь не повну,
5 А ви, сестриці,	11 Та на ті серпаночки,
6 Даруйте все ягници;	12 Що здарують приданочки.

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,	3 А ви, печкурки, хочъ курки,
4 Б=А ви, скарудільці..., 8 А,	5 А ви, приданки,—серпанки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

B.

1 В=1 А, 2 В=2 А Та..., 3 В=6 А А ви, звиці..., 4 В=5 Б,	7 Буде въ містечку ямарокъ,
5 А ви, перезвяне, гадайте,	8 То купить Маруся серпанокъ.
6 Та по таліру складайте,	(С. Дубице, Староконстантиновск. у.).

1381.

Приїхала матюнка	Додому кличе,
Въ вовторокъ,	А вона не йде—
Привезла грошей	Бо й тутъ мені
Күпъ сорокъ.	Добре жити,
И гроши дає,	А до тебе въ гости
Вона не бере;	Ходити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Обдаришъ новобрачныхъ, дѣлать коровай молодого. Дѣлажъ этотъ производится точно также, какъ и у невѣсты. Вся разница состоить только въ томъ, что при раздѣлѣ коровая молодого или же вовсе не поютъ, или же если и поютъ, что впрочемъ бываетъ очень рѣдко, то тѣ же самыя пѣсни, которыя дружинки шѣли при раздачѣ коровая невѣсты.

По окончаніі свадьбы, во вторникъ, собираются у матери невѣсты на послѣдній пиръ. Пиръ этотъ бываетъ обыкновенно очень шумный, сопровождается пѣснями, часто весьма нескромными, перезвянскими. Холостые люди здѣсь, какъ и вообще въ *перезвѣ*, не участвуютъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Малороссіи существуетъ обычай въ заключеніе свадьбы *циганить*. Во вторникъ, когда уже выпьютъ всю водку, приготовленную для свадьбы, гуляющіе отправляются ряженными по селу за добычей преимущественно къ тѣмъ, которые принимали участіе въ свадьбѣ и родственникамъ жениха и невѣсты. Переодѣваются за *цигана*, за *циганку*, за *москаля*, за *жисда*, а иногда мужчина рядится женщиной, другой — церковнымъ старостой и всѣ вмѣстѣ, въ сопровожденіи музыки, отправляются *циганить*. При этомъ *цигани* и *солдаты* воруютъ все попавшееся подъ руки, а *жисди* переводятъ. Нѣкоторые изъ участвующихъ собираютъ деньги будто на церковь или на сиротъ и проч. Все выпрошеннное и украденное потомъ продается, за исключеніемъ домашней птицы, которую рѣжутъ и ёдятъ; на вырученныя деньги покупаютъ водку.

„Перезвявскіі пісні“.

Всѣ нижеслѣдующія пѣсни, называемыя *перезвянскими*, поются *перезвою*, начиная съ понедѣльника, до тѣхъ поръ, пока не окончится свадьба.

Такъ какъ онѣ поются подгулявшими бабами, когда какая вздумается, то потому въ нихъ нѣть и систематического порядка такого, какой соблюденъ въ другихъ отдельахъ свадьбы.

1382.

Чи я то перезва

Якъ рій гуде,

Черезъ й улоньку перешла?

Якъ макъ цвіте,

Івасёва перезва

Якъ рожа процвітає.

Черезъ й улоньку перешла;

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1383.

Гарілки, свату, гарілки,

Дебромъ гарілку носите;

Та було не братъ въ нась дівки,

А хоть не цебромъ, да къ відромъ,

Та було не вертіти ій...,

Приїхала Маруся изъ добромъ.

А теперъ-же ви намъ виніте —

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1384.

Перепивай, муй батеньку,
Волами, коровами,
Дрюбною монетою.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

1385.

Батенько стає, перепиває,
Рюдненський стає, перепиває,

Все то Марисі на помаганне,
Все то молоденькуй на спомаганне.
(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

1386.

Чого свати да наїхали,
Чи пива допивати,
Чи хліба одъїдати,
— А ми ни пива одливати,
Ни хліба одъїдати.
А за моєю да тетереко,

Що вчора привезена.
И не бийте ії, и не лайте ії,
Пшинця посипайте,
Принаду давайте,
По череву приглажуйте,
Тутъ ії принаажуйте.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

1387.

Горілки, свату, горілки,
Та занявся хвартухъ у дівки.
А пришовъ Івась загасивъ;

Нехай би горівъ до шупа,
Щобъ було намъ горілки куфа.

(Мінновъ, Дубенск. у.).

1388.

Чий же то перезовъ
Черезъ вулоньку перейшовъ?
Гето нашого сватойка перезовъ

Черезъ вулицю перейшовъ,
Одъ хати до хати
Ліпшої шукати.

(Плотниця, Пинск. у.).

1389.

Да варохи, свахи, варохи!
Дайте намъ да варохи, хочъ трохи!

Ми у тебе да й учора не були,
И твоєї да варожи не пили.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1390.

Перезвінки, панінки!
Познайте свою дщірку:

Вчора була у віночку,
А теперъ у рубочку.

(С. Хорощанки, Бѣльск. у.).

1391.

Чия то родзіна
По вулице блудзіла?
Оть субботи до субботи

Да ни будзе но роботи;
Отъ недзелі до недзелі,
Щобъ людзе поглядзелі.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1392.

Хорошая перезовъ нашая
Да по вулице ишла,
Червоную короговъ несла.

Отъ якого пана?
Иванкова слава.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1393.

— Ой, зятю, зятю гарзешъ нами:
Не п'ешь горилки разомъ изъ нами.
„Я не гордзю, тилько сумую,

Що ваши вози позамерзали, (bis)
Що ваши шуби позамокали“.

(Хорощанка, Бѣльск. у.).

1394.

Я вареноі не хочу,
А сироі да сама вточу,

А сирая да недобрая—
На живітъ неадоровая.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1395.

— Чи ти, свахо, глуха!
Чого миска суха?

„Чую, свату, чую,
Да горілки готую“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1396.

Пропила мати дочку
На солодкімъ медочку;
Добре було медъ пити,
Нема ся кімъ послужити;

А ни свічочки, ни угарочка—
А ни чимъ засвітити;
А ни Марисі, а ни дівонькі—
Нема кімъ поробити.

(Lozinski, стр. 14).

1397.

Есть у лузі калина, калина;
Перепивае вся Ивашкова родина;
Не такъ родива, якъ всень (sic) рідъ, якъ всень рідъ,
Его батенько навперідъ, навперідъ.

Ой проступіте, всі люде, всі люде,
Нехай до мене мій батенько прибуде, прибуде.
Его батенько витає, витає,
А вінъ батенькові до білихъ нігъ кланяє, кланяє.

(Хорошанка, Більск. у.).

1398.

Ой щожъ то за ворона
Стоіть коло порога?
И ротъ разъявила,

И крилечки разставила;
Якъ бы не неділя,
Знілася-бъ, полетіла.

(С. Жаботинъ, Черкасск. у., Новицкий).

1399.

Несила съмо пили,
Марисю съмо пропили;
За кварту горілки
Позбили съмо ся дівки;

А за другую пива—
Будь донейко щаслива,
Жеби съ въ углахъ не стояла,
Віконцемъ не втікала.

(Lozinski, стр. 164).

1400.

Ой попе, паночку,
Одчини брамочку,
Ведемъ тобі підданочку
Въ тонкому серпаночку.
Вчора була у віночку,

А сёгодня въ серпаночку.
А въ нашого пана
Золотая брама,
А срібни одвірки...
Дасть намъ панъ горілки.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

1401.

Ой були ми у пана,
Була намъ повага:

Пили медъ-горилку
За Марусю-жинку.

(Ізъ рук. сб. Кулиша).

1402.

Не страхайся, свату,
Ой настъ ту не багато:
Єно двадцять чотири

И сто коней воронихъ,
Другихъ сто за горами,
Ту й ступаютъ за нами.

(Lozinski, стр. 142).

1403.

Ми-жъ, свати, не відали,
Самі коні заїхали;

Съ тинкою туштанкою,
За свою куханкою.

Ми-бъ тута не бували,
Коли-бъ нась не прухали;
Мусили приїхати,

Дитяти одвідати:
Вчора була у віночку,
А тепера въ серпакочку.

(Лукій у.).

1404.

У нашого свата
Кармазинова хата,
А тісові столи,

Молевани лави,
Би предани посадали.

(Lozinski, стр. 143).

1405.

Да нема свата дома,
Да поіхавъ до торгу
Чарокъ куповати,
Перезвянъ шанувати.

Роспихай, свату, хату,
Иде нась тамъ багазо;
Роспихай также й сіни,
Щоби придани обслі.

(Lozinski, стр. 142).

1406.

Росточи, свату, хату,
Росточи, свату, сіни,
Щобъ перевязані сіді.
Якъ сіли перевязанки,

То й погнулися лавки;
Ще й не такъ погнуться,
Якъ меду й вина нав'яться.

(Хорощанка).

1407.

Розсунуть, свату, хату
Ще й вербови сіни,
Щобъ перевязане сіди.

1408.

У нашого свата
Петрущана хата.

Петрушка зопріла.
Хата ся розвалила.

(Lozinski, стр. 143).

1409.

Теща зятя
Любила, любила;
Кожухъ єму
Купила, купила.
— Ой будь, зятю,
Добренекъ, добренеть,

Буде кожухъ.
Тепленекъ, тепленекъ;
Ой якъ будешъ
Лиховать, лиховать,
Буде кожухъ
Лиха братъ, лиха братъ.
(Ізъ рук. об. Кулаків).

1410.

Поїхала сваха до торгу,
Накупила огірківъ торбу.

Огірківъ куповати—
Перезовъ шанувати.

(Ізь рук. сб. Кулиша).

1411.

Да староші наши, староші
Деждали въ Бога радошівъ:

Підъ житнімъ спономъ сидіти,
Да бобрамъ въ очи глядіти.

(Ізь рук. сб. Кулиша).

1412.

Маруся молода
По ночамъ ходила,
Да при собі рожу носила.
Куповали купці—не продала,

Прохали хлопці, вона не дала.
Шовкомъ ніженьки звязала,
А для свого Іванка держала.

(Конотопъ).

1413.

Підъ калиною лежала,
На калину ноги поклала,
Да калину схитнула,
Да калина капнула

Да на білу пелену,
Да на білее обличче,
Щобъ було роду величче.

(Ізь рук. сб. Кулиша).

1414.

Бодай тебе, да морозоньку,
Що зморозивъ да калиночку,
Да засмутивъ всю родинонъку:

И близькую, и далекую,
И матінку рідненськую.

(Ізь рук. сб. Кулиша).

1415.

Ой качанъ— качаночку,
Качай мене що раночку,
Въ мене шкура овечая—
Качай мене що вечора.

Покотивъ, поваливъ,
Зъ дівки жінку зробивъ,
Ізъ пирога— паланіцю,
Ізъ дівчини— молодицю.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1416.

Ой пійду я у лугъ по калину
Да виломлю калинову вітку,
Да застромлю за білу намітку.

Я жъ стережуся,
Я жъ бережуся,
Щобъ ції калинонъки да не роздавити,

Своєї родинонъки да не розгнівити.
А въ мене мій рідъ пішний,
А въ мене мій батенько грішний,

А въ мене мій батенько грізний,
А въ мене чужая мати,
Щобъ не виїхала зъ хати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1417.

А въ неділеньку, до сходъ сонця,
Схопилась хвиля на морі,
Розбила судно й кораблі,
Та потопила крамарі,
Та прибила стежечку къ бережечку.
Пойшла сванечка води брати,
Та не брала води,—все шолки.

— Мені цѣго шовку надобно:
Старості старому до шапки,
Вороному конику до гравки,
Ой щобъ же нашъ староста красень
бувъ,
Ой щобъ єго конь вороний славень
бувъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1418.

А у мене ни сорочечки,
А у мене ни сподничечки,
А у мене ни наміточки.
Ой пойду я до сусідочки
Позичати да наміточки.
А намітки не позичила
Вона днищемъ одпрацюала:
— Да робити, суко, робити,

Не по весілляхъ ходити.
Ой пойду я да за городище,
Вирву я товсте лопушище,
Да пошию рясне сподничище:
Заду рясно, а спереду красно;
Таки-жъ бо я навидалася,
Й на весіллі нагулялася.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1419.

Що въ липині да въ осичині,
Тамъ староста да траву косить,
А косячи, да коню носить:
„Ой іжъ, коню, да сю траву,
Да поїдемъ у доріжечку,

У доріжечку красную
По Марьечку молоденьку;
А въ доріженьку щасную
По Марьечку красную.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1420.

Біжіть, біжіть, вороні коні, до води,
А на тихъ коняхъ шовкові поводи.
А чи чуєте, вороні коні, на ноги,
Чи перебіжите чотирі милі дороги,
А п'ятую да залізними мостами,
Щобъ Марьечку у батенька застали?

(Козелецк. у.).

1421.

Ой, були ми въ поса,
Була намъ повага:

Пили медъ-горілку
За гарную жинку.
(Новицкій).

1422.

Стиха, бояре, їдите,
Намъ порогівъ не ломіте;
Въ нась пороги яворові,
Столикі тисові,

Обруски шовковні,
Кубочки золотні,
Дружечки молодні.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1423.

Зять тещу веде за ручку
У білимъ кожушку.

Теща боїтся, щобъ не впала,
Щобъ кожушка не звалила.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

1424.

Святій понеділку,
Завиваймо дівку:

Не туръ, не турица—
Хороша молодиця.

(Рохань, Холмск. у.).

1425.

Годі тий молодиді
Седіти въ темниці,

Треба ій світлость дати
Покривайло здиняти.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1426.

Молоденька Марисю,
Ти, одважний козаче,
Якъ-же ти одважиласъ

Козацькую барву брати,
Зъ козаками мандрувати?

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1427.

Ти, Марисю, калина, малина, (2)
Та на тебе дивитися мило,

И на твою вроду,
Що чесного батька й роду.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1428.

Ой, що то за новиночка настала,
Що Марися по батенька прислава?

Прислала вона чотири коні, а пяти візъ,
А шостого вовниченька, щобъ привізъ;
Тилько тиі долини, що стояли скрині,
Тилько тиі купочки, що стояли скрині.

(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

1429.

Вже ми, Марисю, поідюмъ,
Тебе, молодую, покинюмъ.
Треба, Марисю, рано встати,
Свого свекорка запитати:

Що на сняданне готовати?
Ци гусатину, ци куратину,
Ци биленьку лебедину.

1430.

Ой, стояла Маруся на ганку,
Ой, краяла червону китайку.

Ой до мене, родойку, до мене,
Не буде вамъ сорома у мене.

(Новицкій).

1431.

Помай Бігъ, сосідонки, ми до васъ:
Чи не залетіла ваша гусонка межи васъ?
Наша Марусенка білокрилонка, значена,
Где намъ ся діла въ неділійку зъ вечора.

(Lozinski, стр. 142).

1432.

Слідомъ, батейку, слідомъ,
Горою, долиною,
За, своєю, дитиною.

(Lozinski, стр. 142).

1433.

Не плачъ, матінайко мала,
Дошіро ту въ неі була.

(Lozinski, стр. 147).

1434.

Заказавъ староста своімъ пишнимъ
боярамъ:
— Ви, бояре молоденky,
Куйте коні вороненky,
Бо будемо іхати містами-каменями.
Буде камень дудніти,

Шідківонька звиніти;
Якъ почують міщане,
То слава намъ стане,
А ще славній буде,
Якъ почують люде.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1435.

Дали сте намъ соколку,
Дайте і сокола
Да тисового стола.

(Lozinski, стр. 145).

1436.

Ой, знати Марисю, знати,
У который вона хаті:
Черчикомъ да й обсипанная,

И лавки, прилавки
Съ червоної кптаї.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1437.

Ой, шурину, да боярину,
Веселіше (?) не буйся,
Да на покутъ садися,

Ой, тутъ твоя сестра
Да стала панянкою.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1438.

Та добри-день, матінко, добрп-день!
Лучча була ніченька, якъ сей день.
Спасибі-жъ тобі, сваточку,
За твою кудряву мъяточку,

За хрещатий барвіочокъ,
За запашний василечокъ,
За червоную калину,
За твою добрую дитину.

(Новицкій).

1439.

Ой випили, вихилили
Меду-вина бочку;
Видурили, виманили
Въ пана свата дочку.

Ой ми-жъ ії не манили,
Сама-жъ вона хтіла:
Наложила сиву шапку
Та й мижъ нами сіла.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1440.

Чий то намъ соколонко
Ходить по столонку?

Его ноженкі въ сафьяновці,
А самъ въ щиримъ золотойці.

(Lozinski, стр. 145).

1441.

Скідай, Марисю, скідай,
Покриватися не дай,

Бо тобі не подоба,
Не пристає до лоба.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

1442.

Ой, хто у насъ (bis)
Да жалуе жүнки?
То-жъ Иванко (bis)
Да жалуе жүнки:
Самъ плаття пере
И въ жлукето кладе;

Якъ лле окрунъ,
Такъ... онікъ.
„Цуръ тобі, пекъ тобі:
Я не буду ни прать,
Ни золить,
Лучше буду у чорному ходить“.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1443.

Ой гляньмо ми да на сванечку:
Чи не суне вона,
Чи не рине вона
Да вареної зъ печі

Да попарити плечі,
Да вареної зъ груби
Да попарити губи.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1444.

Горобчикъ по бочці літає,
До воронки прилягає:

Чи хороша вороночка,
Чи велика головочка.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1445.

Ой піду я да до торгу до нового,
Да наберу полотенца крашого,
Да пошию сорочку у сімъ піль;
Сюди-туди повернуся —

Ажъ роспіръ.
Треба мені кравчика молодого
До свого роспору красного.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1446.

Заграно, забубняно,
А въ князімъ дому рано.
А збрайтесь, а звізжайтесь,
Бо ми підемо, та поїдемо
Та до славного міста;

Ой вибъємо, та вишибемо
Камъяну стінку;
А возьмемо, та привеземо
Та Івасёві жінку.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1447.

Дівчинонька та у батенька
Та коханочка була.
Та кохалася вона, якъ утя на воді,

Якъ рожа на городі,
Марусенька у господі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1448.

Ой прип'яла калинонка любленая.
А у тій калинонці гніздечко,
А у тому гніздечку двоє діточокъ —
Да колибъ не ті діточки,
Тутъ-же-бы мя да не пили горімочки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1449.

Ой виїхавъ козаченько мимо лізки,
Да вирізавъ три різки,
Да вдаривъ кониченька підъ низки:
„Біжи, біжи, кониченьку, швиденько;
Тутъ наша Маруся близенько;
Біжи, біжи, кониченьку, ще швидче,
Тутъ наша Маруся ще ближче“.

(Ізъ рук. сб. Куліша).

1450.

Ой добре тому, хто кози ріже:
Обывіся мясиська, на шіть не вилізе.
Ой добре тому, хто козената:
Накормицъ жінку, ще й дітицята.

(С. Хорошанка, Більск, І.).

1451.

Стодла вербонька на дворі,
Спустила віттячко до землі;
Спустила віттячко додолу —

Чесь намъ, перезніни, додому;
Вже вітеръ ворота одчинивъ,
Вже місяцъ дорогу освітівъ.
(Цадоски, Більск. у.).

1452.

Ой мовила зора місядю — рано, рано!
Зора місядю — ранесенько!
Ой мовила молода Маруся — рано, рано:
Си раній встанешъ, мене обудишъ — ранесенько!

(Д. Кульчиць, Більск. у.).

1453.

Глянь, затю, на мене,
Краца свість одъ тебе:

Въ сестренимъ віночку,
Въ червонимъ поясочку.

Зять на мене та не дивиться,
Зять мені супротивиться;

Сестра направляє —
Зять мене нишкомъ лає.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1454.

Де ти, Марусю, ходила,
Що твоя голова побіліла?
„Ходила я, матінко, въ вишневий садъ,
А на мою головоньку весь цвітъ павъ.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1455.

Вітрець повіває,
Лёнець полягає;

А Марусина родина,
Янь макъ процвітає.

(С. Колюсники, Ушицк. у.).

1456.

Вийди, Марусю, зъ комори,
Покажи личенько родові:
Чи таке-жъ воно, якъ було,

Чи твое личенько прибуло?
— Вже-жъ мое личенько біленьке,
Таки-жъ воно родові миленьке.
(Млиновъ, Дубенск. у.).

1457.

Вийди, Марусю, вийди,
Чи не маєшъ ти кривди,

Бо йде отець и мати
Кривди ся впоминати.
(С. Колюсники, Ушицк. у.).

1458.

Ой, люлю, люлю!
Піднявши кощую

Тонку та біленьку,
Гуляй, гуляй помаленьку.
(Ушицк. у.).

1459.

— Де-жъ ти, Марье, родилася?
Де ти чарівъ навчилася?

„Въ мене чари все готови:
Біле личко, чорни брови“.
(Ушицк. у.).

1460.

Танцювала риба зъ ракомъ,
А петрушка съ пустернакомъ;

А прибуля ся дивувала,
Що петрушка танцювала.
(Ушицк. у.).

1461.

Ой гукъ, да гула!
Мені-жъ мати дала,
И приказувала,
Щобъ я хлопцамъ не давала
Й не показувала.

Я-жъ не Тетяна,
Я-жъ не Маруся,
Я-жъ не давала,
Я й не боюся.

(Ізъ рук. сб. Куліши).

1462.

Якъ я була у батенька,
То я була чубатенька:

Якъ пішла я до свекрухи,
Обдзёбали чубокъ мухи:

(Ушицк. у.).

1463.

То-жъ то мене поре, ріже,
Яєть до мене паршукъ лезе!

Ой кобъ гарний и догідний,
То-бъ забула за всі злидні!

(Ушицк. у.).

1464.

Ой дивчіно, чия ти?
Чи не підешъ гуляти?

— Не питайся чия я;
Якъ ти підешъ, піду я.

(Ушицк. у.).

1465.

Ой чи такъ, чи не такъ,
Чому хлопці не люблять?

Чепурненсько ходити,
Будуть хлопці любити.

(Ушицк. у.).

1466.

Ой гуляла належито,
Доки було въ мішку жито;

Якъ не стало а ні зерна,—
Відчепися, я мізерна.

(Ушицк. у.).

1467.

Ой казала мені мати,
Щобъ музику не кохати,
Бо музика ледащица,
Цілий тиждень волочиться.
А въ п'ятницю купивъ струни,
А въ субботу далі суне,

А въ неділю весь день грає,
Въ понеділокъ пропиває,
А въ вівторокъ весь день п'є,
А въ середу жінку б'є,
А въ четверъ оглядівся,
Щобъ чого доброго наївса.

(Ушицк. у.).

1468.

Ой не коси, буську, сіна,
Заросишся по коліна;

Нехай ёго чапля косить,
Що високу сукню носить.

(Ушицк. у.).

1469.

па, гопа, гопасеньки,
Любили мя два ляшенъки.
Іденъ любивъ — кожухъ купивъ,

Другій любивъ — жупанъ купивъ.
А въ кожусі тепло буде,
А въ жупані гарно буде.

(Ушицк. у.).

1470.

Ой, хочу я горілочки, хочу,
Хиба піду сама вточу

У малесеньку черепушечку
Прокропити свою душечку.

(Новицкій).

1471.

Цілававъ, цілававъ —
Не націловався.

А въ саду соловей щебетавъ —
Не нащебетався.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1472.

Цапу-лапу по драбині,
Залізъ котикъ до скрині;

Котку можна, бо е за що,
А тобі не можна, бо-сь ледашо.

(Ушицк. у.).

1473.

Ой тупнула, підскочила,
Ажъ обласина відскочила.

(Ушицк. у.).

1474.

Горбомъ ишла,
Віду трясла.

Тряси, тряси —
Муки даси.

(Ушицк. у.).

1475.

Гопъ, гопъ, гопона!
Завтра підемъ до попа.

(Ушицк. у.).

1476.

Ой у полю метелиця—
— Чому старий не женихся?
„На що-жъ мені женитися,
Коли треба журигися

И ложкою, я мискою,
Ще до того колискою.
На що-жъ мені женитися,
Буду и такъ живитися”.

(Ушицк. у.).

1477.

Ой казала Ганиуся,
Що я попа боюся:

Завела мъ ёго въ поливникъ,
Дала мъ ёму медівникъ.

(Ушицк. у.).

1478.

Ой приіхавъ мій миленький до млина,
А я собі прудивуса привела.
— Цуръ тобі, прудивусе,
Яки въ тебе руди вуси!
Сама собі дивуюся,
Съ прудивусомъ цілуюся.
Ой приіхавъ мій миленький въ ранці,
Заставъ мене съ прудивусомъ на лавці.

— Пекъ тобі, продивусе,
Яки въ тебе руди вуси!
Сама собі дивуюся,
Съ продивусомъ цілуюся.
Ой приіхавъ мій миленький у ночі.
Заставъ мене съ продивусомъ на печі.
Пекъ тобі...

(Ушицк. у.).

1479.

О півночи, таки въ почі
Такий вітеръ віє!

Хоць у мене сухи очи,
Але сердце мліє.

(Ушицк. у.).

1480.

A.

- 1 Ой чия то парубчина,
- 2 Ой чия то чванька:
- 3 Зъ бову хустка, набакіръ шапка,
- 4 На бороді слина.

- 5 Ой чия то парубчина,
- 6 Ой чия то чванька?
- 7 Закрасила мама штаны,—
- 8 Вінъ каже китайка.

(Ушицк. у.).

B.

1 Б=1 А,

2 На бакеръ шапчина?

3 Шапка набікъ, хустка съ боку,

4 Б=4 А.

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б, 3 В=4 А Пой.. тече,
4 Сомпель по коліна.

(Ушицк. у.).

1481.

Поздоровъ, Боже, моего милого,
Та и мене коло нёго.
Вінъ мене любить,
Рано не будить;

Якъ світъ світає,
Вінъ мене прикриває:
— Ой спи, миленъка, чорнобривенька,
Щобъ була съ молоденъка.

(Ушицк. у.).

1482.

А.

- 1 —Ти до мене не ходи, кучерявий враже,
- 2 Я за тебе не піду, бо мати не каже.
- 3 „Ой на мені кучерики, якъ на барвіночку;
- 4 Дають мені дівчата доганочку.
- 5 Дають мені доганочку, дають мені догану,
- 6 А ще-жъ буду сімъ літъ ходить, не візьму погану”.

В.

1 В=1 А Не ходи,, 2 В=2 А.

3 Ой не ходи, не ходи и не трать ночи,
4 Я за тебе не піду, бо мні ся не хоче.

(Ушицк. у.).

1483.

По підценъки ходила,
Фартушину загубила,
А поповичъ ішовъ,

Фартушину знайшовъ.
— Поповичу, сучий сину,
Віддай мені фартушину.

1484.

А въ середу родилася — горе-жъ мені, горе!
Не піду я за старого — бородою коле.
Але-жъ піду за такого, що сіются вуса, —
Вінъ до мене заговорить, а я засміюся.
Вінъ до мене заговорить, я до нёго моргну,
Ёго серде веселиться, що я ёго люблю.

(Ушицк. у.).

1485.

Ой вийду я на улочю, — на улиці хлопці;
 Бідна моя головонька, я тъ чорний сорочці.
 Ой піду я до кімнати сорочечку брати,
 Ой вийду я и съ кімнати — хлопців не видати.

(Ушицк. у.).

1486.

Шішла Гандзя ва бураки,
 А за нею всі двораки,
 А поцовичъ попереду:
 — Почкай, Гандзю, куплю меду.

„Не буду я меду пити,
 Бо мя дворакъ буде бити.
 Котрий мене дворакъ любить,
 Нехай мені меду купити.“

(Ушицк. у.).

1487.

Дала ми ся біда въ знаки,
 Буду мужа шанувати,
 На долині припинати,

Крапивою годувати,
 А золою напувати.

(Ушицк. у.).

1488.

Ой пійду я до млина та до парового,
 Сподобаю мельниченька кучерявого.
 — Ой мелнику, мельниченьку,
 Спетлюй мені пшениченьку.
 — Не змелю тя, то спетлю,

Прийди, серце, поділоу.
 — Тамъ то, мамцю, мельникъ,
 Тамъ то, мамцю, добрый,
 Тамъ то, мамцю, хороший:
 Меле жито безъ грошей.

(Ушицк. у.).

1489.

Коби мъ була біду знала,
 Не йшла бъ заміжъ, погулила;
 Теперъ треба біду знати:
 Пізно лягати, рано вставати,
 Треба въ пецу запалити,
 Діжу хліба замісити;

Хату мести, сіни мести
 И до плуга обідъ нести.
 Еъ пецу палю, хлібъ мішу,
 Дитя плаче — я колишу.
 Охъ, охъ, голя, голя,
 Головонька бідна моя!

(Ушицк. у.).

1490.

То за маму, то за тата,
 То за діда, то за бабу,

То за весеньку родиноньку —
 Турь, турь хонъ годиноньку.

(Ушицк. у.).

1491.

Ночувала мъ я въ лѣху,
Наздоптала мъ на блоху.
Ой піду я до попа сповідатися,
Та й за тую блоху признаватися.

А піль мене радить,
По головці гладить,
Та й за тую блоху,
Та й не маю гріху.

(Ушицк. у.).

1492.

Завівъ мене въ околоти,
Хотівъ мене заколоти,

А я кричу: „ої гвалть, люди,
Важе мені смерть тутай буде“.

(Ушицк. у.).

1493.

Ой попаде, попаде, попова невістко,
Вари хлопцямъ пироги, а попамъ тісто;
Вари хлонцямъ пироги, щобъ ся поживили,
А попамъ галушки, щобъ ся подавили.

(Ушицк. у.).

1494.

Приснівся ми сонъ дівненській,
Я казала, що миленькій.
Ой я встала, засвітила,
Нема того, що мъ любила.

Поставила хлібъ на столі,
Сама сіла на постелі.
Ой сіла, підперлася,
Заплакала, обтерлася.

(Ушицк. у.).

1495.

И по хаті тинини,
И по синахъ тиліни,
Вари, жінєю, нині, нині.

(Ушицк. у.).

1496.

Ой піду я до попа
Богу молитися;

Нема жита ні снопа
Варити вареники.

(Ушицк. у.).

1497.

Якъ я була сімъ літъ вдовою,
Не чула я землі підъ собою;

Якъ я пішла за вражого сина,
Побила мя лихая година.

Ой коби я знала,
Не йшла за мужъ, та гуляла.

Лучче було мені гуляти,
Ой акъ теперъ бідувати.

(Ушицк. у.).

1498.

Була собі колись Гандзя,
Каліка, небога,
Божилася, молилася,

Що ноги боліли,—
А въ тандю поздоровіли.

(Ушицк. у.).

1499.

Не стій, дівко, підъ коршмою,
Съ парубківъ не смійся:

Задри фартухъ на голову
Та й до дому війся.

(Ушицк. у.).

1500.

Піду я до млина,
Що ся въ млині діє?
Вода камень обертає,
Штель муку сіє.

Пшениця на коші,
Приставъ мельникъ до душі.
И мірочки не бере—
Поцілує, обійме.

(Ушицк. у.).

1501.

Ой красная коломийка
Та межи горами,
Ой кращая дівчинонька
Съ чорними бровами.

Ой гуляла, коломийка,
На межи гуляла,
Судосила Яська ненька,
А межи долами.

(Ушицк. у.).

1502.

Ой піду я лісомъ, лугомъ,
Тамъ мій милий оре плугомъ;
Оре плугомъ, въ дудку грас,
О інчий милий думае.

А я піду єму скажу,
Най вінъ того не думає;
Най вінъ того не думає,
Бо вінъ іншу милу має.

(Ушицк. у.).

1503.

Що ти въ мене, милий, хочешъ,
Якої причини?
Чи въ мене не чорни брови,
Чи очи не сиві?

Брови чорни, очи сиві,
Личко румяне...
Чого жъ тобі, мій миленький,
Та некохане.

— Нехай буде твое личко,
Якъ въ саду калина,

Ой що зглянуть моі очи,
То съ серцю не мила.

(Ушицк. у.).

1504.

Біду собі купила
Та за свої гроши;
Кажуть біду любити—
Біда не хороша:

И старий, и сліпий,
И низького зросту—
Приходиться утопити
Зъ високого мосту.

(Ушицк. у.).

1505.

Черезъ гречку котилася,
Кому хтіла, не судилася;

А кого зъ роду не знала,
Зъ тимъ ся звінчала.

(Ушицк. у.).

1506.

Шелесть, шелесть по дубині...
Съ кімъ я спати буду інні?

— Ой съ хлопцями, моя доню,
Я жъ тобі не бороню.

(Ушицк. у.).

1507.

Гиля, гиля, біли гуси,
Ой гиля на дунай.

Чого хтіла, не достала—
Теперъ сиди та й думай.

(Ушицк. у.).

1508.

Не сама я иду—ведуть мене,
А сзаду бьють мене.

Якъ положать на драбині,
Трясуть мене три годині.

(Ушицк. у.).

1509.

Тато спить, мама спить,
А миленка въ середині лежить.

Ой люлай, люлай, донечко,
Поки не зійде сонечко.

(Ушицк. у.).

1510.

Кобъ ти тамъ бувъ, де я була,
Кобъ ти то чувъ, що я чула,
Кобъ ти то зновъ, що я знала,
Кобъ ти то мавъ, що я мала.

Підъ коліномъ, підъ літкою
Маю гроши съ калиткою;
Хоцъ съ тобою спати ляжу,
Таки тобі не покажу.

(Ушицк. у.).

1511.

А.

1 Шіла баба въ танець,	7 Не боюся я нікого,
2 А за нею горобець,	8 Та не вражого мужа свого,
3 За горобцемъ индикъ,	9 Чортъ би ёго ма!
4 Що ногами дриндикъ.	10 Калачівъ напекла,
5 Тупъ, тупъ я молодиця,	11 А я въ ночі приберуся,
6 Що нікого не боюся;	12 Калачами поживлюся.

(Ушицк. у.).

Б.

1 Отъ тобі кінець,	8 Въ трубу трубить,
2 Б=1 А... бабушка..., 3 Б=2 А, 4 Б=3 А... порося,	9 Погудати любить.
5 Закоцюрилося.	
6 Бай, бачинице,	
7 Въ кулакъ свище,	

(Ушицк. у.).

1512.

Який іхавъ, таку здибавъ,
Не подобавъ, лишъ пошигавъ.

(Ушицк. у.).

1513.

Коло пеца навстоячки
Жерновала корець гречки.
Гірка жъ мені тая гречка,

Одберлася, якъ овечка.
Гопъ! сіла, та на себе погляділа:
Була красна, теперъ біла.

(Ушицк. у.).

1514.

Охъ ніжечки—кортежечки,
Бодай же васъ покорчило, поморозило,
Бодай же вамъ добре було.

Вчера гульки, ниньки гульки,—
Обернуся—нема гуньки.

(Ушицк. у.).

1515.

Отакечки, отакечки,
Принерлася до терлички,
А терлиця торохъ, торохъ,
Обернуся—онде хлопець въ синихъ штаняхъ.

(Ушицк. у.).

1516.

Якъ би тобі така біда, якъ мені,
Тобъ ти лежаъ якъ день, такъ нічъ въ млинці.

(Ушицк. у.).

1517.

Вчора сіла за хатою,
Ниньки пишала за платою.

(Ушицк. у.).

1518.

— Дежъ твоя хатинка, Грицю?
„Тамъ моя хатинка, близъко кирниці“.
— Не ходи, Грицю, по воду въ кирницю,
Бо будуть бити добре въ
Будуть бити—не зможешъ сісти
Скажуть тобі, Грицю, послі звісти.

(Ушицк. у.).

1519.

Коло млина кремена
Сама вогню креше.

Чорнявая дівчинонька
На всі хлопці бреше.

(Ушицк. у.).

1520.

Ой підъ мостомъ,
Риба зъ хвостомъ,
А на мості лобода,

Ходила старша дружка,
А потому молодая.

(Ушицк. у.).

1521.

И сплю и дивлюся,
И заснула бъ, и боюся,

Бо милый прийде,
Мене сплячу найде.

(Ушицк. у.).

1522.

Віють вітри, віють буйні,
Ще будуть віяти,

Не розвіють того вітра,
Що Богъ має дати.

(Ушицк. у.).

1523.

Ой зновъ, на що бравъ, я не твоя ривня,
Бо ти ткачъ, ниткоплутъ, а я бондарівна.

Ой зінавъ, на що бравъ таку невеличку,—
Мене мати годувала, якъ перепеличку.
Ой зінавъ, на щось бравъ, я не вмію жати,—
Буде твоя пшениченька въ полю зімовати.
Ой ти зінавъ на що бравъ міщеночку зъ міста,—
Я не іла и не буду ячмінного тіста.

(Ушицк. у.).

1524.

Комарі гудуть,
Спати не дають,
Сховаю я головоньку

У ячмінну головоньку—
Най собі тнуть.

(Ушицк. у.).

1525.

Умеръ батько—байдуже,
Умерла мати—байдуже,
Умеръ милий, чорнобривий—
Жаль мені ёго дуже.

И за батька—отче нашъ,
И за мати—отче нашъ,
За илого душу—
Танцювати мушу.

(Ушицк. у.).

1526.

Гой, гой, шулякъ,
Помежъ курять,

Бо курата въ коробці,
Тобі дідько въ головці.

(Ушицк. у.).

1527.

Журилася Катерина,
Що коротка кожушина.

Катерина гречку въязала,
Кожушину собі задріала.

(Ушицк. у.).

1528.

Посадила вража баба на трёхъ яйцахъ гусака,
Сама вийшла за ворота та вдарила тропака.

Гопъ, гопъ, гопала!

Сиди, сиди, гусаченьку, та виведи гуси,
А я піду до коршмоньки за копійку вп'юся.

Гопъ, гопъ, гопала!

Я курочку підъ пахочку, а ій хвостиекъ видно,
Не дивіться, сусідочки, бо буде вамъ стидно.

Гопъ, гопъ, гопала!

А я плати не беру ні зъ вашої скрині,

Такъ я годна заплатити, якъ ви, господині.

Гопъ, гопъ, гопапа!

(Ушицк. у.).

1529.

Пішла Гандзя по петрушку,
Нашла собі щебетушку.

Щебетушка щебетала,
Гандзі спати не давала.

(Ушицк. у.).

1530.

A.

- 1 У сусіди капитанъ ночувавъ.
2 А до мене решета приславъ.
3 А ёму решета не дала,

4 Тілько ёму сорома задала.

5 — А коли ти капитанъ, при полку,
6 Держи собі решето на кілку.

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 В=3 А, 4 Б=4 А.

5 Капитанъ зробить мене женою,
6 Гарною, красною и молодою.

(Ушицк. у.).

1531.

Було літо, теперъ аїма,
Були хлопці, теперъ нема.

Єще такий вечіръ буде,
Що мій хлопець въ мене буде.

(Ушицк. у.).

1532.

Ой зле орешъ, мій миленький, зле орешъ,—
Не вродиться шеняченька, лишь овесь.
Кобъ я знала, мій миленький, що ти мій,
То-бъ я тобі постелила фартухъ свій.
Шкода фартушини валяти,
Бо ти будешъ зъ інчою гуляти.
Кобъ я знала, мій миленький, що ти напъ,
То-бъ я тобі проказала отче нашъ.

(Ушицк. у.).

1533.

Мама зъ хати мене вигнала,
А би мъ въ полю жито жала;
Я до серпа мъ ся не брала,
Тілько въ борозні лежала.

Ще жито залеміє,
Мої руки змучени.
Най ся жито доспіє,
Най ся зъ хлощами посмію.

(Ушицк. у.).

1534.

A.

1 Сімъ день молотила,	9 Гарно підголився,
2 Чекъ, чекъ заробила.	10 Въ жупанъ нарядився,
3 Сама собі дивувала,	11 Кгудзи єму у контуша...
4 Шо зъ ляшенькомъ прогуляла.	12 Охъ ляхъ, моя душа!
5 Не жаль мені грошей,	13 Ой ти, арендару,
6 Бо ляшенько хороший:	14 Дай горілки чару.
7 Ручка въ ручку потискає,	15 Не барися, дай скорепъко,
8 Ще й сердечкомъ називає.	16 Щпримъ серцемъ да й іовкенъко.

(Ушицк. у.).

B.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
 3 Заробила п три гроши,
 4 Бо бувъ хлопець хороший.

(Ушицк. у.).

1535.

— Ой, мамо, люблю Гриця,
 Гриць на мене не дивиться.
 Ой порадь мене, моя мати,
 Якъ би Гриця очарувати.
 „Влій, доню, личко молокомъ,
 Обітри черчатимъ рушникомъ,
 Чорною саджою брови помасти,—
 И такъ Гриця собі примисти.

Возьми, доню, кварту меду,
 Заведи Гриця до городу,
 Тамъ го споїшъ, поцілуєшъ,
 Гриця собі причаруєшъ.
 Прийшла осінь—мати плаче...
 — Не плачь, мати, не плачь, мила,
 Ти-жъ Гриця чарувати
 Мене сама научила.

(Ушицк. у.).

1536.

Сама мама мя послала,
 Щобъ заступа де достала,—

И заступа не дали
 И въ куточку заступали.

(Ушицк. у.).

1537.

Закувала зозуленъка на високімъ ганку,
 Гранатовий сурдуть на моімъ коханку,
 И ваксований бутъ,
 Не шуруйся коло стіни, бо пожичаний сурдуть.
 А капелюхъ не твій власний,
 Бо па твою голову цясній.

(Ушицк. у.).

1538.

А й вінь бідний
Не гулявъ ні гди;

А теперъ мусить,
Бо го біда трусить.

(Ушицк. у.).

1539.

Чи-же мъ тобі не казала,
Якъ телята заганяла;

Вийди, вийди на обору,
Я съ тобою поговору.

(Ушицк. у.).

1540.

А бабуна юпки тне,
А не знає кожухъ де.

Прийшовъ москаль взявъ підъ плащъ,
Теперъ сиди та плачъ.

(Ушицк. у.).

1541.

Чи я ззіла, чи я спила,
Чи мене підліто,

Чи самъ козакъ любить не ставъ,
Чи его відбито?

(Ушицк. у.).

1542.

Варвара и Демьянъ
Сварилися за бурьянъ;

Варвара Демьяну
Не давала бурьяну.

(Ушицк. у.).

1543.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені напитися,
Тутъ ногуляти.

1544.

Ой, мамуню, охвицеръ на порігъ,
я єму на талірку перігъ,
вінь мене батіжкомъ по ногахъ,
я его періжкомъ по зубахъ.

Вінъ мені принісъ штари рублі,
А я грошей не брала,
И дурнемъ назвала.

(Ушицк. у.).

1545.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальця;

А ми вальця не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушицк. у.).

1546.

Крутилася, вертілася
Не знати, де ділася;

Тутъ була, тутъ нема—
Поїхала до млина.

(Ушицк. у.).

1547.

Печерички горою,
Ходи, серце, зо мною;

Печерички добра річъ,
Ходи, серце, на всю нічъ.

(Ушицк. у.).

1548.

Ішовъ баранъ по-надъ гори,
Та закрутывъ роги.

Багацька дівчинонька—
Та за ноги.

(Ушицк. у.).

1549.

Нехай загородять,
Куди ляшки ходять;

Нехай стежка буде,
Куди ходять люди.

(Ушицк. у.).

1550.

Ой идіть, хлопці, въ танець,
Беріть рувавиці;

Стоіть мати и дочки,
Всі три, якъ телиці.

(Ушицк. у.).

1551.

Було не копати
Шідъ порогомъ ями;

Було мя не брати
Відъ рідної мамми.

(Ушицк. у.).

1552.

Ой славная коломийка
По дворі ходила,

А жъ зійшла на долину,
Води ся напила.

(Ушицк. у.).

1553.

Ой ти, мій маленький, ты, мілій соколю,
Якъ пускаешъ ма межи люди, дай-же ми волю.
Ти, мій мілій, сивий голубку,
Не даєшъ ми, серце, волю, то най сижу въ кутку.

(Ушицк. у.).

1554.

Вдарила нога въ ногу,
Ходімо до дому.
Запалила дурна Гандзя
На хаті солому.
А солома не горіла,

Тілько ся курила,
А дівчина не робила,
Тілько ся журила.
— Хора я, хора я, може я вмру,—
Підіте, приведіте кого я люблю.

(Ушицк. у.).

1555.

Иду я по-шідь млинъ,
А вінъ стоїть самъ іденъ;
Стала я гадати,
Якъ би ёго назвати?

Назву ёго Василёмъ,
Василикі пахнуть;
Въ млини люди ночують,
Василикі почують.

(Ушицк. у.).

1556.

Я зъ своімъ дідомъ
Коли скочу, то поїду:

Чи пізнецько, чи ранецько
Тюрю, тюрю помаленьку.

(Ушицк. у.).

1557.

Сухе літо було, коноплі не було,
На сорочку не напрала, бо не було въ чого.
Мокре літо було, конопленики були,
На сорочку не напрала, веретенъ не було.
Веретена були—поломилися,
На сорочку не напрала мъ, бо не хтілося.

(Ушицк. у.).

1558.

— Чоловіче, чоловіче, дай-же мені раду,
Бо я зъ тими коноплями на віки пропаду.
Якъ давъ мені чоловікъ раду,
Ажъ ся мені піддрипала спідниця сзаду.

(Ушицк. у.).

1559.

Дідъ свою бабку хвалить,
ІЩО єму добрий борщикъ варить;

А молодий свою гудить,
Що не зварить, то спаскудить.
(Ушицк. у.).

1560.

Нігда би мъ ся не здрімала, хоць би день біленькій,
Щоби седівъ та говоривъ хлопець молоденькій.
Сиділа би мъ и пряла бп мъ, щобъ ся розсвітало,
Ино щоби седівъ коло мене молодий Михайло.

(Ушицк. у.)

1561.

Ой горіла, горіла стирта сіна;
Хто-жъ ії запаливъ? дівчина Марина.

(Ушицк. у.).

1562.

Черезъ садъ - виноградъ по воду ходила;
Не судивъ мені Богъ, кого я, любила.
Присудивъ мені Богъ, що зъ роду не знала,
Та за мій перебіръ, що мъ перебірала.

(Ушицк. у.)

1563.

Ой ідь миленькій, не бався,
Бо ти мені подобався;

А я тебе такъ жадаю,
Безъ віконце виглядаю.

(Ушицк. у.).

1564.

Ти бъешъ, ти пъешъ, може-бъ я робила?
Накупивъ есь веретенъ, нема мотовила.
Було въ мене мотовило, але поломила,
Не горіли въ пъещу дрова, а я підпалила.

(Ушицк. у.)

1565.

Якъ я була молода, не лінивая,
Догонила джигуна коло Києва.
Фартухъ чорний,

Квасницъ повний;
Тому тиць, тому тиць,
А все добрихъ квасниць.

(Ушицк. у.).

1566.

Біда, мамцю, не ляшокъ,
Нема такп й на вершокъ;

Сурдутина тонесенька,
Обіймає злегесенька.

(Ушицк. у.).

1567.

А.

1 Пряду, пряду—нитки рвуться,
2 Надо мною хлопці бъютъся.

3 Не бйтеся, нема за що:
4 Котра гарна, то ледашо.
(Ушицк. у.).

Б.

1 Ой на горі вовки въуться,
2 Б=2 А, За дівкою....; 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
(Ушицк. у.).

1568.

Не займай мене, Грицю,
Поваляєшь спідницию.
Мені мати купила,

Штири гроши ввалила;
Ще й денёжку доклада,
Та лямівки набрала.

(Ушицк. у.).

1569.

Прайди, мій міленький,
Горобчика звару:
Зъ ребрець—холодець,

Зъ голови—печена,
А зъ ніжокъ—добрий борщпкъ,

(Ушицк. у.).

1570.

Пішовъ кітъ топитися,
А кіточка дивитися;
Кітъ въ полонку,

А кітка ёго за головку:
„А стій, коте, не топися,
Ще на мене подивися“.

(Ушицк. у.).

1571.

Ой, грайте, музика,
Въ мене . . . велиki,

Въ мене . . . трясуться,
Зъ мене хлопце сміються
(Ушицк. у.).

1572.

Нічого я не робила,
Тільки бички пасла

А въ ставочку, холодочку,
Щоби мъ була красна.
(Ушицк. у.).

1573.

Сварилася, сварилася кума съ кумою:
— Що до тебе хлопці ходать моей улицею.

„Якъ що тобі оте шкодить, то перегородися,
Якъ до мене хлопці ходять, то ти не дивися.“

(Ушицк. у.).

1574.

Ой казала дівчина музіці:
„Заграй мені, дамъ тебі живиці“.
Казала: „дамъ тебі живиці,
Зъ підъ тої дорогої спідниці“.

(Ушицк. у.).

1575.

Наілася бараболі
Сирової оттакої,—

Ані кістокъ, а ні звобра,—
Покушай но, яка добра.

(Ушицк. у.).

1576.

Черезъ греблю вода йде,—
Помпі ноги, попаде.
„Не помню, нехай такъ,

Бо прийде вражий дакъ;
Ажъ въ неділю помню,
Бо ся пана сподію.

(Ушицк. у.).

1577.

Нуте, хлопці, нуте, гожі,
Прідивіться отий рожі;

То не рожа, а но дівка,
Процвітає, якъ маківка.

(Ушицк. у.).

1578.

Чи я тобі не казала:
— Не бери-жъ ти мене,

Бо я роду гуляцького,
Не навчишъ ти мене.

(Ушицк. у.).

1579.

Ой вмеръ мій Давидко,
Поховали—ноги видко;

Поховала підъ вербою,
Накрила лободою.

(Ушицк. у.).

1580.

Погуткало зъ верби впало,
Підъ вербою цапки стало.

А хто иде, най ся дивить,
А воно ся єму кривить.

(Ушицк. у.).

1581.

Іжъ, коли хочъ,
Незасипаний борщъ;

А я тобі на біду
Кучу хлопцівъ приведу.
(Ушицк. у.).

1582.

Ой зъ дуба та па пень—
Тікай, дівко, на весь день;

Ой зъ дуба на ліщину —
Загубила запашнину.
(Ушицк. у.).

1583.

Ой на горі журавель,
На долині гуськи;

Пішла пані до костёла,
А панъ до Ганпуськи.
(Ушицк. у.).

1584.

Пошла, смерть, пошла прочъ,
Теперь мене не морочъ,

Бо я часу не маю,
На празнику гуляю.
(Ушицк. у.).

1585.

Ой іхала, іхала,
Надибала Михала,
Надибала Ивася —
По-підъ боки взялася.

„Ой Ивасю купчику,
Возьми мене, любчику;
Возьми мене зъ собою,
Буду тобі женою.
(Ушицк. у.).

1586.

Ойшли дівки зъ Бодичинкі,
Надибали джуса,

Посадили на пенекъ,
Закрутили вуса.
(Ушицк. у.).

1587.

Ой рипу, рипу!
Чекай, серце, звару рибу.

Чи сякъ, чи такъ зморщу,
Чекай, серце, звару борщу.
(Ушицк. у.).

1588.

А хто жъ тутъ тікає,
Що мене лякає?

Змовлялася съ дякомъ,
Лякає мя іжакомъ.
(Ушицк. у.).

1589.

Ішли дівки за вівцями,
Найшли чорта зъ реміндами.
Ідна каже: „ділнимся“,

Друга каже: „обійдімся“,
Третя каже: „идіть до дому,
Лішить его на потому“.

(Ушицк. у.).

1590.

Ой тупну я ногою,
Зоставайся вдовою.
Зосталася молода,
Буде хлопцямъ коляда.
Признаюся, хлопці, вамъ,

Якъ давала, такъ и дамъ;
Ходить хлопці въ будаки,
Я вамъ дамъ по трошки;
Ходіть, хлопці, не вертіться,
Дамъ вамъ покрепиться.

(Ушицк. у.).

1591.

Тато білій, мама чорна,
Зробивъ тато зъ мами жорна;

Ті жорна же мололи,
Взяли тіло, роскололи.

(Ушицк. у.).

1592.

А въ покоіку за двірочками,
Стоіть постелька зъ подушечками;
На тій постельці Маруся лежить,

Меже ногами держить.
Ой треба добре Марусі просити,
Щоби дала за жити.

(Ушицк. у.).

1593.

Кучерявий мельникъ,
Завівъ мене въ темницѣ;

А я ёго въ будяки,
Ажъ погубивъ ходаки.

(Ушицк. у.).

1594.

— Добри-вечеръ, кумцю мої,
А въ городі свинка твоя.
„Нехай, кумцю, ночує,
Вона морковцю чує“.

— А я тобі, кумцю, мовлю,
Що я свині ножки вломлю.
„Нехай кумъ загородить,
Бо то разъ літо родить“.

(Ушицк. у.).

1595.

Летіли зозуленьки куючи,
Надібали Василечка орючи:

„Ой Василю, Василеньку, зле орешъ,—
Не вродиться пшениченка, лишь овесь“.

(Ушицк. у.).

1596.

Добри-вечеръ, кумцю моя,
Осъ я иду, осъ я иду,
Загубила мъ шендерендю
Та я не найду.

Ой тамъ хлопці на улиці
То найдуть,
То будуть надъ нею збиткувати,
То будуть кучерички заплітати.

(Ушицк. у.).

1597.

Бодай тебе грімъ убивъ,
Що ти мене не любивъ;
Купила мъ ти ходаки,

За три гроши волики,
За шостака файку,
Щоби съ налагодивъ мою таратайку.

(Ушицк. у.).

1598.

Піду я до гаю,
Накопаю, що знаю,
Дамъ свому миленькому,
Щобъ до дому ходивъ,
Щоби іншихъ пе любивъ,

Мого сердя неволивъ.
Тамъ то очи, якъ теренъ,
Коли мене не бере;
Приайде таки неділя,
Що въ насъ буде весілля.

(Ушицк. у.).

1599.

Наварила, напалила,
Нема дровъ и води;

Ходи, серце, поцілую,
Та я на панщину йди.

(Ушицк. у.).

1600.

Дуду, рудуду,
Родила мъ ся на біду;

Соломою палила,
Горшкомъ воду носила.

(Ушицк. у.).

1601.

Прайди, червонястий,
Якъ не прийдешъ, буду клясти.
Прайди, прийди, дамъ ти воду,
Якъ пе прийдешъ, ззішъ хоробу.

Вінъ прийшовъ, поторохкавъ;
Я не вийшла, вінъ заплакавъ;
А я вийшла: „а чого ти?“
— А я прийшовъ на замети.

(Ушицк. у.).

1602.

Любивъ мене молодецъ,
Купивъ мені грібінець;

Купивъ мені щітку,
Росчесати кітку.

(Ушицк. у.).

1603.

Зъ-за кордону вандрувала,
Въ бараболяхъ ночувала;

Гірки жъ моі бараболі,
Де ся мацну, то мня боле.

1604.

Нікому такъ не гораздъ,
Якъ тий молодиці:

Сама лежить на постелі,
Ноги на полиці.

(Ушицк. у.).

1605.

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, коли я нелюба;
Було не копати підъ порогомъ ями,
Було мя не брати відъ рідної мами.

(Ушицк. у.).

1606.

Ой чия то дівчинонка въ синій запашині?
Най же вона иде до дому надоїти свині;
Єдни свині подоїти, а други

Годі, годі, вража дочко, на хлопцівъ брехати.

(Ушицк. у.).

1607.

Пігнала Настя Костя до води,
А той Костикъ задравъ хвостикиъ догори.
„Ой мамусю, мамусю, люблять мене хлопці,
Дають мені півъ таляра и жита по кордю.
Я жита не хочу—тілько грошей,
Я поганихъ не люблю, тілько все хорошихъ.
Ой мамусю, мамусю, люблять мене ляшки,
Дають мені горілочки съ зеленої фляжки.
Я горілки не хочу, тілько хочу грошей,
Я поганихъ не люблю, тілько все хорошихъ“.

(Ушицк. у.).

1608.

А мій чоловікъ
На Волощину втікъ.
А я цішъ продала,
Музикантівъ наняла.
— Музиканти мої,
Та заграйте мені,

А я піду гоцки!
Ой є въ мене три сорочки:
Ідна сорочка на мені;
Друга на свині,
А третёю каглу затикаю.

(Ушицк. у.).

1609.

И ти така, и я така,
Только въ тебе голова широка.

Ідно другому не вірили,—
Взяли аршинъ та й зміряли.

(Ушицк. у.).

1610.

Колотила добродзійка лемішку,
Та вдарила добродзея по виску:

— Ото тобі, добродзею, лемішка.
Не заглядай підъ фартушокъ, бо грішка.

(Ушицк. у.).

1611.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка;
Любивъ мене іденъ дурень,
Та й той величайка.

Чимъ ся вінъ величає:
Сірими волами;
Сіри воли поздіхають,—
Вінъ піде съ торбами.

(Ушицк. у.).

1612.

Мазуръ, мазурочкоъ
Влазъ на пецъ до дівочокъ;

А ще мазуръ не обруціль,
А вже дябелъ съ пеца труціль.

(Ушицк. у.).

1613.

Заграйте мні, старі баби,
Най гуляють моі шкраби;

Бо я маю брата шевця,
Полатас шкраби взавтра.

(Ушицк. у.).

1614.

Засідають хлопці въ садку
Та на мене тлусту, гладку;

Нехай, нехай засідають,—
Біду собі напитають.

(Ушицк. у.).

1615.

А въ городі пиломъ
Та зацвіло біло, біло.
Розгніався мій миленький
Та за марне діло.
А въ городі дві грядкі кукурудзи,
А третяя маю,

Любивъ мя, не взявъ мене,
Теперъ поцілуй
А въ городі кукуруза и рута,
Любивъ есь мя, не взявъ, есь мя,
Теперь цілуй тута.

(Ушицк. у.).

1616.

Била мене мати, била,
Що мъ начиння не помила.

Ще й казала буде бити,
Якъ застане не помите.

(Ушицк. у.).

1617.

Била мене мати зъ ранку,
Що подерли хлопці дранку.

А я дранку полатаю,
За хлощами поманджаю.

(Ушицк. у.).

1618.

Відъ кудели плечи болять,
А до коршма добре стоять;
До роботи, то не я —
Болить мене голова.

Відъ кудели руки дрижать,
А килишокъ добре держать;
До роботи, то не я —
Болить мене голова.

(Ушицк. у.).

1619.

А до мене . . . , а до мене решта,
Беріть мене, хлопці, въ танець,
Бо я сирота.

(Ушицк. у.).

1620.

Недалеко перешла до Лучинця,
Давай, мати, пелёнокъ, уловити Якімця.

(Ушицк. у.).

1621.

По маленьку, Иване,
Бо поваляєшъ галунп;

Мені мати купила,
Штири гроши ввалила.

(Ушицк. у.).

1622.

Чорна гречка, білі крупи,
Трімаймося, сердце, купи;
Якъ не будемъ тріматися,
Будуть люди сміятися.

Летить миска до порога.
— Чоловіче, що ти робишъ,
Що ти що дия пълний ходишъ?

(Ушицк. у.).

1623.

Якъ помашуся солониною,
.... хлопцівъ шкалубиною.
Купи, миленький, срібний дзвіночокъ,

Та причепити підъ подолочокъ.
Куди ся рушу, дзвонити мушу,
А все, миленький, за твою душу.

(Ушицк. у.).

1624.

Ой ти, гарий Семене,
Не сідай коло мене,

Мене слабість напала.
А би мъ тя не звалила.

(Ушицк. у.).

1625.

Журилася дівчиночка,
Що ся не віддала;
Взала біду на полуці
Та по місту драла.

Журилася, журилася,
А теперъ не буду,
Куплю кимку за три гроши,
Вбиратися буду.

(Ушицк. у.).

1626.

Котилися вози зъ гори, а все зъ барилками,
Сякий-такий, а все за дівками.
Котилися вози зъ гори поломили ярма,
Сякий-такий, а все вибирає, де дівчина гарна.

(Ушицк. у.).

1627.

Нігнала дівчинна коровицю на росу,
Побачила дівчиночка порося:

Ой лихо, матусенько, не роса,
Наше то давнє порося.

(Ушицк. у.).

1628.

Гопа, гопа, гопашечки,
Любило мяня два ляшечки.

Ідеи любивъ — хустку купивъ,
Другий любавъ — та й ту злупивъ.

(Ушицк. у.).

1629.

За городомъ вівці пасла,
Напратала горщикъ масла;
Напратала діжку сира,
А всіхъ хлопцівъ запросила.

Намастила лоёмъ,
Щобъ ходили хлопці роемъ;
Намастила купервасомъ,
Щоби було часомъ.

(Ушицк. у.).

1630.

Прийди, серце Миколю, —
Поросатко заколю;
Чи заколю, не заколю —
Прийди, серце Миколю.

Прийди, серце Миколю,
А я тебе підголю.
И безъ бритви, безъ мила,
Була би мъ тя підголила.

(Ушицк. у.).

1631.

До мене, хлопці, до мене,
Кудлатая ягніченька
На кошарці у мене.

Кудлатая ягніченька
На кошарці у мене.

(Ушицк. у.).

1632.

Гопа, гопа,
Люблю хлопа;

А хлопъ мене —
Буде зъ мене.

(Ушицк. у.).

1633.

По городі ходила,
Буряченъки садила;

Буряченъки садила,
Два лашенъки любила.

(Ушицк. у.).

1634.

Ой Петрусю, Петрусю,
Який ти ладненъкій:

Очи сиві, брови чорни,
На личку біленъкій.

(Ушицк. у.).

1635.

Черезъ греблю иду,
Якъ голубка гуду,

Сама собі дивуюся,
Що хороше вбрана йду.

(Ушицк. у.).

1636.

Ходъ стій, ходъ дивися,
Ходъ па хліба та живися;

То съ відколи вродився,
То тимъ зіллємъ не живися.

(Ушицк. у.).

1637.

Коло дядя лежала,
Сама собі думала:

Ой чи дядё, чи ві —
Сподобався мені.
(Ушицк. у.).

1638.

Чи я тобі не казала,
Щобъ нікому не давала,

А ти мене не слухала,—
Ажъ трехъ разомъ годувала.

(Ушицк. у.).

1639.

А ти, козакъ, що тамъ буде,
Я не іду меже люди:

Меже люди ходила,—
Хустину згубила.

(Ушицк. у.).

1640.

А въ нашей Тетяни
Повна сметани;

А кто скоче спробувати,
Треба перше полизати.

(Ушицк. у.).

1641.

Ой на ставу, на ставочку
Дрібни каченята:

Поголили дівкамъ голови (чуби)
На зелени свята.

(Ушицк. у.).

1642.

Пішли дівки оманцами,
Найшли дівку зь ремінцями:
Ідна каже: „ділнимся“;

Друга каже: „лішимся“;
Третя каже: „яка тлуста,
Буде смачна капуста“.

(Ушицк. у.).

1643.

Ой на ставу, на ставочку
Білий гусакъ гигнувъ.

Дала би мъ ти три копійки,
Щоби съ мене вибивъ.

(Ушицк. у.).

1644.

Стойть Пилипъ надъ водою,
Зъ великою бідою:
Дівки кричати: „Пилипъ, Пилипъ,
А вінь бідою теліпъ, теліпъ“.
(Ушицк. у.).

1645.

Будивъ мене Вакула,
Та я добре не чула.

Якъ порушивъ Еприло,
То ажъ ми ся змикало.

(Ушицк. у.).

1646.

A.

1 Гопъ-чукъ, підскочила,—
2 Роздерлася спідничина;

3 Теперъ стидно мені буде
4 Показатись меже люди.
(Руданскій).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... сорочина.

3 Сама мати провинила,
4 Що сорочки не зашила.

(Руданскій).

1647.

Мамцю, мамцю, тамъ-то Хведь!
Якъ ділує, то якъ медъ.

(Ушицк. у.).

1648.

Якъ я була дівкою,
То стояла цівкою;

Якъ пішла за Ивана,
То стала погана.

(Ушицк. у.).

1649.

Очеретомъ качки гнала,
Запуталася та й упала;

Не такъ-же я ся упла,
Й но сорочку замочила.
(Руданскій).

1650.

Ой сердюся,
Не обернуся:

Подумала въ голові,
Що не добре мені.
(Руданскій).

1651.

Якъ я була сімъ літъ вдовою,
Не чула землі підъ собою;

А якъ пішла за старого діда,
То я за півроку баба стала.

(Руданскій).

1652.

Черезъ плітъ лізла,
Скалка въ ногу залізла:

Ой козаче, йди, поможи,
Вийми скалку зъ ноги.
(Ушицк. у.).

1653.

Любивъ мене попівъ Яківъ,
Приність мені торбу раківъ;

Гіркі-жъ мені тні раки —
Роздеръ кафтанъ до остатка.
(Ушицк. у.).

1654.

Сіла собі на порозі,
Росклала обі нозі, —

Нехай іхъ вітеръ провіває,
Коли мене пікто не обймає.

(Ушицк. у.).

1655.

На припічку сиділа,
Сова въ горщикъ влетіла;
А я мамі не казала, —

Сова въ горшку почувала,
Дивітесь, хлопці,
Совенята въ бочці.

(Ушицк. у.).

1656.

На тимъ боці, на толоці
Крутій камінь меле.
Питається козакъ дівки:
— Чи підешъ ти за мене?
„Ой не піду я за тебе
Шіду за Дениса;
А въ Дениса грошей скриня,
Буду господнія.

Ой не піду за Дениса,
Шіду за Івана,
А въ Івана грошей яма,
Буду що день п'яна.
Ой не піду я за тебе,
Шіду я за Марка,—
Або въ Марка срібна чарка,—
Буду я шинкарка”.

(Ушицк. у.).

1657.

А хто п'є? — скрипка та дудка;
А хто горує? — мати-голубка.
Й а випийте, маточко,

Й а випийте, любочко,
А випийте ажъ до dna
Доброго щастя и добра.

(Ушицк. у.).

1658.

На городі бараболи,
Ахъ десь мої лиха доля?

Ой десь вона волочиться,
Колись вона приточиться.

Якій тобі дідько стався,
Що ти мене відпурався?
Ой походишъ та й понудишъ,
Таки мене любить будешъ.

Я цибулі не сіала,
А петрушка не зійшла —
Бідна моя головонька,
Що я замужъ не пішла.

(Ушицк. у.).

1659.

Дала мені мати корову
Та на мою бідну голову:
До корови треба рано встати,
А я люблю до полудня спати.
Пожену я корову въ діброву,
А сама вернуся до-дому.

Хотівъ мене ведмідь істи,
Я мусіла підъ підіть сісти.
— Ведмідю, ведмідочку,
Не іжъ мене таку молоденьку.
Волівъ би съти ту бабу зъсти,
Що не може съ печи злітн.

(Ушицк. у.).

1660.

На городі кукурудза,
Нема моого дрантпгуза;

Нема ёго та й не буде,
Вінь за мене не забуде.

(Ушицк. у.).

1661.

Не теперъ, не теперъ по гриби ходити,
Въ осені, въ осені, якъ будуть родити.
Не зъ мішкомъ, але съ торбинками,
Не сама, але съ парубками.
Васъ два, я сама — буде мати бити,
Якъ за три гроши копу молотити.

(Руданський).

1662.

Я не тихъ багачокъ,
Що по вісімъ сорочокъ;
Въ мене ідная,
Ta й ta бідая.

Въ вечіръ виполошу,
А въ півночі розстелю,
На розсвіті роскачаю,
А въ день убираю.

(Ушицк. у.).

1663.

Пасу, пасу вівці
На Хведорівці;
А вовкъ за горою,
А я за другою.

Вийди, матюнко, съ коцюбою,
Вовчика бити,
Мене боронити.

(Ушицк. у.).

1664.

Якъ би я знала, що ти мій,
Я-бъ тобі дала перстень свій;
Перстень злотий,

Німецька работа;
Просю до вечери,
Вечеряйте сами.

(Ушицк. у.).

1665.

Ой ходила дівчина беріжкомъ,
Та гонила качура батіжкомъ:
А тась, а тась, качуре, до-дому,
Продамъ тебе жидові рудому.

Ой продала качура, продала,
За рублика дудника напяла:
— Заграй мені, дуднику, на дуду,
Най забуду за біду.

(Руданський).

1666.

Сиділа киціня на кухні,
Ажъ ій оченьки запухли.

Кухарки печеню ззіли,
Та на бідну киціню повілн.

(Ушицк. у.).

1667.

На будяку родилася,
На черсаку зросла,
Въ личаки взулася,
За богача пошла.

Й а въ богача півъ калача,
Тамъ то богачъ плаче,
А въ бідного і скрипочки,
Та й то бідний скаче.

(Ушицк. у.).

1668.

Пішли наши козаченъки, тільки шапки впдко,
Зосталася сама шляхта, дивитися гайдю.
Пішли наши козаченъки, та й стали обозомъ, —
Молодиці пішли пішки, а дівчата возомъ.

(Ушицк. у.).

1669.

Якъ на ставу, такъ на річці,
Дайте покій тиї Марії.
Видко, видко, що Марія,
Бо сміється, каналія.
Якъ на ставу, такъ на річці,
Подобався козакъ дівці;
А дівчина козакові,

Бо въ дівчини чорні брови.
Лісомъ, лісомъ, дубиною,
Ячмінь жала сокірою,
Коцюбою громадила,
Козаченъка принадила;
Ще буду громадити,
Щобъ другого принадити.

(Ушицк. у.).

1670.

Похилпвся дубъ на дуба, явіръ на калину,
Похвалився іденъ дурень, що я за нимъ гину.
А я явіръ перескочу, ще й не дотулуся,
А я дурня занехаю, ще й не подивлюся.
Я ячміню не сіяла, не буду косити,
А я дурня не гнівала, не буду просити.
Самъ сл ячмінь посіавъ, самъ ся ячмінь скосить,
Самъ сл дурень нагніваТЬ, самъ ся й перепросить.

(Ушицк. у.).

1671.

Здається, пе дивиться мій миленький на мене,
Якъ погляне, серце въяне, якъ у нього, такъ въ мене.
Радъ-би мене зачепити,
Та молодий, ся встидає.

(Ушицк. у.).

1672.

Добре тії ляшки роблять, що ся покумають,
Лишъ ся взяли за рученьки, то все ся витаютъ.
Ой лихо не кума,
Куди гляну все кума.
Болить мене головонька, ще й меже плечами,
Нема того цирулика съ чорними очами.

(Ушицк. у.).

1673.

За нашою слободою	То той буде гора знати.
Росте жито зъ лободою.	Катерина жито жала,
А хто буде жито жати,	Катерина гора знала.

(Ушицк. у.).

1674.

Поіхавъ мій миленький на ярмарокъ,
Купивъ мені фігу-мігу, ще й обаранокъ.

(Ушицк. у.).

1675.

Ой вимпрала панна Ганна,	— Ой ви, яле, ви, вашеци,
Питалася пана Яна:	Чи є хлопці на тимъ съвєці?

Ой вмирала панна Ружа,
Питалася пана Юзя:

— Ой ви, Юзю, ви, вашеці,
Чи е хлопці на тимъ съвеци?

(Ушицк. у.).

1676.

Світъ мені морочиться,
За старого не хочеться,
За молодця моя воля, —
Несчаслива моя доля.
Колибъ мене молодий

Хоть по хаті поводивъ!
Сядь собі коло мене,
Ще й ніжечки протягни;
Я до тебе заговору,
А ти мене обіми.

(Ушицк. у.).

1677.

Жену курочку черезъ вуличку:
— Иди, курочки, до-дому,

Знесп яєчко на сідапня,
Та мому милому.

(Ушицк. у.).

1678.

Иде дощъ на білу березу,
А я свому миленькому сорочку мережу.
Мережила, мережила синими нитками,
Щоби ёго я пізпала меже парубками.

(Ушицк. у.).

1679.

Щобъ ся когутъ знуднвъ,
Що вінь мене рано збудить.
А въ Петрівку нічка мала,
Аже-же я ся не виспала.

Причини, Боже, ночи
На моі чорни очи,
Причини ще й другую
На мене молодую.

(Ушицк. у.).

1680.

Ой варила орлиця лободу,
Та послала орлика по воду;
Нема, нема орлика, ні води.
І а взяла орлиця макогінъ,
Та побігла за орликомъ наздогінъ.

Здогонила орлика на мості,
Та вдарила орлика по хвості:
— Ото-жъ тобі, орлику, та й вода,
Википіла лободиця ажъ до дна.

(Ушицк. у.).

1681.

Ой піду-жъ бо я греблею коло ставу,
Сама не знаю, кому-жъ ся я достапу?

Чи тому дідові, що зъ свою бородою,
Що вінъ не вміє говорити зо мною?
Дідова борода, та якъ білая глина,
Мое личенько, якъ червона калина;
Дідовою бородою припічки замітати,
Мое личенько хлопцямъ ціловати.

(Ушицк. у.).

1682.

Ой зродили опенчки...
Сватай мене теперечки,

А зімою — чортъ съ тобою,
Я не стою за тобою.

(Ушицк. у.).

1683.

Чи ти, дівко, одуріла, чи ти опаліла,—
Три корови на оборі, — ти бика здоїла.
Не трафила на корову, та трафила на бика,
Сюди, туди коло бика; „давай, бику, молока“.

(Ушицк. у.).

1684.

Казавъ мені Гарасимъ,
Щобъ лягати спати зъ нимъ;

А я спати не хочу,
Бо вінъ стелить опанчу.

(Ушицк. у.).

1685.

Шідъ вишнею, черешнею лягла спати собі.
Ой вишенько-черешенько, не шуми на мене,
А ти, мицій-чорнобривий, не сварись на мене.
А якъ будешъ сваритися, то я буду журитися,
То слабенька буду, то робити не буду.

(Ушицк. у.).

1686.

И вмеръ—не тужила,
И оживъ—не тужила,
Только тоді затужу,

Якъ на лаві положу;
Тілько тоді заплачу,
Якъ на лаві побачу.

(Ушицк. у.).

1687.

Напила мъ ся, ледве стою,
Иду до дому, та й ся бою:

Бо лихого мужа маю:
Буде бити, добре знаю.

(Ушицк. у.).

1688.

Напила мъ ся гардеману,
Не вдала мъ ся въ свою маму;

А якъ дійду свого стану,
Ще й перейду свою маму.
(Ушицк. у.).

1689.

Ой тамъ на горі
Малёвали маларі;

Малёвали, танцёвали,
Та й до себе пригортали.
(Ушицк. у.).

1690.

Покінь тую негідницю,
Возьми мене, робітницю.
Я робити добре вмію,

На припічку ноги грію,
.... руки пару...
Тікай, дурню, бо тя вдару.
(Ушицк. у.).

1691.

А зъ середи на четверъ —
Памятую, якъ теперъ —
Завели мя дяки
По коліна въ будяки.
— Не ведіть мя въ будяки,
Бо я поколюся;

Ведіть мене въ лободу,
То я засміюся.
Ведіть мене въ лободу,
Бо лобода дрібна,
Стеліть мені жупани,
Бо я того гідна.
(Ушицк. у.).

1692.

Ой піду я на майданъ,
Кому скочу, тому дамъ;

Богачові голову натовчу,
А бідному сорочку наточу.

(Ушицк. у.).

1693.

Мене мати годувала, въ папіръ завивала,
Кавалерівъ вибирала, за наймита дала.
— Наймите, наймиточку, возьми мою дочку,
А я тобі за вигоду вишлю сорочку.

(Ушицк. у.).

1694.

Вже минають синиці, полуниці,
Ой вже настають осенні вечерниці.

(Ушицк. у.).

1695.

Гарбузъ, мамцю, качаеться,
Мене дурень чипляеться.
Одчепися, дармоиде,
Бо до мене крацій иде.
Видчепися, дармодай,
Бо я тебе давно знаю.
(Ушицк. у.).

1696.

На що мені чужий віль,
Коли въ мене милий свій.
Оравт милий цілий день,
Та посіявъ конопель.
Вродилася горстка,
Ні мала, ні шорстка.
Чи мочити,

Чи на люди ручити?
Чи тіпати,
Чи на люди роздати?
Ой въ людей по сімъ кіль,
Та й всі потерпти
• • • • •

1697.

Я шарнула по-підъ стіль,
Знашла чобітъ и постіль;
Якъ шарнула по-підъ скриню,
Знайшла стару кожушину...
Убралася та й пішла.
Черезъ греблю йду
Якъ голубка гуду:

Ти знай мене, мій родоньку,
Що я вбрана иду.
Іденъ каже: „попадя“;
Другій каже: „паня“,
Не могли мене роспізнати,
Що хороше вбрана.

(Ушицк. у.).

1698.

Медвідь, медведоньку,
Не іжъ мене, молоденьку;

Волишъ тую бабу ззісти,
Що не хоче зъ пєда злісти.

(Ушицк. у.).

1699.

Сама греблю викопала,
Сама висипала;
Сама ляшка полюбила,
Сама висватала.

—Ляшеньку, пташеньку,
Не ходи до мене,
Бо ти видашъ мою нужду,
Мене бъють за тебе.

(Ушицк. у.).

1700.

Мамка спить, татко спить,
А я молоденька

Стиха - помаленьку
Въ поставникъ.

Прихожу тамъ,
А тамъ лежить панъ,
Постеливъ жупанъ,

А щіль мене, любку,
Та простеливъ шубку,
Та й лягає самъ.

(Ушицк. у.).

1701.

A.

- 1 Ой лихо, не кума,
- 2 Відки гляну — все кума.
- 3 Болить мене головонька,
- 4 Ще й межи плечима,
- 5 Нема того цирульника
- 6 Съ чорними очима.

- 7 Та не того цирульника,
- 8 Що кровъ пускає,
- 9 Ale того цирульника,
- 10 Що вірне кохаю.
- 11 Ой лихо, не кума,
- 12 Відки гляду — все кума.

(Ушицк. у.).

B.

- 1 Добре тії ляшки роблять,
- 2 Що ся покумаютъ:
- 5 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 Б=3 А, 8 Б=4 А, 9 Б=5 А, 10 Б=6 А,
- 11 Б=1 А, 12 Б=2 А.
- 3 Лишь ся взяли за рученьки,
- 4 То все ся витаютъ.

(Ушицк. у.).

1702.

Ой мамцю моя,
Люблю Гриця коваля.
Я до печи,—

Гриць за плечи:
„Ажъ теперъ ти моя“.

(Ушицк. у.).

1703.

Ой не ори, Грицю, поля,
Поїдемо на Подоля;

Ой не ори, не волочи,
Поїдемо середъ ночи.

(Ушицк. у.).

1704.

Непасливий парубокъ, —
Нема щастя до дівокъ.

(Ушицк. у.).

1705.

Гей я тую багатую
Сімъ разъ бачивъ за хатою.

(Ушицк. у.).

1706.

Ой чи чула, чи не чула,
Якъ я тебе кликавъ,

Якъ я тобі кукурудзу
По-підъ нісъ тикавъ.

(Ушицк. у.).

1707.

Ой ти іхавъ, а я спала,
Ой ти свиснувъ, а я встала,

Та забула попитати,
Чого ходишъ коло хати.

(Ушицк. у.).

1708.

Чи бачите, брате Климе,
Въ очереті качка плине;
Плине качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами,

А ще лучше зъ Мариною,—
Якъ накриє периною;
Добре жити зъ Параскою,
Якъ накриє запаскою.

(Ушицк. у.).

1709.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума грядки поле:
Добре, кумцю, що прийшовъ,
Мій пійшовъ у поле.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума місить тісто;
Добре, кумцю, що съ прийшовъ,—
Мій поїхавъ въ місто.

(Ушицк. у.).

1710.

Іхавъ, іхавъ, чомъ до мене не вступивъ?
Мого нема въ дома, бувъ би съ мене покропивъ.

(Ушицк. у.).

1711.

Ой де були ти луги, то теперъ кирниці;
Втративъ я щастя-долю черезъ молодиці.

(Ушицк. у.).

1712.

Дівчина-горлиця
До козака горниться:
А козакъ, якъ орелъ,
Коло дівчини вмеръ.

— Ой, дівчино, віръ мені,
Не зраджу я, бігъ-ме, ні;
Видишъ мене якого,
Не зрадивъ-емъ нікого.

(Ушицк. у.).

1713.

Гативъ-емъ кірниченьку цілий день,
Не видівъ я милу колибъ весь тиждень.
Ой у полю криниченька видко дно;
Чому-жъ моїй миленькій не видно?
А я тую криниченьку пригачу,
Ще й свою миленьку побачу.

(Ушицк. у.).

1714.

Колибъ въ мене така сила, Полетівъ би на Україну,
Якъ въ пташини крила, Тамъ живе моя мила.

(Ушицк. у.).

1715.

— Ой не ходи по-надъ воду,
Бо въ полонку впадешъ;
Ой не люби чужихъ жінокъ,
Бо кайданъ не ввійдешъ. — Якъ-емъ ходивъ по-надъ воду,
Такъ ходити буду;
Якъ емъ любивъ чужихъ жінокъ,
Такъ любити буду.

(Ушицк. у.).

1716.

То-жъ то мене зо світу губить,
Що мою дівчину ляда дурень любить.

(Ушицк. у.).

1717.

Молодице моя,
Попадице моя,

Попади ти мені,
Буде добре тобі.

(Ушицк. у.).

1718.

Пішли ткачи по деркачи,
Здібала іхъ Настя;

„Виряжайте хутко плуги—
Не минете щастя!“

(Ушицк. у.).

1719.

Ой вийду я на улицю та стану,—
Ідна мила несе пироги, а друга сметану.

(Ушицк. у.).

1720.

Ой хлопці зухвали,
Така-жъ ваша була мати;
Бодай вона сто літь жила,
Що васъ такихъ народила.

Полюбила піддячого,
Того дідька смердячого.
А піддячий—чортъ смердячай—
Та вивернувъ борщъ безъ рацій.

(Ушицк. у.).

1721.

Ой жаль-же мені,
Що не взявъ ії:

Ой казали мені люде—
Господина зъ неі буде.

(Ушицк. у.).

1722.

Ой дуду, дуду,
Самъ не знаю, куди йду:
На якую обачу,
Тамъ я щось забачу.
„Ой Климъ, мати, Климъ,
Добре було спати зъ нимъ;
Коли бъ ёго побачити,
Ёго ласку віддячити“.

Журилася моя мати,
Що мъ не мала съ кімъ спати.
„Не журиса, моя мати,
Маю я съ кімъ спати:
За річкою Артемъ є,
А въ Артема синъ є:
Лягай, мати, а зъ Артемомъ,
А я лажу зъ ёго синомъ“.

(Ушицк. у.).

1723.

Ой не ходи до чужої жінки,
Ой не носи чужої горілки;
Бо чужая жінка, то твоє здоровля,
Якъ чоловікъ зловить, буде безголовъя.
Не багацько я ходивъ, сорому набрався,
Ой ідного коня мавъ и того постратився.

(Ушицк. у.).

1724.

Иде черчикъ дорогою,
А черница дібровою.
Гопъ-чукъ, черчикъ ладний,
На черчику пасъ сдвабний.

Я му даю миску проса,
А вінь каже: „ходи боса“.

Я му дала миску крупъ,
А вінь каже: „за те трутъ“.
Я му даю чорну квочку,
А вінь — хапъ за овечку!

Гопъ-чукъ черчикъ ладний—
На черчику пасъ сдвабний.

(Ушицк. у.).

1725.

Ой ішовъ я зъ вечерницъ та й впавъ въ яму,
Не трафивъ я на дівчину, а на її маму.
А вже-жъ мені не ходити на ти вечерниці,—
Стоять чари у дівчини въ горшку на поліці.

(Ушицк. у.).

1726.

Бодай-же тя, дівчинонько,
Паралюшь нарушивъ:
Начипляла тереферивъ,—
Мене дідько зkusivъ.

Багацької дівчиноньці
Въ спідниці ходити,
Начипляє кораликівъ,
Не хоче робити.

(Ушицк. у.).

1727.

Отъ я козакъ Царенко,
Зъ бандуркою веселенько,
Нігда въ життю не заплачу,
Гучу, кричу, гра-мъ и скачу.
Трясця тому, хто мя бідить,
Хто надъ грошомъ тілько сидить.
Черезъ гроши, черезъ нуди,
Тну голубця я въ присюди.

Чи мною ради, чи не ради —
Зъ бандуркою до челяди;
Коли мя ся лобъ підхмилить,
То и лобъ розвеселить.
Охъ, ти, красна, ой, ти, гожа,
Коби весна, коби роса;
Чоломъ я вамъ, чорни очи,
Гей, ото-жъ для васъ не охочи!

(Ушицк. у.).

1728.

Ой на горі дівки (ивки) гнутться,
На долині дівки бъются,

Поглядають, якъ совоньки,
Що я ходжу до дівоньки.

1729.

— Ой впаду съ вона, впаду,
Ой дівчино, дай мя раду;
Ой впаду, розібъся,

А въ той кутокъ, де Ганнюся.
„Ой не падай, не бий собою,
Не буду я жити съ тобою“.

(Ушицк. у.).

1730.

Ой згину, мати, згину
Черезъ тую Катерину;
Черезъ її чорни очи,

Не спавъ же я чтири ночи.
Ой ще жъ би мъ штири не спавъ,
Кобъ її въ руки доставъ.

(Ушицк. у.).

1731.

— За тобою, моя мила, за тобою дуже
Болить мене мое серце, бо та другій туже.
„Ти-жъ не знаєшъ того, що вінъ за мной тужить.
Я не хочу тя любити, бо ти дурний дуже“.

(Ушицк. у.).

1732.

Ой надъ ставомъ яворниа
Сама вогню креше;
Ото стерво, не дівчина,
Що на хлоща бреше.

— Ой дівчино моя ірба,
Въ тебе чортова губа:
Набрехала сь на мене,
Що я ходивъ до тебе.

(Ушицк. у.).

1733.

А кумъ куму полюбивъ,
По садочку поводивъ.
Тамъ то кума, тамъ то душа,
Тамъ то кума хороша.
А кумъ куму...

Дамъ ти грошей калиточку.
Тамъ то кума...
А кумъ куму за ребро:
Дамъ ти, кума, все добро,
Тамъ то кума...

(Ушицк. у.).

1734.

Підъ гаїмъ козакъ грає
Самою лищиною:
— Не здібався, пане брате,
Зъ мою дівчину?
„Ой здібався, не здібався,
Що-жъ тобі питати?

Шішла твоя дівчинонка
А зъ гаю до хати.
На ній сукня гранатова,
Сама чориброда,
Фартушна зелененька,
Сама молоденська“.

(Ушицк. у.).

1735.

Ой ишовъ медвідъ, здібавъ бабу,
Найшовъ торбу, встремивъ лабу.

Який медвідъ, така баба,
Яка торба, така лаба.

(Ушицк. у.).

1736.

Якъ були бугайченки
На моїй оборі,
То стояла медь, горівка

Квартами на столі,
Якъ не стало бугайченківъ
На моїй оборі,

То не стало меду, горівки
Та на моімъ столі.
Мене жиди напали,

За чуприну кравали,
Стусанами били,
До двора водили.

(Ушицк. у.).

1737.

Ой дана, дана, дівчино кохана,
Покажи мені коліна,
Чи таки твої, якъ мої?
Якъ таки твої, якъ мої,
Будемо женитися обос.

Черезъ греблю сама иду,
Несу хлонцамъ біду;
Ой чи хлонцамъ, чи дівкамъ,
За . . . душу віддамъ.

(Ушицк. у.).

1738.

Недавно я оженився,
Буде рікъ въ Петрівку,

Бозьму діти въ торбину,
Та піду въ мандрівку.

(Ушицк. у.).

1739.

Кукуріку, чоловіку,
Твоя жінка Хвеська

Наварила гарнець бобу,
Закликала Яська.

(Ушицк. у.).

1740.

Гуляли парубочки,
Ажъ коршма гудила;
Батецька дівчиночка
Підъ коршмой сиділа.

— Ой не сиди, дівчиночко,
Иди съ до дому;
Най мама вибъє гнідн,
То прийдешъ потому.

(Ушицк. у.).

1741.

На ставочку, на ставочку,
Забивъ качуръ гуску;
А я свою мазурочку
Обернувъ по-руску.
— Мазурочко чорнявая,
Мазурочко біла,

Чи ти въ поле не ходила,
Що съ не обгоріла?
„Я въ поле не ходила,
Ино бички пасла
А въ садочку, холодочку,
Аби була красна“.

(Ушицк. у.).

1742.

Ой я тебе, ткачу, за річкою бачу,
Верни-жъ мені основицю и всю мою працю.

— Я до тебе не ходивъ основиці брати,
Сама-жъ мені принесла сь та до моїхати.
Сама-жъ мені принесла сь та ще й положила,
А на мене, молодого, неславу зложила.

(Руданскій).

1743.

Ой казали хлопці дівці: Поший штани, ще й штанята—
„Поший штани—займемъ вівці; Займемъ вівці, ще й ягнята“.

(Руданскій).

1744.

Ой ходивъ Максимъ до Шараски
Приносивъ ій нови запаски.
— Ой, Шараско, коли твоя ласка,
Нехай то буде тобі запаска.

— Не буду я въ хаті спать, бо кусають
блоки;

Доки часъ есть, полюбимся трохи.

(Ушицк. у.).

1745.

— До-дому, до-дому, неробо моя,
Не іла, не пила худобонька твоя.

„Най не єсть, най не п'є, най поляже,
Нехай си нероба ще погуляє“.

(Ушицк. у.).

1746.

— Шендрі-тендрі-тендрі-тана,
Чого ходишъ задріпана,
Чомъ сорочки не підрубишъ,

Чомъ не скажешьъ кого любишъ?
„Я сорочки не підрублю,
И не скажу кого люблю“.

(Руданскій).

1747.

Ой дівчино, го-го-го!
Приими мене, голого!
Я сорочки не маю,

Женятися гадаю;
Ні сорочки, ні штанівъ,
Тільки торба сухарівъ.

(Руданскій).

1748.

Бідна-жъ моя головонька, що молода дуже:
Колибъ мені хочъ такий, що обручі суроже.
Вінъ би мені настругавъ, я въ місто понесла,
Сама мъ би ся поживила, ще й ёму принесла.

(Руданскій).

1749.

Чобіть мені роспоровся,
Палець мені видко;

Усі дівки на гулянні,
Й но мбей не видко.

(Руданський).

1750.

Ти, руда, иди сюда,
А ти, чорна, постій тамъ;

Я зъ рудою поговору,
А до тебе прийду самъ.

(Руданський).

1751.

Не журися, дівчино,
Не до тебе йду!

Якъ ти мене не полюбишъ,
То я кращу найду.

(Ушиць. у.).

1752.

Ішли кури на сідало,
А когутикъ: „коткудакъ!“

Усі хлопці поженились,
Й но я бідний ходю такъ.

(Руданський).

1753.

Ой тряслася трясовина,
Ой тряслася кладка;
Носивъ хлопець молоденький
До дівчини ябка.

Носивъ перше солоденькі,
А послі квасниці;
Вона ёму відповила:
„На зімні мъясниці“.

(Ушиць. у.).

1754.

— Ой попова сіножать,
Я не вмію жати,—
Буде твоя пшениченка
Въ полю пропадати.
Не веди мя въ поле жати,

Заведи мя до своеї хати.
Завівъ ії до своеї хати.
Вона каже: „Отъ тутъ добре гос-
подарувати“.

(Ушиць. у.).

1755.

Ой зъ вечіра, о півночи, якъ місяць міявся,
Ішовъ кривий до дівчини, сліпий придивився.
.. Чекай, чекай, кривий дурню, дамъ я ті дівчину,
Якъ заженемъ сіри воли въ зелену лісчину.
Якъ заженемъ сіри воли на зелену пашу,

Тоді підешъ до дівчини на молочну кашу.
Пожену сіри воли підъ крути гори,
Зачешу си кучерики по-підъ чорни брови.
Нехай мої кучерики вітрець продуває,
Наї ся моя дівчинонька ще рікъ пограє.

(Ушицк. у.).

1756.

Нашъ козакъ нашай дівці
Зробивъ колу на гречківці.

Черезъ річку, черезъ ставъ
Козакъ дівку кличе въ ставъ.
(Ушицк. у.).

1757.

Чернецъ бабу поваливъ на лѣду:
„Давай, бабо, коляду!“
Баба ся въ черця просить,

Головкою лѣдвѣ носить:
—Славажъ тобі, черче, твоїй благостані,
Що ти порадивъ моїй головчині.
(Ушицк. у.).

1758.

А староста просивъ свахи,
Просивъ въ неї табаки;

Вона єму відповила:
— Ти не можешъ кохати.
(Ушицк. у.).

1759.

Ой дівчино, дай же, дай же,
До неділи зачекай же;

А въ неділю коня продамъ,
Въ понеділокъ гроши віддамъ.
(Ушицк. у.).

1760.

Завіяло, замело,
Шо й дороги не видно;

Ой ие видно дороги
До милої небоги.
(Руданскій).

1761.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала бъ гребінчика розчесатися.

(Руданскій).

1762.

А я хлопецъ жвавий, жвавий,
Хитаются въ мене жили;

Не такъ жили, якъ суставъ,
Бо меже дівками ставъ.
(Руданскій).

1763.

О піду я до криниці,
А тамъ ходять молодиці;

То русяви, то чорняви—
Відки зайду, то все браві.
(Руданскій).

1764.

Ішла баба на ярмарокъ,
Сіла собі на лёду:
— Чипляйтесь, раки, ср...
На ярмарокъ понесу.

Прийшла вона на ярмарокъ,
Сіла собі на стілець.
— Відчепиться, раки, ср...
Бо вже на васъ єсть купець.
(Руданскій).

1765.

Дівчина хороша,
Полюбила, голишаша,

Полюбила такого,
Що не має нічого.

(Руданскій).

1766.

Ізъ гори на долину,
Кажуть люди, що я згину,

Ой згину, таки згину,
Черезъ тую вражую дівчину.
(Руданскій).

1767.

Не велика поляночка—густі копиці;
Утративъ я дівчиноньку черезъ молодиці;
Утративъ я літо й зіму, утративъ я й весну,
Утративъ я дівчиноньку—й но въ долоні сплесну.

(Руданскій).

1768.

— Ой, тату, не бий мами,
Не роби насъ сиротами.
„Забъю, забъю, замордую,
Приведу вамъ молодую“.

— Ой ти, тату, въ бордою,
Лихо тя бравъ зъ молодою:
Молода насъ не родила,
Молода насъ буде била.
(Руданскій).

1769.

Штаны моі дубовні,
А колоші вербовні,

А очкуръ зъ бузини,
А матна зъ пелени.

1770.

Ой піду я до дунаю,
Беру воду та й думаю:
Чи не вийде моя мила,
Голубочка сива.

Ой виходить моя мила,
„Дзінь добрий“ сказала,—
Такъ мое серденько,
Якъ ножемъ проняла.

(Ушицк. у.).

1771.

Оженився Гарасимъ,
Та взявъ собі доню;

Посадивъ її на припічку,
Проклинає долю.

(Ушицк. у.).

1772.

Яка була московочка,
Така є;

Якъ давала хлопцямъ істи,
Такъ дає.

(Ушицк. у.).

1773.

Терномъ, терномъ, терниною,
Кумъ до куми долиною.
— Бодай тебе, бодай мене, бодай насъ обое,
На що ся ми народили обое!

(Ушицк. у.).

1774.

Ой тату, я ся женю,
Беру собі въ попа Ксению,

Не такъ Ксению, якъ Параску—
Буду мати въ попа ласку.

(Ушицк. у.).

1775.

Журилася дівчина, журилася:
„Шо я бідная буду робила“?
— Не жури ся, дівчино, не жури,
Гляди собі Господа до пори.

(Ушицк. у.).

1776.

Таки ходивъ, таки просивъ,
Таки ёго мара носивъ:
— Ой дівчино, рибчино мој,

Дівчино, любе серце,
Дай же мені риби,
Що давала перше.

(Ушицк. у.).

1777.

Ой піду я на той бікъ,
Тамъ ся оженю;

Возьму собі таку жінку,
Сховаю въ келеню.

(Ушицк. у.).

1778.

По тімъ боці, на толоці
Крутій камень меле,
Питається козакъ дівки:
„Чи підешъ за мене?“

— Я за тебе не піду
Зъдалекого краю,
Буде пъ бити, зневажати, —
Я роду не маю.

(Ушицк. у.).

1779.

— А де ти ся заталапавъ?
„На долини качки лапавъ;

Качки лапавъ, сіно микавъ,
И до себе дівки кликавъ“.

(Ушицк. у.).

1780.

Закурився димъ пзъ смоляної бочки;
Купивъ хлопецъ дівчині ковточки.

(Ушицк. у.).

1781.

Біда, біда козакові,
Нема сіна коникові;

Нема сіна, ні оброку,
Тілько жінка коло боку.

(Руданський).

1782.

По тімъ боці, по толоці
Сивий вінь въ кульбаці;
Не віръ, дівко, парубкові,
Якъ тому собаці.

Не віръ парубкові,
Що вінъ тя цілує,
Бо вінъ тебе молодую
Зъ розуму пробує.

(Ушицк. у.).

1783.

Іденъ чобіть на общасі, а другій на корку:
А хто хоче біду знати, нехай візьме дворку.
Ой чи дворка, чи не дворка, аби въ дворі була,
Вже жъ вона, пане брате, робити забула.
— Іденъ чобіть на подкові, другій на общасі,

Хоць я въ дворі була, тобі відъ мене зася.
А хоць бо я въ дворі була, а въ дворі служила,
Таки бо я, дурню, господарську роботу робила.

(Ушицк. у.).

1784.

Бігла коза одъ вовченъка,
Позбивала роги.

А чия то дівчинонъка
Загадила ноги.

(Руданскій).

1785.

Качата, гусята гречку поіли,
Въ попове озеро піти полетіли.
Піпъ молоденькій,
На личку биленъкій
По броду ходить,

Качата ловить.
— Ой попе, попе, не гони качать,
Бо на нихъ мій значокъ.
Качки злетіли, знакъ показали,
Бідного попа водою облескали.

(Ушицк. у.).

1786.

А я Гандзі воли пасъ;
Мені Гандзя штани дасть;

А я штанцівъ не хочу,
Коло Гандзі торкочу.

(Ушицк. у.).

1787.

Ой я чумакъ нещасливий,
Зъ журби, зъ лиха ледве живий.
Ой іхавъ я до Одесси,

Тамъ мавъ грошей два череси;
А зъ Одесси повертаю,
Ні кошечки не маю.

(Ушицк. у.).

1788.

Котра дівка чорнява,
То та любить квасъ;

А я ій що вечора
За три гроши принесу.

(Ушицк. у.).

1789.

Мету хату, мету сіні—мені лахъ на умі
Чорнявенъкій, білявенъкій—сподобався мені.

(Ушицк. у.).

1790.

Ой ви, люди, ви, сусіди,
Не бачили мої жінки?

Моя жінка знакомита,
Задрішана въ неї свита

И на ногу налягае,
И на плечахъ горбикъ має,

По підъ носикъ шмаркатенька,
И на очи каправенька.

(Ушицк. у.).

1791.

A.

1 Де я буду, то буду,
2 То робити не буду;
3 Куплю собі санчата,
4 Буду возити дівчата.
5 Зроблю собі копаниці,

6 Буду возить молодиці.
7 — Ой де идешъ? вернися,
8 Въ моого батька наймися;
9 Въ моого батька дівчина
10 Съ чорними очима.

(Ушицк. у.).

B.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А.

3 Найму скрипку, цимбали,
4 Щобъ ніженки дригали.

5 Б=3 А Зроблю собі..., 6 Б=4 А,

7 Санчата вербові,
8 Дівчата попові.

9 Я іхъ буду возити,
10 Вони будуть поїти.

(Ушицк. у.).

1792.

Ой зъ-за гори вітеръ віє;
Чужа жінка не загріє:

Зімно въ руки, зімно въ плечи,—
Чужа жінка нездорочи.

(Ушицк. у.).

1793.

Бісъ би тебе, Грицю, вбивъ,
Чомъ ти мене не любивъ?
Купила мъ ти ходаки,
За шостака волоки,
Куплю тобі файку,
Щоби съ часомъ полюбивъ

Мене, тарадайку.
И волоки обгоріли,
И ходаки облетіли,
И волоки волочаться,
И робити не хочеться.

(Ушицк. у.).

1794.

А хто ходить по підъ городъ,
Нехай ходить тихо.
А хто любить Грицішину,
Буде ёму лихо.

Вийшла, вийшла Грецішина,
Стала на порозі.
— Ходить, хлопці, до Грецихи,
Бо Гриць на сторожі.

(Ушицк. у.).

1795.

Ой сидить Адамъ въ краю раю
И на свою Єву поглядає:
— Ой Єво, стара бабо,
Було жити, не грішити,
Вибачай же теперъ.
Господь въ неба глаголаše:

„А що жъ ти, Адаме, тутъ робише?“
— А тутъ въ кутку,
Бідний, въ смутку
И зъ Євою небогою
Тішу біду свою.

(Ушицк. у.).

1796.

Качки гречку полопали,
Що я, бідний, буду мавъ;
А всімъ людямъ по дівчині,
Мені бабу дідько впхавъ.
Ніхто мене не всилує,
Щобъ я тую бабу взявъ,
Бо я собі на стороні
Дівчиноньку сподобавъ.
Я на бабі не утрачу—
Продамъ бабу, куплю клаучу;
„Клача здохне—шкуру злуплю,
А за шкуру дівку куплю.
Качки гречку полопали,
На спідъ зерно впало;
Все твоє, дівчинонько,
Ізъ очей прошло!“
— Брешешъ, дурню, бурлачино.
Не було тутъ зъ очима.
Все то твоя пуста мова,
Нема гречки, лишь половина.
Піду тебе позивати,
Гречку мені заплатишъ.
Розбійнику, волоцюго,
Дідьки тобі въ маму влізли.

„Займу качки я на воду,
Самъ зъ ними попливу,
Якъ мя ідешъ позивати,
На слідъ зъ ними утону.
Отакъ, качки, пропадайте,
И зъ рибою розмавляйте.
Було гречку не спасати,
И зъ рибою розмовляти“.
— Не топися, гультаєчку,
Я ще тому пораджу,
Зачекаю до осені,
То ся о тимъ загляджу.
Може ти ся ще покаєшъ,
Свої качки затрімаєшъ.
Будемъ обое орати,
Будемъ гречку посівати.
„Не покаюсь, дівчинонько,
Не покаюсь, а ніть, ні;
Съ тобою не піду орати,
Хоць головку втни!“
— Чортъ тя бери тъ головою,
Та съ такою дурною!
Коли съ не хтівъ орати,
Було заразъ не займати.

(Ушицк. у.).

1797.

— Не злапаєшъ, дурню, риби,
Хоць закладаєшъ хватку.

„Вчи ти собі свого батька,
Вчи и свою матку“.

(Ушицк. у.).

1798.

Кинешъ камінь до кірници,
Сколишеться вода,
Якъ не любишъ молодиці,
Не буде тя шкода.

Вона въ дома зъ мужемъ владить,
Ще ѹ то єго вина,
Що на люди випровадить
Козацького сина.

(Ушицк. у.).

1799.

—Хоць дівчина небагата,
Але въ мене есть своя хата.
Хоць ти козакъ, я сирота,
Не згинемо коло плота.
Якъ ти хочешъ мене взяти,
Ніхто тобі не має сперечати;

Але тілько підемъ въ церкву,
Шіль благословить нашу жертву.
„Ой розумна съ ти, дівчино,
Поздоровъ тебі, Боже,
Але знай о тімъ, що козакъ,
Женитися не може“.

(Ушицк. у.).

1800.

— Ой я Гриць, а ти Оляна,
Я тверезий, а ти пьянка.
„Пьяна зъ тверезимъ якъ потанцює,
Мені—забава, а тобі—дула“.

(Ушицк. у.).

1801.

Стара баба Семениха гаманъ загубила,
А я ишовъ и знайшовъ, вона мене била:
„На що тобі, вражий сину, той гаманець здався“.
— На кресало, на тютюнъ, щобъ не розсипався.

(Ушицк. у.).

1802.

Сидить Грицько на припічку,
Прип'явъ собі на ниточку:

Зъ киточкою ся забавляє,
За ниточку потягає.

(Ушицк. у.).

1803.

Ой у полю дубокъ зелененький;
— Женися, сину, пока съ молоденъкій.
„На що мені женитися, на що мені жінка,
Коли мені молодиці купують горівки“.

(Ушицк. у.).

1804.

Сижу собі на конику,
Горілочку ліку, ліку;
Горілочка припалаена,
Летить въ горло, якъ шалена.
(Ушицк. у.).

1805.

Седить козакъ на стерні,
Сорочку латає;
Їго стерня въ ноги коле,
А вонъ її лає.
(Ушицк. у.).

1806.

По долині гуси и на горі гуси...
А въ Ганнусі дві подусі,
Якъ же жъ її не любити,
А третя маленька—
Коли молоденька.
(Ушицк. у.).

1807.

— Ой, въ полю криниченька,
Золоти ключи;
Обіцала та й не дала,
Гага-гага-гага-чи!
Обіцяла ірхи дати,
Кожухъ залатати.
(Ушицк. у.).

1808.

— Ой, дівчино, відчини,
Собі кривди не роби.
„Не буду я відчиняти,
Бо ти будешъ зо мной спати.”
(Ушицк. у.).

1809.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;
Тутъ мені напатися,
Тутъ погуляти.
(Ушицк. у.).

1810.

Ой дівчата, молодиці,
Чого я васъ попрошоу:
Купіть мені шаравари,
Най драньта не ношу.
(Ушицк. у.).

1811.

Ой дівчино, трясця твої мамі,
Я за тебе седівъ въ ямі!
Ой дівчино, тряся тобі,
Я за тебе седівъ въ бабі!
(Ушицк. у.).

1812.

Видно гору, видно гору, видно підгорочку,
Не видно дівчини та її на подвірочку.
Скажу гори покопати, ліси порубати,
Щоби видно до дівчини, до її хати.

(Ушицк. у.).

1813.

Не стій, коню, на препоні,
Не іжъ околота,

Та не кажи, сивий коню
Де съ бувъ на залѣтахъ.

(Ушицк. у.).

1814.

Ой бувъ же я въ Міхалівці,
Купивъ стёнжку дівці.

Добра дівка жарти знає,
Що парубка зачипає.

(Ушицк. у.).

1815.

Любивъ козакъ Олену,
Купивъ стёнжку зелену,

Причипивъ її до уха:
— Яка жъ гарна, псяюха!

(Ушицк. у.).

1816.

Чижикъ, чижикъ, де ти бувъ?
— За горою водку пивъ.

Якъ не водку, та наливку,—
Люблю дівку Катеринку.

(Ушицк. у.).

1817.

Катерино, Марино,
Мені съ тебе дивно:

Відтоптала черевички,
Теперъ въ ноги зімно.

(Ушицк. у.).

1818.

Прийшовъ, прийшовъ, покалатавъ:
— Відчини мя, буду плакавъ!

Не відчиню, бо ся бою,
Бо мъ іла бараболю.

(Ушицк. у.).

1819.

Седівъ дідъ на печі, баба на пристінку:
„Бабко-любко, чомъ не обідаєшъ?“

— Чортъ тя бери съ твоімъ обідомъ!
Бивъ ти мене, волочивъ ти мене,
Серце дідуню, не навчивъ ти мене.

(Ушицк. у.).

1820.

Гандзя, Гандзя кучерява
Підъ решетомъ ночувала.
Якъ решето подереться,

Гандзя лиха набереться.
— Гандзю, Гандзю чорнобрива,
Чого въ тебе брова крива?
(Ушицк. у.).

1821.

Гопъ-чукъ, Тетяна,
Чорнобрива кохана!
За Тетану сімъ кіпъ дамъ,

Бо Тетану возьму самъ;
За Маруху пъатака,
Бо Маруха не така.

(Ушицк. у.).

1822.

Ой дина, дина,
Сурдутонъко по коліна

И штани по кістки—
Нема щастя до дівки.

(Ушицк. у.).

1823.

По тамтій стороні річки
Зацвіли пожички;
А на моїй дівчині
Жовти черепички

И чорний бонтожокъ;
Якъ же не любити—
Само серде каже

(Ушицк. у.).

1824.

Шішли качки лёдомъ, лёдомъ,
Горіличка добра зъ медомъ.
Горілку добре пити,

Зъ дівчатами говорити.
Плила качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами.

(Ушицк. у.).

1825.

Чи ти мене, серце, любишъ?
— А якже, а якже!
Я зъ вечора поцілую,
О півночі также.

А зъ вечора поцілую,
Щобъ я добре спала,
О півночі поцілую,
Щобъ ся рано встала.

(Ушицк. у.).

1826.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальца.

А ми вальца не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушицк. у.).

1827.

Гопъ-чукъ, баранчукъ,
Надъ водою дудка;

Коби мені не дівчина
Не бувъ би я тутка.

(Ушицк. у.).

1828.

Крутилася, вертілася,
Не знала де ділася:

Тутъ була, тутъ нема,—
Поїхала до млина.

(Ушицк. у.).

1829.

А хто любить гарбузъ, гарбузъ,
А я люблю дині;
А хто любить господара,
А я господині.

А господаръ—губи, губи,
А я—печериці;
А хто любить дівчаточка,
А я молодиці.

(Ушицк. у.).

1830.

Гей, гей, іде зіма,
А чоботи кепськи,
Штанивъ нема.
Гей, гей було літо,

Тра було робити на то.
Гей, гей роболося;
Лику, лику!—прополося.

(Ушицк. у.).

1831.

Дівчино-забавчино, забавила сь мене,
Стоять коні на прилоні, чекають на мене.

(Ушицк. у.).

1832.

А що жъ то за парубокъ,
Що впередъ танцює?
Що взявъ дівча за рученьку
Та й не поцілує.

Нема жъ тобі, пане брате,
А зъ того нічого,
Що я ії поцілую,
А тобі нема кого.

(Ушицк. у.).

1833.

Не самъ я зайшовъ, вода мене занесла,
Переночуй, дівчинонько, темна нічка зайшла.
Темная нічка, невидная,
Де я буду ночувати, головко бідная?
Ой буду я ночувати въ гаю при долинѣ,
Що я буду вечеряти?—Гарбузі та дині.
Гіркі жъ моі гарбузикі, не солодки дині,
Обірвали кучерики паньскі господині.

(Ушицк. у.).

1834.

За що люблю, за то люблю,
Що жінка маленька,

Хоць ії вибью, хоць полаю,
То все веселенька.

(Ушицк. у.).

1835.

А дідъ баби купивъ лапці,
Та короткі були,

А вінъ утавъ пальці,
Саме добрі були.

1836.

Коби не Маруся,
Тоби не женився;

Запалила душу,
Женитися мушу.

(Ушицк. у.).

1837.

Ой втративъ я літо, втративъ я весну,
Втративъ дівчину, якъ суку облесну.

(Ушицк. у.).

1838.

„Ой годі, годі по ринку ходити,
Ходімъ до дому, будемъ говорити“.
— Якъ ся зайде та гора зъ горою.
Тоді буду говорити съ тобою.

(Ушицк. у.).

1839.

Біда мені нужному,
Що я виненъ кожному:

Тому грішъ, тому два,
А Хаймові півъ рубля;

Дувидові старому
Сто рубливъ самому.

А ще дамъ, а ще дамъ
Хаймові на кафтанъ.
(Ушицк. у.).

1840.

Любивъ дівку безъ Петрівку,
Давъ ій півгрішъ на горівку;
Любивъ дівку безъ мясниці,
Давъ ій півгрішъ на кіслиці.

Бодай ти, дівчино, хоріла, боліла,
Не трохи ти моїй ираці кіслиць пе-
реіла.

(Ушицк. у.).

1841.

Великою махай, махай,
А малою нехай, нехай;

Великую візьмутъ люди,
А малая наша буде.

(Ушицк. у.).

1842.

На тій стороні купалася врона,
А я думавъ, що то моя жона.

(Ушицк. у.).

1843.

Ой на горі два яворі, третій похилився,
Якъ не возьму кого люблю, не буду женився.

(Ушицк. у.).

1844.

Говорили старі люди,
Що вже чумака не буде.

Чумакъ іде, ще й гукає,
До милої навертає.

(Ушицк. у.).

1845.

Тонкая та високая тополя,
Чорнявая дівчина то моя.

Тонкую, високую зрубаю,
Чорнявую дівчину кохаю.

(Ушицк. у.).

1846.

Шинкарка каже: „Перестань, чумаче, пити,
То я молодая буду ти любити“.
— Перестань, дівчино, хліба, солі істи,
А я перестану медъ горівку пити.

(Ушицк. у.).

1847.

Не я винень, но ти винна,
Ти давати не позинна;

Бо я спавъ підъ грушкою,
А ти вийшла съ подушкою.

(Ушицк. у.).

1848.

А вчора изъ вечора
Мене куда

Коби я бувъ за дня шімовъ,
Бувъ би собі съ хвостомъ найшовъ.

(Ушицк. у.).

1849.

Ой на горі підпенёчки, на доляні гречка,
Не сватаї русинъ польки — буде суперечка.
Якъ прииде субота, та ерці варити,
Тогді буде русинъ польці кості ломити.

(Ушицк. у.).

1850.

„Ой, дівчино, куди идешъ?
Скажи правду, що несешъ?“

— На що жъ тобі куди иду,
Що питаешъ, що несусь.

(Ушицк. у.).

1851.

Ой зродила верба груши, калина ожини;
Якийсь дидько дівку зродивъ, на мене вложили.

(Ушицк. у.).

1852.

Прийшовъ кумъ до куми,
Кума грядку поле:

— Добре, кумцю, що съ прийшовъ,
Мій пійшовъ у поле.

(Ушицк. у.).

1853.

Чи жъ я тобі не казала: не бери жъ ти мене,
Бо я роду гуляшкого не навчишъ ти мене.

(Ушицк. у.).

1854.

Задри, задри, бабо, ногу,
А я скажу: „слава Богу“.

(Ушицк. у.).

1855.

Ой казала дівчина,
Що гарбузъ не дорісъ;
Якъ ми дала половину,
То мъ насили донісъ.

Гарбузъ добра страва,
До гарбуза треба сала;
Треба сала и молока,
Ще й дивчини коло бока.

(Ушицк. у.).

1856.

Ой на горі монастиръ,
Тамъ стоіть каплиця;

Тамъ би я бувъ за попа,
Каби молодиця.

(Ушицк. у.).

1857.

— Ой скажи, дівчино, скажи,
Скажи правдоњку, де живешъ?
„Ой не скажу нікому,

Тілько тобі одному.
Покажу де моя хатка—край води,
Зъ добірного дерева,—зъ лободи.

(Ушицк. у.).

1858.

Хвала Богу, що ладна,
Шіду замужъ безъ посагу.
„Ой ладная дівочка,
Буде зъ мене подушечки.
А де жъ тая подушечка,
А нема а ні пір'єчка“.

— Ой на ставу есть качечки,
Зроблю собі подушечки.
Думаешъ, що багатий?
Старий чобітъ, нові лати,
А ковніръ зъ галёнами,
Будуть вони дурнами.

(Ушицк. у.).

1859.

Ой вже чумакъ зачумаковався,
Пропивъ штаны и учкуръ порвався.

Серце, чумаче,—голубче,
Чомъ ти не робишъ, якъ лучше?

(Ушицк. у.).

1860.

Ішовъ Журило лёдомъ,
Нісь горілку зъ медомъ.
— Сину, Журило, сину,
Не толочь моого ячміню.
Силіла на колодці,
Моргала на хлонці.

— Зъ гаю, молодці, зъ гаю,
За що я чорними очима моргаю?
„Дідько тя бери зъ ними, дівко,
Ти дуришъ мене.
Якъ би ти мя не дурила,
Давно би ти людьми була“.

(Ушицк. у.).

1861.

— Не дивися, дівчинонько, що я волочуся;
Щоби съ мала штири воли; и тебе не хочу.
„Якъ би я штири воли мала,
То-бъ такими шмаркачами плоти підперала“.

(Ушицк. у.).

1862.

Приходивъ Тодіръ до Параскі,
Приносивъ штани до запаски:

„Параско, Параско, прошу тебе ласки,
Примірай штани сині до запаски“.

(Ушицк. у.).

1863.

Молоденъкій Иванъ на капусту оравъ,
Молодую дівчиноньку погоняти напявъ.
— Дівчинонько моя, погоняй вола,
Щоби моя капустиця кучерява була.
И капустиця моя, и качаннячко,
И молоденъкій Иванко—закоханнячко.

(Ушицк. у.).

1864.

И ти гусаръ, и я гусаръ. Гусареви дочки;—
Ідна гола, друга боса, третя безъ сорочки.
И ти гусаръ, и я гусаръ. Оба гусари взяли
Дівку на коліна та й заколисали.

(Ушицк. у.).

1865.

Я казавъ, що гола молодиця,
Ой лихо молодиця, лихо молодиця,
Не полежить воло мене тихо.

Я би коло тебе полежавъ,
Та за подержавъ.

(Ушицк. у.).

1866.

Завела мя въ околоти,
Хтіла мені дати,
Навіжена варіатка— (?)
Не хтіла стояти.

Пішли дівки по корови,
Натрафили на бикі,
Взяли бика за.....
Давай, бику, молока.

(Ушицк. у.).

1867.

Ой дівчино, дівчино,
Яка ти надобна:
Кучерики, якъ фасольки,
А голова, якъ довбня.

Ой дівчино, дівчинонько,
Яка ти гарненька:
Очи въ тебе, якъ у жаби,
Сама зелененька.

(Ушицк. у.).

1868.

Трошки гречки, трошки жита...
Не дамъ, не дамъ, бо зашита.

(Ушицк. у.).

1869.

Пішовъ дідъ по гриби,
Баба по колосся;

Прийшовъ дідъ безъ очей,
Баба безъ волосся.

(Ушицк. у.).

1870.

Не рубай ліщини, най горішки родить;
Не бери дівчини, най ще рікъ походить.
Зелена ліщина, якъ ся розвивала,
Плакала дівчина, якъ ся віддавала.

(Ушицк. у.).

1871.

Сю гречку на горбочку, вітрець повіває,
Кличу дівку въ танець, вона ея ховає.
— Бодай-же ся хovalа відъ всого миру,
Щоби тебе обвіжали, якъ гниду кобилу.
Щоби тебе обмінали на дюравимъ мості,
Щобъ до тебе заїздили сухи дітки въ гости!

(Ушицк. у.).

1872.

Колибъ мені сивий кінь—
Я кульбаку маю—
Поіхавъ на майданъ,
Тамъ дівчину знаю.
Приіхавъ я на майданъ,
Кажуть мені сістя,

Дають мені на полудень
Бараболі істи.
На полпіді варениці,
Я не поглядаю;
На постелі молодиці,
Я ся присуваю.

(Ушицк. у.).

1873.

Ой седіла чайка въ житі,
Колисала діти въ кориті.

— А що-жъ тобі, чайко, заплатите,
Коли въ тебе нема де помістити.
(Ушицк. у.).

1874.

Прийшовъ рудий до рудої:
„Давай, руда, бараболі“.
Сирі дрова, не вгоріли,

Бараболі не вкипіли!
Взяла вона по поліні,
Бараболя докипіла.

(Ушицк. у.).

1875.

Ой жаль не помалу,
Любивъ дівку зъ малу.
А ще дівка кашу іла,

Якъ до мене жебоніла;
А ще дівча рапчовала,
Якъ мені ся сподобала.

(Ушицк. у.).

1876.

Ишовъ я до Камянця люльку куповати,
Не ставъ-же я нікимъ люльку горгувати.
Укравъ-же я, тікавъ-же я черезъ три городи,
Замотався въ гарбузиння та наробывъ шкоди.

(Ушицк. у.).

1877.

— Ой Парасю, Парасенько, ручки не до того,
Шкода, Парасенько, личка румяного.
„Въ тебе лицко румянеє, въ мене—якъ калина,
Тебе мара нападає, що я чорнобрива“.

(Ушицк. у.).

1878.

— Ой дівчино люба,
Не гуляй—буде буба;

„А я буду перебуду,
Якъ гуляла, такъ и буду“.
(Ушицк. у.).

1879.

Самъ, собі думаю,
Що жінки не маю;

Сівъ, захурився,
Що не оженився.

(Ушицк. у.).

1880.

Сонце гріє, вітеръ віє,
Ходить козакъ до Марії.
А Марія присягає:
„Бігъ-же! козакъ не буває“.

Очеретъ, осока,
Чорни брови въ козака.
На що мати родила?
Щобъ дівчина любила.

(Ушицк. у.).

1881.

Калиночку ломлю,
Калиночка гнеться;
Чужі жінки люблю,

Горілочки куплю;
А свою мерзену
До-дому пожену:

(Ушицк. у.).

1882.

— Де-жъ була, де-жъ була
Моя навіженна?
„За дворомъ брала лёнъ,

Брала конопельки;
Нема мене до роботи,
Но на витребеньки“.

(Ушицк. у.).

1883.

— Ой лісъ-осичина,
Въ тебе жінка пожичена.

„Ой не правда твоя,
Бо то жінка моя“.

(Ушицк. у.).

1884.

„Катерино серце,
Прийми підъ раденеце“.
— Не казала мати,

Підъ радно приймати,
Бо ти хлопець молодий,
Будешъ жиртувати.

(Ушицк. у.).

1885.

Ой трасеться волосся,
Любить мене Явдося;

Ой трасеться чуприна,
Любить мене Юстина.

(Ушицк. у.).

1886.

— Відти гора, відти скала,
Скажи, серце, съ кімъ ти спала?
„Ой спала сама съ собою,
Прийди, прийди, буду съ тобою.

Іду нічку на пришічку,
Другу нічку на запічку,
Третью нічку на столику,—
Прийди, прийди, соколику“.

(Ушицк. у.).

1887.

Катерина гречку въязала,
Катерина правду сказала.

Въ Катерини чорни очи,
Катерина добра до ночи.

(Ушицк. у.).

1888.

Молодий молоду
Посадивъ на лёду.
Молода плаче,

Молодий скаче.
— Та тікай, молода,
Забере тя вода.

(Ушицк. у.).

1889.

Питалася Катерина Василя:
„Чи далеко, Василику, до села?“
— Не далеко, мила,

Катерино чорнобрива,
Катерино моя,
Чорноока моя!

(Ушицк. у.).

1890.

Седить дідъ надъ водою,
Мие тіло бородою;
На нимъ штани подрани,

На три п'яді заваляни.
— Мати моя, не дай мене,
Бо прийде свина, зъсть мене.

(Ушицк. у.).

1891.

Нене, нене, дідъ ходить,
Нене, безъ чобіть.

Якъ би ти, нене, робила,
То би съ, нене, безъ чобіть ходила.

(Ушицк. у.).

1892.

Ходъ трясися, не трясися,
Ты велика—не дасися.

Подивися, Гапко,
Затрусиця шапка.

(Ушицк. у.).

1893.

Ой дівчино Тетяна,
Чого въ хаті погано?

(Ушицк. у.).

1894.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка:

Котра дівка чорнявая,
То та величайка.

(Ушицк. у.).

1895.

- А звідки ти? — „Зъ Шопелюхъ“.
— На що-жъ тобі капелюхъ?
— А звідки ти? — „Я зъ Бендеръ“.
— Чортъ би тебе лихомъ деръ.
(Ушицк. у.).

1896.

Ой сівъ, зажурився,
Що зъ малою оженився.

— Не журися, мій паночку,
Підросту я въ серпаночку.
(Ушицк. у.).

1897.

- А звідки ти? „Зъ Могилёва“.
— А чия ти? „Ковалёва“.

— Охъ якъ би ти Ковалівна,
То-бъ ти була всюди рівна.
(Ушицк. у.).

1898.

— Ой, матусю, де я була,
Ой, матусю, що я чула?
Ой, матусю, що я чула?
Кажуть люди що я к...

А я би ся забожила,
Що я дівча справедлива.
„А я би ся самъ заціладавъ,
Що съ тобою спавъ“.
(Ушицк. у.).

1899.

— Старий ділу, старий діду,
Де-жъ ти забарився?
„На майдані, моя пані,
Зъ дівками сварився.

Зъ ідною сварився,
А зъ другою бився,
А третю хтівъ зачипати,
Але малу не втошився“.
(Ушицк. у.).

1900.

Оженився бісноватий,
Та взявъ собі жінку яку;

Приперъ ії до припічка,
Та й тре нею маку.
(Ушицк. у.).

1901.

Ой на горі гарбузъ, на долині дині...
Оженився дідъ зъ бабою въ старий кожушині.
Женився, женився — баба ся радує,
Чортъ... въ черепокъ и бабу частує.

(Ушицк. у.).

1902.

Нашъ Иванъ вічимъ ся не журить,
Сівъ середъ хати та й люльку курить.

(Ушицк. у.).

1903.

Старий дідъ въ корчмі напився,
Борода въ муні, руки въ рощині,
Ще й самъ замастився.

(Ушицк. у.).

1904.

Ой дівчино, дівчино, якъ я міаернію:
Везу яйця до Кремінця, а курми гальмую.

(Ушицк. у.).

1905.

Ой тамъ на оборі Якъ напльявся,
Козакъ дівки не поборе; Таки дівці не поддався.

(Ушицк. у.).

1906.

На городі бурякъ, висока травиця,
Задеръ козакъ ногу на плітъ, роздерлась ногавиця.

(Ушицк. у.).

1907.

Катерина полюбила А въ Дениса чорне тіло
Старого Дениса, И голова лиса.

(Ушицк. у.).

1908.

Ти Гриць, я Маринка,
Въ тебе яйця, въ мене ринка;

Підемъ собі на долинку,
Будемъ яйця бить объ ринку.

(Ушицк. у.).

1909.

Ой тамъ дідъ на домині
На бабу звалився,

Люлька въ зубахъ, шапка въ ногахъ,
Бо впився.

(Ушицк. у.).

1910.

Гаю, гаю, гаю,
Не по мислі жінку маю;

Кого любавъ, то не вязвъ,
Только собі світъ завязвъ.

(Ушицк. у.).

1911.

Стань, братуню, передъ мене,
Перепий до мене,
Съ повною повночкою,

Зъ доброю годиночкою.
Явъ Богъ дастъ,
То вамъ дастъ.

(Ушицк. у.).

1912.

На зеленимъ мачку
Пасла Тетяна мачку;
Пасла, пасла — загубила,
Шукаючи заблудила.
Охъ вийду я на поле,
Тамъ мій Гнатъ оре;

Погонить, погонить,
За Тетяну говорить:
— Охъ чие то жито
Такъ не рано жато?
Подай, Тетяно, мито,
То вижнемо жито.

(Ушицк. у.).

1913.

Ти-жъ мене підманула,
Ти-же мене підвела,
Дала мені вечеряти
Та не дала ложки;

Дала мені въ череночку,
Якъ собаці, трошки,
Та й дна не дістати,
Та й не дала гуляти.

(Ушицк. у.).

1914.

Отакъ разъ, отакъ два,
Чортъ би побивъ твою ма.
Й а ви, ляшки, въ дома сидіте,

Всю біду творіте.
Не даймо імъ спокою на годину,
То все зло згине.

(Ушицк. у.).

1915.

Сію редьку, поливаю;
Рости, редько, чешушата,
На зіму сковаю.
Кажуть мені редьку істи, редька гіркенька,
Кажуть мені жінку бити, жінка молоденька.
Я вдаривъ жінку разъ — тіло почорніло,

Я плакавъ цілай рікъ, поки ся зголо.
Я вдаривъ другій разъ — вона хтіла вмерти,
Я зарікся жінки бити до самої смерти.

(Ушицк. у.).

1916.

Рачки, рачки
До Параски;

А Параска рада була,
Варениківъ роздобула.

(Ушицк. у.).

1917.

— Де-жъ ти була, моя навіжена?
„За дворомъ брала лёнъ, собака скажена.
Брала лёнъ, брала конопельки,
Нема мене до роботи, лишь на витребенькі.
Ой іжъ, коли хочъ,
Не засипляний борщъ;
А я тобі на біду
Сімъ паръ хлощівъ приведу“.

(Ушицк. у.).

1918.

И ти козакъ, и я козакъ —
Ми обидва козаки;

Тя безъ грошей, а я босий; —
Ми обидва дураки.

(Ушицк. у.).

1919.

На горі товаръ, на долині вівці,
Ой не купуй, пане брате, подарунки дівці.
Вона твоі подарунки має ні за що,
Ходить та говорить, що вдовинъ синъ ледаще.

(Ушицк. у.).

1920.

— Забираї, бабко, все своє білля,
Нехай тебе повезу хочъ разъ на весілля.
Ой взявъ дідъ бабку по-підъ білі боки,
Трутівъ дідъ бабку на дунай глибокий.
— Тутъ, бабко, кайся, тутъ поламайся,
Тутъ вода текучая, трошки покупайся.

(Ушицк. у.).

1921.

Наївшися, напившися,
Гвалть, хочу женитися.

А якъ же я зголоднію,
Де-жъ я жінку подію?

1922.

Головочко моя бідна,
Заболіла моя жінка.
Ідну маю та й та згине,
Чоловікъ марне загине.
Болить голова, ще й трясця
И короста на нещастя.

— Чоловіче, дай ми раду,
Безъ доктора на вікъ прошаду.
Запрягайте, хлопці, коні живо,
Я сорочку вберу білу,
И сорочку, и ка(п)танку,
Ще й коралі на останку.

(Ушицк. у.).

1923.

Ой дівчино Ганно,
Воламъ істи даймо,
Та поженемъ до води,
И понапуваймо.

Ой дівчино-вишенько,
Буде тобі лишенько;
Буде лихо и біда,
Не йди замужъ молода.

(Ушицк. у.).

1924.

Біжить заець дорогою та й скаче,
Обтирається лабочками та й плаче:
— А всі-жъ бо я города общуставъ,
Нігде-жъ бо я капусти не кушавъ.

(Ушицк. у.).

1925.

Й а варила орлиця лободу,
Та послала орлиця по воду.
Нема, нема орлиця, ні води.
Й а взала орлиця макогінь,
Та побігла за орликомъ на здогінь,

Здогонила орлиця на мості,
Та вдарила орлиця по хвості:
— Отожъ тобі, орлику, та й вода,
Википіла лободиця ажъ до дна.

(Ушицк. у.).

1926.

Звітки ти, пане брате, чи не въ Городенськи?
Чи не видівъ, чи не бачивъ дівчини Оленки?
— Хоть я видівъ, чи не видівъ, не буду казати,
Гнала воли до череди коло моїх хати.
Осідаєшъ воронъ коня, поідешъ шукати.

Ой ишовъ-же я коло неі та впавъ у помії,
Не дала мені загинуть дівка чорнобрива.
Ой ишовъ-же я по-подъ стінку та гравъ въ сопілку,
Кажусь люди, що я гультай, а я маю жінку.

(Ушицк. у.).

1927.

Ой дідъ-дідушокъ
Зробивъ бабі кожушокъ;
Зробивъ, зробивъ та й надівъ,
Та й на бабку поглядівъ.

А дідъ бабу погладивъ,
На ярмарокъ попровадивъ;
Забувъ бабку росчесати,
Не мігъ дідъ бабки продати.

(Ушицк. у.).

1928.

Пасе чабанъ вівці
На золотий гірці;
Та що впасе,
То своїй жінці принесе.

Заробивъ торбу
Кислицъ повну,
Та ще тихъ добрихъ
Червонообовихъ.

(Ушицк. у.).

1929.

Ой на горі вільковецькій зродили ожини;
Ой ходімо, пане брате, та й до Парасини.
Ой Парася продалася — ручки нічого,
Шкода, Парасино, личка рум'яного.

(Ушицк. у.).

1930.

Клоپіть — не курчата: сиплю просо — не клюють;
Біда — не дівчата: просю істи — не дають.
А то въ мене старі кури, що посюплю, то клюють,
А то въ мене молодиці, лишъ попрошую, то й дають.

(Ушицк. у.).

1931.

Ой на дубі на вершечку
Та посіавъ козакъ гречку.
Зірвалася шура-бура,
Козакові гречку здула.
Ой ні гречки, ні полови,

А въ козака черни брови.
— Чорна гречка, біли крупи,
Трімаймося, серце, купи;
Яєць не будемъ триматпся,
Будуть люди сміятися.

(Ушицк. у.).

1932.

Ой чукъ, гочаки,
Плетуть баби личаки;

Що заплете личака,
То все возьме п'ятаха.

(Ушицк. у.).

1933.

Ой біда — не лашокъ,
Нема шапки, лопъ вершокъ;
Ой біда — не мазуръ,

Нема штанивъ, лишъ очкуръ.
Ой біда — не паничъ,
Нема грошей, а ні гачъ.

(Ушицк. у.).

1934.

Ты думала, діачионько,
Що я вже втопився?

Я на твоє безголов'я
Берега вчепився.

(Ушицк. у.).

1935.

Ой дівчино, будь весела,
Бери торби, иди на село;
Бери торби съ сухарями,

Иди, шукай запашини,
Ще й палочку тернову,
Щобъ не кусавъ несъ за ногу.

(Ушицк. у.).

1936.

Ой зъ-за гори, зъ-за гори
Іде козакъ молодий,
Іде, іде та ї куняє,
Дівчинна на нёго моргає:
„Ой козаче, встань съ коня,
Та ідемо до млина;

Бо въ млині мое жито,
Нема кому ёго збирати“.
— Ой не піду, бо тамъ мельникъ,
То буде мене бити.
„Ой не буде, ой не буде,
Бо съ тобою маю жити“.

(Ушицк. у.).

1937.

Ой дівчино, куди ідешъ?
Скажи мені, що несешъ?

Чи грушки, чи ябка,
Чи хлопцямъ забавка?

(Ушицк. у.).

1938.

Ой піду я въ лісъ по дрова,
Моя жінка чорноброва;
Ой піду я вівці пасти,

Хотять въ мене жінку вкрасти.
Ой піду я по петрушку,
Москаль зъ жинкою въ подушку.

Ой піду я по цибулю,
Москаль жінку поцілує;

Ой піду я по воду,
Москаль жінку въ повозку.

(Ушицк. у.).

1939.

Ой на горі Тимко косить,
Віжить дівка та й голосить,
Налякалася вовка,
Віжить просто до Тимка.
Ой прибігла: „Тимку, Тимку,

Дери мені пазушинку".
А той Тимко кинувъ кісъ,
Ложить дівку на покісь.
Якъ взявъ ій Димко дерти,
Викрутилась ажъ відъ смерті.

(Ушицк. у.).

1940.

Гей, мамцю, умру я,
До Ганнусі піду я:
На Ганнусі коралі,
Що справили ковалі.

Ой, мамцю, умру я,
До Титани піду я:
На Титані коралі,
Що справили ковалі.

(Ушицк. у.).

1941.

Ой ремезе, ремезочку,
Не клади хатки на лёдочку,
Бо лёдочокъ буде ся ростопляти,
Твою хатку забірати.

Поклади хатку въ темнимъ лісі,
Въ темнимъ лісі на горісі;
Бо горіхъ буде ся розвивати,
Твою хатку прикривати.

(Ушицк. у.).

1942.

Ой вже рікъ и неділь вісімъ,
Якъ заблудивъ козакъ въ лісі;
Якъ заблудивъ та й блукає,
Краю ліса не видає.
Наддесіла зозуленька,
Сіла на калину та й питає:

— Чого, козакъ, блукаєшъ,
Та й край ліса не видаєшъ?
Я тутъ діти згодувала,
Краю ліса не видала;
Підлетю я на ялину
Та врубаю ліса половину.

(Ушицк. у.).

1943.

Я волівъ не пожену,
Маю жінку навиженну:

Я піду въ волами,
А жінка зъ москалами.

(Ушицк. у.).

Свадьба, записанная въ м. Борисполѣ, Переяславскаго
уѣзда, Полтавской губерніи.

(Голоса положены на ноты Н. В. Лисенкомъ).

Якъ парубкові прийде пора одружитись и якъ вуйнъ найде собі дівчину по серцю, вродливу, ще й до того хохайку, и вони змовляться мунжъ собою побратись, то вона єму й каже:

— Пришли свою матіръ и сестру спитати мого батька й матіръ, чи позволить.

Отъ тоді хлопець просить своїхъ піти до дівчини. Ті беруть хлібъ, сіль и йдуть. Приходять, поздоровкаються и питаютъ:

— А що, повиносили сіно изъ покутя? Ми йдемъ гребені витягать, да прости будемъ, а Буйгъ поможе напрясти, да й зъ собою може заберемъ. А що, свахо, ми прийшли до васъ, спитайте ви насть.

— Скажіте ви намъ,—каже сваха, мати дівчини.

— Що якъ би намъ, кажуть тї, Буйгъ помігъ те взяти, що думаемъ спитати?

— Якъ зъ Богомъ прийшли, то Буйгъ и поможе.

— Якъ би Буйгъ позігъ нашому Івану, да заручить вашу Марусю, да імъ Буйгъ помігъ на світі пожитъ би.

— Дай, Боже! — каже мати дівчини.—А пойди, Марушко, позви батька зъ клуні.

Приходить батько, здоровкається зъ гостями.

— А що, каже єму сваха, ми вже свахи питали, да ще свата дожидаемо.

— Ну, старий, каже жүніка,—прийшли нашої дитяти питати. Якъ думаєшъ, чи oddати намъ.

— А що, каже той, чи oddати—ми ще не знаємо. Роспітаємося людей, да й дівчини спітаємось. А такечки—не спітивши людей, люде скажуть: на порозі хустки подавали, да й сміяться ще будуть зъ насть. Хіба вона въ насть перестарілась!

— Да що тутъ, свашко, говорти, каже мати молодого;—коли вони вже поговорили, молоді діти. Уже Іванъ намъ всю правду росказавъ: идіть, каже,

мамо, я договоривъ. Ту́илько идить поспитайте, щобъ люде не сказали, що ми набиваемось, може.

— Такъ де жъ ти, Марусю! Йди, лишенъ, у хату — кличе мати дівчину. — Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми боронить не будемо. Нехай Буйгъ помогас.

— Спасибі, мамо, каже дівчина, а я мамо, люблю Івана и піду за нього — пана не дождуся.

— Правда, дочко, каже до неї мати парубка: — я, слава Богу, тиха лєдина и немощная, — я тебе жаліть буду.

— Да вже намъ не скуйльки жить, каже її мати; а вони якъ любляться, поберуться, да й будуть жить, якъ Буйгъ дастъ. Да випъмо, свахо, по чарпі, то й речей більше найдемо. Піди-но, донечко, та принесі горілкі.

Дівчина приносє горілку, стане пуйдъ дверима и кричить:

— Мамо, нате цю горілку, я въ хату не пойду; бо будете пить, да про мене говорить, я не хочу слухать.

Стара бере одъ неї горілку, бере чарку и каже:

— Дозвольте жъ, свахо, въ свої хаті й нашимъ могаричемъ почаствуваць.

— Пochaстуйте, каже сваха.

Отъ вона наливає вина и говорить:

— Господи, поможи жъ намъ це діло начатъ, да й кончить веселенько. Дай, Боже!

— Дай, Боже.

Виппють по чарці, по другій, балакаютъ.

— Якъ я вамъ, сванечко, роскажу свою пригоду, каже хоziйка: — якъ я — дай, Боже, цій донечці лучче — а якъ я оддавала старшу! Да й сдастъ вони ще молоде було, було бъ и не оддавать, а я й приневолила. Такъ вражі люде мене подбили: одчиняй, кажуть, ворота, якъ одчиняются, да таъ и дочку, якъ ягодочку, оддавай. Якъ поспіває, кажуть, то й рви її, бо якъ поспіє, то й сама опаде. А теперъ, сама бачу, утопила я її головоньку! Що дня приходить да й плаче. Якъ тисі кажуть приказки:

Гиля, гиля, сіри гуси на пісокъ;

Утопила голивоньку, думала на часохъ.

Отъ такъ-то, кажу, теперечки прийде бідна дочка да й плаче; плаче да й жалується: „десь, каже, матусю, я въ васъ діла не робила, що ви морили головоньку на вікі вточили. Людей слухали, а свого розуму не достало; що й зъ роду не давали, да й присидовали. А теперечки дожду до поспівніго

да й скажу: охота твоя, дитино, то йди, выбірай сама, — мені зъ нимъ не жить.

— Ні, каже гостя, свашко, не буйтесь, у нась цѣго не буде. То сем'я, а ви знаете, що въ мене туилькі дівчина да я, а батька й зовсімъ немає. А вона, якъ буде слухатъ, то я іхъ десять разъ буду жалуватъ.

— Уже, мамо, нераденько, каже свашина дочка; пора, мабуть и до дому. Добадакайте, якъ, чи сёгодня старостивъ присидатъ, чи на завтра одложите.

— Да якъ же знаете ви собі, каже хозяйка.

— Да що жъ, свашко, каже сваха, ще люде чутимуть, що ваша дочка ще не посватана, до будуть лізти и набиватъ вамъ голову. Треба сёгодня й платкі подаватъ.

— Ну, якъ знаете собі. Одно вже начинать, да й кончать — думатимемъ одно. Бо це вже таке, коли кончать, до кончать, якъ уремъя пришло. Ну, випп'ємъ же ще по чарці на коні; бо ще жъ це треба и приготовить усе, и старостивъ зобрать.

Випп'ють по чарці и сваха зъ дочкою йде до дому.

Якъ туильки вони прийдуть до дому, синъ заразъ й питає іхъ:

— А що, мамо, якъ вамъ сказали?

— Да якъ же сказали — добре. Спасибі вамъ, діти, що напередъ поговорили, я вже за готовимъ ладомъ. Сваха така викарана, — що старшу дочку приневолила, то за цію вже нічого й не озивалась. Позвала ії да й каже: „якъ знаєшъ, донечко“. А вона — спасибі ії — така вийшла смілесенька, да веселенька, хотіть и молода ще, да й каже: „я люблю и пойду, мамо, за ёго“. Тешеръ же, сину, я тебе пошли; пойди ти до дядька и до сусіда и попроси іхъ, да йдіть за платками зараненька — що вони скажуть?....

Синъ заразъ збирається и йде. Приходить до дядька и, увійшовши въ хату, кланяється и говорить:

— Добри-вечоръ вамъ, дядьку, та Боже вамъ поможи.

— Спасибі; проходь да сідай у нась.

— Да сидна нічого, дядьку, пе дастъ; я прійшовъ до васъ съ просьбою.

— Чи не въ старости може? — питається дядина.

— Да такъ, дядино, що й вгадали.

— Отъ и намъ світилкі будуть, каже дядькова дочка. Боже, тобі поможи.

— А ви, дядечку, каже молодий, прошу я васъ не оставте мене, будьте у мене й за старосту, й за батька; бо въ мене, якъ ви знаєте, батька нема.

— Да вже-жъ — каже дядько — такъ, не давъ Буйгъ дождатъ; одного сина

мавъ, да й то... И въ нась діти ростуть, Буйгъ знає! Треба послухать. Чи ще-жъ ти кого просивъ, чи ні?

— Н просивъ; дакъ казавъ пойду. Пропшу-жъ васъ, дядечку, якъ би заразъ и іхать раненько, щобъ и не дожидали.

— Збере молодий старостуївъ и привозить іхъ першъ до себе.

— А що, стара, каже дядько, будемо благословлять удвохъ. Нехай не бурлакує, да буде ховяеномъ; а то тамечки на нашій улиці говорили, що вже й кілля поламали на іхъ, бьючи.

— Да нуте вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати розсердиться та скаже: робить не здужатимешъ на старость.

— Да вже й такъ ці святки наскучило мені, спиннюючи ёго. Всю нуб'чъ гуляє, а въ ранці спить! Дівчина й воламъ дає й наповає; а вуйнъ виспиться да и зновъ пошовъ! Въ загороді повно й куйзякуївъ и всѣго, — не поприбирає нічого; це вже коло свята оханувся, да поприбіравъ, повивозивъ трохи.

— Да нуте вже, мамо, годі жалуваться,—давайте по чарці горилкі, да благословити, да будемо іхать.

— Да вже-жъ сідайте да ідьте, чого-жъ будете длятися.

— Да вечерайте-жъ ви, старости, а я ще пойду, попрошу товарища собі.

— Хіба ти це й досі не просивъ?

— Да я вже просивъ, дакъ казавъ прийду, да щось и досі нема!

А той двери одчиняє й каже:

— Ось я йду й самъ.

— Отъ и спасибі, каже мати, коли самъ идешъ.

— Може ще й за тобою доведеться, каже дядько. Спасибі, що послухавъ!

— Да може-жъ Буйгъ поможе й мені, до й мене не одчураються!

Посіли, повечерали, по чарці горилкі випили. Сідає дядько зъ матерью на ослоні передъ столомъ, спиною до образуївъ, а молодий кланяється інъ и каже:

— Благословити мене, дядьку, такъ якъ батько зъ матерью.

— Нехай тебе Буйгъ благословить, да й помогає тебі у всімъ добріть.

Вуйнъ кланяється інъ въ ногі, а вони разомъ благословляють ёго хлібомъ, сунлю.

— Ну—каже молодий послі товарищу—иди-жъ да заверни коні.

Виходять, посідають и ідуть. Якъ вже приідуть до молодої, свати ідуть підъ вікно.

— Вечоръ добрий вамъ!—кричать.

— Охъ, Марусю, вже старости приїкали,— вийди зъ хати, каже мати до дівчини.

— А пустить, будьте ласкави, въ хату. Шо ви за люде? Чи ви Бога не боїтесь! Чи ви по дорогахъ не іздили? Ось яке лихо на дворі, а ви въ хату нє пускасте!

— Да Буйгъ же васъ знає, каже батько зъ хати — шо ви тамъ за люде такі, що добиваєтесь! Ночна доба: хто васъ тамъ знає, чи ви злі, чи ви добри!

— Да за окномъ же не вгадаете! Пустить, будьте ласкави въ хату; хочъ гроши возьміть, а пустить!

— Да пойди-жъ, старий, одчини; вони-жъ не жиди обзываються — такі-жъ люде, — може лихо, заверуха! Та не дай, Боже, и душою пострадають!.

Батько одчиняє двері, а мати засвічує свічку. Дочка на задвіркові двері — рипъ! а тутъ ій Иванъ зъ товаришомъ — цапъ за руку.

— Куди ти, серце, тікаєшъ? Яка цікава: втекати хоче!

— Чи ти бачишъ! Ви мабуть тутъ изъ дня стоїте?

— Да чого-жъ тікати? Ти-жъ уже знаєшъ не вчора й не сьгодня мене, да ще захотіла, щобъ ми тебе шукали по куляхъ и по ожередахъ.

Молодії остаються въ сінкахъ, а старости йдуть въ хату.

— Дай вамъ, Боже, вечоръ добрий, да й поможи вамъ, Боже, мати, а намъ те, що задумали взяти.

— Оттакі ви люде добри, що просились ночувати, да будете вже нась грабувати!

— Кланяємося вамъ, свате, хлібомъ и суілью.

— Спасибі вамъ за хлібъ и за суіль. Проходьте да сідайте въ нась.

— Да тутъ не такъ щобъ сідати, коли-бъ чого пошукати.

— Ви такі все одноє! Ми васъ и садовимъ, а ви все такі свое! Ви такі, мабуть, не добри люде.

— Да тамъ добри — не добри, а ви дайте намъ пошукати куници, що ховається пурпуръ соломъяни копиці.

— Де-жъ такі ви чули соломъяни копиці? Слава Богу, сей годъ жито вродило — все въязали въ снопи, а сіно въ копиці греблі.

— Дозвольте намъ, сватую, пошукати, коли не куници, дакъ лисиці, а ми найдемъ и въ соломъяній копиці. А то ми де чого ще й більше-бъ балакали, дакъ нема съ кімъ: те старе, а те мале, а такого й нема, щобъ побалакати

сь кім'; бо у нась ще тутъ на дворі сеть люде. А ну, де ви тутъ, хлопці, ідіть, лишень, у хату!

Одчиняє двери й кличе:

— Да ми ось, кажуть хлопці съ сіней — йдемъ, да ще й зъ собою ведемъ.

— Ой, Ивасику, уперається молода, ідіть-бо ви сами въ хату, а я войду сама, а то чудно! Ай лищечко, якъ оце тіло труситься! — Не хочу я ідти разомъ!

— Да ходімъ бо, кажуть молодий и товаришъ.

— Ой, Карпусю, братіку, йди бо зъ Иваномъ; я войду сама.

Сватъ одчиняє двері и зновъ кличе іхъ:

— Да що це ви, хлопці-козаціна, й досі коней не порозідлювали!

— Да ми то вже коні порозідлювали, дакъ уздечкі не внесемъ.

Ведуть за руки молоду въ хату — вона упирається. Якъ вже въ хаті її пустять, вона хоче у комнату, — старости не пускають.

— Це-жъ, кажуть, не уздонька, це-жъ молодая дівочка. Бать, свату, кому чого треба, то й найде. Ми такі въ хаті; спасибі, що пустили... А що, свату, вже тутъ нічого довго балакатъ. Чи оддасте за цого Йаваза свою дочку? Ось и наши хлопці, — подивиться собі. Пройди, лишень, Иване, по хаті, чи не кривий, чи не горбатий, чи не сліпий, чи не безбокий.

Бере єго староста за руку и проводить по хаті.

— А йди, лишень, Марусю, подивися, бо це-жъ не грушку сконштововать, — треба вікъ жити!

Товаришъ виводить її за руку. Вона єму нишкомъ каже:

— Да ну-жъ бо, не веди, — хіба я єго не знаю, чи що?

— А що, свату, подобавъ на моого парубка. А нашъ парубокъ вашу дівку подобавъ. Кажить уже, докіль воду варить — пора й ладъ робить. И ти, стара мати, думай да кажи, та йди, стара мати, шукай платківъ — вже діло таке...

— Платкі то найти не диковина — каже батько — та ще вона мені не зробила — й весілля нізащо обдувати. Да я й не думаю ії сей годъ oddать; хоть у іхъ тамъ платкі и есть, дакъ мені іхъ платкі не въ моді...

— Да ну вже, старий — уступається мати — воду варі — вода й буде.

— Ну коли такъ, до вносіть платкі, да й мені чарку горілкі дасте.

— Отто й спасибі, свату, за добре слово! каже староста.

— А щожъ — каже батько — це таке зілле, що зробила до въ скриню зло-жила, а що придбала зъ собою забрала.

Мати виносить платкі крамни, кладе на стулъ, а староста бере молодого за руку, молодий молоду, да й становить въ парі. Якъ вони стануть, отъ вуйнъ імъ и загадує:

— Бийте, діти, поклони.

Ти перехристяться и ударять по три поклони. Батько и мати сідають на ослоні до образуївъ плечима и благословлять:

— Нехай, кажуть, Буйгъ помагас вамъ издружитись, да й въ світі на житися; дітей дождати, да й попаровати, такъ якъ ви теперъ сами выйдясте.

Поблагословивши, й платкі дають. Молода бере за столомъ платокъ и на-санть-передъ дас молодому; вуйнъ кладе ёго въ кишено; потимъ дас старостамъ и товаришу. Староста бере й каже:

— Дай-же вамъ, Боже, на світі прожити, дітось наплодити и прахи свої мати й заміжъ давати.

— Сідайте, старости, за стулъ, просять батько й мати молодої, а діти й товаришъ нехай идуть да покличутъ сусідъ на моторичъ.

Ти пішли, а староста, сівши за стулъ и вийнявши горілку, каже:

— Дайте намъ аршина,—у насть е друїбний товаръ—треба помірати да й попробувати.

Хазяїнъ дас чарку. Староста наливає, дає сватові — батьку-бъ то — и каже:

— Спасибі, що послухали молодихъ. Нехай імъ Буйгъ помагас; якъ началось, щобъ такъ и кончилось—веселенько да тихенько.

— Дай, Боже, каже батько. Вип'ють по чарці и ждуть сусідъ и молодихъ дітей.

Тимъ часомъ молодий, молода и товаришъ ходять по селу и просять сусідъ и знакомихъ. Якъ прийдуть до кого, молода входить въ хату, а ти стоять за воритини. Якъ молода увійде, стане коло порога, поклониться всімъ и каже:

— Просивъ батько й мати, и я прошу на хлібъ, на суйль, на сватанне.

— Спасибі, кажуть, батьку й матери, й тобі за трудъ, нехай тобі Буйгъ помагас. А за кого тобі Господь судивъ?

— За Щегля, за Івана.

— Отто, кажуть, хороши люде и зъ діда и зъ прадіда.

Трохі побалакають; молода виходить и йдуть дальше.

Посходяться сусіди, ії руїдъ, хлопці, дівчата до молодої. Іхъ садовлять за стулъ, частують гарілкою. Кого частують, той каже:

— Спасиби вань, сусіде, що й нась не забули; нехай вань Господь поможе и дітамъ вашимъ.

Зачинають співати:

1 (см. приложеніе въ концѣ книги).

Пісану цю співають три рази. Випивши могоричъ, свати подякують и идутъ съ значками до матері молодого. Тамъ трохи посидать, іхъ почастують гарілкою и вони расходяться.

Домовини.

Черезъ шість-сімъ днівъ до молодого збирається увесь єго руїдъ и всі разомъ идуть до молодої, которая збирає увесь свій руїдъ. Всі разомъ зайдуться до купи. Батько й мати молодої садовити іхъ за стулъ, частують гарілкою и змовляються скіулькі мати молодої повинна дати матері молодого хустокъ (50—100); а молодого мати дає матері молодої чоботи, 5—10 очіпківъ. Ябъ у молодої есть хрещений батько, то ему мати молодого дає прянікъ, батькові—накожні, сестрі—черевики. Коли вже змовляться, побаляють, погулюють, випить гарілкі и расходяться...

Блане верчівъ и короваю.

Замужня сестра молодої або молодого иде до сусідъ и кличе іхъ до себе бгать верчи и коровай.

— Просивъ батько й мати, каже вона—я прошу на хлібъ, на супъ, на коровай.

— Спасибі, кажуть ти — батькові й матері й тобі за пам'ять.

Бере всяка палиницю пуйдъ руку и йде на коровай. Війде въ хату и дає хлібъ матері молодого, або молодої й каже:

— Боже вань, поможи на все добре.

— Проту я вась — каже мати—изобгайте моімъ дітамъ коровай.

Сідають ти кругомъ стола, на которому тісто лежить; кожне бере себи по куску того тіста и зачинають бгать и співати:

2—7 (см. прилож.).

Становлять посередъ хати ослінь, а на єго діжку - пікну; на діжи ставляють віко рубцями вверхъ, кладуть нахресь соломи и місять изъ вся кого борошна коржъ. Коржъ, руками роспліскуватъ не годиться: вачалкою треба. На солому кладуть коровай и гроши тичуть въ нєго, а після обкладають шишками и співають:

8 и 9 (см. прилож.).

Парубокъ уходить изъ-за порога, тричи въ печи помиломъ махне, а тоді сажають коровай.

Коровай обліпляють кругомъ свічками; свічикъ шість приліплять, и беруться въ чотирохъ за солому, виймають зъ віка и несуть сажать.

Посадивши въ пічъ коровай, жонкі миють руки, удвохъ беруть ту воду несуть на туйкъ и важуть:

— Скуйлькі паръ рукі мили, щобъ стуйлькі паръ нашъ Иванко воливъ мавъ.

Входять після въ хату и всі, скуйлкі іхъ есть въ хаті, беруться за діжу, носять її по хаті и співають:

10.

Ой пічъ стоіть на сокахъ,
Діжу носять на рукахъ.

Пече наша, пече й ваша
Испечемо коровай изъ речей.

Потімъ сідають за стіль, сковавши діжу пуйдъ піль. Імъ дають вече-
рать. Повечеравши, прощаються.

— Спасибі вамъ—каже імъ сваха—спасибі, що ви настъ послухали. Про-
щайте, да завтра прибувайте жъ.

С у б о т а .

Въ суботу въ рані молоду одягає старша дружка, и удвохъ идутъ про-
сить рудничъ на весілля. По дорозі до іхъ пристають дівчата и цілимъ
гуртомъ идуть, співаючи:

11.

Ой летіла вазуленька,
Да й куе;
Отде тобі, Марусю,
За тес:
Не плети кісоньки

Утroe,
А заплети кісоньку
Въ дробушки,
Вже тобі не ходить
По дружки.

12.

Косо моя, русая,
Не руикъ я тебе кохала,
Що собіонькі чесала,

Що неділенькі красила.
За одинъ вечоръ зносила.

13.

Шли дружечки рядочкомъ
По підъ зеленимъ садочкомъ,

Вирвали квіточку зелененьку,
Обтикали Марусю молоденьку.

Молодий та же ходить удвохъ зъ бояриномъ и скликас до себе лідей.
Молода вертається до дому и коло хати дружки співають.

14 (см. прилож.).

Мати виходить и просить іхъ до хати. У хаті садовлить іхъ кругомъ стола и почтує горілкою и закускою. Закусивши, дружки „гильце виуть“. Беруть девять палокъ въ аршинъ завздошки, убирають іхъ бумажними бітками и потімъ затикають іхъ у хлібъ. Якъ це роблять, співають:

15.

Не йдите да молодиці,
Да до нась гильца (гильца) вити,—
Ми зовъемо сами
По-пуйдъ небесами,

Да по-пуйдъ ганочками
Зъ красними пананочками,
Зъ чорними галочками.

(Поется на голосъ № 9).

16 и 17 (см. прилож.).

Якъ изовьютъ гильце, дружки и молода виходять изъ за-стола; музика начинає грати, вони йдуть танцювати и танцують покі молодий приде.

Тимъ часомъ молодий, зібрали свій руйдъ, иде до молодої зъ музиками, боярами, зъ родомъ. Подходять до хати молодої, стають коло порога и співають:

18 (см. прилож.).

Цю писню співають три рази. Уходячи у хату, дають бочонокъ горілки. Сестра молодого несе квітку съ трёма восковими свічками. Прийде до порога и жде, покі не вийде молодої мати, такоже зъ восковою свічкою; тоді вони поставлять свої праві ногі на сінечний поруйгъ—ця съ цієї сторони, а їхъ тосі, поцілуються и вже мати молодої просить іхъ до хати:

— Прошу, свати, до хати—каже вона.

Отъ вони уходять всі у хату и кажуть:

— Дай, Боже, вечоръ добрый; поможи замъ, Боже, на все добре.

Пустіт насть подорожнихъ людей перегріться.

Молодий самъ сідає на покуті; коло єго кругомъ съ правої сторони руйдъ.

Ізъ сіней уводять молоду. Вона вносить на тарільці платокъ и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословить молодому рукі приdatи.

Подаває молодому платокъ. Той бере его и затикає за поясъ. Молода наливає чарку горилкі, ставить її на тарілку и подає молодому. Вуйнъ випиває, а на тарілку кладе гроші. Після молода виходить у сіни и збирає собі дружокъ, а братъ її бере палку, підймає угору и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословіть сестру за стиль завести!

— Ради слухать! каже староста.

Тоді братъ тисю палкою стукиє навхрестъ у дверахъ и каже:

— Всі три рази заразомъ!

— Ради слухать!

Братъ бере сестру, за платокъ—вона держить у руці платокъ—и веде за стиль.

Дружки співають:

19.

Ишла Маруся на посадъ,

Стрічає її Господь самъ;

Тожъ не Господь самъ,—Причиста,—

И зъ долею щасливою,

И зъ доброю годиною.

Посядуть молоди въ парі; у молодого по праву руку єго руйдъ, а у іншої по ліву руку її руйдъ.

Співають дружки:

20.

Ой, ви, бояре.

Ясні да соколонькі,

Чого ви до нась не рано

Да наіхали?

Чи ви бували въ Ольгові

Да на торгові?

Чи куповали коникі воронікі

Чи набірали жупани голубі?

Свахі и світилкі:

21.

Ой, ви, дружечки, сиві голубочки,

Ми не бували въ Ольгові да на торгові,

Не купували кониковъ да вороненъкіхъ,

Не набірали да жупанивъ голубенькихъ:

— У насть коники посідланне стояли,
У нась жупани пошитис лежали.

Мати уносить решето хустокъ — тихъ, що на змовинахъ вимовляли — дають всѣму роду. Якъ роздадуть хусткі, дружко бере тарілку, ставить в неї чарку, подходить до молодої, вона наливає горілкі, а вуїнъ ходить частус всіхъ. Руйдъ молодого дарує молоду за хусткі.

Дружки співають:

22 (см. прилож.).

Дружко бере дві тарілкі и подає свасі; вона на одну кладе прянинъ на другу — калачъ, або два; вуїнъ несе тіі дари и говоритьъ:

— Дивіться, старости, пани-подстарости, ось які одь нашого пана сва подарки йдуть!

Свати, що за столомъ, беруть тарілкі въ рукі и кажуть:

— На, свату головатий, ось які подаркі нашого свата!

Батько и мати беруть и кажуть:

— Якъ-же теперъ не годувать дочокъ — ось які подаркі дають!

Свахи дають, а дружко подносить бублики и оріхі роду молодої.

Дружки співають:

23 (см. прилож.).

— Старосто, пане-подстаросто! каже старша дружка: — благословіть молому квітку пришitty!

— Ради слухать! кажуть вони.

— Всі три рази заразомъ!

— Ради слухать!

Тоді старша дружка бере зъ молодого шапку и одялює у молодої квітку.

Співають:

24—26 (см. прилож.).

Якъ старша дружка вже пришиє квітку, надіває шапку на голову:

27 (см. прилож.).

Дружко викупас у дружкі шапку, и довго зъ нею торгується покіль викупить; підносить ій на тарільці могарича и гроши.

Дружкі співають:

28 (см. прилож.).

Дружка скідає зъ себе шапку и надіває на молодого.

29 (см. прилож.).

Тимъ часомъ готують вечерять.

30 (см. прилож.).

Подають капусту.

31 (см. прилож.).

Дають юшку.

32 (см. прилож.).

Поївши юшку.

33 и 34 (см. прилож.).

Повечеравши:

35 (см. прилож.).

Дружко береться за платокъ, що въ бока молодого, и виводить молодихъ; обводить іхъ три рази кругомъ стола. Музика грає „проводної“. Молодий зъ молодою тричи поклоняються въ усі чотири сторони; тоді руйдъ його иде до дому, а молодий зъ дружками и свахами остается. Мати молодої уносить изъ комори рушники да и въяже дружка керезъ плече й каже:

— А що, попались, хлощі въ коморі! Добри люде спать пошли, а ви чого осталися? На розглядини у насъ, чи що?

— А що-жъ—кажуть дружки—простіть, свахо, ми осталися разглядати, чи нема де сала. Да ми такі свое візьмемо, хоть ви и пов'яжете насъ. Коли хочете, помиримся поческій, да вип'ємо могарича, а то не теперь, то въ четверъ візьмемо свое!

Інъ дають по чарці. Вони вип'ють. Сваха каже:

— Сей разъ прощаємо, а въ другое не робіть тає, а що на васъ повішено, то понесіть такъ.

— Изъ цімъ—кажуть дружки—прощайте, свахо й свату, а такі насъ сподівайтесь! Ми що скочемъ, то зробимо!

— Щаслива дорога вамъ, дружки—каже сваха—да не робіть шкоди, прошу васъ.

За цімъ всі росходяться—идуть до дому спать.

Н е д і л я.

Молодий и молода, кажне зъ своего дому, идутъ до церкви — до утрени. Помоляться и идуть кажне до своего дому. Молодий, якъ вернеться зъ церкви, беретъ съ собою двохъ свахъ, світилокъ дві або три, двоє або троє бояръ и дружкивъ и йде до молодої. Уходять прамо въ хату. Мати молодої дає всімъ хустки. Батько й мати сідають на ослоні и благословлять молодихъ хлібомъ и суйлью:

— Нехай вамъ Буйгъ поможе изъїздить до вінчання, кажуть.

Тоді молодої йдуть до церкви — до вінця.

Вінчаються на рушнику, що розстилає дружко. Пуйдъ рушникъ кладуть гроши. Старша дружка, що стоїть за молодою, шепче їй нишкомъ:

— Протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пішла.

Молодому держить вінця парубокъ. Вінець треба держать правою рукою, лівою не годиться.

Якъ вийдуть изъ церкви, дівчата співають:

36—38 (см. прилож.).

Якъ піїдуть пуйдъ двуріръ:

39—41 (см. прилож.).

Батько й мати виходять до нихъ за поруйгъ зъ чікомъ, на єму лежить и суйль. Молодої нахиляються, іхъ благословляють и кажуть:

„Нехай васъ Буйгъ благословить довго въ світі жити“.

Потімъ пуйдиймають у гору віко и молоди пуйдъ нимъ проходять у хату. Хто небудь кладе на покуті кожухъ шерстю вверхъ, — вони сідають на кожусі.

— Та дайте намъ оддихать — каже староста — та дайте намъ істи, ии въ дороги приїхали.

Іхъ поштують горілкою и дають обідати.

За обідомъ дружки співають:

42—44 (см. прилож.).

Дають капусту:

45.

Изъ-за гори гуска летіла,
Наша капуста съ перцемъ кипіла; —

Съ перцемъ не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ сердемъ.

46. (см. прилож.).

Якъ дадуть юшку:

47 (см. прилож.).

Свахи одесівують:

48 (см. прилож.).

Дружки до світилкі:

49—51 (см. прилож.).

Дружко виводить молодихъ, также само, якъ и на дівичъ-вечорі и веде іхъ танцювати. За ними виходять и дружки.

Молодий иде додому. Мати садовить потімъ всіхъ обідати зъ боярами, світилками и дружками. Післі обіда и одъ молодої, и одъ молодого идуть на базаръ, а въ селахъ у шинокъ танцювати. Потанцюють и расходяться.

Молодий иде до себе, а молода до себе додому. Молодий, якъ приде додому, заразъ сідає за стулъ, а за нимъ світилки й свахи, й бояре. Тоді вже, якъ посідають, беруть шапки у бояръ и пришивають квітки, співають такъ само, якъ и тоді, коли пришивають квітку молодому. Потімъ виходять изъ-за стола и йдуть на двуіръ, а тутъ уже буває приготовлена діжка пікна на ослоні зъ хлібомъ-сундлю и кіля ослона повне відро води. Молоді і зъ старшимъ бояриномъ стають передъ хлібомъ-сундлю. Тоді виходить стара мати, вивернувши кожухъ, сідає на граблі верхомъ, держучи у приполі овесъ, оріхи и друїбни гроши, ти що збирає одъ того часу, якъ родиться синъ (той, що жиниться). Дружко веде коня (граблі) и обводить кругомъ діжки три рази, а за нимъ иде бояринъ и поганяє коня. Стара мати іде и обсишає молодого й боярина тімъ, що держить у приполі, а світилки співають;

52 и **53** (см. прилож.).

Переспівавши це, сідають усі на вози, ідуть и співають отакъ:

54 (см. прилож.).

А якъ доїжжають уже до двора молодої, дають такъ:

55 (см. прилож.).

Еоло двора молодої на воротяхъ стоять парубки и непускають у двуіръ

ни молодого, ни ёго поїзда; тоді молодий дає імъ викупу — пляшку горілки и верчъ. Увійшовши въ двуиръ, дружки співають:

56.

Пусти, свату, въ хату,
Тутъ нась не багато;
Ми тобі не докучимо,

Ми кубочки попорожнімо,
А Марусю собі вуйзьмемо.

57 и 58 (см. прилож.).

Покіль ще молодий на дворі, у хаті брати молодої збираються, беруть молоду и ведуть її за стулъ, садовлять на покуті и сами коло неї сідають „продавати молоду“. Пришовши до хатніхъ дверей, старости просятася въ хату. Якъ и учора, а дружки співають:

59.

Ишла Маруся на посагъ,
Стрічавъ її Господь самъ,
Зъ долею щасливою,
Зъ доброю годиною.

Тутъ старший братъ молодої сидить зъ нею рядомъ, замість молодого, а менший сидить дальше одъ молодої. Молода нахиляється надъ столомъ, її накривають платкомъ и кладуть зверху палиницю и соли дробокъ. Тоді дружки співають:

60 (см. прилож.).

Молодий и свати входять у хату; дружки вже сидить за столомъ и співають імъ:

61 (см. прилож.).

Якъ це співають, молода пуйдъ платкомъ плаче.

Дружко підходить до стола зъ палицею въ рукахъ и каже, дивлячись на братівъ молодої:

— А хто це наше місце зайнявъ?

Старший братъ молодої одвічає:

— А що ви таке за люде, що ще нась и питаете; ми заробили що тутъ сіла!

Дружко, приступаючи близше до стола, каже!

— А ну! покажіть де ви заслужили; бо въ нась (пуйднимас палицю) єсть чимъ васъ прогнати.

Братъ, показуючи, що вінъ дружка не боїться, одказує:

— И въ нась же есть; а ви думаете, що туйлько въ васъ... И ми ще зъ вами здолаемъ...

Въ цімъ часі одинъ проти одного наміраються палицями. Затімъ узновъ каже дружкѣ:

— А знаєшъ що? Чи не лучше-бъ намъ помириться?

Братъ бицімъ-то не хоче того, а послі й каже:

— Ни, отакі бродяги повъязани, да ще хотіли зъ намъ битися,—такъ-би ви давно зробили.

Дружко, пуйдішучуочи, каже:

— А нутре-бо вже не споминайте, бо ажъ стидно слухать.

Потімъ вони перестають собі спориться, а дружки начинають співати:

62 и 63 (см. прилож.).

64 (голосъ см. прилож.).

Ой летать галочки
Да у три рядочки,
Зозуленъка да попереду;
Що усі галочки
По вишенькахъ сіли,
Зозуленъка да закувала:
Ой, вшли дружечки
Да й у три рядочки,
А Марусенька
Да попереду.
Що усі дружечки
По лавочкахъ сіли,
А Марусенька

Да на покуті.
Всі дружечки заспівали,
А Маруся заплакала.
— Ой, чого-жъ ти плачешъ,
На кого жалуєшъ,
Молодая дівко Марусю?
Чи жаль тобі вишнёвого саду,
Чи батькового подвір'ячка?
— Ой, не жалько мені
Ні вишнёвого саду,
Ні батькового подвір'ячка,
Ой, жалько мені русої коси
Да дівоцької краси.

Замовкнуть дружки; дружкѣ упъять до братуйвъ:

— А ну вип'ємъ могорича, да упустіть намъ оце місце!

— Ми могорачу и такъ напъємося—одвічають брати—а за місце гроші вуизьмемъ.

— Нехай вамъ місце—говорить дружко—а намъ оте, що накрите.
— Е...! Голубята; у насъ те, що накрите, дорого стоїть. Воно у насъ поїло полову, солому, капусту; качани варили да годували.
— Да хочъ би подивитися, каже дружко, що воно таке е.
Пудиймає платокъ да й дивиться.
— А скулько-жъ вамъ грошей за ёго?

— Даєте сто червінцівъ?

Дружко, злякавши буцімъ-то, каже:

— Охъ, лихо, якъ дорого; за сто червінцівъ сто й купити можна.
Ну, нате вамъ (кине трохи грошей на тарілку)! Чи всі?

— Ні, це не всі, ще стулько положите!

Дружко, кинувши ще скулько небудь грошей, питас:

— А теперъ усі?

— Усі уже, говорить братъ, беручи гроші.

Зробивши торгъ за молоду и росплативши, п'ють мокоричъ и приговорують:

— Дай, Боже, на пожутокъ, щобъ ви въ добромъ здоровы гроші пропили, а ми на вуйзъ зложили да повезли, каже дружко; а теперъ купи да й луши дружками іхъ!

Брати по-пуйдъ столомъ тікають на двуіръ; молодий сідає за стулъ, пуйдводить молоду и цілує її, а дружки співають:

65 (см. прилож.).

Якъ молодий поцілує молоду, сівши за стулъ, до дружки, проспівавши пісню, мовчать, а якъ що ні, до співають отакъ:

66 (см. прилож.).

Потімъ раздають подарки, ті що молодий привезе: очішки, чоботи и друге.

Дружки співають:

67 (см. прилож.).

Роздавши подарки, начинають роздавати коровай. Дружко, помивши руки и помоливши Богу (Оче напіть), пуйдходить до корваю, що стоїть на столі, да й каже:

— Якъ дей хлібъ мас передъ нами служити, то лучше ми передъ нимъ послужимъ! А ну, пани родичі, поблагословить цей хлібъ чесний да великий на миръ роздати!

Ему хто нібудь изъ родни одвічає:

— Буйгъ благословить!

Дружко оп'ять озивається:

— Всі три рази заразомъ.

— Богъ благословить! и въ друге одказують родичи.

Тогді дружко перерізує коровай навхресь, а дружки співають:

68 (см. прилож.).

Дружко обрізує шишкы на короваю и дає ихъ батьку и матери, приговарючи:

— Де старий батько й мати? Ось який гостинець одъ молодихъ дітей вамъ!

— Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинець. Такъ визиває дружко всіхъ, кому треба коровую датъ.

Притому, якъ роздають коровай, дружки співають:

69—71 (см. прилож.).

Свахи и світилки:

72 (см. прилож.).

Якъ перестануть усі співати, тоді дружко повернется до родичівъ та й каже:

— А що, пани родичі, чи всімъ довелися одъ молодихъ дітей подарки?

Батько й мати одвічають:

— Якъ намъ, даекъ и всімъ. Спасибі.

Дружки узновъ співають:

73 (см. прилож.).

А свахи и світилки одспівують:

74 (см. прилож.).

Після цього дають на стулъ: капусту, юшку и др. страву, се-бъ то вечерять. Дружко несе ложки особливе и, якъ донесе до стола іхъ, каже:

— Старосто, пане-підстаросто! Благословить цей друйбний товаръ на стулъ положить!

А ти одвічають:

— Богъ благословить!

Побравши въ руки ложки, приймаються вечерять всі, туйлько молодий да молода й ні.

Дружки співають:

75—77 (см. прилож.).

А свахи й собі начинають:

78—80 (см. прилож.).

Якъ вечераютъ, молода начинає прощаться съ дружками. Вона частує іхъ, а вони скидають ій на тарілку гроші и співають:

81 и 82 (см. прилож.).

Потімъ дружко до бояривъ каже:

— А пора, бояре, до коней!

Молода, якъ почує це, просить дружокъ, щобъ вони заспівали ій одъ іздної.

Вони й співають:

83—86 (см. прилож.).

Проспівавши одізну пісню молодій, дружки вилазять изъ-за стола і цілуються керезъ стулъ зъ молодою, котра ще остается за столомъчастує іхъ горілкою, а свахи и світилки приспівують:

87.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По золотому скуїдайте,

А завтра буде ярмарокъ,
Купимо Марусі серпанокъ.

Попрощавши зъ молодою, дружки йдуть до дому, иноді жуйжъ ними бувають таки, що й плачуть. Йдучи, вони кажуть:

— Прощай, сестрице! дай, Боже, побачиться набутъ жүнкою, бо не будешъ дівкою.

Дружко випровожає іхъ и, насміхаючись, каже:

— Ага! дівчи-дівчата, догадалися! Не плачте, и вамъ те буде. По сімъ васъ теперъ за цибулю.

Свахи вп'ять співають:

88 и 89 (см. прилож.).

90.

Ой, коню, коню нашъ сивий,
Ой, чи чуєшся ти на силу,
Чи звезешь нашу княгиню,
На тую гору крутую,
У тую світлоньку новую;

А въ тай світлоньці
Медъ, вино п'ють.
Тамъ нашої княгині
Давно ждуть.

Якъ свахи и світилки переспівають, тоді ведуть молодого зъ молодою въ комору вечерать. Цес бува отакъ. Дружко гукає:

— А ну, свахи, въ комору!

Свахи и світилкі зъ-за стола виходять, а дружко бере молодихъ и ви-водить ву́идтиля насередъ хати; вони тутъ потанцують трошки; поклоняться на всі чотири сторони и йдуть у комору. Сюди мати принесить жарену курку и смашної гарілки и угощає свахъ и молодихъ. Молоди вечерають. Після того, якъ повечерають, дружко каже:

— А ну, бояре, коні пуйдвертайте, да йдіть сала шукайте.

Бояре беруть: скриню, подушки и одежду и виносять на ву́изъ. Тоді ви-ходять изъ комори всі фи коло воза свахи співають:

91.

Отдай, свату, наше;	До ви́узь memo сами,
Якъ не oddаси	Посадимъ на сані...
Ти самъ,	Ідь Марусю зъ нами.

92.

Годі, свату, да сваритися,	Тобі, свату, горохвиннячко,
Ой нумъ, свату, да миритися,	Намъ скриня, й перина,
Худобою да ділитися:	И Маруся княгиня.

Дружко виводить молодихъ изъ комори и першо веде у хату. Тамъ батько й мати сидять на ослоні и, якъ молоди до іхъ пуйдойдутъ и начнуть кланяться, вони благословлять іхъ цими словами: „Щаслива вамъ до-руйженка въ дорогу іхать!“ Молодій цілують у руку батька й матюръ и всіхъ родичівъ одь старшого до меншого; вони тожъ бажають молодимъ усего доброго и кажуть: „Дай, Боже, тобі доіхать, дівочко, бо завтра будешъ жу́иночка“. Молодій виходять изъ хати; імъ дають у руки: молодій—Бога и верчъ, а молодому—хлібъ и суиль; а якъ сядуть на ву́изъ, то ще й курку.

Молода садовиться на ву́изъ, молодий ку́йдає ій пуйдъ ноги курку, ту що ву́изьме; дружко дає їму въ руки платокъ, той що въ бока носить, и обводить єго три рази округъ воза. Молодій за кожнимъ разомъ, якъ пуйдийде до молодої, бъє молоду й каже: „Ку́йдай батькови норови, да бери мої!“ Після цього и самъ сідає на ву́изъ. Свахи сідають тежъ коло молодихъ, и де-котрі бояре, якъ помістяться, а якъ що ні, до сідають на другихъ возахъ. Якъ посадають усі на вози, тоді мати молодої бере за поводи коні молодого, виводить за ворота й каже: „Щасливая тобі, донечко, дору́йженка и цяя нүиченька“.

Ідучи співають:

93 (см. прилож.).

94.

Осталося днище,
Да ще й гребенище;
Не журиса, теще,

Я приіду ще,
Да й те заберу.

95 и 96 (см. прилож.).

Якъ зачують родичи молодого, що вуйнъ іде вже въ молодою до дому, то вони ёго стрічають. Въ воротахъ запалюють куль соломи. Молодий и увесь поїздъ ёго переїжають черезъ огонь. Уіхавши въ двур'ї, встають зъ воза и зносять у комору скриню, подушки и все друге. Батько и мати молодого стрічають ёго зъ молодою, держучи въ рукахъ хлібъ и суйль, такъ же само, якъ іхъ стрічають тоді, коли вони одь вінця йдуть. Ведуть іхъ у хату и садовлять за стуйль. Молода, йдучи мимо печі, кидас туди курку, вагту у свого батька. Покуиль ще молоди сидять за столомъ, у комору вносять куль соломи и дружко съ свахами стелють для молодихъ постель и співають:

97.

Ой, кто буде спати?
Будемъ ёму да постіль слати!
Солимки въ голуйвки,

Сінця пуйдъ коліньця,
А мъяти пуйдъ п'яти.

Пославши у комори постіль, дружко и свахи виводять молодихъ изъ-за стола и впять співають:

98 (см. прилож.).

Потуимъ ведуть у комору. Якъ що молода знає, що вона вже грізна, то передъ туїмъ, якъ ведуть у комору, вставши изъ-за стола, и каже: „Простіть, люде добри, я грізна передъ вами и передъ Богомъ, простіть, люде добри!“ Цілує старихъ у руки и кланяється на всі чотири боки. А люде їй говорять: „Нехай тобі Богъ прощає; не ти одна въ світі: по цому люде будуть“. Після цього ведуть у комору спати, тоді тамъ усе тихо.

Котра жъ нечесна, да за це й не скаже, вставши изъ-за стола, до молодий у коморі тоді бере нагайку, що носить вуйнъ оть самої суботи про всякий часъ и пече ії такъ, якъ тую халаву и приговорує: „Ти бъ разу призналася и людей не воловодила! Иди, халавище, та проси людей!“ Молода йде и такъ само просить и кланяється, якъ и та що й за столомъ призналася. А люде, якъ вона кланяється, кажуть: „Да ти бъ давно тамъ зробила... и все те, що туй казали.

Ї руїдна мати жде, жде — нема звістки; присилає свого сина; брата молодої. Братъ приходить и, якъ узнае, що таке случилося, бъє й собі ії въ піку и де не попало, й каже: „На що ти, сяка така, тутъ веретенишь такъ“. Люде заразъ пуйдескакують и кажуть: „Годі, годі! цѣго вже не можна завернуть“. Тоді братъ оставляє и йде до дому, щобъ сказати матери. Мати, почувши про дочку таке, плаче и тужить.

Молодихъ ведуть у комору и тамъ запірають, не давши імъ и повечерять. Въ хаті тоді співають:

99.

За клубочокъ валку и проч.

(См. № 1364, стр. 458).

100.

Да на сю мацку на точку,

Да на батьку за дочку.

Вернувшись до молодої батька, придани надівають їйму хамутъ и поганяють батогомъ; потуїмъ беруть мазницю натрушуують туди сажи и обмазують изъ-окола хату, кричачи:

— Знати, знати, де взяли халяву; обмазали дёгтемъ, да сажою хату.

— Батько, пристиджений каже:—Годі, люде добрі, глузовать, простить мене, коли не вмівъ дочки научати; сідайте лучше за стуйль, я васъ пошаную.

Коли жъ молода чесна, то вона іовчить. Якъ уведуть ії въ комору, за разъ скидають изъ неї увесь нарядъ и сережкі, въ косахъ лапають, щобъ не було чого. Після того свахи надівають на неї білую сорочку; загадують ій розбувати молодого, — а якъ розбует — шукать пуйдъ устілками грошей. А тоді вже іхъ кладуть, укривають кожухами, становлять у голови Бога и хлібъ зъ сундлю, приказуючи: „Не лінуйтесь и людей не воловодьте“.

Одна сваха и дружко остаються у коморі зъ молодими, а туйї йдуть у хату.

У хаті молодого руйдъ ешває:

101.

Ой, не сідай, свахо, на лавці, и проч.

(См. № 1308, стр. 441).

102 (см. прилож.).

103 и 104 (см. прилож. №№ 1301, 1310, стр. 441 и 442).

105—107 (см. прилож.).

108 и 109 (см. прилож. №№ 1291, 1292, стр. 439).

110 и 111 (см. прилож.).

Після того, трошки згодомъ, свахи уводять у комору дружуйвъ, котри питають, идучи туда: „А що справились, молоді діти?“ Туй важуть: „Ще, або вже“. Якъ ще, до тоді молодого бъютъ, лають ёго; виймають колочки изъ возуйвъ и изъ дверей; шукають у подолкахъ молодої голки, чи не встро- мивъ хто на капость и якъ найдуть: „Отто, бісова душа посміялась!“ А якъ „вже“, то молоду пуйдводять; надівають на неї другу сорочку й шапку і загадують ій співатъ:

112 (см. прилож.).

Якъ молода переспіває, до свахи вп'ять зачинають цю пісню; примо- чують молодий гарлкою косу і надівають очіпокъ. Вона тоді сідає въ по- стіль коло ёго. Туда приносять смачну гарлку і курку печену непремінно. А якъ не чесна молода, не приносять нічого. Повечеравши, несуть кошую у хату і співають.

Дружко у хаті становиться на ослоні, закриває образи й каже: „дивіться, пани родичі, отъ на цю кошую, дай, Боже, щобъ вони за своїми дітьми дождали“.

Потимъ увесь руйдъ і свахи идуть до її батька, дяковать. Тамъ спі- ваютъ:

113—117 (см. прилож.).

У батька молодої показують кошую такуимъ-же побитомъ, якъ и тамъ. Руйдъ молодої тутъ ходить по лавкахъ, танцює, веселиться і співа:

118 (см. прилож.).

Батько молодої просить іхъ сідати. Вони сідають, п'ють горлку і їдять. Закусивши і нагулявши тутъ, идуть въ шинокъ гуляти і гуляють до са- мого ранку.

П е р е з в а.

(Въ понедѣлокъ).

Весь руйдъ молодої збирається до батька її, а потіумъ всі гуртомъ идуть до батька молодого. Доходя до ёго двора, співають:

119 и 120 (см. № 1487, стр. 747) и всякі перезвянскі пісні.

Входять у хату, цілуються зъ молодою и сідають за стуйль, співаючи:

121 (см. № 1883, стр. 465).

А молодого руйдъ одвіча:

122.

Викотили, викотили Смоловую бочку; Виманили, виманили У Пацюрихи дочку; Положили, положили	На новій кроваті; Що хотіли, те й робили Чужому дитяті: Хто хотівъ, той вертівъ, А кому верчено, той терпівъ.
--	---

Потуїмъ вилазять изъ-за стола, йдуть у комору зъ молодою, садовлять її на ослуїнці, щобъ братъ росплітає косу. Вуїнъ росплітає, а руйдъ співа:

123 (см. прилож.).

Росплітаючи, братъ примочує голову молодій горілкою. Якъ росчешуть, тоді надівають вп'ять очіпокъ, завивають въ намітку и співають:

124.

Дають же ій завивало,
Ще ій вічне покривало.

Молода виймає свої косники и ріже на шматки. Жонкамъ надіває на голову по шматочку косника, а чоловікамъ чепляє керезъ плече и всякий, кому дано шматочокъ косника, каже: „Дай, Боже, щобъ ти дождала за своїми дітьми“. А тоді, якъ усімъ уже роздано по коснику, збираються вмісто и и йдуть въ шинокъ, співаючи:

125—129 (см. прилож.).

Въ ранці вішають на воротяхъ корогву съ червоної запаски на те, щобъ знало все село, що молода чесна.

Тоді-жъ дружки приносять до молодої сніданнє: сало, сметану, млинці, пряники, конфети и другі закуски. Молодої мати дає дружкамъ кварту горілки и одь себе закуску. Всіхъ дружокъ молода садовить за стуйль съ собою и шанує, якъ можно найлучше, а потуїмъ вносить той верчъ, що одь батька свого привезла, ріже и дає всімъ дружкамъ, кажучи: „Нате, дружки, да щобъ ви й за собою дождали давать, щобъ и васъ такъ шанували“.

Пошанованні дружки всі расходяться.

Молода захожується пекти пирожки, щобъ послать іхъ керезъ дружка до свого батька. Пирожки ції робляться маленькі, складаються одинъ на одинъ по парі и кожна пара звязується червоною запоночкою и помазується зверху медомъ. Трохи ціхъ пирожківъ ставляють на стулъ и садовлять молодихъ на покуть, накривши молоду наміткою, а потімъ її пудгиллюють. Пудгиллюваннє це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукає въ стіну, націляючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цю лисицю встrelить“. Пусля цього бере ціпкомъ намітку зъ неї и маєє тричи у молодихъ надъ головами и, помахавши, oddae ту намітку свекрусі зъ словами: „На тобі одъ молодої невістки гостинець“. Вона бере й каже: „Спасибі молодий невістці и її матюнці, що придбала, а вамъ за труда спасибі“.

Дають дружку нуижъ и ставляють на стулъ медъ; вуйнъ ріже палянцю скубочками; намазує на скубочкахъ ножемъ медъ; настромлює потімъ на нуижъ тії скубочки и дає молодому. Якъ молодий простягне руку, щобъ узять ту скубочку, до дружко й назадъ потягнє — обманити. Такъ робить разъ и въ друге, а за третімъ разомъ уже oddae. И зъ молодою тежъ робе, а далі дає усімъ родичамъ на тарільці.

Роздавши хлібъ зъ медомъ, молоді виходять изъ-за стола, беруть чорну курку и прив'язують до голови калину. Дружко бере курку въ припуйхъ, а перожкі зъ мискою въ рушиукъ, сідає зъ молодимъ и другимъ старостою на вуйнъ и ідуть до батька молодої. Приіхавши до батька зъ куркою и пирожками, сідають за стулъ и кажуть: „Кланяємося тобі, батьку, одъ твоєї дочки діломъ“. — Спасибі, одвічає батько, що ви мої донечки да привезли труда“.

Дружко и тутъ ділить ввесь руїдъ хлібомъ, намазанимъ медомъ. А руїдъ співа:

130.

Пекла Маруся перожки,
Не пшенични, дакъ яшни,
Для свого родоньку удашни.

Зять бере тещу пудъ правее ребро и веде її до себе зъ музиками и зъ усімъ її родомъ. Усі йдуть и співають:

131 (см. прилож.).

На сінешнихъ дверяхъ стрічає іхъ бояринъ зъ червоною запаскою на ти-

чині. Якъ зять зъ тещою пуйдийде до сіней, бояринъ іхъ обмахуе запаскою, а тоді вже вуйнъ веде її въ хату. Руйдъ співає:

132 (см. прилож.).

Якъ дарують у понеділоє.

Всі родичи садовляться кругъ стола; батько й мати сідають на покуті. Руйдъ співає:

133.

Уведіте наше,	Воно буде частувати,
Да нехай воно пляше;	А ми будемъ даровати.

Уводять молодихъ. Вони, увійшовши, цілують батька й матірь у руки, а туй дарують. Потуї молодий пуйдносить на тарілці тестю горілку. Тестъ єму дарує: „Дарую тобі, сину, дочку...“

— Спасибі, одвічає молодий, за добре слово, за добрий речі.
— Дарую — зновъ каже тестъ — тобі, сину, до дочки да й корову зъ телямъ, щобъ дочка рано вставала.

— Спасибі, тату, говорить молодий, и за корову.

Такъ частується мати й руйдъ. Всякий, кого частують, дарує й приказує. Дарують хто що може: овечку, курку, порося, гуску и друге. Писарь стоть зъ рогачомъ кили комена и записує углемъ тамъ хто що дастъ, а якъ хто виліє горілку да не подарує тамъ чого, дакъ каже: „Якъ не даси поросяти (гуски, або чого другого), то нехай тобі ёго вовкъ задавитъ“. А співають тоді, якъ дарують такъ:

134 (см. прилож.).

Діляниця короваю въ МОЛОДОГО.

До короваю приступаючи, дружки миють руки, моляться Богу, ріжуть верхні шишкі и раздають такъ само приказуючи, якъ и въ молодої.

Тоді, якъ роздадуть коровай, сідають вечеряти и, повечерявши, расходяться до дому.

Батько й мати остаються и йдуть въ комору зъ зятемъ и дочкою и тамъ балакають: „Чи добре тобі тутъ, донечко?“ мати каже. — Добре, матюнко, вона одвічає, якъ будуть сваритися, я буду жалітися. Тутъ п'ють горілку и жаренимъ закушують. Частує іхъ молода.

Випивши й закусивши, батько й мати прощаються и йдуть додому.

Ц и г а н щ и на.

(Въ вѣвторокъ).

Хто хоче зъ родні гулять въ весіллі, той прибирається за-здалегідь и за-зиває до себе весільнихъ, а потуимъ уже, якъ обуйдутъ усіхъ, починають циганить. Убираються циганами, циганками, москалями, жидами; иногда зъ чоловіка роблять жуїнку, а изъ жуїнкі чоловіка; чоловіка завивають въ на-мітку; одного роблять церковнимъ старостою й дають єму капшуку зъ дзвон-комъ, а другому—карнавку и йдуть тоді всі до сусідуївъ, до родні и ці-лимъ гуртомъ обийдутъ такъ хатъ тридцять зъ музиками и циганять: ци-гани да москалі крадуть, жиди переводять; а други на церкву да на си-рітскі діти просають. Попереду идуть, просають, а ззаду идуть, крадуть. Все що випросають, обо вкрадуть, несуть до батька молодого. Тутъ все те продають, а туйі, що крадуть да просають, сами-жъ и купують—все переводять на гроші.

Найбільше крадуть муку, гречку, жито, кури й гуси. Курей и гусей не продають, а ріжуть и ідять сами, якъ п'ють горілку.

Перезуївки.

Въ четверъ и п'ятницю приходять до молодого погостівати. Одъ моло-дого йдуть до дружка, а потуимъ до єго брата, дядька и сестри, якъ вона є. Въ усіхъ гостюють чесненько, гарнесенько, не крадуть и не просають уже таємъ, якъ робили въ вѣвторокъ. Молодий и молода ходять зъ нуими, ве-сільними, и гостюють почески. Гостюваннє таке зветься *перезуївки*.

Одклуїнцини.

(Въ суботу).

Въ суботу до молодого и до молодаї батькуївъ збираються всі родичи. Якъ що въ батька синъ жениться послідній, або послідня виходить дочка за-мужъ, то вьють віночъ и надівають на голову батьку, а якъ нема батька—на матіръ. Надіваючи віночъ, говорять до молодихъ дітей: „Щобъ на вась дождали надіватъ такъ, якъ за вами надівають на насъ“. — Спасибі, тато-чку, дякують молодні.

Якъ надінатъ віночъ—гуляють, п'ють и танцюють цілий день.

Гуляючи, уносять въ хату жлукто и ставляють на покуті. „Це, кажуть, у насъ на літо будуть пчоли“. А далі уносять очви снігу и приспівують:

Простівавши, ще гуляють, а потім прощаються: „Прошайтесь, пани родичі, дай, Боже, вікъ довгий“ — і йдуть додому.

Керезъ туйжденъ пуска вінчання молодий зъ молодою везуть до ії батька и матері пероги. Перогуйвъ везеться сіжъ и зовутся вони велики пероги.

136 — 138 (см. прилож.).

Свадьба, записанная въ с. Ждановкѣ, Полтавского уѣзда.

Розглядини.

Молодий отправляется вмѣстѣ съ старостами съ хлѣбомъ и солью до молодої.

Если родители молодої обмѣнятъ хлѣбъ, то этимъ они выражаютъ полу-согласіе, а если нѣтъ — то только благодарятъ за честь.

Мать невѣсты, взявши двухъ человѣкъ, отправляется въ домъ жениха и осматриваетъ его имущество.

Если мать согласна отдать послѣ розглядинъ свою дочь замужъ, то она закусываетъ у жениха, и назначаетъ время, когда тотъ долженъ прислать за рушниками; а если не согласна, то прямо отправляется домой, не закусывая.

Сватаніе.

Женихъ приглашаетъ двухъ мужчинъ женатыхъ въ старости, которые берутъ ржаной хлѣбъ и кусокъ соли и отправляются къ невѣстѣ. По приходѣ въ домъ молодої, одинъ изъ старостъ стучитъ въ дверь три раза кулакомъ.

Отецъ невѣсты ему на это отвѣчаетъ:

— Кали добрі люде, та зъ добрымъ словомъ, то просимо до господи; а коли такъ собі, то вибачайте.

Старости, войдя въ хату, кланяются, кладутъ хлѣбъ и соль на столъ и говорять:—Добри-вечіръ! Дай, Боже, вечіръ добрий.

Женихъ молча стоитъ у дверей.

— А що ви за люде—спрашиваетъ отецъ—и відкіля васъ Богъ принісъ? Чи зъ далека, чи зъ близька? Може ви охотники які, а може вольні козаки?

— Ми люде німецьки—отвѣчаютъ старости—ідемо зъ землі турецької, разъ дома, у нашій землі випала порона. Я й кажу товаришу: що намъ ді-

виться на погоду, ходіть лишень шукати звіриного сліду. Отъ и шішли. Ходили, ходили — нічого не знайшли; ажъ-гульсь! назустрічъ іде нашъ князь (молодого обыкновенно называютъ княземъ), підніма у гору плечі и говорить намъ таки речі: „Эй ви, хлощі, добрі охотники! будте ласкові, покажіть дружбу мені. Трапилася мені куница, красная дівиця. Не імъ, не пью и не сплю одъ того часу, та все думаю, якъ її достати? Поможіть її мені поймати“. Отъ ми й пішли по слідамъ, по всімъ городамъ, а все куниці не знайшли. Отъ якъ у це село війшли, тутъ упіять випала пороша: ми вранці встали и таки на слідъ напали. Вірно що звіръ нашъ та пішовъ у двіръ вашъ, а зъ двору у хату, та й сівъ у кімнату. Тутъ и мусимо єго поймати. Тутъ застраля наша куница. Оце-же нашому слову конець, а ви дайте ділу вінець: oddайте нашему князю куницю—вашу красну дівицю. Бажіть-же діломъ, чи віддасте, чи нехай ще підросте?

— Що за напасть така! — отвѣчаетъ отецъ — відкиля се ви біду таку накликаєте? Дочко, чи чуешъ? Порадь, будь ласкова, що мені робити съ цими молодцями?

Въ это время молода подходитъ къ печѣ и, молча, „пальцемъ колупає печъ“.

— Бачете, люде добрі—продолжаетъ отецъ—чого ви натворили: мене старого зъ дочкою пристидили. Такъ ось-же що зробимо: хлібъ и сіль приймемо, доброго слова не цураємося, а за те, щобъ ви насъ не ликали, що ми передержуємъ куницю, або красну дівицю, васъ повъяземо. Прийшовъ и напиши передъ доладу слово сказатъ. Чи такъ, жінко?

— Роби, якъ знаєшъ: ти—батько и намъ усімъ голова: якъ скажешъ, такъ и буде.

— Що я, то я; а то й ти таки, стара, скажи!

— Та нехай и такъ буде—говорить мати.

Отецъ обращается къ дочери:

— Чуєшъ, дочко? Годі тобі пічъ колупати—давай чимъ оціхъ молодцівъ повъязати. А може и рушниківъ нема? Може нічого не придбала? Не вміла прасти, не вміла шити? Въяжи-же чимъ хочъ, хоть мутузкомъ.

Невѣста идетъ къ сундуку, вынимаетъ оттуда *рушиники* и *хустку* бѣлу, вышитую красною бумагой, кладеть ихъ на деревянную тарелку, ставить на столъ; а потомъ перекладываетъ принесенное изъ тарелки на тотъ хлібъ, который принесли и положили на столъ *старости*. Потомъ кланяется по три раза отцу, матери и *старостамъ*. Послѣ поклоновъ невѣста береть *руши*-

никъ, кланяется и подаетъ его старостѣ; потомъ беретъ другой *рушиникъ* и также съ троекратнымъ поклономъ подаетъ другому старостѣ. Каждый староста, получившій *рушиникъ*, обращается къ отцу невѣсты съ слѣдующими словами:

— Спасибі-жъ батькові и матері, що свою дитину рано будили и всякому добру вчили; спасибі и тобі, дівко, що рано вставала, тонку пряжу пряла и *рушиниківъ* приdbала.

Старости перевязываютъ сами себя *рушинками*; невѣста-же, взявши *хустку*, направляется къ молодому и останавливается въ двухъ или трехъ шагахъ предъ нимъ. *Молодий* подходитъ къ ней, а она тогда затыкаеть ему *хустку* за поясъ.

Послѣ этого жениха и невѣstu сажаютъ *на покуті*. Около невѣсты садятся отецъ и мать; а около жениха—*старости*. Мать сейчасъ-же встаетъ и подаетъ ужинъ, приносить водку и угожасть всѣхъ гостей, раньше приглашенныхъ на этотъ вечеръ.

Когда гости приглашаются сѣсть за столъ, отецъ выходитъ изъ-за стола для того, чтобы подливать икъ водкою, а на его мѣсто и мѣсто матери садятся дѣвицы и поютъ (см. № 20, лит. Б, 25, 30, 38 лит. В, и 74).

Послѣ ужина являются *парубки* и танцуютъ съ *діочатами* до очень поздняго времени. Когда всѣ разойдутся, мать невѣсты непремѣнно сама стелеть постель *молодимъ* „на землі, у хаті“. Жениху необходимо ночевать эту ночь въ домѣ невѣсты.

Сговоры о подаркахъ.

Отецъ молодого прїѣзжаєтъ къ отцу невѣсты для сговора о подаркахъ. Женихъ покупаетъ своей будущей тещѣ чоботи *юхтові*, тестю — поясъ и *шапку смушеву*, сестрамъ невѣсты — если таковыя есть — покупаетъ *красні стёжки*, если-же есть замужняя сестра у невѣсты, то платокъ, теткамъ невѣсты тоже платки.

Невѣста свекружѣ покупаетъ *плахту*, свекру—*сорочку*, *світильщи*—платокъ, себѣ, *молодому* и *боярамъ* покупаетъ на вѣнки *стѣжки*, платокъ для связыванія рукъ во время вѣнчанія, двѣ ложки деревянныхъ—себѣ и *молодому*.

Послѣ этихъ сговоровъ назначается воскресеніе для вѣнчанья—и съ этого времени невѣста ходить въ вѣнчальномъ костюмѣ, только безъ *рушиника*, который она повязываетъ *юпку* (свиту) въ день вѣнчанія.

За два дня до вѣнчанья, то-есть въ пятницу, въ донъ молодого и молодої блюютъ коровай.

Коровай у „молодої“.

Коровай начинается съ утра. Мать невѣсты посыпаетъ родственницу свою или хорошую знакомую, но непремѣнно женщину, просить знакомыхъ *коровай блати*. Женщина, приглашающая гостей бгать коровай, входя въ каждую хату, приглашаетъ гостей такимъ образомъ:

„Добри-день! Просимо на хлібъ, на силь та й на коровай“.

Съ утра сходятся всѣ женщины-гости въ донъ невѣсты; одинъ изъ нихъ *учиняютъ* тѣсто на коровай, другія рѣжутъ лапшу, прянки вѣсять, варену приготовляютъ. Въ середину коровая кладуть 27 варениковъ; а когда тѣсто, назначенное для коровая взойдетъ, берутъ *віко зъ діжсі*, посыпаютъ мукою, овсомъ и просомъ, *щобъ музика співки не вірмъз*, потомъ кладутъ на *віко* кусокъ тѣста и украшаютъ его такъ: по срединѣ ставать два голуба, выдѣланные изъ тѣста, а кругомъ налѣпливаютъ всевозможнаго рода *шишечкъ*. Когда уже окончено украшеніе коровая, тогда въ него съ четырехъ сторонъ втыкаются 4 восковыхъ свѣчи; потомъ берутъ большую восковую свѣчу и прилѣпливаютъ ее къ ножу, положенному на дно *діжсі*, затѣмъ нѣсколько женщинъ берутъ осторожно *віко зъ короваемъ* и накрываютъ *діжсу*.

Кромѣ коровая дѣлаютъ *лежено* (большой калачъ), потомъ дѣлаютъ дѣль большія шишкы, которыхъ послѣ испеченія красятся сурикомъ и назначаются для *молодого и молодої*. Съ этими шишками *молодої* ходять приглашать къ себѣ на свадьбу. Во все время выдѣлыванія коровая, лежено, шишокъ и *камачки* женщины поютъ:

Хвалимо Бога: масляний буде нашъ коровай.

Зелена та дібровонько *),	А рідного та ні одного,
Чого въ тебе яворівъ много,	Порадоньки ні відъ одного:
Зеленого та ні одного,	Усе такі, що напитися,
И листоньківъ не відъ одного?	Та ні кому пожуритися;
Молодая та Марусенько,	Усе такі, що пiti й гуляти,
Чого въ тебе та батьківъ много,	Та ні кому порадоньки давати.

Короваю, короваю,	На дворі місяць ясний,
На столі тебе бгаю —	А на столі коровай красний.

Также поютъ №№ 501, 502 лят. Б.

*¹ См. вар. № 145.

Дружко выметает печь для коровай, а баби-коровайници поют:

Кучерявий пічъ вимітає,
Кучерява въ пічъ заглядає.

Эта пѣсня поется до тѣхъ поръ, пока не будетъ выметена печь. А когда посадятъ коровай въ печку, тогда четыре бабы берутъ діжсу на руки, подносятъ ее до самаго потолка, кружатся съ нею и приговариваютъ: Пічъ наша и проч. (см. № 355 лит. Б.).

Пропѣвши эту пѣсню, ударяютъ діжсою о потолокъ и накресть цѣлются. Это повторяется три раза. Послѣ, когда діжсу оставятъ, мать невѣсты потчуетъ своихъ гостей и даетъ имъ ужинать. Потомъ приходитъ музыка, сходятся парни и дѣвицы и продолжаютъ танцевать до субботы.

Въ этотъ-же вечеръ у молодого тоже приготавляется коровай точно такимъ-же образомъ и съ тѣми-же пѣснями, вставляя только въ нихъ имя молодого.

„Дівичъ-вечоръ“.

Въ субботу утромъ невѣста отправляется до старшої дружки, которая обыкновенно выбирается изъ зажиточныхъ, потому что она должна одѣтъ у недіаллю въ вечерѣ дружчини, то-есть угостить всѣхъ ужиномъ. Дружка вмѣстѣ съ невѣстой идетъ скликать діечатъ; а потомъ уже всѣ дѣвицы идутъ къ невѣстѣ одѣватъ ее. Невѣста надѣваетъ красные сапоги, плахту, червону попередницю (запаску); если лѣтомъ — то надѣваетъ шерстянную или ситцевую юпку (свиту), пошитую до пѣти піль (усиківъ) и кругомъ обшитую чорнымъ бархатомъ, (зимою — кожушанку) и подвязывается рушникомъ, по концамъ котораго вышиты орлы; на шею надѣваетъ очень много намиста, если богатая невѣста, кроме того надѣваетъ и добре намисто (коралы), и дукачи.

Голову повязываетъ шолковыиъ платкомъ, обматывая его такъ, что верхняя часть лба и затылокъ закрыты, а остальная часть головы, темя — остается непокрытою. Поверхъ платка невѣста надѣваетъ искусственные цвѣты. Если у ней есть отецъ или мать, то коса заплетается и въ конецъ косы вплетаютъ очень много лентъ (кісниківъ); а если круглая сирота, то коса расплетается и только около затылка перевязывается лентами; если у невѣсты одинъ только отецъ или одна мать, то коса расплетается только до половины.

Къ головному платку съ правой стороны прикалывается вѣнокъ, сплетенный изъ ленты. Старшая дружка одѣта также, какъ и молода, только безъ вѣнка. Когда уберутъ молоду, старшая дружка заворачиваетъ въ цвѣтной

платокъ шишку, окрашенную сурикомъ, и тогда *молода*, въ сопровождении *дівчатъ*, отправляется просить гостей на свадьбу. Она идетъ впереди, а *дівчата*—позади и поютъ (см. № 138, лит. А, 194 и 196).

Молода съ двумя *дружками* входитъ въ хату, а остальные оставатъ на дворѣ; *старшая дружка* кладетъ на столъ красную шишку, а *молода* кланяется и приговаривается:

— Просивъ батько, й мати, и я прошу на хлібъ, на сіль та й на ве-
сілля, хлопцівъ у бояре, а дівчатъ у дружки.

— Спасибі, прибудемо! — отвѣчаютъ обыкновенно на это хозяева.

По уходѣ изъ хаты *молодої*, хозяинъ отдаетъ обратно *старшій дружки* красную шишку. Пригласивъ гостей, *молода* возвращается домой, гдѣ *дружки* сейчасъ-же приступаютъ къ *ильци*. Онѣ идутъ въ садъ и вырѣзываютъ вишневую вѣтвь, которую приносятъ въ сѣни и втыкаютъ въ ржаной хлѣбъ. Потомъ перевязываютъ *ильце* красною лентою и на каждой *илечці* (вѣточкѣ) прицѣпляютъ пучки калины и колоски ржи; стволъ *ильци* обвертываютъ бѣлою бумагою, красною и т. п. При этомъ, поютъ (см. № 99 лит. Б).

Потомъ *старша дружка* входитъ въ хату и говоритъ:

— Пане старосто и підстаросто! Благословить це гільце на стіль по-
ставить!

— Боже благослови! — отвѣчаетъ староста.

Послѣ этого *дружки* вносятъ *ильце* и ставятъ его на столъ; *молода* подчутиетъ *дружоковъ* водкой, онѣ закусываютъ калачомъ; затѣмъ *молода* садится *на покуті*, а *дружки* около нее съ правой стороны, а съ лѣвой сто-
роны садятся гости. До ужина *дружки* поютъ (см. № 152, лит. Б, 160,
171 лит. А и 286).

Послѣ пѣсень подаютъ ужинъ, за которымъ слѣдуютъ сейчасъ же танцы;
а послѣ танцевъ расходятся домой.

Тоже самое происходитъ и у молодого.

Вѣнчанье.

Въ воскресенье утромъ женихъ, взявъ благословеніе у своихъ родителей, отправляется со всѣмъ поѣздомъ къ невѣстѣ. Отецъ и мать невѣсты встрѣ чаютъ жениха съ хлѣбомъ, солью и съ иконой; когда его поблагословятъ, онъ входитъ въ хату. Въ хатѣ невѣста *обдарює*; а послѣ этого отправляются въ церковь.

Послѣ вѣнца женихъ отправляется въ свой домъ, а невѣста—въ свой; ихъ встречаются съ хлѣбомъ-солью и обсыпаютъ рожью.

Въ то время, когда молодые въ церкви, дома приготавляется столъ. Столъ покрывается бѣлою скатертью и посерединѣ его ставится *гільце*, къ которому прикрѣпляются четыре восковыя свѣчи, коровай, леженъ, *калачі*, двѣ бутылки водки, перевязанные красными лентами, двѣ ложки, которыхъ тоже перевязаны красною лентой, *холодецъ* въ мискахъ, деревянная тарелка, на которой лежитъ вѣнокъ молодого.

Послѣ обѣда (мы уже прежде сказали, что новобрачные изъ церкви идутъ особо; каждый изъ нихъ идетъ въ домъ своихъ родителей, гдѣ и обѣдаетъ). Молодая садится на *посаді*, возлѣ нее съ правой стороны садятся дружки и поютъ слѣдующія пѣсни, до тѣхъ поръ, пока не пріѣдетъ женихъ (см. №№ 708, 712, 714, 715, 716, 717, 718 лит. А, 720 лит. В, 728, 731, 732, 745, 747, 746 и 751).

Рано, рано де зозуленъка
Гніздечко звиває, ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ неї облітає.
Рано, рано де зозуленъка
Гніздечко звиває, ранесенько,
Тамъ да Марушка віночокъ звиває.
Рано, рано де Марушка віночокъ звиває, ранесенько,
Тамъ Иванко кругомъ двору обізажає—ранесенько,
Ta въ тестівъ двіръ заглядає.
Рано, рано да Маруся віночокъ звиває, ранесенько.

Родители молодого благословляютъ его иконою, хлѣбомъ, солью и обсыпаютъ овсомъ. Затѣмъ женихъ отправляется съ своимъ поѣздомъ къ невѣстѣ. *Світлика* молодаго беретъ пучокъ *vasильківъ*, втыкаетъ въ середину три большихъ восковыхъ свѣчи и перевязываетъ все виѣсть красной лентой.

Поѣздъ єдетъ и все время поетъ, пока не приблизится къ воротамъ невѣсты, пѣсни (см. №№ 661, 676 лит. А и 834).

Когда женихъ пріѣдетъ къ дому *молодої*, то ворота запираютъ и его непускаютъ; женихъ старается ворваться во дворъ невѣсти, а когда ему это не удастся (что обыкновенно бываетъ), то онъ покупаетъ водку и тогда уже свободно входитъ въ ворота. Дружки при этомъ поютъ въ хатѣ (см. №№ 851 лит. А, 875, 876 лит. Б).

Въ это время теща беретъ *кухоль*, наполняетъ его овсомъ, житомъ и просомъ, и вынесши на дворъ, высипаетъ *молодому* подъ ноги, а дружко

перебрасываетъ кухоль черезъ хату. Теща потомъ надѣваетъ кожухъ иѣхонъ снаружи и три раза подступаетъ къ молодому, желая его испугать. Затѣмъ дружко идетъ въ хату и покупаетъ у старшої дружки вѣнокъ, который лежитъ на тарелочкѣ, и отдаетъ ей свашицї, которая пришиваетъ молодому на дворѣ. Когда вѣнокъ пришьютъ, дружко и молодой входятъ въ сѣни; дружко оставляетъ молодого въ сѣнахъ, а самъ идетъ въ хату, гдѣ обращается къ старостамъ съ слѣдующими словами:

— Кланяўся сватъ сватові, а сваха свасі, буяринъ дружці, а князъ молодій. Підстаросто и пане старосто, благословить князя молодого въ хату ввести. Староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“ (Какъ первый, такъ и юскладній возгласъ старости повторяется три раза).

За третимъ разомъ свашка подаетъ дружкові рушникъ, дружко перевязываетъ имъ самъ себя, отправляется въ сѣни за молодымъ и вводить его въ хату. Женихъ, не сбрасывая шапки, идетъ въ хату и останавливается возлѣ стола. Брать молодой становится на лаву, береть въ руки палку и держитъ ее надъ головой своей сестры; съ другой стороны невѣсты стоятъ староста на лавѣ и держитъ въ рукахъ тарелочку, на которой стоитъ рюмка воды и пряникъ.

Молодой покупаетъ себѣ доступъ къ невѣстѣ у своего шурина, бросы на тарелку старости деньги. Если шурину покажется мало, то онъ начинаетъ палкой ударять въ потолокъ, пока женихъ не дастъ ему желанной суммы. Въ это время дружки поютъ:

Ти, братіку, не лякайся, *)	За три за чотирі,
Ти, братіку, постарайся:	За два золоті.
Не продавай сестри	Гроші тобі—слина,
За три, за чотирі,	Брату сестра мила.

Когда молодой войдетъ въ хату, тогда невѣсту покрываютъ платкомъ. Послѣ продажи братьевъ невѣсты выпиваетъ рюмку воды, которая стояла на тарелкѣ у старости, береть тамъ-же деньги и уходитъ; а дружки сейчасъ-же поютъ:

Татаринъ братиѣ, татаринъ,	За три, за чотирі,
Продавъ сестрицу за таліръ...	За два золоті.

Послѣ покупки невѣсты, женихъ заходитъ за столъ и садится возлѣ нее, снимаетъ съ нее платокъ; возлѣ молодого садится свитилка, зажигаетъ

*) См. вар. № 935.

свѣчи, которые были въ василькахъ, и держать ихъ въ рукахъ. Когда всѣ усадутся, тогда свашка входить съ рѣшетомъ и поетъ:

Решето тараточе, *)	Одъ князя молодого,
Та чого-сь воно хоче?	Одъ кониківъ вороненъкихъ,
Срібного, золотого	Одъ боярівъ молоденъкихъ.

Женихъ бросаеть нѣсколько копѣекъ въ рѣшето, что дѣлаютъ по его примѣру и другіе; а въ это время дружки поютъ пѣсни (см. №№ 944, 947, 950 и 952).

Дружко береть тарелочку, кладеть на нее пряники и даетъ присутствующимъ, говоря: „Одъ пана молодого, одъ пані молодої подарокъ“. Во все время раздачи подарковъ дружки поютъ (см. № 993 лит. А).

Когда дарять свашокъ платками:

За хатою липа	Підіть обдеріте
Золотомъ оббитая,	Дружечокъ подаріте.

Во время этой пѣсни молодая „виплітус“ изъ косы ленты и даритъ ихъ дружкамъ; а староста кладеть на тарелку шапку и поясъ и подносить отцу невѣсты, говоря: „Приймайте, батько, поясъ и шапку отъ князя молодого“. Потомъ онъ подходитъ къ матери невѣсты и подносить ей въ даръ отъ молодаго чоботи, платокъ и пряху, сдѣланную изъ тѣста, говоря при этомъ: „Приймайте, мамо, подарки одъ князя молодого“.

Получивъ подарки, мать перевязываетъ чрезъ плечо платокъ, надѣваетъ только что полученные сапоги, подымаетъ пряху вверхъ, кружится и поетъ (см. № 991 лит. А).

Затѣмъ мать невѣсты подчуетъ всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ водкой; дружко-же подходитъ къ старостѣ и кричитъ: „Пане старосто и підстаросто, благословить князя молодого на прогулки вивести!“

На этотъ возгласъ староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“

Получивъ благословеніе, дружко береть хустку и подаетъ ее молодому, который берется за нее и идетъ за дружкомъ „на прогулки“. Невѣста идетъ вслѣдъ за молодымъ. По выходѣ на дворъ, женихъ и невѣста подходятъ къ музыкантамъ, которые въ это время играютъ исключительно для молодыхъ. Невѣста пройдется нѣсколько разъ подъ музыку, но, впрочемъ, не выбивая тропака, „щобъ у свекрухи горшки не бились“, а молодой стоять—ему нельзя танцевать. Погулявъ немного, они опять возвращаются въ хату,

*) См. вар. № 1003.

гдѣ за столомъ занимаютъ свои прежнія мѣста и начинается обѣдъ. За обѣдомъ дружки поютъ (см. № 794).

Свашки, отстивая бояръ (см. № 792).

Дружки, отвѣчая (см. № 793).

Свашки, поютъ (см. № 795).

На этотъ же голосъ дружки отвѣчаютъ (см. №№ 796, 767 лит. Б).

Сващки на тотъ же голосъ (см. № 799 лит. Д).

Дружки отвѣчаютъ тѣмъ же самымъ голосомъ (см. № 799 лит. В.).

Обѣдъ оканчивается. Дружки и бояри идутъ въ гости къ старшей дружкѣ. На пути поютъ (см. №№ 1112, 1119).

Всѣ входятъ въ хату *старшои дружки* и начинаютъ вторично обѣдать.

Послѣ обѣда возвращаются назадъ къ молодой уже безъ пѣсень и садятся опять по своимъ мѣстамъ. Мать невѣсты складываетъ на возъ приданое своей дочери; а въ это время *свашки* и *дружки* въ хатѣ поютъ:

Брала Маруся лёнъ, лёнъ, *)
Виганала дружечокъ вонъ, вонъ.

На що-жъ нась збирати,
Якъ нась виганати?

И пѣсни (см. №№ 1101, 1111 лит. А, 1153 лит. В, 1158).

Дружко начинаетъ дѣлить коровай.

Первый отрѣзанный кусокъ подносится *молодимъ*, которые во время дѣлжа коровай сидѣть за столомъ; остальные куски раздаются по старшинству всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ, начиная съ отца и матери невѣсты. Самая нижняя часть коровай — *спідка* принадлежитъ музыкантамъ. Дружки и свашки, на мотивъ выше описанной пѣсни, поютъ (см. № 1053).

Послѣ этого *дружки* отправляются по домамъ, потому что народный обычай не позволяетъ дѣвицамъ оставаться въ домѣ *молодой* послѣ захода солнца (а въ это время солнце уже на закатѣ). *Музыка* входитъ въ хату и начинаетъ играть что нибудь печальное; *свашки* разстилаютъ кожухъ, на который становятся молоді и кланяются отцу и матери. (На кожухѣ стоять для того, „щобъ багаті були“). Родители благословляютъ ихъ; а когда *млада* выходитъ изъ хати, *свашки* поютъ (см. №№ 1205 лит. А, 1206, 1145 лит. З).

Дружко и староста выносятъ на дворъ *діжсу*, насыпаютъ въ нее жита и поютъ: Старий діду, стара бабо (№ 1166).

Послѣ этой пѣсни сейчасъ-же подаютъ лошадей, на которыхъ поѣдутъ

*) См. вар. 1124.

молоді въ домъ жениха. Лошади украшаются красными лентами; а если *молоді* отправляются въ домъ жениха на волахъ, то кромъ красныхъ лентъ, ихъ рога обклеиваются золотою бумагой. *Молоды* садится на свою повозку вдвоемъ съ *молодимъ*. Она держитъ въ рукахъ хлѣбъ и гильце, а *молодий* — образъ. На другія же повозки садятся *свашки*, бояре, музика и поѣздъ отправляется до *молодого*, салютуемый иногда выстрѣлами. Во время поѣзда, *свашки* поютъ (см. № 1203 лит. В, 1228 и 1230).

Когда поѣздъ подѣзжаетъ къ воротамъ *молодого*, на дорогѣ зажигаютъ куль соломы, черезъ который *молоді* должны перѣѣхать. Отецъ и мать *молодого* встрѣчаютъ ихъ съ хлѣбомъ-солью, образомъ и обсыпаютъ ихъ житомъ, „щобъ життя хорошо було“. *Свашки* поютъ (см. № 876 лит. Б, 1243).

Молодые входятъ въ хату, ихъ сажаютъ за столъ; а въ это время, когда молодые сидятъ за столомъ, *свашки* вносятъ сундукъ, а *бояри* — постель въ комору и сами ее стелютъ. Потомъ *свашки* раздѣваютъ *молоду* и затѣмъ уже, раздѣтая, она отправляется въ комору спать. Послѣ часоваго сна она, вмѣстѣ съ *свашками*, выходитъ изъ коморы.

Свашки поютъ (см. № 1346 лит. Д).

Невѣста по прїездѣ въ домъ своего жениха, надѣвается на свекра рубашку, а на свекровь — плахту, которые въ этихъ костюмахъ танцуютъ. *Молодому* даютъ очіпокъ, который онъ долженъ надѣть своей невѣстѣ. Очіпокъ этотъ невѣста сбрасываетъ съ головы и бросаетъ къ порогу два раза; а за третімъ разомъ надѣваетъ.

Послѣ этого всѣ присутствующіе на свадьбѣ пьютъ *варену* и ложатся спать. При этомъ, если невѣста „дівуючи, не згубила віончка“, то свекровь даетъ ей половину той *плахты*, которую получила отъ нес-же въ подарокъ; а если наоборотъ, то свекровь не даетъ ей ничего, говоря: „ти не стойшъ того, щобъ тобі плахти дать“.

Понедѣльникъ.

Утромъ *дружко* и *староста* крадутъ у *молодої* попередницио, которую долженъ потомъ *молодий* выкупать. Невѣста, вставъ съ постели, одѣвается и идетъ по воду, которую потомъ подносить умываться *свѣкрові*. Когда онъ умоется, молодая ему даетъ свой *рушиникъ* вытереться и потомъ вѣшаетъ его възлѣ иконъ. Если есть близко церковь, то *молодихъ* ведутъ скрывать, а если церкви вблизи нѣть, то ихъ ведутъ для этой же цѣли къ колодцу и тамъ они сами скрываются. Скрываются возлѣ колодца слѣдующимъ

образомъ: накрываютъ платкомъ молодого и молоду; покрытые они должны умыться, и потомъ вытереться тѣмъ же самимъ платкомъ, который прикрываетъ ихъ головы. Если молода не потеряла своей дѣственности (віночокъ) до вступленія въ бракъ, то ее отъ колодца ведутъ съ краснымъ флагомъ, который несетъ старший дружко, а свашки несутъ шишку, украшенную пучками балины и поютъ (см. № 1427).

Ой брехали—говорили люде,
Що зъ нашої та Марусі буде,

Вона гарна, гарнісінька,
Якъ рожа повненька.

Потомъ молодые отправляются съ визитами и когда подходятъ къ чай либо хатѣ, то свашки поютъ:

Ой у налпого пана
Сребряная брама,

Золоти одвірки—
Дасть намъ панъ горілки.

Вошедши въ домъ, староста отъ лица молодыхъ даетъ пряникъ и хустку хозяину дома, а молодые кланяются хозяину три раза въ ноги. Послѣ чего хозяинъ угощаетъ гостей.

Когда визиты кончены, молодые возвращаются домой, садятся за столъ и обѣдаютъ. Во время обѣда молодой и молода „частуютъ гостей“, а гости необходимо должны имъ что нибудь подарить. Родъ жениха дарить невѣсту, а родъ невѣсты дарить жениха. Если кто дарить молодымъ теленка, то всѣ кричатъ, какъ теленокъ: „бу! бу!“, а если овцу, то кричать какъ овца—бе!.. и т. п.

Во время обѣда дружко дѣлить коровай молодого.

Послѣ обѣда всѣ отправляются въ домъ невѣсты и тамъ опять обѣдаютъ и ся родъ дарить жениха. Къ вечеру отправляются всѣ опять въ домъ жениха. Свашка, свати и дружко везутъ тещу въ шинокъ, а женихъ долженъ ее выкупить. Затѣмъ начинается въ шинкѣ кутежъ; послѣ котораго молодые, возвратившись домой, ложатся спать.

Вторникъ.

Во вторникъ свашки, старости и бояри переодѣваются цыганами, дѣлаютъ складчину и гуляютъ уже сами, безъ участія молодыхъ.

Свадьба, записанная въ м. Гостомлѣ, Киевскаго уѣзда.

Батько зъ двома сватами йде сватать дівку, а синь єго, парубокъ, стоить підъ вікномъ и слухає. Йдучи, беруть хлібъ, дробокъ соли и кварту горілки. Увійшовши въ хату, кажуть: „Добри вечоръ вашъ. Тутъ десь наша лисичка (або тедичка) забігла до васъ у двіръ, треба пошукуватъ“. Імъ одказують: „Здорові, — шукайте!“ Свати шайдуть, найдуть дівку и приводять у хату. Якъ що вона хоче вийти за-мужъ, то буде колупатъ коменъ, гризти платокъ и пальцами перебіратъ. Отъ свати вже й догадуються. А якъ що дівка не хоче вийти — заразъ плаче и утікає. Якъ же вона уже согласна, то ссылається на батька й матірь — ті соглашаються.

Мати вносить изъ бодні платки и дає сватамъ, а свати объ цімъ дають звістку матері молодого. Вона приходить сюда и молодого вводять у хату, єго зъ молодою заставляють кланяться перше Богу, а після батькові й матері молодої, котрі разомъ — благословлять іхъ хлібою и силлю, а потімъ кланяються батьку й матері молодого и цілують ихъ ноги; вони благословлять тожъ. Свати й стари остаються и тутъ пьють горілку, а молоді удвохъ идутъ на вечірки, и тамъ пьють горілку зъ хлонцями и дівчатами. На другий день сосіди, що були на сватанні, просять іхъ до себе на чарку, а якъ сватъ у цему селі, то й сватъ кличе, а якъ въ іншому, то вінъ, не кликавши до себе, прогулює тутъ, у батька молодої, днівъ два або й три.

Неділь черезъ три назначають весілле. Въ суботу буває дівичъ-вечоръ. У це времне молодий підносить молодій чоботи на тарілці и у чоботи накида бубликівъ и оріхівъ, а бояринъ підносить устілки. Молодихъ заразъ садовлять за стіль и частують. Дружки й бояри садовляться тожъ. Якъ посадовляться, то тоді начинають пришивати молодому на шапці квітку, співаючи:

Я швачка зе Львова,	Въ мене пучки тоненькі, —
Въ мене хорошая мова,	Не школа мені дати
Въ мене ручки біленькі,	Квітки пришивати *).

Дружко кладе на тарілку семигривенникъ грошей. Молода бере гроші и кладе шапку. Дружка бере шапку и надіває собі на голову, приспівуючи:
Поглянь, зятеньку, на мене, **). Шостакъ не шостакъ —
Крацій я козакъ одъ тебе; Гривень шість,
Да на мені шапочка — ковшечокъ, Я тобі, зятеньку, рідна свість;
Готуй, зятеньку, шостачокъ!

*) См. вар. № 389, стр. 191—193.

**) См. вар. № 396, стр. 195.

Пришивши квітку молодому, дружки вьуть ильце и спивають:

Благослови Боже, Се ильце звити,
Пречиста госпоже, Сей домъ звеселити.

Извивши ильце, спивають (см. № 124, 125, 126, 131 літ. Д).

Мати молодої дає старшій дружці пляшку горілки. Горілку тую п'ять відять капусту и спивають (см. № 56 л. В) *).

Якъ немає въ суботу музики, то погуляють трохи и йдуть до дому — проти неділлі довго не гуляють.

На другий день молодята идуть въ церковъ на утредню різно. Якъ немає въ тому селі, де бува весілле, церкви, то йдуть зъ вечора, щобъ посніть до утредні. Йдучи, весільні співають:

Ивана мати родила, **)	Зорою підперезала
Місяцемъ обгородила,	Дай до шлюбу випроважала.
Ой дай, мати, шубу,	Намъ піпъ руки звяже,
Шідемо до шлюбу;	Усю правду скаже.

Въ церкви вистоять утредаю и на службі Вожій вінчуються. Молодому держить вінець старший бояринъ, а молодій — дружка.

Повінчавшись, идуть зъ церкви, спиваючи (см. № 172 літ. Г, 695 літ. Г, 700, 701, 713 літ. Е, 722 літ. А, 733 літ. І, 734 літ. Б, 740, літ. А, 744 літ. А, 754 літ. Б)

Не вій, вітре, у розі —	По червонимъ поясу:
Повій по дорозі,	Розстелимъ по колосочку,
Розмай косу росу	Розберемъ по волосочку.

Ой коню нашъ сиви ***),
Чи чуєшься ти на силу?
Чи звезешь нашу княгиню
Та на тую гіроньку крутиую,
Да у тую церковку Святую?
А въ тій церковці святий Спась

Звінчавъ діточокъ одно-літочокъ
Въ одинъ часъ.
Якъ не будешь піпоньку вінчати,
Будуть твої кудроньки трещати;
Якъ лютий морозъ на дворі,
Такъ твої кудроньки на голові.

Въ це времінє коровайниці у молодого печуть „коровай“. Їхъ просять мати молодого; вони йдуть и несуть зъ собою хлібъ и муку. Коровайниці миють руки и благословляються місить коровай. Якъ вінъ изийде, то тоді

*) См. вар. № 1120 и 1159.

**) См. вар. № 821, стр. 316.

***) См. вар. № 1146, стр. 404.

ліплять и співають (см. № 487 літ. Е, 491 літ. Г, 501 літ. И, 503, 506 літ. Г, 533 літ. В, 546 літ. А, 574 літ. А)

Самъ Богъ денде місіть,
А Пречистая світить,
А янголі воду носать,
Господа Бога просасть.

А теперъ же въ насъ да зрадостя:
А пічъ наша да бика привела,
А припічокъ да телушечку,
А запічокъ—єгнушечку,
А кочерга да яець нанесла,
Ступа на яйцахъ сиділа,
А лисиця хвостомъ вертіла,
А помело кудкудакало.

На коровай наліплюють чотирі бочонки зъ тіста, чотирі голубці, чотир вареники зъ сиромъ и четверо яець; кругомъ коровою накладають шишки. Після того місять изъ житнї мукі коржъ, посыпають ёго овсомъ, кладуть на єму коровай, запалюють по бокахъ чотирі свічки зъ воску и садовлять въ пічъ. Якъ посадять въ пічъ коровай, то тоді беруть діжу, въ который було тісто для коровою; — беруть діжу въ шестехъ и піднимаютъ її на рукахъ вгору, приспівуючи:

Піть на сохахъ,
А діжа на рукахъ;
Помилуймося,
Хто кому радъ.
Поцілуймося,

Після цѣго сідають за стіль випить и закусить.

У молодої печуть коровай тоді-жъ, якъ и въ молодого — въ неділю въ ранці, и співають такоже саме.

Випивши й закусивши, ждуть молодихъ зъ церкви. Батько й мати молодого стоять у хаті коло порога зъ горілкою. Якъ молодийувийде зъ молодою, то іхъ частують; вони або п'ють, або виливають назадъ себе. Потімъ садовлять ихъ за стіль, співаючи (см. № 3).

А якъ що молода сирота, дає співають іншу (см. № 5).

Умісті зъ молодими сідають и други и начинають обідати.

За обідомъ до капусти співають:

Черезъ садъ гуска летіла и т. д.

Пообідавши, виходять изъ-за стола и співають (см. № 803 літ. Д).

А якъ проспівають цю пісню, тоді трохи потанцюють и расходяться: молодий иде просити свахъ, а молода — приданокъ; мати просить молодежі, щобъ вона поїздъ обшила. Молодиці входять въ хату и кажуть: „Пані-староста, пані-подстароста, благословіть поїздъ обшить!“ Вони одоказують: „Богъ благосло-

вить—разъ, и въ другой разъ, и въ третій разъ". Молодиці обривають ізъ
ильця квітки и пришивають до шацьокъ, співаючи:

Я швачка зе Львова... (и т. д., якъ и співали).

У вечері молода сідає за стіль вечерять; дружки зъ нею. Якъ поїдатъ
усе те, що імъ подадуть на стіль, співають (см. № 1096)

Ой боромъ, боромъ боровиною *), „Я не одчинюся — батька боюся".
Ой хто жъ то іде вечориною? — Не бійся отця, да бійся мене молодця;
Ой іде, іде Иванко п'яни, Батькова гроза, якъ літняя роса,
— Одчинай, Мар'є, я твій кохани. А мої пригрози, якъ люті морози.

Не куй, старосто, золотого ножа,
Та підкуй, старосто, вороного коня.
Будемо іхати боромъ кам'янімъ,
Біръ буде шуміти, камень буде дзвеніти;
Якъ зачуто люде, то намъ слава буде,
Якъ зачує Маруся — намъ слава буде,
Якъ зачує сванечка — намъ буде славочка.

Переспівавши, ждуть молодого зъ дому.

Молодий проїжджє, або приходить, и остановлюється коло ворітъ у молодої.
Ti, що зъ нимъ идуть, співають:

Крийся, зятю, крийся, Насъ тутъ небагато:
Да въ хату просися! Четверо, да п'ятеро, да всіхъ дев'я-
Пусти, свату, въ хату, теро.

Поїжданъ молодого и єго самого молодіжъ, що стоїть зъ другого боку
ворітъ, въ двіръ не пуска. Тоді дружки пов'язують іхъ рушниками; вони і
пustять.

Уходять у хату. Молода сидить на покуті и, нахилившись надъ столомъ,
прикривається платкомъ. Дружки співають:

Летівъ чорний воронъ, Що ви тута уживаєте?
За вдавъ дружкамъ соромъ: Гляньте ви на Бога
Чи ви дома да не маєте, Да напийтесь дома.

Іхъ (це поїжданъ молодого зъ нимъ) стрічають на порозі зъ свічкою; вони
ї собі тежъ зъ свічкою проти тіхъ, співаючи:

Кремень, кремень! ой, дай-же намъ огню
Свічи засвітити,
Цей домъ звеселити.

*) См. вар. № 1094.

Потімъ свахи цілються и приспівують:

Да до мене, сванечко, до мене,
И въ тебе свічка и въ мене.
Зложимо свічечки докуци,
Зведемо дітей до хати.

Поцілуймося, свашко,
На сінешнимъ порозі,
На лютому морозі.

Молодий, увийшовши въ хату, сідає за стіль коло молодої и щілус ії.

Вона тоді підводиться и розкриває платокъ. Въ те времне співають:

Івану свиней не пасти,
А Мары не заганяти,
Бо вміє вінь цілувати.

За стіль сідають всі, скілько поміститься; п'ють по чарці горілки и закушують. Тоді заразъ вносять коровай, а на єму очіпокъ и намітку. Співають (см. № 1005 лит. Б и 1048).

Переспівавши, ділять коровай. Его роздає дружко.

Розділивши коровай, починають скривати молоду: одна родичка молодої а друга молодого беруть и розплітають молодої косу, приспівуючи:

Розплітала мене дядина нежалосливая;
Сестра принялася, слезами облилася.

Дружки надівають очіпокъ и, надіваючи, співають (см. № 1039).

А якъ надінутъ очіпокъ, то тоді ведуть молодихъ у комору вечерать и співають (см. № 1077).

Повечеравши,—молоди въ коморі, а стари въ хаті—випроважають молодихъ до молодого. Родня молодого, що пришла зъ нимъ, и родня молодої идуть всі до молодого зъ молодятами. Якъ випроважають, то родня молодого співа (см. № 1157).

Тоді бояри забірають усе придане молодої на візъ, сідають на єго сами и ідуть.

Якъ що у молодихъ есть візъ и коні, то молодий сажає молоду на візъ, а тоді й самъ сідає; іхъ укутують радномъ. Батько бере хлібъ и, перейшовши три рази ворота, співа вмісті зъ другими:

Розступітесь, вороги,
Не переходьте дороги;
Нехай перейде Господь самъ

И наша ненъка старенька,
Щобъ була доленька щасливенька.

Після цёго ідуть.

Якъ забачать зъ двору молодого, що іде вже молодий зъ молодою то

кладуть у воротахъ огнь; вінъ той огнь переїжас. Передъ порогомъ ста-
новлять діжу, кладуть на єй хлібъ и сіль. Изъ хати виходять стари й кажуть:

Тупу, тупу коло діжечки, Чи сироіжечки брати,
Навідала сироіжечки. Чи невістку витати.

Молодяты беруть и ведуть въ хату. Тутечка всі стоять, а молодихъ са-
довлять за стиль и, якъ вони сядуть, дають імъ по кусочку хліба, наза-
ваного медомъ, співаючи:

Бреди, Мар'єчко, бреди, Високо піднімайся,
Не бійся холодної води; Зъ сорома викупляйся.

Якъ поідять вони хлібъ зъ медомъ, то тоді ведуть ихъ въ комору. Зъ
молодої скидають ту сорочку, що вона ходила цілий день, и надівають на єї
другу — білу. Въ коморі молода скидає зъ молодого чоботи; вінъ роздягається
и тоді сплять.

Покіль молодята сплять у коморі, свахи все ждуть іхъ підъ дверми, вночі
молодий изъ середини комори стукає. Свахи входять въ комору, беруть со-
рочку и несуть, радіючи, въ хату. Молодята сдагаються и йдуть тежъ у хату.
Увійшовши, кланяються батьку й матері, а ції благословлять іхъ и дякують
молодій за честь. Молода, подававши всімъ значки изъ стінжки, йде зъ мо-
лодимъ вп'ять у комору спать. Сорочку тую, що свахи внесуть въ хату,
заразъ беруть, завертають її въ узоль, кладуть туда хлібъ, жито и горіху
и одсилають до старихъ молодої. Після того жонки й чоловіки починають
танцювати и, обойшовши тречи кругомъ стола по лавахъ зъ музикою, п'ять
варену. Попивши варену, дружкі забірає всіхъ весільнихъ до себе погудати.

На другий день мати молодої ходить по селу и скликає перезваниковъ.
Хто заможній изъ прошеннихъ, той бере де-що для подарківъ зъ собою
и йде. Молодий зъ дружкомъ біжить до матері молодої и несуть вареники,
звязані по парі. Оддавши вареники, молодий забірає тещу підъ руки и веде
до себе. Тоді співають:

Ой, зять тещу просить,
Въ рукахъ шапку носить:
— Моя тещенько, моя голубонько,
Да прошу-жъ я тебе,
Ходімъ до мене;

А есть у мене
Три бочечки,
Три барилечки,
Да солодкого меду —
Просимо въ беседу.

Мати молодої йде до молодого. У єго тоді п'ють да й п'ють. Тоді вже
немає ні якого порядку, а гуляють часомъ и цілу неділю.

Свадьба, записанная въ с. Лугинахъ, Овручского уѣзда,
Волынской губерніи.

Свати идутъ сватать дівку у суботу ввечері и несутъ зъ собою хлібъ, сіль и горілку. Сватами бувають: дядько, батько хрещений, братъ—якъ юнъ жонатий. Якъ прийдуть підъ хату свати, то стукають въ двері и кашуть:

— Одчиніть, пустіть насъ трохи підпочуватъ, бо ми люде подорожні, зъ дороги збились и не знаємъ куди ити дальшъ. Оце слава Богу, що добились до вашої хати. Іхъ пустять у хату. Вони заразъ хлібъ, сіль и горілку ставляють на стілъ. Дівчина заразъ тікає до сусідъ. Сівши на лаві, свати начинають:

— Дайте-жъ намъ воза (чарки бъ то), то ми вип'ємъ по чарці, та пустіть насъ переноочуватъ.

Батько, якъ хоче отдать, то каже:

— У насъ хата тісна —нігде васъ усіхъ тутъ положитъ, ідіть собі у другу хату. А якъ же не хоче отдать, то заразъ одкаже:—Беріть собі свій хлібъ и сіль, та ідіть собі зъ Богомъ.

Свати більше всего приходять три рази и за третімъ разомъ уже скликають людей на змовини. Приходить вся родня, часомъ приходять и чужі. На змовинахъ не буває ни дівокъ, ни парубківъ. Якъ зберуться и начнуть горілку пить, то свати кажуть:

— Дайте-жъ намъ значки, щобъ люде знали, що ми уже висватали. На змовини зкликає дівка зъ дружкою, старого и малого, знакомого и чужого, кланяється и каже:

— Просивъ батько и мати, и я просю на хлібъ, на сіль, на змовини.

Сватівъ частує горілкою тютка и обмотує чарку платкомъ, п'є горілку и бере собі за поясъ платокъ (значокъ).

Черезъ тиждень буває сватанне. Молодого мати пече пироги, а молодий купує для княгині (молодої) подарки; це все разомъ завязують въ хустку и несутъ до молодої. Молодий підносить своїй молодій на тарільці чоботи, а пироги кладе на стілъ. Цю хустку зъ пирогами молодий принесъ матері молодої. Батько и мати молодого сідають середъ хати на ослоні. Дядько бере молодого за платокъ, підводить къ батькові, той кланяється три рази, просить благословенія; єго благословляють и вінъ іде тоді за стілъ. Такъ само

и молода своїмъ батьку и матері кланяється и вони благословляють її. Потімъ молода кладе на тарілку платокъ и ставить чарку и п'є до молодого. Вона повинна назвати єго на ім'я. Молодий п'є, бере платокъ, а на тарілку кладе гроши молодий. Молода тоді сідає, а дівчата співають (см. № 44).

Якъ иде молода за стіль, то співають (см. № 3).

Якъ батько або мати п'є до молодої горілку (см. № 51).

Якъ вона не плаче, то співають (см. № 49).

Якъ ще не плаче, то співають (см. № 50).

Якъ вилазять изъ-за стола и идуть гуляти (см. № 60).

Гулять идуть одні дівчата, а родня остается въ хаті и сідає коло стола. На другий день — у неділю — кожне изъ молодихъ иде до церкви особше. Якъ ото випроводять молодихъ, то заразъ захожуються робити коровай. Коровайниці, починаючи місить коровай, говорять:

— Отець и мати, благословіть починати роботу! — и другий разъ, и третій разъ.

— Богъ благословити, каже хто небудь. Потімъ співають (см. №№ 495, 507).

Якъ пічъ вимітають, то співають (см. №№ 526, 551, 553 літ. А).

Якъ до коровою свічку сучутъ (см. №№ 499, 500, 530, 591).

Одна жінка несе свічку до комори. Коровай-же той роблять такъ: великий коржъ посишають овсомъ и кладуть два шаги, після кладуть одна на одну сімъ паліаниць и зверху зроблять зъ тіста місяць и кругомъ обсажують п'ятьма шишками, а після поясомъ и подпережуть коровай. Покіль коровай печеться, коровайніць частують и дають імъ істи печению.

Въ церкві молодий стоїть съ чоловіками жонатими, а молода — ізъ жінками. Якъ кончиться служба, то дружки виводять изъ церкви и роспітують косу, тоді ставляють іхъ на рушнику и починається вінчання. Дядько держить вінця молодому.

Якъ везуть одъ вінця, то музика грає, а дружки співають дорогомъ. (см. №№ 744 літ. Б).

Якъ приїдуть до двора, то іхъ на порозі стрічають батько и мати съ хлібомъ и сіллю; молодий бере хлібъ у батька, а молода у матері и тоді знову співають тую, що співали, якъ іхали одъ вінця. Дядько заводить молодого за стіль, а молода иде ззаду. Почастують іхъ и молоди идуть у комору обідати, а жонки сідають за стіль и обідають. Пообідавши, молодий иде до дому, а дівчата идуть у другу хату въютъ илце, єго убірають

житомъ, пшеницею, калиною, барвінкомъ и приліплють свічечки. Якъ не-
суть илце до молодої, то співають (см. № 178).

Принесуть илце, поставлять на столі; іхъ почастують и вони идуть до
молодого танцювати. Потімъ виносять на двіръ діжку, на їй ставлять хлібъ
и сіль; всі ходять кругомъ діжки и співають (см. № 818).

Після того молодий іде до молодої, тамъ співають (см. № 664).

Батько перейде три рази дорогу, а молодого обсипають овсомъ. У мо-
лодої застають уже на дворі стіль—не діжку,—коло стола відро води, а на
столі хлібъ и сіль. Теща виверє кожухъ и надіне; тутъ співають (см. № 920).

Теща бере чаркою изъ повного відра воду и дає молодому, молодий пе-
рекидає чорку черезъ плечи, дядько хватас и подав тещі; тоді теща частує
уже горілкою. Дві свахи світять свічи и, ставши одною ногою на порігъ, три
рази цілуються и співають (см. № 881 літ. А).

Молодий входить у хату и застасе молоду въ хаті за столомъ, прихилану
до стола и накриту рядномъ; ій співають:

Ишла, ишла *)	Батенько иде.
Да по полю лягла,	„Даль-Бугъ, не встану,
Молодая Марьюхна	Не привітаю,
Къ столу прилягла.	Бо я одъ батька
— Встань, Марьюхно,	Ласки не маю“.

Молодий підходить, піднимас рядно и цілус молоду, тоді вже співають:

Даль-Бугъ, устану	Бо я одъ мужа
И привітаю,	Всю ласку маю.

Вносять серпанокъ и росплітують косу, співаючи (см. №№ 633 и 636).

Тоді дружко вносить на голові коровай, поставить на столі и мис руки,
їму співають (см. № 1047).

Потре рушникомъ руки, перев'язже ёго собі черезъ плече и приступає
ділить коровай, їму співають:

Дружко коровай крае, **)	Срібну та тарелочку
Золотий ножикъ має,	Обділяти всю родиночку.

Дружко зрізує зъ короваю місяцъ и oddae молодій въ припіль, а після
викликає батька и матіръ, одрізує перший кусокъ, кладе на тарілку и под-
носить батьку, такъ само матері и всіму роду по старшинству. Розді-

*) См. вар. 938.

**) См. вар. 1068.

живши коровай, дають вечерять и по вечері везуть молоду до молодого; при цему співають пісню (см. № 1151).

Бодня моя нова,
А въ бодні основа;

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклала.

Якъ уже посадять молоду на візъ, співають (см. № 1214 літ. А).

Передъ порогомъ у молодого кладуть огонь. Молодихъ сажають за стіль, почастують и въ комору. Молода скидає молодому чоботи, а вінь кидає въ чоботи гроші.

На другій день викидають на хату червоний поясъ и несуть до її матері шишки; у понеділокъ у молодого снідають, вип'ють и идуть до молодої, потімъ зновъ идуть до молодого; а після того дружко повиненъ зазвати до себе все весілля.

Свадьба, записанная въ с. Млыновъ, Дубенского у., Волынской губ.

Парубокъ питается у роду — батька, матері, дядьківъ, тітокъ, — чи позволить рідъ єму женитися на такій-то и такій-то дівці; а вони вже людей розпитують, чи годиться вона до роботи, чи спокійна, чи добра зъ неї хазяїка?

Попереду до дівчини рідъ парубка посилає *на розвідки* яку небудь жінку, котра повинна розвідати усе, якъ слідъ. Вона йде у вечері и, увійшовши въ хату, каже:

— Добри-вечоръ! Чи не забігла, часомъ, моя сюди теличка?
— Здорові! Сідайте у насъ, то будете гостемъ.

Хоть її и просять сідати, але вона не сяде, ажъ поки не замітить, що батько й мати согласні видати свою дочку заміжъ. Дівчина спочатку кгдзкається; а тутъ ще й батько приложить свое слово: то скаже, що вона ще не вміє діла робіть — нехай перше навчиться, то скаже, що вона подарківъ не напряла и нічого ще не придбала. Такъ видумує то се, то те. А дівчина, якъ хоче вийти, то стоїть коло печі мовччи и довбає комінь; якъ не хоче йти заміжъ, то просто каже: „Не піду“, и тікає зъ хата.

Якъ рідня согласна одати дочку, то кажуть: „То її воля“.

Заразъ дівчині дають горілки, якъ що вона візьме чарку въ руки, то це значить, що вона согласна вийти заміжъ. Взявши чарку у руки, вона каже: „я не буду пить горілки, ажъ поки не забачу вашого молодця“. (Це

найбільш буває тоді, якъ изъ другого села парубокъ и вона ёго справді не ніколи не бачила). Тоді кого небудь пошлють за молодимъ, а сами остаються у хаті и ждутъ, поки вінъ не прийде.

Якъ молодий прийде, а зъ нимъ приходить й мати, то ті, що зъ нимъ прийшли, сідають, а вінъ стоїть коло порога. Батько молодого п'є до батька дівчини и каже: „Теперь буде згода міжъ нами!..“ Після того загадують пить молодому до дівчини. Тутъ молодий, п'ючи до молодої, повиненъ ії назвать по імені; а вона тежъ повинна їму сказати: „Здоровъ будь, Иване!“ чи тамъ якъ ёго називають. Але вона довго не говорить—сорохляється. Випивши по чарці, побалакають трохи и расходяться. Тимъ и кончаються *сватання*, або *змосини*.

На другий день бувають *заручини*.

Батько молодого бере горілку, калачі пшеничні, яблука, пряники и іде до дівчини разомъ зъ матірью, свахою (сестра, тітка або дядика) и дружкомъ (дядько, або братъ жонатий). Прийшовши у хату, становлять горілку на стиль, а вона на стиль подає закуску, що приготовляє куховарха (баба зъ села). Після того дружко бере хустку и каже імъ взяться за неї; а самъ візьме въ руки, підймe ії въ гору и каже: „Пане-господару домовий, просимо благословення—разъ, и вдруге, и втрете!“ Молодята кланяються по три рази въ ноги батькові и матері; а ти іхъ благословлять хлібомъ, испеченимъ въ купі (*близнята*), пучкомъ жита и кажуть: „Богъ благословить!“ (жита у той день ще вранці приносять изъ клуні чотирі пучетки и разставляють іхъ по углахъ, а благословляють тимъ, що на покуті бувъ). Поблагословивши, садять молодого на покуті, а молоду—по лівій руці коло ёго. Коло молодої за столомъ сідає дружка; а коло молодого — сваха; а коло свахи зновъ сідає молодого мати и батько, а рідня дівчини коло стола шанує гостей.

Якъ поїдають за стиль, то співають: Благослови Боже (см. № 26).

Якъ горілку п'ють (см. № 6).

Після того всі плещуть въ долоні и співають (см. №№ 33, 43, 66).

Якъ вечерають (см. №№ 53, 56, 57).

Після того дружба співає (см. № 55) и

Не хочемъ ми того,
Дайте намъ другого.

Дайте намъ гиншого,
Що разъ, то лішшого.

Встаючи изъ-за стола (см. № 61).

Всі встають изъ-за стола, а молодихъ виводять хусткою, водять по хаті и приспівують:

Помалесеньку,
Потихесеньку,
На кумину сіножать
Зеленесеньку;
А кумина сіножать

Непокошеная,
Непоташаная
И въ копиченьки
Непоскладаная.

Молоди ходять по хаті и кланяються, а після потавцють, або тільки окрутнуться и посидаюти на лаві. А потімъ знову беруть іхъ за хустку и, взявши благословеніе — якъ и першъ, заводять іхъ за стиль и допіру молодої мати дає хустки батьку, матері, хрещеному батькові и матері, братові — хто є изъ родні. Після хустокъ мати молодої разсилає калачи, пряники, яблука, що тамъ є у неї. Розсилають такъ: мати седить на полу и коло неї лежить ковшикъ зъ хустками и калачами; до неї дружко приходить зъ тарілкою, вона кладе хустку на тарілку и каже: „То батькові послати!“ А дружко несе и каже: „Обсилає сватъ и сванечка, молодий и молода кгречнимъ подарункомъ. Приймайте мале за велике и майте за вдячне!“ Після хустокъ, разсилає калачі, пряники — що є; а дружки співають (см. № 15 и 45).

Після того всі расходяться. Заручини найбільше бувають въ четверть.

У суботу молодий и молода збирають, кожне до свого дому, родину. Якъ зайдуться, то співають (см. № 285, 316, 355 л. В).

Зібравшись у суботу, рідня молодихъ приймається місить и цекти коровай. Підуть у комору, винесуть нохви, поставлять іхъ посередъ хати, а коровайниці підходять до батька и матері и читають: „Пане свате и сванютко голубко, просимо о благословенство въ першій разъ, въ другий и третій!“ Ті кажуть: „Нехай Богъ благословить!“ Після того дві жінки затикають квітку изъ барвінку за голову, идуть на село и просять на коровай коровайниць. Котра жінка іде на коровай, то несе зъ собою хлібъ, муку, яйца, сиръ. А якъ уже всі зайдуться до господи, то заразъ приймаються місить коровай; а за роботою співають (см. № 501 л. А).

Въ саду віття вісить,
Самъ Богъ коровай місить,
А янголі воду носить,
Пречисто просать...

Пречиста Мати
Буде намъ помагати
Короваєньку брати.

Якъ замісять коровай, то оставляють їго, щобъ вінъ сходивъ, а коровайниць просать за стиль и дають імъ по чарці сперва, а після подають и закуску. Поки вони закусять та набалакаються за столомъ, та ще поки, вий-

шовши изъ-за стола, натанцються, то й тісто зайде. Тоді коровайниці ви-
робляють коровай и співають (см. № 487 л. В, 490).

Якъ пічъ вимітають:

Помелà, дружбоңку, помелà! Якъ не будешъ помела шукати,
Щобъ твоя борода не мела. Будемъ твою бородою вимітати.

Якъ коровай у пічъ садять, співають (см. № 533 л. А).

Якъ усадять у пічъ коровай, коровайниці скачуть по хаті и приспіву-
ють (см. № 534, 562, 570, 571).

Якъ виймають коровай изъ печі (см. № 528).

Вийнявши зъ печі коровай, кладуть ёго на віко, застеляне біленькимъ
рушничкомъ, и несуть на голові на стиль. Якъ поставлять на стиль, то спі-
вають (см. № 594).

Після ціхъ пісень чотирі коровайниці беруть коровай на руки и, дер-
жачи ёго по-надъ головами, носять по хаті и співають (см. № 580).

Походивши зъ нимъ по хаті, несуть у комору, співаючи пісню (см. № 588).

Якъ вертаються изъ комори (см. № 592).

Увійшовши въ хату, всі коровайниці сідають за стиль, п'ють горілку и
співають (см. № 513 л. А, 568).

Въ неділю рано збираються дружки до молодої, вбірають її въ бинди и
идуть по селу втрхъ просити о благословенство. Кого въ хаті застане мо-
лода, кланяється кожному и каже:

— Просивъ батько, и мати и я прошу о благословенство! —

Ій одказують.

— Господь благословить и ми благословимо —

Молода цілується и іде до другої хати, до третьої — и такъ ходить по
селу, ажъ поки не обійде всіго села; а якъ обходить всіхъ, то вертається
до дому и дожидаеть молодого.

А до молодого раненько прийдуть музики підъ вікно, заграють ёму на
добри день; тоді батько ёго вийде зъ хати и просить музикъ до господи.
Вониувійдуть у хату, іхъ почастують и дошіру молодого виражаютъ до мо-
лодої. Молодий, якъ и перше, підходить до батька и матері просить благо-
словення: кланяється імъ потри рази, а вони ёго благословлять хлібомъ двой-
нимъ. Після того молодий и сватъ сідають на коней, дружко, сваха, свашка
и два музики сідають на візъ; а батько обходить іхъ усіхъ кругомъ, об-
сипає житомъ, кропить святою водою и приговорює (см. № 817).

Допіру вони ідуть до молодої, співаючи:

Ломіте, свати, роженьку,	Нашому молодому
Стеліте дороженьку	До Божого дому.

Якъ приідуть на двіръ до молодої, то її мати стрічає молодого зъ хлібомъ на діжі и просить всіхъ у хату; вони идуть у хату и вносять ізъ надвору діжу, ставлять її посередъ хати, кладуть на діжу подушку и садовлять молоду *росплітать*. До молодої підходить дружка и росплітає одну косу, а сватъ другу (см. № 616 л. Д, 632 л. В, 625, 648).

Після того заразъ же молодихъ виряжають до шлюбу. Дружко підводить іхъ за рушникъ до батька и матері молодої просить благословленія; а ті іхъ благословляють житомъ и хлібомъ и дають молодий за пазуху два хліба. Молода и сваха виходять изъ хати и сідають на візъ, а молодий сідає верхи на коня и ідуть до церкви.

Виряжають, співаючи (см. № 670 л. А, 678).

Уже жъ бо намъ не сидиться,	Буде нась зострічати
Коникамъ не стойтися—	Пречистая мати
Винось, мати, шубу,	Съ повною повночкою,
Виражай до шлюбу.	Та зъ доброю долечкою.

Ломіте, свати, роженьку,	Молодій и молодому
Стеліте дороженьку	Ажъ до Божого дому.

Якъ відъ шлюбу вертаються, посадіаютъ на візъ такъ: молода, сваха, дружка, свашка и дружко сідають на візъ; а молодий, свати старшій и меншій—верхи ідуть. Дорогою сваха, свашка и дружка співають (см. № 696, 697 л. Е, 690).

Якъ доїжають до ворітъ (см. № 698, 722 л. В).

Якъ мати вийде съ хати напротивъ молодихъ, то співають (см. № 694 л. А, 740 л. Г').

Якъ ідуть до хати (см. № 759).

Теща зятя витала,	Той кожухъ зъ метлицями,
Кожухъ вивертала;	Воші въ зятя копицями.

Мати въ вивернутому кожусі частус дітей — молодий и молода, по два рази пригубивши, кидають килішки зъ горілкою назадъ себе, після цілуються сваха съ свахою, входять у хату и сідають, а молодихъ хусткою заводять за стіль. Якъ батько перепиває свою дочку, то дружки співають (см. № 810).

Якъ проспівають цю пісню три рази, то починають співати другу (см. № 685).

Сидячи за столомъ пьють, закусуютъ и співають (см. № 806).

Якъ куховарки приготовляють іжу, то, сидячи за столомъ, співають (см. № 772 л. А)

Заходять насть вісти...
Та дають же намъ істи

Зъ перцями, зъ шафранами,
Зъ дорогими приправами.

Після того всі встають и моляться („Отче нашъ“..); а по святому Отче-наші, сідають на тихъ самихъ місцяхъ, що й сиділи, за обідъ и співають (см. № 773).

Якъ обчастують всіхъ горілкою, то заразъ куховарки приносять на стіль миску зъ капустою; дружко, а за нимъ и всі починають істи, а де які не ідуть и співають (см. № 777).

Якъ наїдається капусти (см. № 783).

За капустою подають на стіль м'ясо; за м'ясомъ подають тамъ що варили; а якъ поїдять уже все, то співають (№ 800 л. В).

Подякувавши Богу и хазяїнамъ за хлібъ, за сіль, виходять на двіръ, потанцюють трохи и виряжають молодого до дому. Якъ молодий одъїждає, то співають ту саму пісню, що й на заручинахъ:

Ой чась же намъ до домоньку...

Було пити—не впиватися, А ми пили, не впивалися,
На личенько навидатися; На личенько приглядалися.

Якъ молодий саде на візъ, то зъ хати винесуть горілки, почастують молодого три рази; а сваха и свапка, на возі сидячи, співають (см. № 1149).

Ой радъ, Иванко, радъ,
Що въ Божімъ дому побувавъ,
Підъ царськімъ вінцемъ постоявъ,
Марусю за ручку подержавъ,
Зъ правої ручки перстень знявъ,
А зъ лівої обручку —
Подержавъ Марусю за ручку.

Якъ молодий підъїждає до дому, то єго мати вивертає кожухъ, надіває єго навиворотъ и, привитавши на дворі сина, просить єго до хати. Молодий у хаті повечерає—и лягають спать.

На другій день, у понеділокъ уранці, молодий зъ сватомъ (хлопцемъ) ходить до товаришівъ и збирає бояръ. Виряжаючи молодого за боярами, співають (см. № 1446).

Дружко гдитися зъ боярами, що возьме кождень за службу у молодого—шуткують. Одинъ каже: „Я на рікъ возьму сто червінцівъ“. А дружко йму каже: „А по сто киевъ на день не хощешъ, часомъ?“

Якъ вернеться молодий зъ боярами до дому, то сваха зъ свашкою начинают пришивати квітки боярамъ и співають:

Ідь, дружбоњку, до колку,	Пришиємъ квіточку
Та купи свасі голку	Зъ зеленого барвіночку.
И ниточку шовку,	

А після свашка, пришивши квітку, надіне шапку собі на голову, ставе на даві и співає:

Дружбоњку старесенький,	Якъ не будешъ готоввати шостачка,
Голубе сивесенький,	Буде въ тебе шапочка безъ значка.
Та готуй шостачка;	

Бояри дають викупъ за шапку, а свати приспівують:

Ми сваху підманули,	Черепківъ сбірали,
Ми грошей не давали,	Свашці давали.
Ми по світі ходили,	

Ті одспівують:

Ми бояръ підманули,	Ми крапивку збірали,
Ми квітокъ не давали,	А сватамъ давали.

Заразъ після того, якъ пришивають квітки подають снідатъ, а після снідання співають (см. № 1434).

Богъ тому давъ,	А широко сягає.
Чай то синъ іде?	Ой сягнувъ же вінь
Чай же то синъ буде?	Ажъ до тещі на двіръ,
Шідъ ипти коничокъ сивий	Ажъ до Марусі на стиль.
Дрібненько ступає,	

А молода въ понеділокъ вранці піде по селу, назбирає дружокъ, приведе до дому, посадить іхъ за стиль, поставить імъ пляшку горілки и завуску—вони п'ють и ідуть и співають за столомъ:

За воротечка—бистра річечка	А противъ еї батенько ії
Зъ хибкими владочками;	Съ повними повночками...
Туди ішла молода Маруся	— Частую тебе, моя донечко,
Зъ своїми дружечками;	Зъ твоїми дружечками.

Летіли галоньки въ три рядоньки, *) Всі галоньки по лугамъ сіли,
Зозуля по переду; Зозуля на калині;

*) Сравн. № 812.

Усі галоньки защебетали,
Зозуля закувала.
Ишли дружечки въ три радочки,
Маруся попереду;
Усі дружечки та заспівали,
Маруся заплакала.

Ой, ой-же, ой-же! мій мілий Боже,
Що жъ бо я вчинила,
Що я матінку вірне любила,
Теперъ одступила;
Що я свекрухи родомъ не знала,
То матінкою назвала.

Зеленая рутонько, *)
Жовтий цвітъ...
Чому тебе, Иване,
Такъ довго ніть?
Чи я тобі віночка
Не звила?
Чи я тобі хусточку
Не вшила?
Вили тобі віночокъ

Дружечки,
Шили тобі хусточку
Свашечки
Темної ночі
При свічі,
Ясного сонця
Въ віконьця,
Для тебе, Иване,
Молодця.

Де ви, свати, забарилася,
Що одъ собакъ боронилися,
За плоти чиплялися,

Вамъ жупани подралися.
Цілую нічъ не спали,
Жупани латали.

Поки дружки сидять за столомъ та співають, то й молодий надыжас.
Якъ дружки єго угледять у вікно, то заразъ співають (см. № 1422).

Якъ молодий заїждає на подвір'я, то дружки співають:

Ишла, ишла дорога къ селу прилагла.
Молодая Маруся къ столу припала.
Того жъ вона припала?
Що Ивана немає.

Приідь, приідь, Иванку,
Та підведи Марусю;
Приідь, приідь, підйми,
Та поцілуй, обіми.

У хаті заразъ затулають вікна и гасять свічки, щобъ не було видно, якъ молодий, увійшовши въ хату, буде цілуватъ за столомъ молоду. Якъ молодий поцілує молоду, то їму нічого не приспівують; а якъ що не поцілує, то дружки приспівують єму цієї:

Дружкові свині пасти,
Молодому заганити,
Що не вміє цілувати.

Після того всі сідають и начинають роздаватъ подарки—першъ дають молодій подарки ті, що молодий привізъ, а потімъ роздають подарки молодої.

*) Сравн. №№ 77 и 78.

Якъ дасть молодий матері молодої чоботи, то вона надіне іхъ, танцює по хаті и співає:

Чи се тиі чоботи,
Що зать давъ;
А за ції чоботи
Дочку взявъ?

Та за цю поганую
Шкалину
Узявъ мою коханую
Дитину.

Якъ роздають подарки молодої, то співають єї:

Хвалилася княгиня,
Що подарків скриня.
Шідіть, унесіте,

Боаръ прикрасіте.
Нехай ми будемо знати,
Якъ котораго звати.

Роздавши боярамъ подарки, роспілтають молоду, котра сідає за стіль и на коромісло кладе свою косу; а бояре стоять коло неї и кийками розтріпують косу. Дружки стоять и приспівують (см. № 621, 1006).

Молодий підходить до брата молодої и дає єму за косу сестри гроші; а дружки співають:

Татаринъ, братіочекъ, татаринъ,
Продавъ сестрицю за талляръ,

Русу кісоньку за шостакъ,
Біле личенько оддавъ такъ.

Роспілівши косу, на молоду надівають шапку молодого и співають (см. № 1426, 1439).

Після того ділять коровай. Дружко йде у комору, кладе на віко коровай, ставить віколо на голову и несе ёго у хату. Переступивши хатній порігъ, вінъ говорить: „Пане старосто, пани підстарости, благословіть цей чесний хлібъ на миръ христіанський розділить!“ Ему одказують: „Богъ благословить!“ — Другий разъ! „И другий разъ Богъ благословить!“ — Третій разъ! „Богъ благословить всі три рази заразомъ!“ Дружко тоді ставить коровай зъ вікомъ на столі, а дружки співають (см. № 1050 л. Б., 1055, 1060, 1068 л. Г., 1069 л. В.).

Дружко коровай крає,
Золотий ножикъ має,

Срібную тарілочку,
Обсилає родиночку.

Якъ одріжуть кусокъ коровая, положять ёго на дерев'яну тарілку и викликають того, кому, отдать той кусокъ:

„Десь тутъ має бути въ цімъ дому нашого пана молодого рідной батько Павло! Чи є вінъ, чи нема? Нехай ся обзыває, бо наїнъ намісникъ обсилає хлібомъ святымъ. Якъ не обізветься, то отдамъ запорозцямъ добрімъ хлощаю. Вони святымъ хлібомъ не погордують!“ Такъ викликають всіхъ, кому розда-

ють керовані. Після комори изъ бояре виносять на візъ подушки, одежду, скриню, и одвозять молоду до молодого; а въ хаті співають (см. № 1152).

Якъ бояре идутъ у комору по скриню:

А въ понеділокъ раненько
Поділімось, матінко,
Бо я вчора зъ вечора
Не вміла говорити:

Тобі, матінко, обора,
А мені воли й корови;
Тобі, матінко, комора,
А мені скрині й перини.

Якъ винесуть скриню на двіръ, співають (см. №№ 1205 л. Г, 1194).

Цю саму пісню приспівують и тоді, якъ везуть молоду до молодого. А якъ поїздъ приде до ворітъ, то батько и мати молодого виходять изъ хати съ хлібомъ и сіллю стрічатъ молодихъ дітей. Привитавши іхъ на дворі, передъ порогомъ, ведуть у хату и садовлять за стиль, поки въ коморі постіль постелять. Молоди сидять за столомъ, а котра небудь изъ молодиць збігає у клуню, принесе у комору куль соломи підъ боки и сніпъ жита підъ голови. У коморі сходяться жонки, стелати постіль и співають (см. № 1266).

Застелять солому рядами, зверху положать кожухъ, щобъ було чимъ укритися молодимъ, и ведуть іхъ у комору спать, приспівуючи (см. № 1275).

У коморі молода роззуває молодого—схидає єму чобіть изъ правої ноги и шукає тамъ грошей, бо вінь якъ узувається, то въ чобіть кладе півъ рубля, або й більшъ часомъ; а молодий роздягне молоду и лягають спать.

На другий день бувають зводини. Сваха, дві приданки и дружко весільний идуть у комору зводить молодихъ. Дружко, сваха и приданки накладають на молоду кибалку (чепець) и хустку, а далі перемітку зверху. Якъ приберуть молоду, то убирають кого небудь за тура и ведуть єго у хату, а молоду оставляють у коморі. Якъ уведуть у хату тура, то співають:

Чи туръ, чи турица,
Чи хороша молодиця?

Приведуть єго до стола, почастують горілкою и ведуть назадъ. Такъ єго підводять до стола два рази, и за третімъ разомъ приводять молоду.

Перезва співає (см. № 1456).

Молоду закриту ведуть за стиль и садять коло молодого, — вінь перше виходить изъ комори (см. № 1425).

Якъ проспівають цю пісню, свекоръ киїчкомъ знімає зъ молодої покривало, обведе по-надъ головами три рази и кине на пічъ; а приданки співають (см. № 1459, 1387).

Та горілки, зятю, горілки,
Та не брати було у насъ дівки,

Бо наша дівонька зъ бобрами,
Дай намъ горілки цебрами.

За стиль подають молодимъ снідання; вони съ перезвяниами ідуть, а дружко приспіве:

Ви, музники, ріжте,
А я поскачу;
Перезвяне, іжте,
А я не хочу.
Просить сватъ
Та на барана,
А сванечка на каплуна;

А въ барана крути роги,
А въ каплуна жовти ноги.
Цапъ и баранъ
На вечеру намъ,
Щобъ наша беседонька
Завше була веселенька
У пана свата за столомъ.

Ви, музики, ріжте,
Ви, перезвяне, іжте,
Ми ва тес прибіралися,
Чорного вола вбили,
Чорного, рогатого
Для роду богатого.

Було вола не бити,
Було на хлібъ робити,
Було вбити тетеру
Перезві на вечеру.
Ми були-бъ не били,
Були-бъ на хлібъ робили...

Приданки, якъ зводять молодихъ, оглядають сорочку молодої и якъ гарно
молода встане, то гарнихъ и пісень ій співають; а якъ же ні, то співають
сороміцькихъ.

Якъ добре встане (см. № 1315).

Якъ погано встане (см. № 1361).

У батька молодої, на другий день після того, якъ отвезуть молоду, до-
ждають зятя съ перезвою и співають:

Въ печі палає,
Теща зятя виглядає:
— Чи не іде мій зять любий,

Чи не іде мій зять милий,
Чи не везе калини
Одъ моєї дитини?

У вівторокъ молодої мати збирає перезву зъ жонокъ и чоловіківъ—сво-
ківъ и приятелівъ, запрошує до себе и гуляють, поки не надість імъ, а якъ
наскучить у неї, то идуть всі разомъ до кого небудь изъ гостей, а одъ того
до другого и такъ перезиваєтъ одно одъ другого до себе гостей. Зaproшені
гости посадають на вози и співають, ідучи до молодого одъ матері молодої
(см. №№ 1340 л. А, 1374).

Якъ приідуть на двіръ до молодого, то співають цієї:

У нашого сватуся на дворі
Да стойте два стлупи золотихъ,
А на тихъ двухъ стлупахъ зозуля.

„Да не куй, зозуле, зъ поваги,
Щобъ намъ не було зневаги“.

Росточи, свату, хату,
А ще росточи сіни,
Щобъ перезвяне сіни.

Стренулися сіни,
Якъ перезване сіни,

Ще й не такъ стренуться,
Якъ горілки напъютися.

Свадьба, записанная въ с. Колюсики, Ушицкаго уѣзда Польской губерніи, г. Руданскимъ.

Каждый парень желаетъ жениться выгодно и ищетъ невѣсту богатую, трудолюбивую и добрую. Безъ этихъ качествъ рѣдкая дѣвушка, даже и красивая, составляетъ себѣ хорошую партію. На старого холостяка и на старую дѣвушку, смотрять какъ на нѣчто ненормальное. Хотя крестьяне вѣрятъ, что каждая пара назначается Богомъ еще при рожденіи и что „сужено—не разлучено“, но однако многие убѣждены, что свадьба часто зависитъ отъ случая и отъ воли людей, знающихъ съ нечистою силою. Поэтому дѣвушки привѣгаютъ къ разнымъ ворожкамъ, чарамъ, гаданьямъ и проч., желая узнать своего суженого и время выхода замужъ. Даже если парень бѣднякъ, пьяница или просто лѣтний предлагаетъ свою руку дѣвушкѣ—богачкѣ, то родители ея должны хорошенко подумать: отдать ли свою дочь за него или нѣть; ибо часто случается, что послѣ отказа первому, она или остается всегда въ дѣвушкахъ, или если и выйдетъ за замужъ, то мужъ бываетъ или тиранъ или пьяница; а тотъ, кому отказалася — добрый мужъ и хороший хозяинъ. Отъ этого вошло въ пословицу: „тогда лика дри, якъ ся другъ; тогда дівку замужъ дай, якъ ся шлють“; или: „тогда ворота відчиняй, якъ ся видчиняютъ“.

При избраніи себѣ подруги, парень имѣеть въ виду главнымъ образомъ расчеты материальные, отодвигая любовь на второй планъ. Парень съ порядочными состояніемъ никакъ не посватается на дѣвушкѣ бѣдной, какъ равно и бѣднякъ не осмѣлитсѧ сватать богатую, по пословицѣ: „голова шукає місця, а спина прута“; или же: „сякий — такий до такої, а горбатий до слипої“; „чешися кінь съ конемъ, віль зъ воломъ, а свиня въ тинѣ, якъ нема съ кінemъ“. Свадьба обыкновенно начинается въ пятницу и кончается не раньше

вторника слѣдующей недѣли. Впрочемъ, у людей зажиточныхъ свадебные гости не расходятся иногда до четверга.

Обыкновенно парень самъ высматриваетъ себѣ невѣсту, но такъ какъ главное достоинство жены, по общимъ понятіямъ, составляютъ: добрый нравъ, не зазорность поведенія, богатство и трудолюбіе,—то парень часто поддается совѣту родныхъ и сестрѣй и потому выбираетъ себѣ въ подруги дѣвушку не по сердцу, а по совѣту. Пословицѣ: „вибирай себѣ жену не глазами, а ушами“, часто приходится выполнять простолюдинамъ на дѣлѣ. Выбравши невѣсту, парень избираетъ двухъ родныхъ или другихъ почетныхъ людей — сватовъ и идетъ съ ними въ домъ родителей или родственниковъ избранной дѣвушки для переговоровъ.

Въ сваты выбираются обыкновенно люди бойкіе, говоруны. Дѣло всегда начинается вечеромъ. Прійдя въ домъ избранной дѣвушки, сваты идутъ въ хату, а парень остается подъ окнами. Послѣ обычного привѣтствія, „добри вечеръ“, сваты вынимаютъ изъ-за пазухи бутылку водки, ставятъ ее на столъ и говорятъ: „Тутъ десь забігла телица съ череди; просимо-жь васть віддаите ї нашому хозяїну (при чемъ иногда упоминаютъ имя жениха), за що кладемо вамъ могоричъ“. Дѣвушка, по обыкновенію, прячется на печку.

Домашніе отвѣчаютъ: — Видно вашъ хозяїнъ ледащо, або пьяниця, або ще дуже молодий та дурний, що відъ нѣго худоба втікає?“ Послѣ возраженія сватовъ, домашніе продолжаютъ: „Та таки, признаться, ми его телиці не бачили; не знаємъ, за що така напасть“. Сваты, какъ бы въ оправданіе, заглядываютъ на печку и восклицаютъ: „А онъ вона!“ и стаскиваютъ дѣвушку съ печи. Если она согласна — то становится у печки, возлѣ „коміна“, опустивъ глаза въ землю и ковыряетъ пальцами комінъ, а если не согласна, то сейчасъ опять уходитъ на печку со словами: „я вашого хозяїна не знаю — відв'язаць відъ мене“. Впрочемъ, если дѣвушка и согласна выйти замужъ, то приличіе требуетъ, чтобы это согласіе было дано не сразу.

Если домашніе скажуть: „ми могоричу не цураємся“, а дѣвушка останется у печки, возлѣ коміна, то это хорошее начало. Въ этомъ случаѣ парень, слѣдившій за ходомъ сватовства въ окно, входить въ хату, цѣлуєть родныхъ дѣвушки въ руку, становится возлѣ порога и стоитъ въ теченіи цѣлаго вечера, какъ бы его ни просили сѣсть.

Вечеръ этотъ — начало сватанья. На немъ женихъ не можетъ добиться положительного отвѣта, но по крайней мѣрѣ можетъ получить увѣжденіе, что

ему отказа не будетъ. На другой день родители дѣвушки съѣтуются съ своими родинами и, по согласіи, дѣлаютъ „заручини“.

На заручини женихъ съ родителями, родными и сватами отправляется въ домъ невѣсты. Войдя въ хату, кладеть три земныхъ поклона, цѣлуетъ образа, родителей невѣсты въ руку, а невѣсту въ лицѣ. Въ заручинахъ проходитъ цѣлая ночь. Теперь окончательно объявляется о согласіи, какъ со стороны парня и дѣвушки, такъ и со стороны ихъ родныхъ и разносится дѣвушкою подарки жениху и свагамъ. Подарки эти состоять въ томъ, что жениху привѣшиваешь невѣсту къ правому боку платокъ, а сватамъ перевязываетъ черезъ правое плечо по рушнику затѣмъ назначается день свадьбы и вечеръ этотъ оканчивается пиршкой. Въ продолженіи пиршши, вода должна быть доставляема женихомъ, а закуска—невѣстою. Въ этотъ самыи вечеръ устроиваютъ „печогодину“. Состоять они въ томъ, что тогда заключаютъ условіе—какіе подарки на свадьбу долженъ купить парень—дѣвушкѣ, и какой штрафъ предстоитъ той сторонѣ, которая бы захотѣла отказаться отъ брака.

Въ пятницу, подъ вечеръ, женихъ и невѣста, нарядившись въ новое платье, идутъ въ село собирать дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ привѣтствія, кладеть на столъ калачъ и обращается къ хозяинамъ со словами: „И васъ буду просити, пустить своего Семена за дружбу!“ — Спасибі, що не цураєтесь—отвѣчають домашніе—збирайся Семене, та йди зъ Иваномъ“. Тоже самое дѣлаетъ и невѣста. Пригласивши себѣ такимъ образомъ извѣстное число женихъ дружбъ, а невѣста дружекъ—они, вмѣстѣ съ звѣнными, отправляются по своимъ домамъ, при чёмъ дружбы и дружки должны идти изъ дома каждыи съ своимъ хлѣбомъ. Невѣста, по приходѣ съ дружками въ домъ, просить ихъ садиться за столъ и даетъ имъ „торочити рушники“, т. е. даетъ каждой иглу и нитки, по два или по три рушника и по куску торожокъ *), которые пришиваются къ концамъ рушниковъ. Потомъ, когда сама невѣста усаждается за столомъ посреди дружекъ, то старшая дружка, т. е. та, которая сидитъ по правую сторону, обращается къ старостѣ невѣсты со словами:

— Моспане браце, моспане старосто!

*) Тороки—это концы полотна, которые были прикреплены къ качалкамъ ткацкаго станка. Они остаются съ длинными, висящими нитями. Пришиваются они на свадьбахъ къ рушникамъ, какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину рушника, который часто бываетъ коротокъ, чтобы въ воскресенье имъ лучше было перевязывать дружину, болгару.

— Ради мъ слухаць! отвѣтствует староста.

— Благословили заручити, благословить и рушнички торочити.

— Най Богъ благословить!

— Повтурни.

— Най Богъ благословять!

— По третому.

— Най Богъ благословить!

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть: Благослови Боже, и проч. (см. № 68).

Эта пѣсня повторяется три раза и потомъ продолжаютъ слѣдующія (см. № 69 л. А, 77, 79 л. А, 81).

Между тѣмъ невѣста ожидаетъ скораго прибытія жениха, и если онъ долго медлитъ своимъ прибытіемъ, то дружки поютъ:

Зеленая рутонька—жовтий цвітъ *) Писала би мъ післоньки—не смію.
Чогось нема Ивана—а темненька нічъ, Писла би мъ сама—боюся;
Писала би мъ листоньки—не вмію Широкая річенъка—втоплюся.

Такъ поютъ, пока не придетъ женихъ съ дружбами и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, то дружки повторяютъ пѣсню:

Зеленая рутонька—жовтий цвітъ—

Не піду я за нелюба—піду въ світъ и пр. (№ 77).

Женихъ съ своими гостями, поцѣловавши коровай, садится за столъ, при чёмъ каждый изъ гостей жениха кладеть на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, усѣвшійся на лавкѣ, играетъ что нибудь здунинное, напр. *Лазаря*, *Миколая*. Дружки же продолжаютъ пришиватъ до рушниковъ *тороки* и какъ только работа окончена, то обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣснею, въ которой намекается, что пора давать водку (см. № 83).

Староста жениха говоритъ: „чекайте, люблята, заразъ дамъ!“ и вынимаетъ зъ-за пазухи водку, а дружки: — ха, ха, ха! Сватъ подносить ей рюмку. Староста, наполнивъ ее, обращается къ свату: „Дай вамъ, Боже, здоровъ!“ — Дай и вамъ, Боже, здоровъ, отвѣтствуетъ сватъ. „Дай-же, Боже, въ добрый часъ зачати, а въ лучшій скінчати“. — Дай Боже! взасмінъ зъ вами! — опять отвѣтствуетъ сватъ и начинаетъ расливать водку. Музыка пере-

*) Ср. № 78.

ходить въ веселую — присутствующія женщины бываютъ въ ладони, танцуютъ и затягиваются: Дай же, Боже, въ добрый часъ и пр. (см. № 66).

Когда водка старости истощена, сватъ выставляетъ свою и сейчасъ подаютъ ужинъ. Послѣ ужина, поблагодаривши хозяевъ, всѣ принимаются танцевать. Староста первый идетъ казачка, приговаривая:

Наївшися, напившися,
Кгвалть хочу женитися!

Погулявши съ полчаса или съ часъ, всѣ дружки опять садятся за столъ и принимаются за шитье изъ барвинку вѣника для невѣсты. При этомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ „Ради мъ слухаць“, отвѣчаетъ староста. „Благословили рушники торочити, благословить й вінокъ шити“. — Най Богъ благословить! — „Повтурни“ — Най Богъ благословить! — „По третому“ — Най Богъ благословить! — и дружки начинаютъ пѣти: Благослови, Боже и проч. (см. № 94 лит. Б).

Её повторяютъ три раза, и потомъ начинаютъ пѣти: Шийся віночку, гладко (см. № 106). Шила Маруся барвіковий віночокъ (см. № 108).

Эту пѣсню опять повторяютъ, только, вместо „батеньку“, поютъ „матінко“, причемъ невѣста плачетъ до „хліпання“. Потомъ поютъ: Ой у полюта овесъ рясний (№ 109).

Когда вѣночъ готовъ, то женихъ и всѣ гости расходятся по своимъ домамъ и тѣмъ кончается пятница или какъ они называютъ „торочини“.

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и пріобщаются Св. таинъ и, послѣ обѣдни, возвращаются каждый въ свой домъ. Невѣста, возвратясь домой, застаетъ у себя своихъ дружекъ, близкихъ знакомыхъ и родственниковъ. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда дружба невѣсты *) идетъ въ садъ, выламываетъ тамъ кудрявенкую вѣточку — гильце, вносить ее въ комнату и затыкаетъ въ лежащей на столѣ хлѣбъ — коровай. Дружки становятся посреди комнаты стулья, покрытый кожухомъ наизнанку, и сажаютъ на него невѣstu. Потомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ — Ради мъ слухаць! — отвѣчаетъ староста. „Благословили вінокъ шити, благословить й росу-косу росплітати“ — Най Богъ благословить! „Повтурни“ — Най Богъ благословить! „По третому“ — Най Богъ благословить! и дружки начинаютъ пѣти: Благослови, Боже (см. № 612).

*) Невѣста, кроме дружекъ, имѣеть еще одного дружбу и старосту.

Невѣста сидѣтъ на стулѣ и плачетъ. Музика аккомпанируетъ поющицъ дружкамъ. Какъ пропоютъ третій разъ „Благослови, Боже,“ отецъ невѣсты (если есть) подходитъ къ ней, развязываетъ и немножко расплетаетъ косу, послѣ отца—мать, потомъ по порядку—родственники, вообще каждый присутствующій въ комнатѣ, а дружки въ это время поютъ пѣсни (см. № 615, 616, 627, 628, 629, 630 л. А, 632, 638, 639, 640 л. А, 643).

Какъ только косы расплетены, на голову невѣсты кладутъ вѣнокъ, который приготовленъ еще въ пятницу. Дружки поютъ:

Ой чи вагонъ, чи полумень шалає,
Чи на Марусі золотий вінокъ сіле,
А на ню ії матінка зглядає.
— Ой не зглядайся, моя матінко, на мене,
Не сходила я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ не два, якъ ся Іванко залицяявъ.

Послѣ этой пѣсни, невѣstu поднимаютъ со стула. Каждая изъ дружекъ старается какъ можно скорѣе сѣсть на стулъ, на которомъ сидѣла невѣста, думая, что та, которая напередъ сядѣть, скорѣе выйдетъ замужъ. Если есть у невѣсты родители, то они, а если нѣтъ, то старшіе родственники садатся на лавкѣ, къ дверямъ глазами, имъ подносить невѣstu по одному хлѣбу съ солью, кланяется въ ноги и цѣлуєтъ въ руки. Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 647).

Дружки поютъ это три раза; при чемъ невѣста три раза кланяется родителямъ, а потомъ по одному разу всѣмъ, кто только есть въ комнатѣ, а дружки продолжаютъ пѣть (см. № 646, 659).

Если невѣста не имѣеть родителей, то ей поютъ иныхъ пѣсни (см. № 610, 649).

Когда невѣста раскланяется всѣмъ домашнимъ, родители ея подходитъ къ столу, на которомъ стоять коровай съ гильцемъ; берутъ, цвѣты казими, барвінку (все это уже приготовлено прежде) и привязываютъ до гильзы. Сначала это дѣлаетъ отецъ, потомъ мать, а наконецъ всѣ свадебные гости. Дружки продолжаютъ пѣть (см. № 103, 137 л. А).

Затѣмъ всѣ выходятъ на дворъ. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“—Ради мъ слухаць! „Благослови росу-косу роспліати, благословить й на село виряжати“.—Най Богъ благословить! „Повтурни!“—Най Богъ благословить! „По третему!“—Най Богъ благословить!—Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 179).

На дворѣ передъ порогомъ—(см. № 181 А, л. 180).

При этомъ мать береть святой воды, крошить ею сначала невѣсту, а потомъ дружекъ, вручаєтъ дружкамъ по платку калачей и такъ отправляются въ село. Сначала заходять къ священнику, а потомъ по всѣмъ роднымъ и знакомымъ. Войдя въ комнагу, невѣста кланяется до земли всѣмъ отъ старого до малого, а одна дружка кладеть на столъ калачъ и взамѣнъ получаетъ какой нибудь подарокъ: хлѣбъ, курицу, денъ, пеньку и проч.

Тоже дѣлаетъ женихъ, сопровождаемый парнями — дружбами. Изъ села невѣста съ дружками идетъ въ свой домъ. Дойдя до дверей, она останавливается передъ порогомъ, а дружки входятъ въ хату. Невѣста остается на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не приготавляется къ *посагу*.

Дружки, когда уже все къ посагу готово, выходятъ въ сѣни — куда также изъ надвору входить невѣста и начинаютъ пѣть: Добри вечіръ тому, (см. № 233 л. А).

Эту пѣсню повторяютъ три раза, на каждый разъ имъ изъ комнаты отвѣчаютъ также пѣснею (см. № 234 А).

Потомъ дружки съ невѣстою продолжаютъ:

Чи гораздъ ми зробили,	Близькую й далекую,
Шо всю родину сходили:	Вбогую й богатую.

Въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 228).

Дружки опять (см. № 235).

Въ хатѣ (см. № 236).

Дружки (см. № 363).

Въ хатѣ (см. 363).

Дружки (см. № 225).

Въ хатѣ (см. № 226).

Дружки (см. № 223).

Въ хатѣ (см. 224).

Дружки (см. № 231 л. А).

Такъ поютъ, пока съ комнаты не скажутъ, что уже все готово. Тогда старшая дружка вызываетъ старосту съ хаты: „Моспане браце, моспане старосто!... Благословили на село виходити, благословитъ и въ цей дній вступити“ — Най Богъ благословитъ! — „Повтурни“ „По третему“! — Най Богъ благословитъ! и дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 237).

Тогда староста береть палку, дѣлаетъ ею въ растворенной двери три раза крестъ и всѣ стоящіе въ сѣняхъ входятъ въ хату. Невѣста опять

кланяется до земли роднымъ. Потомъ староста береть платокъ и даетъ конецъ его невѣстѣ, невѣста, держась лѣвой рукою за платокъ старости, береть въ правую руку свой платокъ и конецъ его передаетъ старшой дружкѣ, которая въ свою очередь, передаетъ такимъ образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такимъ хороводомъ они начинаютъ обходить столъ, нарочно поставленный посреди комнаты, и поютъ:

Ишла Маруся на посагъ, Зъ щастъячкомъ, и здоровъячкомъ,
Стручає ії Господъ самъ, И щасливою годиною.

Эту пѣсню повторяютъ до тѣхъ поръ, пока не обойдутъ три раза столъ кругомъ. Потомъ невѣста и дружки садятся за столъ и продолжаютъ пѣть (см. № 164, 209, 230, 258 л. Г, 265 л. Б, 314).

Летили галочки *),	А въ три рядочки,
А въ три рядочки,	А Маруся попереду,
Зозулка попереду;	А всі дружечки за столомъ сіле,
А всі галочки защебетали,	А Маруся на посади,
Зозулка закувала.	А всі дружечки заспівали,
Ишли дружечки	А Маруся заплакала.

Если невѣста сирота, то поютъ (см. № 269 Б).

Во время пѣнія этихъ пѣсень дружба ставить на тарелку чарку, наливаетъ ее водкою и обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто! я проше на дрожки!“ Староста указываетъ на отца невѣсты. Дружба начинаетъ: „есть въ цимъ дому нашої пані молодої тато родзоний; просить пані молода и я просю на ту почесну!“ (указывая на рюмку) и во все горло кричитъ: „я проше!“ Отецъ подходитъ, выпиваетъ водку, кладетъ на тарелку копейку или больше, и отходитъ. Дружба опять наполняетъ рюмку и вызываетъ мать. Такъ чарка должна обойти всѣхъ, кто только тогда есть въ домѣ; при чемъ староста долженъ слѣдить, чтобы никто не остался безъ приглашенія дружбы и самъ называется каждого по имени, а дружба сейчасъ выкликаетъ своимъ громкимъ „я проше!“

Если собрались въ сѣяхъ зрители изъ парней, то и ихъ, пѣснями, преглашаютъ выпить по рюмкѣ (см. № 361 и 362).

Когда чарка уже обошла всѣхъ, а ужинъ еще не подаютъ на столъ, дружки торопятъ ужинъ тоже пѣснями (см. № 420, 422, 456).

*) Сравн. № 812.

Когда же подадутъ ужинъ, то дружки обращаются къ невѣстѣ съ прѣс-
сю (см. № 428, 440).

Невѣста встаетъ, кланяется на обѣ стороны и проситъ кушать вечерю.
Вечера обыкновенно начинается борщемъ. Послѣ борща дружки поютъ (см.
№ 438).

Послѣ каши, продолжаютъ—(см. № 438).

Кухарка нарочно говоритъ: „Може ще каші?“

Дружки отвѣчаютъ (см. № 440).

Послѣ каши всегда подаютъ жареное мясо: если долго не подаютъ, то
дружки поютъ (см. № 441).

Жаркое ставятъ предъ дружбою, чтобы онъ его порѣзаль на куски.
Дружба, немедля, принимается за работу, а ему припѣваютъ (см. №№ 443,
444, 445).

Послѣ ужина всѣ встаютъ и поютъ (см. № 477).

Эту пѣсню поютъ три раза, стоя, потомъ садятся и продолжаютъ (см.
№№ 466 л. В, 472, 468 л. А, 473, 474).

Тогда кто нибудь изъ домашнихъ, обращаясь къ старостѣ, говоритъ:—Ta
зиведітъ іхъ зъ-за стола, видете, якъ гарно васъ просять. Тогда староста
подаетъ невѣстѣ и дружкамъ конецъ платка и такъ выводить изъ-за стола
ъ хату, а потомъ на дворъ, гдѣ уже играетъ музыка. При этомъ поютъ
см. № 469 л. В). -

На дворѣ продолжаются танцы до тѣхъ поръ, пока не разойдутся спать.
Гоже дѣлается и въ домѣ жениха, и этимъ кончается посадъ, который со-
стоитъ въ томъ, что какъ невѣста, такъ и женихъ сидятъ каждый въ своемъ
конѣ цѣлый вечеръ за столомъ, на „покуті“, и имъ поютъ пріуроченные къ
тому обраду пѣсни.

Въ воскресенье утромъ невѣста идетъ съ старшою дружкою въ церковь
ъ заутрени. Женихъ также долженъ быть въ церкви съ однимъ дружбою.
Изъ церкви невѣста отправляется въ свой домъ, гдѣ уже застаетъ своихъ
вашекъ, младшую дружку, світилку и др. свадебныхъ гостей. Женихъ
акже идетъ въ свой домъ. По приходѣ домой, онъ вручаетъ одному
дружбѣ, боярину, свою шапку, *жозлові чоботи* для невѣсты, куда насы-
паетъ овса и бросаетъ вѣсколько копѣекъ, и отправляетъ дружбу въ домъ
невѣсты. Его провожаютъ съ музикою два старосты. По приходѣ въ домъ
невѣсты, староста кладетъ на столъ калачъ, дружба отдаетъ невѣстѣ чоботы,
и дружкамъ вручаютъ шапку, которая сейчасъ пришиваются къ ней неболь-

шой вѣночекъ изъ барвінку. Между тѣмъ, невѣста надѣваетъ сапоги и въ замѣнъ ихъ, чрезъ того же дружбу передаетъ жениху рубашку. Потомъ, когда вѣнокъ къ шапкѣ пришить, старшая дружка надѣваетъ себѣ на голову шапку и требуетъ, чтобы дружба дасть за нее выкупъ. При этомъ поютъ (см. № 394, 401 л. А).

Онъ кладетъ имъ на тарелку копѣекъ пять, но они все таки не отдаютъ шапки и требуютъ еще большого выкупа, припѣваютъ:

Я на тее та не дивлюся,	До стіни оченьками,
Я відъ того та відвернуся—	До дружби плечиньками.

Тогда дружба прибавляетъ еще нѣсколько копѣекъ, беретъ уже шапку и собирается идти къ жениху. Дружки поютъ (см. № 388).

По уходѣ дружбы, невѣста съ дружками отправляется въ церковь къ обѣдни. Женихъ, надѣвши рубашку, присланную невѣстой, такъ же собирается въ церковь. Отецъ и мать садятся на лавкѣ, берутъ со стола хлѣбъ, благословляютъ имъ жениха и опять кладуть хлѣбъ на столъ. Потомъ сваха обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ — Ради мъ слухаць,—отвѣчаетъ староста. „Благословили на посагъ сісти, благословіть отцу й матінці клататись“. — Най Богъ благословитъ! — „Повтурни!“ — Най Богъ благословитъ! — „По третему!“ — Най Богъ благословитъ! — Женихъ кланяется въ ноги родителямъ. Дружба со свахами поетъ:

Благослови, Боже,	Своему дитяти
Отець и мать,	Низенько ся кланяти.

Теперь выряжаютъ къ вѣнцу. Всѣ выходятъ на дворъ. Мать обходитъ со святою водою три раза кругомъ всѣхъ и кропитъ єю жениха и прочихъ гостей его, а свахи поютъ (см. № 404 л. В.).

Ее повторяютъ три раза, а потомъ—(см. № 659).

Мать говоритъ: „идіть счастливо, най Богъ дасъ найлучче“, и всѣ выходятъ за ворота.

Тоже было и у невѣсты. По выходѣ за ворота поютъ (см. № 172 л. Д. № 673 л. А).

Если женихъ или невѣста сирота, то поютъ: Відчени, Боже, ворота (см. № 684).

Такъ поютъ до самой церкви. Музыка, какъ у жениха, такъ и у невѣсты, идетъ впереди и играетъ маршъ. Возлѣ погоста музыка остается, женихъ и невѣста, каждый особо, идутъ въ церковь. По окончаніи литургіи

точти всегда тогчась бываєть вѣнчаніе. Передъ совершениею обряда, женихъ и невѣста считаютъ необходимымъ высказать священнику, кто чѣмъ въ продолженіи жизни былъ боленъ и если есть какая нибудь наслѣдственная болѣзнь, то сознается, въ увѣренности, что впредь никогда подобного не будетъ, если скажутъ правду. При вѣнчаніи невѣста старается, какъ бы нехотя, ступить на ногу жениху въ увѣренности, что послѣ этого онъ цѣлую жизнь будетъ, какъ говорится, подъ башмакомъ у жены. По вѣнчаніи всегда выходятъ изъ церкви дружинами дверьми, т. е. боковыми, думая что счастіе, какое найдутъ въ семейной жизни никогда уже ихъ не оставить и не замѣнится горемъ. По выходѣ изъ церкви поютъ (см. № 697 л. В, 722 л. Б).

Сиротѣ — (см. № 733 л. А).

Січена, калина січена: *)
Вже наша Маруса звіачана.

Червоний чобітокъ на нозі,
Купиевъ ії Иванко въ дорозі.

Женихъ и невѣста изъ церкви идутъ по своимъ домамъ, гдѣ ихъ ожидаютъ съ обѣдомъ.

Когда невѣста подойдетъ къ воротамъ, то выносятъ противъ нее стулья хлѣбомъ и солью, при этомъ мать выходитъ въ кожухѣ на изнанку.

Дружки поютъ (см. № 765 л. А).

Невѣста цѣлуетъ хлѣбъ и вноситъ его въ комнату, а дружки продолжаютъ (см. № 744 л. Ж).

Подаютъ обѣдъ. Невѣста садится на покуті, кругомъ нее дружки. Мать заливаетъ рюмку водки и пьетъ за ея здоровье три раза, потомъ отецъ — только одинъ разъ, а тамъ все гости. Музыка играетъ виватъ. Пока каждый, кто есть въ комнатѣ, выпьетъ до молодої по рюмкѣ, дружки поютъ: см. № 811).

Съ такою же пѣснею обращаются до матінки и потомъ до милого, за тораго отзѣваются.... „моя, серце, воля, рятувать тебе зъ моря“. Потомъ ютъ (см. № 778 л. Б).

Затѣмъ обѣдаютъ, и выходятъ на дворъ танцевать. Цѣлый день продолжаются танцы на дворѣ, какъ у жениха, такъ и у невѣсты, куда собираются парни и дѣвушки — знакомые и незнакомые.

Вечеромъ при заходѣ солнца, женихъ отправляется въ домъ невѣсты. О бываетъ такъ: женихъ береть чоботи для тещи, чепцовъ и платковъ и родни невѣсты, извѣстное число калачей, и даетъ все это нести млад-

*) Сравн. № 720.

шему дружбѣ; старшему даетъ *ишаце* съ коровай, а самъ береть хлѣбъ, ко-
торымъ былъ благословенъ, какъ шель къ вѣницу. Отдавши по поклону роди-
телей, всѣ выходятъ изъ хаты. Дорогою свахи поютъ:

По-підъ гаемъ бита дороженька; *)
Ой тутъ іхавъ Иванъ съ боярами,
Ёму калина дорогу заступила.
Віймавъ шабельку, взавъ калину рубати.

Взала калина до него прилівляти:
— Ой не для тебе калина насажена,
Ой для тебе Маруся наражена.

Дружба, который несетъ *ишаце*, во все горло кричитъ: „гопъ! гопъ! гопъ!“ Въ воротахъ невѣсты, его встрѣчаетъ толпа парней съ хлѣбомъ и солью на стулѣ, покрытомъ скатертью. Женихъ снимаетъ шапку, крестится, цѣлуєтъ хлѣбъ и говорить: „Добри-вечірь, панове молодці!“ — Дай, Боже, здоровья! — загудитъ вся толпа и заступитъ жениху въ воротахъ дорогу. Тогда свахи поютъ (см. № 878).

При этомъ староста вынимаетъ бутылку водки и ставить на стулъ, где стоялъ хлѣбъ, а младшій дружба кладеть четыре калача, и парни разступаются. Передъ порогомъ опять ставятъ тотъ самый стулъ съ хлѣбомъ. Женихъ цѣлуєтъ хлѣбъ и отдаетъ дружбѣ, а свахи поютъ (см. №№ 842, 852, 905).

Ой тещенько-мати,
Пускай пасъ до хати,
Ми тобі не докучемо,

Тилько шати пересушимо;
А въ насъ такі шати,
Щобъ Марусю взяти съ хати.

Невѣста тогда сидить за столомъ въ хатѣ и ее дружки поютъ (см. № 903).

Дружба жениха кричитъ на дворѣ: „гопъ! гопъ!“ идетъ въ присядку и припѣваєтъ:

Ой дівчино! го-го-го!
Приими мене! голого!
Я сорочки не маю,

Женитися гадаю.
Ни сорочки, ни штанівъ,
Тилько торба сухарівъ.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала-бъ гребінчика росчесатися?

Во время этихъ пѣсень, теща выходитъ къ зятю и обмѣнивается съ нимъ хлѣбомъ. Потомъ старшій дружба береть *серпанокъ*, владеть въ него три калача и съ двумя старостами вносить его до хаты и кладеть на столъ. Теща вынимаетъ изъ серпанка калачи и на мѣсто ихъ кладеть свои. Дружба съ

*) Сравн. 381 и 776.

старостами бывутъ опять серпантинъ съ обмѣненными калачами и идутъ въ сѣні. Дружки поютъ: Перші щосли пришли (см. № 882).

Они три раза въ томъ серпантинъ перенѣшаютъ калачи. Дружки продолжаютъ: Ой за ворітми глубокий дунай! (см. № 866).

Когда калачи перенѣшать третій разъ, то домашніе спрашиваютъ дружбу и старость: „Отъ ми не знаємъ, что то ви за люде?“ — Ми — отвѣчается дружба, — идемъ зъ Туреччини руському царю служити, а солький квартирю тутъ показавъ“. — „Э, бачили ми такихъ людей — говорятъ домашніе — а покажить наць свій пашпортъ!“ Между тѣмъ за столомъ, возлѣ невѣсты стоять четыре мальчика не моложе цяти лѣтъ съ налочками, поднятymi вверхъ; ихъ называютъ *шурени*. Старший дружба, указывая на нихъ, спрашиваетъ: „А то що таке за козаки у васъ?“ — Це наши воини — отвѣчаютъ домашніе. „А ну, нехай покажуть свою храбрость“, — говорятъ дружба съ старостами, и поднимаютъ свои палки; *шурени* также и между ними происходить мимая борьба. Дружки поютъ (см. № 936 л. А.).

Борьба продолжается. Тогда домашніе подходятъ къ нимъ и говорятъ: „Та покажіть но, проше, пашпортъ, — а не бйтися“. Дружба говоритъ: „Заразъ“, и вынимаетъ изъ кармана лоскутикъ испачканной бумаги и читаетъ: Ихала Хима и проч. (см. № 930).

Когда дружба кончитъ свой *пашпортъ*, то домашніе берутъ тѣ рушники, къ которымъ въ пятницу дружки пришивали тороки, подходятъ сзади и вяжутъ ихъ съ крикомъ: „Ви розбіяки! ви читаєте якоє баламутство, а не пашпортъ!“

Когда ихъ перевяжутъ *рушиками*, то цѣлуются съ пими и пьютъ могорычъ. Дружба также пьеть до *шурени* и даетъ имъ по калачу, вместо винка; если же между *шурени* есть браты невѣсти, то имъ даютъ по складному ножику. Во время этого дружки поютъ:

Ой зять си наимъ становитъ, *

У хаті власилькомъ,

Передъ дорогомъ молитъ,

Передъ столомъ — столомъ,

У сінціхъ барвінкомъ,

За столомъ, якъ соколомъ.

И когда *шурени* вищують водки, то поютъ (см. № 970):

Въ продолженіи всей этой суматохи, женихъ стоитъ въ сѣняхъ. Онь ожидаетъ, пока теща не придетъ къ нему съ оброкомъ. Свахи вызываютъ тещу пѣснями (см. №№ 913, 916).

*) Справ. № 897.

Когда въ хатѣ морочъ конченъ, то теща, приготовляетъ горшокъ оброку, т. е. наливаетъ въ горшокъ воды и бросаетъ овса, береть хлѣбъ и выходитъ до зятя. Поблагословивши зата хлѣбомъ, теща поднимаетъ горшокъ съ оброкомъ и говоритъ до зятя: „Сину Иван! дай тебѣ, Боже, здоровья!“ — Дай, Боже! — отвѣчаетъ зять. „Дай, Боже, шобъ бугъ веселый, якъ весна, богатый, якъ земля, а здоровий, якъ вода!“ — Дай, Боже! — говоритъ зять, и теща пьетъ три раза по немногу изъ горшка. Музика играеть вивать, а свахи поютъ: (см. № 988).

Теща, выпивъ третій разъ немного оброку, отдаетъ его зятю, который пробуетъ и бросаетъ горшокъ назадъ, чрезъ голову. Если горшокъ разобьется, то это хорошее предзнаменование, а если неѣть, то во всю жизнь молоды останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ его спѣшать разбить палки дружбы жениха. Послѣ оброка теща пьетъ до зятя водку, приговаривая тоже, что и предъ оброкомъ; а когда выпьетъ зять, то потчується всѣхъ стоящихъ въ сѣняхъ, — послѣ чего всѣ входятъ въ хату, а свахи поютъ (см. № 989).

Дружки въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 990).

Невѣста, при входѣ въ хату жениха, береть съ гильца въ руку овса и бросаетъ его въ глаза жениху и сама припадаетъ къ столу, причемъ старшая дружка накрываетъ ея голову платкомъ. Поютъ:

Припадъ, Марусю, до стола,	Потерай-коса,
Чорними очима та й заплачъ,	Калиновий цвіть,
Бо вже иде розмай-коса,	Завъязаний світъ.

Женихъ идетъ прямо къ невѣстѣ и старается оторвать ее отъ стола, за который она уцѣпилась руками *). Когда отниметъ отъ стола, то садится возлѣ нея и цѣлуетъ въ лицѣ. Дружки поютъ (см. № 979).

Цѣлый вечеръ женихъ сидитъ за столомъ возлѣ невѣсты въ шапкѣ, только когда пьетъ водку, то старшій дружба снимаетъ ее на это время. Тамъ какъ еще до прихода жениха съ свахами, дружки заняли уже мѣсто за столомъ, то свахи говорять имъ, чтобы они подвинулись немножко, а дружки отвѣчаютъ имъ пѣснею. (см. № 989).

Теща и тестъ пьютъ до каждого водку. Когда чарка обойдетъ всѣхъ,

*) Иногда невѣста такъ сильно держится за столъ, что женихъ никакъ не можетъ оторвать ее. Тогда жениха поднимаютъ на смѣхъ.

то свахи подносят деревянную тарелку и свахи начинают обдиривать родныхъ невѣсты. При началѣ поютъ (см. № 960).

Свахи на тарелку кладутъ по порядку всѣ подарки, какіе женихъ взялъ изъ дома, сначала платокъ, по большей части красный, а на него калать. Дружба кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого и пані молодої тато родзоний; просить панъ молодий, пані молода, сватъ и сваха, и я прошу на той чесній подарунокъ — а проше!!!“ Отець невѣсты подходитъ, кланяется во всѣ стороны, береть подарокъ и отходитъ. Потомъ кладутъ для тещи салоги. Дружба кричитъ по иржнему. Теща, взявши салоги, кланяется и говорить: „Дякую сватові, свасі, пану молодому и дружбі за послугу“. После этого выходитъ на средину хаты, поднимаетъ салоги на голову и начинаетъ танцевать, прыгая: Чи се тиі чоботи, и пр. (см. № 991, л. В).

Во время этой пѣсни всѣ скачутъ и бѣть въ лодони, только свахи съ дружбою продолжаютъ обдиривать калачами родственниковъ невѣсты. Свахи поютъ (см. № 957).

Засвіти, дружбо, свічку,
Гляди роду по запічку:

На печу старенъного,
Въ колисці маленьного.

Дружки имъ отвѣчаютъ (см. № 1070 л. Б).

Свахи опять:

А въ насъ дарівъ много,
Въ васъ роду не много.

Есть чимъ дарувати,
Нема кому відберати.

Дружки въ отвѣтъ поютъ (см. № 995).

Потомъ начинаются подарки со стороны невѣсты. Теща идетъ въ комору за рушниками, а дружки и свахи поютъ (см. № 993 л. В, 997 л. Б).

Теща, возвратившись съ рушниками, отдаетъ ихъ дружбѣ невѣсты. Она кладеть одинъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого староста Петро! Просить панъ молодий, пані молода, сватъ и сваха, и я прошу на цю барву — а проше!...“ Такъ вызываетъ потомъ всю родню жениха. Когда это кончится, то постороннія женщины беруть рѣшето, влезаютъ на лавку возлѣ печки, стучать въ него и поютъ (см. № 1003).

Свахи, дружбы и старости бросаютъ въ рѣшето по копѣйкѣ или больше, и если бросили коп. около 15, то женщины слезаютъ съ лавки; а если меньше, то опять поютъ тоже самое, пока не будутъ удовлетворены. Въ это время невѣста сидить за столомъ и плачетъ. Ей свахи поютъ (см. № 1018 л. В).

Ятва Теща подходитъ къ столу, се сиажкаетъ въ руки; перекрестится три раза, потомъ перекрестить невѣсту и завязываетъ ей серпанокъ. Послѣ этого женихъ и невѣста цѣлютъ тещу въ руку, а свахи поютъ (см. № 1045 и. Б.).

Дружки продолжаютъ (см. 1033).

Свахи отвѣчаютъ (см. № 1030).

Дружки опять начинаютъ (см. № 807).

Свахи... (см. № 996).

Тутъ подносятъ на тарелкѣ платокъ и кладутъ передъ женихомъ, а дружки начинаютъ пѣть (см. № 1046).

Женихъ выбрасываетъ деньги, сообразно съ дѣнностью платка, а невѣста береть платокъ и затѣкаетъ его жениху за пясъ, у праваго бока.

Все это продолжается далѣе полуночи. Теперь уже ожидаютъ ужина, который бываетъ чисто на разсвѣтѣ. Свахи начинаютъ пѣть (см. № 1076 и. В.).

Дружки имъ отвѣчаютъ:

Ой ми ще не палили

Ви, дружби, по воду,

И вечерати же варили.

Ви, старости, за ногнемъ,—

Ідіть, свахи, по тріски,

Тогда будемъ палити

Ви, світилки, по дрова,

И вечерять варити.

Подаютъ ужинъ. Во время ужина, поютъ тѣ самыя пѣсни, которыя пѣши въ субботу за ужиномъ. Свахи ко щамъ требуютъ перцу; имъ дружки отвѣчаютъ пѣснею:

Поїхала баба до Хотіна

Ставъ въ нею на пораду;

По перець, покориння.

Приперъ ії до дверець,

А здібавъ дідъ бабу.

Розсипавъ ії перець.

Женихъ и невѣста въ продолженіи ужина не єдятъ ничего; передъ ними стоятъ только чистая тарелка и двѣ ложки. Дружки, шутя, призываютъ жениха (см. № 1082, и. Б.).

Свахи на перекоръ дружкамъ продолжаютъ (см. № 1083, и. Б.).

По окончаніи ужина бываютъ дружескими. Они начинаются такъ. Старшая дружка кладетъ свой платокъ на тарелку и ставитъ ее предъ старшую дружку. Дружки поютъ:

Вумо, дружбо, та не дружити,

Шобъ дрочешай заробити,

А їти на тѣкъ молотити,

Шобъ дружку искупили.

Дружба смигдаєтъ на тарелку столько ложекъ, сколько стоятъ пласти, береть лого въ руку и чрезъ стояль подаетъ тарелку старшей дружкѣ. Она,

хвативши за венецъ платка, перекинуть прямо чрезъ столъ на средину хаты, и танцуетъ съ нимъ (съ дружбою). За нею выходятъ изъ-за стола всѣ гости. Жениха и невѣstu сейчасъ ведутъ въ комору, гдѣ имъ оставляютъ ужинъ, запираютъ на замокъ дверь и сами уходятъ. Тамъ они остаются ночевать. Въ коморѣ стелютъ на землѣ постель слѣдующимъ образомъ: не-вѣстѣ кладутъ соломы и подъ голову одну подушку, а жениху дрова, а подъ голову большой камень. Когда жениха съ невѣстою запрутъ въ коморѣ, то старшій дружба, взявши дружку за руку, съ музыкою и прочими гостями, отводить ее домой. Дружки на прощанье поютъ (см. № 1140).

Дорогою всъ кричать: „гош! гош!“ а дружба поеть (см. № 1115).

По приходѣ въ свой домъ, старшая дружка съ младшой поютъ (см. № 1121).

Тутъ остаются недолго. Дружба оставляетъ дружку а самъ, со всѣми своимъ гостями, возвращается опять въ домъ невѣсты и, поблагодаривъ за все, гости расходятся по домамъ *).

Въ понедѣльникъ, часовъ около десяти, всѣ свадебные гости, за исключениемъ дружекъ, который уже не приходить, собираются въ домъ невѣсты, чтобы „виражать“ ее съ женникомъ, въ его домъ. Когда уже всѣ соберутся, къ порогу подвозятъ нѣсколько повозокъ и на нихъ выносятъ изъ дома постель невѣсты, т. е. подушки, „килима“, „рядна“ — все, что намѣрена отдать ей мать. Но при этомъ нужно „пскудлить“ постель. Домашніе садятся на приготовленный невѣстѣ подушки и поютъ:

Я гусата пасла,
По пір'ячку збирала,
Та въ подушку клала.

Женихъ долженъ взять водки, выпить съ ними по рюмкѣ и выпинуть хоть копѣйку. Когда собираются садится на повозку, невѣста обыкновенно плачетъ. Дружбы отъ имени жениха, поютъ (см. № 1202).

Такъ иногда продолжаютъ обращаться къ каждому предмету, который есть въ дому; наконецъ женихъ и невѣста, попрощавшись съ родителями, хотятъ садиться на возъ, но свахи удерживаютъ жениха, припѣвая:

Ой зятю, зятю! б'йся Бога;
Завернися зь Запорога,
Та припадь тещеньці до ніжокъ
За той тепленький циріжокъ.
Не за той печений,
А за той прирожений.

*) Иногда, въ воскресенье, послѣ ужина, одна изъ женщинъ затягиваетъ пѣсню. Скрипка аккомпанируетъ ей, а публика слушаетъ. Она поетъ (см. № 1084).

Женихъ принужденъ еще разъ клянться тещѣ. Дорогомъ поютъ (см. № 1222, 1218).

Когда подъезжаютъ къ дому, поютъ:

Відчений, мати, вістку — До комори клюшницю,
Веземъ тобі невістку; До хати робітницю.

Въ воротахъ раскладываютъ небольшой огонь и чрезъ него должны перебѣжать возомъ женихъ съ невѣстою. Слѣзши съ воза, женихъ идетъ въ комнату, а невѣста остается у порога. На встрѣчу къ ней выходитъ изъ хаты свекровь съ хлѣбомъ и спрашиваетъ: „Зъ чимъ ти до мене приїхала?“ — Съ хлѣбомъ, соллю и твоимъ синомъ — отвѣчаетъ невѣста. Потомъ обмѣниваются хлѣбомъ, пьютъ водку и входять въ хату. Въ хатѣ снимаютъ съ невѣсты серпанокъ и завязываютъ ее платкомъ. Поютъ (см. № 1255).

Иногда при этомъ урѣзываютъ совсѣмъ невѣстѣ косы. Поютъ:

Наїхали паничі, Сталі її сікти-рубати,
Взяли росу-косу підъ мечі, Стала Маруся плакати.

Стала Маруся зъ ложа, Заклала коруночку,
За нею Матерь Божа, На її головочку.

Послѣ этого невѣста всѣмъ цѣлуєть руки, сейчасъ беретъ метлу и подметаетъ хату. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда, невѣста съ старшиной дружбою идетъ къ священнику на выводъ. Возвратившись отъ священника, застаетъ дома закуцію. Всѣ родственники невѣсты, пообѣдавши, берутъ шалку, называемую на нее пакло и, съ веретеномъ въ рукѣ, идутъ къ родителямъ жениха будто бы искать своей дочери. Впереди идетъ староста съ пшеничнымъ калачемъ. Дорогомъ поютъ:

А зъ калиночки дві квіточки... Ми за нею ходимъ
Вчора була неділя свята, И зъ пшеничнимъ хлѣбомъ.
Въ нась Марусю взято;

Въ домѣ жениха гостятъ недолго; всѣ гости идутъ на закуцію въ домъ невѣсты. Оттуда, послѣ угощенія, возвращаются всѣ, за исключеніемъ родственниковъ невѣсты, опять въ домъ жениха, гдѣ вечеромъ бываетъ перезвон.

Женихъ съ старшиной дружбою идетъ къ тестю приглашать его къ себѣ въ гости.

Тесть набираетъ калачей, чтобы было чѣмъ обдарить всѣхъ родственниковъ жениха, и съ музыкой, со всѣми родными и съ женщикомъ отправляется

въ домъ жениха. Дорогою зять долженъ вести тещу подъ руку, при чёмъ поютъ (см. № 1423).

Дружба невѣсты несетъ „ильце“ и кричитъ: „гопъ, гопъ“! Изъ дома жениха, родна невѣсты расходится уже послѣ ужина. Въ продолженіи этого времени, между прочимъ, поютъ:

Со стороны жениха (см. № 1350).

Со стороны невѣсты (см. № 1352, л. А).

Свахи отвѣчаютъ:

А ѿ калиночки дві квіточки... А ми ії а ні бъємо, а ні лаємо,
Вчора була неділя-свято и въ нась, Тилько хорошенъко приймаємо.
Залетіла утівка ваша до нась.

Цѣлый день вторника проходитъ въ томъ, что утромъ вся родна невѣсты идетъ на угощеніе въ домъ жениха и тамъ остается до обѣда. Послѣ обѣда все отправляются къ родителямъ невѣсты, а оттуда расходятся вечеромъ. Когда родна невѣсты идетъ къ жениху, то поютъ (см. № 1455).

А ні скіпочки, ні огарочка—
Нема чимъ запалити;

Нема дочки Марусі —
Нема кимъ послужити.

Знати Марусю, знати *)
Въ котрі вона хаті:
Калиною обтикана,
Черчикомъ обсиpana,
А лавки, прилахи—

Зъ червоної китайки,
Вітрець повіває,
Лёнець полягає,—
А Марусіна родина,
Якъ макъ пропвітає.

Передъ порогомъ (см. № 1457).

Утромъ въ среду, вся родна жениха и невѣсты собирается къ родителямъ невѣсты, гдѣ дѣлается *пропій*. Теперь послѣ обѣда разрѣзываютъ коровай и даютъ по куску каждому гостю, который приносить домой и держить его какъ просфору; гильце также разламывается по части каждому. При этомъ поютъ:

Світи, міасю, ѿ рай **)
До нашого короваю,

Шобъ було видненько
Краята дрібненько.

Потомъ все гости дѣлаютъ складчину на водку и свадьба оканчивается *пропоемъ*, т. е. женихъ и невѣста каждому гостю подносятъ на тарелкѣ водку, и всякий гость за рюмку выпитой водки долженъ дать новобрачныхъ

*) Справ. № 1486.

**) Справ. № 520.

какойнибудь подарокъ на новое хозяйство. Дарятъ обыкновенно гусь, овцу, поросенка; женщины даютъ полотно, пеньку и пр., смотря по состоянію.

Послѣ пропою, все гости, пожелавши новобрачныхъ счастья и здоровья, расходятся по домамъ, и свадьба кончена.

Свадьба, записанная въ мѣстечкѣ Полонномъ, Новоградъ-Волынскаго уѣзда, Волынской губерніи, г. Яценскимъ.

Когда приближается зима и настаютъ морозы, которые не позволяютъ поддѣжки преводить вечера на улицѣ,—молодежь оставляетъ ее и собирается во вечерайнѣ, въ заблаговременно опредѣленный домъ, въ которомъ большему частію живетъ вдова, „на вечерницѣ“. Здѣсь-то, „на вечерницахъ“, молодые парни высмотриваютъ себѣ невѣсты.

Высмотрѣвшіи себѣ невѣсту, молодой человѣкъ старается открыть отцу о своемъ намѣреніи жениться на ней. Недѣли за двѣ или за три до Рождества Христова (у нашихъ крестьянъ обыкновеніе дѣлать свадьбу послѣ крещенія) перестаетъ ходить на „вечерницѣ“ и почти цѣлые вечера проводить въ бесѣдѣ съ отцемъ, выискивая удобный случай открыть отцу о своемъ намѣреніи. Большею частію случается такъ, что отцы сами, видя, что пора женить сына, говорять ему о женитьбѣ, при чѣмъ указываютъ и невѣсту. Если невѣста, указанная отцемъ, та самая, которую себѣ сынъ высмотрѣлъ, то сынъ благодаритъ отца за его заботливость и охотно изъявляетъ желаніе жениться; если же указанная отцомъ невѣста ему не нравится, то сынъ падаетъ отцу въ ноги и проситъ, чтобы женили его на той, которую онъ себѣ выбралъ. Любящій отецъ никогда не отказываетъ сыну въ подобной просьбѣ, напротивъ, самъ старается разузнать, какого поведенія выбранная сыномъ невѣста, богаты ли ея родители, яе цыаницы ли и пр.

Между тѣмъ сынъ, получивъ отъ отца согласіе, съ нетерпѣніемъ ожидаетъ Рождества Христова. Рождество Христово приближается. Родители молодого парня приготовляются къ празднику по возможности лучше; сами лично просятъ къ себѣ родственниковъ, сосѣдей и вообще знакомыхъ, при чѣмъ стараются разспросить о невѣстѣ кого либо изъ ея родственниковъ.

Вотъ уже праздникъ Рождества Христова насталъ. Первые два дня празд-

Мика родители парня провели въ пирушкѣ со своими родственниками и знакомыми; наконецъ, провожая на другой день праздника своихъ гостей, парень и его родители просятъ двухъ или трехъ мужчинъ, большую частію изъ родни выбранной невѣсты, погостить у нихъ еще и на третій день. Тѣ, не желая оскорбить хозяевъ отказомъ, обѣщаютъ прийти и на третій день. Насталъ и третій день. Приглашенные, согласно своему обѣщанію, приходятъ. Родители, вмѣстѣ съ сыномъ, очень рады, они стараются угостить своихъ гостей какъ можно лучше. Подъ конецъ угощенія родители, вмѣстѣ съ сыномъ, просятъ своихъ гостей оказать имъ небольшое одолженіе — быть сватами. На что, конечно, тѣ, узнавши, что парень хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда день начинается склоняться къ вечеру или, большую частію, когда уже повечерѣеть совершенно, сваты, взявъ хлѣбъ-соль, отправляются къ тому хозяину, где живетъ выбранная парнемъ невѣста. Когда придутъ въ домъ, сваты кладутъ на столъ хлѣбъ-соль и начинаютъ заводить рѣчъ о дѣлѣ, но приступаютъ къ нему не прямо, а обинякомъ.

Сначала они толкуютъ совершенно о другомъ предметѣ, потомъ все ближе и ближе подходить къ дѣлу; и о самомъ дѣлѣ выражаются различными иносказаніями, большую частію такимъ образомъ: „Ми ослідили лисицю, да й ходили все слідомъ за нею, и де вона нась не виводила!... Ажъ напослідокъ ми її зновъ завиділи коло вашого обисця; ми за нею, а вона оббігла разивъ зо два кругомъ вашего обисця, та въ подвір'е. Ми за нею, і думаемъ: отуть ми тебе застукали, теперъ ти, голубка, будешъ наша! а вона въ хату. Чи не могли-бъ ви її oddати за нашего паробка?“ И тутъ начинаютъ расхваливать молодого парня: что онъ и хорошъ, и богатъ и не пьяница, — однимъ словомъ отличный человѣкъ. Родители девушки сначала не соглашаются, говоря, что она еще молода, или что еще не подготовились къ свадьбѣ. Наконецъ видя, что сваты не хотятъ идти, спрашиваютъ невѣstu, согласна ли она выйти замужъ за такого-то парня. Если невѣста согласна, то даютъ сватамъ платки (хустки или рушники). Когда даютъ рушники, невѣста кланяется въ ноги отцу и матери и тогда „замочаютъ“ рушники, т. е. начинается закуска и небольшая выпивка, послѣ чего сваты отправляются обратно къ молодому парню, но уже съ рушниками, где тоже вторично замочаютъ рушники.

На другой день собираются всѣ женатые родственники невѣсты къ ней въ домъ на пирушку, а родственники парня — въ домъ къ жениху. На

третій день отець и мать невѣсты и почти всѣ родственники ѹдуть къ из-
ходому на печомлядини, т. е. убѣдиться, правда-ли тому, что сваты говорили
относительно молодого парня. Если правда, — то назначаютъ день сватаны
(сговора): если же неправда, то иногда, и даже часто случается такъ, что
жениху отказываютъ. Впрочемъ, при этомъ по большей части ссылаются на
невѣсту.

Если она согласна выйти замужъ за такого-то, то хорошо, если же несогласна,
то ему отказываютъ.

Въ назначенный день для сватаны (сговора), молодой парень съ отцемъ
и матерью, со сватами и родственниками своими прїѣзжаетъ къ будущему сво-
ему тестю. Тестъ угощаетъ ихъ, а невѣста даритъ родителей и родственни-
ковъ молодого парня подарками, молодой парень въ свою очередь даритъ бу-
дущую свою жену или хорошими башмаками, или отлично вышитой рубахой,
или чѣмъ другимъ; но непремѣнно чѣмъ либо изъ одежды, а также дарить
отца и мать невѣсты, и ея родственниковъ. Это дѣлается уже послѣ сговора,
когда родители невѣсты и молодого парня, сговорившись, запиваютъ. Во времена
сговора молодежь — дружки и шаферы — поютъ (см. № 31).

Послѣ этой пѣсни, когда уже „замочаютъ сватанне“, къ дружкамъ и
шаферамъ присоединяются еще и свахи и во все времена попойки поютъ: (см.
№ 1462).

Наконецъ, съ наступленiemъ поздней ночи, а иногда и разсвѣта, расход-
ятся по домамъ.

Наканунѣ свадьбы, въ субботу передъ вечеромъ, родственники молодой со-
бираются къ ней въ домъ печь коровай. Мѣсить и печь коровай собираются
молодые женщины и при томъ такія, которыхъ умѣютъ хорошо пѣть и тан-
цевать, (вдовамъ и тѣмъ, которыхъ, овдовѣвшіи, вышли въ другой разъ зам-
ужъ, хотя бы ониѣ были отличныя танцорки и умѣли отлично пѣть, — мѣ-
сить коровай не позволяетъ). Въ то время, когда мѣсить коровай, поютъ
следующія пѣсни.

Когда начинаютъ мѣсить тѣсто на коровай:

Благослови Боже,	Своему дитяті
Пречистая мати,	Коровай блага.

Когда насыпаютъ муку въ діжу (см. № 483, л. 3).

Когда мѣсить тѣсто на коровай (см. 493, 501, л. I).

Потомъ, когда замѣсять коровай, ставятъ посреди комнаты столикъ,

на немъ діжу съ короваемъ и начинаютъ убирать коровой шилками, выдѣлан-
ными изъ тѣста, при чемъ поютъ пѣсни:

Когда начинаютъ убирать (см. № 491, л. I).

Когда уже убираютъ (см. № 491, л. I).

Когда уберутъ и посадятъ въ печь (см. № 547).

Когда пропоютъ эту пѣсню, въ женщины, мѣшившими коровой, присо-
единяются и мужчины, берутъ „діжу“ на руки и, виѣсть съ діжою, пускаясь
въ пляску по комнатѣ, поютъ:

Ой нічъ наша на стоянхъ, Печъ же наша, пече,

Діжу носать на рукахъ. Спечи коровой гречний!

Наконецъ, натѣшившись вдоволь, ставить діжу на прежнемъ мѣстѣ, и
сами ставъ чинно вблизи діжи, поютъ (см. № 556).

Послѣ этого отецъ невѣсты долженъ подливать всѣхъ водкой. Въ то время,
когда женщины ухаживаютъ возлѣ коровы, дѣвушки убираютъ разныи цвѣ-
тами вильце, для котораго берутъ почти всегда винневое дерево.

Когда начинаютъ убирать вильце:

Благослови Боже,	Своему дитяті
Отецъ и матери,	Вилемчко вѣрати.

Когда приносятъ цвѣты на вильце (см. №№ 99 л. Г, 100 л. А, 101 л. Б).

Когда убираютъ (см. №№ 99 л. Б, 137 л. А).

Когда уберутъ:

Казавъ староста вильце вить,	И вилемчко вили
А теперь не хоче викупить.	Й горіочки не пили.
Старостоньку-сердце,	Коло барилочка були,
Викупи у насъ вильце!	А намъ не дали.

Въ то самое время (въ субботу), когда мѣсять коровой и дѣлаютъ вильце
изъ вѣсты, родственники молодого мѣсять коровой и украшаютъ вильце молодцу,
при чемъ поются тѣже самыи пѣсни. Вильце жениху дѣлаютъ большою ча-
стію изъ сосноваго дерева.

Вечеромъ, въ субботу, женихъ съ отцемъ и матерью и съ своею роднею,
г҃ь сопровожденіи музыки, идетъ къ невѣстѣ. Шествіе это довольно торже-
ственное: впереди идетъ старшій сватъ и несетъ на головѣ вильце, за нимъ
музыка, за музыкой свати и свахи (у нашихъ крестьянъ есть обыкновеніе
вязать сватамъ и свахамъ черезъ плечо красный или синій полсь), а за ними

* Срав. № 555.

женихъ съ отцемъ и матерью и своими родственниками. Пришедшіи въ домъ къ невѣстѣ, сватъ ставить вильце на столъ (невѣста свое вильце привозитъ со стола), а родители невѣсты просятъ жениха, его родителей и всѣхъ прішедшихъ садиться за столъ. Когда всѣ уседутся, невѣста дарить жениха рубахой и платкомъ, а женихъ, въ свою очередь, дарить невѣсту деньгами и сапогами, въ которые сваты тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройти сколько разъ по комнатѣ, а потомъ и потанцовывать. Это длится для того, чтобы узнать, хороши ли сапоги, можно ли будетъ въ нихъ свободно танцевать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги будутъ или тѣсны, или слишкомъ велики, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать другіе, лучшіе. Если же сапоги хороши и придется по ногѣ, то женихъ долженъ угостить всѣхъ присутствующихъ своюю водкою. Водку въ мискахъ ставить на столъ. Попойка эта продолжается до поздней ночи; когда всѣ удовлетворены, расходятся по домамъ. Во все это время молодежь поетъ пѣсни (см. № 19, 23, 29, 256 л. Б, 263 л. А, 270 л. А, 317).

Ой не жалуй, моя доню, молодихъ виновихъ квитъ,
Тилько жалуй, моя доню, молодихъ літь.
Виновї квіти обновляться,
Літа твої молодії не вернутся.

Въ субботу женихъ долженъѣхать ночевать къ своимъ родителямъ, если они живутъ близко; если же далеко, то женихъ ночуетъ у будущаго своего тестя, а на другой день, въ воскресенье, вставши рано, долженъ идти въ чужой домъ и ожидать тамъ своихъ родителей. Около десяти часовъ утра пріѣзжаютъ родители жениха, приходятъ сваты, шафера, и жениха, съ музыкою, ведутъ въ домъ невѣсты расплетать молодій косу.

Когда придутъ въ домъ невѣсты, посреди комнаты ставить скамейку, вокругъ которой стоять дружки и вообще дѣвушки, а между ними братъ невѣсты (существуетъ обычай, по которому волоса невѣсты должны непремѣнно расплетать родной ея братъ, если нѣтъ родного брата, то двоюродный, или же кто нибудь изъ ближайшихъ родственниковъ, только мужчины при томъ непремѣнно холостой). На стулѣ кладутъ подушку и сажаютъ невѣсту, при чёмъ старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говоритъ: „Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковый, благословиши все доброе, благослови ще й молоду роспости“. На это старший свать говорить три раза: — Богъ благослови!

Послѣ благословенія, дружки поютъ (см. № 635 л. В).

Въ это время братъ расплетаетъ косу невѣсты, затѣмъ невѣсту одѣваютъ въ вѣнцу. При этомъ поютъ (см. № 618, 622).

Гребиниця, матіко, гребиниця,* — Подай, Иване, гребинець,
Росчесати косу до вінца; Росчесати косу підъ вінцемъ.
Упавъ гребинець підъ стілець,

А я свою та й роспустила,
Косоњками та плечі вкрила,
Слизоньками личенько уміла.

Братъ сестрицю расплітає, Носивъ на торжокъ не продавъ,
Дѣжъ вінъ ти уплаткі подівавъ? Меншій сестриці такъ отдавъ.

— Чомъ ви, соловы, не щебетали, „Ой я-жъ думала, молоденька,
Якъ сади процвітали?
Чомъ ти, Марусю, не плакала, Ажъ то садяться, благословяться,
Якъ косу расплітали? Косу расплітати“!

Даліє, когда невѣсту одѣнутъ, стелютъ на полу передъ столомъ коверь, на немъ становятся родители невѣсты съ иконами, которыми благословляютъ жениха и невѣсту. Въ это время невѣста кланяется въ ноги своимъ родителямъ, дружки поютъ (см. № 325 л. А).

А потомъ, послѣ благословенія:

Давай, мати, шубу, Намъ підъ ручки звяже,
Поїдемъ до шлюбу, Щироу правдоњку скаже.

Невѣсту одѣваютъ, зимой — въ шубу, лѣтомъ — въ лѣтнюю „юпку“, сажаютъ на повозку и везутъ въ вѣнцу. Дружки підуть дорогу поютъ (см. № 670 л. Е, № 679 л. Б).

Роступіться, вороти, Недай перейде родина,
Не переходьте дороги; Щобъ була щасливая година.

Когда подъѣжаютъ къ деревнѣ, поютъ (см. № 688 л. Г).
Когда изображенные выйдутъ изъ церкви, въ догѣ происходить отрадная суматоха; музыка, состоящая изъ бубна, цимбаль, скрипки, а иногда и баса, играетъ марши; девки танцуютъ, а дружки поютъ (см. № 696 л. Г).

Суматоха продолжается въ догѣ до тѣхъ поръ, пока все на усадьбѣ не покинутъ повозки. Дорогою поютъ одну и ту же пѣсню:

Диковать попонькові и пр. (см. № 696).

* Справжн. № 116.

Пріѣхавши домой, дружки начинаютъ пѣть другую пѣсню (см. № 740, лит. В).

Новобрачные, при помощи шаферовъ, слизать съ повозки, на встрѣчу изъ выходятъ родители съ хлѣбомъ и солью, благословляютъ новобрачныхъ, вѣдуть въ комнату и сажаютъ за столъ, при чемъ всѣ поздравляютъ ихъ, пить водку и дарять кто корову, кто лошадь, кто пару воловъ, кто деньги, кто овцу, гуся и пр., смотря по состоянію и степени родства.

Потомъ подаютъ обѣдъ.

Во время обѣда дружки поютъ (см. №№ 789, 799 л. А, 812).

Когда пообѣдаютъ, дружки поютъ (см. № 803 л. В).

Всѣ выходятъ на дворъ танцевать; за тѣмъ, погулявши на дворѣ часа два, женихъ отправляется домой къ своимъ родителямъ, а невѣста съ дружками ходить по селу до самаго вечера изъ дома въ домъ и, кланяясь каждому,—и старому, и малому—въ ноги, просить на свадьбу—„на весілля“. Наконецъ, когда настаетъ вечеръ, невѣста возвращается домой, а женихъ собирается идти съ музыкой за невѣстой, при чемъ шафера, выходя изъ дома жениха, поютъ (см. №№ 830, 835).

(Нужно замѣтить, что за невѣстой идутъ въ порядкѣ: впереди всѣ женихъ съ старшимъ шаферомъ, за ними всѣ шафера тоже по парѣ, за ними музыка, за музыкой—родители и родственники жениха).

Пришедши въ дворъ къ тестю, они не идутъ прямо въ хату, а прежде, ставши у входа въ домъ, поютъ (см. № 922).

Ой, свату нашъ, свату,

Своі шати пересушимо.

Пусти насъ у хату!

А въ насъ такі шати —

Ми тобі не докучимо,

Щобъ Марусю взяти.

Теща, надѣвшія на выворотъ шубу, съ полной чашкой овса, выходить на встрѣчу своему зятю, при чемъ подчутиетъ его прежде овсомъ. Зять, поднесши чашку съ овсомъ къ устамъ, будто бы онъ въ самомъ дѣлѣ попробовалъ овса, бросаетъ чашку назадъ себѣ — шаферамъ, которые должны непремѣнно разбить ее въ дребезги.

За тѣмъ теща береть отъ свахи водку, подчутиетъ зятя и пришедшіхъ съ нимъ, а свахи въ это время поютъ (см. № 878).

Наконецъ теща просить зятя и его гостей въ хату.

Въ то время, когда теща подчутиетъ на дворѣ своего зятя, дружки въ хатѣ поютъ (см. № 865).

Оканчивая пѣть, дружки усаживаютъ невѣstu за столомъ, накрываютъ ее

огромнымъ платкомъ, а возлѣ нее садится ея родной братъ, который долженъ продавать свою сестру-невѣсту жениху. Пришедши въ хату, женихъ становится у порога, а сваты и шафера идутъ торговаться съ шуриномъ за невѣсту, при чемъ дружки поютъ (см. № 938).

Шуринъ, конечно, скажетъ сватамъ цѣну неслыханную, а сваты, напротивъ, будутъ предлагать самую ничтожную цѣну, при чемъ прибѣгаютъ къ разнымъ угрозамъ; но шуринъ, ободряемый пѣснею дружекъ, не продаетъ сестры, несмотря на угрозы сватовъ и шаферовъ (см. № 935 л. А).

Наконецъ сваты, видя, что угрозы ничего не помогаютъ, начинаютъ подходить къ нему съ лаской, уговорами, и стараются его склонить на свою сторону. Шуринъ, наконецъ, продаетъ сестру за 75 к. или за 1 р. Чаще всего случается, что шуринъ продаетъ сестру за 20 или 30 копѣекъ. Когда сваты, уговорившись съ шуриномъ, ударять по рукамъ, дружки поютъ (см. № 972).

Женихъ вынимаетъ деньги, даетъ шурину, при чемъ послѣдній уступаетъ ему свое мѣсто возлѣ невѣсты. Дружки въ это время поютъ:

Татаринъ братіочекъ, татаринъ,	Русу косу за шостакъ,
Продавъ сестру за таліарь,	Билес личенько пішло й такъ.

Женихъ, сѣвши возлѣ невѣсты, снимаетъ ей платокъ, которымъ она была покрыта, и цѣлуетъ ее, а дружки въ это время поютъ (см. № 978).

Если же женихъ не захочетъ поцѣловать невѣсты, то послѣдняя считается себѣ обиженною, а дружки поютъ другую пѣсню:

Молодому свині пасти,
Бояринамъ заганяти,
Бо не вміє молодої цілувати.

Послѣ того, какъ женихъ поцѣлууетъ невѣсту, родители усаживаютъ новобрачныхъ за столъ, вторично поздравляютъ ихъ и перепеваютъ (нужно замѣтить, что на этотъ разъ, когда родители молодыхъ пьють, такъ сказать, заздравную чашу къ жениху и невѣстѣ, то берутъ рюмку не голой рукой, а непремѣнно завертываютъ ее предварительно въ платокъ; точно также поступаютъ женихъ и невѣста, принимая водку отъ родителей). Потомъ подаютъ закуску.

Во время закуски меньшая сестра невѣсты пришиваетъ къ шапкѣ жениха красную ленту. Въ это время дружки поютъ (см. 384 л. А).

Пришивши ленту къ шапкѣ, швачка надѣваетъ ее на свою голову и поеть (см. 896 л. В., 397).

Даліо продолжаютъ ють дружки (см. № 389 л. А).

Та жордань, батеньку, на мене,

Чи не кращій козакъ отъ тебе и пр. (см. № 396).

А швачка въ это время торгуется съ шаферами за то, что принесла ленту къ шапкѣ. Шафера даютъ ей самую ниточную цѣну, за которую швачка не хочетъ отдавать шапки; наконецъ, шафера начинаютъ надѣяться, и дружки въ это время поютъ:

Не кпися, дружбоньку, не кпися,

Съ новкою новночною напийся

И свасді въ ніженьки вклонися.

Женихъ вынимаетъ изъ кармана деньги, отдаетъ ихъ съ почтеніемъ швачкѣ и получаетъ обратно шапку съ красной лентой. Затѣмъ подаютъ ужинъ.

Во время ужина покрываютъ невѣсту.

Обрядъ покрыванія совершаютъ двѣ свахи. Взявъ большой платокъ, не дешевле двухъ рублей, и, ставши возлѣ молодой, одна по правую сторону, а другая по лѣвую, свахи машутъ платкомъ надъ головой невѣсты, при чемъ послѣдняя старается вырвать платокъ, желая показать тѣнь, что она по прежнему хочетъ оставаться девушкой, но всѣ усилия ея вырвать платокъ и бросить подъ ноги остаются напрасны. Въ это время дружки поютъ (см. № 1015 л. А.).

Свахи, совершивши обрядъ покрыванія, вѣшаютъ на шею невѣстѣ тѣль платокъ, которымъ онѣ махали надъ ея головой.

А дружки поютъ (см. №№ 1020 л. Б, 1041 л. А).

Вже жъ минулися *).

Ягоди полониці,

Вже настають

Осенні вечерниці.

Ідуть сестриці на вечерниці:

„Ходи, Маруц, єр маї“.

— Сестриці, ідіте, мене не ждите!

Подромуся батенька,

На тіі вечерниці.

На вечерницахъ дудочка грає,

Мое серденько крає.

— Доненько моя, не воля моя,

Просися матінки.

„Ой пусти-жъ мене, моя матінко,

На тіі вечерниці“.

— Доненъко моя, не воля моя,

Просися Ивана.

„Пусти-жъ мене, та жій Иванечку,

На тіі вечерниці.

На вечерницахъ дудочка грає,

Мое серденько крає“.

— Маруся моя, вся воля моя:

Сидімъ обов въ дома.

* Сравн. № 1148.

Шо хтіли—зліпили,
Шо хтіли—зробили:

Зъ книша—паланнию,
Зъ дівки—молодицю.

Хвалилася білая береза:
„Въ мене гилле ажъ до коріння,
Я листонькомъ та широкая”.
Зашумівъ буйний вітеръ:
— Не хвалися, білая березо,
Я твое гилле обламаю,
Широкій листъ обчухраю.

Хвалилася дівка Маруся:
„Въ мене коса ажъ до пояса,
Въ мене краса та на личеньку”.
Облизався Иванъ:
— Не хвалися, дівко Марусю,
Я ту косу въ рукахъ зимну,
Я ту красу зъ личенъка здійму.

Послѣ этихъ пѣсень, шафера беруть старшую дружку подъ руки и напѣвають:

До дружки, бояре, до дружки и пр. (см. № 1113)

ведуть дружку въ домъ къ ея родителямъ. Родители дружки потчуютъ ихъ водкой и просятъ ужинать. Ужинъ состоить большою частію изъ варениковъ съ сыромъ, блиновъ со сметаною и жаркого. Поужинавши, шафера опять такимъ же образомъ подъ руки, ведутъ дружку обратно, на свадьбу, гдѣ тоже еще застаются ужинъ.

Далѣе, когда ужинъ оканчивается, старшій сватъ идетъ въ комору по коровай. Пришедши въ комору, береть коровай, кладеть его на крышку изъ діжи, береть на голову и такъ, въ сопровожденіи музыки, выносить въ хату, при этомъ поютъ (см. № 1050 л. А).

Когда принесетъ въ комнату коровай, ставить его на столъ, дружко береть ножъ и начинаетъ рѣзать коровай, при чемъ пишку—верхушку съ коровай, отрѣзываетъ для молодыхъ; потомъ свою обязанность рѣзать коровай—передаетъ меньшему свату, а самъ принимается раздавать коровай и подарки одѣственникамъ и знакомымъ жениха и невѣсты.

Раздавая коровай и вмѣстѣ подарки, свать, поднявши выше головы обѣ юки съ тарелками, говорить: — Десь у нашего князя молодого и княгинї олодої були близькіи приятелі (такіе-то). А е вони, чи нема? Якъ е, то ехай обзываються, а ні, то запорожцамъ oddамъ. Запорожці—добри хлощі ей подарочекъ приймуть.

Если есть тѣ, которыхъ свать звалъ, то имъ отдаются коровай и подарки, если нѣть, то подарокъ свать или береть себѣ, или отдаетъ обратно злодымъ, а коровай непремѣнно запорожцамъ.

Наконецъ, когда раздадутъ весь коровай, новѣста, родители ея, и всѣ, ющіе на свадьбѣ, їдуть въ домъ къ жениху, при чемъ когда новѣста про-

щается съ своими домашними, родителями, сестрами и др., друзьями поютъ (см. № 1145 л. А).

Когда ѳдуть (см. № 1214 л. А).

Новобрачные и всѣ присутствующіе на свадьбѣ, послѣ ужина (ужинъ бываетъ у родителей невѣсты), отправляются къ родителямъ жениха. На дѣрогѣ поются пѣсни.

Между тѣмъ бояре, заблаговременно прибывшіе въ домъ родителей жениха, въ ожиданіи новобрачныхъ, разводятъ огонь у воротъ. Когда новобрачные подѣжаютъ къ воротамъ, бояре останавливаютъ повозку, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ огонь, а потомъ — въ домъ родителей жениха. Послѣ небольшой выпивки и закуски, новобрачныхъ ведутъ въ комору. У каждого простолюдина черезъ сѣни есть кладовая, къ которой хранится все его имущество — эта кладовая носитъ название „коморы“. У простого народа такой обычай, что новобрачные первую ночь послѣ брака должны непремѣнно провести въ коморѣ. По этому тотъ хозяинъ, который женить своего сына, подъ свадьбу очищаетъ свою кладовую и ставить въ ней кровать для новобрачныхъ. Когда новобрачныхъ ведутъ въ комору, сваты поютъ (см. № 1279, 1282).

Новобрачные не проводятъ цѣлой ночи въ коморѣ, они остаются тамъ не болѣе четверти или получаса.

Въ случаѣ новобрачныхъ пробудить въ коморѣ часъ или болѣе, то сваты, подозрѣвая невѣсту въ нарушеніи цѣломудрія, съ упреками принимаются отворять дверь въ комору. Отворивъ дверь, сваты съ зажженою свѣчей идутъ къ ложу новобрачныхъ, снимаютъ съ невѣсты рубаху и осматриваютъ, есть ли въ ней кровь? Если на рубахѣ есть кровь, то свадьба хорошая.

Кровь, найденная сватами на рубахѣ невѣсты, приводить всѣхъ въ неописанный восторгъ. Сваты окровавленную рубаху показываютъ родителямъ жениха, потомъ старшему свату, наконецъ, съ радостными кликами вносятъ въ хату, причемъ старшій сватъ и сваты становятся на лавку за столомъ и, показывая оттуда всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ окровавленную рубаху, начинаютъ плясать и пѣть:

Ой казали, говорили люди..., (см. № 1317 л. А).

Родители жениха въ это время наливаютъ въ бутылку хорошей водки, привязываютъ къ бутылкѣ цвѣтокъ, сдѣланный изъ ягодъ калины, вручаютъ брату невѣсты и съ музыкой отсылаютъ матери невѣсты въ благодарность за

то, что ея дочь лѣта своего дѣства провела честно и сохранила цѣломудріе до самаго вступленія въ бракъ.

По примѣру старшаго свата и свахи, всѣ присутствующіе поютъ и пляшутъ до тѣхъ поръ, пока не воротится отъ родителей невѣсты братъ ея съ музыкой, а потомъ начинаютъ пѣть. Пѣсни, пляски и кутежъ продолжаются до утра, а когда настаетъ утро, подаютъ завтракъ. Во время завтрака старшая сваха завязываетъ невѣстѣ голову платкомъ, при чемъ младшія свахи и еще нѣкоторыя женщины поютъ (см. № 1339).

Позавтракавъ, новобрачные, съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ, идутъ къ священнику за благословеніемъ, а старшій сватъ несетъ священнику бутылку водки, курицу и хлѣбъ. Получивъ благословеніе отъ священника, новобрачные возвращаются домой; хлопцы въ это время „переймаютъ весілле“. Они ставятъ па дорогѣ, по которой будутъ идти новобрачные, столъ, на немъ кладутъ хлѣбъ, бутылку водки и немного ржи, пшеницы, овса, и пр. Это считается особеною честію, поэтому хлопцы за такую, какъ говорятъ „селяни“, перейму получаютъ довольно порядочную денежную награду отъ жениха.

Существуетъ обычай, слѣдя которому, бояре, подъ конецъ свадьбы, когда новобрачные, получивъ благословеніе отъ священника, возвращаются домой, оставляютъ свадьбу и идутъ бить курь *).

Прежде всего идутъ къ старшему свату, а потомъ, по порядку, ко всѣмъ женщинамъ, которые присутствовали на свадьбѣ въ то время, когда свахи плясали съ окровавленной рубахой. Нѣкоторыя женщины воспрещаютъ боярамъ бить курь, но за то даютъ имъ бутылку водки, кусокъ сала или нѣсколько фунтовъ масла, сыра, сметаны и пр. Набивши курь, бояре опять возвращаются на свадьбу, варятъ или же жарятъ собранную добычу и снова начинается пляска и кутежъ. Затѣмъ свадьба оканчивается. Если при осмотрѣ на рубахѣ невѣсты крови не окажется, то свадьба нехороша. И поэтому чистая рубаха наводить на всѣхъ уныніе, особенно на родителей жениха. Свахи не пляшутъ, а просто, сѣвши за столъ, начинаютъ пѣть пѣсни уже другаго, циническаго содержанія (см. №№ 1360 л. В, 1363 л. А).

Родители жениха дѣлаютъ изъ соломы хомутъ, надѣваютъ его брату невѣсты на шею и отсылаютъ въ подарокъ матери невѣсты.

*). Курица, обагренная кровью или украшенная привязаннымъ къ шеѣ пучкомъ красной калины, имѣетъ символическое значеніе и появляется на свадьбѣ вмѣстѣ съ окрашенной кровью рубахой невѣсты.

Свадьба, записанная въ с. Плотницѣ, Пинского уѣзда,
Минской губерніи.

Родители, желающіе женить своего сына, выбираютъ изъ дальнихъ родственницъ или же изъ близкихъ знакомыхъ сваху и посыпаютъ ее къ родителямъ избранной дѣвицы узнать, „чи позволять вони старостамъ прийти“. Сваха беретъ хлѣбъ-соль и отправляется къ нимъ вечеромъ, заводить разговоръ и, между прочимъ, спрашиваетъ: „чи ви-бъ, наѣ, позволили старостамъ ирийти до вашої дочки?“ Если родители дѣвицы дадутъ отрицательный отвѣтъ на этотъ вопросъ, то сваха прекращаетъ разговоръ и уходитъ; если же согласятся, то сваха вынимаетъ изъ-за пазухи хлѣбъ-соль и кладетъ изъ сталь. Родители дѣвушки принимаютъ хлѣбъ и взамѣнъ его даютъ другой, который сваха относитъ къ родителямъ парня.

— Посилайте свативъ, — говорить она отцу жениха — одказу не буде.

На другой день вечеромъ отецъ жениха, вмѣстѣ съ двумя сватами — дальними родственниками, непремѣнно женатыми — отправляются къ родителямъ невѣсты, взявъ съ собой хлѣбъ-соль и бутылку водки. Тамъ уже знаютъ зачѣмъ они пришли, и потому сваты, вошедши въ избу, здравствуются и приступаютъ къ дѣлу безъ обиняковъ, какіе имѣютъ мѣсто въ этомъ случаѣ въ другихъ мѣстностяхъ.

— А що, свате — говорятъ они, обращаясь къ отцу невѣсты — чи оддасте намъ свою дівку?

— Подождіть трохи, — отвѣчаетъ онъ — перве помаркуемся, а тоді и скажемъ.

Сваты сидятъ, бесѣдуютъ и дожидаются отвѣта. Если родители невѣсты не желаютъ почему бы то ни было выдать свою дочь замужъ, то сейчасъ-же отвѣчаютъ сватамъ:

— Не ходіте, люди добрі, и не перебивайтесь, бо мы ще своеї дочки не думаемъ отдавать.

А если согласны, то съ отвѣтомъ не торопятся — ожидаютъ до тѣхъ поръ, пока сваты не придутъ третій разъ и въ это время совѣтуются съ родственниками, разспрашиваютъ сосѣдей относительно характера жениха, его привычекъ, состоянія и пр. За третыимъ разомъ отецъ, отправляясь къ невѣстѣ, беретъ сваху, двухъ тѣхъ же самыхъ сватовъ, которые и прежде хо-

дили, и сына. Этот вечеръ называется „заручини“. Прійди въ домъ, всѣ, по обыкновенію, здравствуютъ и садятся на лавки; а сваты садятся за столомъ. Младшій братъ дѣвицы, или если у нее иѣть братьевъ, то кто либо изъ ея близкихъ родственниковъ, обводить „за рушникъ“ жениха и невѣсту вокругъ стола три раза и останавливается около сватовъ, которые сидятъ за столомъ. Они садятся: женихъ съ правой стороны, а невѣста съ лѣвой. Сидя за столомъ, невѣста подаетъ жениху платокъ и мѣняется съ нимъ кольцами; а женихъ, взамѣнъ платка, даетъ невѣстѣ деньги, за которыхъ она покупаетъ себѣ къ свадьбѣ серги, монисто, кресты и пр.

Послѣ этого всѣ встаютъ, молятся Богу и пьютъ водку: женихъ пьетъ до невѣсты, сватъ до жениха. Прежде чѣмъ идти за столъ, женихъ и невѣста подходятъ „до батька молодої, щобъ вінъ іхъ поблагословивъ на першій посагъ сісти“. Подойдя къ отцу, они кланяются; а сваха поетъ слѣдующія пѣсни:

Подай, матінко, гребенця... и пр. (см. № 616 л. А).

Да чесала дівонька
Білій лёнъ,
Виганяла сватицю
Съ хати вонъ:

„Ідите, сватайки,
До дому,
Не залицяйтесь
Нікому“.

Приступи, татоњку, близенько, Батькова ниженька біленька;
Кланяйся, дитатко, низенько; Щобъ тобі доленька добренька.

Выпьютъ водку, принесенную отцомъ, побесѣдуютъ и расходятся по домамъ.

За день передъ вѣнчаньемъ невѣста ходить съ матерью, або зъ братиходо по селу; а если у невѣсты есть родственники и въ другомъ селѣ, то ихъ не просятъ, а только посыпаютъ каждому изъ нихъ хлѣбъ.

Вѣнчанье бываетъ по большей части въ воскресенье. Утромъ передъ вѣнчаниемъ женихъ, вѣстѣ съ отцомъ, сватами и музыкой, отправляется въ домъ невѣсты, гдѣ братъ ея точно также, какъ и прежде, заводить молодихъ рушникомъ за столъ. Молодые сидѣть за столомъ и ожидаютъ, пока пріедеть дружка, сдѣлаютъ свѣчи и пр. Когда всѣ уже соберутся, идуть въ церковь и дорогою поютъ (см. №№ 672, 683 л. Е).

Зъ дороги, вороги,
Зъ дороги!
Не переходьте
Дороги;

Нехай перейде
Господь Бугъ,
Рідна мати
Наперідъ.

Старшая дружка расплетает косу невестѣ въ то время, когда юноши становятся передъ аналоемъ. Жениху держитъ вѣнецъ товарищъ - парень а невестѣ подруга—старшая дружка.

Возвращаясь домой изъ церкви, поютъ:

Да метина улонька съ конца,
Да ведана дівонька зъ венца.

Въ домѣ невѣсты приготавляется для новобрачныхъ встрѣча: мать ея выворачиваетъ кожухъ и кладе ёю въ сіняхъ на постогі, т. е. на снодручномъ мѣстѣ, чтобы его можно было скоро надѣть, когда новобрачные подойдутъ къ воротамъ; въ сѣни выносить діжсу и ставить ее на скамейкѣ; діжсу покрываютъ бѣлою скатертью и кладутъ сверху хлѣбъ, сыръ, медъ и калачъ.

Новобрачные, подходя къ воротамъ невѣсты, поютъ:

Вйди, матенко, съ калачемъ,— *) Вйди, матенко, зъ свечами,—
Уже твое дитятко съ паничемъ; Уже твое дитятко звенчали.

Услыхавъ пѣсню, мать невѣсты надѣваетъ вывернутый „кожухъ“, беретъ изъ діжі калачъ и выходитъ на встрѣчу молодымъ.

Войдя въ хату, поютъ тѣ же самыя пѣсни и подаютъ завтракъ, послѣ втораго сватъ, вмѣстѣ съ молодымъ, отправляется домой и приглашается двумъ гаршаковъ и двухъ свахъ.

Передъ заходомъ солнца женихъ, вмѣстѣ съ приглашенными гаршаками и свахами, музыкой и со всѣми свадебными поѣздомъ, отправляется въ домъ невѣсты. Подойдя къ воротамъ ея, свахи поютъ (см. № 871).

Передъ порогомъ поютъ (см. № 877 л. Д).

Молодая въ это время за столомъ сидить на посадѣ и ожидаетъ прихода жениха.

Войдя въ хату, свахи поютъ:

Сунтесь, подоляночки, Да садіте місяци
Изъ покутя да до запечка, Еколо ясної зірочки.

Когда садутъ „на лавкахъ“, поютъ (см. № 1137).

Господару та коханочку, Хвали Бога, ноги маємъ,
Пусти насъ та до таночку. Трошечки погуляемъ.

Когда просятъ водки, поютъ (см. № 775).

*) Сравн. вар. № 740 л. Б.

Подаютъ ужинъ. Всѣ садятся, ужинаютъ и поютъ (см. № 1141, 1136, 1187 л. В.).

Послѣ ужина *виряжаютъ молоду до молодого*: выносить ей сундуки, подушки, одежду—все это укладываются на возъ; на вещахъ садится женихъ, невѣста, свахи и вѣдуть; за возомъ идетъ остальная свадебная дружина съ музыкой и поетъ (см. № 1217 л. А.).

Когда подъезжаютъ къ воротамъ жениха, поютъ (см. № 1253).

Мать жениха встрѣчаетъ молодыхъ точно также, какъ ихъ встрѣчала мать невѣсты, когда новобрачные возвращались изъ церкви.

Войда въ хату, сваты поютъ (см. № 1252).

Въ хатѣ обводятъ молодыхъ вокругъ стола три раза, сажаютъ *на похуті* и подаютъ ужинъ, во время которого поютъ:

Зъ-за гори гуска летила— *) Чи съ перцемъ, не съ перцемъ—
Капуста съ перцемъ кипіла; Просимо съ щиримъ серцемъ.

На эту пѣсню, сидящіе за столомъ отвѣчаютъ (см. № 1079).

У нашихъ сватей довгіє приси,
Сунуть капусту зъ миси...

Когда на столъ подадутъ кашу, сидящіе за столомъ поютъ:

Де наша Мелаша, Щобъ намазала кашу!
Що не мазана каша? Мисочку показала
Гурайте Мелашу, Да у піть сковала.

Когда находитъ водка (см. № 1286).

Послѣ ужина свахи отправляются въ *комору*, приготовляютъ новобрачный постель и поютъ (см. № 1265).

Ми-жъ були у постільонки, На около подушечки,
Ми-жъ уміли постіль слати, Въ середині дві душечки.

Приготовивъ постель, всѣ возвращаются изъ *клеті*, или *коморі*, берутъ молодыхъ и ведутъ на постель. Въ это время поютъ (см. № 1284).

Положили чотири ноги,
А п'яту коротку
На горілку солодку.

Ложась въ постель, невѣста обрасываетъ жениху сапоги. За трудъ этотъ она получаетъ нѣсколько копѣекъ, которыя женихъ бросаетъ въ сапогъ.

*) Сравн. вар. № 779 и 1120.

На другой день свахи идутъ звѣстить молодоженъ. Невѣста изынаетъ рубашку пренюю исутъ въ избу и показываютъ отцу, матери жениха и всѣмъ, кто только присутствуетъ на свадьбѣ.

Якъ молода хороша, то ѿ сажаютъ на бодлю и заимають; при этомъ поютъ (см. № 1316).

Эту пѣсню невѣста должна пропѣтъ три раза; а потомъ свахи продолжаютъ пѣть (см. №№ 817, 1322 л. А).

Потомъ ведутъ молодую въ хату и поютъ:

Бйтѣ, дружки, кручки,
Вішайте рушничка.

Молодая, войдя въ хату, покрываетъ столъ скатертью. Въ это время поютъ:

Знати, дівоньку, знати,	Зъ тонкої китаечки,
Що въ ей добрая мати:	Тонко пряла, звінко ткала,
Краяла подарочки	А біленько біила.

Въ это время молода раздаетъ подарки: матери и свахамъ — *намітки*, а маршалкамъ, музыкамъ и родственникамъ — платки.

Получившіе подарки, поютъ (см. № 1002).

Если у невѣсты нѣтъ подарковъ, то ей поютъ:

Полетите, соловейки, по плоту,	Теперь моя головонька клепотна,
Издеймите полотна по локти;	Що немає на подарки полотна.

Подаютъ обѣдъ, послѣ котораго сейчасъ же маршалки отправляются по *приданыхъ*, т. е. по родственниковъ невѣсты. Когда маршалки выходятъ изъ избы, сидящіе за столомъ поютъ (см. № 1340 л. Б, 1342).

Когда мать невѣсты пріѣдетъ, вмѣстѣ съ маршалками, въ домъ жениха, поютъ (см. № 1344).

Дежъ мое годованое,	Що зо мною пило-іло,
Мылое да коханое,	Да одѣ мене полетіло.

Перезаязъ просятъ у хату, подчують водкою; а они поютъ:

Випиймо по кубочку, хочъ по два,	А пока ми весільячка не ждали.
Годовали дівоньку рікъ не два;	Випиймо по кубочку
Ми її годовали, хитали,	Да за свою голубочку.

Придани пьютъ за здоровье молодой и въ рюмку бросаютъ деньги. При этомъ поютъ:

Озивайся, роде багатий,	А ви, селяночки,
Даруй товарець рогатий;	Даруйте серпаночки.

Всъ садатся за столъ, пьютъ водку и ужинаютъ. Послѣ ужина родители и родственники невѣсты дарятъ молодыхъ: одинъ таленка, другой овцу, мѣшокъ пухи,—однимъ словомъ, каждый дарить сообразуясь съ своимъ состояніемъ. Послѣ подарковъ пьютъ такъ называемый *баринъ* и поютъ (см. № 1354 л. В, 1355, 1356).

Іде матенка до дому,	Полюбила Иванка, якъ душу,
Зове Марусю зъ собою.	Положила на рученьці легенько,
„Да не мушу, матенко, не мушу,	Пригорнула до сердейка щиренько.

Отъ молодого *сватъ* *перезивав* все весілля до себѣ. Въ домѣ его уже поджидаетъ приготовленный для *перезви* ужинъ и водка. Свадебная дружина прощается съ новобрачными, съ отцемъ и матерью молодого, идетъ къ свату и дорогой поетъ (см. № 1388).

Поужинавъ у свата, всѣ вмѣстѣ отправляются къ маршалку, къ старшей дружкѣ, если она приглашаетъ къ себѣ; а предъ закатомъ солнца идутъ въ домъ жениха, *коровай ділитъ*. Маршалокъ, прійдя въ домъ жениха, беретъ коровай на голову, выносить его на улицу и танцуетъ; а присутствующіе *перезеване* поютъ:

Чия-жъ то родина	Пудъ короваемъ високимъ,
Пудъ короваемъ ходила;	Пудъ листомъ широкимъ.

Погулявъ на улицѣ, маршалокъ возвращается съ короваемъ въ хату, береть ножъ и *ділитъ коровай*. Въ это время поютъ:

Крае, сватъ, крае, *)	На срібную да тарілочку,
Золотий ножикъ має—	На солодку да горілочку.

Каждый отрѣзанный кусокъ кладеть на тарелку и подносить по очереди всѣмъ, начиная съ отца и матери жениха. Получившіе по куску коровай поютъ (см. № 1109).

Свадьба, записанная въ с. Михалковѣ, Мозырского уѣзда,
Минской губерніи.

Отецъ, посовѣтовавшись съ женой, съ согласія сына, посыпаетъ сватовъ въ домъ родителей девушки, которую желаютъ сватать. Сваты безъ всякихъ

*) См. вар. № 445.

околичностей, говорять родителямъ невѣсты: — Оддайце намъ дѣвку. Отецъ и мать отвѣчаютъ: — Нема съ чимъ. Въ это время сваты вынимаютъ изъ кармана принесенную ими водку и даютъ сначала дѣвицѣ; она просить благословенія отца и матери. Если дѣвица выпить подносимую сватами водку, то это означаетъ, что она выйтти замужъ согласна. Въ случаѣ родители будуть согласны выдать свою дочь за того, отъ кого присланы сваты и выпьютъ принесенную сватами водку, но дочь не соглашается, тогда родители должны возвратить ее сватамъ въ таомъ же количествѣ, въ какомъ она была выпита. Обыкновенно вопросъ о сватовствѣ рѣшаются при первомъ посѣщеніи; но случается, хотя и рѣдко, что сваты жениха приходятъ для этого раза три, четыре.

Если сговоръ сладится въ первое посѣщеніе, то онъ называется *сватаніемъ*, когда же приходить отъ молодого въ другой разъ — *запоинами*. Если случается сватанье днемъ, то вечеромъ бываютъ запоины. На запоинахъ созываютъ родственниковъ и сосѣдей невѣсты; со стороны же жениха приглашаютъ только отца и мать; старосты или сваты, само собою разумѣется, непремѣнныи участники во всѣхъ свадебныхъ обрядахъ. На запоинахъ пить водку, купленную женихомъ. Побесѣдовавши немного, сваты говорятъ: — Покажище, за что мы водку пьемъ? Тогда мать молодой выходитъ изъ хата и идетъ въ комору, откуда возвращается съ *рушинками* на тарелкѣ. Сватъ подноситъ на тарелкѣ невѣстѣ рюмку водки и деньги, присланные ей молодымъ въ подарокъ. Она, выпивши водку, беретъ деньги, а мать ея подносить свату *рушинку*. Сватъ беретъ и затыкаетъ его за поясъ. Затѣмъ, вскорѣ расходятся.

Дѣвоцкіе запоины — (дѣвичъ-вечеръ) — происходить въ субботу вечеромъ. Молода идетъ къ своимъ подругамъ и, собирая у нихъ *стѣножки*, просить ихъ на дѣвоцкіе запоины. Дѣвушки сходятся въ домъ отца молодой и тутъ, гуляя, выуть вѣнокъ изъ собранныхъ молодою *стѣножокъ и бареинку*. При этомъ поютъ (см. № 318).

Затѣмъ выуть гильце и поютъ (см. № 101 л. В, 383 л. Е).

Потомъ поужинаютъ и расходятся по домамъ.

На другой день, т. е. въ воскресенье утромъ, женихъ подходитъ къ своему отцу и матери и просить благословенія. Его благословляютъ. Получивши благословеніе, онъ отправляется со сватами къ невѣстѣ. Съ невѣстой вдвоемъ они просятъ благословенія у родителей невѣсты. Взявши благословеніе, идутъ въ церковь вѣнчаться.

Когда уйдутъ въ церковь, въ домаъ ихъ приготавлять коровай. Родители посыпаютъ немедленно за *коровайницами*, которые приносятъ яйца, муку, сало и пр. „*Коровайниці*“, приступая къ приготовлению коровай, обратившись къ отцу и матери, говорятъ: — Благословище коровай учиниц! Имъ отвѣчаютъ: — Богъ благословить. Послѣ этого начинаютъ приготавливать коровай. При этомъ поютъ (см. № 484 л. В, 518 л. А, 522 л. А, 574 л. В).

Изъ недзели на понедзялекъ годаина,
Збіралася Иванкова родзіна,
Знесли, звезли сем' бочокъ муки на коровай;
Сестриці коровай масили,
Изъ дунаю воду носили.

Когда приготавлять коровай, то поютъ (см. 548, 572) и затѣмъ сажа-
ть въ печь.

Изъ церкви женихъ ведеть невѣсту къ себѣ обѣдать. Послѣ обѣда не-
вѣста отправляется въ домъ своихъ родителей. Къ этому времени *коровай*
уже испеченъ. Всльдъ за невѣстой являются ея подруги и гуляютъ до ве-
чера. Вечеромъ молоду сажаютъ за столъ; подруги ея садятся тоже. При
этомъ поютъ (см. № 741).

Скотилося солнечко
Изъ гори въ долугъ—
Поклонися, Марусе,

Матухне до нугъ,—
А въ матухни нуженьки біленъки—
Чтобъ тебе доленька добренъка.

Въ это время является женихъ съ *гостиницами*, такъ называемыми *оба-
ранками* (бубликами), подаетъ ихъ черезъ столъ невѣстѣ и отъ нея получа-
етъ *хустку* (платокъ). Женихъ тотчасъ идетъ домой, собираетъ своихъ сва-
товъ приходить опять къ невѣстѣ. Молодежъ изъ родственниковъ невѣсты
стоять у воротъ и не пускаетъ его во дворъ. Сваты жениха предлагаютъ имъ
водку и хлѣбъ. Тѣ, получивъ затребованное количество водки, отпираютъ во-
рота. На дворѣ передъ порогомъ ставятъ накрытый столъ и на немъ водку,
хлѣбъ и соль. Теща выворачиваетъ тулупъ вверхъ шерстью и пугаетъ моло-
дого со сватами, когда они подходятъ къ порогу, но тѣ, не пугаясь, бѣуть
ее кнутомъ, — тогда она обходитъ три раза стоящій передъ порогомъ столъ,
при чемъ ей поютъ:

Хотила теща зятя испужати,
Чтобы дочки не оддати.

Въ сѣнахъ свахи, встрѣчаясь съ свѣчами, поютъ (см. № 881 л. В и В).

Когда войдут въ хату (см. № 844).

Всѣ сидящіе за столомъ, кроме молодой, въ это время уходятъ. Мѣстъ занимаютъ прибывшіе съ женюхомъ сваты; жену садится около невѣсты. Родственники невѣсты поютъ (см. № 1010).

Осіла мене чужина,
Вса Иванкова редзіна
По правый бочокъ,

А по лівий бочокъ—зовині,
Все Марусіни судниці.

За синъ расплютають косу; расплетаетъ косу братъ ея, при чёмъ поютъ (см. № 635 л. В).

Потомъ молоду завивають въ завиваю, тогда поютъ (см. № 1034 л. Б).

Когда завиваютъ молоду, то сватъ идетъ въ комору и возвращается оттуда съ короваемъ, который онъ несетъ на головѣ. Увидѣвши коровай, поютъ (см. №№ 514 л. Б, 1057).

Старшій дружко, обращаясь къ отцу и матери молодой, говоритъ: — Отца миці, благословице коровай країці! Ты отвѣчашъ: — Разъ, и въ други разы и въ третій разъ — Богъ благословиць.

Получивши благословеніе, дружко начинаетъ „кроить коровай“, при чёмъ поютъ (см. № 1051).

Дружко коровай крає,
А за нимъ да жена сядзиць,
Семеро дзецей держиць.

Думадці, гадаці,
Чимъ дзеци годоваці.

Когда нарѣжетъ кусковъ коровай и положитъ на тарелку, то вызываетъ отца слѣдующими словами: — Обсилае князь и княгиня дароиъ Божіиъ; и такъ дароиъ Божіиъ, якъ покрасою своею; де тутъ есть Марусінъ отецъ щобъ и ласковъ бувъ, на сей часъ прибувъ, да даръ Божій принялъ. Охвистя, мій голубчику! Чи дома юнъ таинъ, може пошовъ зъ молодними жонкамі гулять?

Отецъ выходитъ изъ толпы и береть съ тарелки коровай, который тутъ же заворачиваетъ въ платокъ; виѣсто него кладеть на тарелку 5—20 к.

При этомъ бабы поютъ:

Да слухайте, бояре,
Что мнѣ татко даруе:
Да даруе татко дванадцять да волуйць.
Коли-бъ же ѡemu да все правда була,
То-бъ я, молодая, и багата була.

Пѣсню эту продолжаютъ пѣть, пока не раздѣлятъ между всѣми коровы.

Сватъ, продолжая раздавать коровай, пугає запорожців. — Хлопці запорозці, просимъ на коровай! По этому кличу выходять молодив жоначі съ помеломъ и лопатою, забираютъ коровай и дарятъ деньги, кто сколько можетъ, говоря: — Дарують хлопці-запорозці тії пчоли, що сидать въ улье, гудуть, якъ дурні; кошелями медъ носять, на гладлі чапляють; дарують того кабана, що ходзіць за Дніпромъ — личемъ оре, хвостомъ боруне, все тее Бугъ поровнуе; и дарують хлопці-запорозці имъ рукавички... Рѣчь эта оканчивается грубымъ цинизмомъ.

Окончивши дѣлежъ коровай, свахи и дружки поютъ (см. № 1145 л. Д).

Въ это время *парубки* берутъ *кубло* (постель и др. имущество, которое дается за невѣстой), выносятъ на дворъ и кладутъ на возъ, присланный собственно для этого — отъ жениха. Тогда же выносится столъ изъ дома на дворъ и ставится около порога; на немъ ставятъ водку, которую отецъ невѣсты *частує* тѣхъ, кто провожаетъ дочку. При этой церемоніи, поютъ (см. № 1204 л. В, 1156).

Вышивши по рюмкѣ водки, невѣсту ведутъ до воза, на который она садится, чтобыѣхать въ домъ къ жениху; женихъ садится съ нею рядомъ. Другіе лица, участвующіе въ свадьбѣ, садятся на возы также иѣхать съ женихомъ къ нему въ домъ. Їдучи, поютъ (см. №№ 1211, 1212, 1214 л. Е. 1227, 1229).

— Браце, браце, розбою,
Розбивъ ти мне зъ сестрою,
Зъ русою косою.
Дамъ тебе кониченьки у седле,
Верни мою сестрицу у косе.
„Не хочу я кониченька, ни седла,

Мне твоя сестрица присягла“.
— Дамъ тебе кониченька у злодѣ,
Верни маю сестрицу у сноші!
„Не хочу твого кониченька и злата,
Мнѣ твоя сестрица и сноша“.

Въ домъ жениха встѣ чаеть его съ невѣстой отецъ и мать, держа въ рукахъ хлѣбъ и соль. Сваты, поцѣловавшись на порогѣ, идутъ въ домъ; садятся вмѣстѣ съ молодыми за столъ и начинаютъ ужинать.

Послѣ ужина родственники невѣсты ведутъ ее съ женихомъ въ комору спать и при этомъ поютъ (см. №№ 1267, 1268).

Послѣ этого кладутъ спать. Невѣста снимаетъ жениху сапоги. Женихъ при этомъ бросаетъ въ единъ изъ нихъ копѣекъ пять денегъ, которые невѣста, ударивши жениха голенищемъ, вынимаетъ оттуда и беретъ ихъ себѣ. Невѣсту раздѣваютъ до рубахи. Раздѣвши, всѣ оставляютъ невѣсту и жениха наединѣ и поютъ (см. №№ 1299 л. А, 1300, 1306).

На клемце голубчикъ,
А въ клемце голубка.
Да галубонько-жъ мол,

Не градуй мною
Буць тобъ.....

Котилося колесо съ клемци
. . . . хорошо дзеці!

Затѣмъ бабы входятъ въ хату, гдѣ имъ даютъ пить водку, а онѣ поютъ (см. № 1287).

Спустя нѣкоторое время, сваты и бабы отправляются въ комору, „будить молодихъ“ и, если окажется, что невѣста не потеряла до брака дѣвичей чести, поютъ (см. №№ 1297, 1318, 1320, 1329, 1330).

Если же невѣста до свадьбы згубила стіничокъ, то поютъ (см. №№ 1362, 1363 л. Б.).

Съ коморы возвращаются въ избу и гуляютъ здѣсь цѣлую ночь на недѣльникъ. Утромъ этого дня родственницы молодой собираются въ одну какую либо избу, приносить туда съѣстные припасы и водку, приглашаютъ къ себѣ родственницу жениха и вѣстѣ съ ними гуляютъ. Послѣ этого родственницы жениха, въ свою очередь, собираются въ другую избу, приносить туда отъ себя съѣстное и водку, приглашаютъ взамину родственницу невѣсты и гуляютъ также. Собраніе, устраиваемое родственницами невѣсты, называется дѣвоцька перезва, а устраиваемое родственницами жениха — хлубончоска перезва, хотя — нужно замѣтить — ни въ томъ собраніи, ни въ другомъ не участвуютъ ни дѣвки, ни парни, а одни лишь бабы.

Вечеромъ сходятся въ домъ жениха, гдѣ „дзелять кашу“. Дѣлать кашу происходитъ такимъ образомъ:

Старшая тітка жениха подносить каждому на тарелкѣ кашу, приговаривая: — Обсилає князь и княгиня кашою, не такъ кашою, якъ покрасов. Гдзе Марьюхна, щобъ вона ласкава була, да цю кашу прийнала? При раздачѣ каши, поютъ (см. № 1371).

Коли каша зъ медомъ,
То оддадзімъ медведзімъ;
А коли зъ макомъ—

Оддадзімъ собакамъ:
А коли зъ сітодъ,
Дакъ возьмемъ зъ собою.

Затѣмъ выносятъ изъ избы столъ и ставятъ его передъ порогомъ; на столъ ставятъ водку и закуску и гуляютъ до поздней ночи. Потомъ поютъ:

Корогодъ — самъ Бугъ напередъ,
Пречистая Маці

Веліла гуляці.
Ци Бугъ цебе винісъ
Ци Божая маці;
Чому въ цебе такі станъ,
Якъ у паненяці.

и расходятся по домамъ.

Свадьба, записанная въ с. Мокранахъ, Кобринского уѣзда,
Гродненской губерніи.

Першъ усѣго иде батько молодого до дівчини зъ хлібомъ-сіллю и горілкою на запоїни. Якъ дівчина соглаена вийти за того парубка, то обміняють хлібъ, виппють горілку батька молодого и батька молодої и батькові молодого дають два рушники черезъ плечи. Часомъ и мати молодого иде на запоїни, ій дають у торбу рушникъ и платокъ. Черезъ неділю, въ суботу, бувають заручини, на котрі сходиться вся родина молодої и батько молодого зъ сватомъ-дядькомъ, або батькомъ хрещенимъ. Вони несуть зъ собою три хліби и дівчина імъ дає —до парі— чотирі и гарнець горілки. Перше помоляться всі, батько молодої просить за стіль и дає своєї горілкі по чарці, а після п'ють горілку молодого. Якъ сидять за столомъ, то співають (см. № 28 и 48).

Після вечері міняються хлібами. Мати молодої дає два платки матері молодого и сватові молодого, и расходяться, попереду порадившись, коли повинно бути весильле.

Дівичъ-вечоръ буває въ суботу. Молода збере свою рідину, а молодий свою. Тутъ не буває ні пісень, ні музикъ, навіть ніхто изъ чужихъ не буває, все свои и уговоруються: чимъ кому на весіллі буть.

Дружина весільна у молодого:

Староста, дружко-дядько, або приятель жонатий; подружий изъ родні— братъ або товаришъ, може бути жонатий и ні. Всі три звуться боярами. Дружко держить молодому у церкві вінець. Бояре мають на шапкахъ віночки изъ барвінку и черезъ плечи у кожного по два рушники.

Сваха—сестра замужня, вона ходить на весиллі въ чоловичій шапці, на котрій повиненъ бути великий вінокъ изъ барвінку и збоку шапки багато червонихъ стѣнжокъ. Вона порядкує піснями.

Музика и дружина молодої:

Дружка—дівчина, у неї на голові великий вінокъ изъ барвінку и стеки ззаду. Діло дружки — ходить за молодою тилько для кумпанії. Дві приданки — замужні, у іхъ дві квітки изъ барвінку заткнуті надъ ушами и намітку.

Вибравши весільну дружину и *разчинивши коровай*, всі разходяться и лягають спати. На другій день, у неділю, вся дружина молодого иде до єго. Батько єго сажає всіхъ за стіль, а молодий стоїть передъ столомъ. Дружко каже:

— Першімъ разомъ, Божімъ указомъ, благословіть, отець и мати, своє дитяті пудъ царськімъ вінцемъ стати.

Молодий поклониться три рази и всі виходять изъ-за стола и другъ обводить молодого кругомъ стола три рази, держучи за платокъ, и говорить „Царю небесний“ три рази. Молодий кланяється батьку, матері и всій роді: батько одказує три рази: „Нехай тебе Богъ благословить“. Якъ сядуть юлоди зъ боярами на візъ, батько обходить три рази кругомъ воза, брошує святою водою и говорить:

— Нехай васъ Богъ благословить и я благословлю, ідьте собі зъ Богомъ.

Якъ молодий приде до молодої, то єго стрічають коло порога батько и мати зъ хлібомъ, сіллю и горілкою. Батько молодої п'є до дружка, а п'є до молодого. Випивши по чарці, просить іхъ до господи и садовить за стіль. Молода виносить изъ комори на тарільці платокъ, вінокъ и перстень, подає молодому и каже:

— Прошу, Іване, на перший подарунокъ.

Молодий бере подарунки, дає гроши и каже:

— Я тебе прошу на перший подарунокъ.

Батько и мати садовлять за стіль молоду коло молодого и вінъ розмітає ій косу, приданки співають (см. № 608).

Дружко виводить изъ-за стола молоду и за стіль заразъ сідає увесь рідъ молодої. Молодий и молода кланяються три рази батьку, матері и всій роді. Потімъ дружко каже:

— Благословіть, отець и мати, своєму дитяті пудъ царськімъ вінцемъ стати.

Після цього дружко обведе молодихъ за рушникъ кругомъ стола три рази и говорити молитву: „Царю небесний“. Після цього дружко виводить молодихъ изъ хати и сідають на візъ: молодий, молода, дружко, староста, дві приданки и дружка. Ідучи, співають:

Ламіте калину,
Мостіте дорогу

Молодій и молодому
До Божого дому.

Коло церкви дружко злазить зъ воза и подає кінець довгого рушника, а єго беруться молоди, злазять зъ воза и йдуть у церкву: молодий, молода, дружка, приданки, староста и подружий. Въ церкві, якъ стають на рушникъ, кладуть підъ рушникъ гроші и молодий стає першимъ. Якъ уже поїнчаються и ідуть до дому, то співають (см. № 693, 696 л. Г).

Якъ приідуть на двіръ до молодухи (см. № 744 л. В).

Назустрічъ молодихъ виходить батько зъ хлібомъ, сіллю и горілкою и вічає зята свого. На діжі ставляють хлібъ, сіль и горілку и дружко обводить молодихъ кругомъ три рази, а приданки співають (см. № 711).

Після того батько молодої каже молодому:

— Ну, зять, бувъ наречоний, а теперъ суджоний.

Входять у хату и ввесь рідъ молодухи сідає, а молоди поклонъ oddаютъ. Потімъ обведуть молодихъ три рази кругомъ стола, посадять и начинають пить да гулять. Після обіда танцюють, більшъ козачка. У вечері вставлять іа стіль коровай, посадять молодихъ; батько, мати и ввесь рідъ молодої поїнають даруватъ молодихъ. Дарують усе, що хто може и передъ тимъ якъ царують, кажуть такъ:

— Перепиваю тебе и щастемъ, и здоровьемъ, и кеною жита, и щастли-
зимъ битомъ. Нехай тебе Господь Богъ благословіть; дарую тобі те-то.

Коровай ділять такъ: молодуха подає дружку рушникъ, вінъ помие руки, повитирає іхъ и тоді каже:

— Благословіть, отець и мати, сей коровай розділяти.

Батько, виннявши изъ-за дружкового пояса ніжъ, держить ёго въ лівої руці, а потімъ перехреститься самъ, перехрестити коровай: „Благослови, Богъ, и ми благословимо, щобъ сей хлібъ бувъ благословенний на вашъ вікъ, щобъ ви були щасливі, одинъ другого шанували, отця и матіръ не зневажали, то вась буде Богъ благословити и добрій люде“. Тутъ уже заразъ начинають співати (см. № 1063).

На новейкому дворі,
На тісовому столі
Дорогий товаръ лежить.
Ой не есть же то товаръ,
То Марусінъ коровай.

Заслужила въ батейка
Не за рікъ, не за два,
Не за одну годинойку,
Ажъ то за цілий вікъ.

На спідку коровая кладуть хлібъ и виносять у комору для музикъ, а після виражаютъ молодця и молодуху на бить.

— Чоиъ ти, Марьечко, не вечераешъ
У своёго батейка?
Якъ ти пуйдешъ до чужого,
Тамъ не будешъ вечерати...

„Есть у мене тамъ мій Иванечко.
Вінъ мене пожалує,
Вінъ за відерце, я за другое—
Принесемъ обое.

Після цéго укладають посагъ, одежду, а скуль оставається, ёго оддають посл. Молодихъ ведуть до свікра, співаючи:

Не чміль гуде,
Не пчолочка по бору,

Іде Иванко
Зъ дружиною до дому.

Якъ ідуть до ворітъ, то співають (см. № 1231).

На двіръ виносять діжу и, поставивши на ій хлібъ, сіль, и горілку, вводять кругомъ діжки молодихъ, а послі того ведуть ихъ у хату и сажають за стіль. Йзъ-за стола дружко веде молодихъ въ стодолу спать (см. № 1277).

Молоди полежають въ коморі съ пів-часа, іхъ знову зводять; свага і дружко несуть воду умитися, несуть після того вареники и горілку. Музика іде и грає (см. № 814).

Тоді вони встають и імъ дають снідатъ. Дружко дає горілку молодому молодий—молодусі, а та—кому попаде. Після ведуть молодихъ до хати и у лодуха підносить свікові оть свого батька сиръ. Поснідавши, подають молодусі намітку, співають (см. № 1021).

Въ понеділокъ *періза* — рідня молодого, приходить до ёго, одвідім дружко просить до себе. У молодого співають (см. № 1125).

Свадьба, записанная въ Кобринскомъ уѣздѣ, Гродненской губернії.

Обрядъ простонародной свадьбы, состоитъ изъ четырехъ частей: *допити злобини* или *дівослюби*, *запоини* и *винецъ*.

По обычаю, существующему у поселянъ Кобринского уѣзда, *женихъ* въ избираетъ невѣсты по собственному произволу, а выборъ ел безусловно предоставляетъ родственникамъ. На *допити* ходить мать *жениха* или, за *неніемъ* матери, какая либо родственница, пожилая женщина, съ цѣлью узнать *личности* невѣсты, и распросить у родныхъ, пам'рецы ли они отдать ее *замужъ*.

Спустя нѣсколько дній послѣ допытовъ, *женихъ*, съ однімъ изъ уважаемыхъ поселянъ (сватомъ), отправляется на *злобини*. При появлениі

хъ невѣста уходитъ. Отецъ или мать, распросивъ ее наединѣ о расположении къ пришедшему жениху, извѣщаетъ о томъ свата. Потомъ приходитъ невѣста, одѣтая по праздничному, ставить столъ на „покуті“, т. е. въ переднемъ углу избы, накрываетъ бѣлой скатертью (настульникомъ) и, не говоря и слова, уходить опять въ клѣть (въ простинокъ) или въсосѣднюю хату. Выйти вынуждаетъ изъ дорожной сумы (кошеля) хлѣбъ и водку, и ставить хъ, на приготовленный столъ. Потомъ, наливъ рюмку водки, начинаетъ пріятствіе: „Дай же, Боже, щобъ все было гоже! щобъ сяя пора щаслива була, ѿвномъ горїлку пила, коробкою дити міряла, и щобъ до старости тішилася юю“. На эти слова всѣ отвѣчаютъ: „Нехъ имъ Бугъ дае, якъ самъ знає відае“. За симъ, при взаимныхъ поздравленіяхъ, начинается попойка, продолжающаяся нерѣдко за полночь. Когда же отецъ невѣсты положить въ кошикъ свата три хлѣба и столько же кусковъ холста, это значитъ что пиръ окончился, и что женихъ долженъ возвращаться домой.

Послѣ злюбинъ, въ субботу, бываютъ заручини или запоїни, на которыхъ также невѣста участія не принимаетъ. Въ это время сватъ договаривается съ счетъ приданаго и срока свадьбы. Иногда на заручинахъ условливаются, сколько будетъ угодно родителямъ невѣсты принять гостей со стороны жениха (ояръ) на свадьбу. Впрочемъ, это узнается и другимъ образомъ, именно по чи-ту хлѣбовъ, полученныхыхъ отцемъ невѣсты отъ свата.

Въ воскресенье, послѣ заручинъ, сватъ и отецъ невѣсты объявляютъ священнику о предполагаемой сватѣбѣ и если священникъ не найдетъ законнаго препятствія, читается въ церкви оглашеніе. Въ предъбрачную субботу заручины повторяются, и на нихъ присутствуетъ уже невѣста, окруженная подругами. Тока женихъ не явится, девушки плетутъ изъ руты вѣнки и поютъ пѣсни:

У зелёnumъ саду зіллекко зацвитае,
У нашои Марьюхни весилле начинае.
Нехъ же юй Бугъ дае да помогае
И рудний батенько нехъ докладае.

—
Іе плачъ, Марьюхно, виночки вьючи,
удешъ плакати, зъ Иваномъ живучи,
Свекрови пороги переступая,
Свекрухи нарови перенимая.

Ежели новѣста сирота:

Ой знати, знати, що Марьюхна сирота:
Тісная хатка, узкі ворота.
Пошлио сокола на Україну,
Нехъ на весилле збере родину,

Пошли до неба сиву зозульку
Звати на весилле свою матульку!
— Ой прійди, прійди, мила матулько!
„Не могу встati, свява зозулько!
Не могу встati, порядокъ дати,
Порядокъ дати своему дитяти.“

Когда женихъ пріѣдетъ, поютъ:

Ой прихали запивалочки, Марьюхну запивати,
Привезли бочку меду батенька частовати,
А горілоньки дві барілоньки
Для подружечокъ, для родиноньки.

Родители въ сѣнахъ встрѣчаютъ жениха, ведутъ въ кѣль (простиногъ) и угощаютъ. Потомъ шаферъ (маршалокъ) дѣлаетъ ему наставленіе, какъ отрещаться съ невѣстою. Между тѣмъ въ избѣ поютъ:

Прніхавъ Иванъ до дівки,	Батько каже до ёго:
Якъ ясний місяцъ до зурки.	— Не говори нічого,
Питається батеньку: „що мні говорити?“	Єсть маршалокъ для того.

Во время пѣння этой пѣсни маршалокъ вводить жениха въ хату и даетъ невѣстѣ свадебные подарки: башмаки, чулки, ленты и перстни (прековы) говоря: „Панъ молодий обсилає панну молодую подарками, щобъ була ласкова, приняла“. Невѣста принимаетъ все это, низко кланяется маршалку и вѣшає подарки на стѣнѣ въ углу избы. Маршалокъ невѣсты выходитъ на средину и говоритъ: „Ото панна молодая обсилає подарками отца, ізбу! маршалка пана молодого, щобъ були ласкави, приняли“. Женихъ дѣлає первій поклонъ родителямъ невѣсты, а отъ маршалка принимаетъ рутяний ножъ и надѣваєтъ его на шапку. Отцу жениха (ежели присутствуетъ) и маршалку подносять по куску холста, которые они завязываютъ себѣ чрезъ плечо. Поднесенный же холстъ для матери прячутъ въ суму, потому что мать никогда не присутствуетъ на запоинахъ. Затѣмъ всѣ садятся за столъ, кроме жениха и невѣсты, которымъ маршалки навязываютъ платки на руки и трижды обводятъ вокругъ стола. За каждымъ обходомъ невѣста кланяется родителямъ и получаетъ отъ нихъ благословеніе; гости, пока продолжается этотъ обрядъ, поютъ:

Не вітеръ калину ломить—
Коло стола дівка ходить
И за собою два янволи водить,
А третёго—
Батенька своего.

— Садь, батеньку, за столомъ.
Казали мні
Янволи мої
Поклонитися тобі.
Батеньку, благослови доле!

Эту пѣсню поютъ и для матери, по окончаніи же сажаютъ молодыхъ за столъ и начинаютъ пѣть другія пѣсни:

Летіли гуси черезъ садъ *)
Кликали дівоньку на посадъ.

Стеліте ковдри въ складний рядъ,
Благослови, батеньку, я сяду.

Збурна сля субота—
Збрала дівонькі подружкі,
Посадила въ рядъ и рядъ,
И сама сіла на посадъ.
Гадала гадоньку тихонько,

Казала замужъ не пойду,
Молодця я не люблю.
А ти, батеньку, не вважай,
Мочи ячмінь на солодъ,
Купи пшениці на коровай.

За столомъ молодые сидять, воздерживаясь отъ ъды и питья, а гости пируютъ. Наконецъ маршалокъ встаетъ съ женихомъ и, поблагодаривъ слѣдующими словами: „дякую отцу, матери, сватові и сваньці за всі щожиткі,” уходятъ. Въ это время дѣвицы принимаются наряжать невѣсту. Расплетаютъ и причесываютъ косу, повязываютъ голову бѣлымъ платкомъ, убраннымъ разноцвѣтными лентами въ видѣ невысокаго кокошника, надѣваютъ новый чернаго цвѣта армякъ (жупанъ) съ красными застежками и, наконецъ, идутъ по селу изъ дома въ домъ просить на свадьбу: „Просивъ батько и мати, и я прошу на весилле, на хлібъ-суль, на коровай и на все, шо Бугъ поплѣ“. Такимъ образомъ приглашаютъ гостей и женихъ на свою свадьбу, которая совершается отдѣльно въ домѣ его родителей. Къ вѣнцу пѣшкомъ не ходятъ — развѣ второбрачные, и то въ такомъ случаѣ, когда еще не кончился трауръ жениха или невѣсты. Если женихъ береть невѣсту изъ другой деревни, то онъ отправляется въ церковь изъ своего дома въ сопровожденіи своего поѣзда. Невѣсту же уведомляютъ о времени выѣзда, чтобы она не опоздала; если же они оба живутъ въ одномъ селѣ, въ такомъ случаѣ женихъ съ братомъ (дружкомъ) и съ маршалкомъ ёдетъ къ невѣстѣ. Родители встрѣчаютъ его на дворѣ съ хлѣбомъ-солью, вводятъ въ домъ и усаживаютъ за столомъ. Невѣста съ подругами выходитъ изъ кітѣти и подаетъ ему на блюдѣ два вѣнца, платокъ, кольца и ленту, говоря: „Прошу тебе, Иване, на першій порядокъ“. Женихъ принимаетъ все это и въ замѣнѣ дарить невѣстѣ деньги, усаживая ее возлѣ себя. Послѣ, по приказанію свадебнаго старосты, молодые уступаютъ мѣсто родителямъ, у которыхъ просятъ благословенія, кланяясь имъ трижды. Родители благословляютъ: „Благословить отецъ и мати пудъ царекімъ вінцемъ стати“. Послѣ дружко съ старостою обводятъ

*) Ср. № 258.

ихъ трижды вокругъ стола и поютъ: Трісвятую, „Отче нашъ“ и „Воскресі твоє, Христе Спасе“. Это послѣдняя предбрачная церемонія.

При выѣздѣ со двора въ церковь, свахи поютъ:

Ломите роженьку,
Стелите дороженьку

Молодуй и молодому
До Божого дому.

До шлюбу, дівоньки, до шлюбу...
Упади матюнці до ножокъ,
Подякуй подружкамъ за винокъ

И краснимъ хлонцомъ за таногъ.
Дівчата виночки звивали,
Молодьці таньці наймали.

Завидливи ворожоньки,
Уступайте зъ дороженьки
Молодуй и молодому
До Божого дому.

Тамъ імъ рученькі звяжуть,
Вірнее словце скажуть.
Вірніше, якъ батько,
Вірніше, якъ мати.

Бижіте, конікі, сиви невеличкі
На гору крутую,
Подъ церкву святую.
Перша квіточка—молодий молодець.
Бижіте, конікі, сиви невеличкі
Подъ церкву святую,
На гору крутую..
Другая квіточка—молодая дівонька.

Звункое дерево топулле
Въ лісі стояло, шуміло,
Дорогою везене звініло,
На двуръ звезене мовило,
Мовило дівоньці въ недільку:
— Навий виночкувъ зъ барвинку,
Не плети коси въ батужки,
Наготуй ручникъ подъ нужки,
И жовту саиченьку въ ручки.

На біломъ ручничку стояла,
Жовтую свічку держала,
Якъ бубъ слёzonькі ронила,
У Бога доли просила:
— Тутъ мене, Боже, споможи,
Моєго батенька принеси
На сите нове подвурье,
На записове заступье.

На гори церковка—Святий Спасъ,
Вийди, батеньку, противъ нась!

Ой вийди, вийди противъ нась,
Повинчай дітки въ добрий часъ

Приближалась къ церкви, поютъ:

Нема попа дома,
Поїхавъ до Львова,
Ключікі куповати,

Церковку одчинати,
Наші дітки винчати.

Въ церкви слушаютъ обѣдню, а по заамвонной молитвѣ, свахи и маршалки среди церкви разстилаютъ кусокъ холста, на краяхъ его кладутъ хлѣбъ, а посрединѣ мелкую монету, расплатаются косу у невѣсты и, чтобы она въ жизни не терпѣла стѣсненія, разстегиваютъ запонку на воротникѣ рубахи. Во время бракосочетанія, невѣста старается наступить на ногу жениху для того, чтобы имѣть надъ нимъ перевѣсь въ домашней жизни. Отходя отъ налои, при которомъ совершалось бракосочетаніе, невѣста вытаскиваетъ за собою упомянутый подноожный холстъ; это дѣлаетъ она съ тою цѣлью, чтобы дружка и подруги ея не ожидали долго жениховъ, но вслѣдъ за нею выходили бы замужъ. По выходѣ изъ церкви, заходить на домъ къ священнику за благословеніемъ и приносить въ подарокъ — некоторые пѣтуха и курицу, другое же только хлѣбъ и водку.

Отѣзжая, поютъ:

Дякуймо попонькови, *)
Нашому батенькови,
Шо насъ звинчавъ,
Немного взяйтъ:

Приїхала дівонька зъ шлюбу,
Поклонилася зъ рутонькою
Передъ своею матюнкою:
— Моя матюнко, роже,
Поздоровъ тебе, Боже,
Шо ти мене нарадила

Пувпята золотого
Одъ нашего молодого
И литовскую колу
За дивоцькую косу.

За доброго семьянина.
На мене юпи глядѣть,
На мене дяки глядѣть,
На мене задивилися,
Шо въ кѣнжкахъ помилилися.

Знати Ивана, що звинчаний:
На юмъ винокъ поминаний;
Яєт іхавъ до шлюбу бувъ зъ калиновкі,
А одъ шлюбу — зъ рутонькі.
Іде Иванъ зъ винчання,
Ёго батенько въ воротахъ стоїть,
Билий ручничокъ въ рукахъ держить,
Слѣзонькама обливается,
Свого дитятка питаеться:
— Шо ти бачивъ, мое дитятко?
„Бачивъ я, бачивъ усі святі,
Бачивъ и образъ Діви Пречистеї.
Пречистая виночки звивала,
Намъ, молоденькимъ, до шлюбу подала.

*) Справн. № 696.

Подъѣхавъ къ дому невѣсты, останавливаются у воротъ и поютъ:

Вийди, батеньку, зъ свічами — *) Чомъ нась не витаєшъ
Вже твої діткі звиччани! И чому не питаєшъ;
И ти, матюнко-утко, — Чи заразъ шлюбъ брали,
Чомъ не виходишъ хутко, Чи всі приїхали?

Тутъ родители выходятъ навстрѣчу новобрачнымъ съ хлѣбомъ и солью. поздравляютъ ихъ, потчуютъ пивомъ и вводять въ хату, приготовившись къ обѣду. До обѣда свахи поютъ:

Дайте зъ кола Марьюхнена свадьба квокче,
Ручника до стола: Обідати хоче.

Но въ другихъ деревняхъ, родители не вводятъ новобрачныхъ съ гостынью въ хату, а угощаютъ отдельно въ клѣти. Послѣ чего молодая приходитъ въ домъ и помогаетъ матери потчивать гостей; между тѣмъ молодой осматриваетъ хозяйство тестя и уже возвращается тѣгда, когда гости отобѣдаютъ.

Танцы начинаются подъ напѣвъ слѣдующей пѣсни, аккомпанируемой музыкою:

Нашъ сватоньку, коханчику, Нуженькі проломати,
Пусти же нась до танчику, Шубоньки показати.

Когда молодежь порядочно развеселится, свахи начинаютъ пѣть:

Где наши коровайници
Напѣяно попилися,
Що о нась забулися?
Вже намъ спиваючи, ажъ духъ занимає,
А нихто и водою не прікропляє.

Послѣ сей пѣсни вынимаютъ изъ печки коровай и прячутъ въ клѣть, пока не придетъ время раздѣлять его. Музыка не умолкаетъ, и среди выразительныхъ танцевъ, маршалокъ тайно выводить молодыхъ на дворъ, усаживаетъ какъ можно скорѣе въ повозку и везетъ на свадьбу въ домъ молодаго.

При вѣзѣ на дворъ, поетъ:

Іванъ звиччаний везе баткови подарокъ —
Тоненъкій, билений сувалокъ,
Бо вже бульшъ годі ждати,
Хоче Марьюхну къ собі взяти.

Отецъ жениха встрѣчаетъ новобрачныхъ на дворѣ, поздравляетъ ихъ, принимаетъ отъ невѣстки подарокъ, вводитъ ихъ въ жилье и кладетъ под-

*) Справн. № 740.

рокъ на столъ. Мать принимаетъ со стола подарокъ, усаживаетъ новобрачныхъ съ гостями за столъ и угощаетъ разными кушаньями. Послѣ начинаетъ играть музника и молодежъ танцуетъ. Спустя нѣсколько часовъ, староста посыпаетъ извѣстить родителей невѣсты, что скоро придетъ къ нимъ свадьба отъ жениха. Посланецъ, прибывъ въ домъ невѣсты, извѣщаетъ родителей, сколько лицъ они должны ожидать съ молодыми. Даже, для большей памяти, записываетъ это мѣломъ на стѣнѣ и уходитъ. По возвращенію его, старосты начинаютъ пѣть:

Не кунь коштомъ позвонивъ,
То Иванко по сіняхъ походивъ,
Свого батенька пробудивъ

И такъ ёму говоривъ:
— Встань, батеньку, довго спишъ,
Мене въ дорогу не радишъ.

На это отецъ отвѣчаетъ:

Ой ти, муй спінку, козачку,
Вибирай сваньку сливачку,
И старосту старого,

И подружка умного,
Щобись не мівъ сорома,
Бо тамъ чужа сторона.

Затѣмъ благословляетъ новобрачныхъ и отпускаетъ ихъ къ родителямъ невѣсты въ сопровожденіи столькихъ лицъ, сколько было объявлено. Это бываетъ ночью, потому дорогою поютъ:

У нашого Ивана чорні очі—
Вунь не боїться чорнеї ночі!
— Чого жъ маю боятись,
Чого маю лякатись:

Бугъ надо мною,
Кунь подо мною,
Сваньки и присваньки
Вокругъ зо мною.

Родители, встрѣтивъ прибывшихъ гостей, вводятъ ихъ въ клѣтъ, гдѣ невѣста, для отличія отъ своихъ гостей, перевязываетъ каждого холстомъ черезъ плечо. Убранные такимъ образомъ входятъ въ жилье и начинаютъ веселиться. Погулявши, идутъ всѣ въ гости къ дружкѣ. Въ это время свахи поютъ:

Дружка всіхъ нась до себе просила,
Уже бочку меду давно викотила.

А якъ буде частовати,
То будемо ночовати.

Повеселившись у дружкї, опять идутъ къ родителямъ невѣсты; дорогою поютъ:

Ми у дружкї були
Всёго доволь міли,
Медъ и вино пили,

Пшеничний хлібъ іли,
А одъ маса и ковбасъ
Маль не пухає поясь

Когда входятъ въ домъ, оставшіяся дѣвицы поютъ невѣстѣ:

Не летай, зозулько, зъ кутка синожаткі —
Не такъ добре буде у чужеї маткі!

Соколи сидать,
На тебе гладить,
И взятьуть тебе на крилочка,
Занесуть тебе одъ гніздочка.
Не вибігай, молодая Марьюхно,
За своего батенька подвуръечко,
Бо бояре сидать,
На тебе глядять,
Возьмутъ тебе одъ батенька
И завезутъ до свікронька.

По окончаніі этой пѣсни, староста съ дружкомъ выносить изъ кладовой коровай, привѣвая:

Мощони мости зъ комори до хати,
Тудою несюю коровай богати.

Когда на столъ положать коровай, родители и родные невѣсты садятся вокругъ стола, а староста говорить: — Благослови, отче и мати, свою дитяти на посагъ сядти. Всѣдѣ за симъ встаютъ родители, а ихъ мѣсто занимаютъ молодые. Дружко ставить предъ ними блюдо и поеть:

Якъ зъ раю, зъ раю сонечко встаетъ,
Такъ молодая Марьюхна на посагъ садае,
И просить батенька о вспомаганнѣ:
— Муй батеньку-миссію, споможи мене
Щасливимъ битомъ,
Копою житомъ,
Щастемъ, здоровъємъ,
Долею, покоємъ.

Отецъ отвѣчаетъ:

Нехай тебе, доньку, Бугъ спомагає
И всі святы, и люди добри.

Далѣе дружко поеть:

Ой роде, роде богатий *)	Корови зъ телитами,
Веди статочокъ рогатый:	Овечки зъ ягнатами.

За симъ каждый изъ родныхъ подходитъ къ невѣстѣ и дарить ей что либо, смотря по своему состоянію. Дружко записываетъ каждую подаренную вещь. Староста же наливаетъ рюмку водки, передаетъ невѣстѣ, а она — всікому дарившему лицу. При симъ у невѣсты и у каждого, кто отъ неї

*) См. вар. № 998.

принимасть рюнку, рука должна быть обвязана платкомъ. Этотъ обрядъ называется *перепоемъ*. Но прежде еще, до перепоя, замужня женщины линяютъ невѣсту дѣвичьяго наряда, надѣвая ей на голову платокъ, а *жениху* шапку. При этомъ поютъ:

Завзалися свахі свое діло зробити,
Княгиню уповити.
Приди, батеньку, погляди,

Якъ твое дитя повили.
Повили, розаквитовали,
Що всі люде дивовали.

За перепоемъ слѣдуетъ раздѣленіе коровай, при ченъ соблюдаестя слѣдующее: Отецъ невѣсты, дѣлаетъ крестообразную нарѣзку на коровай. Староста тѣмъ же ножомъ вынимаетъ изъ коровай крестообразную частицу и, завернувъ въ бѣлый платокъ виѣтъ съ деньгами, пожертвованными на перепоѣ, отдаетъ невѣстѣ. Послѣ того дѣлить на малыя части весь коровай и раздаєть по куску каждому, кто участвовалъ въ перепоѣ. Кончивъ раздѣль коровай, староста поетъ:

Староста—взволёний,
Коровай—поділений.
Дай же, Боже, добрѣ літо,

Щобъ родилося намъ жито,
Ячмінь и пшениця,
И всака пшениця.

А молодая, въ то время, когда староста раздаєть коровай, каждому изъ родныхъ жениха дѣлаетъ подарки холстомъ.

При этомъ свахи поютъ:

Жалься, Боже, дарувъ
Для тихъ пишнихъ боярувъ:
Уміють дари брати,

Не вміють дяковати,
Шапочки подаймати.

Надѣливъ подарками родственниковъ, молодая складываетъ свои вещи и приготовляется къ отъѣзу, между тѣмъ какъ родители съ гостями ужинаютъ. Поужинавъ, староста поетъ „Достойно есть“, а послѣ припѣваєтъ пѣсню:

Криниченька вгору бѣс —
Марьюхна свому батькови дякуе:

— Дакую, батеньку, дакую,
Зъ твеї семы виступаю.

Дальше женщины пригѣваютъ:

Ричная рібонько, чи не жаль тобі буде,
Якъ то говорять добре люде,
Зъ риці въ озерн, идуши,
Зелену траву мнучи.
Молодая Марьюхно, чи не жаль тобі буде,
Якъ о тобі твоя родина забуде?
Чи не жаль тобі буде, одъ батенька идуши,
Добра-нучъ даючи?

Невѣста вся въ слезахъ выходитъ изъ кѣсти. Увидя ее плачущую, дѣвицы поютъ.

Не куй, зозулько, въ темному ліси, Будешь плакати, жівучі въ свікрові,
Тобі ковати въ зелёной дубрави! І нарости переймаючи,
Не плачь, Марьюхно, у своеї маткі, Хліба и солі уживаючи.

Послѣ староста говоритъ: — Благослови, отче и матери, своєму дитяті на биту стати. Невѣста кланяется родителямъ и получаетъ благословеніе. Вставъ крестится, цѣлуєтъ хлѣбъ, беретъ его подъ мышку и выходитъ изъ хаты. Въ это время староста поетъ:

До бору, тетюрко, до бору, Тамъ тобі вода зъ криниці,
Тамъ тобі сосни зъ вибору, Тамъ тобі ягоды яриця (земляника).

Дѣвицы:

Неправда, соколю, неправда: Волякі випили водицю,
Конікі зъїли травицю, Ягодкі зклевали птиці.

Староста:

До свицра, Марьюхно, до свицра, Тамъ тобі світлка метёна,
Тамъ тобі вечера готова, Мягка постеля стелёна.

Дѣвицы:

Неправда, старосто, неправда, Вечеру зовиці зъїли,
Світлку дівери засіли, Свируха залегла постелью.

Когда молодая укладываетъ вещи въ повозку, — поютъ:

Дѣвицы:

Накрий мене, сванечко, полами,
Щобъ не облила матёнки слёзамп.

Староста:

Убирайся-жъ, Марьюхно, убирайся, Уже пора одвіджати,
Въ кованій вузъ вкладайся. Свого биту одвідати.

При вѣздѣ поютъ:

Дякую тобі, муй батеньку, Я у тебе лихого слова не чула,
Дякую тобі, муй місѧцу, Тулько косоцьку чесала,
За твоє годование. Біло личко умивала.
За добрѣ поспланне!

Дорогою поютъ:

Грай, грай, щуко-рибо, по биструмъ дунаї,
Бо хутко запливешъ вже въ чужій краї;
Тамъ будешъ алловлена,
Зѣлушіца злуплена
И молодцеви на обідъ зварена.

Приближаясь къ дому родителей жениха, поютъ:

Зуренька свитовая свитае, Ось тобі невістка молода!
Марьюхна ворота торгає: Чорни очі заплакала,
— Одчини, батеньку, ворота, Що косоньку пострадала.

Радуйся, батеньку, Високу, якъ ялина.
Веземо невісточку, Червону, якъ калина.

Если молодая малаго роста:

Не лякайся, батеньку, На шовку поставимо,
Що невістка малая; Золотомъ подважимо.
Ми сі подвижшімо,

Въ некоторыхъ мѣстахъ домашніе, засыпавъ приближеніе свадьбы, разводятъ огонь у воротъ и черезъ него молодые должны вѣзжать на дворъ.

На дворѣ поютъ:

Приїхала пані Не хоче вставати,
Въ чорному жупані, Треба повитати.

Родители жениха выходятъ на встрѣчу, поздравляютъ невѣсту и вводятъ въ хату. Есть также обыкновеніе, что мать встречаетъ невѣстку въ шубѣ шерстью вверхъ.

Когда молодая входитъ въ домъ, поютъ:

Радуйся, мати, Зъ широкими плечима,
Иде невістка до хати, Добрая роботуха,
Зъ великими очіма, А ліша колотуха.

Молодая кладетъ привезенный хлѣбъ на столъ и подъ печку бросаетъ курицу; послѣ береть ведро и отправляется за водою; между тѣмъ гости ужинаютъ. Для молодыхъ ужинъ приготовленъ особо въ кѣти. Послѣ ужина староста ведетъ молодыхъ; имъ поютъ слѣдующую пѣсню:

Вже дівонька зъ ложа иде, Але серденько мое туча заняла:
Свому свікови добри-день дав. Не могу говорити,
Ой, рада бъ я була добри-день дала, Серденько звеселити.

Приблизившись къ дому, новобрачные начинаютъ танцевать на дворѣ, а за ними и всѣ гости, припѣвая:

Дай же, Боже, добрый часъ, Дай, Боже, добру годину,
Якъ у людей, такъ и у насъ. Умножай єму родину.

Новобрачные, въ сопровожденіи гостей, идутъ съ поздравленіемъ къ помѣщику, припѣвая дорогою:

Ми до пана идемо, До пана молодого,
Подарокъ несемо; Ми служеньки єго.

Помѣщикъ обыкновенно съ крыльца привноситъ подарокъ (холстъ) и, поздравивъ новобрачныхъ, отмускаетъ нѣсколько горицъ водки на заключеніе свадьбы.

На дорогѣ встрѣчаютъ возвращающихся отъ помѣщика перезвоне, т. е. подруги молодой, собравшися ее поздравить на новомъ быту; заѣжаютъ въ гости къ старостѣ и дружкѣ, а отъ нихъ опять въ домъ родителей жениха, гдѣ дѣлать коровай жениха и здѣсь долго гуляютъ. Когда расходятся поютъ:

Склонилося сонечко до долу, Вже вітѣръ ворота видчинивъ
Часъ намъ, пакоже, до дому. И місяцъ дорогу освітивъ.

Музыканты, провожаютъ гостей за ворота и поютъ, прощаюсь съ хозяевами:

Бери, чорте, гостя,
А музику посля.

Свадьба, записанная въ д. Кульчинѣ, Бѣльскаго уѣзда,
Сѣдлецкой губ., Адамомъ Марковскимъ.

Родители, имѣющіе взрослого сына, когда приходитъ время—подыскиваютъ ему невѣсту *). Совершается это въ большей части случаевъ слѣдующимъ образомъ.

Мать жениха, взявши съ собой хлѣбъ и бутылку водки, отправляется къ понравившейся ей дѣвушкѣ. Прійдя къ своей будущей невѣсткѣ, она заводитъ съ ея родителями рѣчь о свадьбѣ и—если между обѣими сторонами произойдетъ соглашеніе,—то принесенная водка распивается при взаимныхъ поздравленіяхъ и похвалахъ будущимъ супругамъ. Возвратившись домой, мать заявляетъ сыну обѣ успѣхѣ и уже цѣлымъ семействомъ рѣшаютъ, что дѣлать дальше. Въ первую же субботу сынъ выбираетъ себѣ изъ лучшихъ людей деревни—дружкѣ, котораго онъ приглашаетъ къ себѣ и угощаетъ. Выпивши и закусивши, они снаряжаются въ путь. Дружкѣ берутъ съ собой кошикъ, въ который кладеть хлѣбъ, колбасу и бутылку водки. Молодой цѣлуетъ у родителей руки, кланяется имъ въ ноги, цѣлуется съ ними; цѣлуетъ всѣхъ присутствующихъ и отправляется.

*) Если же вѣтъ родителей, то ихъ замѣняютъ ближайшіе родственники или женщины, отличающіяся болѣе или менѣе даромъ слова.

Пріѣхавши къ невѣстѣ, дружко предварительно сажь входитъ въ комнату и говоритъ:

— Я чувъ, що у васъ есть ялошка до продання?

— Есть,— отвѣчаютъ родители невѣсты; а невѣста, желая показать что ей стыдно, уходитъ за печь.

— Ну, то я маю купця — говорить дружко и зоветъ жениха въ хату. Его сажаютъ за столъ и, въ теченіи цѣлаго вечера, онъ долженъ сидѣть въ шапкѣ. Дружко вынимаетъ свою водку *) и закуски и начинается угощеніе. Сперва дружко пьетъ къ родителямъ невѣсты, они къ жениху, а женихъ къ невѣстѣ, говоря:

— Здорова будь!

— Пий, здоровъ! отвѣчаетъ невѣста. Послѣ она подносить жениху сыръ, который тотъ, возвращаясь домой, раздаетъ всѣмъ встрѣчнымъ по кусочку, желая этимъ показать, что онъ уже зарученъ. Уходя, женихъ даритъ невѣstu деньгами.

На другой день отецъ жениха съ дружкомъ, взявши съ собою бутылку водки, отправляются къ священнику дать ему на заповѣдь (оглашеніе).

Недѣли черезъ двѣ женихъ ищетъ себѣ маршалка, съ которымъѣдетъ въ окрестныя села просить родственниковъ на свадьбу. Їдуть обыкновенно верхами. Войдя въ хату къ знакомымъ или къ родственникамъ, говорятъ:

— Якъ ся масте, чи живи-здорови? Що доброго у васъ чути? Діткі ваши, чи великі поросли, чи високо скачути?

Послѣ, кланяясь каждому порознь, начиная со старшихъ, говорять:

— Просимо, дядюю (или тютко, сеструнко, братику), на весілле. Прости батько, мати и я прошу на хлібъ, на суль, па що Господь-Богъ давъ,

Тоже дѣлаеть и невѣста; только вмѣсто маршалка беретъ двухъ дѣвушекъ и одну женщину, называемую присважай.

Въ пятницу занимаются стряпней. Въ субботу утромъ молодые идутъ къ исповѣди. Изъ церкви идутъ приглашать родныхъ и знакомыхъ своего села. Вечеромъ всѣ прошенные съезжаются и сходятся въ домъ невѣсты.

Дѣвушки поютъ (см. № 326, 496).

Начидаются росчиняти коровай. Женщины, занимающіяся печеніемъ ко-

*) Рюмку должна подать невѣста собственоручно; если она этого не сдѣластъ, то этимъ покажеть, что не хочеть за пришедшаго паря выйти замужъ. Въ окрестностяхъ деревни Большое-Сѣдлице, въ нынѣшнемъ Холмскомъ уѣздѣ, дѣвушки, въ особенности бѣдныя, просить на свадьбу со дня первого оглашенія, такъ какъ прагащенные даютъ имъ муку, хлібъ, крупу, горохъ, соль и т. д.

ровая, получаютъ название *коровайница*. Когда мѣсять коровай поютъ (см. № 485, 502, 524).

Пшеничное тѣсто
Летіло черезъ місто,

Впало на ринокъ,
Зацвіло, якъ барвинокъ.

А въ гуроді вілле,
За гуродомъ весілле,
А въ тимъ дому святий Иллѣ
Зачинає весілле.
Самъ Бігъ пу церкви ходить,
Спаса за ручку водить,
Дупитується, хто той коровай ліпить?
Ци зъ села селенка,

Ци зъ міста міщенка,
Ци зу Львова буймистрова?
Святая Пречистая!
Ни зъ села селенка,
Ни зъ міста міщенка;
Но зу Львова буймистрова.
Святая Пречистая!

Если невѣста сирота, *коровайница* поютъ:

Десь ся мні дівъ, десь ся мні пудівъ
Мій ридний батенько?
Чомъ ни стоіть при тісовому столу?
Чомъ ни держить труйчестії свічи?
Чомъ ни стоіть при тому куруваєві?
Чомъ ни просить Госпуда-Бога долі
Свюому дитяткові?

Батенько пу сусідонькахъ ходить,
Сусідонькувъ просить:
— Сусіда, гулубонькі!
Прошу васть до світлонькі
Меду-вина пiti,

Куруваю місити.
Медъ-вино випили,
Курувай злопили,
А спудъ горілонькі
Въ красної дівонькі.

Коровай приготовляютъ изъ пшеничной муки *), вѣсомъ иногда до пуда. Когда слѣпятъ коровай, положать его на столъ и начинаютъ убирать. Сначала подходитъ отецъ и кладеть въ середину нѣсколько копѣекъ, а мать это иѣсто накрываетъ скатертью и дѣлаетъ локтемъ углубленіе, вдавливая деньги внутрь тѣста. Въ это углубленіе кладутъ сѣдланное изъ тѣста солице, а вокругъ него мѣсяцъ. Послѣ дѣлаютъ изъ тѣста же различныхъ птичекъ, которыми украшаютъ коровай. Когда онъ уже испеченъ, въ него втыкаютъ вишневыя вѣтки обвитыя тѣстомъ, которые называются *торочками*. Сажая коровай въ печь, поютъ:

*) У бѣдныхъ нижняя часть коровай, такъ называемая *подошва*, приготавливается изъ житниаго тѣста (ржанаго).

Пивень въ пічъ заглядає,
Хвостомъ пічъ вимітає,
Куруває і помагає.

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровай, парни отнимаютъ ее у *коровайницъ* и скачутъ съ нею по хатѣ, припѣва (см. № 553).

Если же имъ не удастся отнять, то въ свою очередь *коровайниці* скачутъ съ лопатою и поютъ (см. № 554).

Ихъ сажаютъ за второй столъ и угожаютъ. Между тѣмъ надъ первымъ (почетнымъ) столомъ вбивають въ стѣну три колышка длиною вершковъ 10 каждый. Два изъ нихъ вбивають перпендикулярно и на одной линіи — на разстояніи полуаршина другъ отъ друга, а третій немного выше и по срединѣ между первыми. На эти колышки вѣшають кусокъ новаго узенькаго полотна. Стоящую внизу лавку (длинную скамью) покрываютъ рядномъ. Мѣсто это называется *посагомъ* (см. №№ 238, 458).

Коровай вынимаютъ изъ печи и поютъ (см. №№ 536, 585).

Пѣсню эту повторяютъ нѣсколько разъ. Вынувши изъ печи коровай и положивъ его на большое соломенное, покрытое скатертью *віко* (крышка отъ дѣжи), маршалокъ береть его на голову и несетъ въ комору, въ сопровожденіи коровайницъ. Возвратившись изъ коморы, коровайницы поютъ (см. № 593).

Отецъ невѣсты, взявши подъ мышки хлѣбъ, а жену свою за руку, начинаетъ „розвѣдити танецъ“ (танцевать). Дѣвушки при этомъ случаѣ поютъ (см. № 64).

Послѣ начинаютъ танцевать всѣ, пока не позовутъ ужинать. Послѣ ужина ожидаютъ прїѣзда жениха, если свадьба у невѣсты; если же у жениха, то собираютсяѣхать къ невѣстѣ, несмотря на то, что на дворѣ давно уже ночь. Отправляясь къ невѣстѣ, берутъ съ собой водку, хлѣбъ и говядину; все это кладутъ въ *кошиль* (корзину), къ которому привязываютъ двѣ-три пары *чевевиківъ* (башмаковъ), смотря по условію на *диоснубахъ* (говорѣ, заручинахъ), *панчохи* (чулки) и *пудвяски* изъ *кусника* (кусокъ ленты, которая вплетается въ косу). Пара *чевевиківъ*, *панчохи* *пудвяски* — подарокъ невѣстѣ, а все остальное для родной и крестной матери.

Прїѣхавши къ невѣстѣ, не идутъ прямо въ хату, а останавливаются сперва передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители невѣсты съ хлѣбомъ и съ водкой. Выпивши по рюмкѣ, всѣ входятъ въ хату. Молодыхъ сажаютъ за столъ и всѣмъ раздаютъ подарки. Молодому даютъ *хустку до боку* и ленту къ шапкѣ (это подарокъ невѣсты), а молодой даютъ *чевевики*.

и панчохи, привезенные женихомъ; всѣмъ же остальнымъ даютъ рушники (узкое полотно длиною не больше двухъ аршинъ,—кому по шире и изъ тонкаго полотна, а кому изъ толстаго, смотря по степени важности занимаемой въ сватъбѣ роли *). Дѣлается это слѣдующимъ образомъ: дружбѣ береть на палку хустку и говоритъ:

— Десь тутъ бувъ нашъ панъ млбдий! А то просить панна млбда на перший марципанъ, а жеби то було принято зъ ласкою, зъ охвотою и зъ подзвѣнкованнемъ!

На это, принимающій подарокъ, положимъ женихъ, отвѣчаетъ:

— Даюю навперудъ Богуви Святому, батькуви й матери (если принимаетъ кто либо изъ сватовъ), молодуй и молодому и тому колу (обществу), що сидить у столу, и тебі, дружку, за твую услужку.

Послѣ этого пьютъ такъ называемую заручину водку, которую молодой принесъ съ собою.

Вслѣдъ за тѣмъ собираются идти къ вѣнцу. Въ это время происходитъ торгъ за косу молодой. Первымъ торговцемъ со стороны невѣсты всегда бываетъ ея братъ, а со стороны жениха — всѣ его сваты. Братъ невѣсты во время торга обыкновенно сидитъ въ шапкѣ, цѣна косы сестры не менѣе, какъ въ 100 дукатовъ (такъ тогда называютъ копѣйку). При этомъ тѣ и другіе торговцы показываютъ яблоки, огурцы, сахаръ, мясо, водку лучшаго сорта и и друг. предметы, говоря, что будто они тѣмъ кормили сё, а другіе — будто будутъ кормить. Торгъ всегда кончается тѣмъ, что брату невѣсты платить за косу копѣекъ 10—30, иногда же и менѣе *). Послѣ этого кладутъ на столъ хлѣбъ, надъ которымъ невѣста наклоняетъ голову, и братъ расплетаетъ косу; въ ней онъ всегда отыскиваетъ двѣ или три копѣйки, положенные женихомъ. При расплетаніи косы поютъ (см. №№ 623, 635 л. Г.).

Въ церковь идутъ, или ёдуть, смотря по состоянію и разстоянію отъ церкви. Въ церковь молодые ёдуть отдѣльно, заложивши по парѣ лошадей въ возъ, а изъ церкви возвращаются вмѣстѣ — т. е. на одномъ возѣ. Ёдуть обыкновенно очень скоро. Собравшіеся ёхать къ вѣнцу, поютъ:

*) Дѣвушки между тѣмъ прикальзываютъ мужиковъ къ шапкамъ по вѣскольку зеленыхъ цвѣтовъ.

**) Татаринъ, братъ, татаринъ
Продавъ сестру даромъ.

— Не даромъ: за грошъ, за два, за три, за четпри
За четпри золотні.

До дунаю стеженька *),
До дунаю убита, слёзоньками улита;
Тамъ Маруся ходила,
Русу косу чесала и на дунай пускала.
— Ой, ви те мои влоси,
Плиніте, не тоніте,
Въ Бога доли просіте!

.....
До моего батенька;
Нехай батенько знає,
За кого мене отдає.
— Знаю, дитятко, знаю,
За кого тебе отдаю,
Но доленъкі не згадаю.

Їдучи, продолжаютъ пѣть (по большей части свашка) (см. № 670 л. Л, 674).

Ой, зъ загурья, вороні копи, зъ загурья,
Випровожай насть, Найсвятіша Мати, зъ пудвурья,
Найсвятішай Матка а въ воротечкахъ стояла,
Золотимъ крижомъ намъ дороженьку жегнала **).

Предъ входомъ въ церковь поютъ (см. № 680).

Обвѣнчавшись идутъ изъ церкви къ священнику, гдѣ, когда запишется въ книгу актъ бракосочетанія, пьють баршиз. У иного священника случается и потанцовывать.

Идучи отъ священника домой, поютъ (см. №№ 696 л. В, 691, 748).

Прибывши домой ***), молодые, а вокругъ нихъ и вся свадьба, становятся передъ порогомъ избы, на дворѣ. Вся почти сватыба поетъ (см. №№ 733 л. Ж, 760, 863).

Родители невѣсты выходятъ къ нимъ съ хлѣбомъ и водкою. Отецъ пьетъ водку къ взято, а мать къ дочери. Послѣ вся свадьба пьетъ водку по очереди. Затѣмъ выходять въ хату. Родители и родственники садятся за столъ, молодая же чета кланяется имъ три раза, начиная отъ родителей, которыхъ сперва цѣлюютъ въ ноги, а потомъ въ руки. За третьимъ разомъ кланяются всѣмъ присутствующимъ. Предъ каждымъ поклономъ дружко говоритъ:—Пане ѿйче, пані-матко, твої діти просять васъ о благословенство: счастіте іхъ и благословіте! При этомъ поютъ (см. № 729).

Если невѣста не имѣеть родителей, то во время поклоновъ поютъ (см. № 730).

Послѣ всѣхъ поклоновъ, молодые садятся за столъ такимъ образомъ: Дружко, держа въ рукахъ рушники, подаетъ конецъ его молодому, мо-

*) Сравн. вар. №№ 292 и 630 л. Б.

**) Крестила.

***) Послѣ вѣнца обыкновенно отправляются къ невѣстѣ и, только раздѣливши, зечеромъ уже поздно, коровай, їдуть къ жениху.

лодой, свашѣ и другимъ и въ такомъ порядкѣ обходять три раза столъ, за третьимъ разомъ молодые остаются за столомъ, на *покутї*, при чмъ дружко поетъ: Цару небесний, удушителю! приди весилися, очистися въ насть и т. д.

Послѣ этого обѣдаютъ. Передъ обѣдомъ поютъ:

Дайте намъ колокола,
Бо Марусина дружинонька
Обидати хоче.

Припѣвъ:

Червона рожа, молода Маруся,
Дайте намъ колокола и т. д.

По окончаніи обѣда проводятъ время въ танцахъ и другихъ забавахъ до вечера.

Вечеромъ, въ сопровожденіи нѣсколькихъ лицъ, участвующихъ въ свадбѣ, маршалокъ вносить въ хату коровай на соломяномъ вікѣ, накритий скатертью. Маршалокъ *) несетъ его на головѣ и постоянно оглядывается, пока дойдетъ до стола. Передъ вносомъ коровая въ хату, поютъ:

Ой видай, батеньку, коровай,	Ой видай на дубове віко,
Ой видай, рюдненъкій, коровай,	Ой видай на житнюмъ комчнії, (?)
Ой видай зъ нової комори,	Ой видай на біли обруси.
Ой видай на тисови столи,	

А когда внесутъ коровай, продолжаютъ пѣть (см. № 1056).

„Де ти бувъ, що ти видавъ, нашъ сватий короваю?
— Бувъ-же я а въ рюдному полю.

Когда же коровай поставятъ на столъ, то молодую упovиають такъ: Сватъ кладеть ей на голову шапку молодого, а свашка крестообразно чрезъ плечи и грудь повязываетъ ей платъ **). При *повивани* поютъ:

Марисю, догадайся ***),	А чипчикъ подъ пріпичокъ,
Вповитися не дайся,	Сама вийди на гулоньку.
Кибалочку ****) подъ лавочку,	

*) Иначе еще его называютъ *хоронжий*. Въ иныхъ мѣстностяхъ, напримѣръ въ Холмскомъ уѣздѣ, въ д. Седлицѣ, одинъ изъ сватовъ имѣть вилки, похожіе на трехъугольникъ съ рукояткой. Рожки этихъ вилокъ обвертываются барвинкомъ, между нихъ цѣпляютъ колокольчикъ, а къ рукояткамъ «рушникъ»—это называется *маршалка*, а носящій ее—*маршалокъ*.

**) Платъ—это пѣсколько аршинъ, напр. 5—6, бѣлаго, тонкаго, разумѣется купленаго въ городѣ, полотна, завишаютъ голову.

***) Сравн. вар. № 1037.

****) Калиновый прутикъ, согнутый въ кругъ.

Затѣмъ начинается *перепуй* (перепой): Молодой, не сбрасывая шапки, и молодца сидѣть за столомъ; возлѣ молодого сидѣть свашка, а возлѣ молодой — дружки, т. е. дѣвушки, которыхъ ходили просить на *весілля*. На коровай, который, какъ мы видѣли, положень дружками на столѣ, ставить тарелку. Къ столу подходятъ родители и, прежде отецъ, а потомъ мать, бросаютъ въ ту тарелку деньги, кто сколько можетъ. Молодые кланяются имъ за это и, если это у невѣсты, то она даетъ по рюмкѣ водки замотанною въ платокъ рукю, принимая рюмку обратно также. Послѣ родителей, такимъ же точно образомъ, подходятъ къ столу и другіе, чтобы бросить въ тарелку сколько нибудь денегъ. Молодая частує ихъ, какъ и родителей. Когда родители подходятъ къ столу, то ихъ спрашиваютъ: *А що живего?* Слова эти выражаютъ вопросъ о приданомъ. Вопросъ этотъ сваты предлагаютъ всѣмъ, участвующимъ въ *перепуї* и, если кто скажетъ, даже шутя, что дарить, напримѣръ, „півня“ и пр. — записываютъ на стѣнкѣ углемъ. Передъ *перепусемъ* поютъ (см. № 1384).

Во время *перепуя* (см. № 1385).

Сваты, ежеминутно стуча палкой по стѣнкѣ, кричать: „Проще, пановѣ гости, до перепою, дзись бендзе пшиентій шеленгъ за дуката, а ютро не бендзе пшиентій дукатъ за шеленга“.

Кончивши *перепуй*, дѣлять коровай такимъ образомъ: Дружкѣ выкраеваютъ верхушку срединной части коровай и кладеть ее на тарелку, сюда же кладеть и *перепуйные* деньги и потомъ отдаетъ марсалку, который раздастъ уже всѣмъ, кому прикажутъ дать, говоря и получая благодарность точно также, какъ и при раздачѣ подарковъ.

Покончивъ съ короваемъ, вѣдьтъ *сващину* и дружекъ *перекуску* и, получивши подарки, вѣдуть въ домъ жениха, гдѣ ихъ встрѣчаютъ также, какъ и у молодой послѣ вѣнца, съ тою только разницей, что женихъ не пьетъ первого стакана водки, или пива, а отдаетъ старшему свату, какъ это показываетъ поющаця въ это время пѣсня (см. № 918 л. А).

За сватомъ и остальнала братія пьетъ по рюмкѣ водки. Затѣмъ входять въ хату и садятся за столъ съ такими же церемоніями, какъ и у молодой послѣ вѣнца.

При этомъ надо замѣтить, что женихъ и невѣста, сидя за столомъ — каждый разъ, — шапокъ не сбрасываютъ до утра вторника, т. е. до того времени, пока молодой надѣнутъ чепецъ. Такъ могутъ дѣлать и всѣ мужчины, участвующіе въ свадьбѣ. Остатокъ ночи противъ понедѣльника и весь поне-

дѣльниe до вечера проводять въ пляскѣ и разныхъ увеселеніяхъ. Вечеромъ, также какъ и въ домѣ родителей невѣсты, вносить коровай, становить его на столъ и дѣлять между свадебными при такихъ же церемоніяхъ.

Раздѣливши коровай, ведутъ молодыхъ въ сарай—непремѣнно въ сарай—спать. Ложась, молодая своего мужа *розвузав*, причемъ выпадаетъ изъ чобота (сапога) копѣйки 2—3 денегъ, — деньги эти принадлежать невѣстѣ. Приведшіе молодыхъ въ сарай, выпивъ по нѣсколько стакановъ водки, оставляютъ молодыхъ наединѣ до утра.

Утромъ свашка приходитъ въ сарай, приносить съ собою воду для умыванья, *гребенецъ* и *чепецъ*. Вслѣдъ за ней приходить еще нѣсколько женщинъ; убираютъ молодую въ чепецъ и *платъ*, къ которому по срединѣ пріѣпливаютъ, сложенную крестикомъ, красную ленточку, которую невѣста должна носить въ продолженіи всего вторника, и тогда собираются на такъ называемыя *зводини*. Когда собираются всѣ, то имъ приносятъ въ сарай хлѣбъ, водку, колбасу и, по обыкновенію, личницу. Выпивши и закусивши, идутъ въ хату, припѣвая (см. № 1452).

Изъ сарая молодые идутъ въ хату, взявши за *рушиникъ**). Ворвѣши въ хату, молодые, по обычаю, всѣмъ кланяются, причемъ музыка играетъ молодой на *добри-день*, а молодая просить каждого потанцовывать съ нею, за что потанцовавшій даетъ ей три гроша ($1\frac{1}{2}$ коп.). Во вторникъ въ продолженіи цѣлаго дня гуляютъ, пьютъ, ъдятъ, шутятъ и проч.; наряжаются *жидами*, цыганами и т. п. и ходятъ по деревнѣ, обманывая вѣтѣчающихся имъ лицъ, прося у нихъ вещи и деньги. Вещи, которыхъ успѣютъ они выпросить, продаютъ и вырученныя деньги, вмѣстѣ съ выпрошенными, пропиваются сообща.

Вечеромъ во вторникъ всѣ идутъ къ старостѣ, куда приносятъ *подстаростий* и отъ себя немного водки, хлѣба и мяса. Во время происходящаго здѣсь угощеній, молодые сидятъ за столомъ.

Послѣ угощеній опять идутъ къ молодому, откуда и расходятся по домамъ, чѣмъ и оканчивается вся свадьба.

На другой день, т. е. въ среду, утромъ нѣкоторые изъ сватовъ забѣгаютъ къ молодому, будто чего забыли, въ самомъ же дѣлѣ — чтобы похмѣлиться

*) Въ иныхъ мѣстностяхъ, напримѣръ въ д. Седлищѣ, Холмскаго уѣзда, и въ окрестностяхъ ея молодые идутъ изъ сарая, накрывши слахтю. Предъ ними стелютъ солому. За столъ они садятся, не обходя его, какъ обыкновено дѣляютъ, а переходя чрезъ него по лѣстницѣ, которая также прикрывается соломою. Солому эту сваты въ хатѣ молотятъ.

И, наконецъ, въ субботу вечеромъ еще сходятся сваты къ молодому и, купивши на свои деньги водки, выпьютъ и расходятся окончательно.

Свадьба, записанная въ Харьковской губернії.

Якъ хоче парубокъ оженитись, то каже батькові и матери и просить іхъ, щобъ его оженили. Вінъ першъ вознається, бачъ, тамъ зъ якою дівчиною и зговориться вже зъ нею. А батько ёго відверта відъ сёго: „Та на що тобі, сину, женитись? Ти ще молодий. Ти знаєшъ, що—якъ оженився, то такъ и захурився. Та тобі тоді ні погуляти, пішти куди: усе треба біля жінки“.

— Та оженіть—каже—хіба лучче, якъ онъ мою дівчину сватають! Якъ не оженіте—охотою у москалі піду.

А мати каже:

— Та оженімъ уже ёго, старий! Тільки мені и поради, що синъ.

Потолкуються такъ, або інакъ, то батько тамъ и згідиться. Отъ батько и каже матери:

— Ну, хай єму Богъ помагає! Иди-жъ, стара, хлібъ перемінай.

Тоді мати помолиться Богу, бере хлібъ (одинъ), горілки чвертку або пів-кварти и иде сама до тисі дівки, що синъ казавъ. Увійде мати у хату до невістки (будучої), поздоровкається, сяде и заведе річ про що небудь оддалікъ, а хлібъ держить підъ полою. Отъ трохи згодомъ и каже женихова мати невістчинимъ батькамъ: „Може бъ ми по чарці вишили?“ А ті ій: „Та вишили-бъ, та не хочеться у шинкъ ити“; або тамъ інакъ відможутесь. То мати: „Та ось у мене є“.

— Ну, якъ є, то й давайте.

— А що, будемо сватами? — питает порубкова мати.

— Та якъ сватами, то й сватами, одказують ій. Тоді вона отдає хлібъ—

— Нате-жъ хлібъ; а то я держу и не даю вамъ.

Батько, або мати берє у неї хлібъ изъ рукъ, перехреститься, поцілує ёго и положить на стіль, та й каже:

— Боже-жъ, поможи и вамъ, и намъ!

Потімъ п'ють горілку, що принесла женихова мати, а тамъ и сама поставить своє. Отъ мати женихова за горілкою вже сидить и каже: „Де-жъ моя новітка?“

Увеличуть дівчину; входить вона въ хату, пілую руку у свекрухи (якъ звичайна дівчина). Отъ мати и пита: „Що-жъ ти, дочко, согласна за моего сина?“

Дівчина мовчить.

— Е, дочко, не відмажайся! Ти синові казала, що согласна“. Тоді її батько та мати:

— Що-жъ, дочко, кажи! Ми тебе не силуємъ; гляди, щобъ на насъ не жалкували.

— Та я согласна—каже дівчина.

Тоді мати пита:

— Коли-жъ старостівъ присилати за рушниками?

Тутъ вони и уговоруються про се. Потімъ, на прощанні, якъ збирається женихова мати до дому, то невістчини батьки дають і їй хлібъ відъ себе.

— Нате-жъ и вамъ хлібъ.

Мати тежъ перехреститься и поцілуетъ єго. Оце звется — *переміняти хлібъ*. Якъ перемінить хлібъ, то батько посила сина по старостивъ *).

Молодий зміє собі голову, убереться якъ слідъ у нову одежду, тоді піде прохатъ старостивъ. Старости заходять наперідъ до молодого у хату. Тутъ молодий поштує іхъ горілкою заурядъ зъ батькомъ и матірью. Старости тутъ давай молодого *покланяль* батькові, и матері и родичамъ, якъ згодяться на ту пору,—значить, щобъ вінъ кланявся імъ. Молодий помолиться Богови, потімъ кланяється батькові и матері у ноги, а вони сидять зъ хлібомъ у рукахъ іноди и плачуть. „Благослови, Боже, й ви, тату, й ви, мамо, й ви люде добри!“ просить молодий кланяючись; а ти єму: „Богъ благословитъ!“

Потімъ молодий, два старости и бояринъ идуть до молодої за рушниками, а по дорозі молодий заходить до родичівъ кланяється.

Старости, прийшовші до дівчини, постають біля хати и гукають підъ вікномъ: „Добри вечіръ!“ — „Здорови“, озываються изъ хати. Тамъ, бачъ, уже позбіралисъ родичі молодої, ждутъ старостивъ. На цю пору молода зъ дівчатами, що позбірала наропине, сидить у другій хаті, співають; молода тамъ зміється та убірається, то-що. Отъ старости далі й кажуть: „Пустіть на ніч почувати!“ — Ступайте подалі; отамъ у горі е кватиря — шуткують, бать, або: — Теперь літо, де небудь и підъ хлівомъ переночуете.

*) У Липецькій слободі, Харьк. у., попереду йдуть старости, и якъ имъ одказу не буде, то на другий день ідетъ женихъ съ батькомъ и матерью. Молодихъ благословляють попереду батько молодої, а потімъ батько жениха.

— Та пустіть, пожалуста. Ми цей постоялій двіръ давно знаємо, коли не йдемо, усе очуємо.

— Та може ви або злодії, або що; може ви коня, або що у насъ украдете?...

— Та ви наші билети заберете, поки переночуете—хай у васъ будуть.

— Ну идіть и въ хату, це таки люде, що не відможеся.

Війдуть старости; заразъ іхъ садовлять. На столі стоїть уже усёго накладено: по вуглахъ по дві паянниці, а по середині горілка, закуска, стовпъ млинцівъ, смитана и друге. Старости сіли, балакають то се, то те, поки спочинуть *); а далі: „Де-жъ ваша молода?“

Пошлють боярина по молоду у другу хатину, де вона сидить, якъ я казавъ зъ дівчатами; або якъ нема другої хати, то у сусідъ. Зъ старостами разомъ віходить у хату молодий и бояринъ. Покличе бояринъ молоду, идуть дівчата попереду у хату, а молода за ними и стане у кочергахъ. Старости вп'ять питаютъ:

— А де-жъ ваша молода?

— Шукайте: тамъ десь міжъ дівчатами, одказує хто небудь изъ родичівъ її. То старости и шукають, та гляди нарощне и виведуть саме найменьше дівчатко насередъ хати; воно опірається, не хоче йти. Тоді старости: „та ні, це не наша!“ Виведуть іще яку, а після вже и молода. Якъ виведуть її на середъ хати, то тоді старости, дядьки и тітки и кажуть їй: „Молись Богові!“ То молода помолиться та й каже: „Благослови, Боже, и ви, тату, и ви, мамо, и ви, люде добрі!“ и зъ цимъ молода кланяється порядъ кожному особливому, батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ, хрещенимъ батькові и матері. Тоді мати владе на тарілку рушникъ, а молода підносє ёго першому старості; цей бере їго, надіва собі чрезъ плече, а ій на тарілку викине грошей. Потімъ молода підносить рушникъ и другому старості; потімъ подає молодому червоний платокъ на тарілці, и вінъ гроши викине; а за тимъ підносє и бояринові платокъ. Підносачи рушники и платки, молода кожному тричи кланяється. Якъ тікі молода-оце обнесе старостівъ, то дружки ії заразъ тікають зъ хати, бо старости почнуть надъ ними шкелювати; молода за пляшку та за ними та й почастує іхъ, а після частує старостівъ. Старости поп'ють горілку, повечерають та й идуть до дому.

У іншихъ місцяхъ **) після рушниковъ буває іноді заразъ и сватанне.

*) У іншихъ місцяхъ починають обиняками про охоту та про лисицю. (Липецкая слобода, Харьковск. у.).

**) Липецкая слобода, Харьк. У.

Молода зъ старшою дружкою ходить по селу и скликає гостей до себе, а жениха просить яка небудь близька єго родичка, сестра, тітка, або що. Спершу гості зійдуться до молодої, іхъ тамъ попотчують, а далі батько й мати молодої просять іхъ до свого свата, и сами йдуть за ними.

Всі йдуть до женихового батька (свата), остається тільки молода зъ дружками ліпти боярамъ вареники. Тутъ дружки, пустуючи, зліпять кілько варениківъ зъ сілью, зъ хріномъ, зъ мукою, зъ оріховими лушпайками, зъ ягненою, або що.

Поки у батька молодого грає музика и гості гуляють, молодий зъ боярами, свашками, світилками и старостами, йде до молодої на вареники.

Доки вареники не поспіють, женихъ зъ дружиною повинні ждати на дворі, хочъ тамъ який дощъ, або морозъ. Якъ вареники поспіли, молода просять гостей до господи:

— Милости просимъ на батьківъ курінь.

Женихъ дає молодій хлібъ. Гости сідають за стілъ, и молодий повиненъ стоять коло порога, ажъ поки не обнесуть усіхъ гостей горілкою. Тітка, сестра молодої ставляють вареники. Якъ кому попадеться вареникъ зъ підміною, то вінъ кидає имъ на дружокъ. Після варениківъ дають вечерю, а слідъ, а по вечери молода подає оріхи, а женихъ свою горілку. Музикі починають грать и всі танцюють.

Тимъ часомъ женихъ иде до дому за тещею. Прийшовши, цілує тестя тещу у руку. Теща єго питас;

— А що, синку, чи добре вамъ було, чи ні? чи не обідивъ хто, чи благополучно?

— Усе, мамо, слава Богу—одказує молодий.

Якъ одийде вечера, зять веде тещу до дому, а всі гості, окрімъ родичівъ я тестя, расходяться. Якъ батько молодої почне збиратися до дому, то сватъ ему й каже:

— Ну, свату, милости просимо до мене завтра на пораду, порахуємо обідлі та й похислимось заразомъ.

Після того батько молодої иде до дому зъ усіма родичами. Якъ одъ молодої розйдуться гості, тоді вечеряють свої. Повечерявши, тестъ каже затем:

— Ну теперъ, моя дитино, иди спати.

Молодий зъ молодою сплять у коморі, у ранці іхъ будить сестра молодої, або мати и дають имъ спідати; поспідавши, йдуть по домамъ.

Іноді и того же дни батьки молодого просять батьківъ молодої до себе пох-

литься и порахуватися объ ділі. Тутъ вони уговоряться; хто яке виставить угощеннє и хто, кому и які повиненъ дать подарунки, кого треба перевозятъ и чимъ, звичайно про ввесь весільний урядъ.

Досі дівчата не співали ні однії весільної пісні, а співають тіки такъ, якихъ-небудь, якъ зъ молодою ждуть боярина.

Печі колупати тутъ не водиться, бо, кажуть, не годиться, погано для молодої. Іноді бува, полула піч у молодої котра небудь изъ тихъ дівчатъ, що вона покликала; де щитають поганямъ, кажуть: „зناхорює на молоду“. За це ту дівчину и съ хати виженуть, а послі скрізь обнесуть її осміють.

Хусткою тутъ зовуть білій платочекъ изъ тонкого полотна, вишитий або заполоччю, або шнурками. Хустки тутъ ніколи молодому не дарують, бо смітимуться люде молодій; усе дарують платочки куповані. Хиба тільки де яка дівчина подасть своєму молодому хустку тоді, якъ прийде уже по ню.

Перший вечір — другожбіни. Дружбіни робляться у молодої увечері передъ тимъ днемъ, якъ вінчаться, хочъ сказати у субботу (вінець би то у неділлю). У субботу у молодої зранку ліплять, роблять лежень (коровай) и шишку ту, що молода на ній повинна кланятися. Це усе починають робити у п'ятницю; скликають у п'ятницю для цієї роботи тіки родичокъ, зъ чотирі або п'ять; у суботу-жъ вличуть вже и сусідъ. Якъ ліплять шишкі, то усе співають жалибнихъ пісень весільнихъ. Ось які вони:

Збірайся, родоньку,
Та до мене въ суботоньку...
Вона мене первую дає (bis),
Та порядку не знає,
До стола не пребуває,

Та Марусенъ батенько (bis),
Передъ Богомъ стоїть,
Господа Бога просе:
„Пусти-жъ мене, Боже,
Ізъ неба на землю,
Побачити свого дитяти,
Бідного сиротяти.

Шишальничокъ не привертає.
Шишальнички, моі голубочки (bis),
Та прийдіте ви ікъ мені,
И къ моєму дитяті,
Бідному сиротяті.

Якъ батька немає,
То й порядку не знають.
Ой Боже-жъ мій, Боже,
Та й пусти-жъ мене, Боже,
Побачити свого дитяти,
Помічъ дати сиротяті,—
Бо роду не має, а мати не знає“.

Цю пісню співають сироті, якъ батька немає.

— Ой ти, сива зозуленько (bis),
Та й не літай низенько,
Та й не куй жалибненько.
„Ой якъ мені низенько не літати,

Та жалибненько не кувати,
Що одно я зозуленя мала
Та й то утеряла:
Посадила въ вишневімъ садочку

На вишненці, на черешенці,
На вишневій гилюньці.
Налетіли соколи-бси,
Взяли мое зозуленя въ саду
Шідъ правое крильце,
Шідъ орцузное перце".
— Ти, Марусена неенько (bis);
Та й не ходи смутненько,
Та й не плачь жалібненько.
„Ой якъ мені смутній не ходити,
Жалібно та й не плакати,
Що й одну я Марусю мала,
Та й ту утеряла.
Посадила у світлоньці,
У світлоньці та й на скамненьці,

— Ой чого куєшъ, чого жалуєшъ,
Сивая зозуленько?
Ой чи жаль тобі темного луга,
Чи гіркої калини?
„Ой не жаль мені темного луга,
Ні гіркої калини,
Та жаль-же мені політаничка,
Ранніго куваннячка—
Що я літала, перебірала
Вишневими садочками;
Вибрала собі вишневий садочокъ,
Що не роде ягідочекъ".

У ти-жъ самі дни (п'ятницю и суботу) роблять шишки, коровай, лежень, калачъ, шишку и у молодого. Жінки, якъ зійдуся ліпити, заразъ тричи просять благословенія у старости, випп'ють по чарці та й за роботу; а якъ расходяться до дому, то імъ дають по шишці и по калачикові. Усі ці весільні хліби робляться такъ, якъ и жадеянь хлібъ, безъ усякихъ укладивъ у середину чого іншого. У коровай у середину кладуть грошикъ, щобъ багата була юлода. Якъ роблять коровай и якъ сажають ёго у пічъ (тежъ тричи благовівляючись), то співають пісень весільнихъ.

У Липецькій слободі, посадивши коровай въ пічъ, дружко—а у молодої підружий—староста, або який небудь другий молодий жонатий чоловікъ и дві свашки, вчотирёхъ, беруть нахрестъ порожню діжу, носять її по хаті и цілу-

Наїхали паничі зъ міста,
Взяли мою та Марусю съ крісла.
„Ой зятеньку голубоньку,
Лебединьку мій,
Берешъ мою дитиноньку
Та й до себе въ двіръ,—
Не дай ії на поталу
Та й ні кому:
Ні старому, ні малому,
Ні ненці своїй;
Ой щобъ вона у порогахъ не стояла,
Ой щобъ вона слізоньками не вини-
валась,
Ушитими рукавцями не втерялась".

— Ой чого плачешь, чого жалуешь
Маруся молодая?
Ой чи жаль тобі батенько старого,
Чи подвір'ячка ёго?
„Ой не жаль мені батенька старого,
Ні подвір'ячка ёго,
Та жаль-же мені русої коси,
Все дівоцької краси—
Що я гуляла, перебірала
Краснimi молодцями;
Вибрала собі красного молодця
Івана—осінадця.

ются черезъ діжу, хто вого поспіє, а хто не поспіє, той повиненъ пролізати підъ діжею. Носячі діжу співають: Пічъ ходе на ногахъ и проч. стр. 595 и 635. Упавшись шишкорниці и коровайници затикають колосокъ жита собі за платокъ. (Липецкая слобода, Харьк. у.).

Після обіда у суботу сходяться до молодої дівчата, уберуть її и, убравшись, вона іде по дружки іхъ прохать на свадьбу. Усі дівчата, які-бъ не йшли за молодою, то все дружки; а та дружка, що вінця держить у молодої, звется *старшою дружкою*. За старшою дружкою еднають *другу*, *третю* и *четверту*, вони такъ по порядку садовляться и за стіль. Старший дружці молода дає кісниківъ *), перевязує праву руку у церкві; такоже дає кісники другій **) дружці, третій ***), четвертий и останнімъ дружкамъ по аршину.

Якъ ходить молода прохати у дружки, то співають пісень оціхъ:

Ой ти, душенько наша Марусю!
А въ городі вишня;
Відкіль тамъ Маруся вийшла,
Якъ ягода повна,

Якъ рожа червона,
Якъ макъ процвітає,
Якъ золото сяє.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Шуміла дуброва, шуміла...
Куди наша Маруся ходила —

Зеленая рутонька сходила;
Де Грицько походивъ,
Тамъ барвіночокъ посходивъ.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Щебетавъ соловейко
Въ саду на лану;

Говоривъ Иванъ
Въ своему дому:
„Ой скучно мені самому“.

Ой ти, душенько наша Маруся!
Ой городъ, городъ Лебединъ;
Іхавъ Иванъ самъ одинъ;
Підъ нимъ коничокъ вороний,
На єму жупанъ голубий,
На єму шапочка боброва,

Зъ боку хусточка шовкова.
Шо мати шовку купила,
Маруся хустку пошила,
Темной ночі при свічі,
Ясного сонця—віконця,
Для свого молодця.

Въвечері, якъ зъ короваемъ зовсімъ упораються, сідають вечерять. Дружко по тричи просить благословленія у старости завести за стіль и вивести изъ-

*) Два съ половиною аршина.

**) Два аршина.

***) Півтора аршина.

за стола молодихъ. Повечерявши, гости расходяться, а молоді лягають спать.

Молодий зъ молодою до вінця сплять що ночі, такъ якъ и всякий хлопець зъ дівчиною батько и мати позволяють. Але у цю ніч, у суботу, передъ вінчаннямъ спати молодимъ умісти не можна, бо, кажуть, не годиться, гріхъ, батько и мати не позволяють.

Другий день — неділя. Молодий встає рано, вбереться у луччу одягну, поклониться батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ (вони усі походились до ёго), старшімъ братові и сестрі, у сім' ім' у ноги, а меншимъ братамъ и сестрамъ — у поясъ, або такъ тільки, не дуже нагинаючись. Усі ёго благословляють: батько и мати образами, а родичі хлібомъ. Тимъ часомъ поприходять до ёго старости, старшій бояринъ и у місті идуть до молодої. Тутъ знову молоді у місті кланяються її родові; молода на цей разъ не кланяється ёго родичамъ. Після цього идуть усі у церкву, до обідні. Прослухають обідню и обвінчуються. Молода ще у ранці, ідучи до обідні, поперевъязує дружокъ кісники. Тоді-жъ свашка пришива цвітки скрипалямъ до шапки — красного, трошки зеленого. На свадьбі бувають: староста, підстароста, дружко, підружий (ци вінчали, а зъ ними батьки молодихъ и дядьки присягають у церкві до вінця за молодихъ), бояринъ старший, бояре у молодого; дружка, світилка, свашка. Надъ молодою держить вінця старша дружка, а надъ женихомъ старший бояринъ. Примічають, якъ горять у молодихъ свічи, бо така буде и іхъ доля. Якъ свічи горітимуть темно, то невеселе буде й житте, а якъ у кого небудь изъ молодихъ и овсі потухне, то той безпремінно скоро вмре. Відъ вінца усі идуть до молодого обідати. Дівчата проважають ізъ церкви, співаючи:

Ми въ церковці були,
Ми диво бачили;

Два вінці на головці,
Третій на стілці.

Ой ти, душенько Марусю!
Чесала кісоньку гребінцемъ,
Та впустила гребінець підъ стілець.

„Подай, Иванку, гребінець“.
— Вже-жъ я тобі не молодець,
Щобъ подававъ тобі гребінець.

Музики зостривають молодихъ ще біля церкви; якъ тільки ті вийдуть изъ церкви и проводять іхъ ажъ до дому, — усе грають пісень тихъ, що дівчата співають. Прийшли до свекра, входять у хату. Тутъ ихъ зостривають: батько и мати ёго и усі ёго родичі. Усі її родичі изъ церкви идуть прямо до дому, до молодого не заходять. Молоді, вийшовши, поклоняються ёго родині; іхъ разъ сажають за стілъ на перве місце; зъ ними сідають усі дружки и бояре.

Старі не сідають ні одні, а стають біля столу поштувати молодихъ. Підносять поштування наперідъ молодому, тоді молодій, дружкамъ и боярамъ. Якъ піднесуть молодому чарку, то и молода кланяється єму, (просить щобъ вишвъ), а якъ піднесуть молодій, то вінъ поклониться; якъ підносять дружкамъ, та боярамъ, то молоді обое кланяються кожному. Ідять тутъ мало: молоді обое тілько пробують, а якъ які, то й не пробують—стидно; дружки теж тілько трошки попробують, а бояре за те уминають, не соромлячись. Швидче перекусивши, встають изъ-за столу, коляться Богу, дякують батькові и матері; тоді вона поклониться єго родичамъ та й иде додому; її провожають дружки. Бояре остаються у молодого. Иноді провожа и самъ молодий, тоді и хто изъ бояръ иде за нимъ. Якъ що вінъ не провожа її, то вони прощаються такъ—оклониться одне одному, та й годі. Поціловатись не можна, бо стидомъ защищають. Въ нашихъ селахъ (Липецкая слобода, Харьковского уѣзда) молоді расходяться по домамъ заразъ изъ церкви. Дома молоду зустріва батько маги и усі родичі. Музика гра. Молода сіда за стіль зъ дружками, більшъ іхто не сіда. Трошкы закусяте и идуть до старшой дружки. Идучи відъ молодого, співають дружки:

Ми въ свекорка були,
Ми горілочку пили—

Не простую, не користую,
Все зъ медомъ.

Вийди ты матінко проти нась *),
Глянь-же ты, матінко, на всіхъ нась.
Кращая Маруса відъ усіхъ нась.

Або співають ще якіхъ нибуль, аби весільнихъ.

Приходять до старшої дружки, пообідають та й полягають спати. Тутъ е все иде запросто. Тимъ часомъ якъ молода похожае у ріднихъ своїхъ, то дружки, молодий збира коней, запряга повозокъ зо-три, сідають на іхъ бои, свашки, и усі йдуть до її батька и матері. Відсіль молодий посила до рішої дружки за молодою, посила старшого боярина, а самъ вінъ тимъ часъ іздить по селу зъ боярами, катаетесь, або заїздять по всімъ церквамъ. э приїдуть женихъ зъ боярами злізуть зъ воза, положять три поклони, поують замокъ у церкви, тоді й ідуть далі до двору, щобъ зустріти молоду. ці свашки сидять на возі біля двору молодої ждуть її, музика гра, а вони занята:

Не до свата та заїхали (bis),
Ворітчка позачинені,

*, Ср. № 733.

Замкамп позамікані—
Стій, затю, за воротами!
А на зятя та метіль мете (bis),
Дрібний дощікъ иде.

Ой десь ти, Ивасенько,
Тестенька не маєшъ,
Шо пе вийде, не привітає*),
На здоровъя не спитає.
Ой десь ти, Ивасенько,
Тещі не маєшъ,

Ой десь ти, Ивасенько,
Сестри не мяєшъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Братіка не маєшъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Та Марусі не маєшъ.

Крийся, зятеньку, крийся,
Та кунами, бобрами,
Чорними соболями,

Куницями та лисицями
Чорними соболицями.

У молодої къ приїзду молодого запирають ворота, тамъ то и співаютъ пісні. Молода иде зъ дружками и бояриномъ до дому. Дружки співають:

Ой Маруся попереду йде; Ой утінка попереду пливе,
За собою дружечокъ веде, За собою вутинята,
Сімсотъ и чотири, Хороші, золотоголові,
Та всі чорнобриві. Та ще красноногі.

Підходить молода до двору. Молодий сидить на возі. Вона кланяється єй вінъ ій, тежъ мовчки. Ворота ій відчиняють. Ввіходить у сіни зъ дружками, а за нею уходить у двіръ и молодий. У сінахъ зустрічають ій батько и мати зъ хлібомъ-сіллю. Старости молодої сидять у хаті. Братъ молодої підходить до дверей и каже:

„Старости, пани старости! Благословіть сестрі Господу Богу помолитъ. Такъ вінъ каже три рази, а старости на кожний разъ одвічують єй: „Богъ благословить“. Тоді молода кланяється батькові и матері и усімъ ро-дичамъ, кожному по тричи, до землі, а дружки співають:

Не стій, Марусенько, передъ батенькомъ
Та помолися Богу,
Та поклонися своєму отцю й пані-матці
Та низенько.
Червоная калинонько, похилися,
Ти, Марусю, отцю, ненъці поклонися.
Віс вітеръ, повіває,

*) Припівъ повторяется послѣ каждыхъ двухъ строкъ.

Братъ сестру отцю, ненці поклоняє:
— Червоная калинонка похилися,
Ти, сестрице, отцю, ненці поклонися.

Якъ сироті, то після цѣго добавляють:

— Кому тебе, Марусю, поклоняти *),
Що у тебе та батенька та немає?
„Есть у саду яворонъко зелененькій,
Есть у мене та батенько перідненъкій!
А я тому яворонці прихилюся,
Нерідному та батеньку поклонюся“.

— Кому тебе, Марусю, поклоняти,
Що у тебе та матінки та немає?
„Есть у саду та вишенька зелененька,
Есть у мене та матінка нерідненъка!
А я тай вишенні прихилюся,
Нерідній та матінці поклонюся“.

Поклонилася усімъ молода, поблагословили її, тоді братъ упъять пита:

- Старости, пани старости!
- А ми ради слухать!
- Благословіть сестру за стіль завести.
- Богъ благословить.

Такъ три рази. Тоді братъ веде сестру за платою за стіль и сажа на первімъ місті, а дружки співають (см. № 769 л. А).

Батько й мати заразъ на посаді частують її и дружки и дарують молоду грішми, кидаючи іхъ у чарку; молода вилива горілку підъ стіль, а гроши бере. Тимъ часомъ дружки співають:

Ой передъ столомъ батенько (або матінъка) частує,
Батенько частує, щастя дарує:
„Та дарую, доненъко, щастя й доленъку,
Щастливу и добрую годину“.

Після цѣго старша дружка нахиля молоду головою до шишкі, тиєї, що стоїть на столі проти неї, и такъ держить її пози молодого заведуть за стіль. Иша тутъ плаче. У цю пору дружки співають:

Ой у гаю, гаю, въ полі лягла (?), Кличе тебе батенько“.

Дівка Маруся къ столу прилягла, — Не встану, не гляну, не привітаю.
„Та рстань, Марусю,

*) Ср. № 780.

Тимъ часомъ вводять молодого въ хату. Изъ ёго сватівъ хто нибудь пита:

— Старости, пани старости! Благословить молодого въ парі посадить.

— Богъ благословить.

Ёго заводять за стіль за хустку и сажають біля молодої. Упъять батько
и мати молодої частують ёго, тілько вже не дарують.

У Липецкій Слободі робиться трохи інакъ. Якъ приде молодий до моло-
дої, то ёго не пускають у ворота. На двіръ идуть тилько старости, піля-
ються хлібами зъ старостами молодої, поштують горілкою усіхъ гостей и про-
сать принять и іхъ до кунпанії. Тоді впускають у ворота молодого. Назу-
стрічъ ему виходить теща и частує горілкою. Далі женихъ торгується съ бра-
томъ молодої и якъ купить собі молоду, то тільки тоді сідає коло ёї.

Якъ посадять молодого, тоді молода підводить голову. Поклоняється оде-
одному тричі. Дружки співають:

А въ саду соловейко не щебетавъ,
Іванъ Марусі не цілувавъ.

Молодий зніма зъ голови шапку—бо вінъ и досі бувъ у шапці, такъ і
у хату вйшовъ,—цілує молоду. Дружки співають:

А въ саду соловейко защебетавъ,
Іванъ Марусю поцілувавъ.

Тутъ уже починають гуляти. На столі стоїть шишка, коровай на всес
стіль. У короваї повстромляні стрілки, а на нихъ виснячками поприв'язували
конфети и всякі ласощі. За столомъ сидять, окрім молодихъ, дружки ком
молodoї, бояре сидять передъ столомъ; світлікі коло молодого; свашки ком
світілокъ. Старости сидять поручь за свашками на лаві. Співають:

Стинулись пристінки,
Якъ сіли світилки.
Ще не такъ стинуться,
Якъ пива напьуться.
Здвинулись лавочки,
Якъ сіли сванечки;

Одъ стола до порога
Втолтана дорога;
Втолтали бояре,

Одъ стола до припекха
Втолтана стежечка;
Бояре втолталл,

Ще не такъ здинуться,
Якъ пива напьуться.
Здинулись.....
Якъ сіли бояре;
Ще не такъ здинуться,
Якъ горілки напьуться.

Зъ помийниці хлюптали;
Старшій не напився,
Зъ головою втолився.

У пічъ заглядали,
Чи велики горшки каші,
Чи наідяться наші.

А бояре відспівують ім'я:

Перва дружка цицата,
Друга черевата,
Трета на дняхъ ходе.

Волові роги
Дівчатамъ мижъ ноги.

Дружки прослять свашокъ та світилохъ:

Сванечки-голубочки,
Заспівайте хоть одної хороши,
Прізжої пісеньки.

А ті ім'я:

Дружечки-голубочки,
Пішки йшли, шишки несли,
Підбилися, потомилися,

Та великий перелігъ,
Широка дорога, зелена діброва,
Співайте сами.

Буває, що зновъ співають:

Сванечки-голубочки,
Заспівайте хоть одної хороши,
Прізжої пісеньки.

А ті ім'я:

Дружечки голубочки,... и пр.

Світалочко-пані,
Вечерай єзь намі!
„Не веліла мати

Рота розавивати:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

Світилка — шпилька при стіні,
На ій сорочка не її.
Прийшла сусіда, торкає:

„Скидай сорочку—смеркає,
А якъ не скинешъ, то зніму,
Тобі сорому нароблю”.

Світилка відспівує ім'я:

Брешете, дружечки, якъ свині,
Въ мене сорочокъ три скрині,

А четвертая неповна,
Въ мене сорочка шовкова.

Теперь приспівують молодий:

Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька віночка немає.
Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька хусточки немає.

Обоє молоді повстають. Молода бере хустку, перегорне на двоє и причепе
молодому за поясъ; вінъ ій поклониться, а вона єму и посидаютъ. Сестра мо-

лодої стає на стілець проти молодихъ, бере у молодого шапку и каже: „Старости, пани старости!“ — Ради слухати. „Влагословіть молодому віночку притиши“. — Богъ благословить. Дружки співають:

Изъ Києва швачка,
Міщанська дочка,
Та по місту ходила,
Вінки скуповала,

До шапокъ пришивала
Срібно-золотого
Зятя молодого.

Якъ въ пришиває, молодий кладе ій гроши и чарку горілки. Якъ пріє віночокъ накладає шапку собі на голову и співа:

Та казали люде—зять багатий,	Заглянь у кишенью,
Та казали люде—грошай міхъ:	Вийми грошай жменю,
Положивъ полуушку, якъ на сміхъ.	Положи на тарілку,
Ой зятю хороший,	Викупи собі дівку!
Викінь рубель грошей;	Ой глянь, зятеньку, на свою свість,
А якъ рубля не даси,	Готовъ, зятеньку, рублівъ шість;
Велю одвести одъ сестри.	А якъ не даси рублівъ шість—
Ой зятю хороший,	Ти мені не зять, я тобі не свість,

Дружко підносить ій чарку горілки на тарілці зъ грішми, що положивъ молодий. Вона не бере; вінъ добавляє ще грошей. Дружко и каже ій: „Бери горілку“. А вона: — Ні, давайте сюди зъ тарілкою. То, бачъ, якъ би венз узялась за чарку, то вінъ би склавъ гроші, обманувъ би єї. Бере вона себе усю тарілку, скова гроші, вип'є горілку, здійма зъ себе шапку и хоч надіти на молодого. Дружки попіднімають руки, щобъ ухватити шапку: тоді треба-бъ боярамъ викупати її. Бува такъ, що сестра молодої нарощне передасть шапку дружкамъ, то старший бояринъ и викупу уже у нихъ и тоді відасть свасти. Свашка бере шапку, обводить молодихъ мичемъ тричі; вони сидять и кожний разъ ій поклоняться; вона обведе округи іхъ и стукнє у кінчики стола. Тоді падіва єму шапку.

Мичъ готовується ще передъ дружбиною світілкою такъ: зрізуєть зъ хліба чорного верхню шкоринку, прорізають по середині дірку и встремлять туди шаблю до половини. Позверхъ хліба до шаблі прив'язують васильки, гвоздики, чорнобривці, чебрець и други ввітки; втикають туди воскови свічки, покручені и пороблені драбинками, а штуки три горить. Підъ хлібомъ обвязують шаблю рушникомъ, або хусткою. Якъ ідути до свативъ, або у церкву, то світілка бере єго зъ собою. На вінчанні вона держить єго при собі и ходить позадъ молодихъ зъ нимъ округи стола; якъ прийдуть відъ вінця, та

вітілка бере ёго зъ собою; а якъ зійдуться до молодого або до молодої, то она ставить ёго на покуті.

Якъ обвела свашка молодихъ мичемъ, тоді и сама сіда за стілъ.

Трохи згодомъ начинають роздавати подарки, що свашка привезла відъ молодого. Усі подарки роздає сама свашка; до нихъ нема нікому дала, ніхто не мішаеться. Першъ усёго, свашка підносить батькові калачъ, а матері — чоботи, приказуючи: „Батьку головатий, або мати головата! подарокъ відъ молодого“. — Спасибі сватові, свасі и молодому. Далі роздає подарки дядькамъ и тіткамъ молодої, братамъ и сестрамъ — по калачику або платку, якъ прийдеться. Якъ стане подарківъ, то роздає и дівчатамъ-дружкамъ. Якъ не стане дружкамъ, то вони ій приспівують:

Свашка не ліпашка,	Тильки одну изліпила,
Шишокъ не ліпила,	Та й ту сама зъла.
Дружокъ не дарила.	

Подаютъ вечерю. Вечеряютъ самі тильки бояре; дівчата не сміють: такий звичай. За вечерю дівчата співають:

Іли бояре юшку,	Сховалп въ кишено,
Та вкраїл галушки,	Дівчатамъ на вечерю.

Або:

Відъ стола до порога	У пічъ заглядали,
Втоптана дорога.	Чи великі горшки каші,
Бояре топталп,	Чи найдяться наші.

А бояре відспівують імъ:

Перша дружка цицата,	Третя на дняхъ ходе,
Друга черевата,	По семеро дітей воде.

Після вечері починають ділити коровай. Старі батько и мати молодої за стілъ не сідали, бо цёго не водиться.

Дружко встає и каже: „Старости, пани старости! Благословить чесний коровай на миръ Вожий роздать!“ Старости обзываються: — Богъ благословить. Дружко пита у друго и въ третє, ёму відказують тежъ кожний разъ. Дружко єре ніжъ, разрізує коровай и роздає усімъ — попереду родичамъ, а не то, кому попадеться; підйде у гору тарілку зъ кусками, то тутъ и розберуть іхъ. Дружки приспівують ёму:

Ой край, дружбонько, коровай,	Молодимъ боярамъ кришечки,
Все хорошенъко роздавай,	А намъ, дружечкамъ, обручи,
Усімъ жіночкамъ шищечки,	Щобъ нась любили паничі

Або:

Уже-жъ тобі, дружку, не дружковати,
Уже-жъ тобі, дружку, свині пасти

Зъ довгою ломакою,
Зъ черною собакою.

Або:

Дружко головатий
Біга коло хати,
И язикъ виваливъ,
И очи витрищивъ,

И слина котиться,
И до дівчать рягочеться,
И дівчать цілує,
И коровай дарує.

Якъ роздали коровай, дівчата встають изъ-за столу и виходять на двір; тамъ грає музика, а вони танцюють. Старша дружка застается за столомъ, мовь припинається. Дружко въ шутку витяга ії зъ-за столу, а молода держиться за неї, не пуска та плаче, що вже більшъ зъ дівчатами не сидіти. Дружко витягне старшу дружку и веде танцювати на двіръ. Дівчата и пурбки усі вже на дворі. На прощаннє молода поштує усіхъ дівчать горілкою и сама вип'є чарку. Дівчата співають на прощання:

Брала Маруся лёнъ, лёнъ,
Виганяла дружечокъ вонъ, вонъ.
На що було брати,
Коли нась виганяти;

Ми не сами прийшли,
Не сами й підемо.
Прощавай, здоровай,
Зоставайся изъ Богомъ.

Якъ вийдуть дівчата зъ хати, баби сідають за стіль и заразъ співають жалібної:

Ой душенько наша Марусю,
Та я въ батька була,
Та я въ роскошахъ жила,
Та я свого діла не знала,

Тільки я знала—
Змитись, нарядитись,
За віночокъ, та въ таночокъ.

Посидать трошки, баби заспівають жалібної пісні та й устають изъ-за столу. Теперъ починають знаряжати молоду до свекра. Тимъ часомъ повинно сесть подушки и усе приданне молодої на вози. Дружко бере молоду за хустку, що у неї въ рукахъ, и виводить изъ-за столу на двіръ, а молодий держиться за молоду и собі иде за нею. Дружко обведе молодихъ тричі на дворі, а потімъ молоді поклоняться музичі; молода злазе на візъ, перехриститься на четири краї; молодий тежъ сіда на візъ и ідуть. Молодимъ подають у рук образи и вони кожний везе по образу. Дівчата співають на дорогу:

Прощай, прощай, та Марусю, сестро наша.
Ми одъ тебе, сестрице, та идемо,
Щасливую на-добра-нічъ та й даемо.

Дівчата розходяться по домамъ; а молоді ідуть до свекра. За ними ідуть: старости, дружко, свашка и другі.

У свекра молоді стають передъ порогомъ и дожидають батька й матіръ молодого. Ці виходять изъ хати назустрічъ. Молоді поклоняються. Баби приспівують:

Вийди ти, матінко, оглядись. *) Привезли скриню, перину,
Що ось тобі бояре привезли. Любую милую дитину.

Батько й мати поцілуються зъ молодими, заберуть образи и идуть у хату, а свашка заводить молодихъ спати. Тамъ свашка розбере молоду, росплететь косу, поскада намисто, усю роздіне, дасть другу сорочку и заставить самихъ молодихъ. Молодий скрізь обдивається, чи нема де голки — щобъ молода, якъ не чесна, щобъ не укололась за-для крові. Свашка часто дослухується, чи готові вже молоди, чи ні. Якъ що вже, то свашка виносить сорочку, що була на молодій, а староста показує її усімъ. А наперідъ цего свашка оповіща бабівъ и чоловіківъ, що молоді — уже, то вони вбіжать у хатку, де молоді спали и обдиваються на молоду zo всіхъ боківъ, чи чесна. Після свашка скіда зъ молодої сорочку черезъ голову и вносить въ хату до усіхъ. Тутъ староста запітує усіхъ: „Старости, пани-старости, благословлайте на миръ Божій красу показать“. — Богъ благословить, відкажуть, и вінъ усімъ показує сорочку. Тимъ часомъ молода убірається. Баби нападаються, щобъ вона про себе заспівала, якъ що чесна. Вона співа:

Благослови Боже, Чесному дитяті,
Пречистая мати, Чесно й заспівати.

Тоді баби співають (см. № 1346 л. Д).

Якъ не чесна и це усі знають, то не будуть заставляти співати. Бува такъ, що не чесна виходить замужъ и якъ нападуться баби (не знаючи, що вона не чесна), щобъ заспівала, то вона и заспіва, обманить усіхъ. Але цей обманъ ій дурно не пройде: якъ що вона сама ні на кого не подума, або подума на себе, то сама умре; а якъ подума на кого другого, або на єго худобу, то той умре, або худоба єго пропаде.

Чесність дуже важне діло; черезъ неї саме богатче може зробитись едина біднійшина, якъ що не чесна подума на єго худобу.

Молодий самъ надіва своїй молодій очіпокъ, тоді якъ вона одівається ще при бабахъ, бо баби нападуться на єго, щобъ надівъ.

*) Ср. № 1240—1245.

Три ночі треба молодимъ ночувати безпремінно тамъ, де вони мали соб
першу нічъ.

Понеділокъ, третій день. Молодихъ водять у церковъ покривати.

Молоді ходять до попа, до дяка, до панівъ, разносять подарки—платки
шишку.

Починаються зазови. Старости кличуть молодихъ и іхъ батьківъ до себе:
ці ідуть и тамъ іде гульня.

Якъ не чесна була молода, то баби співають срамнихъ пісень, а колись
було, на батько й на матірь надівали, ради сорома, соломъяний хомутъ.

Заганяйте квочку въ бочку;	Ще буде й тобі;
А курчата въ вершу;	Давала попові,
Признавайся, Марусю,	Давала дякові,
Кому давала спершу.	Давала піддячemu
Давала Хомі,	Ще й по . . .

Якъ покінчають молоді першу нічъ, та молода одінеться, то баби спі-
вають:

Гарно було баранину істи,
Гарно було на Марусю лізти.

Або:

Іду, іду, чи не плачешъ ти?	Якъ би я казала,
Чи матері чи не скажешъ ти?	Я-бъ тобі не давала.

Похорони.

Примѣты, предвѣщающія смерть.

Народъ вѣритъ въ различныя предзнаменованія, которыя, по его убѣжденію, предвѣщаютъ неизрѣмѣнно смерть.

Примѣты эти слѣдующія:

- 1) Якъ сова, або пугачъ кричить на хаті.
- 2) Якъ сволокъ, або боги, або діжка лупас.
- 3) Якъ жаба літомъ у хату улізе.
- 4) Якъ ложка перевернеться на кутю.
- 5) Якъ удідъ стукає у хатній кутокъ.
- 6) Якъ кута верха не вижене въ печі (на кутю).
- 7) Якъ паска репне.
- 8) Якъ курка співає, на сідало идучи — хтось умре; якъ заспіває, зъ сідала идучи — на ворогівъ.
- 9) Якъ причащають недужого, и вінъ три дні після причастя проживе — видужає.
- 10) Якъ занедужає хто въ важкий день: суботу, або въ понеділокъ, — то умре.
- 11) Якъ недужий огдухне — видужає.
- 12) Якъ недужому присниться, що жито спіє, або жне — умре; якъ присниться, що жне вінъ жито зелене — видужає.
- 13) Якъ домовникъ товчеться на хаті, то не противъ добра — хтось умре, або зовсімъ хата опустіє.

- 14) Якъ курка впаде въ ночі зъ сідала—не противъ добра, а противъ лиха.
- 15) Якъ присниться, що зубъ випавъ, то непремінно дитина умре.
- 16) Якъ присниться жінці, що очіпка загубила—чоловікъ умре.
- 17) Якъ присниться, що подошви одпадуть—умре або батько, або мати.
- 17) Якъ чия свічка на вінчанні погасне—той умре.
- 19) Якъ курка півнемъ співає—хтось умре.
- 20) Якъ у ночі закричать на хаті сорока, то хто небудь умре.
- 21) Якъ грядки на огороді присняться, то тò—домовини, значить хто небудь умре.
- 22) Якъ присниться, що іси груши, то занедужаєшъ и вирешъ.
- 23) Колодязь якъ присниться, то жінка овдовіє.
- 24) Якъ жінці привидиться дівка, то тежъ жінка овдовіє.
- 25) Якъ сниться, що рубають у лісі дрова, то значить буде моръ із людей и на скотину.
- 26) Якъ присниться пшениця, то жінка овдовіє.
- 27) Якъ привидиться у сні пілъ, то то значить чортъ. Після такого сна, добра не жди, а якъ духовенство присниться, то се значить тажку хворобу, або и смерть.
- 28) Якъ присниться покойний батько, або мати, то треба ждати якоїс біди.
- 29) Хлібъ печений якъ присниться, то значить печаль.
- 30) Яблука приснаться—умрешъ.
- 31) Якъ дівчині присниться женихъ, то тò чортъ. Після такого сна треба ждати якогось лиха.
- Всѣ эти примѣты почти повсемѣстны.

А г о н і я .

Якъ мала дитина тяжко вміра, то купаютъ у воді, перевареній зъ зіллями, або зъ соломою, що на шляху лежить навхрестъ, або виривають на стрісі її тежъ навхрестъ. Дають дитині у лізу руку хрестикъ восковий і свічечку, бо правою, кажуть, на страшнимъ суді буде хреститися. Всі, хто є въ хаті, моляться Богу. (Кан. у.).

Якъ хто тяжко вмірає, то зривають стено. (Каневск. и Переяск. у.).

Якъ хто кончиться, запалюють свічку и дають у руки и при цёму хто не-

будь одинъ остается въ хаті. Хворого кладуть на солому, щобъ легче вмирати. И все якъ дуже мучиться, то покривають чимъ небудь краснимъ. (Пересл. у.).

Якъ хто умірає, то въ ту хату закликають усіхъ біжнихъ сусідъ, купують у церкві свічку и дають тому, що умірає. (Острож. у.).

Якъ хто вмирає, то въ хаті бувають одні тилько баби. (Канев. у.).

Шідъ тимъ, хто коїас, не повинно бути подушки, а найборзій зъ курячого піря: довго буде, бідаха, мучиться.

Щобъ легче було конати, дается у руки засвічена громниця (*Громниця*—страстная или богоявленская свічча, потому что ее зажигаютъ во время грома, чтобы предохранить домъ отъ удара).

Если кто долго „коїас“ и при этомъ сильно мучится, звонать „по душі“ „дають на подзвінне“. (Шейковскій, т. I).

Во времена козачества, и даже въ недавнее время, тому назадъ лѣтъ 25, похорони сопровождались всіми жителями. Если кто умиралъ, звонили по душѣ въ колоколъ протяжно и заунывно. (Терещ. Ч. 8).

Какъ бы ни бывъ умершій дорогъ живущимъ, они всегда говорятьъ: „слава Богу, що вмеръ“, боясь прогнѣвить Бога ропотомъ о смерти че-ловѣка.

Приготовленіе къ погребенію.

Умершаго обмываютъ и потомъ одѣваютъ въ лучшую праздничную одежду. Кто нибудь изъ родныхъ слѣдить за тѣмъ, чтобы у покойника глаза были плотно закрыты; если же они закрыты несовсѣмъ, то значить, что еще кто-то умретъ въ томъ дому. Повѣрье это повсемѣстное.

Рубашку сбрасываютъ съ мертваго не такъ какъ обыкновенно это дѣлается, а „деруть відъ пазухи, ажъ до долини“. (Шейковск. Т. I).

Когда умираеть кто нибудь, то родные сейчасъ бѣгутъ къ пономарю и просятъ его позвонить по душѣ покойника. Онъ долженъ въ это время прочитать молитву Господню и псаломъ „Помилуй мя Боже“.

Покойника, послѣ смерти омытаго и одѣтаго въ чистое бѣлье, кладуть на лавкѣ подъ тою стѣною, гдѣ два окна. Въ головахъ ставятъ зажженную свічку, а на окнѣ стаканчикъ съ чистою водою. Крестьяне вѣрять, что душа можетъ возвратиться къ тѣлу покойника въ продолженіи трехъ дней послѣ смерти—она въ это время пьеть воду.

Въ Каневскомъ уѣздѣ, какъ и во многихъ другихъ мѣстностяхъ Мало-

россії, покойника обиываютъ и одѣваютъ исключительно однѣ только старухи и баби, мужчины помогаютъ только перенести покойника.

Приготовленіе къ погребенію дѣтей.

Ребенка хоронятъ въ рубашкѣ, сорочечці, но она должна быть непремѣнно опоясана: „не піднерезанного не треба ховати, бо на тимъ світі хтось *) дастъ єму (дитяті) яблучко червоне гратись, то воно матаме у пазуху сковать, а яблучко до долу, а воно упъять достас, та усе у пазушку, а воно упъять до долу, та такъ, бідненькое, и буде мучиться зъ яблучкомъ. А якъ піднерезан пояскомъ, то скова, а воно й не випаде зъ пазушки. Ще й вігтівъ не зризують малому, а то на якусь-то тамъ гору не здереться, чи па святу, чи що бачишъ, нічимъ би то буде учепиться“. (Шейковск. Т. I).

При похоронахъ дѣтей въ Каневскомъ уѣздѣ отличительная черта отъ прочихъ мѣстностей та, что на столахъ кладутъ только тѣхъ дѣтей, которыхъ не достигли еще шестилѣтняго возраста. Если же ребенку исполнилось шесть лѣтъ, то его кладутъ на лавкахъ.

Приготовленіе къ погребенію дѣвушкі.

Покойницу-дѣвушку паряжаютъ, какъ подъ вѣнецъ и къ погребальной церемоніи присоединяютъ некоторые свадебные обряды. Этотъ обычай существуетъ въ Харьковской губерніи и вообще на Украинѣ.

Погребеніе помолвленной невѣсты весьма трогательно. Ее одѣваютъ въ нарядное платье, какъ подъ вѣнецъ, голову убираютъ цветами и потомъ кладутъ на столъ, подлѣ окна, вокругъ зажигаютъ свѣчи; въ головахъ читаютъ псалтырь. Народъ, по первому звону, сходится толпой проститься съ нею; подруги ея стоять вокругъ и плачутъ. Отецъ и мать убиваются надъ ея тѣломъ и страшно рыдаютъ. Они целуютъ ея руки, щеки, губы, шею, голову.

Мать разстается съ дочерью съ такимъ причитаніемъ:

„Прощай моя радость, моя утѣха! Зашло мое солнушко красное! Дочь моя! Ты завяла какъ цветочекъ; засохла, какъ травка! Ты покинула меня сиротой! Богъ съ тобой! За чѣмъ покинула? Скажи, душечка моя, золото мое, сокровище мое, безцѣнная, ненаглядная! Скажи, мой ангель-

*) Въ Полтавской губ. говорятъ: Божа Мати.

чикъ, мое серденько, моя жизнь, моя отрада. Промолви хоть словечко, улыбнись хоть ненарокомъ; протяни свою бѣленькую ручку, раскрой свои черные очи, посмотри! Пышная и гордая, величавая и румяная, покидаешь меня! Оставляешь горемычную безъ радости, покидаешь навсегда. Я тебя лелеяла, смотрѣла за тобою, — кто же меня, старую, присмотрить теперь? Ты уже на томъ свѣтѣ между ангелами, а я здѣсь! Кто пожалѣеть обо мнѣ? Всѣ родные — все не ты. Я тебя убрала подъ вѣнецъ, сложила твои ручки, для молодого; сама закрыла ротикъ, цѣловавшій меня, сомкнула твои черные

а, радовавшіе меня. Кто же закроетъ мон? Родные — не доненька моя, родная моя! Богъ тебя взялъ, да будетъ его святая воля! Молись у него за меня грѣшную! Доненько моя, лежишь будто живая. Ты улыбаешься, протягиваешь ко мнѣ рученки, — обними же меня! Доненько моя, голубка сизобрѣкая, шташечка звонкая, распѣвшая. Что-жъ не усыхнешься, что-же не порадуешься? Сжалася, взглѣди хоть на минутку, пробудись. Почему же не говоришь? Ты-жъ меня тѣшила ласковыми словами, встрѣчала привѣтной улыбкой, — а теперь? Молчишь, сложивши ручки; но съ нимъ идешь на встрѣчу Спасителю и твои уста ужъ славословятъ Его. Ты уже не здѣсь, а тамъ, тамъ ликуешь со святыми! Унесла съ собою всѣ наши радости, а намъ оставила слезы и одно горе! Кто оботреть наши слезы? Кто приголубить насть на старости? Отецъ и мать покинуты тобою, отецъ и мать проливаются горячіе потоки слезъ. Они перестанутъ плакать, когда очи ихъ высушатся и закроются на вѣки. Тебѣ бы слѣдовало склонить меня. О, лучше бы я не видѣла божьяго свѣта! Кто утѣшить меня, кто поболѣзнатъ со мною? Чье сердце забываетъ такъ обо мнѣ, какъ билось твоё? Но твое сердце уже камень, ты уже во гробѣ: мой стонъ, мой вопль, мои рыданія не трогаютъ тебя! Я слышу пѣніе: „вѣчная память!“. О, доненько, доненько моя! Не долго я любовалась тобою, не думала, не гадала закрыть твои оченъки ясныя, твои уста розовые и закрыть ризою гробовой! О, горе мнѣ бѣдной; я сама сомкнула твои гла-зыньки до страшнаго суда. Заступница Божія Матерь, пріими меня скорѣй, успокой меня съ мою доненькою. Укрѣпи, Господи, и помилуй меня“.

Народъ безпрестанно посѣщаетъ усопшую и хвалить ее доброе сердце и красоту. Отецъ часто говорить въ отчаяніи своей женѣ: „Что же, моя старая? Собирались играть сватъбу — вотъ веселье наше“. Потомъ онъ заливается слезами и стоять неподвижныи отъ печали. Потомъ говорить: „Полно пла-вать, Богъ ее взялъ: она уже въ царствіи небесномъ. Ее Богъ наградилъ. Живой думаетъ о живомъ, такъ и мы съ тобой. Молись лучше. (Терещенск. ч. III).

Мое дитятко, мое милее!
Я-жъ думала, що дождуся весілля твого,
Ажъ-но я ховаю тебе!
Ти-жъ була моя слуга,
Ти-жъ була моя вірная!
Кого-жъ я пошлю,
Де я найду тебе,
Моя дитино, моя рідная!
Я-жъ думала, що ти мене перше поховаєшъ,
Ажъ мені прийшлося тебе ховати?
Я-жъ думала, що я буду на твоімъ весіллі співати,
Ажъ мені прійшлося по тобі тужити!
Моя дитино, моя рідная!
Де-жъ я тебе найду,
Де-жъ я тебе шукать буду?
Де-жъ я тебе буду виглядати,
Зъ которой дороги зустрічати?

(Пинск. у.).

Приготовленіе къ погребенію женщины.

Жінку одягають въ намітку, сорочку білу, спідницю, хварухъ и шідирозуютъ червонимъ поясомъ, а за поясъ затикають білий платокъ. У платокъ завязываютъ гроши, більшъ по два гроша, щобъ до пари було. Якъ пацеркі есть синеньки або чорненьки—то пацерокъ, а намиста червоного не кладуть*. Въ Остерскомъ уѣздѣ умершую женщину одѣвають точно такимъ же образомъ, съ токо только разницею, что поясъ непремѣнно долженъ бить зелений.

Повсемѣстно женщинамъ обвертываютъ ноги грубой кисеей, „наміткою“, и повѣрье относительно этого обвертывання ногъ вездѣ одно и тоже: „щобъ по голими ногами стала на страшнимъ судѣ“.

Приготовленіе къ погребенію старухи.

Старуху всегда кладутъ въ домовину завернутую въ намітку. (Каневск. у.) Женщину, а особенно старуху, наряжаютъ непремѣнно въ „занита“, т. е. въ бѣлую свитку и въ бѣлую намітку. (Шайковск. Т. I).

Старуху всегда одѣваютъ такъ: надѣваютъ чистую рубашку и безрукавку (родъ свитки безъ рукавовъ). (Переясл. у.).

Приготування до поховання парубка.

Парубка одягають въ сорочку, штани и подперизують поясомъ; въ головахъ кладуть шапку и до шапки пришивають вінокъ. Шапки и вінка не кладуть въ домовину, а оставляють. (Каневск. у.).

Парубківъ одягають въ синій жупанъ. (Переясл. у.).

За парнемъ большею частию причитываютъ сестры покойного. Такъ, напримѣръ, сестра приговариваетъ:

Братіку, мое сонечко!	Чи до синіого моря?
Братіку, мій місцю ясний!	Чи до червоної калини?
Чомъ ти мене не обогріваєшъ?	Чи до чорної могили?
Чомъ ти до мене не розмовляєшъ?	На червоний калині
Чого-жъ ти на мене розсердився,	Зузульки будуть кувати,
Мій миленький братіку?	Соловейки щебетати,
Де-жъ твої ніженьки ходили,	А ми свого братіка
Де-жъ твої рученки робили?	Въ гості будемъ дожидати!
На що-жъ гланемо—	На порозі стояла,
Споминати тебе будемо	Зузуленька кувала,
И будемо плакати!	А я-жъ про свого братіка
Ми-жъ до твого слідочки	Въ пеі питала:
Припадать будемо	— Чи не бачила моого братіка,
И споминати тебе будемо!	Чи не йде вінь у гостоньки?
Ми всі зайдемося до купочки,	Чи столи мені застілати,
А тебе й немає!	Чи ёго въ гостоньки ждати.
Ой куда-жъ ти, братіку, виїхавъ,	Прошай мене, мій братіку,
Въ який край,	На останній доріженці;
Що до тебе ни пісьма написати,	Прошай мене, мій братіку,
Ни людьми переказати?	На останній часиноньці;
Коли-жъ тебе самого	Промовъ-же, братіку,
Въ гості дожидати?	Хочъ одно слово!
Яке-жъ наше весілля,	Щобъ я тебе пам'ятала,
Братіку, не веселес!	Уже-жъ мені, мій братіку,
Де-жъ твоя пара!?	Не розмовляти,
Де світилки зъ дружечками?	Уже-жъ мені, мій братіку,
Пошли стежки промітати,	Не видата тебе, поки світъ сонця,
А ми будемъ братіка	Тебе, братику, мій захиститель,
Підъ руки випровожати!	Братику, мій пріятель!
У яку дороженьку?	Зъ кимъ я такъ наговоруся,
Чи до чистого поля?	Кому я всю правду розкажу,

Якъ я тобі розказувала?
Я-жъ сирота на світі!
Въ мене-жъ ні хозяйства,
Въ мене-жъ ні дружиночки!
Кому-жъ я свое горенько розскажу,

Зъ кімъ я такъ наговоруся,
Якъ зъ тобою говорила?
Все-жъ чужина—роду нема,
Я, якъ билина на чужині, сама!*

Приготовленіе къ погребенію женатаго.

Якъ умре человікъ, то ёго обмивають и кладуть на ёго все те, въ чиїхъ ходивъ. На ноги надівають єму постоли, а на голову шапку. (Кобринск. у.).

Женатаго мужчину считаютъ непрем'яннимъ долгомъ положить въ синець жупанѣ; исключеніе бываетъ только въ томъ случаѣ, если покойный живъ чрезъ чуръ бѣдно.

Возлѣ правой руки кладуть шапку и *хустку* (платокъ). (Переясл. у.).

Если покойникъ оставилъ жену, то она становится возлѣ него и начинаетъ горько плакать и при этомъ приговаривается:

Чоловіче муйй, хозяїну милий!	Сироточки безчастні!
Чоловіче муйй, господару милий!	Доведеться вамъ горювати,
Кому-жъ ти свое хозяйство вручивъ?	Своє хазяйство потеряти.
Кому-жъ ти своїхъ діточокъ покинувъ?	Наскучить вамъ, чужі воли пасучи,
Хто-жъ іхъ до ума доводите?	Да чужимъ людамъ годачи.
На що-жъ ти мене сиротою покинувъ?	Да чужий батько не пожалує,
Що у мене діточки маленьки,	Буде васъ бити,
Да немає хозяїна старшого.	Буде васъ обіжати,
Хто-жъ по цёму двору ходите?	Будете-жъ ви воші годувати,
Хто-жъ цёму хозяйству порядокъ даватиме?	Будете ви noctей не доспнати.
Якъ я малихъ дітокъ годуватиму?	Ой прийми-жъ мене до себе
Да якъ-то я іхъ одріжатиму?	У сирую землю!
До віку я не буду такъ панувати,	Не кидай мене на горенько!
Якъ за тобою панувала!	Зъ кимъ-же я теперъ поражуся?
Доведеться мені горювати,	Що я робитиму сама, бідна?
Да нікому розпитати!	Чоловіче муйй, зозулё моя!
Діточки-жъ мої милі,	Я за тебе затулюся,
Вп-жъ мене слухать не будете	Та нікого не боюся!
Такъ, якъ батька свого слухало!	Ой хазляну муйй,
Я-жъ васъ такъ не пораю,	Любий та милий!
Якъ батенько васъ порає!	Ой я-жъ тебе було дожидаю зъ ярмарку,
Мої соколята!	Да я-жъ тебе було дожидаю зъ Києва,
Діточки-жъ мої милі,	Да ти-жъ, було, йдеши,

Га, якъ пчілочка, несешъ; Звідкіль я тебе буду визирати?
А тепер звідкіля тебе, буду нигдя Чоловіче муйй, серденько мое.
дати,

Обычай „голосини“ надъ умершимъ привѣтъ во всѣхъ мѣстностяхъ Малороссіи и вездѣ отличается своимъ однообразіемъ. Въ каждомъ голосинні выразается также неутѣшнаѧ скорбь по умершемъ, тоже нежеланіе жить безъ него на бѣломъ свѣтѣ.

Время, когда покойникъ въ домѣ.

Время, когда покойникъ въ домѣ, во всѣхъ мѣстностяхъ Малороссіи проводится одинаково. Исключеніе въ этомъ случаѣ могутъ представить только двѣ мѣстности: Переяславскій уѣздъ Полтавской губерніи и Подольская губернія.

Обыкновенно къ покойнику, приглашаются на ночь женщины не можетъ сорока лѣтъ; но въ Переяславскомъ уѣзда допускается просить сидѣть надъ покойникомъ такую женщину, которой никакъ не меныше шестидесяти лѣтъ; въ крайнихъ только случаяхъ допускаются пятидесятилѣтнія. Обычай сидѣнья надъ покойникомъ въ упомянутомъ выше уѣздѣ, также не имѣть ничего общаго съ обычаями прочихъ мѣстностей. Тамъ сидѣть для того, чтобы „стерегти душу“, которая прилетаетъ къ покойнику въ видѣ мухи, жужжитъ надъ нимъ и пѣТЬ стоящую въ стаканчикѣ возлѣ покойника воду. Въ Переяславскомъ же уѣзда сидѣть при покойнике для того, чтобы чортяка не зробивъ якої капості надъ мертвимъ“. Повѣрье, что будто бы чортъ можетъ что нибудь сдѣлать покойнику, объясняется слѣдующею легендою: „Одинъ разъ умерла дуже багата пані и мала вона повну торбу бумажокъ. Умираючи, пошила себѣ изъ тихъ гропей подушечку и просила, щобъ ій положили підъ голову. Положили ій ту подушечку. Старі баби, ті, що зобрались ночувати, поснули, а сатана взявъ, роспоровъ ту подушечку и понапихавъ ій тіхъ бумажокъ въ ротъ, и въ нісъ, и всюди, всюди. Керезъ те негодиться уже кидать мертвого самого въ хаті“.

Въ Подольской губерніи, въ домѣ, гдѣ есть покойникъ, приходятъ не только женщины, но и холостые мужчины, чего опять нигдѣ не встрѣчается въ Малороссіи. При этомъ мужчины заводятъ даже игры: бьють лубка. Эта игра отправляется только на похоронахъ и состоитъ въ томъ, что кто нибудь изъ играющихъ накрываетъ тулуною такъ, чтобы ничего не могъ видѣть.

Другой играющий ударяет жгутомъ покритаго — „бѣс лубка“ — и тотъ долженъ угадать, кто его ударили. Если угадаетъ, — на его мѣсто идетъ ударившій его, если же нѣтъ, его бьетъ кто нибудь другой и т. д. Играютъ также въ *Панфилія* и *Маланку*. Берутъ столькое картъ, сколько есть игроковъ и даютъ имъ условныя названія: дама какая нибудь, представляеть себѣ Маланку, другія карты представляютъ полки, тузъ — палача, король — начальника. Карты эти перемѣщиваются и разбираются играющіе. Самая незавидная роль *Маланки*. У кого очутится *Маланка*, тотъ идетъ къ начальнику съ жалобой: что ее, *Маланку*, обидѣлъ ю полкъ. Начальникъ говоритъ, чтобы она указала виновнаго. Но какъ полковъ много, то она почти постоянно не попадетъ на виновнаго, за что ее бьютъ.

Домъ, въ которомъ находится мертвое тѣло, нельзя выметать; если же сдѣлать это не иначе, какъ весь соръ сметается въ одну кучу и оставляется подъ тѣмъ мѣстомъ, гдѣ лежитъ покойникъ. Присутствіе мертвца производить извѣстную перемѣну не только въ домѣ, гдѣ онъ находится, но и въ цѣломъ околодкѣ. Такъ, въ домахъ сосѣднихъ съ домомъ, въ которомъ есть мертвое тѣло „не можно пить у ранці води, якъ вона перекочує у хаті, бо душа приходить пить. Треба тую воду вилити“, такъ же точно „не можна рушать насіння, не можна підсипати квочки: курчата не повидаються — позамірають.“

Приготовленіе гроба и погребеніе.

Обыкновенно на другой день послѣ смерти, кто-либо изъ членовъ семьи идетъ къ сосѣдямъ или даже къ дальнимъ родственникамъ, приглашаетъ изѣлѣвать гробъ и рѣтъ могилу для усопшаго. Пришедши въ хату, по обыкновенію, здороваются и говорятъ: „Прийдіть, будьте ласкаві, до настъ, та неможете построить моему батькові (чи таїмъ матері) нову хату; не схотівъ у старій жити...“ Приглашаемые никогда не отказываются, потому что „и самому Богу пошло смерть, то й мені ніхто не схоче ями виконати“.

Малороссы считаютъ болыпимъ грѣхомъ работать въ воскресенье; отрѣзать, напримѣръ, кусокъ веревки — и то грѣхъ; но если его просятъ для мертваго гробъ сдѣлать — онъ будетъ работать не только въ воскресенье, но даже въ первый день Рождества Христова и Пасхи.

Работники, какъ могильщики, такъ и тѣ, которые дѣлають гробъ, за свой трудъ не получаютъ возмездія; ихъ только подчуютъ водкой и угождаютъ обѣдомъ.

Пришедши въ дому, гдѣ лежить покойникъ, они сперва помолятся за упокой усопшаго и приступаютъ къ работѣ, для которой уже приготовлены на дривотні доски.

Каждый хозяинъ, на случай смерти кого-либо изъ членовъ его семьи, имѣеть въ запасѣ доски; а хозяйка — серпанокъ и полотно; если случится такъ, что впрочемъ довольно рѣдко бываетъ, — что досокъ у хозяина нѣтъ въ запасѣ, то для гроба снимаютъ доски изъ полу, изъ лавокъ; но у со-сѣдей никогда не занимаютъ: „мертвому не годиться позичать“. Когда гробъ оконченъ, кто-нибудь изъ женщинъ выносить изъ коморы серпанки, которыми мастера обиваются внутри гроба; если же нѣтъ серпанокъ, то ихъ замѣняютъ полотномъ или немного поношенными рубахами, которые предварительно разрываются на полосы. Подъ голову кладутъ сѣно, васильки, а иногда мелкія стружки, собранныя тутъ же „на дривотні“, гдѣ дѣлаютъ гробъ. На кришкѣ гроба чертятъ топорами крестъ.

Иногда случается, хотя впрочемъ довольно рѣдко, что хилые старики, совершенно приготавившіеся къ смерти, дѣлаютъ для себя гробъ еще за долго до смерти, но тогда сосѣди, приглашенные для работы, получаютъ заработную плату, могутъ отказаться отъ предложения и въ праздникъ работать не пойдутъ (это сблюдается почти повсемѣстно).

„Годивъ за десять до смерти, покійний пань-отецъ (царство іхъ душі!)..) зробили собі домовину; горбатої не хотіли, а таку — зъ дошкою, зъ лісковими колками, та й латку вкинули въ ріжку (щобъ душі полегкість була виходити на страшний судъ; дубову та просторну, та й лягли въ ню, та й попробоали, чи не буде коротка, або узька. „Гарна“, кажуть намъ, „хата буде зічня!“ Потімъ поставили її у коморі, та й насипали повну самої крашої пшениці, та ту пшеницю жоденъ годъ старцямъ и роздавали, а новою насипали уп'ять“ *).

Якъ скончать и обібьють домовину, то її майстрі вносять у хату и ставлять на ослоні коло мертвого; а за домовиною вносять у хату сокірі, свердли (олота — всю ту майстерію, що робили домовину, и оставляють її у тий господі ажъ до другого дня, а на другий день розбирають.

Когда священникъ отправляетъ похороны, раздаютъ присутствующимъ во-ковыя свѣчи — проводнички, съ которыми провожаютъ трупъ до могилы. Злакіе родственники умершаго, во время похоронъ, обыкновенно стоять возлѣ

*) Записки о Южн. Рос. Кумиша, т. 2. стр. 286.

самаго гроба и какъ только священникъ покропить святой водой трупъ въ гробъ, покойника, сейчасъ же беруть на руки и кладутъ во гробъ.

Въ домовину кладуть брати и сестри брата; синь батька кладе; баты синівъ и дочокъ; дочки кладуть матірь; а мати—синівъ и дочокъ. Якъ вложать въ домовину, то заразъ підходить вся родня и помогає виносити въ хати.

Покойника изъ избы выносять ногами впередъ и при выносѣ, домочного стукаютъ трижды о порогъ — „сем'янинъ одклоняется послідній разъ сем'ї“. Якъ виносять изъ хати мертвого, то обсишають житомъ, щобъ будо въ оселі жити ніс тимъ, що остались. За покойникомъ изъ избы выходять всі проводничиками—восковими свѣчами—и выносять ту постель, на которой лежаль трупъ; она лежить на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не возвратятся съ кладбища провожавшіе до могили тѣло покойника. А на томъ мѣстѣ, гдѣ въ избѣ лежалъ покойникъ, кладуть топоръ, „щобъ більшъ ніхто не вміравъ“. Въ приднѣстровскихъ деревняхъ при выносѣ мужа изъ дома, жена бьеть новий горшокъ и по всему двору посыпаетъ овсомъ.

Если кладбище далеко, то тѣло покойника ставятъ на возъ и везуть на волахъ; если близко, то несутъ на марахъ (носилкахъ).

Въ правобережной Українѣ, какъ только вынесуть гробъ изъ избы, покрываютъ его кускомъ полотна, или рушникомъ и кладуть сверху хлібъ і дрібокъ соли, которое потомъ при опусканіи гроба въ могилу, отдается церковному причту.

Якъ умре стара баба, така, що має багато онуківъ, то завязують ї узлики трошки маку и кладуть ій коло бока. „На тобі — кажуть — щобъ було чимъ на тимъ світі онуківъ обсипати, якъ прийдуть істи просить“.

Якъ винесуть мертвого за двіръ, то заразъ хату запірають, щобъ смерть не вернулась, и ворота зъ обохъ кінцівъ завязають червонимъ поясомъ або рушникомъ, щобъ зъ двора не пішло за тіломъ добро: худоба, птиця, пчоли“.

Въ Переяславському уѣздѣ собирають тѣ щепки, которые остались отъ обтесыванія для гроба досокъ и выносять ихъ за ворота. Щепки эти выносять кто нибудь изъ пожилыхъ стариковъ или бабъ. Точно также кто нибудь изъ пожилыхъ, идя за гробомъ до могили, раздає „коржики зъ исподомъ и бублики“.

Когда выносять изъ дома умершую дѣвицу, то собираютъ дружекъ, старость, бояръ и сваху; всѣхъ ихъ бываетъ такое число, какъ на свадьбѣ. Тутъ же раздаютъ и тѣ подарки, какіе слѣдовало раздавать при шестнадцати

вінцю. Мать умершої дівиці подзыває дружокъ и, ридаю говорить имъ такія рѣчи: „не привівъ мене Богъ слухати веселі вінці, не дожила моя дочка до свого весілля. Проведіте-же її, дружечки, до темної могили. Нема у насъ ні коровамъ, замість хустокъ даю вамъ, дружечки, воскові свічки въ рученьки. Запаліть ви іхъ и проведіть мою донечку“.

Шлатокъ, который приготовила покойная, чтобы вязать при венчанії руки, отдается священику на крестъ. *Рушники*, вышитый самой умершої, повязываются на большой крестъ, несомый обыкновенно впереди процесії. Страстъ и подстарость перевязываются также *рушиниками*. Свахъ даютъ въ руки восковую свѣчу и мечъ, какъ водится на свадьбѣ. Дружкамъ повязываются на головы черные ленты и также даютъ зажженныя зеленыя свѣчи и, такимъ образомъ, шествіе направляется къ могилѣ. Дорогою священикъ останавливается и нѣсколько разъ читаетъ евангеліе.

Когда наконецъ, гробъ приносится къ могилѣ, то тутъ опять священикъ служить похорони, только уже не большие, а малые. Когда запоютъ: „вѣчна память,“ — старшій дружко подноситъ *свої* чистаго, нового полотна, а бояре распускаютъ этотъ *свої*, ставятъ на немъ гробъ и, придерживая за концы холста, винускаютъ его въ могилу. Въ это время плачъ матери ужасенъ: она кричитъ и вырывается изъ рукъ поддерживающихъ ее, но вотъ гробъ засыпанъ уже, тогда въ головахъ покойницы вкапываютъ большой деревянный крестъ... Полотно, на которомъ былъ спускаемъ въ могилу гробъ, отдается въ пользу церкви, а всѣ тѣ *рушиники*, *хустки*, *ленти*, которые были розданы при похоронахъ, всѣмъ составлявшимъ свадебный штатъ. Кромѣ всего этого, если умершая была единственная дочь у осиротѣвшихъ родителей, то мать, послѣ похоронъ, сзыываетъ къ себѣ всѣхъ подругъ покойницы дочки и, отворивши сундукъ (скриню), начинаетъ доставать оттуда все то, что приготовила для себя въ приданое покойница дочка: плахти, платки, юпки, керсетки и т. д. все это раздаривается подругамъ покойной, съ обычнымъ приговариваніемъ матери: „Всёго надала, моя голубонька, да не судивъ Богъ покористуватися всімъ, заберить-же ви, дівчаточка, и носить, споминаючи мою доненську!“

Якъ несуть умерця — гріхъ дивитись черезъ вікно; що подивиться и возметься рукою де небудь за свое тіло, то у тімъ місці буде мертваго кістка.

Якъ мертвое тіло кого небудь стріне, що іде у село, то ще хто небудь у селі скоро умре.

*). Переяславськаго уѣзда.

Всѣ родственники и родители умершаго идуть за гробомъ на могилу, „щобъ послѣдній разъ попрощаться зъ своимъ семьяниномъ”, когда его опускаютъ въ могилу, въ которую предварительно, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Подольской губерніи, бросаютъ мелкую монету, щобъ купить мѣсто“. Когда священникъ запечатаетъ трупъ покойника и броситъ заступомъ три раза земли, всѣ присутствующіе подходятъ къ могилѣ, берутъ рукой разрыхленную землю и бросаютъ на гробъ три раза; а родственники усопшаго кроме того бросаютъ себѣ за пазуху тра раза земли и идутъ домой, пригласивъ сперва на обѣдь священника, церковный причтъ и тѣхъ, которые работали для умершаго; а гробокопатели остаются на могилѣ до тѣхъ поръ, пока не засыплютъ могилы и не поставятъ на ней деревянного креста. Крестъ перевязываютъ *рушинкомъ*.

На лѣвой сторонѣ Днѣпра, къ крестамъ поставленнымъ на могилахъ воиновъ прибывають на небольшихъ палочкахъ, укрѣпленныхъ наклонно въ правомъ углу креста, *хусточки*, т. е. холщевые платки.

Возвращеніе изъ кладбища.

Якъ вернуться зъ гробовища, то прямо йдуть у ту хату, де бувъ мертвий. Тамъ уже на столі стоїть приготованне коливо — кутя, прилитая сіткою. Поперідъ підъ, а тоді і всі, хто на похоронахъ, пробують тисі куті, колива, по три ложки, за душу покойного и тоді вже сідають обідять. Обідають тильки родичі, да ті, що помогали що-небудь при похоронахъ. Старця дають обідять тежъ, тилько не въ хаті, а на дворі; хто небудь изъ родні покойного ходить зъ пляшкою горілки и частує усіхъ. Якъ тилько кому піднесуть чарку, той устас, бере чарку, хреститься и каже: „Царство-жъ єму небесне, легко єму лежать, перомъ землю держать; хай тамъ собі царствує, а намъ посытай, Боже, вікъ та здоровъе“. Отъ якъ ужо пообідають, тоді пошу и всѣму причту дають гроши за похорони и печений хлібъ. Послі того всі, хто бувъ на обіді, расходяться

Поминаніе.

На третій день після похоронъ зновъ роблять обідъ. Цей обідъ звѣться третини. Уже на цьому обіді не буває ні пони, ні старцівъ, а тилько родичі покойного, да близкі сусіди — уличане. Після цього буває зновъ обідъ на сороковини. И не тилько обідами поминають: кожну неділю несуть у церкву хлібъ и стаканчикъ меду и підъ служить панаходу *по душі покойного*.

Въ Полтавской губерніи существуютъ еще такъ называемыя *Джитроши субботы*—время поинальныхъ обѣдовъ—начиная отъ 5 октября и до 1 ноября. Каждая семья, потерявшая своего члена, считаетъ непременнымъ долгомъ „аробить обѣдъ“ въ промежуткѣ означенного времени—въ субботу. На обѣдахъ этихъ преимущественно подаются: *борщъ, жареное и вареники изъ сметаны*. На фоминой недѣль опять бывають поминки—*гробки или молыки*. Название *гробковъ* получило это поминаніе отъ того, что оно совершаются на могилахъ покойниковъ. День поминовенія не всегда одинаковъ, такъ въ Полтавской губерніи *гробки* бывають исключительно во вторникъ на фоминой недѣль; въ Киевской—въ понедѣльникъ, а въ Черниговской, Остерского уѣзда, въ воскресенье.

Поминанье на гробкахъ совершается такимъ образомъ: „Часовъ съ двѣнадцати дня, кладбище начинаетъ уже пестрѣть группами народа. Каждая почти могила покрыта чистымъ кускомъ холста, на которомъ лежитъ хлѣбъ, нѣсколько яицъ—*крашанокъ* и бумажка съ ладаномъ. Подходитъ къ могилѣ священникъ, служить надъ ней краткую панихиду и, забравъ разложенное на ней, исключая холста, отправляется къ другой могилѣ и т. д. А на той могилѣ, гдѣ уже отслужена панихида, начинаются поминки. Родные покойника и ихъ знакомые садятся вокругъ могилы, которая въ это время служить какъ бы столомъ; пьютъ сначала за *царство небесне* по рюмкѣ водки, а потомъ закусываютъ „чѣмъ Богъ послалъ“. Въ Переяславскомъ уѣздѣ на поминкахъ этихъ женщины пьютъ одну только *варениху*—водку, вареную съ медомъ, вишнями и другими плодами; водка же простая предоставляется мужчинамъ.

Всѧ нищая братія тоже присутствуетъ на поминкахъ. Ихъ уже подчують водкой и кормятъ по окончаніи тризны. Нищая братія имѣеть при себѣ „тикви“ (родъ кувшиновъ съ маленькими отверстіями), нарочно для этого приготовленныхъ. Туда нищіе сливаютъ ту водку, которую они не въ состояніи уже выпить, но которая все таки имъ подносится. Къ вечеру съ разныхъ сторонъ кладбища слышится *голосиння*. Красные лица и безсмысленные глаза попадаются чаще и чаще.

„Синочку-жъ мій, голубе мій, орле сизокрилій! Навалили-жъ на тебе важкої сирої землі, що ні встать, а ні голосу подати!“ голоситъ мать, обнимая могилу; а нищіе между тѣмъ поютъ религіозныя пѣсни: о душѣ, о угодникахъ, о страшномъ судѣ и т. д.

Многія изъ женщинъ, обезсиленныя рыданіями, а часто при этомъ и ви-

номъ, остаются ночевать на кладбищѣ или, правильнѣе сказать, засыпаютъ надъ могилой и такъ остаются всю ночь. Видѣнные ими сны передаются по томъ, какъ дѣло совершившееся на яву. Отсюда и ходить въ народѣ легенды о томъ, что будто бы, кто засыпаетъ надъ могилою покойника послѣ полночи, то ему является покойникъ, будить заснувшаго и лично благодарить за поминовеніе. Отсюда происходитъ и то, что въ Переяславскомъ уѣздѣ некоторые женщины нарочно иногда остаются ночевать на могилахъ, чтобы побесѣдовать съ покойникомъ.

Самоубійца.

Самоубійцъ погребаютъ на перекрестныхъ дорогахъ и вблизи кладбищъ. Народъ считаетъ даже грѣхомъ упоминать ихъ въ заупокойной молитвѣ, не записываетъ ихъ именъ въ *траматки* (поминальницы), въ увѣренности что душа самоубійцы уже погибла на вѣки и сколько бы не молились о ней, молитва не только не умилостивитъ Бога, а напротивъ прогнѣвитъ его.

Всякій проѣзжающій и проходящій считаетъ непремѣннымъ долгомъ бросить на могилу самоубійцы хотя что нибудь, что попадется подъ руку: клюкъ съна, вѣтку дерева, горсть земли и т. п., для чего это такъ дѣлается, — народъ не знаетъ и отвѣчаетъ только: „такъ треба“.

Народъ крѣпко вѣрить въ хожденіе мертвцевъ и для устраниенія этихъ посыщеній, принимаетъ мѣры, заключающіяся въ слѣдующемъ: могилу ходящаго по ночамъ мертвцева обсыпаютъ макомъ, думая, что вставшій мертвецъ прежде всего долженъ подобрать весь макъ до одного зернышка, а пока онъ успѣеть это сдѣлать, то запоютъ пѣтухи, а ходящій мертвецъ, какъ вѣрить народъ, можетъ ходить только до пѣння пѣтуховъ; или же забиваютъ въ могилу осиновый колъ. „Въ селі Рогозові ходила одна жінка до своїхъ дітей. Було ранкомъ сусіди питаютъ дітей: хто це власъ, діточки, повищується, та поодягавъ? (а батько у іхъ бувъ пьяніца), то вони й кажуть: „мати приходила до насъ у ночі“. Щобъ звірить, чи правда съїму, поспали хату попеломъ и на другий день справді що були ступні видно, таакъ і видно ноги, наміткою пообверчувані. И таки поти ходила, поки не забили ї осинового колка“.

А въ Нестерівці, то ходивъ чоловікъ. Прийде було до своєї хати, сяд на призьбі, та й почне голосити, и таки богато людей єго бачило. Поти ходивъ вінъ, поки одкопавши, не забили єму осинового колка въ груди.
(Переяславск. у.).

Потерчата.

Дитя, умершее безъ крещенія, называется *потороча*, или *потерча* (потерянное, погибшее). По прошествіи семи лѣтъ, потерчата превращаются въ *мавокъ семилітожъ*. *Потерчата* обыкновенно хоронятся за кладбищемъ или у перекрестка. Есть повѣрье, что души ихъ летаютъ близъ мѣста, гдѣ онѣ похоронены, и вечеромъ просыпать у проходящихъ путниковъ крещенія. По этому и хоронятъ ихъ тамъ, гдѣ много проходитъ народа. „Хто—говорить народное повѣрье — почве голось іхъ, то тому треба що небудь кинуть и, кидаючи, дать єму менна, то те потерча и буде уже охищене. (Шейковскій, вып. 1-й).

Нехрещеныхъ потерчатъ гріхъ класти на гробовиці, іхъ закопуютъ де небудь підъ деревомъ. Кажуть би то, що душа потерчати переходить у пугача, тімъ вінъ більше й живе на гробовиці. (Переясл. у.).

Замираніе.

Въ народѣ ходять слухи о замираніи людей. Замиравшій и потомъ опять ожившій разсказываетъ обыкновенно людямъ объ ожидающей ихъ загробной жизни. Разсказываетъ о блаженствѣ рая и о мукахъ ада. Вотъ одинъ изъ такихъ разсказовъ:

„Якъ замірала одна жінка, то розказувала, що бачила на тімъ світі свого чоловіка. Дивлюсь, каже, а мій чоловікъ сидить на лаві и въ макитрі табаку тре.—Хиба, питуюсь, й тутъ есть такі, що нюхають?—„Ні, каже, це мені таке наказаніе за те, що я на тому світі табаку моловъ у праздникъ“.

(Переясл. у.).

О П Е Ч А Т К И.

Напечатано:

Слідует читати:

Стран. № п'єсни. Стока.

97	88	1	жовтий	жовтий
108	101	4	М. Солонное.	М. Полонное.
104	103	5	ялина	ялина
106	108	2	намъ	нимъ
102	134	1	Да ти	Де ти
157	268	1	огни	огні
171	318	2	Да за поїнки (?)	Да запоінські
182	362	3	дорогі	дорогі
185	374	3	кошулу	кошулі
206	445	1	голубайки	голубойки
208	466	2	п'ємъ	п'єшъ
255	627	1	затає	за тое
283	714	1	дівони ззвонили	дзвони дзвонили
291	739	1	Сиво	Сива
304	782	1	кіцушка	кіцушка
309	803, В	1	до пониділи	да пониділи
312	813	2	Соколе	Соколь
339	919	1	у вовчинки	увъ овчинки
392	1111, А	4	Боники	Возики
445	1818	4	Не кощеся приданы	Не кайдеся придане
458	1365	1	Да насіло	Да насію,
503	1624	1	гарий	гарний
518	1720	1	зуховали	зуховати
575	100	1	Да на сію	Да насію
635	—	9	стовнахъ	стовнахъ

Нѣкоторыя п'єсни, показанныя записанными въ м. Лушнахъ, слѣдовало показать въ м. Лугинахъ.

На стр. 261, въ п'єснѣ № 608, послѣ третьей строки пропущено:

Ойцецъ не всхче

ПРИЛОЖЕНИЕ

къ свадьбѣ, записан. въ и. Борисполѣ, Переяславскаго уѣзда.

(См. страница 553).

№ 1.

Andante moderato (не швидко, поволі).

у са - доч-ку дві кві - точ - ки, На сва-тан-ні бу - - ли,

На сва-тан-ні бу - ли, Та га-рі-лоч-ку пи - ли; За ма-лу-ю да ча-си-ночку

Най-шли со - бі та ро - ди - ноч-ку. У са - доч-ку дві кві - точ - ки:

Пер - ва - я квіт-ка толжъ И - ваш - ко! На сва - тан - ні бу - - ли,

На сва - тан - ні бу - ли, Та га - рі - лоч - ку пи - ли!

За ма-лу-ю да ча - си - ноч-ку Най-шли со - бі та ро - ди - ноч - ку.

у са-доч-ку дві кві-точ - ки: Дру-га-я квіт-ка толжъ Марь - еч - ка!

На сва-тан - ні бу - - ли, На сватан-ні бу-ли, Та га-рі-лоч-ку пи-ли!

За ма-лу-ю да ча-си - ноч-ку Най-шли со - бі та ро - ди - ноч - ку.

№ 2.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки: Ні - хто - жъ не вга - да - - е,

Ні - хто не вга - да - е, А хто у нась ко - ро - вай бга - е,

А чи зъ мі - ста да мі - ща - ноch - ки, Чи зъ се - ла да се - ля - ноch - ки,

Чи зъ Ки - ї - ва да буй - ми - стра - я въ сё - му до - му да пре - чи - ста - я.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки. Не вай, ві - тре, въ го - ру,

Не вай, ві - тре, вго - ру, Да по - вай по роз - до - ду,

Да на па - ши ко - ро - вай - нич - ки, Роз - май сер - па - ноch - ки.

№ 3.

(a)

Ой, пой - ду я та до ду - на - ю, Да ста - ну я да по - ду - ма - в.

А чи ме - ні да во - ду бра - ти, А чи ми - ні ко - ро - вай бга - ти

№ 4.

* — **) Da capo dal segno d'al Fine.

№ 5.

И - ваш - ко - ва ма - ти по у - лонь - щі хо - - дить
 И су - сі - до - чокъ про-сить: Ви су - сі - доч - ки мо - і,
 Та хо - дімъ и къ ме - ні, До мо - го ди - тя - ти
 Ко-ро - ва - ю бга - ти, Си-ромъ, ма-сломъ, да по - си - - па - ти.

№ 6.

Andante.

До бо - ру, 60 - я - ре, до бо - ру,
 Да ру - бай - те со - сну здо - ро - ву,
 Да ве - зі - те і - і до до - му, Да ру - бай - те і - і
 дрі - бень - ко, За - гні - чуй - те ко - ро - вай

Я - снень - ко, Щобъ нашъ ко - ро - вай я - сен бувъ.

Щобъ нашъ И - ва - шко сча-стливъ бувъ.

№ 7.

Да ве-чоръ, ма - ти, ве - чоръ, Нашъ ко - ро - вай не спе - ченъ,
Вже сон - це ни зень - ко И ве - чоръ бли - зень - ко.

№ 8.

Пічъ на-ша ре - го-че Та ко-ро-ва - ю хо-че, А при-пі-чокъ за-ли-ва - е-ться,
Ко - ро - ва - - ю Сло - ді - ва - - е - ться.

№ 9.

Ку - че - ра-вий пічъ ви - мі - та - е, А чер - во-ний да за - ги - да - е,
Чи хо - ро - ше да ви - мі - та - е.

№ 14.

Та вий-ди, ма - ти, зъ ха - ти По - зна - ва - ти ди - ти - ти
Да по-межъ дру - жеч - ка-ми: Об - ли - ло - ся слі - зоч - ка - ми.

poco rall

№ 16.

Malto moderato, con dolore (з жаленьем, сумовито).

Ра - - но, ра - но, да Ма - ру - си - на ма - ти
Да по у - лонь-ці хо-дить, да су-сі-до-чокъ про-сить, ра - но, ра-но.

№ 17.

у са - доч - ку дві кві - точ - ки, Я - ра - я рутонь - ка,
жов - тий цвітъ, Що на - шо - го И - ван - ка дов - го жітъ
Пи-са-ла бъ пи-сём-ка, — не вмі - ю, По-си-ла-ла бъ по-си-лонь-ки,-
не смі - ю, По - шла бъ я са - ма, — за - ба - ру - ся.

Да-ле-ка-я до - рі-жень-ка, о - по - зню-ся.

№ 18.

у са - доч-ку дві кві - точ - ки, Пу-сти, сва-хо, въ ха - ту,

Пу-сти, сва-хо, въ ха-ту, тутъ же нась не ба - га - то: Че-тве-ро, да пъя-те-ро:

у сіхъ де - въя - те-ро. Пер-ва - я квіт-ка тожъ И - ван - ко;

Da poco dal segno e fine.
Дру - га - я квіт-ка тожъ Марь-еч - ка.

№ 22.

А въ са - доч-ку дві кві - точ - ки, Го - во-ри - ли лю - де,

су - сі - ди, Шо на - ша Ма - ру - ся не пря - ха,

А і - і ма-тион-ка не дба - ха, А во - на ра - нень - ко

вста - ва - ла, То-нень-ки - і по - да - роч-ки пря - да - ла,

У кру-то-му Ду-на - е - чку бі - ли - ла, У ти-хо-го бе-ре-же-за

су - ши - ла, Все хо - ро - шень - ко да - ри - ла.

№ 23.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ваш - ко; Не-сі-те да-ри за да - ри,

Да на - - ші - - і да у - Ки - і - - сі - -

Зъ Бориш - по - м при - ве - зе - ни, Шов - комъ ме - ре - жа - и.

Зо - ло-томъ гал - то - ва - ни, Сё - му ро - ду да - ро - - ви -

№ 24.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-еч - ка, Те - перь И - ва - ико

вель - ми радь, Що взявъ зъ Марь-ечки весь на - рядъ,
Да по-нісъ ма-тюн-ці на - по - казъ: «О - це то - бі, ма-тюн - ко,
кві - - точ - ка, А зав-тра бу - де жун-ноч-ка.

№ 25.

Пер-ва - я квіт-ка, тожь И - ван - ко, Да дай - те ме-ні гол - ку,
Да дай - те ме-ні гол - ку И ни-точ-ку шов-ку При -ши -ти кві-точ-ку
Зъ зе - ле - но - го бар - ві - - ноч - ку.

№ 26.

Дру-га - я квіт-ка тожь Марь-еч - ка. Якъ я бу - ла швач - ка,
Якъ я бу - ла швач-ка Яжъ бу - ла да не про - стач - ка:
Да три-ло -ти шов-ку из - - ши - ла,

Зо - ло-ту-ю го - лоч - ку здо-ми - ла, За кіль сю-ю кві-точ - ку при-ши-ла.

№ 27.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Глянь же ти, бо - я - ри - ну,

на ме - не, Кращ-ий я ко-закъ И-ван-ко за те - бе,

На мени шли-чокъ, ко-сни-чокъ, ков - па - чокъ; Тожъ не ков-па-чокъ

шов - ків - ка; Тожъ не шов - ків - ка, Яр - мів - ка,

Три - ло -ти шов -ку из - ши - ла, Зо - ло - ту -ю го - лоч - ку

зло - ми - ла, За киль сю - ю кви - то - чку при-ши - ла.

№ 28.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Ка-за-ли: сва-ти ба - га - ти,

Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни да ску - по - вати:
 По - ше - ля - гу ви - кла - да - ли, Шли - чокъ Ма - ру - сі ви - ку - на - ли.

№ 29.

Поважно.

 Да ой на що ти, да Ма - ру - сю, у - по - ва - ла,
 Що ти со - бі да И - ван - ка впо - до - ба - ла? Да чи на ё - го
 ху - ди - бонь - ку, чи на гро - ши? Чи на ё - го у - рі - донь - ку
 що хо - ро - шій? Да не на ё - го ху - ди - бонь - ку, не на гро - ши,
 А на ё - го у - рі - донь - ку, що хо - ро - шій.

№ 30.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Бряз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми,
 Бряз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми, Сбир - ни - ми та - рі - ло - жеч - ка - ми,

2*

№ 31.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Іж-те, бо - я-ре, ка - пу - сту,
 Іж-те бо - я-ре ка - пу - сту; Наша ка - пуста не пуста, Наша кня - гн - я са - ди - я.
 Та ра - нень - ко вста - ва - я, Час - тен - ко по - ли - ва - я.

№ 32.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма - ру - ся. Іж-те, бо - я - ре, юш - ку,
 Іж - те, бо - я - ре, юш - ку, Да - тя - гай - те не - труш - ку:
 У нась ю - шки гор - шка - ми, А не - труш - ка гряд - ка - ми.

№ 33.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. І - ли дру - жеч - ки, і - ли,
 І - ли дру - жеч - ки, і - ли, Пуйвъ го - лу - бонь - ка зы - ли,

На сто - лі всі кри - шеч - ки, Пуидъ сто - ломъ всі кун - сточ - ки.

№ 34.

Пер-ва-я квіт-ка толькъ И - ван - ко. І - ли бо - я - ре, і - ли,
І - ли бо - я - ре, і - ли, Ці - ло - го во - ла зы - ли,
На сто - лі не кри - шеч - ки, Пуидъ сто - ломъ не кун - сточ - ки.

№ 35.

Да чо - го, сва - то - въе, се - ди - те, Чомъ до - до - монь - ку не йде - те?
Ко - ні го - го - чутъ, со - ло - ми хо - чутъ, А сва - ти до до - му не хо - чутъ;
Щежъ бо Ма - ру - ся на - ша не ва - ша, Щежъ ви і - і да не вуизь - ме - те.
Да хо - чъ же бо ми се - ди - мо, Да не ва - шу - ю честь пъе - мо,
Хо - чъ за ва - ши - ми (да) сто - ла - ми Дак за сва - тні - ми ча - ша - ми;

За - втра не - ді-ля на Во-га на - ді-я, А Ма-ру - ся на - ша буде.

№ 36.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ван - ко; А спа - си-бі то - бі
по - понь-ку, Що не ба-га - то взявлъ кі - понь - ку
За Ма - ру - си - ну кі - сонь - ку.

№ 37.

Пер - ва - я квіт-ка тожъ И - ван - ко; Схи-ли - ла - ся вер - ба,
Схи - ли - ла - ся вер - ба З вер - ху да до ко - - ре - вѣ
Він - ча - ла - ся на - ша Ма - ру - ся Из - ран-ку да до по - - лу - ща

№ 38.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Сто - яла Ма - ру - ся

пундъ він - цемъ, Че - са - ла ру - су ко - су гре - бен - цемъ,
Да й у-павъ гре - бе - нецъ пундъ сту - лецъ: «По-дай, И - ваш - ку,
гре - бе - нецъ». «Яжъ то - бі, Ма - ру - сю, не вдо - вецъ,
Щобъ я то - бі по - да - вавъ гре-бе - пецъ».

№ 39.

Дру - га - я квіт-ка тожъ Ма - ру - ся, Рос - ко - ті - те - ся
ко - ліс - ця, Од-чи-ні - те - ся во-ріт - ця, И-де наша Ма-руся
одъ вен - ця, Ве - де со - бі И - ваш - ка мо-лод - ця.

№ 40.

А въ са - доч-ку дві кві - точ - ки, Вий - ди, ма - тюн - ко,

про - ти нась, Ви - не - си ку - бо-чокъ, час - туй нась,
Те-перь же я, ма - тюн - ко, гість у вась.

№ 41.

А въ садоч-ку дві кві - точ - ки; Да вий-ди, ма-ти, зъ ха - ти,
Да вий-ди, ма-ти, зъ ха-ти по-зна-ва-ти дн - тя-ти. Да по-межь дру-жеч - ка-и
Об - ли - ло - ся слі - зоц - ка - ми.

№ 42.

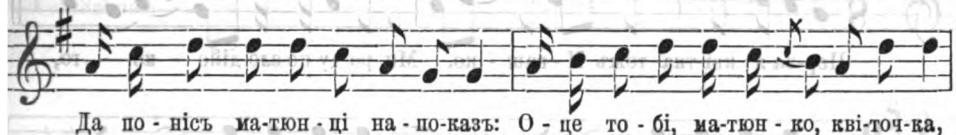
А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Сті - ну - ли - ся сті - ни,
Сті - ну - ли - ся сті - ни, Якъ бо - я - ре сі - ли; Ще не такъ сте - ну - са
Якъ ме - ду на - - пьють-ся.

№ 43.

Пер-ва-я квіт - ка тожъ И - ваш - ко; Ой на ха - ті зіл - ля,

№ 44.

№ 46.

№ 47.

A въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, И - ли бо - я - ре юн - ку,

I - ли бо - я - ре юн - ку, Та вкрали га - луш - ку, Схо - ва - ли въ ки - нець

Дів - ча - та - мъ на ве - - че - рю.

№ 48.

Пер-ва-я кві-тка тожъ И - ваш - ко, Ми ро-ду не злод-дайс - ко - го,

Ми ро - ду не злод-дайс - ко, Ми ро - ду ко - ро - лівсь - ко - го

Ми га - луш - ки не кра-ли И въ ки - нець не хо - ка - ли.

№ 49.

Дру-га-я кві-тка тожъ Мар'еч - ка, Сві-ти - лоч - ка па - - ки,

Сві - ти - лоч - ка па - ні, О - бі - дай ти зъ на - мі.

Я - ка бо - ти пиш - на, Якъ у бы са - ду виш - ви - ез.

Въ са-ду виш-ви да ис - нень-ка, Сві - ти - лоч - ка мо - ло - дель-ка.

— 15 —
№ 50.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Якъ бижъ бо я па - пі,
 Якъ бижъ бо я па - пі, не се - ді - лабъ зъ ва - ми,
 Я се - ді - лабъ зъ па - на - ми, Зъ ни - ми за сто - ла - ми.
 Зъ ни - ми за сто - ла - ми, За со - лод - ка - ми ме - да - ми,
 За пше - ниш - ни - ми ка - ла - ча - ми, Зъ мо - ло - ди - ми па - ни - ча - ми.

№ 51.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - вад - ко, Вже бо ми да по-ни - ді - ли,
 Вже бо ми да по - ни - ді - ли, Сві - тонь-ка тай - не ви - ді - ли;
 Пуйй - де - мо по - гу - ля - е - мо, Сві - тонь-ка по - ви - да - е - мо.

№ 52.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Ой, сій, ма - ти о - весь,
 Ой, сій, ма - ти, о - весь, Та на - нашъ по - іздъ у - весь,

3*

№ 53.

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - ва - шко, Ма - ти И - ван - ка ро - ди - ла,

Ма - ти И - ван - ка ро - ди - ла, Mi - ся - цемъ об - го - ро - ди - ла,

Со - неч - комъ пуйд - це - ре - за - ла, Въ до - рун - жень - ку ви - про - ва - жа - ла.

Да ідь си - ноч - ку, ве ба - рись, Во зми Маръ - еч - ку дай вер - нись.

№ 54.

А въ садочку дві кві - точ - ки, Ой, і - ха - ли бо - я - ре

Рядъ по ра - ду, А нашъ И - ван - ко По - пе - ре - ду,

Да ви - рі - завъ три різ - ки Зъ бе - руиз - ки. Якъ у - да - рить ко - ни чен - ки

Пуйдъ пуйж - ки; Сту - пай, сту - пай ко - ни - чен - ку, Ши - ре - ко,

Щежъ до Марь-еч-ки да - ле - ко; Сту-пай, сту-пай, ко-ни-ченъ-ку,
 Дріб-нень-ко Вжежъ до Марь-еч-ки Бли-зенъ-ко.

№ 55.

Пу-сти, сва-ту, въ ха-ту; Ну-сти, сва-ту, въ ха-ту,
 Туть же нась не ба-га-то: Четве-ро да пья-те-ро, У сіхъ де-въя-те-ро.

№ 57.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И-ваш-ко, І-ха-ли да за три ми-лі,
 І-ха-ли да за три ми-лі, Ко-ни-ки да по-то-ми-ли,
 И-шубо-нь-ки да по-мо-чи-ли,
 Пу-сті-те од-по-чи-ти, Шу-бо-нь-ки по-су-ши-ти, Ми шу-бо-ньки про-су-ши-мо
 и ку-бо-чи по-по-ро-ж-ни-мо, А Марь-еч-ку со-бі возь-ме-мо.

№ 58.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-еч-ка, Не се-ди Марь-еч-ко,

Не се - ди, од - чи - ни ква - ти - роч - ку, По - гля - ди,
 Чи ви - со - ко со - меч - ко на не - бі, Чи ба - га - то бо - арь
 На зем - лі, Чи хо - ро - шій И - ван - ко на ко - ні?
 Хо - ро - шій, Ма - тюн - ко, чор - но - бривт, Деся ме - ні, Ма - тюн - ко Бунгъсу - дів.

№ 60.

Ой, і - шла, і - шла по по - лю. ляг - ла, У - же на - ша да Марь - еч - ка
 Къ сто - лу при - ляг - ла, Къ сто - лу при - ляг - ла.

№ 61.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Не насту - пай Ли - тва,
 Не насту - пай Ли - тва Бу - де межъ на - ми бит - ва, Бу - де мо - би - ти да во - е - в - а -
 Марь - еч - ки не да - ва - ти, Бра - ті - ку да не - ві - сті - ку, Сядь со - бі да на кри - сен - ку.

Да не про-да-вай сес-три за рубь, за че - ти-ри, Да-й не за-ди зо - до - ти -
Бо зя - те - ви гро -ши сли-на, Сес-тра бра - ту ми - ла.

№ 62.

Дру-га-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Ка-за-ли: сва-ти ба - га - ти,
Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни ску - по - ваз - ти:
По - ше - ля - гу ски-да - ють, Дів - ку ви - ку - па - ють.

№ 63.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Не стій, зя - тю, да за пле - чи - ма,
Не стій, зя - тю, да за пле - чи - ма, Да не му - лай о - чи - ма;
За глян - у ки - ше - ню, Вий-ми гро-шай жме - ню, Кла - ди на - та - ріл - ку
За хо - ро - шу дів - ку.

№ 64.

Ой ле - тать га - лоч - ки Да у три ра - доч - ки
 Зо - зу-ле-нь-ка да по - пе - ре - ду; Що у - сі га - лоч - ки
 По ви - шень-кахъ сі - ли, Зо - зу-ле-нь-ка да за - ку - ва - ла.

№ 65.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Та - та - ринъ бра - тікъ,
 Та - та - ринъ, про - давъ се - стри - цю За да - ромъкъ Ру - су - ю ко - сон - ку
 За пья - такъ, Бі - ле - е ли - чень - ко од - давъ такъ.

№ 66.

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - ваш - ко, Ше - лесть, ше - лесть по ду - ба - ні.
 Ше - лесть, ше - лесть по ду - би - ні, Па - сти бо - я - рамъ сан - ь.

A И - вань-ку за - га - на - ти, Що не вмі - е ці - лу - ва - ти.

№ 67.

Дру - га - и квіт - ка тожъ Ма - ру - ся; А на - ши - і да - ри,

А на - ши - і да - ри Да Й у Ки - і - ві ста - ли; Зъ Бо - риш - по - ля при - ве - зе - ні,

Шов - комъ ме - ре - жа - ні, Зо - ло - томъ га - што - ван - и, Всё - му ро - ду да - ро - ван - и.

№ 68.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Друж - бонь - ку,

Ко - ро - вай край, Дай намъ, дру - же - чкамъ, зо - став - ляй, Бо ми, дру - же - чки,

Мо - ло - день - ки - і, Тре - ба намъ ши - шеч - ки зо - ло - тень - ко - і.

№ 69.

Пер - вая квіт - ка тожъ И - вань - ко; Друж - бонь - ко ко - ро - вай кра - е,

Друж - бонь - ко ко - ро - вай кра - е. Що вкра - е, то вкра - де,

A за нимъ жуин-ка сто-ить, Се-ме-ро да ді-тей дер-житъ, Да всі зъ ке-ше-ни-и
Весь ко - ро - вай за - бра - ии.

№ 70.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма - ру - ся; То - бі, друж-ко, не дружко - ва - ти,
То - бі, друж-ко, не дружко - ва - ти, То - бі, друж-ко, да па - но - ва - ти,
Изъ хо - ро-шимъ ста - номъ у Ки - і - ві па - номъ.

№ 71.

А въ са - доч-ку дві кві - точ - ки; Да чи ба - чишь ти, друж - ко,
Да чи ба - чишь ти, друж - ко, Що бо - я - ре ко - ро - вай кра-дуть,
За - ві - леч - ко за - хи-ля - ють - ся, Ко - ро - вав-емъ за - ли - ха - ють - ся.

№ 72.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко; Ой ми-жъ ро-ду не злодійсь - ко - го.

Ой, ми-жъ ро - ду не злo - дійсь - ко - го, А ми ро-ду ко-ро - лівсь - ко-го:

Ми ко - ше-ливъ не бра-ли, Ко - ро - ва - ю не кра - ли.
Миши - шокъ не бра-ли Въ ки - ше - нию не хо - вя - ли.

№ 73.

Дру - га - я квіт-ка тожъ Ма - ру - ся; Сві - тил-ка шпиль-ка

у стi - ni; А сва - хи со - ро - кi на ло - зi;

Бо - я - ре пуйд - свин - ки въ бер-ло - зi.

№ 74.

Стар-ша-я друж-ка — стуж - ка, Стар-ша - я друж-ка-стуж - ка;

А дру - га - я — да ко - ло - доч-ка, А тре - тя - я да ко-ро - боч-ка,

Чет-вер - та - и да на дняхъ хо-дить, По се - ме - ро по - ро - сять во-дить.

№ 75.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ванш - ко;

Ве - че - рай, друж - бонь-ку,

4*

Въ ба-тень-ка мо - го Ой якъ пой - демъ до тво - го;

Що въ мо - го ба-тень-ка о - динъ день, А въ тво - го ба-тень-ка

весь тиж - день, А съ тиж-ни до ро - ку, а зъ ро - ку до ві - ку.

№ 76.

Мо - ло - дий И - ван - ку, чомъ не . ве - че - ря-ешь?

То те-щень-ка да на - ва - ри - ла; Ва - ри - ла те - щень-ка

Да все те-те - ра - та За для сво - го лю - бо - го зя - ти.

Чомъ не ве - че - ря-ешь, мо - ло - да Ма - ру - сю?

То ма - тюн - ка да на - ва - ри - ла; Ва - ри - ла ма - тюн - ка

Да все го - лу - бонь - ки За для лю - бо - - і донь - ки.

№ 77.

Da чи ми-жъ то - бі, та Ма - ру - сю, на - ка - за - ли?
 Чи ми-жъ тво - го да сер - - день - ка не вті - ша - ли?
 Бу-ло жъ не їти да до бро - - ду ра - но по - во - ду;
 Та бу-лобъ то - бі, не слу - - ха - ти де два за - гу - де.
 Не слу-ха-ти го-лу-бонь-ківъ
 Бо ті жъ те - бе то - лу - бонь - ки Да й из - ра - дать,
 Од ба-тень - ка До све - - кор - ка пе - ре - ма - нять.

№ 78.

1. Гу - ли, гу - ли, го - лу - бонь - ки, въ по-ле ле - тю - чи,
 2. Ой, про-си - ла да Те - тян - ка сво - го бра - ти - ка:
 3. Не такъ во - ни, да сес - три - це, по - ле - ну - ли,
 Ма-ру - си - не ді - во - - ва - не въ криль-цахъ не су - чи.
 Ой, пе - ре - ми, мій бра - - ти - ку, си - вихъ го - луб - цівъ».
 А щобъ тво - е ді - во - - ван - ие дай вер - ну - ли.

№ 79.

Da oй чо-го сп-динь, Марь-еч-ко, Чомъ не дя - ку-ешь ба-тевь-ку.

— Ой, спа-си-бумъ вамъ, да муй па - но-чень-ку, За ва-шую да рос - ко-шевь-ку.

№ 80.

1. Чо - го сва-тovъ-е, се - ди-те, Чомъ до до-монь-ку не йде-те?
2. До до - му, сва-ти, до до-му, По - i-ли ко-нi со - ло-му.

3. На ста-ни сто-ять да го - го-чуть, Сва-ти до до - му не хо-чуть.

№ 81.

А въ са - доч - ку двi квi - точ - ки. Жаль же вамъ се - стрич-ко.

На те - бе, Що вчо-ра про - си - ла до се - бе.

А сё-го дня од-си-ла-ешь одъ се - бе, Да роз - лу - ка

съ то - бо - ю, Якъ изъ ri - дво - ю се-стро - ю.

№ 82.

1. Да ке - резь сі - неч - ки, да ке - резь но - ви - і
2. Хто лю - бивъ за сон - ця, сто - іть пуйдъ ві - кон - цемъ,

Слі-зонь - ка-мп у - ми - ва - ет - ся, Хто лю-бивъ вір - но,
Въ сви-сті - лоч - ку да ви - гра - ва - с; Хто хо - дивъ на - ро - комъ,

То сто - іть за двір - ми, таж - ко важ - ко дай зди - ха - с.
До се - дить пуйдъ бо - комъ, Изъ Марь - ечко - ю да роз - мов - ля - с.

№ 83.

1. Да чи ажъ въ те - бе, мо - я ма - ти, не ди - ти - на;
2. Дай же ми - ні про - во - днич - ка хочъ бра - тіч - ка.
3. Бу - дуть въ те - бе про - во - дни - ки да ді - вер - ки,

1. Ой, ты ме - не про - ти - ніч - ки Дай шлемъ пріч - ки.
2. На щожъ то - бі, ди - тя мо - е, про - во - днич - ки?
3. Бу - дуть въ те - бе, про - во - дни - ці да зо - ви - щі.

№ 84.

1. Про - дай, про-дай, мій па-но-чень-ку Цей ви - ше - вий садъ,
2. Що зе-ле-ну - ю да спо-дни - цю по зем - ли - - - цю,
3. Щи-ро зо - ло - тий по - я - со - чокъ на сто - во - - - чокъ,
4. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, до-ро - гий на - рядъ?

1. Исправъ, исправътъ, май па - но - чень - ку, до-ро - гий на - рядъ.
 2. Щи - ро злой, по - я - со - чокъ на ста - но - чокъ.
 3. Чер - во - ни - і чо - бо - тонь - ки на нун - жень - ки.
 4. Якъ у - дас - тся да твуй ми - лий да рев - ни - вий.

5. Из - ле - жит - ся щи - ро злой, зе - ле - на сподни - ца,
 6. Чер - во - ни - й чо - би - тонь - ки пи-ломъ при - па - дуль,

Чер - во - ни - і чо - бо - тонь - ки ии-хомъ про-па - дуль
 Во - ни ме - ні мо - жо - день - кій ха - по за-вда - дуль

№ 85.

1. Ой, на го - рі по - лу - цвіт - ки про-иві - та - єть,
 2. Ой, про-си - ла та Маръ - еч - ка да ба - тень - ка:
 3. Пу - сти ме-не, муй пан-о - чень - ку на сю - ю го - ру,
 4. На що то - бі, ди - тя мо - е, той і - но - чокъ:
 5. У - же то - бі, не хо - ди - ти у - та - но - чокъ,
 6. Ой, въ ме-не, пан - о - чень - ку мен-ша - я сес-тра,

1. У сю го - ру камъ - я - ну - ю у - сти - ла - єть.
 2. Пу - сти ме - не муй пан-о - чень - ку, на сю - ю го - ру.
 3. Не - хай же я зъ по - лу - цвіт - куивъ ві - но - чокъ зовъ - в.
 4. У - же то - бі не хо - ди - ти до ді - во - чокъ.
 5. У - же то - бі не во - ди - ти под-ру - же - чокъ.
 6. Во - на мо - го да ві - но - ча да до - но - сить.

Пан - о - чень - ка сво - го.

№ 86.

1. А зъ су - бо-тонь-ки въ не - ді - лю пі-шла Ма-ри-ся въ ше - ві - ю;
2. По - шовъ ба-тень-ко, — не знай-шовъ, вир-вавъ кви-точ-ку, — дай при-шовъ;
3. По - шовъ бра - ти-чокъ не най-шовъ, вир-вавъ кви-точ-ку и той при-шовъ;
4. По - шовъ И - ваш-ко из - най-шовъ, у - зявъ за руч-ку дай по - шовъ.

Хто ме - не най-де у тай шевлі - ен-ци, то то-му я при - ос-та - нусь.
Пош - ла ма-тию-ка не звай - шла, вир-ва-ла кви - точ-ку дай при-шла.
По-шовъ й се-стри-ция не най - шла, вир-ва-ла кви - точ-ку й та при-шла.
Ру - тонь - ка рис-на, ка-лин - ка крас-на, а ти, ро-же, да чер - во-на - я.

№ 88.

1. На-ша Ма-ри - ся одь ба - тень - ка, одь - і - зджа - - е,
2. Ле - ти, ле - ти, со - ко - лонь - ку, до све - кор - ка въ двунр;
3. Не - хай сто-ли ті - со - ви - і за - сте - ла - - ють;
4. Не - хай сві - чи во - ско - ви - і не зга - са - - ють;

По не - ре - ду со - ко - - лонь - ка по-си - ла - - е.
Не - хай дво-ри, не - хай дво - ри ви-мі - та - - ють.
Не - хай хлі-би пше - ниш - - ни - і на-кла - да - - ють.
Не - хай ме-не мо - ло - - до - і до-жин - да - - ють.

№ 89.

Чи ти, ма - ти, та гар-бузъ лу-нишъ, Чи ти ме-ні же-ни-ха ку-нишъ,

Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - пишъ.

№ 93.

Poco sos tentioto. Allegretto.

За-грі-бай, ма - ти, жарь, жарь, За-грі - бай, ма-ти, жарь, жарь.

Бу - де то - бі та доч-ки жаль, жаль, У - ки - дай у піть дро - ви,

О - ста - вай - ся здо - ро - ва.

№ 95.

Sostenuto assai.

Ой, у - вій-ду у сві - тли - цю, — доч - ки не - ма;

Ой, у - вій-ду у ко-мо - ру, — скри-ні не-ма, Ой, вий-ду я за во-ро - ти -

Ажъ и слідъ. По до - ро - зі ва - сп - леч - ки по - рос - ля,

Ту - ди мо - ю до - неч - ку по - вез - ли.

№ 96.

Да вий-ди, ма - тюн-ко, по-гли - ди, Що то-бі бо - я - ри при-зес - ки

А чи аг - ни - цю, Чи яр - ку, Чи но-ві-сточ-ку ко - хам - ку.

№ 98.

При-і-ха-ла да со-ва зъ се-жъ
Сі-ла со-бі да на по-ку-ти;
да не-хай при-ви-ка-е

При-і-ха-ла да со-ва зъ се-ла,
И не киши-кай-те, не по-ло-хай-те,
Да до-до-му не ті-ка-е.

№ 102.

Стре-пену я груш-ку за гуиль-ку,
По-си-па-лись груш-ки въ пе-лін-ку;

Стре-пену я груш-ку за гуиль-ку,
Скуиль-ки въ пе-ле-ні ду-лёкъ,

Стуиль-ко въ Марь-еч-ки ду-мокъ.

№ 105.

Го-ро-бей да по-бо-чеч-ці ска-че,
За-гли-да-е у вс-ро-ноч-ку,
Що не влі-зе да го-ло-воч-ка.

Го-ро-бей та по-бо-чеч-ці ска-че,
Бі-дна мо-я да го-ло-воч-ка,

№ 106.

Ой, кві-та-ми да по-стіль сши - та,
Ой, кві-та-ми да по-стіль сши-та,
Чи не будешъ да Марь-еч - ка би - та?
По по - сте - лі да по - ко - чу - ся,
А я це - го да не - бо - ю - ся,
Изъ со - ро - ма да ви - ву - плю - ся.

№ 107.

Гу-сакъ гу - ску кли - че,
Гу - сакъ гу - ску кли - че,
Крузъ тинъ ко - ло - сокъ ти - че.
И, гу - ско мо - я,
И го - луб - ко мо - я,
На жъ те - бі ко - ло - сокъ зы - сп.,
Да пу - сти на се - бе зміз - ти.

№ 110.

Ой, бре-ди, Марь-еч - ко, бре - ди!
Ой, бре-ди, Марь-еч-ко, бре-ди,
Да не буй-ся хо - ло - дно - і во - ди
Изъ ви - со - ка пу - дий - май-ся

Изъ со - ро - ма ви - ку - пай - ся.

№ 111.

Ко-ти - ло-ся ко-лес-це зъ клітки, Ко-ти-ло-ся ко-лес-це зъ клітки;
Об - ні - міть-ся хо-ро-шень-ко, діт - ки, Щобъ вамъ со - ло - денъ-ко,
А намъ ве - се - лень - ко.

№ 112.

А въ лу - зі ка - ли - на, А въ лу - зі ка - ли - на,

Весь лугъ за - кра - си - ла, — До - бро - го бать - ка ди - ти - на

Весь руидъ зве - се - ли - ла.

№ 113.

1. Спа-си-бу то - бі, та - точ - ку, Спа-си-бі то - бі та - точ - ку,
2. Про-ха-ли хлон-ці, во-на не да - ла, Про-ха-ли хлон-ці во-на не да-ла,

За ку - дря-ву - ю мъя - точ - ку Да за пиш-ний ва - си - лёкъ,
Ку - по - на - ли куп - ці не про-да-ла,

За тво - ю уч - ти - ву ди - ти - ну, Що во - на по по - чахъ хо - ди - ла.
Шов - комъ нун - жень - ки зъя - за - ла.

При со - бі мо - токъ но - си - ла.
Да все - жъ тому И - ванку дер - жа - ла.

№ 114.

Allegro.

Та не - хай жи - вуть, по - лю - бив - ши - ся, А ти, ма - тюн - ко,
Та не - хай же сплять за - го - лив - ши - ся.

не бій - ся, Въ чер - во - ни - і чо - бо - ти о - буй - ся, Топ - чи во - ро - ги

Пудъ но - ги, А су - по - ста - ти пудъ пья - ти, Щобъ пуд - кі - вонь - кі

Бряж - ча - ли, Щобъ на - ши во - рі - жень - ки мов - ча - ли.

meno mosso.

№ 115.

Такъ на - ша Маръ - еч - ка ро - би - ла, Якъ і - і ма - тюн - ка у - чи - ла,

У - сю ні - чень - ку не спа - ла, Чер - во - ний чер - чокъ мо - та - ла,

Съ чер - во - но - ю ро - же - ю мі - ша - ла, Та щобъ той чер - чокъ при - дав - ся,

№ 116.

Ша-та-ла-ся, мо-та-ла-ся,
Не хот-ла да-ти, чер-но-му со-бо-лю да по-се-редъ ха-ти;
Ой, дай, мо-я до-неч-ка, Ой, у-во-ли ё-го во-леч-ку,
Да у-во-ли ё-го во-леч-ку Чер-но-му да со-бо-леч-ку.

№ 117.

А въ лу-зі ка-ли-на,
У-весь лугъ за-кра-си-ла, До-бра-го бать-ка ди-ти-на
Ввесь руидъ зве-се-ли-ла.

№ 118.

Що ми за при-дан-ки, Що ми за при-дан-ки,

Шо не по - ла - ма - е - мо лав - ки.

№ 119.

Ой, зна - ти, Марь - еч - ко, зна - ти, Ой, зна - ти, Марь - еч - ко, зна - ти,
у ко - то - рий во - на ха - ти, Чер - чи - комъ дай об - чер - че - на.
Ка - ли - но - ю дай об - ти - ка - на - я, И лав - ки и при - дав - ки
Зъ чер - во - но - і ки - тай - ки.

№ 123.

Ой, братъ сес - три - цю рос - плі - тавъ, Дежъ ти - і рос - пліт - ки
По - ді - вавъ? По - нісъ на мі - сто не иро - давъ.
Мень - ший сес - три - ці такъ од - давъ.

№ 125.

Ой, вуив - сонь - ко ря - сень, Ой, вуив - сонь - ко ря - сень

Mуи́й ро - де пре - кра - сень, Да гу - лай - те за мно - ю,
дігъ за я - го - до - ю.

№ 126.

Да не - діль - ко на - ша, не - діль - ко, Вже - ъ - бо на - ша Марь - еч - ка
Не дів - ка, Вже въ і - і кі - сонь - ка не ма - е,-
Туиль - ко і - і ве - сіл - ме гу - ли - е.

№ 127.

Ой, га - ю муйй га - ю, Ой, га - ю муйй га - ю,
Я - жъ тे - бе ко - ха - ю, Я - жъ те - бе да ви - ко - шу - ва - ла
На до - ро - гу да ви - но - шу - ва - ла, — Шобъ гай зе - ле - иень - кій,
Шобъ рундъ ве - се - ленъ - кій.

№ 128.

Tи, рі-чень-ко бе - ре - жи - ста - я, Ти, рі-чень-ко бе - ре - жи - ста - я,
Ти, Мар'я-чка, на-ро-ви - ста - я; Не ці-ло - вав - ши, не ми-лу - вав - ши,
Не йди И - ваш-ку спа-ти, бо зоп-хну зъ кро-ва - ти.

№ 129.

Та не-хай жи - вуть, по-лю-бив-ши - ся, За-хо-ті-ла ка-ля-ча зъ мед-комъ.
Та не-хай же сплять за - го-лив-ши - ся.

За - хо - ті - ла ка - ля - ча зъ мед-комъ, я-жъ бу - ла да пудъ па - руб-ко
Я-жъ ду - ма - ла ум - ру, ум - ру, А я-жъ це - е дав - но люб-лю.

№ 131.

Ой, зять те - шу ве - де, Ой, зять те - шу ве - к
Да за пра - ву - ю ру - ку, Да пундъ пра - ве - с реб - ро
Шобъ бу - ло доц - ці доб - ро.

№ 132.

При - i - ха - ла ма - тюн - ка во вто - рокъ, При - вез - я гро - шей
Куипъ со - рокъ, И гро - ші да - е, во - на не - бе - ре,
Да до до - му кли - че, а во - на ней - де; Бо и тутъ ме - ні
Доб - ре жи - ти, А до тс - бе въ гос - ти хо - ди - ти.

№ 134.

Ой, ро - де, ро - де ба - га - тий, Да - руй - те то - варь ро - га - тий;
А ви пе - чкур - ки, — хочь кур - ки, А ви ска - ру - тиль - ці -
по ко - пій - щі, А ви ири - дан - ки — сер - пан - ки.

№ 135.

Andante.

Ой, кто у насъ, ой, кто у насъ да жа - лу - е жүин - ки;
Тожь И - ва - шко, тожь И - ван - ко да жа - лу - е жүин - ки,
6*

Allegretto.

Самъ со-роч-ки пе - ре Якъ нісъ о - кріпъ.
И у жлу-кто кла - де.

№ 136.

Да ва - ро - хи сва - хи, ва - ро - хи, Даї - те намъ да ва - ро - хи,
Хочъ тро - хи; Ми у те - бе дай у - чо - ра не бу - хи,
И тво - е - і да ва - ро - хи не пи - ли.

№ 137.

Ой, при-ши-ла ка-ли-нонь-ка лю-бле-на - я, А у тупй ка-ли-нонь-ци
Гні - здеч - ко, Ай у то - му гні - здеч - ку дво - е ді - то - чокъ,
Да ко - либъ не ти - і ді - точ - кі Тутъ же-бъ ми да не пи-ли
Го - рі - лоچ - ки.

№ 138.

The musical score consists of three staves of music in G major and common time. The first staff begins with a dotted half note followed by eighth notes. The second staff starts with a quarter note. The third staff begins with a dotted half note. The lyrics are written below the staves:

Да ва - ро - хи, сва - хи, ва - ро - хи, Да ва - ро - хи, сва - хи, ва - ро - хи,
Дай - те жъ намъ да ва - ро - хи хочь тро - хи; Ми въ тѣ - бе дай у - чо - ра не бу - ли
И тво - е - i да ва - ро - хи пе пи - ли.
